Micul Parizian

Partea întâi

Capitolul I - Valea Louron

Pe vremuri exista în acest loc un oraş, cetatea Lorre, cu temple păgâne, amfiteatre şi un capitoliu. Acum este o vale pustie unde plugul leneş al agricultorului gascon se teme să-şi tocească tăişul de marmură coloanelor ascunse sub pământ. Muntele este foarte aproape. Lanţul înalt al Pirineilor destramă drept în faţă zările înzăpezite şi dezvăluie cerul albastru al pământului spaniol prin adâncă prăpastie care slujeşte drept drum contrabandiştilor din Venasque. La câteva leghe mai departe, Parisul tuşeşte, dansează, râde batjocoritor şi visează că îşi vindecă incurabila bronşită la izvoarele din Bagnéres-de-Luchon; puţin mai încolo, de cealaltă parte, un alt Paris. Parisul bolnav de reumatism speră să-şi vindece sciatica în apa bazinelor sulfuroase din Baréges-les-Bains. În pofida fierului, magneziei sau a sulfului, doar credinţa va salva în vecii vecilor Parisul!

Este valea Louron, între depresiunea Aure şi valea Barousse, poate cea mai puţin cunoscută de către turiştii neobosiţi care vin în fiecare an să descopere aceste ţinuturi; este valea Louron cu oaze înflorite, torente uimitoare, stânci fantastice şi râul Clarabide, cristal întunecat care se frământă între două maluri abrupte, cu păduri stranii şi cu un vechi castel semeţ, fudul, de necrezut ca un poem epic medieval.

Coborând muntele pe versantul micului vârf Véjan, la stânga prăpastiei, poţi zări dintr-o privire peisajul întreg. Valea Louron formează limita extremă a Gasconiei. Ea se întinde ca un evantai între pădurea Ens şi frumoşii codri din Frechet care

întâlnesc, de-a curmezişul vâlcelei Barousse, raiurile din Mauléon, Nestes şi Campan. Pământul este sărac, dar priveliştea bogată. Aproape peste tot pământul se crapă brutal. Sunt torentele care sfâşie pajiştea, care dezgolesc profund rădăcinile fagilor uriaşi, care scot la iveală temelia stâncii; sunt povârnişuri verticale, despicate de sus în jos de rădăcina năvalnică a pinilor. Vreun om al cavernelor şi-a săpat locuinţa la poale, pe când o călăuză sau un cioban şi-a cocoţat coliba pe culmea falezei. S-ar putea spune că e cuibul izolat şi trufaş al vulturului.

Pădurea Ens coboară de-a lungul unei coline care se opreşte pe neaşteptate, chiar în mijlocul văii, pentru a lăsa drum liber râului Clarabide. Marginea răsăriteană a colinei este formată dintr-o pantă abruptă, unde niciodată nu s-a bătut vreo potecă. Direcţia formării sale este contrarie lanţurilor înconjurătoare. Dacă râul n-ar opri-o brusc, ea ar tinde să închidă valea, ca un stăvilar uriaş zvârlit de pe un munte pe celălalt.

Acestei râpe ciudate i se spune prin partea locului le Hachaz (lovitura de secure). Desigur, există şi o legendă, dar vă scutim de ea. Aici se înalţă capitoliul oraşului Lorre, de unde, fără îndoială, îşi trage numele valea Louron. Tot aici se mai văd încă ruinele castelului Caylus-Tarrides.

De departe, ruinele acestea au un aspect măreţ. Ele ocupă un spaţiu întins şi, la peste o sută de paşi de Hachaz, se mai văd încă ivindu-se printre copaci vârfurile zdrenţuite ale vechilor turnuri. De aproape, arată ca un sat fortificat. Pretutindeni printre ruine au crescut copaci şi, ca să se poată înălţa, câte un brad a fost nevoit să străpungă o boltă din blocuri de piatră. Dar cea mai mare parte a ruinelor aparţin unor construcţii mărunte, în care lemnul şi pământul bătut înlocuiesc adeseori granitul.

Datina spune că un Caylus-Tarrides (era numele acestui neam, cu vază mai ales datorită imenselor sale bogăţii) a pus să se ridice un zid de apărare în jurul micului cătun Tarrides, pentru a-şi proteja vasalii hughenoţi după abjurarea lui Henri[1] al IV-lea. El se numea Gaston de Tarrides şi purta titlul de baron. Dacă vă

---

[1] Numele regilor francezi: Henric, Ludovic, Francisc etc., au fost modificate conform ediţiei franceze, cu: Henri, Louis, François etc. (nota lui BlankCd)

duceţi să vedeţi ruinele castelului Caylus, vi se va arăta copacul baronului.

E un stejar. Rădăcina lui intră în pământ la marginea vechiului şanţ cu apă, care apăra castelul spre apus. Într-o noapte, fu lovit de trăsnet. Era un copac mare; se prăbuşi şi se culcă de-a curmezişul şanţului. De atunci a rămas acolo, vegetând doar prin scoarţă, singura rămasă vie la locul rupturii. Dar, lucru ciudat, un vlăstar s-a desprins de trunchi, la treizeci sau patruzeci de picioare de marginile şanţului. Vlăstarul a crescut, a devenit stejar măreţ, un stejar suspendat, un stejar miraculos, pe care până acum şi-au lăsat numele mai mult de două mii cinci sute de turişti.

Neamul Caylus-Tarrides s-a stins către începutul secolului al XVIII-lea, în persoana lui François de Tarrides, marchiz de Caylus, unul dintre personajele povestirii noastre. În 1699, domnul marchiz de Caylus era un bărbat de şaizeci de ani. A stat la Curte pe la începutul domniei lui Louis al XIV-lea, dar fără să fi fost prea mult luat în seamă, şi nemulţumit, s-a retras. Trăia acum pe moşiile sale, cu frumoasa Aurore de Caylus, unica sa fiică. Prin partea locului i se spunea Caylus-Verrou. Iată de ce: în preajma vârstei de patruzeci de ani, domnul marchiz, văduv după prima lui soţie care nu-i dăruise nici un moştenitor, se îndrăgosti de fiica contelui Soto-Mayor, guvernatorul provinciei Pamplona. Ines de Soto-Mayor avea pe atunci şaptesprezece ani.

Era o fiică a Madridului, cu ochi focoşi, cu inima mai arzătoare decât ochii. Se zicea că marchizul nu prea o făcuse fericită pe prima lui soţie, pe care o ţinuse închisă tot timpul în vechiul castel Caylus, unde şi murise, la douăzeci şi cinci de ani. Ines îi declară tatălui ei că nu va fi niciodată soaţa acestui bărbat. Era într-adevăr o treabă grea, în această Spanie a dramelor şi comediilor, să siluieşti voinţa unei tinere fete. Alcazii, doicile bătrâne, valeţii netrebnici şi sfânta inchiziţie nu fuseseră înfiinţate, după spusele autorilor de vodeviluri, decât pentru asta. Într-o seară, ascunsă în spatele storurilor, trista Ines ascultă pentru ultima oară serenada fiului mai mic al judecătorului, care cânta foarte frumos din chitară. A doua zi fata plecă cu domnul marchiz spre Franţa. Acesta o luă în căsătorie pe Ines fără zestre şi îi oferea, printre altele, domnului de Soto-Mayor, nu ştiu câte mii de pistoli.

Spaniolul, mai nobil decât regele şi încă mai calic decât nobil, nu putea să reziste la asemenea purtare. Când marchizul o aduse la castelul Caylus pe frumoasa madrilenă, ascunsă sub vălul lung de mireasă, o febră generală îi cuprinse pe tinerii gentilomi din valea Louron. Pe atunci nu existau turişti ca în zilele noastre, aceşti crai ambulanţi care vin să aprindă inimile provincialelor pretutindeni unde trenul plăcerilor favorizează călătoriile cu preţ redus. Dar războiul neîntrerupt cu Spania întreţinea la frontieră numeroase trupe de partizani şi domnul marchiz nu avea altceva de făcut decât să se ţină bine. Şi s-a ţinut bine; primi cu curaj rămăşagul. Îndrăgostitul care ar fi vrut să încerce să o cucerească pe frumoasa Ines ar fi trebuit mai întâi să se înarmeze cu tunuri de asediu. Nu era vorba numai de o inimă: inima era la adăpost în spatele meterezelor unei fortăreţe. Bileţelele dulci nu puteau face nimic, ochii daţi peste cap îşi pierdeau flacăra şi melancolia, însăşi chitara era neputincioasă. Frumoasa Ines era inabordabilă. Nici un curtezan, fie el vânător de urşi, boiernaş sau căpitan, nu se putea lăuda că-i văzuse nici măcar coada ochiului.

Asta însemna să te ţii bine. După trei sau patru ani, sărmana Ines trecu în sfârşit pragul acestui îngrozitor castel, dar pentru a se duce la cimitir. Murise de singurătate şi de plictiseală. Lăsa în urma ei o fiică.

Ura curtezanilor învinşi a dat marchizului porecla de "Verrou"[2]. Din Tarbes la Pamplona, din Argelès la Saint-Gaudens nu s-ar fi găsit nici un bărbat, nici o femeie, nici un copil care să-i spună domnului marchiz altfel decât Caylus-Verrou.

După moartea celei de-a doua soţii, mai încercă să se recăsătorească, căci aparţinea acelui soi de Barbă-Albastră care nu se dă bătut; dar guvernatorul din Pamplona nu mai avea fete şi, reputaţia domnului Caylus era atât de perfect stabilită, încât cele mai cutezătoare dintre domnişoarele dornice să se mărite dădură înapoi în faţa încercărilor sale.

Rămase văduv, aşteptând cu nerăbdare ca fiica lui să împlinească vârsta când va avea nevoie să fie încuiată cu lacăt. Gentilomii ţinutului nu-l iubeau deloc şi, în pofida bogăţiei sale, era deseori lipsit de tovărăşie. Plictiseala îl goni afară din

---

[2] Zăvor.

castelul său. Luă obiceiul să plece în fiecare an la Paris, unde tinerele curtezane îi luau banii şi îşi băteau joc de el.

Cât timp lipsea, Aurore rămânea în paza a două sau trei doici şi a unui bătrân castelan.

Aurore era la fel de frumoasă ca şi maică-sa. Doar curgea sânge spaniol în vinele ei! Când împlini şaisprezece ani, oamenii cumsecade din cătunul Tarrides auziră adeseori urlând câinii lui Caylus în nopţile întunecoase.

Cam în aceeaşi vreme, Philippe de Lorraine, duce de Nevers, unul din cei mai străluciţi nobili de la Curtea Franţei, veni să locuiască în castelul său din Buch, în Jurançon. Abia împlinise douăzeci de ani şi era pe cale să moară de lingoare deoarece îşi uzase prea devreme tinereţea. Aerul munţilor îi prinse bine: după câteva săptămâni de trai în mijlocul naturii, fu văzut conducându-şi caleaşca de vânătoare prin valea Louron.

Prima dată când câinii lui Caylus urlară noaptea, tânărul duce de Nevers, frânt de oboseală, ceruse adăpost unui tăietor de lemne din pădurea Ens.

Nevers rămase un an în castelul său din Buch. Păstorii din Tarrides spuneau despre el că era un senior generos şi povesteau două aventuri nocturne care se petrecuseră în timpul şederii sale pe aceste meleaguri.

O dată văzură la miezul nopţii o rază de lumină printre vitraliile vechii capele a familiei Caylus. Câinii nu urlară, dar o formă întunecată, pe care oamenii cătunului începeau să o cunoască deoarece o zăriseră adesea, se furişă prin şanţurile de apărare după căderea nopţii. Toate aceste castele antice sunt pline de fantome.

Altă dată, către ora unsprezece din noapte, doamna Marthe, cea mai tânără dintre doici, ieşi din castel pe poartă mare şi alergă la cabana tăietorului de lemne unde tânărul duce de Nevers primise nu de mult adăpost. O lectică purtată pe braţe traversă la scurt timp pădurea Ens. Apoi din cabana pădurarului se auziră strigăte de femeie. A doua zi, bravul om dispăru. Cabana rămase la dispoziţia oricui ar fi vrut să o ia. În aceeaşi zi părăsi castelul Caylus şi doamna Marthe.

Trecuseră patru ani de când se petrecuseră aceste întâmplări. Nu se mai auzi niciodată vorbindu-se despre tăietorul de lemne, nici despre doamna Marthe. Philippe de Nevers nu mai locuia în castelul din Buch. Dar un alt Philippe, nu mai puţin

strălucit, nu mai puţin nobil, onora cu prezenţa sa valea Louron. Era Philippe Polyxène de Mantoue, prinţ de Gonzague, căruia domnul marchiz de Caylus dorea să-i dea de soţie pe fiica sa Aurore.

Gonzague era un bărbat de treizeci de ani, cu chipul puţin efeminat, dar totuşi de o frumuseţe excepţională. Era cu neputinţă să găseşti o ţinută mai distinsă ca a lui. Părul negru, mătăsos şi lucios se înfoia deasupra frunţii mai albe ca o frunte de femeie şi forma în mod natural acea coafură amplă şi puţin greoaie pe care curtenii lui Louis al XV-lea o obţineau doar adăugând două sau trei peruci părului dobândit la naştere. Ochii săi negri aveau privirea limpede şi mândră a italienilor. Era înalt, bine făcut; mersul şi gesturile sale aveau o măreţie teatrală.

Nu vom spune nimic despre neamul din care se trăgea. Numele de Gonzague este la fel de ilustru în istorie ca şi Bouillon[3], Este[4] sau Montmorency[5]. Relaţiile sale erau pe măsura titlului de nobleţe pe care îl purta. Avea doi prieteni, doi fraţi, dintre care unul era Lorraine, celălalt Bourbon. Ducele de Chartres, propriul nepot al lui Louis al XIV-lea, mai târziu duce d'Orléans şi regent al Franţei, ducele de Nevers şi prinţul de Gonzague erau nedespărţiţi. Curtea îi numea "cei trei Philippe". Ataşamentul lor reciproc amintea de marile prietenii din antichitate. Philippe de Gonzague era cel mai vârstnic. Viitorul regent abia împlinise douăzeci şi patru de ani, şi Nevers avea cu un an mai puţin. Putem înţelege cât de măgulită era vanitatea bătrânului Caylus la gândul că ar putea avea un asemenea ginere. Se zvonea că Gonzague avea bogăţii imense în Italia; în afară de asta era văr primar şi singurul moştenitor al lui Nevers, despre care toţi socoteau că va muri înainte de vreme. Or, Philippe de Nevers, unicul moştenitor al numelui, stăpânea unul dintre cele mai frumoase domenii din Franţa. Desigur, nimeni nu-l putea bănui pe prinţul de Gonzague că ar dori moartea

---

[3] Henri de la Tour d'Auvergne, viconte de Turenne, duce de Bouillon, mareşal al Franţei (1555–1623), unul dintre şefii partidei protestante şi partizan devotat al regelui Henri al IV-lea.

[4] Familie de nobili francezi, care au fost în slujba regilor Ferara, Modena şi Reggio.

[5] Familie de nobili francezi, care au fost în slujba regilor Franţei, începând din secolul al XII-lea. (n.t.)

prietenului său; dar nu-i era în putere să o împiedice şi era neîndoios că această moarte îl făcea de zece sau douăsprezece ori milionar. Socrul şi ginerele aproape căzuseră la învoială. Pe Aurore însă nici n-au găsit de cuviinţă să o consulte. Obiceiul lui Verrou.

Era într-o frumoasă zi de toamnă din anul 1699. Louis al XIV-lea îmbătrânise şi era obosit de război. Tocmai se semnase pacea de la Ryswick; dar la frontiere continuau încăierările între partizani, şi valea Louron, printre altele, găzduia un mare număr din aceşti oaspeţi nepoftiţi.

O jumătate de duzină de invitaţi erau aşezaţi în jurul unei mese bogate în sufrageria castelului Caylus. Marchizul avea cusururile lui, dar cel puţin ştia să-i primească cum se cuvine.

În afară de marchiz, Gonzague şi domnişoara de Caylus, care şedeau în capul mesei, ceilalţi erau oameni din starea mijlocie şi cu simbrie. Mai întâi era domnul Bernard, capelanul din Caylus, care se îngrijea de sufletele celor din micul cătun Tarrides şi ţinea, în sacristia capelei, registrul de decese, naşteri şi căsătorii; apoi se afla doamna Isidore, de la ferma Gabour, care o înlocuise pe doamna Marthe pe lângă Aurore; în al treilea rând se mai afla domnul Peyrolles, gentilom ataşat persoanei prinţului de Gonzague.

Considerăm necesar să-l facem cunoscut pe acesta din urmă, deoarece personajul îşi are un loc important în povestirea noastră.

Domnul de Peyrolles era un bărbat între două vârste, înalt şi puţin adus de spate, cu obrazul uscăţiv şi palid, cu părul rar. În zilele noastre, cu greu ţi-ai putea reprezenta un asemenea personaj fără ochelari: dar de atunci nu erau la modă. Avea trăsăturile feţei destul de şterse, dar privirea mioapă manifesta insolenţă. Gonzague afirma că Peyrolles se slujea foarte bine de spada care-i atârna stângaci la şold.

Într-un cuvânt, Gonzague îl lăuda mult: avea nevoie de el.

Ceilalţi comeseni, slujbaşi de-ai lui Caylus, puteau fi consideraţi persoane fără importanţă.

Domnişoara Aurore de Caylus făcea onorurile mesei cu o demnitate rece şi taciturnă. În general, se poate spune că femeile, chiar şi cele mai frumoase, sunt reflexul sentimentului lor. Cutare poate fi adorabilă pentru cel pe care-l iubeşte şi aproape dezagreabilă pentru alţii. Aurore făcea parte dintre

acele femei care plac, în ciuda voinţei lor, şi sunt admirate chiar împotriva propriei lor dorinţe.

Era îmbrăcată în port spaniol. Trei rânduri de dantele cădeau prin părul ei negru unduitor. Cu toate că nu împlinise încă douăzeci de ani, contururile pure şi mândre ale gurii vorbeau de pe acum despre tristeţe; dar câtă lumină ar fi adus zâmbetul pe fragedele-i buze! Şi câte scântei în ochii mult adumbriţi de firele de mătase răsucită a genelor lungi!

Trecuseră multe zile de când nu mai apăruse un surâs pe buzele Aurorei.

Tatăl ei spunea: Toate se vor schimba când va fi doamna prinţesă.

La sfârşitul celui de-al doilea fel, Aurore se ridică, cerând îngăduinţa să se retragă. Doamna Isidore aruncă o privire plină de regret spre prăjiturile şi dulceţurile care tocmai se aduceau. Însă datoria o silea să-şi urmeze tânăra stăpână. Îndată ce Aurore plecă, marchizul deveni mai bine dispus.

— Prinţe, zise el, îmi datorezi revanşa la şah... Sunteţi gata?

— Totdeauna la dispoziţia domniei-voastre, dragă marchize, răspunse Gonzague.

La porunca lui Caylus fu adusă o masă cu tablă de şah. În cele cincisprezece zile de când prinţul se afla la castel acum se luă de la capăt cea de-a o şuta cincizecea partidă.

La treizeci de ani, cu numele şi chipul lui Gonzague, această pasiune pentru şah trebuia să dea de gândit. Din două una: ori era amorezat cu înflăcărare de Aurore, ori era doritor să pună mâna pe zestre.

Zilnic, după dejun ca şi după cină, se aducea tabla de şah. Bătrânul Verrou era un jucător de mâna a şaptea. Zilnic Gonzague îl lăsa să câştige o duzină de partide, după care Verrou, triumfător, adormea în fotoliu, fără să părăsească câmpul de luptă, şi sforăia ca un înţelept.

În acest fel făcea curte Gonzague domnişoarei Aurore de Caylus.

— Domnule prinţ, zise marchizul aşezându-şi piesele, vă voi arăta astăzi o combinaţie pe care am găsit-o în tratatul eruditului de Cessolis. Nu joc şah ca toată lumea şi încerc să mă inspir din cele mai bune surse. Nu oricine ar şti să vă spună că şahul a fost inventat de Attalus, regele Pergamului, pentru a-i distra pe greci în timpul lungului asediu al Troiei. Doar ignoranţii

sau oamenii de rea credinţă atribuie onoarea lui Palamede… Fiţi atent la joc, vă rog.

— N-aş şti cum să vă exprim mulţumirea, domnule marchiz, pentru plăcerea ce mi-o faceţi de a vă fi partener, replică Gonzague.

Începură jocul. Comesenii mai erau în jurul lor.

După prima partidă pierdută, Gonzague îi făcu semn lui Peyrolles, care-şi aruncă şervetul şi ieşi. Capelanul şi ceilalţi îl imitară pe nesimţite. Verrou şi Gonzague rămaseră singuri…

— Latinii, reluă bătrânul, numeau asta joc de *latrunculi*, sau hoţi de rând. Grecii îl numeau latrikion. Sarrazin observă în excelenta sa carte…

— Domnule marchiz, întrerupse Philippe de Gonzague, vă cer scuze pentru neatenţia mea, îmi permiteţi să ridic această piesă?

Din greşeală înaintase un pion care l-ar fi făcut să câştige partida. Verrou se lăsă rugat, dar mărinimia să birui.

— Ridicaţi-l, domnule, zise el, şi nu mai repetaţi, vă rog. Şahul nu e joc de copii.

Gonzague scoase un suspin adânc.

— Ştiu, ştiu, continuă marchizul cu un accent ironic, suntem amorezaţi…

— De-mi pierd minţile, domnule marchiz!

— Cunosc asta, prinţe. Atenţie la joc! Vă iau nebunul.

— N-aţi terminat ieri povestirea cu acel gentilom care a vrut să se introducă în casa domniei-voastre, zise Gonzague ca un om care vrea să scape de gânduri neplăcute.

— Ah! Ce şmecher viclean! exclamă Verrou. Încercaţi să-mi distrageţi atenţia; dar sunt ca şi Cezar, care dicta cinci scrisori deodată. Ştiţi că juca şah?… Ei bine, gentilomul a primit vreo şase lovituri de sabie, acolo, în şanţ. Întâmplarea s-a repetat în mai multe rânduri; în acest fel s-a pus capăt bârfei pe seama purtării doamnelor de Caylus.

— Şi ceea ce aţi făcut atunci în calitate de soţ, aţi face azi ca tată, domnule marchiz? întrebă cu nepăsare Gonzague.

— Bineînţeles, reluă bătrânul. Nu cunosc alt mijloc de a le păzi pe fiicele Evei… şah moto, domnule prinţ, cum zic persanii. Aţi pierdut din nou.

Se întinse în fotoliu.

— Din aceste două cuvinte şah moto, continuă el pregătindu-se să-şi facă siesta dormind, care înseamnă că regele e mort, noi am făcut şah-mat, după Ménage şi după Frère. În ce priveşte femeile, credeţi-mă, săbii lungi şi ziduri solide, iată cum se apără virtutea!

Închise ochii şi adormi. Gonzague părăsi în mare grabă sufrageria.

Era aproape două după-amiaza. Domnul de Peyrolles îşi aştepta stăpânul dând târcoale prin coridoare.

— Au venit ticăloşii? întrebă Gonzague de îndată ce îl zări.

— Şase au şi sosit, răspunse Peyrolles.

— Unde sunt?

— La hanul *"Mărul lui Adam"*, de cealaltă parte a şanţului cu apă.

— Cine sunt cei doi întârziaţi?

— Meşterul Cocardasse junior din Tarbes şi fratele Passepoil, ajutorul său.

— Doi spadasini încercaţi! zise prinţul. Şi cealaltă treabă?

— Doamna Marthe se află acum la domnişoara de Caylus.

— Împreună cu copilul?

— Da.

— Pe unde a intrat?

— Pe fereastra scundă de la spălătorie care dă spre şanţuri, sub pod.

Gonzague reflectă o clipă, apoi reluă:

— L-ai întrebat pe dom Bernard?

— E mut, răspunse Peyrolles.

— Cât i-ai oferit?

— Cinci sute de pistoli.

— Această doamnă Marthe trebuie să ştie unde se află registrul... Nu trebuie lăsată să iasă din castel.

— Desigur, zise Peyrolles.

Gonzague se plimba cu paşi mari.

— Vreau să-i vorbesc eu însumi, murmură el, dar eşti sigur că vărul meu Nevers a primit mesajul din partea Aurorei?

— Neamţul nostru i l-a dus.

— Şi Nevers trebuie să sosească?

— Diseară.

Se aflau în pragul apartamentului lui Gonzague.

În castelul Caylus trei coridoare se întretăiau în unghi drept: unul al corpului principal, două ale aripilor laterale.

Apartamentul prinţului era situat în aripa de apus, terminată cu scara care ducea la spălătorie. Un zgomot se auzi în galeria centrală. Era doamna Marthe, care ieşea din apartamentul domnişoarei de Caylus. Peyrolles şi Gonzague intrară grabnic la aceasta din urmă, lăsând uşa întredeschisă.

O clipă mai târziu, doamna Marthe traversa coridorul în fuga mare. Era în plină zi, dar, odată cu moda, era siestei trecuse Pirineii. Toată lumea dormea în castelul Caylus. Doamna Marthe avea motive temeinice să spere că nu va avea vreo întâlnire neplăcută.

Cum trecea prin faţa uşii lui Gonzague, Peyrolles se azvârli pe neaşteptate asupra ei şi îi apăsă cu putere batista pe gură, înăbuşindu-i astfel primul strigăt. Apoi o cuprinse de mijloc şi o transportă, pe jumătate leşinată, în camera stăpânului său.

Capitolul II - Cocardasse şi Passepoil

Unul încălecase un bătrân cal de jug, cu coama şi coada prost ţesălate, cu picioarele păroase şi strâmbe; celălalt şedea pe un măgar, întocmai ca şi castelanele călătorind pe spinarea unui cal de paradă.

Primul se arăta mândru, în pofida modestiei animalului încălecat, al cărui cap trist atârna între cele două picioare. Purta o tunică scurtă din piele de bivol, strânsă în şireturi, cu pieptarul croit în formă de inimă, pantaloni de postav şi cizme frumoase în formă de pâlnie, foarte la modă sub domnia lui Louis al XIII-lea. Mai purta o pălărie pe-o sprânceana şi o spadă lungă. Personajul era neîntrecutul Cocardasse-junior, de fel din Toulouse, fost maestru de scrimă la Paris, acum stabilit la Tarbes, unde trăgea mită de coadă.

Al doilea avea o înfăţişare timidă şi modestă. Hainele lui s-ar fi potrivit unui preot sărac: o tunică lungă de culoare neagră, tăiată drept ca un anteriu, îi acoperea pantalonii negri lustruiţi de atâta purtat. Pe cap avea o bonetă de lână bine îndesată

peste urechi şi, ca încălţăminte, în ciuda căldurii copleşitoare, bocanci îmblăniţi.

Spre deosebire de maestrul Cocardasse-junior, care avea un păr bogat şi creţ ca şi claia de pe capul unui negru, tovarăşul său avea pe tâmple câteva şuviţe de păr de un blond spălăcit. Acelaşi contrast exista şi între fioroasele mustăţi *"în furculiţă"* ale maestrului de scrimă şi cele trei fire de păr cărunt care se zbârleau pe nasul lung al ajutorului său.

Căci acest paşnic călător era un spadasin, şi noi vă garantăm că la nevoie îşi mânuia cu vigoare perfidă sabie lungă, care lovea coastele măgarului. Se numea Amable Passepoil. Locul său de baştină era Villedieu, în Normandia de jos, cetate care-şi disputa întâietatea cu faimoasa podgorie Conde-sur-Noireau în producţia de oameni petrecăreţi. Prietenii îl numeau fratele Passepoil fie din cauza înfăţişării clericale, fie fiindcă fusese calfă de bărbier şi ajutor de spiţer înainte de a încinge sabia. Era urât ca dracul, în ciuda licăririi sentimentale care se aprindea în ochii săi mici şi albaştri care clipeau des când o fustă roşie de barchet îi tăia calea. Dimpotrivă, Cocardasse-junior putea trece drept o adevărată puşlama în orice ţinut.

Mergeau împreună, târâş-grăpiş, sub soarele Sudului. Gloaba lui Cocardasse se poticnea de fiecare piatră de pe drum, şi, la fiecare douăzeci şi cinci de paşi, pe măgarul lui Passepoil îl apucau toanele.

— Ia te uită, prietene, zise Cocardasse cu un îngrozitor accent gascon să tot fie două ore de când zărim castelul ăsta al dracului de pe muntele blestemat. Mi se pare că merge la fel de repede ca şi noi.

Passepoil răspunse, cântând pe nas după gama normandă:

— Răbdare! Răbdare! Oricum, vom ajunge destul de devreme pentru ceea ce avem de făcut acolo.

— În numele Domnului! Frate Passepoil, zise Cocardasse suspinând adânc, dacă am fi avut purtări ceva mai bune, cu talentele noastre ne-am fi putut alege o altă meserie…

— Ai dreptate, prietene Cocardasse, răspunse normandul; dar patimile noastre ne-au pierdut.

— Jocul, mii de draci! Vinul…

— Şi femeile! adăugă Passepoil ridicându-şi ochii spre cer.

În acest moment mergeau pe lângă malul râului Clarabide, în mijlocul văii Louron. Le Hachaz, care susţinea că un imens

piedestal construcţiile masive ale castelului Caylus, se înălţa în faţa lor. În partea asta nu erau ziduri de apărare. Anticul edificiu se zărea de la bază la vârf şi, desigur, pentru amatorii de privelişti grandioase ar fi fost o haltă obligatorie.

Într-adevăr, castelul Caylus încununa cu demnitate uriaşul zid, zămislit de vreun mare cutremur de pământ a cărui amintire se pierduse. Sub muşchiul şi mărăcinii care îi acopereau temeliile apăreau urmele construcţiilor păgâne. Mâna viguroasă a soldaţilor Romei trecuse desigur pe acolo. Dar acum nu mai rămăseseră decât vestigii şi tot ce ieşea din pământ aparţinea stilului lombard din secolele al X-lea şi al XI-lea. Cele două turnuri principale, care flancau corpul principal din sud-est şi nord-est, erau pătrate şi mai degrabă scunde decât înalte. Ferestrele, aşezate pretutindeni deasupra unei deschizături pentru trageri, erau mici, fără ornamente, şi boltele lor se sprijineau pe stâlpi simpli, lipsiţi de ciubuce. Singurul lux pe care şi l-a îngăduit arhitectul consta într-un soi de mozaic. Pietrele, tăiate şi aşezate simetric, erau despărţite de şiruri de cărămizi ieşite în afară.

Era primul plan, şi această rânduire austeră rămânea în armonie cu golaşul Hachez. Dar în spatele liniei drepte a acestui vechi corp al clădirii, care părea zidit de Carol-cel-Mare, o îngrămădeală de pinioane şi de turele urmau urcuşul colinei şi apăreau ca un amfiteatru. Donjonul, înalt turn octogonal, terminat cu o galerie bizantină având arcade treflate, încorona această îmbulzeala de acoperişuri, asemănător unui gigant în picioare printre pitici.

Prin partea locului se spunea că acest castel era chiar mult mai vechi decât însuşi neamul Caylus.

La dreapta şi la stânga celor două turnuri lombarde erau săpate două tranşee, rămăşiţele celor două capete ale şanţului de apărare, care odinioară erau astupate de ziduri, pentru a menţine apa ce le umplea.

Peste şanţurile dinspre nord apăreau printre fagi ultimele case din cătunul Tarrides. Înlăuntrul lor se vedea turnul ascuţit al capelei, construită la începutul secolului al XIII-lea în stilul ogival, cu ferestre duble având vitralii strălucitoare sub cinci loburi de granit. Castelul Caylus era minunea văilor din Pirinei.

Dar Cocardasse-junior şi fratele Passepoil nu aveau pic de simţ artistic. Îşi continuară drumul şi nu îşi azvârliră privirea

asupra întunecatei citadele decât spre a măsura restul drumului de parcurs. Se duceau la castelul Caylus şi, cu toate că de el îi separa doar vreo jumătate de leghe în linie dreaptă, nevoia de a ocoli râpa Hachaz îi obliga la cel puţin o oră de mers.

Cocardasse era probabil un tovarăş vesel când avea punga plină; însuşi fratele Passepoil purta pe obrazul său de şmecher, fără ascunzişuri, toate semnele unei bune dispoziţii obişnuite; dar astăzi erau trişti şi aveau motivele lor să fie aşa.

Burta goală, buzunarele fără o leţcaie, perspectiva unei trebi probabil primejdioase. Poţi refuza asemenea treabă când ai ce pune pe masă. Din nefericire pentru Cocardasse şi Passepoil, patimile lor mistuiseră totul. De aceea Cocardasse spunea:

— Pe Dumnezeul meu! Niciodată n-o să mai pun mâna pe o carte de joc sau pe un pahar cu băutură!

— Renunţ pentru totdeauna la dragoste! adăugă sensibilul Passepoil.

Şi amândoi îşi făureau visuri frumoase de cinste şi cumpătare din viitoarele lor economii.

— O să cumpăr o caleaşcă de lux! exclamă cu entuziasm Cocardasse, şi o să intru ca soldat în compania micului nostru parizian.

— Şi eu, întări Passepoil, o să mă fac soldat sau ordonanţă a chirurgului maior.

— N-aş arăta oare bine ca lacheu al regelui?

— Cel puţin e sigur că băieţilor din regimentul în care mă voi înrola li se va lua sânge ca lumea în caz de boală.

Şi amândoi repetau:

— Ne vom duce la micul parizian! Îl vom cruţa de câţiva pumni din când în când.

— O să-mi spună din nou: bătrânul meu Cocardasse!

— O să-şi bată joc de fratele Passepoil, ca şi altădată.

— Hai, mârţoagă! strigă gasconul dând un pumn straşnic căluţului, care era la capătul puterilor. Dar rău am mai ajuns, dragul meu, dacă te gândeşti ce buni spadasini suntem. Iertate să ne fie păcatele! Simt că alături de micul parizian o să-mi răscumpăr greşelile.

Passepoil clătină trist din cap.

— Cine ştie dacă o să vrea să-şi amintească de noi? zise el aruncând o privire descurajată asupra îmbrăcăminţii sale caraghioase.

— Eh! prietene, zise Cocardasse, de-ai ştii ce inimă are băiatul ăsta!

— Ce sabie! suspină Passepoil. Şi ce iuţeală!

— Ce ţinută în luptă! Şi ce armonie!

— Îţi aminteşti de loviturile lui cu latul spadei, în retragere?

— Îţi aminteşti de cele trei lovituri directe, anunţate în asaltul la Delespine?

— Ce inimă!

— O inimă adevărată! Mereu norocos la joc! Doamne sfinte! Şi cum ştia să bea!

— Şi cum răsucea capul femeilor!

La fiecare replică se înflăcărau. Se opriră de comun acord pentru a-şi strânge mâinile. Emoţia le era sinceră şi profundă.

— Drace! zise Cocardasse, dacă micul parizian vrea, o să fim servitorii lui, nu-i aşa, dragul meu?

— Şi vom face din el un mare senior! încheie Passepoil. În felul ăsta, banii lui Peyrolles nu ne vor purta ghinion.

Aşadar domnul de Peyrolles, omul de încredere al lui Philippe de Gonzague, era acela care-i pusese pe drumuri pe Cocardasse şi Passepoil.

Îl cunoşteau bine pe acest Peyrolles şi mai bine încă pe domnul de Gonzague, patronul lui. Înainte de a-i învăţa pe boiernaşii din Tarbes nobila şi demnă artă a scrimei italiene, cei doi ţinuseră o şcoală de scrimă la Paris, pe strada Croix-des-Petits-Champs, la doi paşi de Luvru. Şi dacă treburile lor nu le-ar fi fost tulburate de patimi, poate că ar fi făcut avere, căci toţi nobilii de la Curte veneau la ei.

Erau doi băieţi de treabă care, fără îndoială, făcuseră vreo poznă grozavă într-un moment de încurcătură. Foloseau atât de bine sabia! Să fim indulgenţi şi să nu cercetăm prea mult de ce, punând cheia sub uşă, părăsiseră Parisul ca şi cum le-ar fi luat foc tălpile.

Este sigur că la Paris, în aceste vremuri, maeştrii de scrimă aveau de-a face cu nobili de prim rang. Ştiau adeseori dedesubturile lucrurilor mai bine decât înşişi oamenii de la Curte. Erau flecari nevoie mare! Apreciaţi şi dumneavoastră dacă Passepoil, care mai fusese şi bărbier, nu cunoştea mai bine ca oricine o serie întreagă de isprăvi! Aşa că amândoi sperau să tragă foloase de pe urma celor aflate. Plecând din Tarbes, Passepoil spusese:

— E o afacere de milioane! Nevers este prima sabie din lume după micul parizian. Dacă e vorba de Nevers, trebuie să fim generoşi!

Şi Cocardasse n-a putut decât să aprobe cu căldură un discurs atât de înţelept. Era ora două după-amiază când sosiră în cătunul Tarrides şi primul ţăran pe care îl întâlniră le arătă hanul *"La Mărul lui Adam"*.

Când intrară, sala mică şi joasă a hanului era aproape plină.

O tânără, cu o fustă de culoare ţipătoare şi cu corsajul strâns în şireturi, cum poartă ţărăncile din Foix, servea cu zel, aducând căni, pocale de cositor, foc pentru pipe într-un cleşte şi tot ce ar putea cere şase bărbaţi curajoşi după un drum lung sub soarele văilor din munţii Pirinei.

De zid atârnau şase spade lungi şi grele, împreună cu tot echipamentul.

Nu se afla acolo nici o singură mutră care să nu poarte pe frunte cuvântul spadasin, scris cu caractere citeţe. Cu toţii aveau obrazul ars de soare, priviri neruşinate, mustăţi impertinente. Un burghez onest, intrat din întâmplare în acest loc, ar fi căzut lat numai la vederea acestor mutre fudule.

Lângă uşă, la prima masă, se aflau trei; trei spanioli, după înfăţişare. La masa următoare şedea un italian, cu obrazul tăiat de la frunte până la bărbie, şi în faţa lui era un pungaş sinistru al cărui accent îi denunţa originea germană. O a treia masă era ocupată de un fel de bădăran cu păr lung şi nedomolit, care graseia dialectul din Bretania.

Cei trei spanioli se numeau Saldagna, Pinto şi Pépé, zis *"el Matador"*, toţi trei *escrimadores*, unul din provincia Murcia, celălalt din Sevilla, al treilea din Pamplona. Italianul era un viteaz din Spoletto şi se numea Giuseppe Faënza. Germanul purta numele de Staupitz, iar bretonul Joël de Jugan. Domnul de Peyrolles fusese acela ce adunase toate aceste săbii: se pricepea în materie!

Când maestrul Cocardasse şi fratele Passepoil trecură pragul cârciumii, după ce-şi duseseră în grajd bietele gloabe, se dădură un pas înapoi la vederea acestei respectabile societăţi. Sala joasă nu era luminată decât de o singură fereastră şi, în această lumină slabă, pluteau norii de fum ai pipelor. Prietenii noştri nu văzură la început decât mustăţile în furculiţă şi spadele atârnate de perete. Apoi şase glasuri răguşite strigară în cor:

— Maestrul Cocardasse!

— Fratele Passepoil!

Toate acestea întovărăşite de înjurăturile de rigoare: cele din Maţele Sfântului Scaun, înjurături de pe malurile Rinului, din Quimper-Corentin, din Murcia, din Navarra şi din Andaluzia.

Cocardasse îşi puse mâna în vizieră deasupra ochilor:

— Fără teamă! exclamă el. *Todos cavnaradas!*

— Toţi din garda veche! traduse Passepoil, al cărui glas mai tremura încă.

Acest Passepoil era un laş din naştere pe care nevoia îl făcuse curajos. I se făcea pielea de găină dintr-un fleac, dar se bătea mai dihai ca un diavol.

Şi-au strâns mâna mai să-şi frângă falangele. S-au îmbrăţişat pe săturate. Tunicile de mătase se frecară unele de altele; postavul ros şi catifeaua tocită intrară în contact. Orice s-ar fi găsit în costumul acestor cutezători, cu excepţia rufăriei curate. În zilele noastre, maeştrii de arme, sau, pentru a folosi limbajul lor, profesorii de scrimă, sunt nişte înţelepţi meseriaşi, soţi buni, părinţi cumsecade, exercitând cu onestitate profesiunea.

În secolul al XVII-lea, un virtuos al spadei era ori un fel de Mandor, favorit al curţii şi al oraşului, ori un pârlit silit să facă orice potlogărie ca să bea pe săturate din vinul prost de la cârciuma. Nu aparţinea unei anumite lumi.

Amicii noştri din taverna *"La Mărul lui Adam"* cunoscuseră poate şi zile bune. Dar soarele prosperităţii apusese pentru toţi. De bună seamă erau loviţi de aceeaşi soartă. Înainte de sosirea lui Cocardasse şi Passepoil, între cele trei grupuri distincte nu se legase nici o intimitate. Bretonul nu cunoştea pe nimeni. Germanul n-avea relaţii decât cu spoletanul, iar cei trei spanioli se ţineau mândri, deoparte. Dar Parisul începuse de mult să fie un centru al artelor frumoase. Oameni de felul lui Cocardasse-junior şi Amable Passepoil, care ţinuseră casă deschisă în strada Croix-des-Petits-Champs, în spatele Palatului Regal, şi cunoşteau pe toţi mânuitorii de spadă din Europa, slujiseră de trăsătură de unire între cele trei grupuri, atât de potriviţi să se aprecieze şi să se înţeleagă. Gheaţa fu spartă, mesele se alăturară, cănile se amestecară şi prezentările se făcură potrivit uzanţelor.

Luară cunoştinţă de meritele fiecăruia. Ţi se făcea părul măciucă! Aceste şase spade atârnate de perete tăiaseră mai multă carne creştină decât toate securile reunite ale călăilor din Franţa şi din Navarra.

Dacă cel din Quimper ar fi fost huron[6], ar fi purtat la cingătoare două sau trei duzini de scalpuri; spoletanul ar fi putut avea peste douăzeci de fantome în visele sale; germanul masacrase doi gaugrafi[7], trei margrafi[8], cinci rhingrafi[9] şi un landgraf[10]; căuta acum un burgraf[11].

Dar nu însemnau nimic pe lângă cei trei spanioli, care s-ar fi putut îneca cu uşurinţă în sângele nenumăratelor lor victime. Pépé Ucigaşul (el Matador) nu vorbea niciodată decât cum vrea să străpungă cu sabia trei oameni deodată.

N-am putea spune nimic mai măgulitor despre gascon sau despre normandul nostru: se bucurau de stimă generală în acest consiliu de lăudăroşi.

După ce au băut primul rând de stacane şi larma lăudăroşeniei se linişti puţin, Cocardasse zise:

— Acum, frumuşeilor, să vorbim despre treburile noastre.

Chemară fata care servea la han, care veni tremurând în mijlocul acestor canibali, şi cerură să mai aducă vin. Era o brună dolofană, puţin zbanghie. Passepoil îşi îndreptă spre ea artileria privirilor sale amoroase; voia să se ia după ea spre a-i vorbi, sub pretextul de a aduce un vin mai rece; dar Cocardasse îl înşfacă de guler.

— Ai făgăduit să-ţi stăpâneşti pasiunile, dragul meu, îi zise el cu demnitate.

Fratele Passepoil se aşeză la locul lui, scoţând un suspin adânc. De îndată ce se aduse vinul, alungară fata cu porunca de a nu se mai întoarce.

---

[6] Populaţie indiană stabilită între lacul Ontario (S.U.A.) şi Canada; aliaţi ai francezilor.

[7] Judecător cantonal.

[8] Titlu nobiliar, asemănător cu marchizul, purtat de conducătorii provinciilor de la frontiere.

[9] Conte renan.

[10] Titlul unor prinţi germani.

[11] Seniorul unui oraş pe vremea Sfântului Imperiu German. (n.t.)

— Drăgălaşilor, reluă Cocardasse-junior, fratele Passepoil şi cu mine nu ne aşteptam să întâlnim aici, departe de oraşe şi de centrele populate unde vă exercitaţi de obicei talentele, o societate atât de aleasă.

— Zii tu! întrerupse spadasinul din Spoletto, cunoşti oraşe unde-i de făcut treabă acum, *caro mio* Cocardasse?

Şi cu toţii clătinară din cap, ca oameni ce gândesc că virtutea lor nu este de ajuns recompensată. Apoi, Saldagne întrebă:

— Nu ştii oare de ce ne aflăm aici?

Gasconul era gata să caşte gura spre a răspunde, când piciorul fratelui Passepoil i se propti pe cizmă.

Deşi Cocardasse-junior era şeful nominal al asociaţiei, avea obiceiul să urmeze sfaturile ajutorului său, care era un normand prudent şi înţelept.

— Ştiu doar, replică el, că am fost convocaţi…

— Şi eu, întrerupse Staupitz.

— Şi că, în cazurile obişnuite, termină gasconul, fratele Passepoil şi cu mine suntem de ajuns să dăm o mână de ajutor.

— *Carajo!* exclamă Ucigaşul. De obicei, când sunt chemat nu se mai face apel la alţii.

Fiecare îşi dădu cu părerea pe această temă, potrivit elocinţei sau gradului său de vanitate, apoi Cocardasse trase concluzia:

— Oare vom avea de-a face cu o armată?

— Vom avea de-a face cu un singur cavaler, răspunse Staupitz.

Staupitz era în serviciul domnului de Peyrolles, omul de încredere al prinţului Philippe de Gonzague.

Această declaraţie fu primită cu un hohot de râs zgomotos.

Cocardasse şi Passepoil râdeau mai tare decât ceilalţi, dar piciorul normandului apăsa mai departe pe cizma gasconului.

— Asta însemna: *"Lasă-mă să conduc jocul"*.

Passepoil întrebă cu inocenţă:

— Şi cum se numeşte acest gigant care se va lupta cu opt oameni?

— Opt oameni care, luaţi în parte, sfinte Dumnezeule! Valorează fiecare cât o jumătate de duzină de soldaţi de mâna întâi! adăugă Cocardasse.

Staupitz răspunse:

— Este ducele Philippe de Nevers.

— Dar se zice că e pe moarte! protestă Saldagne.

— Că suferă de năduf! adăugă Pinto.

— Că e vlăguit, beteag, ofticos! întăriră ceilalţi.

Cocardasse şi Passepoil nu mai scoaseră nici o vorbă. Acesta din urmă îşi ridică încet capul, apoi îşi împinse paharul. Gasconul îl imită.

Seriozitatea lor subită atâta atenţia generală.

— Ce v-a apucat? Ce-i cu voi? întrebară cu toţii.

Îl văzură pe Cocardasse şi pe ajutorul lui privindu-se în tăcere.

— Ah! Ce dracu înseamnă asta? exclamă surprins Saldagne.

— S-ar zice, adăugă Faënza, că vă vine să lăsaţi baltă partida.

— Drăgălaşilor, replică pe ton grav Cocardasse, nu vă înşelaţi prea mult.

Un tunet de proteste îi acoperi glasul.

— Noi l-am văzut pe Philippe de Nevers la Paris, continuă domol fratele Passepoil. Venea la sala noastră de scrimă. Este un muribund care o să vă dea mult de furcă!

— Nouă? protestară în cor.

Şi toţi ridicară din umeri cu dispreţ.

— Văd bine, zise Cocardasse, a cărui privire făcu înconjurul cercului, că n-aţi auzit niciodată vorbindu-se despre lovitura de sabie a lui Nevers.

Căscară ochii şi ciuliră urechile.

— Lovitura bătrânului meşter Delapalme, adăugă Passepoil, care a culcat la pământ şapte spadasini între burgul Roule şi poarta Saint-Honoré.

— Ce mai nerozii şi loviturile astea secrete! exclamă Ucigaşul.

— Ochi buni, gardă bună, iute de picior, adăugă bretonul, îmi pasă de loviturile secrete ca şi de potop!

— Pe dracu! Cred că am şi eu ochi buni, gardă bună şi sunt iute, drăgălaşilor, zise cu mândrie Cocardasse-junior.

— Şi eu, întări Passepoil.

— La fel de bune ca şi ale oricăruia dintre voi…

— Dovada e, insinua Passepoil cu blândeţea sa obişnuită, că suntem gata să le punem la încercare, dacă vreţi.

— Şi totuşi, reluă Cocardasse, lovitura lui Nevers nu mi se pare un fleac. Am fost atins în propria mea şcoală… Ce mai!

— Şi eu la fel.

— Atins drept în frunte, între ochi. Şi încă de trei ori la rând…

— Şi eu tot de trei ori, între ochi şi drept în frunte!

— De trei ori, fără să pot pune mâna pe sabie ca să mă apăr!

Cei şase spadasini ascultau acum cu atenţie.

Nimeni nu mai râdea.

— Atunci, zise Saldagne făcându-şi cruce, nu e o lovitură secretă, e o vrăjitorie.

Bretonul băgă mâna în buzunar, unde cu siguranţă că avea vreun şirag de mătănii.

— Bine au făcut să ne convoace pe toţi, drăgălaşilor, reluă Cocardasse cu ceva mai multă solemnitate. Vorbeaţi despre o armată. Credeţi-mă, nu există decât un singur om pe lume capabil să-l înfrunte pe Philippe de Nevers cu sabia în mână.

— Şi cine-i omul? ziseră în acelaşi timp şase glasuri.

— E micul parizian, răspunse Cocardasse.

— Ah! ăsta, exclamă Passepoil cu un entuziasm brusc, e însuşi diavolul!

— Micul parizian? repetară ceilalţi pe rând. Are un nume micul vostru parizian?

— Un nume pe care îl cunoaşteţi cu toţii, se numeşte cavalerul de Lagardère.

Se văzu că spadasinii cunoşteau cu toţii acest nume, căci, într-adevăr, se lăsă o mare tăcere printre ei.

— Nu l-am întâlnit niciodată, zise apoi Saldagne.

— Cu atât mai bine pentru tine, dragul meu, replică gasconul. Nu-i plac oamenii cu înfăţişarea ta.

— Este acela căruia i se spune frumosul Lagardère? întrebă Pinto.

— Este acela care i-a ucis pe cei trei flamanzi sub zidurile cetăţii Senlis? adăugă Faënza coborând glasul.

— Este acela, vru să spună Joël de Jugan, care…

Dar Cocardasse îl întrerupse rostind cu emfază doar aceste cuvinte:

— Nu există doi Lagardère!

Capitolul III - Cei trei Philippe

Unica fereastră a sălii joase din taverna *"Mărul lui Adam"* dădea spre un fel de povârniş plantat cu fagi, care ajungea la şanţurile de apărare ale castelului Caylus. Un drum de care traversa peste şanţurile adânci şi foarte largi. Ele înconjurau castelul din trei părţi şi se deschideau în golul de deasupra râpei Hachaz.

De când se dărâmaseră zidurile menite să oprească apa, secarea se operase de la sine şi pământul şanţurilor dădea anual două recolte minunate de fân destinat grajdurilor proprietarului.

A doua recoltă abia fusese cosită. Din locul unde stăteau cei opt spadasini, se puteau vedea cosaşii care aşezau fânul în snopi, sub pod.

Cu excepţia apei care lipsea, şanţurile rămăseseră intacte. Marginea lor interioară se ridica în pantă abruptă până la povârniş.

Nu exista decât o singură spărtură, făcută spre a lăsa loc de trecere căruţelor cu fân. Ea ajungea la acel drum care trecea prin faţa ferestrei tavernei.

De la parter până în fundul şanţului, zidul de apărare era găurit de numeroase deschideri de tragere, dar nu exista decât o singură deschizătură pe unde putea trece o făptură omenească. Era o fereastră joasă situată tocmai sub podul fix, care înlocuise de mult podul mobil. Fereastră era apărată de gratii şi obloane solide. Prin ea intra aer şi lumina baia de aburi a castelului Caylus, mare sală subterană care păstra unele rămăşiţe de splendoare. Se ştie că în evul mediu şi mai ales în Sud se dezvoltase foarte mult luxul băilor.

Orologiul din vârful donjonului sunase ora trei. În definitiv, cumplitul fanfaron căruia i se spunea frumosul Lagardère nu era acolo şi nu pe el îl aşteptau. Aşa încât, după ce trecu primul moment de spaimă, meşterii spadasini reîncepură care mai de care să se laude.

— Ei bine, exclamă Saldagne, am să-ţi spun, prietene Cocardasse. Aş da zece galbeni pentru a-l vedea pe cavalerul tău Lagardère.

— Cu sabia în mână? întrebă gasconul, după ce dădu pe gât o duşcă bună de vin şi plescăi din limbă. Ei bine, dragul meu adăugă el cu gravitate, în acea zi spovedeşte-te şi lasă-te în paza Domnului!

Saldagne îşi puse pălăria pe-o ureche. Nu-şi dăduseră încă nici un pumn: era o minune. Poate că ar fi fost gata să intre în horă, când Staupitz, care se afla la fereastră, strigă:

— Linişte, copii! Iată-l pe domnul de Peyrolles, mâna dreaptă a prinţului de Gonzague.

Într-adevăr, acesta urca povârnişul, călare.

— Am vorbit prea mult, zise iute Passepoil, şi în fond n-am spus nimic. Nevers şi lovitura lui misterioasă de sabie valorează aur, prieteni, iată ce trebuie să ştiţi. Vreţi să deveniţi bogaţi dintr-odată?

Nu e necesar să mai spunem răspunsul prietenilor lui Passepoil. Acesta continuă:

— Dacă vreţi asta, lăsaţi-l pe Cocardasse şi pe mine să acţionăm. Orice i-am spune lui Peyrolles, sprijiniţi-ne.

— S-a făcut! exclamară în cor.

— Cel puţin, încheie fratele Passepoil aşezându-se la loc, aceia care nu vor fi ciuruiţi în astă seară de sabia lui Nevers vor putea să plătească liturghii pentru pomenirea celor răposaţi.

Peyrolles intră.

Passepoil îşi scoase primul boneta de lână cu cel mai profund respect. Ceilalţi salutară la fel.

Peyrolles ţinea sub braţ un sac mare cu bani. Îl aruncă cu zgomot pe masă, spunând:

— Iată hrana voastră, vitejilor!

Apoi, numărându-i din ochi:

— Bravo, zise el, iată-vă pe toţi aici! Vă voi spune în câteva cuvinte ce aveţi de făcut.

— Ascultăm, stimate domn de Peyrolles, răspunse Cocardasse punându-şi coatele pe masă. Daţi-i drumul!

Ceilalţi repetară:

— Ascultăm!

Peyrolles luă o atitudine de orator:

— În seara asta, spuse el, către ora opt, un bărbat va veni pe drumul pe care-l vedeţi aici, chiar sub fereastră. Va fi călare; după ce va trece peste gura şanţului, îşi va lega calul de stâlpii podului. Priviţi, acolo, sub pod, zăriţi o ferestruică joasă, închisă cu obloane de stejar?

— E limpede, bunul meu domn de Peyrolles, răspunse Cocardasse. Ce dracu! Doar nu suntem orbi.

— Omul se va apropia de fereastră…

— Şi în clipa aia punem mâna pe el?

— Cu politeţe! îl întrerupse Peyrolles, cu un zâmbet sinistru. Şi astfel vă veţi câştiga banii.

— Doamne sfinte! exclamă Cocardasse. Preabunul domn de Peyrolles are întotdeauna o vorbă de duh!

— Ne-am înţeles?

— Desigur. Dar bănuiesc că nu ne părăsiţi atât de curând?

— Dragi prieteni, sunt grăbit, zise Peyrolles făcând o mişcare de retragere.

— Cum aşa! strigă gasconul. Fără să ne spuneţi numele aceluia pe care trebuie să… punem mâna?

— Numele lui nu vă priveşte.

Cocardasse clipi spre ceilalţi şi de îndată un murmur de nemulţumire se ridică din grupul spadasinilor. Mai ales Passepoil se declară nemulţumit.

— Fără să ne dezvăluiţi măcar cine este preacinstitul senior pentru care vom lucra? adăugă Cocardasse.

Peyrolles se opri pentru a-l privi. Pe chipul său lunguieţ se citi o expresie de îngrijorare.

— Ce vă pasă? spuse el, încercând să-i ia de sus.

— Ne pasă foarte mult, bunul meu domn de Peyrolles.

— Cu toate că sunteţi bine plătiţi?

— Poate nu socotim că suntem atât de bine plătiţi, bunul meu domn de Peyrolles.

— Ce vrea să însemne asta, amice?

Cocardasse se ridică şi toţi ceilalţi îl imitară.

— La dracu, micuţule! spuse el schimbând tonul. Să vorbim pe şleau. Toţi cei de-aici suntem spadasini şi, deci, gentilomi. Mai ales eu, care sunt gascon, amestecat cu provensal! Spadele noastre (şi o lovi pe a sa, de care nu se despărţise), spadele noastre vor să ştie ce fac.

— Asta-i! întări fratele Passepoil, care oferi curtenitor un scăunel cu trei picioare confidentului lui Philippe de Gonzague.

Toţi spadasinii aprobară cu căldură din cap. Peyrolles păru că şovăie o clipă.

— Vitejii mei, zise el, deoarece doriţi atât de mult să ştiţi, aţi fi putut ghici. Cui aparţine acest castel?

— Domnului marchiz de Caylus, Doamne sfinte! Un senior bun, alături de care nevestele nu îmbătrânesc. Castelul lui Caylus-Verrou. Ei şi?

— Păi, vedeţi? Ce isteţime! răspunse amabil Peyrolles. Lucraţi pentru domnul marchiz de Caylus.

— Credeţi asta, băieţi? întrebă Cocardasse cu insolenţă.

— Nu, răspunse fratele Passepoil.

— Nu, repetă pe dată trupa docilă.

Obrajii scofâlciţi ai lui Peyrolles se împurpurară uşor.

— Cum, canaliilor! exclamă el.

— Staţi binişor! întrerupse gasconul. Nobilii mei amici murmură… luaţi seama! Mai bine să discutăm calm şi ca oameni lume. Dacă vă înţeleg bine, iată cum vine treaba: domnul marchiz de Caylus a aflat că un gentilom frumos şi bine făcut pătrundea din când în când, noaptea, în castelul său, prin această fereastră joasă; Aşa-i?

— Da, spuse Peyrolles.

— Ştie că domnişoara Aurore de Caylus, fiica sa, îl iubeşte pe acest gentilom.

— Este riguros adevărat.

— După părerea dumneavoastră, domnule de Peyrolles! Astfel explicaţi dumneavoastră adunarea noastră la hanul *"Mărul lui Adam"*. Alţii ar putea găsi plauzibilă această explicaţie, dar eu am motivele mele s-o consider nesatisfăcătoare. N-aţi spus adevărul, domnule de Peyrolles.

— Pe dracu! exclamă acesta. Asta-i curată obrăznicie!

Glasu-i fu înăbuşit de cuvintele spadasinilor, care spuneau:

— Vorbeşte, Cocardasse! Vorbeşte, vorbeşte!

— Mai întâi, spuse el, prietenii mei ştiu că şi mine că acest, vizitator nocturn, recomandat săbiilor noastre, nu este altul decât un prinţ…

— Un prinţ! strigă Peyrolles ridicând din umeri.

Cocardasse continuă:

— Prinţul Philippe de Lorraine, duce de Nevers.

— Ştiţi mai multe ca mine, asta-i! zise Peyrolles.

— Ba nu, fir-ar să fie! Asta nu e totul. Mai e ceva, şi aceşti ceva nu-l cunosc încă nobilii mei prieteni. Aurore de Caylus nu este iubita domnului de Nevers.

— Ah!… protestă Peyrolles.

— Este soţia lui! termină cu hotărâre gasconul.

Peyrolles păli şi bâlbâi:

— Cum de ştii tu asta?

— Ştiu, şi este lucru sigur. Cum de ştiu, nu vă priveşte. Am să vă arăt curând că mai ştiu şi alte lucruri. O căsătorie secretă a fost celebrată, cu patru ani în urmă, la capelă castelului Caylus şi, dacă sunt bine informat, dumneata şi nobilul dumitale stăpân…

Se întrerupse pentru a-şi scoate pălăria cu un aer batjocoritor, şi termină:

— Aţi fost martor, domnule de Peyrolles. Acesta nu mai nega.

— Unde vrei să ajungi cu toate aceste clevetiri? întrebă el

— Vreau să descopăr numele ilustrului personaj pe care îl slujim în această noapte, răspunse gasconul.

— Nevers s-a căsătorit cu fata fără voia părintelui ei, zise Peyrolles. Domnul Caylus se răzbună. Nimic mai simplu, nu-i aşa?

— Nimic mai simplu dacă bătrânul Verrou ar şti. Dar aţi fost discreţi. Domnul de Caylus habar n-are de nimic… Al naibii să fie! Bătrânul şmecher s-ar feri să ciopârţească astfel cea mai bogată partidă din Franţa! Totul s-ar fi aranjat de multă vreme dacă domnul de Nevers i-ar fi spus bătrânului: *"Regele Louis vrea să mă însoare cu domnişoara de Savoia*, *nepoata lui*; *eu nu vreau*; *sunt în taină*, *soţul fiicei dumneavoastră"*. Dar reputaţia lui Caylus-Verrou l-a speriat pe sărmanul prinţ. S-a temut pentru soţia sa pe care o adoră…

— Concluzia? întrerupse Peyrolles.

— Concluzia este că noi nu lucrăm pentru domnul de Caylus.

— E clar! zise Passepoil.

— Clar ca ziua, mârâiră ceilalţi în cor.

— Şi pentru cine credeţi că veţi lucra?

— Pentru cine? Ah! Ah! Dumnezeule sfinte! Pentru cine? Cunoaşteţi povestea celor trei Philippe? Nu? V-o spun în două

cuvinte. Sunt trei domni de casă mare, pe cuvânt! Unul este Philippe de Mantoue, prinţ de Gonzague, stăpânul vostru, domnule de Peyrolles, o alteţă ruinată, hăituită, care s-ar vinde ieftin şi Satanei; al doilea este Philippe de Nevers, pe care-l aşteptăm; al treilea este Philippe de France, duce de Chartres. Pe cuvântul meu, toţi trei frumoşi foc, tineri şi strălucitori.

Dacă încercaţi să vă închipuiţi prietenia cea mai solidă, cea mai eroică, cea mai extraordinară, nu vă veţi face decât o slabă idee despre afecţiunea mutuală care îi leagă pe aceşti trei Philippe. Iată ce se spune la Paris. Îl vom lăsa la o parte, dacă binevoiţi, din motive serioase, pe nepotul regelui. Nu ne vom ocupa decât de Nevers şi Gonzague, adică decât de Pythias şi Damon.

— Eh! La dracu! exclamă acum Peyrolles. Vreţi să-l acuzaţi pe Damon că vrea să-l ucidă pe Pythias!

— Ia ascultă! zise gasconul, adevăratul Damon era bogat, acel Damon de pe vremea lui Dionysios, tiran al Siracuzei; şi adevăratul Pythias nu avea nici şase sute de mii de scuzi venit.

— Pe care Pythias al nostru le posedă, îl întrerupse Passepoil, şi al căror moştenitor prezumtiv este Damon al nostru.

— Înţelegeţi deci, bunul meu domn de Peyrolles, continuă Cocardasse, că acest lucru schimbă mult tema; adaug că adevăratul Peyrolles nu avea deloc o iubită plăcută ca Aurore de Caylus şi că adevăratul Damon nu era amorezat de frumoasă fată, ci doar de zestrea ei.

— Aşa e! zise din nou fratele Passepoil.

Cocardasse îşi umplu paharul.

— Domnilor, continuă el, în sănătatea lui Damon… vreau să spun Gonzague, care mâine ar avea şase sute de mii de scuzi venit pe domnişoara de Caylus şi zestrea ei, dacă Pythias… vreau să spun Nevers, s-ar duce pe lumea cealaltă în noaptea asta.

— În sănătatea prinţului Damon de Gonzague, strigară toţi spadasinii, cu fratele Passepoil în frunte.

— Ei! Ce spuneţi despre asta, domnule de Peyrolles? adăugă triumfător Cocardasse.

— Aiureli! mârâi omul de încredere. Minciuni!

— Cuvântul este aspru. Vitejii mei amici vor judeca. Îi iau drept martori.

— Ai spus adevărul, gasconule, ai spus adevărul! se auzi în jurul mesei.

— Prinţul Philippe de Gonzague, declară Peyrolles, care încerca să pară demn, este mult deasupra unor asemenea infamii pentru a fi dezvinovăţit.

Cocardasse îl întrerupse.

— Atunci, staţi jos, bunul meu domn de Peyrolles, spuse el.

Şi cum confidentul rezista, îl aşeză cu forţa pe un scaun şi reluă:

— Vom ajunge la infamii şi mai mari, Passepoil?

— Cocardasse! răspunse normandul.

— Deoarece domnul de Peyrolles nu se predă, e rândul tău să predici, scumpul meu!

Normandul se roşii până în vârful urechilor şi îşi plecă ochii.

— Păi, să vedeţi, bolborosi el, nu ştiu să vorbesc în public.

— Ia dă-i drumul! comandă jupân Cocardasse răsucindu-şi mustaţa. Nu-ţi fie teamă, aceşti domni îţi vor scuza lipsa de experienţă şi tinereţea.

— Mă bizui pe indulgenţa lor, murmură timidul Passepoil.

Şi cu glas de fetiţă pusă să-şi spună lecţia, demnul Passepoil începu:

— Domnul de Peyrolles are motive să-l socotească pe stăpânul său un gentilom perfect. Iată amănuntul pe care l-am aflat. Nu cred că a fost povestit cu răutate, dar nişte răuvoitori ar putea judeca altfel. Pe când cei trei Philippe duceau la Paris o viaţă veselă, atât de veselă încât regele Louis ameninţa să-şi trimită nepotul în exil la moşiile sale… asta se petrecea cu doi-trei ani în urmă când eram în serviciul unui medic italian, elev al savantului Exili, un anume Pierre Garba.

— Pietro Garba şi Gaëte! îl întrerupse Faënza. L-am cunoscut. Era o adevărată canalie!

Fratele Passepoil zâmbi dulce.

— Era un om aşezat, continuă el, potolit, făcând pe religiosul, tobă de carte şi care avea ca meserie fabricarea unei băuturi binefăcătoare pe care o numea licoare de viaţă lungă.

Toţi spadasinii izbucniră deodată în râs.

— Nu-ţi fie teamă! zise Cocardasse. Povesteşti ca un zeu! Dă-i drumul!

Domnul de Peyrolles îşi şterse fruntea îmbrobonată de sudoare.

— Prinţul Philippe de Gonzague, reluă Passepoil, venea adesea să-l vadă pe bunul Pierre Garba.

— Vorbeşte mai încet! îl întrerupse confidentul aproape fără voia lui.

— Mai tare! strigară vitejii.

Toate astea îi distrau grozav, mai ales că se şi vedeau cu un spor de simbrie.

— Vorbeşte, Passepoil, vorbeşte, vorbeşte! strigară ei strângând cercul în jurul lui.

Şi Cocardasse, mângâind ceafa ajutorului său, spuse părinteşte:

— Puşlamaua are succes, pe cinstea mea!

— Îmi pare rău, continuă fratele Passepoil, că trebuie să, repet un lucru care pare să-i displacă domnului de Peyrolles, dar fapt este că prinţul de Gonzague venea foarte des la Garba, fără îndoială pentru a se instrui. În acea vreme, tânărul duce de Nevers fu cuprins de un soi de sfârşeală.

— Calomnie! strigă Peyrolles. Calomnie sfruntată!

Passepoil îl întrebă cu candoare:

— Dar, stăpâne, pe cine am acuzat oare?

Şi cum confidentul îşi muşcă buzele până la sânge, Cocardasse adăugă:

— Bunul domn de Peyrolles nu mai vorbeşte ţâfnos, nu-i aşa?

Acesta se ridică brusc.

— Cred că mă veţi lăsa să mă retrag! zise el cu o furie abia stăpânită.

— Desigur, zise gasconul, care râdea cu hohote şi, în plus, vă escortăm până la castel. Bătrânul Verrou trebuie să-şi fi terminat siesta. Ne vom duce să-i cerem explicaţii.

Peyrolles căzu înapoi pe scaun. Se înverzise la faţă. Cocardasse, nemilos, îi întinse un pahar.

— Beţi, să vă întremaţi, spuse el, căci parcă nu vă simţiţi prea bine. Luaţi o gură! Nu? Atunci, staţi liniştit şi lăsaţi-l pe ticălosul de normand să vorbească; pledează mai bine ca un avocat la tribunal.

Fratele Passepoil îşi salută şeful cu recunoştinţă şi continuă.

— Peste tot începuse să se spună: *"Iată-l pe acest sărman tânăr duce de Nevers cum se duce dintre noi"*. Curtea şi oraşul se îngrijorau. Casa de Lorraine este atât de nobilă! Regele se

interesa de sănătatea lui Philippe, duce de Chartres, era nemângâiat…

— Un om şi mai nemângâiat, îl întrerupse Peyrolles, care izbuti să ia un ton înduioşat, era Philippe, prinţ de Gonzague.

— Să mă ferească Domnul să vă contrazic! spuse Passepoil, a cărui politeţe neştirbită ar trebui să slujească de exemplu tuturor oamenilor care discută. Cred şi eu că prinţul de Gonzague era foarte necăjit; dovadă că venea în toate serile la maestrul Garba, deghizat în livrea de valet, şi-i repeta întruna, cu un aer descurajat: *"Mai durează mult*, *doctore*, *mai durează mult?"*

În sala scundă a cârciumii *"Mărul lui Adam"* nu exista vreunul care să nu fie ucigaş, şi totuşi fiecare tresări. Sângele le îngheţă în vine. Toţi se cutremurau. Pumnul lui Cocardasse izbi masa! Peyrolles plecă fruntea şi amuţi.

— Într-o seară, continuă fratele Passepoil, coborând glasul parcă fără voie, într-o seară, Philippe de Gonzague veni mai devreme. Garba îi luă pulsul; avea febră. *"Aţi câştigat mulţi bani la cărţi"*, îi zise Garba, care-l cunoştea bine. Gonzague începu să râdă şi răspunse: *"Am pierdut două mii de pistoli"*. Dar adăugă numaidecât: *"Nevers a vrut să se dueleze astăzi în sala de arme*, *dar nu mai e în stare să ţină spada"*.

— Atunci, murmură doctorul Garba, asta înseamnă sfârşitul. Poate că mâine… Dar, se grăbi să adauge Passepoil cu un ton aproape vesel, zilele se înşiruie una după alta dar nu se aseamănă. Chiar a doua zi, Philippe, duce de Chartres, îl luă pe Nevers în caleaşca lui şi porniră în goană spre Touraine! Alteţa-sa îl ducea pe Nevers pe pământurile sale.

Şi cum maestrul Garba nu-i însoţi, Nevers se simţi bine. De acolo, căutând soarele, căldura şi viaţa, trecu Mediterană şi ajunse în regatul Neapole. Philippe de Gonzague veni la bunul meu stăpân şi îl rugă să tragă o raită pe acolo. Mă dusesem să-i pregătesc bagajele când, din nenorocire, într-o noapte, alambicul i se sparse. Bietul doctor Pierre Garba muri pe loc, căci respirase vaporii elixirului său de viaţă lungă!

— Ah! Ce italian cumsecade! strigară toţi cei din jur.

— Da, spuse fratele Passepoil cu simplitate, eu l-am regretat mult. Dar iată şi sfârşitul povestirii. Nevers a lipsit optsprezece luni din Franţa. Când s-a reîntors la Curte, toţi strigară într-un singur glas: Nevers a întinerit cu zece ani!

Nevers era puternic, sprinten, neobosit! Pe scurt, ştiţi cu toţii că, după frumosul Lagardère, Nevers este astăzi prima spadă din întreaga lume.

Fratele Passepoil tăcu, după ce luase o atitudine modestă, şi Cocardasse trase concluzia:

— Astfel încât domnul de Gonzague se crezu obligat să angajeze opt spadasini ca să-i vină de hac lui Nevers… Asta-i!

Se făcu linişte. Domnul de Peyrolles rupse tăcerea:

— Unde vreţi să ajungeţi cu aceste pălăvrăgeli? întrebă el. La o mărire a simbriei?

— Considerabilă, replică gasconul. Sincer vorbind, nu se poate lua acelaşi preţ pentru un tată care-şi răzbună onoarea fiicei sale, şi pentru Damon, care vrea să-l moştenească prea devreme pe Pythias.

— Cât cereţi?

— Să ni se tripleze suma.

— Fie, răspunse Peyrolles fără să clipească.

— În al doilea rând, vrem să facem cu toţii parte din casa Gonzague după terminarea trebi.

— Fie! zise din nou confidentul.

— În al treilea rând…

— Cereţi prea mult… începu Peyrolles.

— Vai de păcatele noastre! exclamă Cocardasse adresându-se lui Passepoil. I se pare că cerem prea mult!

— Să fim drepţi! spuse conciliant spadasinul. S-ar putea ca nepotul regelui să dorească să-şi răzbune prietenul, şi atunci…

— În acest caz, replică Peyrolles, trecem graniţa, Gonzague îşi răscumpără bunurile din Italia şi suntem cu toţii în siguranţă acolo.

Cocardasse îl consultă mai întâi din privire pe fratele Passepoil, apoi pe acoliţii săi.

— Încheiem târgul, zise el.

Peyrolles îi întinse mâna. Gasconul nu o luă. Se bătu peste sabie şi adăugă:

— Iată notarul care răspunde de dumneata, bunul meu domn Peyrolles. Nu-ţi fie teamă! Nu vei încerca niciodată să ne înşeli.

În sfârşit eliberat, Peyrolles se îndreptă spre uşă:

— Dacă vă scapă, zise el în prag, înseamnă că n-aţi făcut nimic.

— Se înţelege de la sine. Dormiţi liniştit, bunul meu domn Peyrolles!

Un hohot de râs răsună după plecarea confidentului, apoi toate glasurile se uniră pentru a striga:

— De băut! De băut!

Era abia patru după-amiază. Spadasinii noştri aveau timp berechet la dispoziţie. În afară de Passepoil, care o privise prea mult pe matracuca cea zbanghie şi care suspina din greu, lumea era veselă.

În sala joasă a cârciumii "La Mărul lui Adam" se bea, se strigă şi se cântă. În fundul şanţurilor castelului Caylus, cosaşii grăbea lucrul, căci se răcorise, şi legau în snopi frumoasa recoltă de fân.

Deodată se auzi zgomot de cai alergând la marginea păduri din Ens şi, o clipă mai târziu, se auziră ţipete în şanţ.

Cosaşii fugeau urlând sub loviturile cu latul sabiei, date de o trupă de partizani. Aceştia veneau după furaje şi, desigur, nu puteau găsi nicăieri un fân mai bun.

Cei opt viteji se îngrămădiră la fereastra hanului, să vadă mai bine.

— Ce îndrăzneţi sunt golanii! spuse Cocardasse-junior.

— Să vină în felul ăsta sub ferestrele domnului marchiz, adăugă Passepoil.

— Dar câţi sunt? Trei, şase, opt…

— Tocmai câţi suntem noi! în acest timp, oamenii îşi făceau liniştit proviziile, râzând cât îi ţinea gura. Ştiau bine că bătrânii dresori de şoimi ai lui Caylus erau muţi de multă vreme.

Purtau haine din piele de bivol strânse pe corp, pălării aşezate provocator şi spade lungi; frumoşi şi tineri, printre care două sau trei perechi de mustăţi cenuşii; numai că, în plus faţă de spadasinii noştri, aveau pistoale la oblâncul şeii.

Îmbrăcămintea lor caraghioasă nu era la fel. Puteai recunoaşte în acest mic escadron uniforme uzate ale mai multor trupe regulate. Se aflau printre ei doi vânători din Brancas, un tunar din Flandra, un haiduc spaniol de peste munţi şi un bătrân ostaş înarmat cu o arbaletă, care probabil văzuse şi Fronda[12].

[12] Război civil din Franţa (1648–1653), în timpul minoratului lui Louis al XIV-lea, provocat de înăsprirea fiscalităţii şi întărirea absolutismului regal practicate de cardinalul Mazarin. (n.t.)

Ceilalţi îşi pierduseră specificul, la fel ca medaliile tocite. Laolaltă puteau fi luaţi drept o frumoasă bandă de hoţi de drumul mare.

Şi, într-adevăr, aceşti aventurieri care se împodobeau cu numele de voluntari regali nu erau altceva decât nişte bandiţi.

După ce îşi terminară treaba şi îşi încărcară caii, se întoarseră pe drumul de căruţe. Şeful lor, unul din cei doi vânători din Brancas, purtând galoane de brigadier, privi în jur şi zise:

— Pe aici, domnilor, iată tocmai ce ne trebuie.

Cu degetul arăta spre cârciuma "*La mărul lui Adam*".

— Bravo! strigară oamenii lui.

— Meşteri buni! şopti Cocardasse-junior, vă sfătuiesc să vă încingeţi săbiile.

Cât ai clipi, îşi puseră cu toţii centiroanele şi, îndepărtându-se de fereastră, spadasinii se aşezară în jurul meselor.

Mirosea de departe a încăierare. Fratele Passepoil zâmbea blând sub cele trei fire de mustaţă.

— Spuneam deci, începu Cocardasse pentru a nu-şi pierde cumpătul, că cel mai bun mijloc de a ţine în gardă un spadasin stângaci, care este întotdeauna foarte primejdios…

— E-hei! strigă în acea clipă şeful hoţilor de cereale arătându-şi în uşă obrazul bărbos. Hanul e plin, copii!

— Să-l golim, răspunseră cei care îl urmau.

Era simplu, era logic. Şeful, pe nume Carrigue, nu avu de ce să se împotrivească. Descălecară şi îşi legară cu neruşinare caii împovăraţi de fân de inelele bătute în pereţii cârciumii.

Până atunci, spadasinii noştri nici nu se clintiră.

— Auziţi! zise Carrigue intrând primul. Căraţi-vă, şi încă repede! Aici nu-i loc decât pentru voluntarii regelui.

Nu primi nici un răspuns. Cocardasse se întoarse doar spre ai săi şi murmură:

— Purtaţi-vă cum se cuvine, copii! Să nu ne ieşim din pepeni, să-i facem să joace după voia noastră pe domnii voluntari ai regelui.

Oamenii lui Carrigue se şi îmbulzeau în uşă.

— Ei bine! spuse acesta. Ce vi s-a spus?

Spadasinii se ridicară şi salutară politicos.

— Rugaţi-i, zise tunarul din Flandra, să iasă pe fereastră, în acelaşi timp luă paharul plin al lui Cocardasse şi-l duse la gură.

Carrigue se răsti:

— Nu vedeţi, neciopliţilor, că avem nevoie de cănile, de mesele şi de scaunele voastre?

— Fără teamă! zise Cocardasse-junior. O să vi le dăm pe toate, micuţilor.

Şi sparse cana în capul tânărului, pe când fratele Passepoil azvârlea un scaun greu în pieptul lui Carrigue.

Cele şaisprezece spade lungi ieşiră la lumină în aceeaşi clipă. Cu toţii erau mânuitori buni de arme grele, curajoşi şi bătăioşi din fire. Porniră la încăierare împreună şi din toată inima.

Se auzea glasul de tenor al lui Cocardasse dominând tumultul cu înjurătura lui favorită:

— În numele Domnului! Daţi-le la cap! Daţi în ei!

La care Carrigue şi ai săi răspunseră pornind la atac cu grumazul încordat.

— Înainte! Lagardère! Lagardère!

Fu ca o lovitură de teatru. Cocardasse şi Passepoil, care erau în primul rând, dădură înapoi şi aşezară masa masivă între cele două oşti.

— Fără teamă! strigă gasconul. Jos armele!

Trei sau patru voluntari fuseseră vătămaţi rău. Asaltul nu le reuşise deloc şi îşi dădeau bine seama cu cine aveau de-a face.

— Ce-ai spus adineauri? reluă fratele Passepoil, al cărui glas tremura de emoţie. Ce-ai strigat?

Ceilalţi spadasini bombăneau şi spuneau:

— Era să-i înfulecăm ca pe nişte vrăbiuţe!

— Să fie linişte! rosti Cocardasse cu autoritate.

Şi, adresându-se voluntarilor aflaţi în mare confuzie, zise:

— Răspundeţi cinstit, de ce aţi strigat Lagardère?

— Pentru că Lagardère este şeful nostru, răspunse Carrigue.

— Cavalerul Henri de Lagardère?

— Da.

— Micul nostru parizian! Giuvaerul nostru! gânguri fratele Passepoil, care avea ochii umezi.

— O clipă, spuse Cocardasse, să nu facem o greşeală. Noi l-am lăsat pe Lagardère la Paris, la corpul de cavalerie uşoară.

— Ei bine, ripostă Carrigue, Lagardère s-a plictisit acolo. N-a păstrat decât uniforma şi acum comandă o companie de voluntari ai regelui, aici în vale.

— Atunci, zise gasconul, vârâţi săbiile în teacă. Trăiască! Prietenii micului parizian sunt de-ai noştri şi vom bea împreună pentru prima spadă din univers.

— Aşa da! spuse Carrigue, care-şi dădea seama că trupa lui scăpase ieftin.

Voluntarii regelui se grăbiră să vâre săbiile în teacă.

— Nici măcar nu vom primi scuze? întrebă Pépé Ucigaşul, mândru ca un castilian.

— Vei avea satisfacţia să te baţi cu mine dacă-ţi dă ghes inima! răspunse Cocardasse. Dar aceşti domni sunt sub protecţia mea. La masă! Vin! Nu-mi încap în piele de bucurie. Haideţi! Îi întinse lui Carrigue paharul său.

— Am onoarea, reluă el, să vă prezint pe ajutorul meu, Passepoil, care, fie vorba, fără să vă jignesc, urma să vă înveţe o lovitură fulgerătoare de care n-aveţi habar. El este ca şi mine, prietenul devotat al lui Lagardère.

— Şi se mândreşte cu asta! întrerupse fratele Passepoil.

— Cât despre aceşti domni, continuă gasconul, să le iertaţi proasta dispoziţie. Erau gata să vă învingă, bravii mei; le-am luat bucata de la gură… fără să vă jignesc! Să ciocnim!

Au ciocnit. Ultimele cuvinte, aruncate cu îndemânare de Cocardasse, dăduseră satisfacţie spadasinilor, iar domnii voluntari nu găsiră pricină să protesteze. Văzuseră prea de aproape că fuseseră gata să fie bătuţi măr.

Pe când matracuca, aproape dată uitării de Passepoil, se dusese să aducă vin rece din pivniţă, mesele şi scaunele fură cărate afară pe pajişte, căci sala scundă a cârciumii *"La Mărul lui Adam"* nu mai era destul de mare să cuprindă viteaza companie. Curând toată lumea era comod instalată la masă, pe povârniş.

— Să vorbim despre Lagardère, exclamă Cocardasse. Doar eu i-am dat prima lecţie de scrimă! Nici nu împlinise şaisprezece ani, dar ce speranţă de viitor!

— Abia a împlinit optsprezece ani, zise Carrigue, şi iată că se ţine de cuvânt.

Fără voia lor, spadasinii erau interesaţi de un asemenea erou despre care li se împuiase capul încă de dimineaţă.

Ascultau şi nici unul dintre ei nu mai dorea să se pomenească faţă în faţă cu el decât la masă.

— Da, nu-i aşa? spuse Cocardasse cu însufleţire. S-a ţinut de cuvânt! Vai de păcatele noastre! E tot frumos şi tot viteaz ca un leu!

— Şi veşnic norocos pe lângă sexul frumos! şopti Passepoil roşind până în vârful urechilor sale lungi.

— Şi tot zăpăcit, continuă gasconul, şi tot atât de încăpăţânat?

— Tăietor de capete, şi totuşi atât de blând cu cei neajutoraţi!

— E un spărgător de geamuri şi spaima bărbaţilor însuraţi!

Cei doi spadasini îşi răspundeau că păstorii din Virgiliu: *Arcades ambo*.

— Cartofor!

— Zvârlind aurul pe fereastră!:

— Are toate viciile!

— Toate virtuţile!

— Nici un pic de minte!

— O inimă… O inimă de aur!

Passepoil avu ultimul cuvânt. Cocardasse îl îmbrăţişă cu înflăcărare.

— În sănătatea micului parizian! În sănătatea lui Lagardère! strigară într-un singur glas.

Carrigue şi oamenii lui ridicară cănile cu entuziasm. Băură în picioare. Nimeni nu se lăsă mai prejos.

— Drace! reluă Joël de Jugan, bretonul. Spuneţi-ne şi nouă măcar, cine este acest Lagardère al vostru!

— Ne-aţi împuiat urechile cu el, adăugă Saldagne. Cine e? De unde vine? Ce face?

— Drăguţule! răspunse Cocardasse. E la fel de gentilom ca şi regele; vine din stradă Croix-des-Petits-Champs; îşi face de cap. V-aţi lămurit? Dacă vreţi să ştiţi mai multe, daţi de băut.

Passepoil îi umplu paharul şi gasconul reluă, după ce se concentră o clipă:

— Nu e o poveste trasă de păr şi de aceea nu se prea povesteşte. Trebuie să-l vezi la o adică. Cât despre familie, am zis că e mai nobil decât regele, şi nu mă las contrazis; dar, de fapt, nimeni nu i-a cunoscut tatăl şi nici mama. Când l-am întâlnit, avea doisprezece ani; asta se petrecea în Curtea

Fântânilor din faţa Palatului Regal. Era gata să fie doborât de vreo şase vagabonzi mai vârstnici ca el. De ce? Fiindcă aceşti tineri bandiţi voiră să prade o bătrână care vindea plăcinte sub bolta palatului Montesquieu. L-am întrebat cum îl cheamă: "Micul Lagardère. — Şi pe părinţi? — N-avea părinţi. — Cine îl îngrijeşte? — Nimeni. — Unde locuieşte? — În ruinele turnului vechiului palat Lagardère, în colţul străzii Saint-Honoré. — Are vreo meserie? — Mai curând două: sare în apă din vârful Podului Nou şi face acrobaţii în Curtea Fântânilor. — Fără teamă! Iată două meserii frumoase!"

— Voi ăştia, străinii, se întrerupse Cocardasse, habar n-aveţi ce profesie este aceea de a sări în apă de pe Pont-Neuf. Parisul este un oraş plin de gură-cască. De pe parapetul Podului Nou ei aruncă monezi de argint în râu şi copii îndrăzneţi se duc să le caute în apă cu preţul vieţii lor. Asta-i amuză pe gură-cască. Pe Dumnezeul meu! Printre toate plăcerile, cea mai grozavă este să ciomăgeşti pe un puturos de burghez. Şi treaba asta nu costă scump!

Cât priveşte meseria de om fără oase, o vedem peste tot. Puşlamaua de Lagardère făcea tot ce voia cu trupul său: îl lungea, îl micşora; picioarele-i deveneau braţe, braţele picioare şi, parcă-i văd şi acum, pe cinstea mea! când îl maimuţărea pe bătrânul dascăl de la Saint-Germain-l'Auxerrois, care era cocoşat în faţă şi în spate.

Mă rog! Ei şi! Mie mi se părea drăguţ acest omuleţ, cu părul blond şi obrăjori roz. L-am scos din mâinile duşmanilor săi şi i-am spus: *"Ascultă, mă, puşlama! Vrei să vii cu mine?"* îmi răspunse: *"Nu, fiindcă am grijă de bătrâna Bernard..."* Bătrâna Bernard era o sărmană cerşetoare care-şi făcuse şi ea un adăpost într-o ascunzătoare din turnul dărăpănat. Micul Lagardère îi aducea în fiecare seară câştigul de pe urma scufundărilor şi acrobaţiilor.

Atunci i-am descris pe de-a întregul farmecul unei săli de scrimă. Ochii săi frumoşi scânteiau. Îmi spuse cu un suspin adânc:

"Când bătrâna Bernard va fi vindecată, voi veni la dumneata".

Şi plecă. Pe legea mea! Nu m-am mai gândit la el.

Trei ani mai târziu, Passepoil şi cu mine am văzut venind la sala noastră un îngeraş înalt, sfios şi foarte stânjenit.

"Sunt micul Lagardère, ne zise el. Bătrâna Bernard a murit."

Câţiva gentilomi care se aflau de faţă au dat să râdă. Copilul roşii, plecă ochii, se supără şi-i trânti la podea. Un adevărat parizian, de subţirel, suplu, graţios că o femeie, dar tare ca fierul.

După şase luni se luă la ceartă cu unul dintre spadasinii noştri, care-i aminti cu răutate talentele sale de scufundător şi acrobat. Ei bine! L-a făcut harcea-parcea pe spadasin.

După un an, se juca cu mine cu aceeaşi uşurinţă cum m-aş juca eu acum cu unul dintre domnii voluntari ai regelui... fie spus, fără să-i jignesc.

Mai târziu deveni soldat. Îşi ucise căpitanul; dezertă. Se angajă apoi la *"Copiii Pierduţi"* ai lui Saint-Luc, să facă campania din Germania. Îi luă ibovnica lui Saint-Luc şi dezertă iar. Domnul de Villars îl vârî în Fribeurg-en-Brisgau; ieşi din oraş de capul lui, fără ordin, şi aduse cu sine patru vlăjgani uriaşi, soldaţi duşmani, legaţi laolaltă ca nişte oi. Villars îl promovă gornist, apoi Lagardère îşi ucise colonelul; fu degradat. Vai de noi, ce copil!

Dar domnul de Villars îl iubea. Şi cine nu l-ar fi iubit? Domnul de Villars i-a dat sarcina să ducă regelui ştirea înfrângerii ducelui de Baden. Ducele de Anjou îl văzu şi îi propuse să-i devină paj. Şi, când se văzu paj, să te ţii! Doamnele de onoare ale Delfinei se băteau pe el dimineaţa şi seară. Fu deci concediat.

În cele din urmă, norocul îi zâmbi; iată-l în regimentul de cavalerie uşoară. Doamne! Nu mai ştiu dacă a părăsit Curtea din cauza unei femei sau a unui bărbat; dacă e femeie, cu atât mai bine pentru ea; dacă e din cauza unui bărbat, aleluia!

Cocardasse tăcu şi sorbi până la fund un pahar mare cu vin. Îl meritase cu prisosinţă. Passepoil îi strânse mâna drept felicitare.

Soarele apunea în spatele copacilor din pădure. Carrigue şi oamenii lui se pregăteau să se retragă şi, în clipa când luau o ultimă înghiţitură pentru fericită întâlnire, Saldagne zări un copil care se strecură prin şanţurile adânci ale castelului şi încerca, de bună seamă, să nu fie descoperit.

Era un băieţel de vreo treisprezece-paisprezece ani, cu o mutră speriată şi înspăimântată. Purta un costum de paj, dar

fără culorile stăpânului, şi o centură de curier îi strângea mijlocul. Saldagne arătă copilul tovarăşilor săi.

— Zău! exclamă Carrigue, iată un vânat după care am mai alergat cândva. Ne-a istovit caii nu de mult. Guvernatorul din Venasque are spioni de-ăştia, şi o să punem noi mâna pe el.

— De acord, replică gasconul, dar nu cred că puştiul ăsta caraghios aparţine guvernatorului din Venasque. E ceva putred la mijloc, domnule voluntar, şi vânatul ăsta ne aparţine, zic, fără să vă jignesc.

De fiecare dată când gasconul folosea această formulă impertinentă, câştiga un punct în stima prietenilor săi spadasini.

În fundul şanţului se putea ajunge în două feluri: pe drumul de care, şi pe o scară abruptă aflată la capul podului. Prietenii noştri se împărţiră în două grupe şi coborâră în acelaşi timp, pe cele două drumuri. Când bietul copil se văzu astfel înconjurat, nici nu mai încercă să fugă, ochii i se umplură de lacrimi. Îşi strecură pe furiş mâna sub reverul tunicii şi strigă:

— Bunii mei domni! Nu mă omorâţi. N-am nimic! N-am nimic!

Îi lua pe oamenii noştri drept simpli tâlhari. Căci aşa şi arătau.

— Nu minţi, spuse Carrigue, n-ai trecut munţii azi-dimineaţă?

— Eu? zise pajul. Munţii?

— La dracu! îl întrerupse Saldagne. Vine de la Argelès, în linie dreaptă. Nu-i aşa, micuţule?

— De la Argelès! repetă copilul.

Privirea i se îndrepta în acelaşi timp spre fereastra joasă care se vedea sub pod.

— Fără teamă! îi spuse Cocardasse, nu vrem să te jupuim, tinere. Cui duci scrisoarea de dragoste?

— Ce scrisoare de dragoste? repetă pajul.

Passepoil strigă:

— Eşti născut în Normandia, puişorule!

Şi copilul repetă:

— În Normandia, eu?

— N-avem decât să-l căutăm prin buzunare, îşi dădu Carrigue cu părerea.

— Nu! Nu! ţipă micul paj căzând în genunchi. Nu mă percheziţionaţi, bunii mei seniori!

Însemna că suflă în foc să-l stingă. Passepoil se răzgândi şi spuse:

— Nu-i de pe aici, nu ştie să mintă!

— Cum te cheamă? întrerupse Cocardasse.

— Berrichon, răspunse copilul fără şovăială.

— În slujba cui eşti?

Pajul rămase mut. Spadasinii şi voluntarii care-l înconjurau începeau să-şi piardă răbdarea. Saldagne îl prinse de guler, în timp ce toată lumea repeta:

— Haide, răspunde! în slujba cui eşti?

— Ce crezi tu, stârpitură mică, reluă gasconul, că avem timp să ne jucăm cu tine? Percheziţionaţi-l, băieţi, şi să terminăm o dată.

În acel moment se petrecu un lucru straniu: pajul, adineauri atât de temător, se desprinse brusc din mâinile lui Saldagne şi scoase din sân, cu un aer hotărât, un mic pumnal care semăna mai mult a jucărie. Dintr-o săritură trecu între Faënza şi Staupitz şi o luă la goană spre partea opusă a şanţurilor. Dar fratele Passepoil câştigase de multe ori premii de alergare la bâlciurile din Villedieu. Tânărul Hippomene, din mitologie, care cucerise alergând mâna Atalantei, nu gonea mai bine ca el. În câteva salturi îl ajunse din urmă pe Berrichon. Acesta se apăra vitejeşte. Îl zgârie pe Saldagne cu pumnalul micuţ; îl muşcă pe Carrigue şi îl lovi zdravăn cu picioarele pe Staupitz. Dar lupta era prea inegală. Doborât, Berrichon simţea cum i se înfig în piept mâinile puternice ale spadasinilor, când, deodată, un trăsnet căzu în mijlocul prigonitorilor săi.

Trăsnetul! Carrigue se rostogoli la vreo trei-patru paşi, cu picioarele în aer; Saldagne făcu o piruetă în jurul său şi se ciocni de zidul meterezei; Staupitz mugi şi căzu ca un bou înjunghiat. Însuşi Cocardasse, Cocardasse-junior, făcu o tumbă şi căzu cu nasul la pământ. Nemaipomenit!

Un singur om produsese cât ai clipi acest vacarm şi, ca să zicem aşa, dintr-o singură lovitură.

— E mort? întrebară mai multe voci.

Un cerc larg se făcu în jurul noului-venit şi al copilului. Nici o sabie nu ieşi din teacă. Toate privirile se plecară.

— Puşlamaua! bombăni Cocardasse, care se ridică frecându-şi coastele.

Era mânios, dar sub mustaţă, aproape fără voie, i se ivea un zâmbet.

— Micul parizian! zise Passepoil tremurând de emoţie, sau poate de spaimă.

Oamenii lui Carrigue, fără să-l ia în seamă pe şeful lor, care zăcea în nesimţire la pământ, îşi duseră mâna cu respect la pălăriile de fetru şi spuseră:

— Căpitanul Lagardère!

Era Lagardère, frumosul Lagardère, tăietorul de capete, spărgătorul de inimi.

Avea în faţa lui şaisprezece săbii de spadasini, care nici măcar nu îndrăzneau să iasă din teacă; şaisprezece spadasini împotriva unui tânăr de optsprezece ani care zâmbea, cu braţele încrucişate pe piept.

Dar era Lagardère! Cocardasse avea dreptate. Passepoil, de asemenea; amândoi nu exageraseră. Cu toată laudă adusă nu spuseseră încă destule despre idolul lor. Tinereţea atrage şi seduce, tinereţea pe care o regretă cei victorioşi; tinereţea n-o pot răscumpăra nici averea câştigată, nici geniul care pluteşte deasupra vulgului îngenuncheat; tinereţea, în mândră şi divină floare, cu părul auriu, buclat, cu surâsul luminos al buzelor, cu sclipirea triumfătoare în privire!

Se spune adeseori: tot omul e tânăr o dată în viaţă. La ce bun să preamărim această glorie care nu lipseşte nimănui?

Aţi văzut în viaţa voastră oameni tineri? Şi, dacă aţi văzut, câţi erau cu adevărat tineri? Cunosc copii de douăzeci de ani şi moşnegi de optsprezece ani. Pe cei tineri îi caut. Vreau să spun, pe aceia care ştiu şi care totodată pot să fie tineri, contrazicând cel mai adevărat dintre proverbe; aceia care poartă, ca portocalii binecuvântaţi din ţările însorite, fructul alături de floare; aceia care au de toate din belşug: onoare, inimă, sevă, nebunie şi care merg, strălucitori şi arzători ca o rază, împrăştiind din abundenţă nesecată comoară a vieţii lor. Dar vai! Adeseori nu se bucură de ea decât o singură zi: căci contactul cu mulţimea este ca apa care stinge orice flacără. Adesea, toată această bogăţie minunată este risipită în zadar, şi fruntea lor care poartă semnul de erou nu se încinge decât cu cununa desfrâului.

Şi, de regulă, asta se întâmplă destul de des. Ca şi cămătarul din colţ, omenirea are în registrul ei coloana de profituri şi pierderi.

Henri de Lagardère avea o statură puţin obişnuită. Nu era un Hercule, dar membrele sale aveau acea vigoare suplă şi

graţioasă de tip parizian; la fel de îndepărtat de musculatura greoaie a nordicilor, cât şi de slăbiciunea colţuroasă a adolescenţilor din pieţele noastre publice, imortalizaţi de câte un vodevil banal. Părul blond, uşor buclat, descoperea o frunte înaltă care exprima inteligenţă şi nobleţe. Sprâncenele sale erau negre, la fel ca şi mustaţa uşor răsucită deasupra buzei. Nimic mai atrăgător decât acest contrast, mai ales atunci când ochii căprui şi veseli luminează paloarea puţin prea mată a unor asemenea chipuri.

Conturul feţei, proporţionat dar alungit, linia acvilină a sprâncenelor, desenul viguros al nasului şi gurii umpleau de nobleţe jucăuşa expresie generală. Zâmbetul omului plin de viaţă nu ştergea mândria spadasinului. Dar ceea ce nu poate fi descris este farmecul, graţia, juvenila voioşie a întregii sale fiinţe, precum şi mobilitatea fizionomiei delicate şi schimbătoare, care putea lâncezi în orele de dragoste, ca un agreabil obraz de femeie, la fel cum în orele de luptă răspândea teroare, ca şi capul Meduzei.

Numai cei pe care-i ucisese ca şi cei pe care-i iubise îi văzuseră adevăratul chip. Purta cu oarecare neglijenţă costumul elegant şi puţin spălăcit al ofiţerilor din cavaleria uşoară a regelui, dar împodobit cu o mantie bogată de catifea, aruncată cu nepăsare peste umăr. O eşarfă de mătase roşie cu franjuri de aur arăta rangul pe care-l ocupa printre aventurieri. După aspra lecţie pe care o dăduse, în obraji nu i se urcase decât un val uşor de sânge.

— Nu vă e ruşine, zise el cu dispreţ, să chinuiţi un copil!

— Căpitane… vru să explice Carrigue ridicându-se de jos.

— Taci din gură. Cine sunt fanfaronii ăştia?

Cocardasse şi Passepoil se aflau lângă el, cu pălăria în mână.

— Ei! zise el descreţindu-şi fruntea. Cei doi protectori ai mei! Ce dracu faceţi la o asemenea depărtare de strada Crois-des-Petits-Champs?

Le întinse mâna, dar cu aerul unui prinţ care întinde două degete pentru a fi sărutate. Maestrul Cocardasse şi fratele Passepoil îi întinseră mâna cu devotament. Trebuie s-o spunem, că acea mână se deschisese adeseori plină de galbeni pentru ei. Protectorii n-aveau de ce să se plângă de protejatul lor.

— Şi ceilalţi? reluă Henri. Le-am mai văzut mutrele pe undeva. Unde? Pe tine, de exemplu.

Se adresa lui Staupitz.

— La Köln, răspunse germanul, încurcat.

— Aşa e. M-ai şi atins o dată cu sabia.

— După ce am primit o duzină de lovituri, zise neamţul cu umilinţă.

— Ah! Ah! continuă Lagardère privindu-i pe Saldagne şi pe Pinto. Iată şi pe cei doi campioni din Madrid… bune săbii!

— Ah! Excelenţă! strigară împreună cei doi spanioli. A fost un rămăşag. Nu obişnuim să atacăm doi contra unul.

— Cum aşa? Cum aşa? Doi contra unul! exclamă gasconul din Provenţa.

— Spuneau, adăugă Passepoil, că nu vă cunosc.

— Şi ăsta, reluă Cocardasse arătându-l pe Pépé-Ucigaşul, îşi manifestă dorinţa să se afle faţă în faţă cu dumneavoastră.

Pépé făcu tot ce putu să susţină privirea lui Lagardère. Acesta repetă doar:

— Cine? Ăsta?

Pépé plecă ochii bombănind.

— În ce-i priveşte pe aceşti doi bravi, reluă Lagardère arătându-i pe Pinto şi Saldagne, în Spania nu purtam decât numele meu, Henri… Domnilor, se întrerupse el făcând gestul de a da o lovitură cu spada, văd că ne-am mai întâlnit, mai mult sau mai puţin, căci iată un vlăjgan cumsecade căruia i-am crăpat cândva capul cu o armă de pe meleagurile sale.

Joël de Jugan îşi frecă tâmpla.

— Mai am semnul, murmură el. Mânuiţi bastonul ca un zeu, asta-i sigur.

— Ei, prieteni, nici unii, nici alţii n-aţi prea avut noroc cu mine, continuă Lagardère. Dar aici eraţi ocupaţi cu o treabă mai uşoară. Apropie-te, copile.

Berrichon se apropie.

Cocardasse şi Carrigue vorbiră deodată ca să explice de ce voiseră să-l caute prin haine pe paj. Lagardère îi obligă să tacă.

— Ce faci aici? îl întrebă pe copil.

— Sunteţi bun şi n-am să vă mint, răspunse Berrichon. Duc o scrisoare.

— Cui?

Berrichon şovăi şi privirea îi lunecă din nou spre fereastra joasă.

— Dumneavoastră, răspunse el.

— Dă-o încoace.

Copilul îi întinse un plic pe care-l scoase din sin. Apoi, înălţându-se iute spre el, îi şopti:

— Mai am de dus o scrisoare.

— Cui?

— Unei doamne.

Lagardère îi azvârli o pungă de bani.

— Du-te, micuţule, îi spuse el, nimeni nu te va mai hărţui.

Copilul plecă în fugă şi curând dispăru după cotitura şanţului, îndată ce pajul dispăru, Lagardère deschise scrisoarea.

— Căraţi-vă! porunci el văzându-se înconjurat prea de aproape de voluntari şi spadasini. Îmi place să fiu singur când îmi citesc corespondenţa.

Toată lumea se îndepărtă repede.

— Bravo! exclamă Lagardère după ce citi primele rânduri. Iată ceea ce numesc un fericit mesaj! Este tocmai ceea ce venisem să caut pe-aici. În numele cerului! Acest Nevers e un senior binecrescut!

— Nevers! repetară miraţi spadasinii.

— Dar ce se întâmplă? întrebară Cocardasse şi Passepoil.

Lagardère se îndreptă spre masă.

— Mai întâi, de băut! zise el. Sunt cu inima împăcată. Vreau să vă povestesc şi vouă. Aşează-te aici, Cocardasse, şi tu, frate Passepoil, iar voi, ceilalţi, unde doriţi.

Gasconul şi normandul, mândri de o asemenea atenţie, se aşezară lângă eroul lor. Henri de Lagardère bău un pahar de vin şi continuă:

— Trebuie să vă spun că sunt exilat. Părăsesc Franţa…

— Exilat? Tocmai dumneavoastră! întrerupse Cocardasse.

— Îl vom vedea spânzurat! suspină Passepoil.

— Şi de ce exilat?

Din fericire, această ultimă întrebare acoperi expresia afectuoasă, dar impertinentă, a lui Amable Passepoil. Lagardère nu suporta asemenea familiarităţi.

— Îl cunoaşteţi pe acel drac împieliţat de Belisson? întrebă el.

— Baronul de Belisson?

— Belisson duelgiul?

— Belisson defunctul, rectifică tânărul ofiţer din cavaleria uşoară.

— A murit? întrebară câţiva.

— L-am ucis. Regele mă înnobilase, ştiţi doar, ca să pot intra în regimentul lui. Promisesem să mă port cu prudenţă; timp de şase luni am fost cuminte ca o icoană. Aproape mă uitaseră. Dar, într-o seară, acest Belisson vru să se joace de-a căpcăunul cu un biet cadet din provincie, care n-avea nici măcar un fir de păr în bărbie.

— Veşnic aceeaşi poveste, zise Passepoil. Un adevărat cavaler rătăcitor!

— Linişte, omule! ordonă Cocardasse.

— M-am apropiat de Belisson, continuă Lagardère, şi deoarece promisesem majestăţii sale, când a binevoit să mă ridice la rangul de cavaler, să nu mai folosesc cuvinte injurioase, m-am mulţumit să-l trag de urechi pe baron, aşa cum procedezi cu copiii răi, la şcoală. Asta nu i-a plăcut deloc.

— Cred şi eu! exclamară cu toţii.

— Şi mi-a vorbit de sus, continuă Lagardère, aşa că i-am dat ceea ce merita de multă vreme: o lovitură directă… până la plăsele.

— Vai, micuţule! exclamă Passepoil, uitând că vremurile se schimbaseră. Ce bine ştii să dai blestemata asta de lovitură!

Lagardère începu să râdă. Apoi lovi straşnic masa cu cană de cositor. Passepoil se crezu pierdut.

— Iată dreptatea! exclamă tânărul cavalerist, care nu se mai gândea la Passepoil. Mi se datora o primă, deoarece ucisesem un lup. Ei bine, nu, mă exilează!

Preaonorabila asistenţă conveni în unanimitate că era vorba de un abuz. Cocardasse înjură cu expresia-i favorită, constatând că artele nu mai erau apărate îndeajuns.

Lagardère reluă:

— În cele din urmă, mă supun ordinelor Curţii. Plec. Lumea-i mare şi jur că voi găsi un locşor unde să trăiesc bine. Dar, înainte de a trece frontieră, trebuie să-mi satisfac o poftă… chiar două! Un duel şi o escapadă galantă. În felul acesta doresc să-mi iau rămas bun de la Franţa mea frumoasă!

Curioşi, oamenii se apropiară.

— Povestiţi-ne, domnule cavaler, zise Cocardasse.

— Să-mi spuneţi, vitejilor, întrebă Lagardère în loc să răspundă, aţi auzit vorbindu-se, din întâmplare, de lovitura de spadă secretă a domnului de Nevers?

— Drace! spuseră toţi cei aflaţi în jurul mesei.

— Era chiar obiectul discuţiei noastre de adineauri, adăugă Passepoil.

— Şi ce spuneaţi despre ea, vă rog?

— Părerile erau împărţite. Unii spuneau: fleacuri! Alţii pretindeau că bătrânul maestru de scrimă Delapalme îi vânduse ducelui o lovitură secretă… sau poate mai multe… cu ajutorul cărora ducele era absolut sigur să-şi atingă adversarul, oricare ar fi el, în mijlocul frunţii, între ochi.

Lagardère rămase pe gânduri. Apoi mai întrebă:

— Ce părere aveţi, în general, despre loviturile secrete, voi, care sunteţi cu toţii experţi şi maeştri în mânuirea spadei?

Părerea unanimă fu că loviturile secrete erau doar o păcăleală şi că orice lovitură decisivă poate fi eschivată prin metodele de apărare cunoscute.

— Asta era şi părerea mea, spuse Lagardère, înainte de a fi avut onoarea să facă o partidă cu domnul de Nevers.

— Şi-acum? întrebară cu toţii, căci fiecare era foarte interesat; peste câteva ore această faimoasă lovitură de spadă a lui Nevers avea să culce poate la pământ doi sau trei adversari.

— Acum, continuă Henri de Lagardère, lucrurile s-au schimbat,

Închipuiţi-vă că această lovitură blestemată a fost multă vreme pentru mine o gogoriţă. Pe cuvânt de onoare, mă împiedica să dorm! Şi sunteţi de acord că prea se laudă Nevers cu lovitura lui! Oricând, peste tot, de la înapoierea din Italia, auzeam trăncănindu-se în jurul meu: Nevers, Nevers! Nevers e cel mai frumos! Nevers e cel mai viteaz!

— După un altul pe care-l cunoşteam bine, întrerupse fratele Passepoil.

De astă dată avu întreaga şi deplina aprobare a lui Cocardasse-junior.

— Nevers în sus, Nevers în jos, continuă Lagardère. Caii lui Nevers, armele lui Nevers, domeniile lui Nevers! Vorbele sale de duh, norocul lui la joc, lista amantelor sale… şi pe deasupra lovitura secretă! Pe toţi dracii din iad! Îmi plesnea capul. Într-o

seară, gazda mi-a servit cotlete *"à la Nevers"*. Am aruncat farfuria pe fereastră şi am plecat fără să mai mănânc. În uşă m-am ciocnit cu cizmarul meu, care-mi aducea cizme după ultima modă, cizme "à la Nevers". I-am tras un toc de bătaie. Asta m-a costat zece ludovici pe care i-am azvârlit în nas. Caraghiosul mi-a zis: Domnul de Nevers m-a bătut o dată, dar mi-a dat o sută de pistoli...

— Asta-i prea de tot, spuse cu gravitate Cocardasse.

Passepoil transpira cu picături grele, atât de mult resimţea toate supărările dragului său prieten.

— Vedeţi, continuă Lagardère, am simţit că înnebunesc. Trebuia s-o isprăvesc într-un fel. Am încălecat şi m-am dus să-l aştept pe domnul de Nevers la ieşirea din Luvru. Când a trecut pe lângă mine, l-am strigat pe nume.

"— *Ce vrei?* mă întrebă el."

"— *Domnule duce*, *răspunsei*, *am mare încredere în curtoazia domniei-voastre*. *Vin să vă rog să mă învăţaţi*, *pe clar de lună*, *lovitura secretă*."

Ducele m-a privit. Cred că m-a luat drept un nebun scăpat de la ospiciu.

"— *Cine eşti dumneata?* mă întrebă el totuşi."

"— *Cavalerul Henri de Lagardère*, *răspunsei*, *prin generozitatea regelui*, *călăreţ în cavaleria uşoară*, *fost portstindard în regimentul La Ferté*, *fost stegar la regimentul lui Conti*, *fost căpitan în regimentul lui Navarre*, *veşnic dat afară din cauza lipsei de minte*..."

"— *Ah!* mă întrerupse el descălecând, *eşti frumosul Lagardère? Mi se vorbeşte adesea de dumneata şi asta mă plictiseşte*."

Mergeam unul lângă celălalt spre biserică Saint-Germain-l'Auxerrois.

"— *Dacă nu socotiţi că e o înjosire pentru dumneavoastră de a vă măsura cu mine*, *începui eu*..."

Trebuie să recunosc că a fost fermecător, cu adevărat fermecător! În loc să-mi răspundă, îmi înfipse spada atât de brusc şi atât de precis între sprâncene, încât aş fi fost şi azi acolo dacă n-aş fi făcut la timp un salt de trei stânjeni.

"— *Iată lovitura mea!* îmi zise."

Pe cuvântul meu, i-am mulţumit din inimă. Era singurul lucru ce-l puteam face.

"— *Încă o mică lecţie*, întrebai eu, *dacă nu abuzez de bunăvoinţa dumneavoastră*."

"— *La dispoziţie*!"

"— *Păcatele mele!"*

De astă dată îmi făcu o înţepătură în frunte. Eram atins, eu, Lagardère!

Profesorii de scrimă schimbară priviri îngrijorate. Lovitura lui Nevers lua într-adevăr proporţii înspăimântătoare.

— V-aţi înfuriat rău? insinuă Cocardasse.

— Mi-am dat seama, bineînţeles, de capcană, exclamă Lagardère, dar n-am reuşit s-o parez. Acest om e iute ca fulgerul.

— Şi sfârşitul aventurii?

— Credeţi că patrulă de noapte poate lăsa în pace oamenii paşnici? Patrula sosi. Ne-am despărţit buni prieteni, domnul duce şi cu mine, cu promisiunea unei revanşe.

— Dar, sfinte Dumnezeule? zise Cocardasse, care-şi urma gândurile, vă va învinge întotdeauna cu această lovitură.

— Haida-de! zise Lagardère.

— Aveţi secretul?

— Cred şi eu! L-am studiat în liniştea cabinetului de lucru.

— Şi?

— E o copilărie.

Spadasinii respirară uşuraţi. Cocardasse se ridică.

— Domnule cavaler, spuse el, dacă aveţi vreo amintire despre sărmanele lecţii pe care vi le-am dat eu cu atâta plăcere, nu-mi veţi respinge rugămintea. Nu-i aşa?

Instinctiv, Lagardère îşi duse mâna la buzunar. Fratele Passepoil făcu un gest plin de demnitate.

— Nu asta vă cere maestrul Cocardasse, zise el.

— Vorbeşte, spuse Lagardère, îmi amintesc. Ce vrei?

— Vreau, replică Cocardasse, să mă învăţaţi lovitura lui Nevers.

Lagardère se ridică pe dată.

— Ai dreptate, bătrânul meu Cocardasse, spuse el, e vorba de meseria ta.

Intră în gardă. Voluntarii şi spadasinii făcură cerc. Mai ales aceştia din urmă priveau cu mare atenţie.

— Ia te uită! spuse Lagardère pipăind lama spadasinului, cum te-ai muiat! Haide, să te vedem, angajează în terţă, lovitură

directă! Parează! Lovitură directă… Repede… Înapoi… Parează şi ripostează! Fă o pasă şi, drept în ochi!

Adăugă gestul cuvântului.

— Fir-ar să fie! spuse Cocardasse sărind la o parte. Am văzut stele verzi! Şi cum parezi? reluă el punându-se din nou în gardă.

— Da, da, strigară spadasinii lacomi de senzaţii.

— Simplu ca bună-ziua! reluă Lagardère. Eşti gata? În gardă! Pregăteşte reluarea primei poziţii… Evită! Opreşte-te în sabia mea şi renghiul e jucat!

Îşi puse sabia în teacă. Fratele Passepoil fu acela care-i mulţumi cu entuziasm.

— Aţi priceput şi voi, ăştialalţi? întrebă Cocardasse ştergându-şi fruntea. Doamne, Dumnezeule! Parizianul ăsta! Ce copil!

Spadasinii clătinară din cap afirmativ şi Cocardasse se aşeză din nou spunând:

— Ne va putea fi de folos!

— Ne va putea fi de folos imediat, replică Lagardère turnându-şi vin.

Cu toţii ridicară privirea spre el. Îşi bău vinul cu înghiţituri mici, apoi despături încet scrisoarea pe care i-o dăduse pajul.

— Nu v-am spus, reluă el, că domnul de Nevers mi-a promis o revanşă?

— Da, dar…

— Trebuie neapărat să termin această aventură înainte de a pleca în exil. Am scris domnului duce de Nevers pe care-l ştiam la castelul lui din Bearn. Această scrisoare e răspunsul lui Nevers.

Un murmur de mirare se ridică din grupul spadasinilor.

— E mereu fermecător, continuă Lagardère, ah! Cu adevărat fermecător! După ce mă voi bate vârtos cu acest perfect gentilom, voi fi în stare să-l iubesc ca pe un frate. Acceptă tot ce-i propun: ora întâlnirii, locul…

— Şi care-i ora? întrebă Cocardasse cu îngrijorare.

— La căderea nopţii.

— În seara asta?

— În seara asta.

— Şi locul?

— Şanţurile castelului Caylus.

Se aşternu tăcere. Passepoil îşi puse degetul pe gură. Spadasinii încercau să-şi păstreze calmul.

— De ce aţi ales acest loc? zise totuşi Cocardasse.

— Ei, asta-i altă poveste! spuse Lagardère, râzând. O a doua fantezie de-a mea! Am aflat din povestiri, de când am onoarea să comand aceşti bravi voluntari pentru a-mi omorî puţin timpul înainte de plecare, deci am aflat că bătrânul marchiz de Caylus este cel mai priceput temnicer din întregul univers! Trebuie să aibă el niscaiva talente pentru a purta frumoasa poreclă de Caylus-Verrou! Or, cu o lună în urmă, la serbările din Tarbes, am zărit-o pe Aurore, fiica lui. Pe cuvântul meu, e adorabil de frumoasă! După ce voi sta de vorbă cu domnul de Nevers, am de gând s-o consolez un pic pe această singuratică atât de fermecătoare.

— Aveţi oare cheia închisorii, căpitane? întrebă Carrigue arătând spre castel.

— Am luat cu asalt şi alte fortăreţe! răspunse Parizianul. Voi intra pe uşă, pe fereastră, pe horn, în sfârşit, nu ştiu cum, dar voi intra.

De la o vreme soarele dispăruse în spatele crângurilor din Ens. Venea noaptea. Două sau trei lumini se aprinseră la ferestrele de jos ale castelului. O siluetă neagră se strecură rapid în umbra şanţurilor. Era Berrichon, micul paj, care, fără îndoială, îşi terminase misiunea. Alergând în goană pe potecă ce ducea în pădure, trimise din depărtare un semn de mulţumire lui Lagardère. salvatorul său. Ei bine, exclamă acesta, de ce nu mai râdeţi, şmecherilor? Nu găsiţi că-i o aventură veselă?

— Da, da, răspunse fratele Passepoil, chiar prea veselă!

— Aş vrea să ştiu, spuse Cocardasse cu glas grav, dacă aţi vorbit despre domnişoara de Caylus în scrisoarea adresată lui Nevers.

— Cred şi eu! I-am explicat lucrurile în linii mari. Trebuia să găsesc un pretext pentru o întâlnire într-un loc atât de îndepărtat.

Spadasinii schimbară o privire.

— Dar ce aveţi, fraţilor? întrebă brusc Parizianul.

— Chibzuim şi noi, răspunse Passepoil. Suntem fericiţi că ne aflăm aici pentru a vă fi de folos.

— Ăsta-i adevărul, pe legea mea! adăugă Cocardasse. O să vă dăm o adevărată mână de ajutor.

Lagardère izbucni în râs, atât de comică i se păru ideea.

— Nu veţi mai râde, domnule cavaler, spuse gasconul cu emfază, când o să vă spun ce ştiu…

— Să vedem ce ştii.

— Nevers nu va veni singur la întâlnire.

— Ei, asta-i bună! Şi de ce?

— Pentru că, după cele ce i-aţi scris, nu mai e vorba de o partidă de plăcere, unul dintre dumneavoastră trebuie să moară în seara asta. Nevers este soţul domnişoarei de Caylus.

Cocardasse se înşela crezând că Lagardère nu va mai râde.

Dar tânărul nebunatic se ţinea de şale.

— Bravo! exclamă el. O căsătorie secretă! Un roman spaniol! Pe cuvânt! Iată culmea, nici nu speram aşa ceva pentru ultima mea aventură!

— Şi când te gândeşti că asemenea oameni sunt exilaţi! spuse fratele Passepoil pe un ton de adâncă convingere.

Noaptea se vestea întunecoasă. Silueta sumbră a castelului Caylus se desenă confuz pe cer.

— Uite ce e cavalere, spuse Cocardasse în clipa când Lagardère se ridică şi îşi strânse centironul sabiei. Lasă falsa ruşine şi acceptă serviciile noastre în lupta care va fi inegală.

Lagardère ridică din umeri. Passepoil îi atinse pe la spate braţul.

— Dacă aş putea să vă fiu de folos în această galantă aventură, murmură el, roşindu-se peste măsură.

Codul moralei afirmă, după spusele unui filozof grec, că roşul este culoarea virtuţii. Amable Passepoil avea la cel mai înalt grad această culoare, dar era complet lipsit de virtute.

— Pe toţi sfinţii! Băieţii mei, exclamă Lagardère, am obiceiul să-mi rezolv singur treburile, şi o ştiţi foarte bine. Iată că vine noaptea. O ultimă înghiţitură de vin şi… valea. Ăsta-i serviciul pe care vi-l cer.

Aventurierii se îndreptară către caii lor. Spadasinii nu se mişcară. Cocardasse îl luă deoparte pe Lagardère.

— M-aş lăsa ucis ca un câine pentru dumneavoastră, zău, cavalere! spuse el încurcat. Dar…

— Dar ce?

— Fiecare cu meseria lui, ştiţi asta. Noi nu putem părăsi acest loc.

— Aşa! Şi de ce, mă rog?

— Pentru că şi noi aşteptăm pe cineva.

— Adevărat? Cine este acest cineva?

— Nu vă supăraţi. Acest cineva este Philippe de Nevers.

Parizianul tresări.

— Ah! Ah! zise el din nou. Şi din ce pricină îl aşteptaţi pe domnul de Nevers?

— Din ce pricină? Pentru un demn gentilom…

Nu apucă să termine fraza. Degetele lui Lagardère îi strângeau încheietura mâinii ca o menghină.

— O capcană! exclamă acesta din urmă. Şi tocmai mie îmi spui asta?

— Vreau să vă atrag atenţia… începu fratele Passepoil.

— Linişte, caraghioşilor! Vă interzic, mă auziţi bine, nu-i aşa? Vă interzic să atingeţi un fir din părul lui Nevers, sub pedeapsa de-a avea de-a face cu mine! Nevers îmi aparţine. Dacă trebuie să moară, va muri de mâna mea în luptă cinstită. Dar în nici un caz de a voastră… Atâta timp cât voi fi în viaţă!

Se ridicase cât era de înalt. Era dintre aceia al căror glas nu tremură la supărare, ci vibrează mai puternic. Spadasinii îl înconjurau, nehotărâţi.

— Aha! De asta aţi vrut să învăţaţi lovitura lui Nevers! reluă el, şi eu… Carrigue!

Acesta se prezentă de îndată, urmat de oamenii săi, care-şi luau de ham caii încărcaţi cu furaje.

— E o ruşine! continuă Lagardère, o ruşine că am băut cu asemenea oameni!

— Iată un cuvânt prea aspru! suspină Passepoil lăcrimând.

Cocardasse-junior blestemă în gând cu toate înjurăturile savante produse de cele două pământuri roditoare: Gascoigne şi Provence.

— În şa, şi la galop! continuă Lagardère. N-am nevoie de nimeni să-i fac praf pe caraghioşii ăia!

Carrigue şi oamenii săi, care făcuseră cunoştinţă cu săbiile spadasinilor, nu-şi doreau altceva decât să se îndepărteze, pentru a se bucura de răcoarea nopţii.

— În ceea ce vă priveşte, continuă Lagardère, căraţi-vă, şi încă repede. Sau, pe bunul Dumnezeu! vă dau a doua lecţie .. dar în serios de data asta!

Scoase sabia din teacă. Cocardasse şi Passepoil îi împinseră înapoi pe spadasini, care, crezându-se puternici fiindcă erau mulţi la număr, aveau veleităţi de revoltă.

— De ce să ne plângem, insinua Passepoil, dacă vrea neapărat să facă treaba în locul nostru? În ce priveşte chestiunile de logică, nu veţi găsi prea mulţi normanzi mai tari în materie ca fratele Passepoil.

— Haide să plecăm! aceasta fu părerea generală. E-adevărat că spada lui Lagardère şuiera şi biciuia aerul.

— Pe toţi sfinţii! observă Cocardasse începând retragerea. Bunul-simţ ne spune că nu ne e teamă. Cavalere, vă cedăm locul.

— Asta numai pentru a vă face plăcerea, adăugă Passepoil, adio!

— Duceţi-vă dracului! replică Parizianul, întorcându-le spatele.

Oamenii cu fâneţele plecară în galop, spadasinii dispărură în spatele ţarcului ce înconjura cârciuma. Uitară chiar să plătească, însă Passepoil reuşi să fure, în treacăt, un sărut ţaţei care-i cerea banii pentru vin.

Lagardère plăti totul.

— Ei, fato! zise el. Trage obloanele şi pune zăvoarele. Orice-ai auzi la noapte, acolo, în şanţ, să dormiţi cu toţii tun. Sunt chestiuni care nu vă privesc.

Matracuca trase obloanele şi puse zăvoarele.

Era aproape beznă, o noapte fără lună şi fără stele. Un opaiţ care fumega, aşezat la capul podului de scânduri, sub nişa unei Sfinte Fecioare, strălucea slab, dar nu lumina mai departe de un cerc de zece sau doisprezece paşi. De altfel, lumina opaiţului nu putea coborî în şanţuri, din cauza podului care o mască.

Lagardère era singur. Galopul cailor se stinse în depărtare. Valea Leuronului se cufundă într-un întuneric adânc, în care lucea ici şi colo câte o licărire roşietică, însemnând coliba vreunui plugar sau căsuţa unui păstor. Sunetul jalnic al clopoţeilor legaţi de gâtul caprelor se auzea când adia vântul, împreună cu murmurele înăbuşite ale râului Arau, care-şi vărsa apele în Clarabide, la poalele râpei Hachaz.

— Opt contra unu, mizerabilii! îşi spunea tânărul Parizian, pornind pe drumul de care pentru a coborî în fundul şanţului. Un asasinat! Ce bandiţi! Te fac să-ţi fie silă de spadă.

Dădu de grămada de fân împrăştiat de Carrigue şi trupa sa.

— Cerule! gândi el scuturându-şi mantia. Iată că frica mă împinge din spate. Pajul îl va preveni pe Nevers că se află aici o bandă de ucigaşi, şi Nevers nu va veni, şi va fi o partidă ratată, cea mai frumoasă partidă din lume. Mii de draci! Dacă-i aşa, ziua de mâine va vedea opt netrebnici ucişi.

Ajunse sub pod. Ochii i se obişnuiau cu întunericul.

Voluntarii goliseră un loc mare, exact în partea unde se afla acum Lagardère, în faţa ferestrei joase. Privi întinderea de pământ cu mulţumire şi gândi că se vor simţi bine în acest loc pentru a se duela. Dar se mai gândea şi la altceva. Îl sâcâia

ideea cum să pătrundă în acest castel inabordabil. Aceşti eroi sunt adevăraţi draci care nu-şi îndreaptă spre bine forţa lor excepţională, cu care sunt dotaţi. Ziduri, zăvoare, paznici, frumosul Lagardère îşi bătea joc de toate. Nici n-ar fi dorit o asemenea aventură dacă ar fi lipsit câteva dintre aceste obstacole.

— Să facem cunoştinţă cu terenul, îşi zise el, redevenind iar vesel cum îi era firea. La dracu! Domnul duce va sosi într-o furie oarbă, şi vai de pielea noastră! Ce noapte! Va trebui să nimeresc cu spada la întâmplare. Pe dracu dacă vom vedea măcar vârfurile săbiilor!

Se afla acum la piciorul marilor ziduri. Castelul îşi ridica perpendicular masa enormă deasupra capului său şi podul trăgea un arc negru pe cer. *"Să escaladez acest zid cu ajutorul pumnalului ar fi o treabă care ar dura o noapte întreagă"*. Bâjbâind, mâna lui Lagardère întâlni fereastra joasă.

— Asta-i bine! exclamă el. Mă rog! Dar ce-am să-i spun acestei mândre frumuseţi? Parcă văd străfulgerarea duşmănoasă a ochilor ei negri, sprâncenele ei de vultur încruntate de indignare…

Îşi frecă bucuros mâinile.

— Minunat! Minunat! îi voi spune… Trebuie să găsesc ceva potrivit. Îi voi spune… Fir-ar să fie! Ia să isprăvim cu elocinţa. Dar ce-o mai fi? se întrerupse el deodată. Acest Nevers e o minune!

Se opri să asculte. Un zgomot îi ajunse la ureche, într-adevăr, se auzeau paşi pe marginea şanţului, paşi de gentilomi, căci se auzea clinchetul pintenilor.

— Oh! Oh! gândi Lagardère. Maestrul Cocardasse să fi spus adevărul? Domnul duce e întovărăşit?

Zgomotul paşilor încetă. Opaiţul aşezat sub pod lumina doi bărbaţi care stăteau nemişcaţi, înfăşuraţi în mantii lungi. Se vedea bine că privirea lor încerca să pătrundă întunericul şanţului.

— Nu văd pe nimeni, şopti unul din ei.

— Ba da, răspunse celălalt, acolo, lângă fereastră.

Şi strigă cu precauţiune:

— Cocardasse? Lagardère rămase nemişcat.

— Faënza! mai strigă al doilea interlocutor. Eu sunt… domnul de Peyrolles.

— Mi se pare că cunosc numele acestui ticălos, gândi Lagardère.

Peyrolles chemă pentru a treia oară:

— Passepoil? Staupitz?

— Dacă totuşi nu e unul dintre ai noştri?… murmură tovarăşul său.

— E cu neputinţă, replică Peyrolles. Am poruncit să fie pusă aici o santinelă. E Saldagne, îl recunosc… Saldagne!

— Prezent! răspunse Lagardère folosind la întâmplare accentul spaniol.

— Vedeţi! exclamă domnul de Peyrolles. Eram sigur! Să coborâm scara… Aici… Iată prima treaptă.

Lagardère gândea:

— Al naibii să fiu dacă nu joc şi eu un rol în comedia asta!

Cei doi bărbaţi coborau. Tovarăşul lui Peyrolles părea, sub mantie, un om înalt şi cu ţinută impunătoare. Lagardère crezu că recunoaşte în accentul acestuia, când vorbise, o nuanţă din gama italiană.

— Să vorbim încet, vă rog, zise acesta coborând cu precauţiune scara îngustă şi dreaptă.

— Inutil, monseniore, răspunse Peyrolles.

— Bine! gândi Lagardère. E un monsenior.

— Inutil, continuă omul de încredere. Golanii cunosc perfect numele aceluia care-i plăteşte.

— Eu nu ştiu nimic, gândi Parizianul, şi tare aş vrea să ştiu.

— Degeaba le-am vorbit, reluă domnul de Peyrolles, n-au vrut să creadă că era vorba despre domnul marchiz de Caylus.

— Şi asta e bun de ştiut, îşi spuse Lagardère. E de necontestat că am de-a face cu două adevărate canalii.

— Vii dinspre capelă? întrebă acela care părea să fie stăpânul.

— Am ajuns prea târziu, răspunse Peyrolles cu un aer pocăit.

Stăpânul izbi din picior cu mânie.

— Neîndemânaticule! strigă el.

— Am făcut tot ce am putut, monseniore. Am găsit registrul unde don Bernard a înscris căsătoria domnişoarei de Caylus cu domnul de Nevers, cât şi naşterea fiicei lor…

— Ei bine?

— Paginile conţinând aceste înregistrări au fost smulse.

Lagardère asculta încordat.

— Au luat-o înaintea noastră! zise stăpânul cu ciudă. Dar cine? Aurore? Da, ea trebuie să fie. Speră să-l vadă la noapte pe Nevers, vrea să-i predea, împreună cu copilul, titlurile care-i stabilesc drepturile. Doamna Martha n-a putut să-mi spună asta, fiindcă nu ştia nici ea, dar am ghicit eu.

— Şi ce importanţă are? spuse Peyrolles. După ce Nevers va muri…

— După ce Nevers va muri, continuă stăpânul, moştenirea revine direct copilului.

Se făcu tăcere. Lagardère îşi ţinea răsuflarea.

— Copilul!… reîncepu foarte încet Peyrolles.

— Copilul va dispărea, întrerupse cel ce era numit monsenior. Aş fi vrut să evit acest act de violenţă, dar n-am cum. Ce fel de om e acest Saldagne?

— O canalie hotărâtă.

— Putem avea încredere în el?

— Dacă-l plătim bine, da.

Stăpânul stătea pe gânduri.

— Aş fi vrut să nu am alt confident în afară de noi doi, dar nici tu, nici eu n-avem înfăţişarea lui Nevers.

— Sunteţi prea înalt, replică Peyrolles, eu sunt prea slăbănog.

— E întuneric beznă, continuă stăpânul, şi acest Saldagne are aproape talia ducelui. Cheamă-l.

— Saldagne? strigă Peyrolles.

— Prezent! răspunse din nou Parizianul.

— Vino aici!

Lagardère se apropie. Îşi ridicase gulerul mantiei şi borurile pălăriei îi ascundeau obrazul.

— Vrei să câştigi cincizeci de pistoli în afară de partea ce ţi se cuvine?

— Cincizeci de pistoli? răspunse Parizianul. Ce trebuie să fac?

Tot vorbind, se străduia să desluşească trăsăturile necunoscutului, dar acesta era la fel de bine ascuns de întuneric.

— Îl recunoşti? întrebă stăpânul pe Peyrolles.

— Da, replică acesta.

— Eşti de acord?

— Sunt de acord. Dar omul nostru are o parolă de trecere. Doamna Marthe mi-a dat-o. E deviza lui Nevers.

— Adsum? întrebă Peyrolles.

— Are obiceiul s-o spună în franceză: Iată-mă!

— Iată-mă! repetă involuntar Lagardère.

— Vei rosti asta foarte încet sub fereastră, zise necunoscutul aplecându-se spre el. Obloanele se vor deschide, apoi va apărea o femeie dindărătul porţii cu zăbrele, care are o balama. Ea îţi va vorbi, tu nu vei scoate nici o vorbă, dar vei pune degetul pe gură. Înţelegi?

— Ca s-o fac să creadă că suntem spionaţi? Da, înţeleg.

— E deştept băiatul, şopti stăpânul.

Apoi, reluând:

— Femeia îţi va da un pachet, îl vei lua în tăcere şi mi-l vei aduce.

— Şi-mi veţi număra în palmă cincizeci de pistoli?

— Aşa voi face.

— Sunt omul dumneavoastră.

— Sst! făcu domnul de Peyrolles.

Toţi trei traseră cu urechea. Se auzea un zgomot îndepărtat pe câmp.

— Să ne despărţim, spuse stăpânul. Unde-ţi sunt însoţitorii?

Fără să şovăie, Lagardère arătă partea şanţurilor de dincolo de pod, spre Hachaz.

— Acolo, la pândă, în fân.

— Bine! Îţi aminteşti parola?

— Iată-mă!

— Noroc bun, şi pe curând!

— Pe curând.

Peyrolles şi însoţitorul său urcară din nou pe scară. Lagardère îi urmărea cu privirea. Îşi şterse fruntea udă de sudoare.

— Dumnezeu va ţine seama, în ultimele mele clipe, de efortul pe care l-am făcut de a nu vârî sabia în burta acestor mizerabili! Dar trebuie să merg până la capăt. De acum înainte, vreau să ştiu!

Îşi prinse capul în mâini, căci gândurile îi cloceau în creier. Putem afirma că nu se mai gândea deloc la duel, nici la escapada amoroasă.

— Ce-i de făcut? îşi spuse el. Să răpesc fetiţa? Căci acel pachet trebuie să fie fetiţa. Dar cui să i-o încredinţez? Nu cunosc aici decât pe Carrigue şi oamenii lui, dădace nepotrivite pentru o tânără domnişoară. Şi totuşi, trebuie să pun mâna pe ea. Trebuie! Dacă n-o scot de acolo, infamii o vor ucide, aşa cum doresc să-l ucidă pe tatăl ei. Fir-ar să fie! Totuşi nu de asta am venit aici!

Se plimba acum cu paşi mari printre clăile de fân. Era foarte agitat. Se uita mereu la fereastra joasă, ca să vadă dacă obloanele se deschid pe balamalele ruginite. Nu văzu nimic, dar curând auzi un zgomot uşor din interior. Se deschideau zăbrelele din spatele obloanelor.

— Adsum? zise un glas dulce şi tremurător de femeie.

Lagardère sări peste snopii de fân care-l despărţeau de metereze, şi răspunse, sub fereastră:

— Iată-mă!

— Dumnezeu fie binecuvântat! rosti vocea de femeie.

Şi obloanele se deschiseră.

Noaptea era foarte întunecoasă, dar ochii Parizianului se obişnuiseră de multă vreme cu bezna. În femeia care se apleca peste fereastră recunoscu perfect de bine pe Aurore de Caylus, la fel de frumoasă, dar palidă şi răvăşită de spaimă.

Dacă în clipa aceea i-aţi fi spus lui Lagardère că intenţionase să intre cu forţa în camera acestei femei, ar fi dezminţit totul. Şi cu cea mai cinstită bună-credinţă. Febra nebună ce-l cuprinsese se opri măcar pentru câteva clipe. Devenise înţelept, deşi era îndrăzneţ ca un leu. Poate că în acea clipă se năştea un alt om în el.

Aurore privi înaintea ei.

— Nu văd nimic, spuse ea. Philippe, unde eşti?

Lagardère îi întinse mâna, ea o luă şi o apăsă pe inimă. Lagardère se împletici, simţi că-i vin lacrimile în ochi.

— Philippe, Philippe, continuă tânăra femeie, eşti sigur că n-ai fost urmărit? Suntem vânduţi, suntem trădaţi!

— Fiţi curajoasă, doamnă, bolborosi Parizianul.

— Oare tu eşti? exclamă ea. Simt că înnebunesc! Nu-ţi mai recunosc glasul.

Cu una din mâini ţinea povara despre care vorbiseră domnul de Peyrolles şi însoţitorul său, cu cealaltă îşi apăsa

fruntea, ca şi cum ar fi vrut să-şi stăpânească gândurile răzvrătite.

— Am atâtea lucruri să-ţi spun! continuă ea. De unde să încep?

— N-am timp, murmură Lagardère, care se jena să surprindă anumite secrete. Să ne grăbim, doamnă.

— De ce-mi vorbeşti atât de rece? De ce nu-mi spui Aurore? Eşti oare supărat pe mine?

— Să ne grăbim, Aurore, să ne grăbim!

— Te ascult, iubitul meu Philippe, te voi asculta întotdeauna. Iat-o pe micuţa noastră scumpă, ia-o, nu mai e în siguranţă la mine. Scrisoarea mea te-a lămurit cred. Se urzeşte o infamie împotriva noastră.

Îi întinse copilul, care dormea înfăşurat într-o blană mătăsoasă. Lagardère îl primi fără să scoată o vorbă.

— S-o mai îmbrăţişez o dată! strigă sărmana mamă, din al cărei piept izbucniră suspine. Dă-mi-o înapoi. Philippe… Ah, nu credeam inima mai tare! Cine ştie când îmi voi mai vedea fiica.

Lacrimile îi înăbuşiră vocea. Lagardère simţi că îi întinde un obiect alb şi întrebă:

— Ce-i asta?

— Ştii doar… Dar eşti la fel de tulburat ca şi mine, sărmanul meu Philippe. Sunt paginile smulse din registrul capelei, tot viitorul copilului nostru.

Lagardère luă hârtiile în tăcere. Se temea să vorbească. Hârtiile erau într-un plic cu pecetea capelei din parohia castelului Caylus. În clipa când îl primea, auzi în vale un sunet de goarnă, jalnic şi prelungit.

— Trebuie să fie un semnal! exclamă domnişoara de Caylus. Fugi, Philippe, salvează-te!

— Adio, zise Lagardère jucându-şi rolul până la capăt, pentru a nu frânge inima tinerei mame. Nu te teme de nimic, Aurore, copilul tău e în siguranţă.

Ea îi trase mâna la buze şi o sărută cu foc.

— Te iubesc îi strigă printre lacrimi.

Apoi închise obloanele şi dispăru.

Într-adevăr, era un semnal. Trei oameni cu goarne de păstor erau postaţi pe drumul spre Argelès, pe care trebuia să treacă ducele de Nevers pentru a se duce la castelul Caylus, unde îl chemă în acelaşi timp o scrisoare plină de rugăminţi a tinerei sale soţii şi o misivă insolentă a cavalerului Lagardère.

Primul dintre aceşti oameni trebuia să dea un semnal în momentul când ducele de Nevers va trece râul Clarabide, al doilea când va intra în pădure şi al treilea când va ajunge la primele case din cătunul Tarrides.

De-a lungul acestui drum existau multe locuri potrivite pentru comiterea unei crime. Dar Philippe de Gonzague nu avea obiceiul să atace direct. Voia să-şi înfrumuseţeze crima. Asasinatul trebuia să se numească răzbunare şi să-l treacă, de voie, de nevoie, pe socoteala lui Caylus-Verrou.

Iată-l pe frumosul nostru Lagardère, incorigibil luptător, triplu nebun, iată deci prima sabie din Franţa şi Navarra cu o fetiţă de doi ani în braţe.

Era, fiţi convinşi, foarte încurcat. Ducea copilul cu stângăcie, exact ca un notar care face exerciţii militare. O legăna în braţele sale, neîndemânatice în această meserie nouă. Nu mai avea decât o singură preocupare pe lume: să nu trezească fetiţa!...

— Nani, nani!... spunea el, cu ochii umezi, dar neputând să-şi împiedice râsul.

De i-am fi pus să ghicească, nici unul dintre camarazii lui n-ar fi putut spune cu ce se ocupa acest teribil spadasin pe drumul exilului. Era în întregime preocupat de rolul său de dădacă. Privea cu grijă unde călca, să nu zgâlţâie fetiţa adormită, şi-ar fi vrut să aibă o pernă de vată în fiecare mână.

Un al doilea semnal, mai apropiat, îşi trimise nota tristă în tăcerea nopţii.

— Ce dracu o mai fi şi asta? gândi Lagardère. Dar o privea pe micuţa Aurore. Nu îndrăznea s-o sărute. Era o fiinţă frumoasă, albă şi trandafirie. Pleoapele închise aveau gene lungi, mătăsoase, moştenite de la mama ei. Un înger frumos, un

înger adormit! Lagardère îi asculta respiraţia atât de dulce şi pură. Lagardère îi admira liniştea profundă şi somnul, care era un zâmbet prelung…

— Şi cât e de liniştită, îşi zicea el, pe când mama ei plânge, şi tatăl ei… Ah! Ah! îşi întrerupse el şirul gândurilor. Asta va schimba multe. Acestui smintit de Lagardère i s-a încredinţat un copil… Dacă-i aşa, îşi va băga minţile în cap.

Apoi reluă:

— O, cum doarme! La ce se gândesc oare frunţile astea mici, încununate de bucle îngereşti? Există un suflet în acest trup. Fetiţa va deveni o femeie în stare să farmece, vai! şi să sufere.

Apoi mai gândi:

— Ce plăcut trebuie să fie să câştigi încetul cu încetul, prin grijă şi tandreţe, dragostea micilor făpturi, să le pândeşti primul zâmbet, să aştepţi prima lor mângâiere, şi cât de uşor trebuie să fie să te devotezi în întregime fericirii lor

Şi mii de alte nebunii care n-ar fi trecut prin gândul multor oameni de bun-simţ. Şi mii de naivităţi tandre, care i-ar fi făcut pe bărbaţi să râdă, dar care ar fi adus lacrimi în ochii tuturor mamelor. Şi, în sfârşit, aceste câteva cuvinte venite din fundul inimii sale ca o căinţă:

— Ah! N-am ţinut niciodată un copil în braţe!

În acel moment se auzi un al treilea semnal în spatele căsuţelor din cătunul Tarrides. Lagardère tresări şi se trezi. Visase că e tată. Un pas vioi şi sonor se auzi din spatele cârciumii *"La Mărul lui Adam"* nu putea fi confundat cu mersul soldaţilor care fuseseră acolo cu câtva timp în urmă. La primul sunet al acestui pas, Lagardère îşi spuse:

— El e!

Probabil că Nevers îşi lăsase calul la marginea pădurii.

Nu trecu nici un minut şi Lagardère ghici de ce sunaseră de trei ori goarnele în vale, în pădure şi pe munte. Erau pentru Nevers. Îl văzu trecând pe sub opaiţul care lumina imaginea Fecioarei de la capul podului.

Frumosul cap îngândurat al lui Philippe de Nevers fu luminat cu intensitate timp de o secundă, apoi nu mai văzu decât silueta unui om înalt şi mândru, care dispăru imediat. Nevers cobora treptele scării înguste, lipite de marginea

şanţurilor. Când atinse pământul, Parizianul auzi cum îşi scoate sabia şi cum spune printre dinţi:

— N-ar fi rău să am vreo doi purtători de torţe, înainta bâjbâind.

Se împiedică de baloturile de fân aruncate ici şi colo.

— Oare acest cavaler nebun vrea să se joace de-a baba-oarba cu mine? zise cu un început de nerăbdare.

Apoi, oprindu-se:

— E-hei! Nu-i nimeni pe aici?

— Sunt aici, răspunse Parizianul, şi binecuvântat fie Domnul că sunt numai eu.

Nevers nu auzi deloc a doua parte a răspunsului. Se îndreptă repede spre locul de unde se auzise glasul.

— La treabă, cavalere! strigă el. Arată-mi doar spada, ca să ştiu unde eşti. N-am mult timp pentru dumneata.

Parizianul legăna în continuare fetiţa, care dormea din ce în ce mai bine.

— Trebuie mai întâi să mă ascultaţi, domnule duce, începu el.

— Te desfid să mă convingi, îl întrerupse Nevers, după mesajul pe care l-am primit azi-dimineaţă din partea dumitale. Uite că te zăresc. În gardă, cavalere!

Lagardère nici nu se gândise să scoată spada, care de obicei sărea singură din teacă. De astă dată părea să moţăie, la fel ca frumosul îngeraş pe care-l ţinea în braţe.

— Când v-am trimis mesajul azi-dimineaţă nu ştiam ce ştiu acum.

— Oh! Oh! făcu tânărul duce cu un ton batjocoritor. Nu ne place să luptăm pe bâjbâite, îmi dau seama.

Făcu un pas cu sabia ridicată. Lagardère luă poziţie, îşi scoase sabia, spunând în acelaşi timp:

— Vă rog doar să mă ascultaţi!

— Ca s-o mai insulţi pe domnişoara de Caylus, nu-i aşa?

Glasul tânărului duce tremura de furie.

— Nu, pe legea mea! Nu! Vreau să vă spun… Al dracului om! se întrerupse el parând primul atac al lui Nevers. Luaţi seama?

Furios, Nevers crezu că-şi bate joc de el. Se năpusti cu toată forţa asupra adversarului său şi îi dădu lovitură după lovitură, cu acea repezeală care îl făcea de temut pe teren. La

început, Parizianul pară loviturile, fără să riposteze. Apoi începu să dea înapoi, părând în continuare şi, de fiecare dată când respingea spre dreapta sau spre stânga spada lui Nevers, repeta:

— Ascultaţi-mă! Ascultaţi-mă! Ascultaţi-mă!

— Nu! Nu! Nu! răspundea Nevers, însoţind fiecare negaţie cu un atac brutal şi brusc.

La un moment dat, Parizianul se văzu lipit cu spatele de zid. Sângele i se urcă brutal în urechi. Să rezişti atât de mult dorinţei să înapoiezi loviturile, iată un adevărat eroism!

— Mă ascultaţi? zise pentru ultima oară.

— Nu! răspunse Nevers.

— Vedeţi bine că nu mai pot da înapoi! spuse Lagardère cu un accent de deznădejde care avea partea ei comică.

— Cu atât mai bine! ripostă Nevers.

— Pe toţi dracii din iad! exclamă Lagardère ostenit de atâta apărare şi răbdare. Trebuie oare să vă despic craniul pentru a vă împiedica să ucideţi copilul?

Vorbele căzură ca o lovitură de trăsnet. Sabia căzu din mâinile lui Nevers.

— Copilul meu! repetă el. Fiica mea în braţele dumitale?

Lagardère învelise preţioasa povară cu mantia. În întuneric, Nevers crezuse că Parizianul se servea de mantia înfăşurată în jurul braţului stâng ca de un scut. Aşa era şi obiceiul. Sângele îi îngheţă în vine la gândul loviturilor furioase pe care le dăduse la întâmplare… Sabia sa ar fi putut…

— Cavalere, spuse el, eşti nebun ca mine şi ca atâţia alţii, dar nebun de onoare, nebun de curaj. Dacă mi s-ar spune că eşti vândut marchizului de Caylus, pe cuvânt, n-aş crede.

— Vă sunt foarte îndatorat, zise Parizianul care sufla ca un cal învingător după cursă. Ce grindină de lovituri! Loviţi ca o moară care se roteşte, domnule duce.

— Înapoiază-mi fiica!

Spunând aceste cuvinte, Nevers vru să ridice mantia. Dar Lagardère îi dădu o lovitură aspră peste mâini.

— Încetişor! zise el. Dumneata eşti în stare să mi-o trezeşti!

— Dar cel puţin îmi vei spune…

— Ce drac de om! Nu voia să mă lase să vorbesc şi iată-l acum că pretinde să mă forţeze să-i spun poveşti. Tăticule, haide, ia sărut-o, uşurel, foarte uşor.

Nevers făcu maşinal ce i se ceru.

— Ai văzut vreodată într-o sală de scrimă o astfel de partidă? îl întrebă Lagardère cu mândrie naivă. Să susţii atacul lui Nevers, până la capăt, al unui Nevers mânios, fără să ripostezi o singură dată, cu un copil adormit în braţe, un copil care nici măcar nu s-a trezit?

În numele cerului! imploră tânărul duce.

— Dar spune-mi măcar că am făcut o treabă frumoasă! Zău sunt leoarcă. Ai vrea să ştii, nu-i aşa? Ajunge cu sărutările, tăticule. Lasă-ne acum. Suntem prieteni vechi noi doi, micuţa şi cu mine. Pariez pe o sută de pistoli, şi al naibii să fiu dacă-i am, că trezindu-se îmi va zâmbi.

O acoperi cu poala mantiei cu atâta grijă şi precauţie încât ar fi întrecut orice dădacă. Apoi o aşeză în fân, sub pod, lângă zid.

— Domnule duce, spuse el reluând deodată glasul său viril şi serios, răspund de fiica dumneavoastră cu viaţa, orice s-ar întâmpla. Acestea fiind spuse, voi putea răscumpăra pe cât se poate greşeala de a fi vorbit cu uşurinţă despre mama ei, care este o femeie sfântă, frumoasă şi nobilă.

— Ai să mă omori, dojeni Nevers, care se chinuia. Ai văzut-o deci pe Aurore?

— Am văzut-o!

— Unde?

— Aici, la această fereastră.

— Şi ea ţi-a dat copilul?

— A crezut că-şi pune copilul sub protecţia soţului ei.

— Nu mai pricep nimic!

— Vai, domnule duce, se petrec lucruri stranii aici! Fiindcă tot sunteţi dispus să vă bateţi, veţi fi servit, slavă Domnului! curând şi încă după pofta inimii.

— Un atac? întrebă Nevers.

Parizianul se aplecă brusc şi-şi lipi urechea de pământ.

— Credeam că vin, şopti el ridicându-se.

— Despre cine vorbeşti?

— Despre bravii însărcinaţi să vă asasineze.

Îi povesti în câteva cuvinte conversaţia pe care o surprinsese, întrevederea avută cu domnul de Peyrolles şi cu un necunoscut, sosirea Aurorei şi tot ce urmase. Nevers îl asculta uluit.

— Astfel încât, termină Lagardère, am câştigat astă-seară cincizeci de pistoli fără să mă deranjez.

— Acest Peyrolles, zise domnul de Nevers, vorbindu-şi singur, este omul de încredere al lui Philippe de Gonzague, cel mai bun prieten al meu, fratele meu, care acum este aici, la castel, să mă ajute!

— N-am avut niciodată cinstea să-l întâlnesc pe prinţul de Gonzague, răspunse Lagardère, nu ştiu dacă era el.

— El! protestă Nevers. E cu neputinţă! Acest Peyrolles are o mutră de canalie. Cu siguranţă că s-a lăsat cumpărat de Caylus.

Lagardère îşi lustruia liniştit spada cu poala mantiei.

— Nu era domnul de Caylus, era un bărbat tânăr. Dar să nu ne pierdem în presupuneri, domnule duce. Oricare ar fi numele acestui mizerabil, e un tip abil şi măsurile pe care şi le-a luat sunt perfecte. Cunoştea până şi parola. Numai cu ajutorul acestei parole am putut-o înşela pe Aurore de Caylus. Ah! Cât de mult vă iubeşte, mă auziţi? Aş fi vrut să sărut pământul de sub picioarele ei ca să ispăşesc înfumurarea mea neghioabă… Să vedem, nu mai am nimic să vă spun? Nimic, doar că există un plic cu pecete, sub învelişul de blană al copilului: actul de naştere al copilului şi actul dumneavoastră de căsătorie… Ah! Ah! Frumoaso! zise el admirându-şi spada lustruită care părea să atragă toate razele împrăştiate ale nopţii şi le reflectă ca un mănunchi de scântei răzleţe. Iată că ne-am terminat toaleta. Am făcut destule prostii, acum ne vom pune în mişcare pentru o cauză dreaptă, domnişoaro!… Şi, ţine-te bine!

Nevers îi prinse mâna.

— Lagardère, spuse el cu glas adânc emoţionat nu te cunoşteam. Ai un suflet nobil.

— Eu, răspunse Parizianul râzând, nu mai am decât un gând: să mă însor cât mai curând, ca să am şi eu un îngeraş blond de mângâiat. Dar, linişte!

Îngenunche cu repeziciune.

— De astă dată nu mă înşel, zise el.

Nevers se aplecă şi el să asculte.

— N-aud nimic.

— Pentru că dumneavoastră sunteţi un duce, replică Parizianul.

Apoi adăugă ridicându-se:

— Cineva se târâie acolo, dinspre Hachaz, şi aici, spre vest.

— Dacă aş putea să-l înştiinţez pe Gonzague în ce situaţie mă aflu, gândi cu glas tare Nevers, am avea o spadă în plus.

Lagardère clătină din cap.

— Mi-ar plăcea mai bine să-l am acum pe Carrigue şi pe oamenii mei cu carabinele lor, răspunse el.

Se întrerupse pe neaşteptate pentru a întreba:

— Aţi venit singur?

— Cu un copil, Berrichon, pajul meu.

— Îl cunosc. E sprinten şi îndemânatic. Dacă ar fi posibil să-l facem să vină…

Nevers îşi puse degetele la gură şi fluieră răsunător. Un fluierat asemănător îi răspunse din spatele cârciumii *"La Mărul lui Adam"*.

— Întrebarea este să ştim dacă va putea ajunge până la noi, şopti Lagardère.

— E în stare să treacă şi prin gaura acului! spuse Nevers.

După o clipă, într-adevăr, pajul apăru pe marginea şanţului.

— E un copil de treabă! exclamă Parizianul îndreptându-se spre el. Sări! îi ordonă.

Pajul ascultă de îndată şi Lagardère îl prinse în braţe.

— Grăbiţi-vă, spuse omuleţul, oamenii înaintează pe acolo. Peste un minut nu veţi mai putea trece.

— Îi credeam jos, zise Lagardère uimit.

— Sunt peste tot!

— Dar nu-s decât opt?

— Sunt cel puţin douăzeci. Când şi-au dat seama că sunteţi doi, i-au luat şi pe contrabandiştii din Mialhat.

— Ah! zise Lagardère. Douăzeci sau opt, ce importanţă are? Te vei urca pe cal, băiete. Oamenii mei sunt acolo, jos, în cătunul Gau. O jumătate de oră pentru dus şi întors. Porneşte!

Îl prinse de picioare şi îl ridică. Copilul se încorda şi sări peste gura şanţului. Se scurseră doar câteva secunde, apoi un fluierat îi înştiinţa că intrase în pădure.

— Ce dracu! spuse Lagardère. Rezistăm noi o jumătate de oră dacă ne lasă să ridicăm întărituri.

— Ia te uită! zise tânărul duce arătând cu degetul un obiect care strălucea palid de cealaltă parte a podului.

— Asta-i spada fratelui Passepoil, un netrebnic scrupulos, care nu-şi lasă niciodată sabia să ruginească. Cocardasse

trebuie să fie cu el. Aceştia nu mă vor ataca. Vă rog să-mi daţi o mână de ajutor, domnule duce, cât mai avem timp.

În fundul şanţului, în afară de snopii de fân împrăştiaţi sau adunaţi, se mai aflau tot felul de scânduri, bârne şi crengi uscate. Mai era în şanţ şi o căruţă, pe jumătate încărcată, pe care cosaşii o lăsaseră acolo la venirea lui Carrigue şi a oamenilor săi. Lagardère şi Nevers, luând căruţa ca punct de sprijin şi locul unde dormea copilul ca centru, improvizară repede un sistem de baricade pentru a rupe cel puţin primul atac al agresorilor.

Parizianul dirija lucrările. Ridicară o citadelă destul de precară, dar care avea meritul de a fi fost construită într-un minut. Lagardère adunase materiale de ici şi de colo; Nevers îngrămădea snopii de fân servind drept fascină. Lăsau şi locuri de trecere. Vauban[13] i-ar fi invidiat pentru această fortăreaţă improvizată.

O jumătate de oră! Trebuiau să reziste o jumătate de oră!

Tot lucrând cu râvnă, Nevers spunea:

— Şi cum aşa, cavalere? Te vei bate deci pentru mine?

— Şi încă cum, domnule duce! Puţin pentru dumneavoastră şi enorm pentru fetiţă!

Fortificaţiile erau terminate. Nu însemnau mare lucru, dar în bezna nopţii îi puteau stingheri grav pe atacanţi. Cei doi asediaţi se bizuiau pe asta dar mai ales pe spadele lor.

— Cavalere, zise Nevers, nu voi uita asta niciodată. De acum înainte, prietenia noastră e pe vecie, pe viaţă şi pe moarte!

Lagardère îi întinse mâna, ducele îl trase spre pieptul său şi îl îmbrăţişa.

— Frate, reluă el, dacă trăiesc, vom împărţi tot ce am, dacă mor…

— Nu veţi muri, îl întrerupse Parizianul.

— Dacă mor… repetă Nevers.

— Ei bine, pentru partea mea de fericire, exclamă cu emoţie Lagardère, voi fi eu tatăl ei!

---

[13] Mareşal al Franţei, specialist în fortificaţii şi asedii, a înlocuit zidurile cu tranşeele apărate în adâncime de ziduri (1633–1717). (n.t.)

Rămaseră o clipă îmbrăţişaţi şi niciodată două inimi curajoase nu bătuseră atât de aproape. Apoi, Lagardère se desprinse din îmbrăţişare.

— Iată-i, la săbii!

Zgomote înăbuşite se auziră în noapte. Cu sabia în mâna dreaptă, Lagardère şi Nevers luptau, iar cu mâna stângă se ţineau uniţi.

Pe neaşteptate, întunericul păru să prindă viaţă şi un mare strigăt îi învălui. Asasinii se năpusteau asupra lor din toate părţile deodată.

Capitolul VIII - Lupta

Erau cel puţin douăzeci: pajul nu minţise. Se aflau acolo nu numai contrabandiştii din Mialhat, ci şi vreo şase bandiţi adunaţi în vale. Din această cauză întârziase atacul.

Domnul de Peyrolles îi întâlnise pe spadasinii aşezaţi la pândă. Văzându-l pe Saldagne, se miră foarte mult.

— De ce nu eşti la postul tău? îl întrebă.

— La ce post?

— Nu ţi-am vorbit adineauri în şanţ?

— Mie?

— Nu ţi-am promis cincizeci de pistoli?

Urmară explicaţiile. Când Peyrolles îşi dădu seama că o scrintise, când află numele omului căruia i se dezvăluise, fu cuprins de mare spaimă. Degeaba i se spunea că Lagardère pândea şi el tot să atace şi că între Nevers şi el era război pe viaţă şi pe moarte. Peyrolles nu se linişti defel. Înţelese din instinct ce efect produsese asupra unui suflet cinstit şi tânăr descoperirea subită a unei trădări.

Acum Lagardère trebuia să fie aliatul ducelui. Acum, Aurore de Caylus era prevenită. Căci ceea ce Peyrolles nu ghicise era comportarea parizianului. Peyrolles nu putea concepe îndrăzneala acestuia de a se împovăra cu un copil în momentul luptei. Staupitz, Pinto, Matadorul şi Saldagne fură trimişi să recruteze oamenii. Peyrolles luă sarcina de a-şi înştiinţa

stăpânul şi de a o supraveghea pe Aurore de Caylus. În aceste vremuri, mai ales pe lângă frontiere găseau totdeauna spadasini gata să se vândă. Cei patru spadasini se înapoiară bine întovărăşiţi.

Dar cine ar putea descrie emoţia adâncă, remuşcările şi durerile lui Cocardasse-junior şi ale fratelui Passepoil! Suntem de acord că erau doi netrebnici. Ucideau pentru bani. Spada nu valora în ochii lor mai mult decât un stilet sau un cuţit de bandit. Dar aceşti pârliţi nu o făceau din răutate. Îşi câştigau existenţa. Vinovate erau vremurile şi moravurile, mai mult decât ei. În acel secol atât de măreţ, strălucind de atâta glorie, nu exista ceva cu adevărat remarcabil decât într-o anumită pătură de suprafaţă, dedesubtul căreia era haosul.

Şi încă stratul acesta de deasupra avea destule pete printre paiete şi brocardul cu care se împodobea! Războiul îi demoraliza pe toţi, de sus până jos.

În primul rând războiul era purtat de mercenari. Putem spune acelaşi lucru pentru majoritatea generalilor ca şi pentru ultimul soldat: spada era doar o unealtă şi curajul un mod de a-ţi câştiga pâinea.

Cocardasse şi Passepoil îl iubeau pe micul lor parizian, care era cu un cap mai înalt decât ei. Când în inimile pervertite se naşte o afecţiune ea e tenace şi puternică. De altfel, Cocardasse şi Passepoil erau în stare să fie buni chiar şi în afara afecţiunii a cărei origine o cunoaştem. Aveau sămânţa bună în ei, şi povestea cu micul orfan din palatul Lagardère în ruine nu era singura faptă bună din viaţa lor, făcută din întâmplare sau din nebăgare de seamă.

Dar tandreţea pentru Henri era sentimentul lor cel mai bun şi, deşi se amesteca şi un pic de egoism, pentru că se oglindeau în faptele gloriosului lor elev, se poate spune că prietenia lor nu aveau ca mobil vreun interes. Amândoi şi-ar fi expus cu drag viaţa pentru Lagardère. Şi iată că, în această seară, fatalitatea îi punea în faţa lui! Nu aveau nici un mijloc să se dezică! Săbiile lor aparţineau lui Peyrolles care îi plătise. Să fugă sau să se abţină însemna saşi calce cuvântul dat, punct de onoare respectat riguros de semenii lor.

Au stat o oră întreagă fără să scoată un cuvânt. Cocardasse nu înjură niciodată toată seara. Scoteau din când în când suspine adânci şi se priveau cu un aer vrednic de milă. Asta fu

tot. Când se puseră în mişcare pentru asalt îşi strânseră mâna cu tristeţe. Passepoil spuse:

— Ce vrei? Vom face ce vom putea.

Şi Cocardasse suspină.

— Nu se poate aşa ceva, nu se poate, frate Passepoil. Fă ca mine.

Scoase din buzunarul pantalonilor nasturele de oţel de care se slujea în sala de scrimă şi îl potrivi în vârful sabiei. Passepoil îl imită.

Apoi respirară amândoi uşuraţi: se simţeau cu inima mai împăcată.

Spadasinii şi noii lor aliaţi se despărţiseră în trei grupe. Prima înconjurase şanţurile pentru a se apropia dinspre vest; a două îşi păstra poziţia dincolo de pod; a treia, compusă mai ales din bandiţi şi contrabandişti, condusă de Saldagne, trebuia să atace direct, venind pe scara îngustă. De câteva secunde, Lagardère şi Nevers îi vedeau foarte desluşit. I-ar fi putut număra pe cei care se strecurau încet pe scară.

— Atenţie! spusese Lagardère… Spate la spate, întotdeauna rezemaţi de zid. Copilul n-are de ce să se teamă, e apărat de stâlpul podului. Luptaţi cu prudenţă, domnule duce! Vă previn că sunt capabili să vă înveţe propria dumneavoastră lovitură secretă dacă nu cumva aţi uitat-o. Tot eu sunt acela, murmură el cu necaz, care:am făcut prostia asta! Dar, ţineţi-vă bine. În ce mă priveşte, am pielea prea groasă pentru spadele acestor mârlani!

Fără precauţiile pe care le luaseră în grabă, primul şoc al spadasinilor ar fi fost groaznic.

Într-adevăr, se năpustiră cu toţii deodată, în mod necugetat, strigând:

— Pe Nevers! Pe Nevers!

Şi, deasupra acestui strigăt unanim, se auzeau glasurile prietene ale gasconului şi normandului, care resimţeau o oarecare consolare constatând că urletul nu se adresa fostului lor elev.

Spadasinii habar n-aveau de obstacolele adunate în faţa lor. Adăpostul, ce poate părea cititorului un sărman şi pueril expedient, făcu la început minuni. Toţi aceşti oameni încăpăţânaţi, cu haine greoaie şi spade lungi, se izbiră de grinzi

şi se încurcară în fin. Puţini dintre ei ajunseră până la cei doi campioni ai noştri, şi aceia simţiră pe pielea lor îndrăzneala.

Se produse zgomot şi confuzie, dar numai un singur bandit rămase la pământ. Retragerea nu semăna încă cu atacul. De îndată ce majoritatea asasinilor începu să cedeze, Nevers şi prietenul său luară la rândul lor ofensiva.

— Iată-mă! Iată-mă! strigară amândoi în acelaşi timp. Şi amândoi se aruncară înainte.

Dintr-o primă lovitură, Parizianul străpunse un bandit, dintr-o parte în cealaltă. Scoţând sabia şi lovind de-a curmezişul, tăie braţul unui contrabandist. Apoi, neputând să-şi oprească elanul şi ajungând la un al treilea prea de aproape, îi strivi ţeasta cu o lovitură de mâner. Acest al treilea era germanul Stapitz, care căzu greoi pe spate.

Şi Nevers tăia cât putea de bine. În afara unui partizan pe care îl aruncase pe sub roţile căruţei, Matadorul şi Joël fură grav răniţi de mâna lui. Dar când să-l termine pe acesta din urmă, văzu două umbre care se strecurau de-a lungul zidului spre pod.

— La mine, cavalere, strigă el întorcându-se la iuţeală.

— Iată-mă! Iată-mă!

Lagardère nu avu vreme decât să-i ardă o zdravănă lovitură cu ascuţişul sabiei lui Pinto, care nu mai rămase tot restul vieţii sale decât cu o singură ureche.

— Pe Dumnezeul meu! zise el ajungându-l din urmă pe Nevers. Aproape că uitasem de îngeraşul blond, dragostea mea .

Cele două umbre îşi luară tălpăşiţa. În şanţuri domnea o linişte adâncă. Trecuse un sfert de oră.

— Domnule duce, spuse Lagardère, reluaţi-vă repede suflul, golanii nu ne vor lăsa multă vreme în pace. Sunteţi rănit?

— O zgârietură.

— Unde?

— Pe frunte.

Parizianul strânse pumnii şi nu spuse nimic. Erau urmările lecţiei sale de scrimă.

Trecură astfel două sau trei minute şi asaltul reîncepu, de data asta mai serios şi la unison.

Agresorii soseau în două şiruri şi aveau grijă să îndepărteze obstacolele înainte de a trece mai departe.

— E momentul să tragem tare şi violent! zise Lagardère încetişor. Dar să nu vă ocupaţi decât de dumneavoastră, domnule duce, eu acopăr copilul.

Un cerc întunecat şi tăcut începea să se strângă în jurul lor. Zece săbii se întinseră spre ei.

— Iată-mă! strigă Parizianul, care sări din nou înainte.

Matadorul scoase un strigăt şi căzu peste trupul a doi bandiţi fulgeraţi. Spadasinii se dădură înapoi, dar numai câţiva paşi. Cei care veneau în urma lor strigau într-una:

— Pe Nevers! Pe Nevers!

Şi Nevers răspundea, căci se încălzise în joc:

— Iată-mă, amicii mei! Veţi simţi ce pot face. Iar, şi iar. Şi de fiece dată, spada îi ieşea umedă şi roşie. Ah! Erau într-adevăr doi mândri luptători.

— E rândul tău, senior Saldagne! strigă Parizianul. Asta-i lovitura pe care ţi-am predat-o la Segorba! Acum tu, Faënza! Dar apropiaţi-vă! Ca să ajung la voi mi-ar trebui nişte halebarde de catedrală!

Şi-i împingea! Şi-i seceră! Nu mai rămăsese nici măcar un singur bandit din primul rând.

În spatele obloanelor ferestrei joase se afla cineva, Aurore de Caylus.

Acolo se aflau doi bărbaţi care ascultau, cu teamă în vine şi sudoarea îngheţată pe frunte.

Erau domnul de Peyrolles şi stăpânul său.

— Mizerabilii! spuse stăpânul. Nu sunt destui zece contra unu! Trebuie oare să-i ajut şi eu?

— Luaţi seama, monseniore!...

— Ar fi primejdie mare dacă ar rămâne vreunul în viaţă! spuse stăpânul.

Afară se auzea:

— Iată-mă! Iată-mă!

Într-adevăr, cercul se lărgea. Canaliile dădeau înapoi şi peste câteva minute se împlinea o jumătate de oră. Ajutoarele trebuiau să sosească. Lagardère nu era nici măcar zgâriat. Nevers avea doar înţepătura de pe frunte.

Şi amândoi ar fi putut lupta în acelaşi fel timp de o oră. De aceea, febra triumfului începea să-i ameţească. Fără să-şi dea seama, se îndepărtau uneori de la locul lor pentru a aborda frontul spadasinilor. Cercul de cadavre şi de răniţi din jurul lor

dovedea oare destul de limpede superioritatea lor? Priveliştea exaltă. Prudenţa piere când se naşte beţia succesului. Era ora veritabilei primejdii. Nu-şi dădeau seama că toate aceste cadavre toţi aceşti oameni scoşi din luptă erau nişte auxiliari puşi în faţă pentru a-i obosi. Adevăraţii spadasini rămâneau în picioare, în afară de unul singur, Staupitz, care doar leşinase. Maeştrii se ţineau la distanţă: îşi aşteptau ora. Îşi spuseseră:

— Doar să-i despărţim şi, dacă sunt făcuţi din carne şi oase, îi învingem.

Toată manevra lor tindea de câteva clipe să îi atragă înainte pe unul din cei doi campioni, în timp ce pe celălalt îl vor ţintui cu spatele la zid.

Joël de Jugan, rănit de două ori, Faënza, Cocardasse şi Pasepoil primiră însărcinarea să se ocupe de Lagardère. Cei trei spanioli se îndreptară către Nevers.

Prima bandă avea ordin să fugă la un moment dat, cealaltă împotrivă, trebuia să reziste cu orice preţ. Îşi împărţiră rămăşiţa auxiliarilor. De la primul şoc, Cocardasse şi Passepoil trecură în spate Joël şi italianul, supus al Papei de la Roma, primiră fiecare câte o lovitură de spadă bine aplicată. Întorcându-se, Lagardère făcu o tăietură mare pe obrazul Matadorului, care îl ţinea de scurt pe Nevers.

Se auzi deodată un strigăt:

— Fugiţi!

— Înainte! zise imperios Parizianul.

— Înainte! repetă ducele.

Şi amândoi strigară:

— Iată-mă! Iată-mă!

Cu toţii se repliau în faţa lui Lagardère care, într-o clipă, ajunse la capătul şanţului.

Însă ducele găsi în faţa sa un zid de fier. Abia putu să înainteze câţiva paşi.

Nu era el omul să strige după ajutor. Rezistă cu succes şi Dumnezeu ştie cât aveau de furcă cei trei spanioli care îl atacau! Pinto şi Saldagne erau răniţi.

În această clipă, zăbrelele de fier care închideau fereastra joasă se răsuciră în balamale. Nevers se găsea la aproape trei stânjeni de fereastră. Obloanele se deschiseră. Nu le auzi, fiind înconjurat de zgomot şi de vânzoleala. Doi bărbaţi coborâră unul

după altul în şanţ. Nevers nu-i văzu. Amândoi aveau săbiile în mână. Cel mai înalt purta o mască pe obraz.

— Victorie strigă Parizianul, care curăţase totul în jurul său.

Nevers îi răspunse cu un strigăt de agonie.

Unul din cei doi bărbaţi coborâţi pe fereastra joasă, cel mai înalt, cu mască pe obraz, îi înfipsese spada în trup pe la spate. Nevers se prăbuşi. Lovitura fusese dată, cum se spunea pe atunci, ci Vitalienne, adică cu mare ştiinţă, şi aşa cum se face o operaţie chirurgicală.

Loviturile brutale şi laşe trase după aceea deveniră inutile. Căzând, Nevers putu să se întoarcă. Privirea sa de muribund se fixă asupra omului cu mască. O expresie de durere amară îi descompuse trăsăturile. Luna, la ultimul ei pătrar, se ridică cu întârziere în spatele turnurilor castelului.

Încă nu se lăsa văzută, dar lumina ei difuză înălbea uşor tenebrele.

— Tu! Tu eşti acela! murmură Nevers care-şi dădea suflarea. Tu, Gonzague! Tu, prietenul meu, pentru care mi-aş fi dat de o sută de ori viaţa!

— Nu ţi-o iau decât o dată, răspunse cu răceală omul cu mască.

Capul tânărului duce se răsturnă livid.

— E mort, zise Gonzague. Acum, pe celălalt!

Nu era nevoie să se ducă la celălalt, fiindcă celălalt venea. Când Lagardère auzi horcăitul tânărului duce, din pieptul lui nu ieşi doar un strigăt, ci un răcnet.

Profesorii de scrimă se regrupară în spatele lui. Opriţi, dacă puteţi, un leu care sare! Doi spadasini, se rostogoliră în iarbă: el trecu peste ei. Când se apropie, Nevers se ridică şi, cu glas stins, spuse:

— Frate, aminteşte-ţi! Şi răzbună-mă!

— Pe Dumnezeul meu! O jur! exclamă Parizianul. Toţi cei de faţă vor muri de mâna mea!

Copilul gemu sub pod ea şi cum s-ar fi trezit la ultimul horcăit al tatălui său. Acest zgomot slab trecu neobservat.

— Pe el! Pe el! strigă omul cu mască.

— Numai pe tine nu te cunosc, zise Lagardère ridicându-se, rămas acum singur împotriva tuturor. Am făcut un jurământ. Când va sosi ceasul, trebuie să te găsesc.

Între omul mascat şi Parizian se îngrămădeau cinci profesori de scrimă şi domnul de Peyrolles. Spadasinii nu apucară să atace. Parizianul înşfăcă un snop de fân, din care îşi făcu scut, şi găuri ca o ghiulea spadasinii din jur. Elanul îl mână în centru. Doar Saldagne şi Peyrolles rămaseră în faţa omului mascat, care se puse în gardă. Lovind între Peyrolles şi Gonzague, sabia lui Lagardère făcu o tăietură adâncă pe mâna stăpânului.

— Te-am marcat! exclamă el retrăgându-se.

Auzise, doar el singur, strigătul copilului trezit din somn. În trei salturi ajunse sub pod. Luna trecea deasupra turnurilor. Toţi văzură că ridică o povară.

— Pe el! Pe el! horcăi stăpânul, sufocat de furie. E fiica lui Nevers. Puneţi mâna cu orice preţ pe fiica lui Nevers!

Lagardère avea însă copilul în braţe. Spadasinii păreau nişte câini bătuţi. Nu mai aveau tragere de inimă să lupte. Cocardasse le sporea descurajarea cu bună-ştiinţă, mormăind:

— Canalia asta ne va răpune pe toţi!

Pentru a ajunge la scară mică, Lagardère n-avu nevoie decât să învârtească spada care sclipea acum în razele lunii şi să spună:

— Faceţi loc, caraghioşilor!

Din instinct, se îndepărtară cu toţii. Urcă treptele scării. În depărtare se auzea galopul unui grup de călăreţi. Ajuns în capul treptelor, Lagardère îşi arătă în plină lumină obrazul frumos, ridică copilul care, la vederea lui, începu să zâmbească.

— Da, exclamă el, este fiica lui Nevers! Vino. Vino să o iei îndărătul sabiei mele, ucigaşule! Tu, care ai ordonat crima, tu, care l-ai doborât cu laşitate pe la spate! Oricine-ai fi, mâna ta va păstra semnul meu. Te voi recunoaşte. Şi când va veni vremea, dacă nu vii tu la mine, Lagardère va veni la tine!

Capitolul I - Casa de aur

Louis al XIV-lea murise de doi ani, după ce văzuse stingându-se două generaţii de moştenitori, delfinul şi ducele de Bourgogne. Tronul revenea acum strănepotului său, Louis al XV-lea, care era încă un copil. Marele rege se prăpădise de-a binelea. Îi lipsise ceea ce nu-i lipseşte nimănui după moarte. Mai puţin fericit decât ultimul dintre supuşii săi, n-a putut să-şi vadă împlinită dorinţa supremă. Este adevărat că pretenţia putea să pară exorbitantă: să dispună prin act olograf de douăzeci sau treizeci de milioane de supuşi! Dar, dacă ar fi trăit, Louis al XIV-lea ar fi putut îndrăzni să pretindă mai mult! După cât se pare, testamentul lui nu era decât un petic de hârtie fără valoare. A fost rupt pur şi simplu. Nimeni nu s-a emoţionat, în afară de fii săi recunoscuţi ca legitimi.

În timpul domniei unchiului său, Philippe d'Orléans jucase rolul de bufon, ca Brutus. Dar nu cu acelaşi scop. De-abia se strigase în uşa camerei mortuare: "Regele a murit, trăiască regele!" că Philippe d'Orléans îşi scoase masca. Consiliul de regenţă instituit de Louis al XIV-lea a fost dizolvat. Se proclamă un regent, care era însuşi ducele d'Orléans. Prinţii strigară sus şi tare, ducele de Maine se agită, ducesă, soţia sa, chelălăi; naţiunea, care nu se interesa de toţi aceşti bastarzi pomădaţi, rămase liniştită. În afară de conspiraţia lui Cellamare, pe care Philippe d'Orléans o înăbuşi ca un mare politician, regenţa a fost o epocă liniştită.

A fost o perioadă stranie. Nu ştiu dacă se poate spune că ar fi fost calomniată. Câţiva scriitori protestează ici şi colo împotriva dispreţului cu care este în general privită, dar

majoritatea celor ce ţineau condeiul în mâna strigă laolaltă un "huo" asurzitor. Istoria şi memoriile vremii sunt de acord. În nici o epocă omul, făcut şi dintr-un pic de noroi, nu şi-a adus mai bine aminte de originea sa. A domnit orgia şi aurul a fost atotputernic.

Citind despre dezmăţul dement al speculaţiilor înverşunate cu hârtiile emise de Law, ţi se pare într-adevăr că asişti la cea mai mare petrecere financiară din epoca noastră. Numai că singura momeală era Mississippi. Acum avem şi mai multe! Civilizaţia nu-şi spusese ultimul cuvânt. Artă era încă un copii, dar un copil sublim. Ne aflăm în luna septembrie din anul 1717. S-au scurs nouăsprezece ani de la evenimentele povestite în primele pagini ale acestei cărţi. Acela care a întemeiat banca Luisianei, fiul giuvaergiului John Law de Lauriston, era pe atunci în plină strălucire a succesului şi puterii sale. Crearea acţiunilor de stat, a băncii sale, a Companiei Occidentului, transformată curând în Compania Indiilor, făcea din el un adevărat ministru al finanţelor regatului, cu toate că portofoliul era deţinut de domnul d'Argenson. Regentul, a cărui mare inteligenţă era cu totul viciată mai întâi prin educaţie şi apoi prin tot felul de excese, se lăsă prins, cu bună-credinţă, se zice, de mirajul acestui poem financiar. Law pretindea că se putea lipsi de aur şi că poate schimbă totul în aur.

În ciuda aparenţelor, veni un moment când fiecare speculant, un mic Midas, putea duce lipsă de pâine având însă sipetele pline cu milioane de hârtie. Dar povestirea noastră nu ajunge până la prăbuşirea Îndrăzneţului scoţian, care, de altfel, nici nu face parte dintre personajele noastre. Nu vom vedea decât debuturile uluitoare ale mecanismului său.

În luna septembrie 1717, noile acţiuni ale Companiei Indiilor, denumite fiice, în opoziţie cu mamele, care erau cele vechi, se vindeau la o primă de cinci sute la sută.

Nepoţelele, create câteva zile mai târziu, aveau să se bucure de aceeaşi vogă. Străbunicii noştri cumpărau pentru cinci mii de livre de aur, în galbeni bătuţi la Tours, o fâşie de hârtie cenuşie pe care era gravată promisiunea de a se plăti o mie de livre la vedere. După trei ani, aceste mândre zdrenţe nu mai valorau decât cincisprezece bănuţi sută. Se făceau din ele papiote pentru încreţit părul, şi unele mici curtezane, coafate ca

un căţeluş cu părul creţ, puteau avea sub boneta lor de noapte cinci sau şase sute de mii de livre.

Philippe d'Orléans avea pentru acest Law îngăduinţe cu totul nemăsurate. Memoriile din acele vremuri afirmă că îngăduinţele acestea nu erau deloc gratuite. La fiecare creare de noi acţiuni, Law dădea partea leului, adică partea Curţii. Marii seniori îşi disputau această pradă cu o lăcomie dezgustătoare.

Abatele Dubois, care nu deveni arhiepiscop de Cambrai decât în 1720, iar cardinal şi academician în 1722, abatele Guillaume Dubois fusese tocmai numit ambasador în Anglia. Iubea acţiunile, fie că erau mame, fiice sau chiar nepoţele, cu o afecţiune sinceră şi imperturbabilă.

Nu avem nimic de spus despre moravurile vremii, care au fost descrise cu vârf şi îndesat. Curtea şi oraşul îşi luau revanşa faţă de rigorismul aparent din ultimii ani ai lui Louis al XIV-lea. Parisul era un mare cabaret cu tripouri şi cu tot restul. Dacă o mare naţiune ar putea fi dezonorată, regenţa ar fi ca o pată de neşters pe onoarea Franţei. Dar ştim cu câte glorii măreţe avea să acopere secolul următor această pată neînsemnată!

Era o dimineaţă de toamnă, întunecoasă şi rece. Câţiva muncitori dulgheri, tâmplari şi zidari urcau în grupuri pe strada Saint-Denis, purtându-şi sculele pe umeri. Veneau din cartierul Saint-Jacques, unde se aflau majoritatea locuinţelor muncitoreşti, şi cu toţii, sau aproape cu toţii, se îndreptau spre colţul, străduţei Saint-Magloire. Pe la mijlocul acestei străzi, aproape în faţa bisericii cu acelaşi nume, care se mai afla încă în mijlocul cimitirului parohiei, se deschidea un portal cu aspect nobil, flancat de două ziduri cu creneluri terminate cu pinioane încărcate cu sculpturi. Muncitorii treceau pe poartă şi intrau într-o mare curte pavată, înconjurată pe trei laturi cu construcţii bogate şi semeţe. Era vechiul palat Lorraine, locuit în timpul Ligii de domnul duce de Mercoeur. Din vremea lui Louis al XVIII-lea purta numele de palatul Nevers. Acum era denumit palatul Gonzague. Aici locuia Philippe de Mantoue, prinţ de Gonzague. Fără îndoială că, după regent şi Law, era cel mai bogat şi mai important om din Franţa. Se bucura de bunurile lui Nevers în două temeiuri diferite: mai întâi ca rudă şi moştenitor prezumtiv, apoi ca soţ al văduvei ultimului duce, domnişoara Aurore de Caylus.

Această căsătorie îi dădea în plus imensa avere a lui Caylus Verrou, care se dusese pe lumea cealaltă alături de cele două soţii ale sale.

Dacă cititorul se miră de această căsătorie, îi vom aminti că domeniul Caylus era izolat, departe de orice oraş, şi că două tinere femei muriseră acolo în captivitate.

Sunt lucruri care nu se pot explica decât prin folosirea violenţei fizice sau morale. Bătrânul Verrou nu se dădea în lături de la ele, iar despre delicateţea domnului prinţ de Gonzague ne-am lămurit îndeajuns.

Trecuseră optsprezece ani de când văduva lui Nevers purta numele de Gonzague. Nu renunţase la doliu nici o singură zi, nici chiar când apăru în faţa altarului. În seara nunţii, când Gonzague veni la căpătâiul patului, ea îi arătă cu o mână uşa, iar cu cealaltă ţinea un pumnal lipit de piept.

— Trăiesc pentru fiica lui Nevers, îi zise ea, dar jertfa omenească are o margine. Dacă veţi face un pas, îmi voi aştepta fiica alături de tatăl ei.

Gonzague avea nevoie de soţia sa pentru a încasa veniturile lui Caylus. O salută până la pământ şi se îndepărtă.

Din seara aceea, prinţesa nu mai scoase niciodată vreun cuvânt în prezenţa soţului ei. Acesta era curtenitor, atent, afectuos. Ea rămânea rece şi mută. În fiecare zi la ora prânzului, Gonzague trimitea majordomul s-o anunţe pe doamna prinţesă. Nu s-ar fi aşezat la masă înainte de a îndeplini această formalitate. Era un mare senior. În fiecare zi, prima doamnă de companie a prinţesei răspundea că stăpână ei, suferindă, îl rugă pe domnul prinţ s-o ierte că nu poate veni la masă. Şi, la fel, de trei sute şaizeci şi cinci de ori pe an timp de optsprezece ani!

De altfel, Gonzague vorbea foarte des, în termeni foarte afectuoşi, despre soţia sa. Avea fraze gata pregătite ca: *"Doamna prinţesă îmi spunea…"*, sau *"Îi spuneam doamnei prinţese…"* Şi plasa aceste fraze cu plăcere. Lumea nu se lăsa înşelată, dar se prefăcea că le crede, ceea ce este totuna pentru anumite spirite liber cugetătoare.

Gonzague era un liber cugetător, fără îndoială abil, plin de sânge rece şi de îndrăzneală. Avea în purtări demnitatea puţin cam teatrală a oamenilor din ţara sa de baştină. Minţea cu o neruşinare vecină cu eroismul şi, cu toate că era cel mai cinic libertin de la Curte, fiecare cuvânt de-al său, pronunţat în public,

era însemnat cu pecetea decenţei riguroase. Regentul îl numea cel mai bun prieten al său. Fiecare îi recunoştea meritul eforturilor ce le făcea pentru a o regăsi pe fiica nefericitului Nevers, al treilea Philippe, celălalt prieten din copilărie al regentului. Însă copilul era de negăsit. Cum însă decesul fusese imposibil de constatat, Gonzague rămânea tutorele natural, cu drepturi legale, al acestui copil, care fără îndoială nu mai trăia. Şi, în această calitate, încasa veniturile lui Nevers.

Dacă ar fi constatat moartea domnişoarei de Nevers, el ar fi devenit moştenitorul ducelui Philippe, căci văduva acestuia, deşi cedase presiunii tatălui ei în ce priveşte căsătoria, se arătase de neclintit în tot ce privea drepturile fiicei ei. Ea se măritase după ce luase în public calitatea de văduvă a lui Philippe de Nevers. În plus, consemnase în actul de căsătorie naşterea fiicei ei. Gonzague avea probabil motivele sale pentru a accepta toate acestea. Şi el şi prinţesa făceau căutări de optsprezece ani. Demersurile lor, deopotrivă de neobosite deşi erau determinate de motive total diferite, rămăseseră fără rezultat.

Spre sfârşitul acestei veri, Gonzague propuse pentru prima oară regularizarea situaţiei şi convocarea unui consiliu de familie, care o să poată reglementa problemele pendinte. Dar avea atâtea de făcut şi era atât de bogat!

Un exemplu: toţi acei muncitori, pe care i-am văzut intrând în fostul palat Nevers, erau tocmiţi de el. Toţi dulgherii, tâmplarii, zidarii, săpătorii şi lăcătuşii. Aveau misiunea să facă palatul harcea-parcea. Era totuşi o locuinţă superbă, pe care Nevers după Marcoeur, şi însuşi Gonzague după Nevers, se străduiseră să o înfrumuseţeze. Trei corpuri de clădiri, împodobite cu arcade piramidale Pe toată lungimea parterului, cu o galerie dominând primul etaj, o galerie formată din împletituri sarazine, care făceau de ruşine ghirlandele uşoare ale palatului Cluny şi lăsau mult în umbră frizele scunde ale palatului La Tremoille.

Cele trei porţi, cu arcuri ogivale, lăsau să se vadă peristile restaurate de Gonzague în stil florentin, frumoase coloane de marmură roşie cu capiteluri împodobite cu flori, înălţându-se pe socluri largi şi pătrate, încărcate cu patru lei culcaţi în colţuri. Deasupra galeriei, corpul clădirii din faţa portalului avea două etaje de ferestre pătrate; cele două aripi deşi de aceeaşi înălţime, nu aveau decât un etaj de ferestre înalte şi duble,

terminate deasupra acoperişului cu pinioane în patru muchii în chip de mansarde. Lângă unghiul format de corpul de Locuinţe şi de aripa de răsărit, era lipit o minunăţie de foişor, sprijinit de trei sirene, ale căror cozi se încolăceau în jurul unui ornament ca un bulb de policandru. Era o capodoperă de artă gotică, o mică bijuterie de piatră sculptată. Interiorul, restaurat cu măiestrie, oferea o lungă serie de splendori: Gonzague era totodată vanitos şi artist.

Faţada care dădea spre grădină nu avea mai mult de cincizeci de ani. Era o înşiruire de înalte coloane italiene, susţinând arcadele unei mânăstiri care le domina. Grădina, imensă, umbroasă şi plină de statui, se întâlnea la est, la sud şi la vest cu străzile Quincampoix, Aubry-le-Boucher şi Saint-Denis.

Parisul nu avea un palat mai princiar ca acesta. Trebuia ca Gonzague, prinţ, artist şi vanitos, să aibă un motiv destul de grav pentru a face harcea-parcea toate astea. Iată care era motivul lui Gonzague.

După o cină, regentul îi acordase prinţului de Carignan dreptul de a stabili în palatul său un uriaş birou de agent de schimbi. Strada Quincampoix se clătină o clipă pe temeliile putrede ale cocioabelor sale. Se spunea că domnul de Carignan avea dreptul să împiedice orice transport de acţiuni semnate altunde decât în biroul său. Gonzague deveni gelos. Pentru a-l consola, regentul îi acordă, după o altă cină, dreptul de a face în palatul Gonzague monopolul schimburilor de acţiuni contra mărfuri. Era un cadou ameţitor, în care zăceau munţi de aur.

Mai întâi însă trebuia făcut loc pentru toată lumea, deoarece toată lumea avea să plătească, şi chiar foarte scump. A doua zi după ce i se acordase concesiunea, sosiră echipele de demolare. Începură mai întâi cu grădina. Statuile ocupau loc şi nu aduceau bani, au fost deci scoase; copacii nu aduceau bani şi ocupau loc, au fost deci tăiaţi.

La o fereastră de la primul etaj, acoperită cu tapiserii lungii, o femeie în doliu veni şi privi cu ochi trişti opera de devastare. Era frumoasă, dar atât de palidă, încât lucrătorii o comparau cu o fantomă. Îşi spuneau între ei că era văduva răposatului duce de Nevers, soţia prinţului Philippe de Gonzague. Ea privi multă vreme.

În faţa ferestrei se afla un ulm mai mult decât secular, în care păsării cântau în fiece dimineaţă reînnoirea zilei, iarna ca şi

vara. Când bătrânul ulm căzu sub topor, femeia în doliu trase draperiile întunecate ale ferestrei. De atunci n-a mai fost văzută.

Căzură pe rând toate aleile umbroase la capătul cărora se vedeau rondurile cu trandafiri împreună cu uriaşul vas antic tronând pe piedestal. Rondurile au fost călcate în picioare, trandafirii smulşi din rădăcini, vasele azvârlite într-un colţ al şopronului. Toate astea ocupa un loc, şi locul valora bani. Bani mulţi. Slavă Domnului! Se ştia oare până unde va împinge febra agiotajului fiecare dintre lojile pe care Gonzague urma să le construiască? De acum înainte nu se mai putea juca decât aici, şi toată lumea voia să joace. Asemenea barată se închiria desigur la fel de scump ca şi un palat.

Acelora care se mirau sau îşi băteau joc de aceste distrugeri, Gonzague le răspundea:

— În cinci ani voi avea două sau trei miliarde. Voi cumpăra castelul Tuileries de la majestatea-sa regele Louis al XV-lea, care va fi rege şi care va fi ruinat.

În dimineaţa în care intrăm pentru prima dată în palat, opera de devastare era aproape terminată. Un triplu etaj de cuşti din scânduri se ridica de jur împrejurul curţii de onoare. Vestibulele erau transformate în birouri şi zidarii terminau barăcile din grădină. Curtea era plină până la refuz de cumpărători şi de viitori chiriaşi. Chiar azi trebuiau să ia în stăpânire barăcile; chiar azi urma să se deschidă birourile Casei de aur, cum şi începuse să fie numită.

Oricine, sau aproape oricine, putea intra după voie în interiorul palatului. Tot parterul, tot etajul întâi, în afara apartamentului particular al doamnei prinţese, erau amenajate pentru a primi negustorii şi mărfurile. Mirosul înţepător de brad dat la rândea îţi tăia răsuflarea. Zgomotul ciocanelor îţi spărgea urechile. Valeţii nu ştiau de cine să asculte. Presupuşii pentru vânzări îşi pierdeau capul.

Pe peronul principal, în mijlocul unui stat-major de negustori, se ţinea un gentilom încărcat de catifele, mătase, dantele, cu inele la toate degetele şi un lanţ superb, cizelat, în jurul gâtului. Era de Peyrolles, confident, sfetnic intim şi om la toate al stăpânului. Nu îmbătrânise prea mult. Era acelaşi personaj slăbănog, gălbejit, adus de spate, ai cărui ochi umflaţi şi speriaţi cereau apariţia modei ochelarilor. Avea şi el linguşitorii lui, şi o merita, căci Gonzague îl plătea bine.

Către ora nouă, în clipa când forfota se mai potolise, din cauza pârâtoarei nevoi de a potoli pofta de mâncare, căreia i se supun până şi speculanţii, doi bărbaţi, care nu prea arătau a oameni de finanţe, trecură pragul porţii, la câţiva paşi unul de celălalt. Cu toate că intrarea era liberă cei doi vlăjgani nu prea păreau pătrunşi de drepturile lor. Primul îşi ascundea foarte prost îngrijorarea printr-o atitudine impertinentă. Al doilea, dimpotrivă, se făcea cât putea de umil. Amândoi purtau spadă, din cele lungi care te fac să-i miroşi de la o poştă pe spadasin.

Trebuie să mărturisim că această specie de oameni era cam demodată. Regenţa îi extirpase pe spadasini. Nu se mai duelau, chiar şi în cercuri înalte, decât pentru pungăşii. Progres patentat, care sta mărturie a blândeţii noilor moravuri.

Voinicii noştri se amestecară totuşi în mulţime, primul dând din coate fără jenă, celălalt strecurându-se cu dibăcia unei pisici, printre grupurile de oameni prea ocupaţi pentru a se sinchisi de el. Acest insolent care înainta frecându-şi coatele găurite de atâtea haine noi, purta mustăţi ieşite din comun, o pălărie ponosită trasă peste ochi, o vestă din piele de bivol şi pantaloni cărora nu li se putea ghici culoarea dintâi. Spada în teacă ridica pulpana ferfeniţită a propriei mantii a lui don César de Bazan. Omul nostru venea de la Madrid.

Celălalt, spadasin umil şi timid, avea trei peri ţepeni de un blond spălăcit sub nasul coroiat. Pălăria, lipsită de boruri, îl acoperea la fel cum o pâlnie mică stinge lumânarea. O vestă verde, legată cu fâşii de piele, pantaloni peticiţi, cizme găurite îi completau costumul, care pentru a fi complet ar fi avut nevoie de-o călimară mai degrabă decât de-o spadă. Totuşi avea o spadă care, modestă ca şi el, îl lovea modest peste glezne.

După ce traversară curtea, vitejii noştri spadasini sosiră aproape în acelaşi timp la uşa marelui vestibul şi, amândoi, examinându-se cu coada ochiului, avură acelaşi gând:

— Iată, îşi spuse fiecare în parte, iată un biet om de nimic care nu vine să cumpere *"Casa de aur."*

Capitolul II - Doi strigoi

Aveau dreptate amândoi, Robert Macaire şi Bertrand, deghizaţi în târâtori de săbii de duel din vremea lui Louis al XIV-lea, spadasini înfometaţi şi jerpeliţi, ce nu puteau fi luaţi drept altceva. Totuşi, Macaire simţea milă pentru colegul său, din care nu zărea decât profilul pierdut după gulerul ridicat al vestei, pentru a ascunde lipsa cămăşii.

— Nu e cu putinţă să fii atât de nenorocit! îşi zicea el.

Iar Bertrand, care nu vedea obrazul confratelui său din cauza grămezii ciufulite a părului negru, gândea în bunătatea inimii sale:

— Nenorocitul, se apropie de moarte. E dureros să vezi un spadasin, în halul ăsta. Cel puţin eu păstrez aparenţele.

Aruncă o privire satisfăcută peste ruinele îmbrăcăminţii sale. Macaire, făcând o inspecţie asemănătoare, adăugă în sinea sa:

— Eu, cel puţin, nu stârnesc mila oamenilor!

Şi luă o atitudine mai mândra decât a lui Artaban în zilele când acest gentilom purta o haină nouă.

În pragul vestibulului apăru un valet cu mutră mândră şi obraznică. Amândoi gândiră în acelaşi timp:

— Nenorocitul, nu va intra!

Macaire sosi primul.

— Vin să cumpăr, caraghiosule! zise Macaire, drept ca o lumânare, şi cu mâna pe garda spadei.

— Ce să cumperi?

— Ceea ce-mi va place, ticălosule! Priveşte-mă bine! Sunt prieten cu stăpânul tău, şi plin de bani, pe Dumnezeu!

Îl apucă pe valet de ureche, îl roti şi trecu adăugând:

— Doar se vede, ce dracu!

Valetul făcu o piruetă şi se pomeni în faţa lui Bertrand, care îşi scoase politicos pâlnia de pe cap.

— Amice, îi spuse Bertrand pe un ton confidenţial, sunt un prieten al domnului prinţ. Am venit pentru afaceri... financiare!

Valetul, încă zăpăcit, îl lăsă să treacă.

Macaire se şi află în prima sală, aruncând priviri dispreţuitoare la dreapta şi la stânga.

— Nu-i rău, zise el; la nevoie s-ar putea locui aici!

Iar Bertrand, în spatele lui:

— Domnul de Gonzague îmi pare destul de bine aranjat pentru un italian!

Fiecare se afla la un capăt al sălii. Macaire îl zări pe Bertrand.

— Ei! exclamă el. Iată ceva de necrezut. L-au lăsat pe băiat să intre. Ah! Pe Dumnezeu, ce mutră!

Începu să râdă cu poftă.

— Pe cuvânt, gândi Bertrand, îşi bate joc de mine! Ţi-ai fi putut închipui aşa ceva?

Se întoarse ca să poată râde în voie şi adăugă:

— Arată grozav!

Văzându-l că râde, Macaire se răzgândi şi zise:

— La urma urmei, aici e bâlciul. Acest caraghios a ucis, poate, vreun negustor într-un colţ de stradă. Dar dacă are buzunarele pline?

— Aş avea chef să încep o discuţie, pe Dumnezeul meu! Cine ştie! reflectă în acelaşi timp Bertrand. Vezi cam de maţe pe-aici. Haina nu face pe om. Căpcăunul ăsta poate a dat vreo bară aseară. Dar dacă are buzunarele astea necinstite doldora de bani? Mă prinde cheful să fac puţin cunoştinţă cu el.

Macaire înaintă.

— Nobilul meu domn… zise el salutând cu răceală.

— Nobilul meu domn… spuse în acelaşi timp Bertrand aplecat până la pământ.

Se ridicară ca două resorturi şi dintr-o singură mişcare. Accentul lui Macaire îl surprinse pe Bertrand, iar melopeea nazală a lui Bertrand îl făcuse pe Macaire să tresară.

— Nu te teme! exclamă acesta din urmă. Cred că tu, ticălosule, eşti Passepoil!

— Cocardasse! Cocardasse-junior! strigă normandul, ai cărui ochi obişnuiţi cu lacrimile, se şi inundaseră. Chiar tu eşti?

— În carne şi oase, bunul meu prieten! îmbrăţişează-mă, sufletele.

Îşi deschise braţele. Passepoil i se aruncă la piept. Împreună formau o grămadă încâlcită de zdrenţe. Rămaseră multă vreme îmbrăţişaţi. Emoţia le era sinceră şi adâncă.

— Destul, zise în cele din urmă gasconul. Ia vorbeşte niţel, să-ţi aud glasul, golanule!

— Nouăsprezece ani de despărţire! murmură Passepoil ştergându-şi ochii cu mâneca.

— Fir-ar să fie! strigă gasconul. Dar ce, n-ai batistă, nepoate?

— Mi-o fi furat-o în învălmăşeala asta, răspunse încet spadasinul.

Cocardasse se scormoni repede în buzunar. Bineînţeles, nu găsi nimic.

— Porcării! spuse el indignat. Lumea e plină de borfaşi! Ah! Prietene, zise el din nou, nouăsprezece ani! Cât de tineri eram amândoi!

— Era vârsta iubirilor nebune! Vai! Inima mea n-a îmbătrânit!

— Eu beau la fel de vârtos ca înainte.

Se priviră în albul ochilor.

— Ia spune, maestre Cocardasse, zise Passepoil cu regret, nu prea te-au înfrumuseţat anii.

— Sincer să-ţi spun, bătrâne Passepoil, ripostă gasconul, care avea un accent puţin provensal, regret că trebuie să-ţi mărturisesc acest lucru, dar nu-i aşa că eşti încă şi mai urât decât pe vremuri?

Fratele Passepoil zâmbi cu orgolioasă modestie şi murmură:

— Nu e însă şi părerea doamnelor! Dar, continuă el, îmbătrânind ţi-ai păstrat înfăţişarea arătoasă: ai picioarele drepte, pieptul bombat, umerii largi şi, adineauri, când te-am zărit, îmi spuneam în gând: Ptiu! Iată un distins gentilom.

— Ca şi mine, ca şi mine, iubiţelule! întrerupse Cocardasse. Cum te-am văzut, m-am gândit: Văleleu! Iată un cavaler chipeş!

— Ce vrei! spuse normandul fandosindu-se. Asta nu se pierde cu totul când ai de-a face cu sexul frumos.

— I-ascultă! Unde dracu ai fost, porumbelule, de când cu treaba aceea?

— Treaba cu şanţurile castelului Caylus! termină Passepoil, care coborî glasul fără să vrea. Nu-mi mai vorbi de ea. Am mereu în faţa ochilor privirea arzătoare a Micului Parizian. Deşi era noapte adâncă, Doamne! I se vedeau fulgere în pupile.

— Cum se mai lupta!

— Opt morţi în şanţ!

— Fără să mai socotim răniţii!

— Doamne sfinte! Ce ploaie de lovituri! Frumoasă privelişte! Şi când mă gândesc că, dacă am fi ales cinstit tabăra, ca nişte bărbaţi adevăraţi, am fi zvârlit banii primiţi în capul

acestui de Peyrolles şi ne-am fi alăturat lui Lagardère, Nevers n-ar fi murit. Şi mai dădea şi norocul peste noi!

— Da, zise Passepoil, scoţând un mare suspin, aşa ar fi trebuit să facem.

— N-a fost de ajuns că ani pus bumbi în vârful spadelor noastre, trebuia să-l apărăm pe Lagardère, elevul nostru iubit.

— Stăpânul nostru! spuse Passepoil scoţându-şi pălăria cu un gest involuntar.

Gasconul îi strânse mâna şi amândoi rămaseră pe gânduri.

— Ce-a fost, s-a dus îi zise în cele din urmă Cocardasse. Nu ştiu ce ţi s-a întâmplat de atunci, dar mie nu mi-a purtat noroc. Când ticăloşii lui Carrigue ne-au atacat cu carabinele, m-am înapoiat la castel. Tu dispăruseşi. În loc să se ţină de cuvânt, Peyrolles ne-a dat afară a doua zi sub pretextul că prezenţa noastră în acest loc ar confirma bănuielile trezite. Era adevărat. De bine de rău, ni s-a plătit. Am plecat. Am trecut graniţa, întrebând pe drum mereu despre tine. Nimic! M-am stabilit mai întâi la Pamplona, apoi la Burgos şi la Salamanca. Am coborât spre Madrid…

— Frumoasă ţară totuşi!

— Stiletul păgubeşte spada. Ca şi în Italia, care fără asta ar fi un paradis. De la Madrid am plecat la Toledo, de acolo la Ciudad-Real. Apoi, plictisindu-mă de Castilia, unde fără voia mea am avut încurcături cu primarul, am ajuns în regatul Valencia. Doamne! Ce vin bun am băut de la Majorca până la Segorba. Am picat de acolo fiindcă servisem un bătrân fără scrupule care voia să scape de un văr de-al lui. Şi Catalonia face toţi banii… Se găsesc gentilomi pe tot drumul dintre Tortosa, Taragona şi Barcelona… Dar numai chimire goale şi spade lungi. În sfârşit, am trecut înapoi munţii. Nu mai aveam nici o para chioară. Am simţit glasul patriei care mă chema înapoi. Iată povestea mea, porumbelule!

Gasconul îşi întoarse buzunarele pe dos.

— Şi tu, nestatornicule? întrebă el.

— Eu, răspunse normandul, am fost urmărit de caii lui Carrigue până la Bagnères-de-Luchon, sau cam aşa. Şi mi-a venit ideea să trec în Spania. Dar am găsit un călugăr benedictin, care din cauza aspectului meu cuviincios, m-a luat în slujba sa. Se ducea la Köln, pe Rin, să preia o moştenire pentru

comunitatea lui. Cred că i-am luat cufărul şi valiza, poate şi banii.

— Ticăloşie! zise cu duioşie gasconul.

— Am intrat în Germania. Ce ţară de hoţi! Vorbeşti de stilet! Dar stiletul cel puţin e de oţel. Acolo se bat doar cu căni de bere. Nevasta unui hangiu din Mainz m-a curăţat de ducaţii benedictinului. Era drăguţă şi mă iubea. Ah! se întrerupse el, Cocardasse, bunul meu prieten, de ce oare am norocul să plac femeilor! Fără să fi avut de-a face cu femeile, aş fi putut cumpăra o casă la ţară pentru bătrâneţe, cu o grădină mică, o pajişte presărate de părăluţe roz, un pârâu cu o moară.

— Şi la moară o morăreasă, îl întrerupse gasconul. Te aprinzi, ca iasca!

Passepoil se bătu în piept:

— Patimile! exclamă el ridicând ochii spre cer. Patimile chinuie viaţa şi împiedică un om tânăr să pună ceva deoparte.

Formulând astfel morala sănătoasă a filosofiei sale, fratele Passepoil reluă:

— Am făcut ca şi tine, am alergat din oraş în oraş, într-o ţară de şes, mare, neghioabă şi plicticoasă. Studenţi slăbănogi şi gălbejiţi, poeţi nătărăi care latră la clar de lună, primari obezi care n-au măcar vreun nepot de înmormântat, biserici unde nu se cântă liturghia, femei… dar n-aş putea vorbi de rău despre acest sex, ale cărui farmece mi-au înfrumuseţat şi distrus cariera! În sfârşit, numai carne crudă şi bere în loc de vin!

— Nu te teme! spuse cu hotărâre Cocardasse. N-o să mă duc niciodată în ţara asta păcătoasă!

— Am văzut Köln, Frankfurt, Viena, Berlin, München şi o grămadă de alte oraşe, unde întâlneşti grupuri de tineri care cânta prohodul dracului dus la groapă. Am păţit ca tine, m-a apucat dorul de ţară, am traversat Flandra şi iată-mă!

— Franţa! exclamă Cocardasse. Nimic mai mândru decât Franţa, micuţule.

— Nobilă ţară!

— Patria vinului!

— Mama dragostei! Scumpe maestre, continuă Passepoil după acest duet în care concuraseră cu elan liric, oare numai lipsa totală de gologani adăugată dragostei de ţară te-a făcut să treci din nou frontiera?

— Şi tu? Să fie doar din dor de ţară?

Fratele Passepoil clătină din cap. Cocardasse îşi plecă ochii fioroşi.

— Mai e şi altceva, zise el. Într-o seară, la cotitură unei străzi, m-am pomenit faţă-n faţă cu… ghici cine?

— Ghicesc, spuse Passepoil. O asemenea întâlnire m-a făcut să părăsesc oraşul Bruxelles cu picioarele la spinare.

— Văzându-l, am simţit că aerul Cataloniei nu-mi prieşte deloc. Nu-i ruşinos să fugi din faţa lui Lagardère, nu-i aşa?

— Nu ştiu dacă-i ruşinos, dar cu siguranţă se poate numi un act de prudenţă. Cunoşti povestea însoţitorilor noştri în treaba din şanţurile de apărare ale Castelului Caylus?

Passepoil coborî glasul la această întrebare.

— Da, da, zise gasconul, cunosc povestea. Ticălosul a zis: Veţi muri cu toţii de mâna mea!

— Treaba mergea. Eram nouă în atac, socotindu-l şi pe căpitanul Lorrain, şeful bandiţilor. Nici nu mai pomenesc de oamenii lui.

— Nouă săbii bune! zise Cocardasse cu un aer îngândurat. S-au ridicat cu toţii din şanţuri crestaţi, tăiaţi, însângeraţi, dar în viaţă.

— Dintre aceştia nouă, Staupitz şi căpitanul Lorrain au plecat primii. Staupitz era de neam bun, deşi avea mutră de bădăran. Căpitanul era ostaş, şi regele Spaniei îi dădu comanda unui regiment. Staupitz muri sub zidurile propriului său conac, lângă Nuremberg; muri dintr-o lovitură cu vârful sabiei, aci, între ochi!

Passepoil îşi duse degetul la locul indicat. Din instinct, Cocardasse făcu acelaşi gest, spunând:

— Căpitanul Lorrain muri la Neapole dintr-o lovitură cu vârful spadei între ochi! Pe sfântul Dumnezeu! Pentru aceia care ştiu şi îşi amintesc, e un fel de pecete a răzbunătorului.

— Ceilalţi îşi făcură şi ei un rost, reluă Passepoil, căci domnul de Gonzague nu ne-a uitat decât pe noi în generozitatea să. Pinto s-a căsătorit cu o doamnă din Torino, Matadorul are o şcoală de scrimă în Scoţia, Joël de Jugan şi-a cumpărat un petec de moşie în fundul Bretaniei.

— Da, da, mai zise Cocardasse. Erau liniştiţi şi o duceau bine. Dar Pinto fu ucis la Torino, iar Matadorul la Glasgow.

— Joël de Jugan fu ucis la Morlaix, continuă fratele Passepoil. Toţi cu aceeaşi lovitură!

— Lovitura lui Nevers, fir-ar să fie!
— Teribila lovitură a lui Nevers!
Păstrară o clipă tăcere. Cocardasse îşi ridică borul pălăriei pentru a-şi şterge fruntea de sudoare.
— Mai rămâne Faënza, spuse el în continuare.
— Şi Saldagne, adăugă fratele Passepoil.
— Gonzague a făcut multe pentru aceştia doi. Faënza a devenit cavaler.
— Şi Saldagne este baron. Le vine şi lor rândul.
— Mai devreme sau mai târziu, murmură gasconul, şi-al nostru!
— Şi-al nostru! repetă Passepoil înfiorându-se.
Cocardasse îşi îndreptă spinarea.
— Ei şi! strigă el ca unul care s-a resemnat. Ştii ceva, prietene? Când mă va culca pe caldarâm sau pe iarbă cu o scobitură între sprâncene, căci ştiu bine că nimeni nu-i rezistă, îi voi spune că şi altădată: *"Hee! Puşlama mică! Întinde-mi doar mâna şi, ca să mor împăcat, iartă-l pe bătrânul Cocardasse!"* Şi asta va fi tot!
Passepoil nu-şi putu reţine o strâmbătură.
— Am să încerc să mă ierte şi pe mine, zise el, dar nu atât de târziu.
— Cum ne-o fi norocul, scumpul meu! între timp ştim că este exilat din Franţa. Cel puţin, la Paris, ştim sigur că nu-l vom întâlni.
— Desigur! spuse normandul, dar nu prea convins.
— În sfârşit, în acest adevărat univers avem cele mai multe şanse să-l ocolim. De asta am venit aici.
— Şi eu la fel.
— De asemenea, să-i amintesc domnului de Gonzague că exist.
— Ne este oarecum îndatorat.
— Saldagne şi Faënza ne vor proteja.
— Până ce vom deveni mari seniori ca şi ei.
— Pe cinstea mea! Ce bărbaţi bine vom fi, băiete!
Gasconul făcu o piruetă şi normandul îi răspunse foarte serios.
— Ştiu să port îmbrăcămintea!
— Când am fost să întreb de Faënza, reluă Cocardasse, mi s-a răspuns: *"Domnul cavaler nu poate fi văzut!"* Domnul

cavaler! repetă el ridicând din umeri, nu poate fi văzut! Ţin minte vremea când îl făceam să se învârtească ca un titirez.

— Când m-am prezentat la uşa lui Saldagne, reluă Passepoil, un lacheu înalt m-a măsurat cu obrăznicie de sus până jos şi mi-a spus: *"Domnul baron nu primeşte!"*

— Păi, vezi! exclamă Cocardasse. Când vom avea şi noi lachei, la dracu! Vreau ca al meu să fie neobrăzat că valetul unui călău.

— Ah! suspină Passepoil. De-aş avea măcar o îngrijitoare.

— Nu-ţi fie teamă! bunul meu prieten, vine şi asta. Dacă te înţeleg bine, încă nu l-ai văzut pe domnul de Peyrolles.

— Nu. Vreau să mă adresez direct prinţului.

— Se spune că acum e bogat şi plin de milioane!

— De miliarde! Aici e *"Casă de aur"*, cum i se spune. Eu nu-s om mândru, dacă e nevoie mă fac şi financiar.

— Fugi d-aci! Tu, bancher!

Acesta fu primul strigăt care izbucni din inima nobilă a lui Cocardasse-junior. Dar se răzgândi şi adăugă:

— Tristă decădere! Totuşi, dacă-i adevărat că te poţi îmbogăţi aici, porumbelule…

— Dacă-i adevărat! exclamă Passepoil cu entuziasm. Aşadar, tu nu ştii?

— Am auzit vorbindu-se o mulţime de lucruri, dar nu cred în minuni!

— Va trebui să crezi. Plouă cu minuni. Ai auzit cumva vorbindu-se despre ghebosul din stradă Quincampoix?…

— Acela care îşi împrumută ghebul cumpărătorilor de acţiuni?

— Nu-l împrumută, îl închiriază, şi de doi ani a câştigat, aşa se spune, cincisprezece sute de mii de livre!

— Cu neputinţă! exclamă gasconul izbucnind în hohote de râs.

— Cincisprezece sute de mii de livre! repetă Cocardasse. Un ghebos oarecare!

— Ah, prietene, zise Passepoil cu efuziune, pe unde am fost am pierdut o mulţime de ani buni, dar, oricum, sosim la momentul potrivit. Închipuie-ţi că nu ai nevoie decât să te apleci ca să aduni. E o afacere miraculoasă! Maine, ludovicii de aur nu vor mai valora decât câţiva bănuţi de argint. Venind aici. Am văzut plozi jucând nasturi cu monezi de şase livre.

Cocardasse îşi trecu limba peste buze.

— Vai! zise el. În aceste vremuri de abundenţă nemaipomenită, cât poate valora oare o lovitură de spadă dată corect şi cu pricepere, radical, după toate regulile artei? Ei, ce zici, micuţule?

Îşi umflă pieptul, bătu tare din piciorul drept şi fandă înainte.

Passepoil îi făcu cu ochiul.

— Nu mai face atâta zarvă, spuse el. Iată că vin oameni.

Apoi, apropiindu-se şi coborând glasul:

— După părerea mea, spuse el în şoaptă la urechea fostului său patron, trebuie să mai valoreze un preţ bun. Nici nu va trece o oră şi sper să fiu informat direct chiar din gura domnului de Gonzague.

Capitolul III - Licitaţie

Sala în care normandul şi gasconul nostru discutau atât de liniştit era situată în centrul clădirii principale. Ferestrele, acoperite cu tapiserii grele din Flandra, dădeau spre o fâşie îngustă de gazon, închisă cu un gard zăbrelit, care fusese intitulată pompos *"Grădina rezervată doamnei prinţese"*. Spre deosebire de celelalte apartamente de la parter şi primul etaj, invadate de tot felul de muncitori, aici nu fuseseră făcute nici un fel de schimbări.

Era cu adevărat marele salon de gală al acestui palat princiar, cu mobilier fastuos, dar sever. Un salon care nu servise doar pentru distracţii şi serbări, căci, în faţa imensului cămin de marmură neagră se ridica o estradă acoperită cu un covor turcesc, care dădea întregii încăperi o oarecare atmosferă de tribunal.

În adevăr, aici se adunaseră de mai multe ori iluştrii membri ai familiilor Lorraine, Chevreuse, Joyeuse, Aumale, Elbeuf, Nevers, Mercoeur, Mayenne şi Guise, în vremea când marii baroni hotărau destinele regatului. Faptul că bravii noştri amici au putut pătrunde într-un asemenea loc se datora numai

dezordinii ce domnea în acea zi în palatul de Gonzague. Odată intraţi, aveau să fie mai liniştiţi decât altundeva.

Marele salon îşi păstra inviolabilitatea, poate pentru încă o zi. O reuniune solemnă de familie trebuia să aibă loc în cursul acestei zile, şi abia a doua zi tâmplarii, care ridicau barăci peste tot, aveau să pătrundă şi în acest apartament.

— Încă ceva despre Lagardère, zise Cocardasse în momentul când dispăruse zgomotul de paşi care le întrerupsese discuţia. Când l-ai întâlnit la Bruxelles era singur?

— Nu, răspunse fratele Passepoil. Şi tu, când ai dat de el pe drumul spre Barcelona?

— Nici atunci nu era singur.

— Cu cine era?

— Cu o fată.

— Frumoasă?

— Foarte frumoasă.

— E ciudat, deoarece când l-am văzut în Flandra era tot cu o fată foarte frumoasă. Îţi aminteşti cum arăta tânără, obrazul şi îmbrăcămintea ei?

Cocardasse răspunse:

— Portul, înfăţişarea şi obrazul erau ale unei fermecătoare ţigănci din Spania. Şi a ta?

— Avea aspect modest, obraz de înger, îmbrăcămintea unei, fete de nobil!

— Ce ciudat! zise la rândul său Cocardasse. Şi cam ce vârstă?

— Vârsta pe care ar avea-o copilul.

— Cealaltă la fel. Am senzaţia că nu s-a spus totul în povestea asta, scumpule. Ca şi în privinţa acelora care îşi aşteaptă rândul, după noi doi, după domnul cavaler de Faënza şi domnul baron de Saldagne, adică de Peyrolles şi prinţul Philippe de Gonzague.

Se deschise uşa şi Passepoil abia avu vreme să răspundă:

— Cine va trăi va vedea!

Un servitor în livrea somptuoasă intră, urmat de doi muncitori însărcinaţi cu măsurătorile. Nici nu privi spre cei doi bravi, atât era de ocupat, aşa că ei se strecurară neobservaţi după pervazul unei ferestre.

— Şi repede! zise valetul. Pregătiţi-vă treaba pentru mâine. Peste tot câte un pătrat de patru picioare.

Cei doi muncitori se puseră îndată pe treabă. Pe când unul măsura, celălalt însemna cu creta fiecare împărţitură şi fixă un număr de ordine. Primul număr aşezat era 927. Apoi continuă în serie.

— Ce dracu fac ăia acolo, amice? întrebă gasconul aplecându-se în afara adăpostului.

— Aşadar nu ştii nimic? reluă Passepoil. Fiecare linie indică locul unei despărţituri şi numărul 927 dovedeşte că există deja aproape o mie de compartimente în casa domnului de Gonzague.

— Şi la ce servesc aceste compartimente?

— Să facă aur.

Cocardasse deschise ochii mari. Fratele Passepoil începu să-i explice cadoul grandios făcut de Philippe d'Orléans prietenului său apropiat.

— Cum se poate! exclamă gasconul. Fiecare cutie dintr-astea valorează cât o formă în Beauce sau în Brie! Vai, prietene, să ne legăm zdravăn de acest prinţ de Gonzague!

Oamenii măsurau şi însemnau. Valetul spunea:

— Numerele 935, 936, 937, prea măsuraţi larg, oameni buni! Gândiţi-vă că fiecare despărţitură valorează aur.

— Fir-aş binecuvântat! exclamă Cocardasse. Va să zică sunt atât de bune hârtiuţele astea?

— Sunt atât de bune încât aurul şi argintul sunt pe cale să fie scoase din circulaţie, replică Passepoil.

— Numărul 941, zise valetul.

— Mai rămân două picioare şi jumătate, spuse măsurătorul. Am împărţit greşit.

— Valeu! spuse Cocardasse. Despărţitura va fi bună doar pentru un slăbănog.

— Trimiteţi tâmplarii îndată după reuniune.

— Ce fel de reuniune? întrebă Cocardasse.

— Să încercăm să aflăm. Când eşti la curent cu ceea ce se petrece într-o casă, treaba merge bine.

La această observaţie plină de înţelepciune, Cocardasse mângâie bărbia lui Passepoil ca un părinte tandru care zâmbeşte inteligenţei în devenire a fiului preferat.

Valetul şi lucrătorii plecaseră. Se produse pe neaşteptate o mare zarvă dinspre vestibul. Se auzea un concert de glasuri care strigau:

— Mie! Mie! Sunt înscris. Nici un fel de favoruri, vă rog!

— S-o spui lui mutu, zise gasconul. Vom mai vedea şi altele!

— Linişte, pentru numele lui Dumnezeu! Linişte! porunci un glas chiar în pragul uşii.

— Domnul de Peyrolles, zise fratele Passepoil. Să nu ne arătăm!

Se înfundară şi mai bine în golul ferestrei şi traseră draperia.

Domnul de Peyrolles trecea în acea clipă pragul, urmat, sau mai curând împins de mulţimea compactă a solicitatorilor. Solicitatori de o speţă rară şi preţioasă, care se rugau să dea bani mulţi pentru un pic de fum.

Domnul de Peyrolles purta un costum de o bogăţie excepţională, în mijlocul valurilor de dantelă, care-i acopereau mâinile uscate se vedeau strălucind diamante.

— Domnilor, vă rog, domnilor, spuse el intrând şi făcându-şi vânt cu batista împodobită cu dantelă de Alençon, staţi mai deoparte, într-adevăr, aţi uitat ce înseamnă respectul.

— Ah! Ticălosul! Priveşte cât e de superb! suspină Cocardasse.

— E-un şmecher.

Acest Peyrolles era şiret. Se servea de bastonul pe care-l ţinea în mână pentru a îndepărta mulţimea lacomă de bani. La dreapta şi la stânga sa mergeau doi secretari înarmaţii cu carnete enorme.

— Păstraţi-vă cel puţin demnitatea! reluă el scuturând câteva fire de tutun de Spania căzute pe dantelele de Malines ale jaboului său. Se poate oare că pasiunea câştigului să?…

Făcu un gest atât de frumos încât cei doi spadasini aşezaţi ca nişte diletanţi într-o lojă de la balcon erau cât pe ce să aplaude. Dar negustorilor care se aflau acolo nu prea le venea la îndemână.

— Mie, se strigă, eu sunt primul! E rândul meu!

Peyrolles se opri şi spuse:

— Domnilor!

Se făcu de îndată linişte.

— V-am cerut puţin calm, continuă de Peyrolles. Reprezint aici direct persoana domnului prinţ de Gonzague, sunt intendentul lui. Văd ici şi colo capete acoperite.

Toate pălăriile fură scoase.

— Într-un ceas bun! reluă Peyrolles.

— Iată, domnilor, ceea ce am să vă spun.

— Linişte! Linişte! Să ascultăm! strigă mulţimea.

— Birourile din această galerie vor fi construite şi livrate mâine.

— Bravo!

— Este ultima sală care ne-a mai rămas. Sunt ultimele locuri. Tot surplusul este reţinut, în afară de apartamentele particulare ale monseniorului şi ale doamnei prinţese.

Spunând aceste cuvinte, salută. Corul reluă:

— Mie! Sunt înscris! Să fiu al naibii! Nu voi lăsa să mi se ia rândul!

— Nu mă mai împinge dumneata!

— Eşti în stare să brutalizezi o femeie!

Căci se aflau acolo şi femei, străbunicile acestor doamne urâte care, în zilele noastre, îi sperie pe trecătorii din jurul Bursei către orele două după amiază.

— Neîndemânaticule!

— Bădăranule!

— Mojicule!

Apoi, înjurături şi chelălăituri de femei de afaceri. Erau gata să se ia de păr. Cocardasse şi Passepoil scoteau capul, să vadă mai bine încăierarea, când uşa din fundul sălii, situată în spatele estradei, se deschise de perete.

— Gonzague! şopti gasconul.

Amândoi îşi scoaseră din instinct pălăriile.

Într-adevăr, Gonzague apăru în vârful estradei, întovărăşit de doi tineri seniori. Era încă frumos, deşi se apropia de cincizeci de ani. Statura lui înaltă îşi păstrase întreaga supleţe. Nu avea nici o cută pe frunte, iar părul său bogat cădea în bucle strălucitoare ca smoala pe fracul de catifea neagră, fără zorzoane.

Luxul său nu se asemăna cu luxul lui Peyrolles. Jaboul său valora cincizeci de mii livra, iar colanul ordinului bătut în diamante, ce-l purta la gât, din care numai o parte apărea de sub vesta de mătase albă, valora un milion de livre.

Cei doi tineri seniori care-l urmau, Chaverny cel şmecher, văr prin Nevers, şi cel mai mic fiu al familiei de Navailles, purtau amândoi mustăţi, erau pudraţi şi aveau un smoc de păr sub

buza de jos. Erau doi tineri fermecători puţin cam efeminaţi, puţin obosiţi, dar bine dispuşi, de o gură de şampanie în ciuda orei matinale. Îşi purtau mătăsurile şi catifelele cu o admirabilă insolenţă.

De Navailles, mezinul, putea să aibă douăzeci şi cinci de ani.

Marchizul de Chaverny mergea spre douăzeci de ani. Se opriră amândoi să privească învălmăşeala şi izbucniră într-un hohot sincer de râs.

— Domnilor, domnilor, spuse Peyrolles scoţându-şi pălăria, puţin respect, cel puţin pentru domnul prinţ!

Gata să se ia la bătaie, mulţimea se calmă ca prin minune.

Toţi candidaţii la stăpânirea unei despărţituri se închinară dintr-o, singură mişcare. Toate doamnele făcură reverenţa de rigoare. Gonzague salută uşor cu mâna şi trecu suspinând:

— Grăbeşte-te, Peyrolles, am nevoie de această sală.

— Vai! Ce mutre! zicea micul Chaverny privindu-i drept în faţă cu lornionul.

Navailles râdea cu lacrimi şi repetă:

— Vai! Ce mutre!

Peyrolles se apropiase de stăpânul său.

— S-au încălzit straşnic! murmură el. Vor plăti cât vom dori.

— Puneţi boxele la licitaţie! exclamă Chaverny. Asta o să ne amuze!

— Linişte! spuse Gonzague. Nu suntem la o petrecere, nebunule!

Dar ideea i se păru bună şi adăugă:

— Fie! La licitaţie! Cu cât începem?

— Cinci sute de livre pe lună pentru un metru pătrat şi jumătate, răspunse Navailles, care credea că cere un preţ mare.

— O mie de livre pentru o săptămână! zise Chaverny.

— Să zicem o mie cinci sute de livre, spuse Gonzague. Dă-i drumul Peyrolles.

— Domnilor, reluă acesta adresându-se solicitatorilor, deoarece sunt ultimele locuri şi cele mai bune… vor fi atribuite aceluia care oferă mai mult. Numărul 927, o mie cinci sute de livre!

Se auzi un murmur, dar nu se ridică nici un glas.

— Pe naiba, vere! spuse Chaverny. Să vă dau o mână de ajutor!

Şi, apropiindu-se:

— Două mii de livre! exclamă el.

Candidaţii se priviră cu deznădejde.

— Două mii cinci sute! zise mezinul de Navailles, care vru să fie mai grozav.

Candidaţii serioşi erau consternaţi.

— Trei mii! strigă cu glas gâtuit un burduhos negustor de lână.

— Adjudecat! spuse repede Peyrolles.

Gonzague îi aruncă o privire cumplită. Acest Peyrolles era un cap sec. Se temea să nu dea de capătul nebuniei omeneşti.

— Merge bine! zise Cocardasse.

Passepoil îşi împreunase mâinile. Asculta şi privea.

— Numărul 928, continuă intendentul.

— Patru mii de livre, rosti cu nepăsare Gonzague.

— Dar, obiectă o vânzătoare de obiecte de toaletă, a cărei nepoată se căsătorise de curând cu un conte, la preţul de douăzeci de mii de ludovici câştigaţi în strada Quincampoix, dar este absolut la fel.

— Îl iau! strigă un farmacist.

— Dau patru mii cinci sute! supralicita un marchitan.

— Cinci mii!

— Şase mii!

— Adjudecat! spuse Peyrolles. Numărul 929…

La o privire aruncată de Gonzague adăugă:

— La zece mii de livre!

— Pentru un metru pătrat şi jumătate! exclamă Passepoil uluit.

Cocardasse adăugă cu gravitate:

— Două treimi dintr-un mormânt.

Licitaţia era însă în toi. Se apropia nebunia. Se certară pentru numărul 929 ca pentru o avere, şi când Gonzague ceru pentru următoarea boxă cincisprezece mii de livre, nimeni nu se mai miră. Ţineţi seama că se plătea cu bani peşin, în bani de aur sau în obligaţii emise de stat.

Unul din secretarii lui Peyrolles primea banii, celălalt nota într-un carnet numele cumpărătorilor. Chaverny şi Navailles nu mai râdeau, admirau.

— O nebunie de necrezut, spunea marchizul.

— Trebuie să vezi ca să crezi aşa ceva! ripostă Navailles.

Şi, păstrându-şi zâmbetul batjocoritor, Gonzague adăugă:

— A! Domnilor, Franţa este o ţară frumoasă. Să terminăm! Tot ce a mai rămas se achiziţionează pe douăzeci de mii livre!

— E pe gratis! exclamă micuţul Chaverny.

— Mie! Mie! Mie! se auzi din învălmăşeală.

Bărbaţii se băteau, femeile cădeau pe jos, sufocate sau strivite. Dar şi ele strigau din fundul deznădejdii lor:

— Mie! Mie! Mie!

Şi iar licitaţii, strigăte de bucurie şi strigăte de furie. Aurul curgea în valuri pe treptele estradei care servea drept tejghea. Cu plăcere, dar şi cu uimire vedeai cât de bucuros goleau toate aceste buzunare pline. Aceia care obţinuseră chitanţa o învârteau deasupra capului. Plecau beţi şi nebuni, să-şi verifice locurile cumpărate şi să se proţăpească înăuntru. Cei învinşi îşi smulgeau părul din cap.

— Mie! Mie! Mie!

Peyrolles şi acoliţii lui nu mai ştiau pe cine să asculte. Începea delirul. La ultimele boxe, parchetul se umplu de sânge. În cele din urmă, numărul 942, acela măsurat greşit, care nu avea decât jumătate din spaţiu, fu adjudecat pentru douăzeci şi opt de mii de livre. Şi, închizându-şi zgomotos carnetul, Peyrolles zise:

— Domnilor, licitaţia s-a încheiat.

Se făcu o clipă de tăcere adâncă. Fericiţii posesori ai despărţiturilor se priviră uluiţi.

Gonzague îl chemă pe Peyrolles:

— Trebuie să eliberaţi sala! spuse el.

Dar, în acest moment, o altă mulţime se ivi în uşa vestibulului, mulţime de curteni, negustori, gentilomi, care veneau să-şi prezinte omagiile prinţului de Gonzague. Se opriră la vederea locului ocupat:

— Intraţi, intraţi, domnilor, le zise Gonzague. Vom da lumea afară.

— Intraţi, adăugă Chaverny. Aceşti oameni cumsecade vă vor revinde cumpărăturile, dacă vreţi, cu un beneficiu de sută la sută.

— Ar face o greşeală! decise Navailles. Bună ziua, grasule Oriol.

— Aici este izvorul bogăţiei! spuse acesta salutându-l cu adânc respect pe Gonzague.

Oriol era un tânăr perceptor de mare viitor. Printre alţii puteau fi remarcaţi Albret şi Taranne, financiari cunoscuţi, baronul de Batz, un neamţ cumsecade venit la Paris pentru a încerca să se pervertească, vicontele de la Fare, Montaubert, Nocé, Gironne, unşi cu toate alifiile, rude îndepărtate ale lui Nevers sau având mandat de împuterniciţi, cu toţii convocaţi de Gonzague pentru o solemnitate la care vom asista curând, adunarea despre care vorbise domnul de Peyrolles.

— Şi vânzarea? întrebă Oriol.

— Făcută prost, răspunse cu răceală Gonzague.

— Auzi! zise Cocardasse din colţul său.

Passepoil, care transpira cu picături mari, răspunse:

— Are dreptate! Găinile astea şi-ar fi lăsat şi restul penelor!.

— Dumneavoastră, domnule de Gonzague, protestă Oriol, să faceţi o gafă în afaceri! Imposibil!

— Judecaţi şi voi! Am cedat ultimele compartimente cu douăzeci şi trei de mii, una peste alta.

— Pe un an?

— Pe opt zile!

Proaspăt sosiţii priviră atunci boxele şi pe cumpărători.

— Douăzeci şi trei de mii livre! repetară într-o profundă uluire.

— Ar fi trebuit să încep cu această cifră, spuse Gonzague. Aveam în mână aproape o mie de numere. Ar fi fost o dimineaţă de douăzeci şi trei de milioane, fără discuţie.

— Dar ce, au turbat?

— I-a cuprins frenezia! Şi vom vedea şi altele! Am închiriat mai întâi curtea, apoi grădina, apoi vestibulul, scările, grajdul, dependinţele, şoproanele. Am ajuns la apartamente şi, la dracu! mi-ar plăcea să mă mut la han.

— Vere, îl întrerupse Chaverny, îţi închiriez camera mea de dormit, în timpul zilei.

— Pe măsură ce lipseşte spaţiul, continuă Gonzague în mijlocul noilor săi oaspeţi, febra lor creşte. Nu-mi mai rămâne nimic de închiriat.

— Caută bine, vere! Să mai dăm acestor domni plăcerea unei mici licitaţii.

La cuvântul licitaţie, aceia care nu putuseră închiria ceva se apropiară iute:

— Nimic, repetă Gonzague.

Apoi, răzgândindu-se:

— Ba da!

— Dar ce anume? se auzi din toate părţile.

— Cuşca câinelui meu.

În grupul curtenilor izbucni râsul, dar bieţii negustori nu râdeau. Căzuseră pe gânduri.

— Credeţi că-mi bat joc, domnilor? spuse Gonzague. Pariez că, dacă vreau, mi se dau pe loc zece mii de scuzi.

— Treizeci de mii de livre! exclamară cu toţii. Pentru cuşca unui câine!

Şi râsetele se dublară.

Dar, deodată, între Navailles şi Chaverny, care râdeau mai tare decât toţi ceilalţi, apăru obrazul unui cocoşat cu părul foarte ciufulit. Un glas piţigăiat şi tremurător se auzi în aceeaşi clipă. Micul cocoşat spunea:

— Cumpăr cuşca câinelui pentru treizeci de mii de livre!

Capitolul IV - Darnicii

Trebuia să fie un cocoşat foarte deştept, în ciuda extravaganţei pe care o comitea în acea clipă. Avea privirea pătrunzătoare şi nasul acvilin. Fruntea i se desenă bine sub perucă grotesc răzvrătită, iar zâmbetul fin şi batjocoritor care i se isca în jurul buzelor anunţa o şiretenie drăcească. Un adevărat cocoşat.

Cât despre gheb, era mare şi bine înfipt în mijlocul spatelui şi se ridica să-i mângâie grumazul. Din faţă, bărbia îi atingea pieptul. Picioarele erau ciudat deformate, dar omul n-avea deloc acea slăbiciune proverbială care însoţeşte întotdeauna, obligatoriu, ghebul.

Această stranie făptură purta un costum întreg de culoare neagră, de o riguroasă decenţă, manşete şi jabou din muselină plisată, de o albeaţă strălucitoare. Toate privirile erau aţintite asupra lui şi asta nu părea să-l incomodeze.

— Bravo, înţeleptule Esop! exclamă Chaverny. Pari să fii un speculant îndrăzneţ şi îndemânatic!

— Destul de îndrăzneţ, repetă cocoşatul pironindu-l cu privirea, îndemânatic, vom vedea noi!

Glasul lui firav scârţâia ca o hârâitoare de copil. Toată lumea repetă:

— Bravo, Esop! Bravo!

Cocardasse şi Passepoil nu se mai puteau mira de nimic. Braţele le atârnau de multă vreme. Dar gasconul întrebă, şoptit:

— N-am cunoscut oare niciodată vreun ghebos, bunul meu amic?

— Nu, după cât îmi amintesc.

— Pe Dumnezeul meu! Mi se pare că am văzut undeva ochii ăştia!

Şi Gonzague îl privea pe prichindel cu deosebită atenţie

— Amice, zise el, se plăteşte cu bani gheaţă, ştii asta?

— Ştiu, răspunse Esop, căci din acest moment nu mai avea alt nume.

Chaverny îi fusese naş.

Esop scoase din buzunar un portofel şi puse în mâinile lui Peyrolles şaizeci de bancnote de stat de câte cinci sute de livre. Te aşteptai parcă să vezi aceste hârtii preschimbându-se în file albe, atât de fantastică fusese apariţia omuleţului. Dar erau înscrisuri bune şi frumoase emise de stat.

— Dă-mi chitanţa, zise el.

Peyrolles îi dădu chitanţa. Esop o împături şi o puse în portofel în locul bancnotelor. Apoi, lovind în carnet, zise:

— Bună afacere! La revedere, domnilor! salută politicos pe Gonzague şi pe ceilalţi.

Toată lumea se dădu la o parte pentru a-l lăsa să treacă.

Mai râdeau încă, dar parcă un fel de fior trecea prin toate vinele celor prezenţi. Gonzague rămase pe gânduri.

Peyrolles şi oamenii săi începeau să-i expedieze pe cumpărătorii care ar fi şi vrut să înceapă ziua de mâine. Prietenii prinţului mai priveau încă, fără voie, uşa pe care dispăruse omuleţul în negru.

— Domnilor, spuse Gonzague, în timp ce se va aranja sala, vă rog să mă urmaţi în apartamentele mele.

— Haidem! zise Cocardasse din spatele draperiei. Acum ori niciodată, să mergem!

— Mi-e frică, spuse timidul Passepoil.

— Atunci, trec eu primul!

Îl luă de mână pe Passepoil şi înaintă spre Gonzague cu pălăria în mână.

— Zău! exclamă Chaverny zărindu-i. Vărul meu a vrut să ne dea şi un spectacol comic! E ziua mascaradelor. Ghebosul nu era rău deloc, dar iată cea mai frumoasă pereche de tâlhari pe care i-am văzut în viaţa mea!

Cocardasse-junior se uită strâmb la el. Navailles, Oriol şi ceilalţi începură să se învârtă în jurul amicilor noştri, privindu-i cu curiozitate.

— Fii prudent! şopti Passepoil la urechea gasconului.

— Ia te uită! zise acesta din urmă. Ăştia n-au văzut probabil niciodată doi gentilomi de se holbează la noi în halul ăsta!

— Cel mare e de toată frumuseţea! zise Navailles.

— Eu, replică Oriol, îl plac mai mult pe cel mic.

— Nu mai e nici o nişă de închiriat. Ce dracu vin să facă aici?

Din fericire, se apropiau de Gonzague, care-i zări şi tresări.

— Ah! zise el. Ce doresc aceşti viteji?

Cocardasse salută cu acea graţie nobilă care-i însoţea fiecare gest. Passepoil se înclină mai modest, dar totuşi ca un om umblat prin lume. După ce aruncă o privire asupra mulţimii de sclivisiţi care-şi bătuse joc de el, Cocardasse-junior rosti cu glas puternic şi limpede aceste cuvinte:

— Acest gentilom şi cu mine, vechi cunoştinţe de-ale monseniorului, venim să-i prezentăm omagiile noastre.

— Ah! exclamă din nou Gonzague.

— Dacă monseniorul e ocupat cu afaceri mai importante, reluă gasconul care se înclină din nou, vom reveni la oră pe care va binevoi să ne-o indice.

— Aşa vom face, bolborosi Passepoil. Vom avea onoarea să revenim.

Salutară pentru a treia oară, apoi luară amândoi o poziţie mândră cu mâna pe mânerul sabiei.

Peyrolles! strigă Gonzague. Intendentul tocmai izbutise să scoată afară ultimul beneficiar al bunului adjudecat.

— Îi recunoşti pe aceşti băieţi frumoşi? îl întrebă Gonzague. Du-i la bucătărie. Să mănânce şi să bea. Dă fiecăruia câte o haină nouă, şi să aştepte ordinele mele!

— Ah! Monseniore! exclamă Cocardasse.

— Generos prinţ! spuse Passepoil.

— Duceţi-vă! ordonă Gonzague.

Se îndepărtară mergând de-a-ndărătelea, salutând neîncetat maturând podeaua cu penele vechi ale pălăriilor. Când ajunseră faţa celor ce râseseră de ei, Cocardasse îşi înfipse pălăria pe-o ureche şi ridică cu vârful spadei marginea zdrenţuită a mantiei. Fratele Passepoil îl imită cât putu de bine. Amândoi, semeţi, mândri, cu nasul în vânt, cu pumnul în şold, fulgerau cu priviri cumplite pe aceia care îşi bătuseră joc de ei. Străbătură apoi sala în urma lui Peyrolles şi ajunseră la bucătărie, unde mâncară cu atâta, poftă, încât îi uimiră pe toţi servitorii prinţului. Tot mâncând, Cocardasse-junior spunea:

— Ei, vezi bine, a dat norocul peste noi!

— Să dea Domnul! răspundea cu gura plină fratele Passepoil, care era întotdeauna mai puţin entuziast.

— Oh, vere! zise Chaverny prinţului după plecarea celor doi. De când te foloseşti de asemenea scule?

Gonzague privi în jur cu ochi visători şi nu răspunse.

Cu toate acestea, domnii din încăpere, vorbind destul de tare. Să fie auziţi de prinţ, îi aduceau laude şi îi făceau curte cinstit. Toţi erau nobili cam ruinaţi, sau financiari cam pătaţi: nici unul dintre ei nu comisese încă vreo faptă pedepsită după lege, dar nici unul nu era uşă de biserică. Cu toţii, de la primul până la ultimul, aveau nevoie de Gonzague, unul pentru un lucru, altul pentru altceva. Gonzague era în mijlocul lor senior şi rege, ca unii patricieni din Roma veche prin mulţimea hămesită a clienţilor lor. Gonzague îi ţinea în mâna din cauza ambiţiilor, intereselor, nevoilor şi viciilor lor.

Singurul care păstrase o părticică de independenţă era tânărul marchiz de Chaverny, prea nebun pentru a specula, prea nepăsător pentru a se vinde.

Urmarea acestei povestiri va arăta ce voia să facă Gonzague cu ei, căci, la prima vedere, ajuns cum era la apogeul bogăţiei şi al puterii, bucurându-se şi de favoarea curţii, Gonzague nu părea să aibă nevoie de nimeni.

— Şi se vorbeşte despre minele din Peru! zicea grasul Oriol timp ce stăpânul stătea deoparte. Palatul domnului prinţ valorează el singur cât şi toate minele lui.

Oriol era rotofei ca o bilă, cu obrajii rumeni, dolofani, şi gâfâia tot timpul. Domnişoarele de la Operă consimţeau să-şi

bată joc amical de el, cu toate că avea bani şi era dispus să cheltuiască.

— Într-adevăr, aici este un adevărat Eldorado, replică Taranne, om de finanţe, slăbănog şi firav.

— Casa de aur! adăugă domnul de Montaubert. Sau mai curând Casa de diamant!

— Da! traduse şi baronul de Batz, cu un puternic accent german, te tiamant mai degrabă!

— Mai mulţi nobili de seamă ar trăi un an întreg cu venitul unei singure săptămâni pe care-l realizează domnul de Gonzague, spuse Gironne.

— Asta deoarece prinţul de Gonzague este regele celor mai de seamă seniori, zise Oriol.

— Gonzague, vere, exclamă Chaverny cu un aer vrednic de milă, te implor, mută-te de aici, căci altfel osanalele astea plicticoase vor dura până mâine.

Prinţul păru să se trezească.

— Domnilor, spuse el, fără să răspundă tânărului marchiz, căci nu-i plăcea zeflemeaua, fiţi amabili şi urmaţi-mă în apartamentul meu, deoarece sala asta trebuie să fie eliberată.

Când ajunseră cu toţii în cabinetul lui Gonzague, continuă:

— Ştiţi de ce v-am convocat, domnilor?

— Am auzit vorbindu-se de un consiliu de familie, răspunse Navailles.

— Ceva mai important decât asta, domnilor, o adunare solemnă, un tribunal de familie, în care alteţa-sa regală regentul va fi reprezentat de trei dintre primii demnitari ai regatului: preşedintele de Lamoignon, mareşalul de Villeroy şi vicepreşedintele D'Argenson.

— Drace! zise Chaverny. Dar ce, e vorba de succesiunea la tron?

— Marchize, zise cu asprime prinţul, vom discuta lucruri serioase. Cruţă-ne!

— N-aveţi cumva, dragă vere, întrebă Chaverny care începu să caşte cu anticipaţie, câteva albume cu stampe pentru a mă amuza în timp ce veţi sta serioşi?

Gonzague zâmbi pentru a-l face să tacă.

— Şi despre ce e vorba, prinţe? întrebă domnul de Montaubert.

— Este momentul să-mi dovediţi devotamentul, domnilor, răspunse Gonzague.

Cu un singur strigăt exclamară:

— Suntem gata! Prinţul salută şi zâmbi.

— V-am convocat aici, îndeosebi pe voi, Navailles, Gironne Chaverny, Nocé, Montaubert, Choisy, Lavallade, etc, în calitatea voastră, de rude ale lui Nevers. Dumneata, Oriol, ca însărcinat de afaceri al vărului nostru de Chatillon. Voi doi, Taranne şi Albret ca mandatari ai celor doi Chatellux…

— Dacă nu-i vorba de succesiunea la tronul Burbonilor, întrerupse Chaverny, se pare că va fi pusă moştenirea lui Nevers pe tapet, nu-i aşa?

— Se va hotărî asupra bunurilor lui Nevers şi asupra altor afaceri, răspunse Gonzague.

— Şi ce dracu ai nevoie de bunurile lui Nevers, dumneata, vere, care câştigi un milion pe oră?

Gonzague tăcu o clipă până când răspunse.

— Sunt oare singurul interesat? întrebă el apoi cu un accent convins. Nu trebuie să vă fac şi vouă o avere?

În adunare se produse o vie mişcare de recunoştinţă. Toate feţele erau mai mult sau mai puţin înduioşate.

— Ştiţi, prinţe, spuse Navailles, puteţi conta pe mine!

— Şi pe mine! exclamă Gironne.

— Şi pe mine! Şi pe mine!

— Şi pe mine, bineînţeles! zise Chaverny după toţi ceilalţi. Aş vrea doar să ştiu…

Gonzague îl întrerupse pentru a spune cu o mândrie aspră:

— Eşti prea curios, nepoate! Asta te va pierde. Aceia care sunt alături de mine, înţelege bine acest lucru, trebuie să urmeze cu hotărâre calea mea, bună sau rea, dreaptă sau întortocheată.

— Dar totuşi…

— E voinţa mea! Fiecare e liber să mă urmeze sau să rămână în urmă, dar oricine se opreşte, rupe de bună voie pactul, nu-l mai cunosc. Cei ce sunt cu mine trebuie să vadă cu ochii mei, să audă prin urechile mele, să gândească cu inteligenţa mea. Răspunderea nu cade asupra acelora care constituie braţele, ci asupra mea, care sunt capul. Înţelegi bine, marchize, nu vreau decât asemenea prieteni!

— Şi noi nu cerem decât un lucru, adăugă Navailles, că ilustra noastră rudă să ne arate calea.

— Puternice vere, zise Chaverny, îmi este oare îngăduit să vă adresez cu modestie şi cu respect o întrebare? Ce trebuie să fac?

— Să taci şi să-mi dai votul în consiliu.

— Chiar de-ar fi să jignesc devotamentul emoţionant al prietenilor noştri, vere, vă voi spune că ţin la votul meu aproape tot atât de mult ca la un pahar de şampanie gol, dar…

— Nici un dar! îl întrerupse Gonzague.

Şi toţi repetară cu entuziasm:

— Nici un dar!

— Ne vom strânge în jurul monseniorului, adăugă grasul Oriol.

— Monseniore, adăugă şi Taranne, perceptorul, purtător de spadă ştie foarte bine să-şi amintească de aceia care-l servesc!

Invitaţia putea să nu fie făcută cu îndemânare, dar cel puţin era directă. Fiecare adoptă o expresie de indiferenţă pentru a nu avea aerul de a fi complice. Chaverny adresă lui Gonzague un surâs triumfător şi batjocoritor. Gonzague îl ameninţă cu degetul, aşa cum te porţi cu un copil rău. Îi trecuse supărarea.

— Apreciez cel mai mult devotamentul lui Taranne, spuse el cu o uşoară nuanţă de dispreţ în glas. Taranne, prietene, vei căpăta ferma de la Eperney.

— Ah! Prinţe! zise perceptorul.

— Nici un fel de mulţumire, îl întrerupse Gonzague. Dar te rog, Montaubert, deschide fereastra, nu mă simt bine.

Toţi se năpustiră spre ferestre. Gonzague era foarte palid şi picuri de sudoare îi ţâşneau de sub păr. Îşi muie batista în paharul de apă pe care i-l aduse Gironne şi o puse pe frunte.

Chaverny se apropiase cu îngrijorare neprefăcută.

— Nu-i nimic, spuse prinţul, oboseala… Am petrecut noaptea asta la rege şi am fost obligat să asist la ceremonialul sculării lui.

— Ce dracu ai nevoie să te omori în felul ăsta? exclamă Chaverny. Ce poate face regele pentru dumneata? Aş putea chiar spune, ce poate face bunul Dumnezeu pentru dumneata?

În privinţa bunului Dumnezeu nu i se putea reproşa nimic lui Gonzague. Dacă se scula prea de dimineaţă, o făcea cu siguranţă ca să se roage. Îi strânse mâna lui Chaverny. Putem

spune că ar fi plătit bucuros cu preţ bun răspunsul la întrebarea lui Chaverny.

— Ingratule! şopti el. Crezi că solicit pentru mine?

Curtenii lui Gonzague erau pe punctul să îngenuncheze. Chaverny îşi ţinu gura.

— Vai, domnilor! continuă prinţul. Ce fermecător copil e regele nostru! Vă cunoaşte pe nume şi mă întreabă întotdeauna ce mai fac bunii mei prieteni!

— Cu-adevărat! reluă corul.

— Când domnul regent, care era în iatac cu Doamna Palatină, a tras perdelele, tânărul Louis a ridicat frumoasele sale pleoape încărcate încă de somn şi, în clipa aceea, ni s-a părut că apare aurora.

— Aurora cu degete trandafirii! spuse incorigibilul Chaverny.

Toţi ar fi vrut să-l lovească cu pietre pentru replică.

— Tânărul nostru rege, continuă Gonzague, a întins mâna alteţei-sale regale, apoi, zărindu-mă, zise: Ei, bună dimineaţa, prinţe. V-am întâlnit în seara trecută pe Cours-la-Reine, înconjurat de curtenii domniei-voastre. Va trebui să mi-l dai pe domnul de Gironne, care este un călăreţ superb!…

Gironne îşi duse mâna la inimă. Ceilalţi îşi muşcară buzele.

— Şi domnul de Nocé îmi place foarte mult, continuă Gonzague, raportând cuvintele autentice ale majestăţii sale. Şi acest domn de Saldagne, pentru numele lui Dumnezeu, trebuie să fie un vajnic războinic, adăugă regele.

— La ce bun toate astea? îi şopti Chaverny la ureche. Saldagne este absent.

Într-adevăr, nu mai fusese văzut din ajun, nici baronul de Saldagne, nici cavalerul de Faënza. Gonzague continuă fără să ia în seamă întreruperea.

— Majestatea-sa mi-a vorbit de dumneata, Montaubert, şi de dumneata, Choisy, şi de alţii.

— Şi majestatea-sa, întrerupse micul marchiz, a binevoit oare să observe înfăţişarea nobilă şi de bun gust a domnului de Peyrolles?

— Majestatea-sa n-a uitat pe nimeni afară de dumneata, replică cu asprime Gonzague.

— Aşa-mi trebuie! spuse Chaverny. Să-mi fie de învăţătură!

— Se cunoaşte la Curte afacerea dumitale cu minele, Albret, continuă Gonzague. Şi Oriol, mi-a spus regele râzând, ştiţi, mi s-a spus că va fi curând mai bogat decât mine?

— Câtă înţelepciune! Ce stăpân vom avea noi!

Era un strigăt general de admiraţie.

— Dar, reluă Gonzague cu un zâmbet fin şi bun, astea nu-s decât vorbe, slavă Domnului! Am avut şi ceva mai bun! Te anunţ, prietene Albret, că ţi s-a semnat concesiunea.

— Cine n-ar fi omul domniei-voastre, prinţe! exclamă Albret.

— Oriol, adăugă prinţul, ai un titlu de nobleţe, te poţi duce la d'Hozier pentru blazon.

Grasul se umflă ca o minge şi era cât pe-aci să crape.

— Oriol! exclamă Chaverny. Iată-te văr cu regele, tu care ai devenit vărul întregii străzi Saint-Denis… Blazonul tău e gata făcut: aur, cu trei funduri de pantalon azur; şi pe deasupra, o bonetă de noapte ţesută din flăcări, cu această deviză: Utile dulci .

Cei de faţă au râs, în afară de Oriol şi Gonzague. Oriol se născuse în colţul străzii Mauconseil, într-o prăvălie de bonete. Dacă Chaverny ar fi păstrat aceste vorbe pentru supeu, cu siguranţă că ar fi avut un succes monstru.

— Dumneata, Navailles, ai obţinut pensia, continuă domnul de Gonzague, providenţa lor vie. Montaubert, dumneata ai obţinut brevetul cerut.

Montaubert şi Navailles aveau remuşcări fiindcă şi ei râseseră.

— Nocé, continuă prinţul, mâine te vei urca în caleştile din suita regelui. Gironne, îţi voi spune ce am obţinut pentru dumneata când vom rămâne singuri.

Nocé fu mulţumit. Gironne chiar mai mult. Continuând şirul generozităţilor, care nu-l costau nimic, Gonzague strigă pe rând numele tuturor. Nimeni nu fu uitat, nici chiar baronul de Batz.

— Haide, marchize, vino, spuse el la urmă.

— Eu! se miră Chaverny.

— Vino, copil alintat!

— Vere, îmi cunosc soarta! exclamă glumind marchizul. Toţi verii noştri condiscipoli care au fost cuminţi au fost recompensaţi… Eu însă pot risca doar să fiu pus la pâine şi apă.

Ah! adăugă lovindu-se cu pumnii în piept, simt că am meritat-o din plin.

— Domnul de Fleury, preceptorul regelui, era şi el la ceremonialul sculării de dimineaţă, spuse Gonzague.

— Bineînţeles, zise marchizul, e obligaţia lui.

— Domnul de Fleury e sever.

— E meseria lui.

— Domnul de Fleury a aflat povestea ta de la Feuillantines şi domnişoara de Clermont.

— Vai! exclamă Navailles.

— Vai! Vai! repetară Oriol şi ceilalţi.

— Şi tu, vere, ai făcut ceva să nu fiu exilat? zise Chaverny. Mulţumirile mele!

— Nu era vorba de exil, marchize.

— Atunci, despre ce era vorba oare?

— Despre Bastilia.

— Şi m-ai scăpat de Bastilia? Îţi mulţumesc de două ori.

— Am făcut şi mai mult, marchize.

— Mai mult, vere? Trebuie oare să mă prosternez?

— Moşia ta de la Chaneilles a fost confiscată pe vremea răposatului rege.

— Pe vremea edictului de la Nantes, da.

— Aducea un venit bun moşia de la Chaneilles?

— Douăzeci de mii de galbeni, vere, pentru mai puţin de jumătate m-aş vinde diavolului.

— Ţi s-a înapoiat pământul.

— Cu adevărat? exclamă micul marchiz.

Apoi, întinzând mâna lui Gonzague, spuse cu multă seriozitate:

— Atunci, s-a făcut, mă dau diavolului!

Gonzague se încruntă. Întregul cenaclu nu aştepta decât un semn pentru a-l face de râs. Chaverny îşi plimbă asupra lor privirea dispreţuitoare.

— Vere, rosti el domol şi cu glas scăzut, îţi urez numai fericire. Dar, dacă ar veni zile grele, mulţimea din jurul dumitale s-ar rări. Nu insult pe nimeni, asta-i regula. De-ar fi atunci să rămân singur, vere, nu te voi părăsi.

Împărţirea favorurilor se terminase. Nocé se gândea la costumul cu care se va urca a doua zi în caleştile regelui. Oriol, care de cinci minute era gentilom, începuse să-şi caute strămoşii pe vremea Sfântului Louis[14]. Toată lumea era mulţumită. Domnul de Gonzague nu-şi pierduse vremea degeaba la ceremonia trezirii majestăţii sale.

— Vere, zise totuşi micul marchiz, nu suntem încă chit, în pofida cadoului minunat pe care mi l-ai făcut.

— Ce-ţi mai trebuie?

— Nu ştiu dacă e din cauza afacerii de la Feuillantines şi a domnişoarei de Clermont, dar Bois-Rose a refuzat cu încăpăţânare să-mi dea o invitaţie pentru serbarea de astă-seară de la Palais-Royal. Mi-a spus că toate ţidulele au fost distribuite.

— Cred şi eu! exclamă Oriol. Se vindeau cu o primă de zece ludovici în strada Quinoampoix azi-dimineaţă. Bois-Rose trebuie să fi câştigat cinci sau şase sute de mii de livre la treaba asta.

— Din care jumătate pentru bunul abate Dubois, stăpânul său!

— Am văzut cum s-a vândut o invitaţie cu cincizeci de ludovici, adăugă Albret.

— N-au vrut să-mi dea una nici la şaizeci! supralicita Tarranne.

— E bătaie pe ele!

— La ora asta nici nu mai au preţ.

— Din cauză că serbarea va fi splendidă, domnilor, spuse Gonzague. Toţi cei ce vor fi prezenţi vor avea brevet de avere sau de nobleţe. Cred că nu i-a trecut prin gând domnului regent să facă speculă cu ţidulele, dar lucrul acesta este mica nenorocire a vremurilor noastre şi, pe legea mea, nu văd nici un rău în faptul că Bois-Rose sau abatele au făcut o afacere cu fleacurile astea.

— Aşadar, saloanele regentului se vor umple de samsari şi de traficanţi! observă Chaverny.

---

[14] Louis (Ludovic) al IX-lea, rege al Franţei între 1226 şi 1270.

— E nobilimea de mâine, replică Gonzague, de-aici vine schimbarea.

Chaverny îl bătu pe umăr pe Oriol.

— Tu, care eşti nobil de azi, spuse el, cum te vei uita de sus la acei oameni de mâine?

Trebuie să spunem o vorbă despre această serbare. Ideea o avusese scoţianul Law şi tot el făcea cheltuielile enorme. Trebuia să reprezinte triumful simbolic al sistemului său, cum se spunea pe atunci, constatarea oficială şi zgomotoasă a victoriei creditului asupra banilor gheaţă comercializaţi. Şi, pentru ca această ovaţie să aibă mai multă solemnitate, Law obţinu de la Philippe d'Orléans să-i împrumute saloanele şi grădinile de la Palais-Royal. Mai mult chiar, invitaţiile erau făcute în numele regentului şi, prin acest simplu fapt, triumful zeului-hârtie devenea o sărbătoare naţională.

Se spunea că Law pusese la dispoziţia casei regentului sume fabuloase, ca nimic să nu lipsească prestigiului acestei petreceri. Tot ce putea produce risipa cea mai nebunească, trebuia să înmărmurească ochii invitaţilor. Se vorbea mai ales de focul de artificii şi despre balet. Focul de artificii, comandat cavalerului Gioja, trebuia să reproducă giganticul palat aflat în proiect, construit de Law pe malurile fluviului Mississippi. Se ştia bine că omenirea nu trebuia să aibă decât o singură minune: palatul de marmură, împodobit cu tot aurul inutil pe care creditul victorios îl scotea din circulaţie. Un palat mare cât un oraş, unde vor fi expuse toate bogăţiile metalice ale globului. Argintul şi aurul nu erau bune decât pentru aşa ceva. Baletul, operă alegorică după gustul timpului, trebuie şi el să reprezinte creditul, personificând îngerul păzitor al Franţei, care o aşeza în fruntea naţiunilor. Nu mai exista foamete, nu mai exista mizerie, nu mai existau războaie! Creditul, acest al doilea mesia trimis de bunul Dumnezeu, avea să dăruiască întregului glob pământesc deliciile recucerite ale paradisului terestru.

După serbarea din această noapte, creditul zeificat nu mai avea nevoie de un templu. Pontifii existau dinainte.

Domnul regent fixase numărul invitaţilor la trei mii. Dubois întrei, pe sub mâna, numărul, Bois-Rose, maestru de ceremonie, îl dubla pe furiş.

În epocile în care domneşte influenţa jocului de bursă, supra-profitul din speculaţii se vira peste tot, nimic nu scapă

influenţei ei copleşitoare. Aşa cum vedeţi în cartierele comerciale de la periferie, copii care abia merg fac trafic cu jucăriile şi fac reclamă, bâlbâindu-se, unei turte dulci începute, unui zmeu rupt în fâşii sau unei jumătăţi de duzină de bile; la fel, când febra speculei cuprinde un popor întreg copiii cei mari se apucă să vândă cu supra-preţ tot ce se caută, tot ce are trecere: listele de bucate ale restaurantului la modă, sfaturile teatrului de succes, scaunele unei biserici aglomerate. Şi toate aceste lucruri se fac pe faţă, fără ca cineva să se formalizeze.

Doamne! Domnul de Gonzague gândea la fel ca toată lumea când răspundea: *"Nu văd nici un rău în faptul că Bois-Rose câştigă cinci sau şase sute de mii de livre din fleacurile astea*."

— Mi se pare că am auzit spunându-i-se lui Peyrolles, continuă el atingându-şi portofelul, cum i s-au oferit două sau trei mii de ludovici pentru pachetul de ţidule pe care alteţa-sa a avut amabilitatea să mi-l trimită. Ptiu! Ruşine! Le-am păstrat pentru prietenii mei.

Se auzi un *bravo* îndelungat. Mai mulţi dintre aceşti domni aveau invitaţii în buzunar, dar nu strică să ai mai multe, când valorează câte o sută de pistoli bucata. Nici nu putea exista un om mai amabil decât domnul de Gonzague în această dimineaţă.

Îşi deschise portofelul şi aruncă pe masă un pachet mare de cartonaşe trandafirii, împodobite cu încântătoare viniete, care toate reprezentau, printre amoraşi îmbrăţişaţi şi ghirlande de flori, Creditul, marele Credit, ţinând în mână un corn al abundenţei. Se făcu împărţeala. Fiecare luă pentru el şi pentru amicii săi, în afară de micul marchiz, care mai era încă un pic gentilom şi nu revindea nimic din ce i se dăruia. Nobilul Oriol avea, după cât se pare, un număr considerabil de prieteni, căci îşi umplu buzunarele. Gonzague îi privea. Privirea-i întâlni ochii lui Chaverny, şi amândoi începură să râdă.

Dacă vreunul dintre aceşti domni îşi închipuia că-l duce de nas pe Gonzague, se înşela: prinţul ştia ce vrea, degetul său mic era mai puternic decât o duzină de Orioli înmulţiţi cu cincizeci de Gironni sau Montauberi.

— Vă rog, domnilor, să binevoiţi a lăsa două invitaţii pentru Faënza şi Saldagne. În adevăr, mă mir că nu-i văd aici.

Era de neconceput ca Faënza şi Saldagne să lipsească la apel.

— Sunt fericit, reluă Gonzague, în timpul cât avea loc goana după invitaţiile cotate în strada Quincampoix, sunt fericit că am putut face şi acest neînsemnat lucru pentru voi. Amintiţi-vă bine: pretutindeni pe unde voi trece eu, veţi trece şi voi. Sunteţi în jurul meu un batalion sacru: este în interesul vostru să mă urmaţi, interesul meu este să vă ţin totdeauna capul deasupra mulţimii.

Pe masă nu mai rămaseră decât cele două invitaţii pentru Saldagne şi Faënza. Au reînceput să asculte cu atenţie şi respect cuvintele stăpânului lor.

— Nu mai am să vă spun decât un singur lucru, termină Gonzague. Curând vor avea loc evenimente care vor fi enigme pentru voi. Nu cercetaţi niciodată. Nu cer, ci vă ordon acest lucru, nu căutaţi niciodată motivele comportării mele. Preluaţi doar cuvântul de ordine şi executaţi-l! Dacă drumul e lung şi greu, să nu vă pese, fiindcă vă afirm pe onoarea mea că norocul se află la capătul acestui drum.

— Vă vom urma! exclamă Navailles.

— Cu toţii câţi suntem! adăugă Gironne.

Şi Oriol, rotund ca un balon, conchise cu un gest cavaleresc:

— De-ar fi şi în iad!

— Pe dracu, vere! spuse Chaverny cu jumătate glas. Ce sinceri prieteni avem aici! Aş putea să pariez că…

Un strigăt de surprindere şi de admiraţie îl întrerupse. El însuşi rămase cu gura căscată văzând o fată, de o frumuseţe desăvârşită, care se arătase pe neaşteptate în pragul camerei de dormit a lui Gonzague. Era limpede că nu se aşteptase să găsească acolo atâta lume.

Trecând pragul, obrazul ei foarte tânăr, strălucitor de veselia copilărească, era luminat de un zâmbet jucăuş. La vederea tovarăşilor lui Gonzague se opri, lăsă în jos cu repeziciune voalul de dantelă îngreunat de broderii şi rămase nemişcată ca o statuie fermecătoare. Chaverny o sorbea din ochi. Ceilalţi se străduiau din greu să-şi înfrângă privirile curioase. Gonzague, care la început făcuse o mişcare de nemulţumire, îşi reveni şi se îndreptă spre noua venită. Îi luă

mâna, pe care o duse la buze cu mai mult respect decât galanterie. Fata nu scoase nici un cuvânt.

— E frumoasa solitară! murmură Chaverny.

— Spaniola! adăugă Navailles.

— Aceea pentru care prinţul ţine închisă căsuţa din spatele bisericii Saint-Magloire!

Şi admirau, că adevăraţi cunoscători, stătură în acelaşi timp suplă şi nobilă, glezna adorabilă ataşată la un picior de zână, splendida cunună de păr des, mătăsos şi mai negru ca smoala. Necunoscută purta o toaletă de oraş, a cărei bogăţie aleasă dovedea că era femeie de lume şi o purta cu eleganţă.

— Domnilor, zise prinţul, chiar astăzi trebuie să vedeţi această tânără şi scumpă copilă, căci îmi este scumpă din mai multe motive. Şi, o spun sus şi tare, că nu socoteam să o vedeţi atât de curând. Nu-mi fac onoarea să vă prezint domniei-sale în acest moment, nu am vreme. Aşteptaţi-mă aici, vă rog. Vom avea nevoie de dumneavoastră îndată.

Luă mâna fetei şi o conduse în apartamentul său, a cărui uşă se închise în urma lor. Pe loc feţele curtenilor se schimbaseră, în afară de a tânărului marchiz de Chaverny, care rămase necuviincios ca şi mai înainte.

Stăpânul nu mai era de faţă: toţi aceşti şcolari bărboşi erau în vacanţă!

— Într-un ceas bun! exclamă Gironne.

— Să nu ne jenăm! spuse Montaubert.

— Domnilor, reluă Nocé, regele a făcut o ieşire asemănătoare cu doamna de Montespan, în faţa întregii curţi… Choisy, venerabilul tău unchi o povesteşte în memoriile sale. Erau de faţă monseniorul de Paris, cancelarul, prinţii, trei cardinali şi două stareţe fără să-l mai punem la socoteală pe părintele Letellier. Regele şi contesa trebuiau să-şi ia în mod solemn rămas bun pentru a se înapoia fiecare, în legea lui, sub aripa virtuţii. Dar doamna de Montespan plânse, Louis cel Mare vărsă lacrimi, apoi făcură o plecăciune ilustrei adunări şi plecară împreună.

— Cât e de frumoasă! spuse visător Chaverny.

— Ei! exclamă Oriol. Ştiţi ce idee îmi vine? Dacă am fost chemaţi în acest consiliu de familie pentru un divorţ?

Cu toţii protestară, apoi fiecare recunoscu că acest lucru nu era imposibil. Nimeni nu ignoră separarea profundă ce există între prinţul de Gonzague şi soţia sa.

— Acest drac de om e fin ca chihlimbarul, reluă Taranne, e capabil să-şi lase soţia şi să-i păstreze zestrea!

— Şi în această treabă trebuie să ne dăm votul! adăugă Gironne.

— Ce ai de spus tu, Chaverny? întrebă grasul Oriol.

— Eu zic, replică micul marchiz, că aţi fi nişte infami dacă n-aţi fi nişte proşti.

— În numele lui Dumnezeu, verişorule! exclamă Nocé. Eşti la vârsta când pot fi îndreptate obiceiurile rele; am chef să…

— Lasă, lasă! interpuse paşnicul Oriol.

Chaverny nici măcar nu-l privi pe Nocé.

— Ce frumoasă e! exclamă el a doua oară.

— Chaverny e amorezat! se strigă din toate părţile.

— De asta îl şi iert, adăugă Nocé.

— Dar de fapt, ce se ştie despre această tânără?

— Nimic, răspunse Navailles, afară de faptul că domnul de Gonzague o ascunde cu grijă şi că Peyrolles este sclavul însărcinat să dea ascultare capriciilor frumoasei persoane.

— Peyrolles n-a vorbit?

— Peyrolles nu vorbeşte niciodată.

— De asta îl ţine.

— Ea trebuie să fie la Paris abia de o săptămână-două, căci luna trecută, doamna Nivelle era regină şi stăpâna în căsuţa scumpului nostru prinţ.

— De atunci, adăugă Oriol, n-am mai cinat niciodată în căsuţă.

— Are un fel de corp de gardă în grădină, spuse Montaubert. Şefii de post sunt când Faënza, când Saldagne.

— Mister! Mister!

— Să avem răbdare. Vom afla totul astăzi. Hei! Chaverny!

Micul marchiz tresări de parcă s-ar fi trezit brusc.

— Chaverny, visezi!

— Chaverny, ai amuţit!

— Chaverny, vorbeşte, vorbeşte, chiar de ar fi numai să ne înjuri.

Micul marchiz îşi sprijini bărbia de mâna sa albă.

— Domnilor, spuse el, vă osândiţi la chinurile iadului în fiecare zi, de trei sau de patru ori, pentru câteva bancnote. În schimb, eu m-aş osândi o singură dată pentru această frumoasă fată, asta-i tot.

Lăsându-i pe Cocardasse-junior şi pe Amable Passepoil instalaţi comod în bucătărie, în faţa unui prinz copios, domnul de Peyrolles ieşise din palat pe poarta grădinii. O luă pe strada Saint-Denis şi, trecând prin spatele bisericii Saint-Magloire, se opri în faţa porţii unei alte grădini, ale cărei ziduri dispăreau aproape sub crengile enorme şi grele ale unei alei cu ulmi bătrâni. Domnul de Peyrolles avea în buzunarul vestei sale elegante cheia acestei porţi. Intră. Grădina era pustie. Se vedea, la capătul unei alei, umbroase până la mister, un pavilion nou, construit în stil grec, al cărui peristil era înconjurat de statui. Era o adevărată bijuterie! Ultima operă a arhitectului Oppenort! Domnul de Peyrolles o luă pe aleea întunecoasă şi ajunse la pavilion. În vestibul se aflau mai mulţi valeţi în livrea.

— Unde e Saldagne? întrebă Peyrolles.

Domnul baron de Saldagne nu fusese văzut din ajun.

— Şi Faënza?

Acelaşi răspuns că şi pentru Saldagne. Dar obrazul uscăţiv al intendentului căpătă o expresie de îngrijorare.

— Ce poate să însemne asta? gândi el.

Fără să-i mai iscodească pe valeţi. Întrebă dacă domnişoara putea fi văzută. Urmă un du-te vino al servitorilor prin apartament. Se auzi vocea primei cameriste. Domnişoara îl aştepta pe domnul Peyrolles în budoarul ei.

— N-am putut să dorm, exclamă de cum îl zări. N-am închis ochii toată noaptea! Nu mai vreau să rămân în această casă! Străduţa de dincolo de zid e plină de ucigaşi.

Era frumoasa tânără pe care am văzut-o intrând adineauri la domnul de Gonzague. Fără să-i ponegrim toaleta, era încă şi mai fermecătoare, dacă e posibil, în halatul de dimineaţă, alb, unduitor, care lăsa să se ghicească perfecţiunea taliei subţiri şi totuşi robuste. Frumosul păr negru, desfăcut, cădea în valuri bogate pe umeri, iar picioruşele goale se agitau în papucii de satin. Pentru a te apropia fără primejdie de o asemenea zâna trebuia să fii de marmură. Domnul de Peyrolles avea toate calităţile pentru a ocupa slujba de încredere pe care o

îndeplinea pe lângă stăpânul său. În loc să admire farmecul frumoasei fete, îi spuse:

— Dona Cruz, domnul prinţ doreşte să vă vadă la palatul său, în această dimineaţă.

— Miracol! exclamă tânăra fată. Eu, să ies din închisoarea mea! Eu, să traversez strada! Eu, eu! Sunteţi sigur că nu visaţi stând în picioare, domnule Peyrolles?

Îl privi în faţă, apoi izbucni în râs, făcând o piruetă dublă. Intendentul adăugă fără să clipească:

— Pentru vizita dumneavoastră, domnul prinţ doreşte să vă îmbrăcaţi elegant.

— Eu, strigă tânăra fată, să mă gătesc? Santa Virgen! Nu cred un cuvânt din cele ce-mi spuneţi.

— Vorbesc totuşi foarte serios, dona Cruz. Într-o oră trebuie să fiţi gata.

Dona Cruz se privi într-o oglindă şi îşi râse în nas. Apoi, tumultoasă ca pulberea, strigă:

— Angélique! Justine! Madame Langlois! Vai, ce încete sunt franţuzoaicele astea! zise ea mânioasă că nu le vedea venind înainte de a fi chemate. Madame Langlois! Justine! Angélique!

— Au nevoie de timp, vru să spună flegmaticul intendent.

— Dumneata pleacă, strigă dona Cruz. Ţi-ai făcut comisionul. Mă voi duce.

— Eu trebuie să vă conduc, rectifică Peyrolles.

— Vai ce plictiseală! Santa Maria! suspină dona Cruz. Dacă ai şti cum aş dori să mai văd şi altă mutră decât a dumitale, bunul meu domn de Peyrolles!

Madame Langlois, Angélique şi Justine, trei cameriste pariziene, intrară împreună în acest moment. Dona Cruz le uitase.

— Nu vreau ca acei doi oameni să mai rămână noaptea în casa mea. Mi-e frică de ei.

Era vorba de Faënza şi Saldagne.

— Asta este voinţa domnului prinţ, replică intendentul.

— Sunt oare sclavă? exclamă tumultoasa fată. Oare eu am cerut să vin aici? Dacă sunt prizonieră, cel puţin să-mi pot alege temnicerii! Spune-mi că nu-i voi mai vedea pe aceşti doi indivizi, sau nu mă mai duc la palat.

Madame Langlois, prima cameristă a donei Cruz, se apropie de domnul de Peyrolles şi îi spuse câteva cuvinte la ureche.

Obrazul intendentului, care era palid din naştere, se făcu livid.

— Aţi văzut personal? întrebă el cu un tremur în glas.

— Am văzut! răspunse camerista.

— Când?

— Adineauri. Au fost găsiţi amândoi.

— Unde?

— Afară, după portiţa secretă care dă în străduţă.

— Nu-mi place să se şuşotească în prezenţa mea! spuse jignită dona Cruz.

— Iertare, doamnă, răspunse cu umilinţă intendentul. Mărginiţi-vă să ştiţi că pe aceşti doi oameni care vă displac nu-i veţi mai revedea.

— Atunci să fiu îmbrăcată! ordonă frumoasă fată.

— Au mâncat amândoi ieri seară în subsol, povestea între timp doamna Langlois urmându-l pe Peyrolles spre scară. Saldagne, care era de gardă, a vrut să-l conducă pe domnul de Faënza. Am auzit în străduţă un zăngănit de spade.

— Mi-a vorbit şi dona Cruz despre asta, o întrerupse Peyrolles.

— Zgomotul n-a durat multă vreme, reluă camerista. Adineauri, când un valet a ieşit în străduţă, s-a izbit de cele două cadavre.

— Langlois! Langlois! chemă în acea clipă frumoasă deţinută.

— Duceţi-vă, adăugă camerista urcând în mare grabă treptele. Sunt acolo, la capătul grădinii.

În budoar, cele trei cameriste începură opera uşoară şi plăcută de a îmbrăca o fată frumoasă. Dona Cruz se lăsa pradă pe de-a-ntregul bucuriei de a se vedea atât de frumoasă. Oglinda îi zâmbea. Santa Virgen! Niciodată nu fusese atât de fericită de la sosirea ei în marele oraş Paris, ale cărui străzi lungi şi negre nu le văzuse decât într-o noapte întunecoasă de toamnă.

— În sfârşit! îşi zicea ea. Frumosul meu prinţ îşi va ţine făgăduiala. Voi vedea şi voi fi văzută! Parisul, care mi-a fost atât de lăudat, va fi pentru mine altceva decât un pavilion izolat într-o grădină rece, înconjurată de ziduri!

Şi, plină de veselie, scăpă din mâinile cameristelor pentru a dansa în jurul camerei ca o copilă nebunatică ce era.

Domnul de Peyrolles ajunse repede la capătul grădinii. În fundul unei alei întunecoase plantate cu carpeni, pe un morman de frunze veştede, se aflau întinse două mantii. Sub ele se ghicea formă a două trupuri omeneşti. Peyrolles ridică tremurând prima mantie, apoi pe a doua. Sub prima se afla Faënza, sub a doua Saldagne. Amândoi aveau aceeaşi rană pe frunte, între ochi. Dinţii lui Peyrolles clănţăneau cu zgomot. Lăsă să cadă cele două mantii.

Dintotdeauna romancierii au scris, măcar o singură dată în viaţa lor, o povestire cu un erou sau eroină nefericită; povestea sărmanului copil răpit mamei, care era ducesă, fie de către ţigăncile din Scoţia, de zingarii din Calabria, romii de pe Rin, zlătarii din Ungaria sau de acei gitanos din Spania. Nu ştim cu desăvârşire nimic şi ne luăm angajamentul să nu ne ducem să întrebăm dacă frumoasa noastră dona Cruz era o ducesă furată sau o adevărată fiică de ţigan. Ceea ce-i sigur e că şi-a petrecut toată viaţa printre gitani, mergând ca şi ei din oraş în oraş, din cătun în târguşor, dansând în piaţa publică cât îţi dorea inima pentru un maravedi[15]. Ne va spune ea însăşi cum a părăsit această meserie liberă, dar puţin bănoasă, pentru a veni să locuiască la Paris, în căsuţa domnului de Gonzague.

O jumătate de oră după ce îşi termină toaleta, o găsim în camera acestuia din urmă, emoţionată, în pofida impertinenţei, şi total tulburată de frumoasa intrare pe care o făcuse în sala palatului Nevers.

— De ce nu v-a însoţit Peyrolles? întrebă Gonzague.

— Peyrolles şi-a pierdut graiul şi cumpătul în timp ce mă îmbrăcam, răspunse ea. Nu m-a părăsit decât o clipă pentru a se plimba prin grădină. Când s-a înapoiat, semăna cu un om lovit de trăsnet. Dar, se întrerupse ea cu o voce mângâietoare, nu m-aţi adus aici să-mi vorbiţi de Peyrolles, nu-i aşa, monseniore?

— Nu, răspunse Gonzague râzând, nu pentru a-ţi vorbi despre Peyrolles.

— Spuneţi repede! exclamă dona Cruz. Vedeţi bine cât sunt de nerăbdătoare! Spuneţi repede!

Gonzague o privea cu atenţie. Gândea:

— Am căutat multă vreme. Dar puteam oare descoperi ceva mai bun? Seamănă cu el, pe legea mea! Nu-mi fac nici o iluzie..

— Ei bine! reluă dona Cruz. Spuneţi!

— Aşază-te, dragă copilă, continuă Gonzague.

---

[15] Veche monedă spaniolă.

— Mă voi întoarce oare în închisoarea mea?

— Nu pentru multă vreme.

— Ah! exclamă tânăra cu regret. Mă voi înapoia! Pentru prima oară am văzut azi un colţ al oraşului la lumina soarelui. E frumos! Singurătatea mi se va părea şi mai tristă.

— Aici nu suntem la Madrid, obiectă Gonzague. Trebuie să fim precauţi.

— Şi de ce, de ce să fim precauţi? Fac vreun rău, ca să mă ţineţi ascunsă?

— Nu, fără îndoială, dona Cruz, dar…

— Ah! Monseniore, îl întrerupse ea cu foc, trebuie să vă vorbesc. Sunt prea necăjită. Nu e nevoie să-mi amintiţi, îmi dau seama că nu mai sunt la Madrid unde eram săracă, e-adevărat, orfană, părăsită, e şi mai adevărat, dar liberă, liberă ca aerul cerului.

Se întrerupse şi sprâncenele ei negre se încruntară uşor.

— Ştiţi, monseniore, spuse ea, că mi-aţi promis o mulţime de lucruri?

— Mă voi ţine de cuvânt mai mult decât am promis, răspunse prompt Gonzague.

— Iată o nouă promisiune, şi încep să nu mai cred în promisiuni.

Sprâncenele i se destinseră şi un val de reverie îi îndulci străfulgerarea intensă a privirii.

— Mă cunoşteau cu toţii, spuse ea, oamenii din popor şi seniorii. Mă iubeau, şi când soseam se strigă: *"Veniţi, veniţi s-o vedeţi pe gitană dansând bamboleo din Xérès!"* Şi dacă întârziam, se aflau întotdeauna mulţi spectatori care mă aşteptau în Plaza-Santa, în spatele Alcazarului. Când visez noaptea, revăd portocalii mari ai palatului care înmiresmau aerul serii, şi casele cu turnuleţe brodate, unde pe înserat se ridicau pe jumătate jaluzelele. Ah! Ah! Mi-am împrumutat mandolina multor granzi de Spania! Frumoasă ţară! reîncepu ea cu lacrimi în ochi. Ţara parfumurilor şi a serenadelor! Aici, umbra copacilor voştri e rece şi te face să te înfiori!

Capul i se aplecă pe mână. Gonzague o lăsă să vorbească şi părea că visează.

— Vă amintiţi? zise ea pe neaşteptate. Era într-o seară, dansasem mai târziu că de obicei. La cotitura străzii întunecoase, care urcă spre biserica Adormirii, v-am văzut

deodată lângă mine. Mi-a fost teamă şi în acelaşi timp am sperat. Când mi-aţi vorbit, glasul dumneavoastră grav şi blând m-a îndurerat, dar nu m-am gândit să fug. Mi-aţi spus, aşezându-vă în faţa mea pentru a-mi tăia trecerea: "Cum te cheamă, copila mea? — Santa Cruz, răspunsei. Mă numeam Fior când eram cu fraţii mei, gitani din Granada. Dar, odată cu botezul, preotul mi-a dat numele de Maria Sfintei Cruci." "Ah! Mi-aţi spus dumneavoastră, eşti creştină?" Poate că nu vă mai amintiţi de toate astea, monseniore!

— Ba da, zise distrat Gonzague, n-am uitat nimic.

— Eu, reluă dona Cruz a cărei voce tremura, îmi voi aminti toată viaţa acel ceas. Vă şi iubeam: cum? Nu ştiu. După vârsta îmi puteţi fi tată. Dar unde aş fi putut găsi un iubit mai frumos, mai nobil, mai strălucitor decât dumneavoastră?

Spuse toate astea fără să roşească. Nu ştia ce înseamnă pudoarea noastră. Gonzague o sărută părinteşte pe frunte. Dona Cruz: lăsă să-i scape un suspin adânc.

— Mi-aţi spus, continuă ea: *"Eşti prea frumoasă*, *fata mea*, *ca să dansezi într-o piaţă publică cu o tamburină şi cu o cingătoare de ţechini de aur falşi*. *Vino cu mine"*. Şi v-am urmat. Nu mai aveam voinţă. Intrând în casa voastră, am recunoscut că era palatul Alberoni. Mi s-a spus că sunteţi ambasadorul regentului Franţei pe lângă Curtea de la Madrid. Dar ce-mi păsa mie! Am plecat a doua zi. Nu mi-aţi făcut loc în caleaşca în care călătoreaţi. Vai! Vai! Niciodată nu v-am spus lucrurile astea, căci abia vă întrezăream la intervale atât de rare. Sunt singură, tristă, părăsită. Am făcut acest drum lung, de la Madrid la Paris, acest drum fără: sfârşit, într-o caleaşca cu perdele groase şi veşnic trase. Am făcut drumul plângând, cu inima plină de regrete! Mă şi simţeam o exilată. Şi de câte ori, de câte ori, sfânta Fecioară, în timpul acelor ore nu am regretat serile mele de libertate, dansul meu nebun şi râsul meu pierdut!

Gonzague nu o mai asculta: gândurile îi fugiseră în altă parte.

— Paris! Paris! izbucni ea cu o impetuozitate care-l făcu să tresară. Vă amintiţi cum mi-aţi zugrăvit Parisul? Paris! Paradisul fetelor frumoase! Paris! Vis încântător, bogăţie nesecată, lux orbitor. O fericire de care nu te mai saturi. O sărbătoare pe toată viaţa! Vă amintiţi cum m-aţi încântat, monseniore?

Luă mâna lui Gonzague şi o ţinu în mâinile ei.

— Monseniore! Monseniore! strigă ea cu jale. Am văzut florile noastre din Spania în grădina voastră. Sunt fără vlagă şi triste. Vor muri. Vreţi oare să mă ucideţi, monseniore?

Şi, ridicându-se brusc în picioare pentru a arunca înapoi podoaba părului, spuse cu fulgere în priviri:

— Ascultaţi, nu sunt sclava dumneavoastră. Iubesc mulţimea, singurătatea mă sperie. Iubesc zgomotul, tăcerea mă îngheaţă. Îmi trebuie lumină, mişcare şi mai ales plăcere, plăcerea care te face să trăieşti! Veselia mă atrage, râsul mă îmbată, cântul mă farmecă. Aurul din vinul de Rota îmi pune diamante în ochi, şi când râd, simt cu adevărat că sunt frumoasă.

— Fermecătoare nebunatică! şopti Gonzague mângâind-o părinteşte.

Dona Cruz îşi retrase mâinile.

— La Madrid nu te purtai aşa, spuse ea.

Apoi, înfuriindu-se, continuă:

— Aveţi dreptate, sunt nebună, dar vreau să devin înţeleaptă.. Voi pleca.

— Dona Cruz! exclamă prinţul.

Fata plângea. Prinţul îşi scoase batista brodată pentru a-i şterge lacrimile frumoase. Sub lacrimile care nu avură vreme să se usuce, apăru un zâmbet mândru.

— Mă vor iubi alţii, zise ea ameninţând. Acest paradis, reluă ea cu amărăciune, a fost o închisoare. M-aţi înşelat, prinţe! Un budoar minunat mă aşteptă aici într-un pavilion care părea desprins din palatul unei zâne. Marmură, picturi superbe, draperii de catifea brodate cu aur. Aur şi pe lambriuri. Şi sculpturi, cristale pe bolţi…. Dar, în jur, continuă ea, umbrare întunecoase şi umede, peluze negre unde cad unele după altele sărmanele frunze moarte din cauza acestui frig care mă îngheaţă, cameriste mute, valeţi discreţi, temniceri sălbatici şi, ca majordom, acest om livid, acest Peyrolles!

— Ai de ce să te plângi de Peyrolles? întrebă Gonzague.

— Nu! E sclavul tuturor dorinţelor mele. Îmi vorbeşte cu blândeţe, chiar cu respect şi, de fiecare dată când se apropie de mine, pana pălăriei sale mătură podeaua.

— Atunci?

— Vă bateţi joc, domnule! Nu ştiţi oare că pune zăvoare la uşa mea şi că joacă pe lângă mine rolul de paznic de harem?

— Exageraţi totul, dona Cruz!

— Să ştiţi prinţe, pasărea captivă nici nu priveşte zăbrelele de aur ale coliviei. Nu-mi place la dumneavoastră. Sunt prizonieră. Răbdarea mea a ajuns la capăt. Vă somez să-mi redaţi libertatea!

Gonzague începu să surâdă.

— De ce mă ascundeţi astfel privirilor? continuă ea. Răspundeţi! Vreau să-mi răspundeţi!

Capul ei fermecător se ridică impetuos. Gonzague continua să surâdă.

— Nu mă iubiţi! spuse ea roşind, nu de ruşine ci de ciudă. Deoarece nu mă iubiţi, nu puteţi fi gelos pe mine!

Gonzague îi luă mâna şi o duse la buze. Ea se roşii şi mai tare.

— Am crezut… murmură ea coborând ochii, mi-aţi spus o dată că nu sunteţi căsătorit. La toate întrebările mele despre acest subiect, toţi cei ce mă înconjoară tac… Am crezut, când am văzut că-mi aduceţi profesori de tot felul, când am văzut că vreţi să învăţ tot ce face farmecul doamnelor din Franţa, de ce n-aş spune-o? M-am crezut iubită.

Se opri să arunce pe furiş o privire spre Gonzague, ai cărui ochi exprimau plăcere şi admiraţie.

— Şi am lucrat, continuă ea, ca să devin mai demnă şi mai bună. Munceam cu râvnă, cu ardoare. Nimic nu era prea greu. Mi se părea că nu există obstacol destul de puternic pentru a-mi opri voinţa. Zâmbiţi! strigă ea cu o adevărată mişcare de furie. Santa Virgen, nu mai zâmbiţi astfel, prinţe, sau mă faceţi să înnebunesc!

Se aşeză în faţa lui şi, cu un ton care nu admitea nici un fel de prefăcătorie, spuse:

— Dacă nu mă iubiţi, ce vreţi de la mine?

— Vreau să te fac fericită, dona Cruz, răspunse cu blândeţe Gonzague. Vreau să te fac fericită şi puternică.

— Lăsaţi-mă mai întâi liberă! izbucni frumoasa captivă revoltată la culme.

Şi cum Gonzague încerca să o calmeze, repetă:

— Lăsaţi-mă liberă! Liberă, liberă! Asta îmi ajunge, nu vreau decât asta.

Apoi, dând frâu liber fanteziei violente:

— Vreau să văd Parisul! Vreau Parisul promisiunilor voastre! Parisul zgomotos şi strălucitor pe care-l ghicesc dincolo de zidurile închisorii mele. Vreau să ies! Vreau să mă arăt pretutindeni. La ce-mi servesc podoabele între patru pereţi? Priviţi-mă! Credeaţi că mă voi prăpădi plângând?

Şi deodată începu să râdă într-un hohot nestăvilit.

— Priveşte-mă, prinţe, iată-mă consolată. Nu voi mai plânge niciodată, voi râde totdeauna, cu condiţia să mi se arate Opera despre care nu ştiu decât numele, serbările, dansurile…

— În această seară, o întrerupse Gonzague cu răceală, vei purta cele mai frumoase pietre preţioase.

Fata îl privi straniu şi cu sfidare.

— Şi eu te voi conduce, continuă Gonzague, la balul domnului Regent.

Dona Cruz rămase ca năucită. Obrazul ei mobil şi fermecător îşi schimbă de două trei ori culoarea.

— Să fie adevărat? întrebă ea în cele din urmă, căci mai avea îndoieli.

— E adevărat, spuse Gonzague.

— Veţi face asta? strigă ea. Oh! Vă iert totul, prinţe! Sunteţi bun, sunteţi prietenul meu!

I se aruncă de gât. Apoi, părăsindu-l, începu să ţopăie ca o nebună. Tot dansând spunea:

— Balul regentului! Vom merge la balul regentului! Cu toate că zidurile sunt groase, grădina rece şi pustie, ferestrele închise, tot am auzit vorbindu-se de balul regentului, ştiu că voi vedea minunăţii. Şi eu voi fi acolo! Oh! Mulţumesc, mulţumesc, prinţe! se întrerupse ea. Dacă aţi şti cât de frumos sunteţi când sunteţi bun! Balul e la Palais-Royal, nu-i aşa? Eu, care muream de dorinţă să văd Palais-Royal!

Se afla la capătul încăperii. Dintr-o săritură fu lângă Gonzague-şi îngenunche pe o pernă la picioarele lui. Şi, cu o mutră foarte serioasă, încrucişând mâinile ei frumoase pe genunchiul prinţului şi privindu-l insistent, îl întrebă:

— Ce toaletă voi purta? Gonzague clătină cu gravitate capul.

— La balurile de la Curtea Franţei, dona Cruz, răspunse el, există ceva care înalţă şi împodobeşte un obraz frumos mai mult decât cea mai pretenţioasă toaletă.

Dona Cruz încercă să ghicească.

— Să fie zâmbetul? zise ea ca un copil căruia i se propune o enigmă naivă.

— Nu, replică Gonzague.

— Să fie graţia?

— Nu, tu ai şi zâmbet şi graţie, dona Cruz. Lucrul de care îţi vorbesc…

— Nu-l am. Ce o fi oare?

Şi, cum Gonzague întârzia cu răspunsul, ea adăugă nerăbdătoare:

— Mi-l veţi da?

— Ţi-l voi da, dona Cruz.

— Dar ce oare n-am? întrebă cocheta, care în aceeaşi clipă aruncă o privire triumfătoare spre oglindă.

Fără îndoială, oglinda nu putea suplini răspunsul lui Gonzague.

Prinţul răspunse:

— Un nume!

Şi iat-o pe dona Cruz prăbuşită din culmea bucuriei sale. Un nume! Ea nu avea nume! Palais-Royal nu era Plaza-Santa din spatele Alcazarului. Aici nu mai era vorba să danseze la sunetul tamburinei, cu o centură de ţechini falşi în jurul şoldurilor. Oh! Sărmana dona Cruz! Gonzague tocmai îi făcuse o promisiune, dar promisiunile lui Gonzague… Şi, de altfel, se poate dărui oare un nume? Prinţul părea că preîntâmpina el însuşi această obiecţie.

— Dacă n-ai avea un nume, scumpă copilă, spuse el, toată afecţiunea mea tandră ar fi neputincioasă. Dar numele tău a fost doar rătăcit. Eu l-am regăsit. Ai un nume ilustru, printre cele mai ilustre din Franţa.

— Ce spuneţi? exclamă fata uluită.

— Ai o familie, continuă Gonzague al cărui ton era solemn, o familie puternică şi aliată cu regii noştri. Tatăl tău a fost duce.

— Tatăl meu! repetă dona Cruz. Era duce, spuneţi dumneavoastră? Deci, a murit?

Gonzague plecă fruntea.

— Şi mama mea?

— Mama ta este prinţesă, răspunse prompt Gonzague.

— Trăieşte! exclamă dona Cruz, a cărei inimă bătea tare. Aşa aţi spus: este prinţesă! Trăieşte! Mama mea! Vă rog, vorbiţi-mi despre mama!

Gonzague puse un deget pe buze.

— Nu acum, şopti el.

Dar dona Cruz mu era făcută să se lase speriată de aceste aere misterioase. Îl prinse pe Gonzague de mâini.

— Îmi veţi vorbi despre mama mea, zise ea, pe dată! Doamne! Cum o voi iubi! E bună, nu-i aşa? Şi foarte frumoasă? Ce straniu lucru, se întrerupse ea cu gravitate. Totdeauna am visat aşa ceva. Îmi spunea un glas lăuntric că sunt faţa unei prinţese.

Lui Gonzague îi fu greu să rămână serios.

— Toate sunt la fel, gândi el.

— Da, continuă dona Cruz, când adormeam seara, o vedeam pe mama mea, veşnic, veşnic aplecată la căpătâiul meu, cu păr lung, negru, cu un colier de perle, cu sprâncene mândre, cu cercei lungi de diamante şi cu o privire atât de blândă! Cum o cheamă pe mama mea?

— Nu poţi afla încă, dona Cruz.

— Dar de ce?

— O mare primejdie…

— Înţeleg! înţeleg, întrerupse faţa cuprinsă deodată de vreo amintire romanescă. Am văzut la teatrul din Madrid comedii fel de fel: nu se spunea niciodată tinerelor fete de la început numele mamei lor.

— Niciodată, aprobă Gonzague.

— O mare primejdie, reluă dona Cruz, şi cu toate astea, eu ştiu să fiu discretă: povestiţi. Aş păstra secretul până la moarte.

Frumoasă şi mândră ca Chimana[16] ea se aşeză în faţa prinţului.

— Nu mă îndoiesc, replică prompt Gonzague, dar nu vei aştepta multă vreme, scumpă copilă. În câteva ore secretul mamei tale îţi va fi dezvăluit. În clipa asta nu trebuie să ştii decât un singur lucru: că nu te numeşti Maria de Santa Cruz.

— Numele meu adevărat era Flor?

— Nicidecum.

— Prin urmare, cum mă voi numi?

— Din leagăn ai căpătat numele mamei tale, care era spaniolă. Te numeşti Aurore.

Dona Cruz tresări şi repetă:

---

[16] Eroină din Cidul de Corneille. (n.t.)

— Aurore!

Apoi adăugă, bătând din palme:

— Ce stranie întâmplare!

Gonzague o privi atent. Aşteptă să vorbească.

— De ce eşti atât de surprinsă? întrebă el.

— Sărmana micuţă Aurore! murmură dona Cruz, cu ochi umezi. Cât de bună era! Şi frumoasă! Şi cum o iubeam!

Gonzague făcea evident eforturi să-şi ascundă curiozitatea febrilă. Din fericire, dona Cruz era pierdută în întregime în amintirile ei.

— Ai cunoscut, zise prinţul afectând o indiferenţă rece, o tânără care se numea Aurore?

— Da.

— Ce vârsta avea?

— Vârsta mea. Eram amândouă fetiţe şi ne iubeam cu căldură cu toate că ea era fericită şi eu foarte săracă.

— E mult de atunci?

— Ani şi ani.

Fata îl privi drept în faţă pe Gonzague şi adăugă:

— Dar se pare că vă interesează asta, domnule prinţ.

Gonzague era dintre acei oameni pe care nu-i găseşti niciodată pe picior greşit. Luă mâna donei Cruz şi răspunse cu blândeţe:

— Mă interesează tot ce iubeşti, fetiţa mea. Vorbeşte-mi de acea tânără Aurore care ţi-a fost cândva prietenă.

Capitolul VII - Prinţul de Gonzague

Camera de dormit a lui Gonzague, de un lux rafinat, ca de altfel tot restul palatului, se deschidea pe o parte spre o încăpere care servea drept budoar şi dădea în micul salon unde i-am lăsat pe perceptorii şi gentilomii noştri; pe cealaltă parte comunica biblioteca, bogată în ediţii şi cărţi rare, fără rival la Paris.

Gonzague era un om foarte instruit, savant latinist, cunoscător al mărilor scriitori din Atena şi Roma, la nevoie

teolog subtil şi foarte competent în studii filozofice. De-ar fi fost la fel de cinstit pe cât era de cult, nimic nu i-ar fi stat în faţă. Dar îi lipsea spiritul de dreptate. Cu cât eşti mai puternic, cu atât te îndepărtezi de calea cea dreaptă, dacă nu ai principii.

Era că acel prinţ din basmele copilăriei, care se naşte într-un leagăn de aur înconjurat de zâne binevoitoare. Zânele îi dau totul acestui fericit mic prinţ, tot ce poate aduce gloria şi fericirea unui om. Dar a fost uitată o zână, ea se supără, vine mânioasă la leagăn şi spune: Vei păstra tot ce ţi-au dat surorile mele, dar...

Acest dar e suficient să-l facă pe micul prinţ unul dintre cei mai mizerabili oameni.

Gonzague era frumos, se născuse nespus de bogat. Cobora dintr-o familie domnitoare, era viteaz şi o dovedise; avea cultură, inteligenţă şi puţini oameni ştiau să mânuiască vorbirea cu atâta autoritate ca el; valoarea sa de diplomat era cunoscută şi citată în locuri înalte, iar la curte toată lumea era fermecată de el, dar... Dar nu avea nici un Dumnezeu şi trecutul său îi tiraniza de pe acum prezentul. Nu mai era în stare să se oprească pe panta pe care îşi pusese piciorul în tinereţe. În mod fatal era împins spre fapte rele pentru a acoperi şi a ascunde vechile sale acte criminale. Putea înfăptui lucruri bune, dar făcea numai rău. Nu se dădea înapoi de la nimic. După douăzeci şi cinci de ani de lupte nu simţea încă oboseala.

În ce priveşte remuşcările, Gonzague nu credea în ele cum nu credea nici în Dumnezeu. Nu e nevoie să-l informăm pe cititor că dona Cruz era pentru el un instrument, un instrument foarte abil ales şi care, după toate aparenţele, trebuia să funcţioneze de minune.

Gonzague nu o alesese la întâmplare pe tânără. Şovăise îndelung înainte de a-şi fixa alegerea. Dona Cruz întrunea toate calităţile pe care le visase, împreună cu o oarecare asemănare, desigur destul de vagă, dar suficientă pentru ca neştiutorii să poată rosti cuvintele atât de preţioase pentru el: *"Are un aer de familie"*. Aprecierea dă imposturii o credibilitate extraordinară. Dar, pe neaşteptate, intervenea o împrejurare la care nu se gândise. În acest moment, din cauza straniei destăinuiri despre care dona Cruz tocmai îl informase. Gonzague avea nevoie de toată dibăcia pentru a-şi ascunde tulburarea. Şi, în ciuda

abilităţii recunoscute de toată lumea, tânăra descoperi neliniştea lui şi se miră.

Ultima frază a prinţului, oricât de abilă era, stârni îndoiala în mintea donei Cruz. Îi trezi bănuieli. Femeile nu au nevoie să înţeleagă pentru a se pune în gardă. Dar ce spusese ea oare, ca să emoţioneze un om atât de puternic, cu atâta sânge rece? Numele pronunţat de ea: Aurore… Ce reprezenta acest nume? Mai întâi, cum spusese tânăra captivă, acest nume era rar; apoi începu să aibă presimţiri. Acest nume îl izbise puternic. Iar Gonzague, superstiţios, era frământat de însăşi violenţa şocului resimţit. Îşi spunea: *"Este un avertisment!"* Avertisment din partea cui? Gonzague credea în stele, sau, cel puţin, în steaua lui. Stelele au glas: a lui vorbise. Dacă acest nume, auzit din întâmplare, era o dezvăluire, consecinţele acestei dezvăluiri erau atât de grave, încât uimirea şi tulburarea prinţului nu mai puteau fi un subiect de mirare. Căuta de optsprezece ani! Se ridică, luând ca pretext larma ce se auzea din grădină, dar, în realitate, pentru a-şi calma neliniştea şi pentru a-şi da o anumită expresie feţei.

Camera lui era situată în unghiul format de aripa din dreapta a faţadei palatului care dădea spre grădină şi corpul principal al clădirii. În faţa ferestrelor sale se aflau cele ale apartamentului ocupat de doamna prinţesă de Gonzague. Perdele grele cădeau peste geamurile tuturor ferestrelor închise. Văzând gestul lui Gonzague, dona Cruz se ridică la rândul ei şi vru să se îndrepte spre fereastră. La ea nu era decât o curiozitate copilărească.

— Rămâi pe loc, îi zise Gonzague, nu trebuie încă să fii văzută.

Sub fereastră şi pe toată întinderea grădinii devastate se agita o mulţime compactă. Prinţul nu aruncă măcar o privire oamenilor; ochii i se fixară preocupaţi şi posomorâţi asupra ferestrelor soţiei sale.

— Va veni oare? gândea el.

Dona Cruz îşi reluase locul, cu un aer îmbufnat.

— Oricum, îşi zise Gonzague, bătălia va fi decisivă.

Apoi, luând o hotărâre:

— Trebuie să ştiu cu orice preţ…

În clipa când se pregătea să se îndrepte spre tânără fată, i se păru că recunoaşte în mulţime acel mic personaj a cărui

apariţie excentrică făcuse senzaţie în salonul de gală în această dimineaţă. Era cocoşatul căruia îi fusese adjudecată cuşca câinelui Médor. Cocoşatul ţinea în mână o carte de rugăciuni şi privea şi el ferestrele doamnei de Gonzague. În oricare altă împrejurare, Gonzague ar fi dat oarecare atenţie acestui fapt, căci de obicei nu neglija nimic. Dar acum voia să ştie. Dacă ar fi rămas încă un minut la fereastră, iată ce ar fi văzut: o femeie cobora peronul aripii stângi a clădirii; o cameristă a prinţesei; se apropie de cocoşat, care-i spuse repede câteva cuvinte şi îi dădu cartea de rugăciuni. Apoi camerista se înapoie la doamna prinţesă şi cocoşatul dispăru.

— Zgomotul vine de la o ceartă între noii locatari, zise Gonzague reluându-şi locul lângă dona Cruz. Unde am rămas, scumpă copilă?

— La numele pe care trebuia să-l port de acum înainte.

— Numele care îţi aparţine. Dar care ne-a întrerupt. Despre ce era vorba?

— Cum, aţi uitat? spuse dona Cruz cu un zâmbet răutăcios.

Gonzague se prefăcu că încearcă să-şi amintească:

— Ah! exclamă el. Ştiu: o fată pe care o iubeai şi care purta şi ea numele de Aurore.

— O tânără frumoasă, orfană ca şi mine.

— Adevărat? Asta se petrecea la Madrid?

— La Madrid.

— Era spaniolă?

— Nu, era franţuzoaică.

— Franţuzoaică? repetă Gonzague, care simula admirabil nepăsarea.

Îşi înăbuşi chiar un uşor căscat. Aţi fi spus că doar din complezenţă continuă subiectul conversaţiei. Dar degeaba cheltuia atâta dibăcie! Zâmbetul şiret al donei Cruz ar fi trebuit să-l pună în gardă.

— Şi cine se îngrijea de ea? întrebă el, cu un aer distrat.

— O femeie bătrână.

— Înţeleg. Dar cine plătea doamna de companie?

— Un gentilom.

— Francez şi el?

— Da, francez.

— Tânăr, sau bătrân?

— Tânăr şi foarte frumos.

Fata îl privea drept în ochi. Gonzague se prefăcu din nou că abia se ţinea să nu caşte.

— Dar de ce îmi vorbiţi despre lucruri ce vă plictisesc? exclamă dona Cruz râzând. Doar nu-l cunoaşteţi pe gentilom. Nu v-aş fi crezut atât de curios.

Gonzague îşi dădu seama că trebuie să se străduie să joace mai prudent.

— Nu sunt curios, copila mea, răspunse el schimbând tonul. Nu mă cunoşti încă. E sigur că, personal nu mă interesează nici tânără, nici gentilomul, deşi cunosc multă lume la Madrid, dar când pun întrebări, am eu motivele mele să fac acest lucru. Vrei să-mi spui numele acestui gentilom?

De astă dată, frumoşii ochi ai donei Cruz exprimară o reală neîncredere.

— L-am uitat, răspunse ea tăios.

— Cred că dacă ai vrea… stărui Gonzague zâmbind.

— Vă repet că l-am uitat.

— Ia încearcă, adună-ţi amintirile… Să căutăm împreună.

— Dar ce vă pasă de numele acestui gentilom?

— Să încercăm, îţi spun. Vei vedea apoi ce vreau să fac. Nu e cumva?…

— Domnule prinţ, îl întrerupse fata, oricât aş încerca, nu mi-l amintesc.

Aceste cuvinte fură spuse atât de hotărât, încât orice stăruinţă devenea inutilă.

— Să nu mai vorbim despre el, spuse Gonzague. E supărător, iată tot, şi îţi voi spune de ce e supărător. Un gentilom francez stabilit în Spania nu poate fi decât un exilat. Din nenorocire, sunt mulţi în această situaţie. Aici nu ai nici o prietenă de vârsta ta, scumpă copilă şi prietenia nu se improvizează. Îmi spuneam: am trecere peste tot; voi face ca gentilomul să fie graţiat, şi el îşi va readuce fata, iar micuţa mea dona Cruz nu va mai fi singură.

Cuvintele sale aveau un ton atât de simplu şi adevărat încât biata fată fu emoţionată până în adâncul inimii.

— Vai, spuse ea, ce bun sunteţi!

— Nu am nici un fel de ranchiună, spuse zâmbind Gonzague, mai e încă timp.

— Ceea ce-mi propuneţi, zise dona Cruz nu îndrăzneam să vă cer, dar muream s-o fac! Nu aveţi nevoie să ştiţi numele

gentilomului, nici n-aveţi nevoie să scrieţi în Spania. Mi-am revăzut prietena.

— De curând?

— De foarte curând.

— Unde?

— La Paris.

— Aici? zise Gonzague.

Dona Cruz nu mai era neîncrezătoare. Gonzague îşi păstra zâmbetul, dar era palid.

— Doamne! spuse fata fără să mai fie întrebată. A fost în ziua sosirii noastre. După ce am trecut de poarta Saint-Honoré mă certam cu domnul de Peyrolles pentru a trage perdelele pe care le ţinea cu încăpăţânare închise.

M-a împiedicat astfel să văd Palais-Royal şi nu-i voi ierta acest lucru. După ce cotisem pe lângă o curte mică, din apropiere, caleaşca mergea atingând casele. Am auzit un cântec venind dintr-o încăpere joasă. Domnul de Peyrolles avea mâna pe perdea, dar o retrase deoarece i-am tras una cu evantaiul. Recunoscusem vocea. Am ridicat perdeaua. Mica mea Aurore, aceeaşi dintotdeauna, dar mult mai frumoasă, stătea la fereastră.

Gonzague îşi scoase carneţelul din buzunar.

— Am scos un strigăt, continuă dona Cruz. Caleaşca îşi reluase goana. Am vrut să cobor, am făcut un tărăboi infernal. Ah! De-aş fi fost mai puternică, să-l strâng de gât pe domnul Peyrolles al dumneavoastră!

— Cum spuneai? întrerupse Gonzague. O stradă pe lângă Palais-Royal?

— Foarte aproape.

— Ai recunoaşte-o?

— Oh! făcu dona Cruz. Ştiu cum se numeşte. Primul lucru a fost să-l întreb pe domnul de Peyrolles.

— Şi cum se numeşte?

— Strada Chantre. Dar ce scrieţi acolo, prinţe?

— Tot ce trebuie ca să-ţi poţi revedea prietena.

Dona Cruz se ridică, cu fruntea roşie de plăcere şi ochii strălucind de bucurie.

— Sunteţi bun! repetă ea. Sunteţi deci cu adevărat bun.

Gonzague îşi închise carneţelul şi-l puse în buzunar.

— Scumpă copilă, curând vei putea judeca singură. Acum trebuie să ne despărţim pentru câteva clipe. Vei asista la o ceremonie solemnă. Nu-ţi fie teamă să arăţi cât eşti de emoţionată şi tulburată, e firesc, toată lumea îţi va fi recunoscătoare.

Se ridică şi luă mâna donei Cruz.

— În cel mult o jumătate de oră îţi vei revedea mama, reluă el.

Dona Cruz îşi puse mâna pe inimă.

— Ce-i voi spune? întrebă ea.

— Nu trebuie să-i ascunzi nimic din mizeria copilăriei tale, nimic, mă auzi? Nu ai nimic de spus decât adevărul, întregul adevăr.

Prinţul ridică o draperie în spatele căreia era un budoar.

— Intră aici, spuse el.

— Da, murmură tânăra. Mă voi ruga lui Dumnezeu pentru mama mea.

— Roagă-te, dona Cruz, roagă-te. Această oră e deosebit de solemnă în viaţa ta.

Fata intră în budoar. Draperia căzu la loc, după ce Gonzague îi sărutase mâna.

— Visul meu! gândea ea cu glas tare. Mama mea este prinţesă!

Rămas singur, Gonzague se aşează în faţa biroului, cu capul în mâini. El era acela care avea nevoie de reculegere. Un potop de gânduri se frământă în creierul său.

— Strada Chantre! murmură el. E oare singură? A urmat-o şi el? Ar fi prea îndrăzneţ. Dar e chiar ea?

Rămase o clipă cu ochii ţintuiţi în gol, apoi exclamă:

— De asta trebuie să mă asigur înainte de toate.

Sună. Nimeni nu răspunse. Îl strigă pe Peyrolles. Tot nu răspunse nimeni. Gonzague se ridică şi trecu repede în bibliotecă, unde de obicei intendentul aştepta ordinele sale. Biblioteca era pustie. Pe masă se afla un plic pe numele lui Gonzague. Îl deschise. Biletul era scris de mâna lui Peyrolles. Conţinea aceste cuvinte:

"Am venit aici; aveam multe să vă spun. S-au petrecut lucruri stranii la pavilion".

Apoi, ca post-scriptum:

"Domnul cardinal de Bissy se află la prinţesă. Veghez!"

Gonzague mototoli biletul.

— Îi vor spune cu toţii, murmură el: Asistaţi la consiliu în interesul dumneavoastră, pentru copilul dumneavoastră dacă există… Ea va ţine piept. Nu va veni. E o femeie moartă! Şi cine a ucis-o? se întrerupse el, cu fruntea mai palidă şi cu ochii plecaţi.

Gândea cu glas tare fără să vrea:

— Ce femeie mândră era altădată Mai frumoasă decât cele mai frumoase, blândă ca îngerii, curajoasă că un cavaler! Este singura femeie pe care aş fi iubit-o dacă aş fi putut iubi o femeie!

Se ridică, şi surâsul sceptic îi reveni pe buze.

— Fiecare pentru sine! spuse el. E oare vina mea dacă, pentru a mă ridica deasupra unui anumit nivel, trebuie să pun piciorul pe trepte formate din capete şi inimi?

Cum se înapoiase în camera sa, privirea-i căzu pe draperiile budoarului unde era închisă dona Cruz.

— Asta se roagă, spuse el. Ei bine! Acum parcă-mi vine să cred în trăsnaia asta numită vocea sângelui. Ea a fost emoţionată, dar nu prea mult, în nici un caz că o adevărată fiică căreia i s-ar fi spus aceleaşi cuvinte: îţi vei revedea mama. Ah! O ţigăncuşă. S-a gândit la diamante, la serbări. Nu poţi îmblânzi lupii!

Se duse să tragă cu urechea la uşa budoarului.

— Ce se mai roagă! exclamă el. Chiar cu adevărat! E un lucru straniu! Toţi aceşti copii lăsaţi în voia întâmplării au pe undeva în creierul lor aiurit o idee, care se naşte odată cu primul lor dinte şi nu moare decât cu ultimul suspin, ideea că mama lor este prinţesă. Toţi caută, cu desaga în spinare, pe regele care le e tată. Fata asta e fermecătoare, o adevărată bijuterie! gândi el. Şi cât de bine şi de naiv mă va sluji fără să ştie! Dacă vreo ţărancă cumsecade, mama ei adevărată, ar veni acum să-i întindă braţele, fir-ar să fie! s-ar înroşi de furie. Vom vedea lacrimi când îşi va povesti copilăria. Comedia se strecoară peste tot…

Pe birou se afla o sticlă de cristal cu vin de Spania şi un pahar. Îşi turnă un pahar plin şi bău.

— Haide, Philippe! îşi zise aşezându-se în faţa hârtiilor împrăştiate. Asta ţi-e norocul! Azi sau niciodată vom arunca un văl peste trecut! Frumoasă partidă! Mare miză! Milioanele băncii Law se pot preschimba, la fel că ţechinii din o mie şi una de nopţi, în frunze veştede. Dar imensele domenii ale lui Nevers, iată ceva solid!

Puse în ordine notele pregătite cu mult înainte, dar, încetul cu încetul, i se întunecă fruntea ca şi cum un gând înfricoşător ar fi pus stăpânire pe el.

— Nu am de ce să-mi fac iluzii, şi zise, încetând să lucreze pentru a se mai gândi. Răzbunarea regentului va fi implacabilă. E uşuratic, uituc, dar îşi aminteşte de Philippe de Nevers, pe care-l iubea ca pe un frate. Am văzut lacrimi în ochii lui când o privea pe soţia mea în doliu, soţia mea care e văduva lui Nevers. Dar ce spoială bună! Au trecut nouăsprezece ani şi nici un glas nu s-a ridicat împotriva mea!

Îşi trecu dosul mâinii pe frunte de parcă ar fi vrut să izgonească acest gând obsedant.

— N-are importanţă, conchise, voi pune capăt acestei situaţii. Voi găsi un vinovat şi, odată pedepsit, totul se va termina, voi dormi liniştit.

Printre hârtiile întinse pe biroul lui, aproape toate cifrate, era una pe care scria:

"De aflat dacă doamna de Gonzague o crede pe fiica ei moartă sau în viaţă".

Şi, dedesubt:

"De aflat dacă actul de naştere este în posesia ei".

— Pentru asta, ar trebui să vină, gândi Gonzague. Aş da o sută de mii livre pentru a şti doar dacă are actul de naştere, sau dacă acest act există. Căci, dacă ar exista, pun eu mâna pe el! Şi, cine ştie? gândi el cuprins de speranţe renăscute. Cine ştie? Mamele sunt cam la fel cu bastarzii despre care vorbeam adineauri, care-şi văd peste tot părinţii, la fel cum aceştia îşi văd copiii. Nu cred deloc în infailibilitatea mamelor. Cine ştie? Poate

îşi va deschide braţele micii mele gitane...? Ah! Ce victorie în cazul ăsta! Serbări, imnuri de recunoştinţă, banchete! Un Te deum, dacă vor! Şi salut, moştenitoarei lui Nevers!

Râdea. Când i se potoli râsul, continuă:

— Apoi, peste câtva timp, o tânără şi frumoasă prinţesă poate muri.

Mor atâtea fete tinere! Doliu general, discurs funebru ţinut de un arhiepiscop. Şi, pentru mine, o moştenire enormă pe care, fir-ar să fie, am meritat-o!

Orologiul din turnul bisericii Saint-Magloire suna ora două după-amiază. Era momentul fixat pentru deschiderea şedinţei tribunalului de familie.

Capitolul VIII - Văduva lui Nevers

Desigur, nu se poate spune că nobilul palat Lorraine fusese predestinat să devină un tripou pentru speculanţii jocului de bursă. Totuşi trebuie să mărturisim că era admirabil situat şi bine împărţit în acest scop. Cele trei laturi ale grădinii, care se întindeau de-a lungul străzilor Quincampoix, Saint-Denis şi Aubry-le-Boucher, ofereau trei intrări de preţ. Mai ales prima valora în aur greutatea pietrelor mari ale noului portal. Acest iarmaroc nu era oare mai comod decât însăşi strada Quincampoix, veşnic plină de noroi şi mărginită de cocioabe dărăpănate, unde cămătarii erau asasinaţi fără greutate. Grădinile lui Gonzague erau evident destinate să detroneze strada Quincampoix. Toată lumea prezicea asta şi, din întâmplare, toată lumea avea dreptate.

Timp de douăzeci şi patru de ore se vorbise despre defunctul cocoşat Esop I. Un fost soldat din gardă, numit Gruel şi supranumit Balena, încercase să-i ia locul; dar Balena măsura un metru optzeci şi asta îl stingherea. Degeaba se apleca Balena, spinarea lui tot era prea înaltă ca să poţi scrie comod pe ea ca pe un pupitru numai că Balena anunţase fără înconjur că-l va înghiţi pe oricare Iona care i-ar face concurenţă. Această ameninţare îi înfricoşase pe toţi cocoşaţii din capitală. Balena

avea şi statură şi forţa să-i înghită pe toţi, unii după alţii. Nu era un băiat rău, dar putea bea între şase şi opt ulcele de vin pe zi, şi vinul era scump în anul 1717: Balena trebuia să-şi câştige existenţa.

Când cocoşatul nostru, beneficiarul cuştii lui Médor, veni să-şi ia în primire domeniul, s-a râs mult în grădina lui Nevers. Toată strada Quincampoix se duse acolo să-l vadă. A fost botezat pe loc Esop al II-lea, şi spatele lui, cu ghebul bine adaptat pentru transcrierea tranzacţiilor avu un succes nebun. Balena mormăi, ca şi Médor.

Balena îşi dădu seama pe loc că Esop al II-lea era un rival de temut. Cum Médor nu era mai puţin necăjit decât el, ura lor ascunsă se uni. Balena deveni protectorul lui Médor, care-şi arăta colţii mari de fiece dată când îl vedea pe noul stăpân al cuştii sale. Toate astea puteau sfârşi tragic. Nimeni nu se îndoia că ghebosul era destinat să devină viitoarea pradă a Balenei. În consecinţă, pentru a se conforma tradiţiilor biblice, i se dădu o a doua poreclă, Iona. Mulţi oameni cu şira spinării dreaptă nu poartă o etichetă atât de lungă. Nimic nu era totuşi de prisos! Esop al II-lea, alias Iona, întruchipa într-o manieră elegantă şi precisă imaginea unui cocoşat digerat de o balenă. Totul semăna cu un discurs funebru rostit cu anticipaţie.

Esop al II-lea nu părea să se îngrijoreze prea mult de soarta îngrozitoare ce-l aştepta. Îşi luase în primire cuşca şi o mobilase foarte corect, cu o mică bancă şi un cufăr. La urma urmei, nici Diogene, în butoiul lui, care de fapt era o amforă, nu locuise atât de bine. Şi Diogene avea un metru şaptezeci, precum spun toţi istoricii.

Esop al II-lea se încinse la brâu cu o frânghie de care atârna un sac solid de pânză. Cumpără o scândură, o călimară şi pene de scris. Capitalul său crescuse. Când vedea o tranzacţie pe cale să se încheie, se apropia discret, la fel ca Esop I-ul, regretatul său predecesor, îşi muia până în cerneală şi aştepta. Odată tranzacţia încheiată, prezenta scândură pe ghebul său; se puneau titlurile de rentă pe scândura şi oamenii iscăleau comod, la fel ca şi în dugheană unui scrib public. După aceea, Esop al II-lea îşi lua călimara cu o mână, scândura cu cealaltă. Scândura servea şi drept taler pentru ofrande, care intrau în sacul de pânză groasă.

Nu avea tarif. Esop al II-lea, după exemplul modelului său, primea orice, cu excepţia monedelor de aramă. Dar era oare cunoscută aramă în strada Quincampoix? Aramă, în aceste vremuri fericite, nu mai servea decât la obţinerea coclelei pentru otrăvirea unchilor bogaţi.

Esop al II-lea se înfiinţase la zece dimineaţa. Către ora unu după prânz îl chemă pe unul dintre numeroşii negustori de carne rece, care veneau şi plecau prin acest iarmaroc de hârtie, cumpără o pâine bună, cu coajă aurie, o găină care-ţi lăsa gura apă privind-o, şi o sticlă de vin roşu. Ce vreţi! Vedea că treaba merge!

Predecesorul lui nu ar fi făcut aşa ceva.

Esop al II-lea se aşeză pe băncuţa lui, îşi întinse bucatele pe cufăr şi prânzi de minune în faţa speculanţilor care aşteptau să termine. Acesta este dezavantajul unui pupitru viu, trebuie să şi mănânce. Dar vedeţi că, din cauza admiraţiei generale, se făcea coadă la uşa cuştii şi nimeni nu s-ar fi gândit să folosească spatele lat al Balenei. Uriaşul, obligat să bea pe credit, bea de două ori pe-atât; scotea răcnete de furie. Médor, complicele lui, mârâia cu turbare.

— Hei, Iona, se strigă de peste tot, ai terminat cu mâncatul?

Iona era generos: trimitea clienţi şi Balenei. Dar toţi îl voiau pe Iona. Era o plăcere să semnezi pe cocoaşa lui. Şi-apoi, Iona avea limba slobodă. Să ştiţi că gheboşii ăştia sunt plini de duh! Glumele sale se şi citau. De aceea, Balena îl pândea.

După ce Iona termină prânzul, strigă cu vocea lui mică şi piţigăiată:

— Soldatule, prietene, vrei o bucată de pui?

Balenei îi era foame, dar îl reţinea invidia.

— Secătură mică! ţipă el în timp ce Médor lătra vârtos. Mă iei drept un mâncau de resturi?

— Atunci trimite-l pe câinele tău, soldatule, răspunse prompt şi cu calm Iona, şi nu mă înjura.

— Aha! îl vrei pe câinele meu! răcni Balena. Îl vei avea, îl vei avea!

Fluieră şi zise:

— Şo pe el, Médor! Şo pe el!

Trecuseră vreo cinci sau şase zile de când Balena îşi dresa câinele prin grădinile din jur. De altfel, există simpatii care se

nasc la prima vedere: Médor şi Balena se înţelegeau. Médor scoase un urlet răguşit şi se năpusti.

— Fereşte-te, cocoşatule, strigară speculanţii de bursă.

Iona aşteptă câinele fără să se mişte. În clipa când Médor era pe cale să intre în fosta lui cuşcă ca într-o ţară cucerită, Iona, apucând găina de ambele picioare, îl izbi puternic peste bot. Ce minune! În loc să se supere, Médor începu să-şi lingă buza inferioară. Limba i se mişca de ici-colo, căutând fărâmele de pasăre rămase în blana sa.

Un hohot de râs întâmpină frumoasa stratagemă de luptă. O sută de glasuri strigară în unison:

— Bravo, cocoşatule! Bravo!

— Médor, netrebnicule, şo pe el! Şo pe el! urla întruna uriaşul.

Dar laşul Médor îl trăda în mod definitiv. Esop al II-lea îl cumpărase cu preţul unei pulpe de găină oferită din zbor. Aşa că uriaşul, văzând acest lucru, nu-şi mai puse frâu furiei. Se năpusti la rândul său asupra nişei.

— Ah! Iona, sărmane Iona! strigară negustorii în cor.

Iona ieşi din cuşcă şi se aşeză în faţa Balenei, pe care-l privi râzând. Balena îl apucă de ceafă şi-l ridică de la pământ. Iona continua să râdă. În momentul când Balena se pregătea să-l azvârle la pământ, îl văzură pe Iona

Încordându-se, punând vârful piciorului pe genunchiul colosului şi sărind în sus ca o pisică. Nimeni n-ar fi putut spune cum a făcut-o, atât de iute a executat mişcarea. Sigur era că acum Iona şedea călare pe gâtul gros al Balenei şi mai şi râdea. În mulţime se iscă un lung murmur de satisfacţie. Esop al II-lea spuse cu calm:

— Soldat, ceri iertare, sau te gâtui!

Uriaşul, roşu ca focul, spumegând, transpirând, făcea eforturi disperate să-şi elibereze gâtul. Văzând că nu i se cere iertare, Esop al II-lea strânse mai tare genunchiul. Uriaşul scoase limba. Se făcuse stacojiu, apoi vânat. Se părea că ghebosul avea muşchi de oţel. După câteva secunde, Balena trase o ultimă înjurătură şi ceru iertare cu glas strangulat. Mulţimea bătea din picioare. Iona îşi dădu drumul pe loc, sări uşor la pământ, azvârli o monedă de aur pe genunchiul învinsului, alergă să-şi caute scândură, penele, călimara .şi strigă cu veselie:

— Haideţi, clienţilor, la treabă!

Aurore de Caylus, văduva ducelui de Nevers, soţia prinţului de Gonzague, şedea într-un fotoliu frumos, cu spetează dreaptă, din lemn de abanos, ca de altfel toată mobila din capela ei. Purta doliu şi tot ce o înconjura era în doliu. Rochia, modestă până la austeritate, se potrivea cu simplitatea severă a izolării în care se retrăsese.

Era o încăpere cu boltă pătrată, ale cărei patru ziduri încadrau un medalion central pictat de Eustache Lesueur, în maniera ascetică din a doua perioadă a vieţii. Lambriurile, din stejar negru, fără poleituri de aur, aveau în centrul panourilor tapiserii frumoase reprezentând subiecte religioase. Între cele două ferestre se ridica un altar acoperit cu pânză neagră, de parcă ultima liturghie celebrată aici ar fi fost un serviciu divin pentru morţi. În faţa altarului era un portret în mărime naturală al ducelui Philippe de Nevers la vârsta de douăzeci de ani. Portretul era semnat de Mignard. Ducele purta uniforma de general-colonel al gărzilor elveţiene, în jurul cadrului era drapat un voal negru. Semăna puţin cu refugiul unei văduve păgâne, în ciuda emblemelor pioase care se vedeau peste tot. De altfel, nu trebuie să pierdem din vedere situaţia cu totul specială a prinţesei, care cedase forţei, căsătorindu-se cu domnul de Gonzague. Acest doliu arăta ca o flamură a rezistenţei şi despărţirii.

Trecuseră optsprezece ani de când Aurore de Caylus era soţia lui Gonzague. Se poate spune că nici nu-l cunoştea. Nu voise niciodată să-l vadă sau să-l audă.

Gonzague încercase din răsputeri să obţină o întrevedere. E fapt neîndoios că Gonzague o iubise. Poate că o mai iubea încă, în felul lui, fiindcă avea o părere foarte bună despre el, şi pe bună dreptate. Gândea că dacă prinţesa ar consimţi să-l asculte măcar o singură dată, ar ieşi învingător din încercare, atât de sigur era de elocvenţa sa. Dar prinţesa, neînduplecată în disperarea ei, nu dorea deloc să fie consolată. Era singură şi se complăcea în a fi părăsită. Nu avea nici un prieten, nici o confidentă, şi însuşi confesorul ei nu cunoştea decât secretul păcatelor ei. Era o femeie mândră şi oţelită în suferinţă. Un singur sentiment rămânea viu în această inimă călită: dragostea maternă. Iubea cu pasiune şi cu exclusivitate amintirea fetiţei. Amintirea lui Nevers era pentru ea o religie. Gândul la copilul ei

o reînvia şi o făcea să viseze la un viitor vag. Nimeni nu ignoră influenţa profundă pe care o exercită asupra fiinţei noastre lucrurile materiale. Prinţesa de Gonzague, veşnic singură, împreună cu cameristele ei, care nu aveau voie să-i vorbească, totdeauna înconjurată de tablouri mute şi lugubre, se resimţea în inteligenţa şi în sensibilitatea ei. Spunea uneori preotului care o spovedea:

— Sunt o moartă!

Era adevărat. Biata femeie rămăsese în viaţă ca o fantomă. Existenţa ei semăna cu un somn dureros. Dimineaţa, când se sculă, cameristele, tăcute, o ajutau să-şi îmbrace rochia de culoare închisă, apoi lectora îi citea dintr-o carte de religie. Capelanul venea la ora nouă să facă slujba morţilor. Tot restul zilei şedea nemişcată, rece, singură. De când se măritase nu ieşise din palat nici măcar o singură dată. Lumea o crezuse nebună. Puţin lipsise ca prietenii să-i ridice un alt altar lui Gonzague pentru devotamentul lui conjugal, într-adevăr, niciodată nu se auzi vreun reproş din partea lui Gonzague.

Odată prinţesa îi spusese duhovnicului ei, care-i vedea ochii înroşiţi de lacrimi:

— Am visat că îmi revăd fiica. Se părea că nu mai era demnă să se numească domnişoara de Nevers.

— Şi ce-aţi făcut în vis? întrebă preotul.

Chinuită, mai palidă decât un cadavru, prinţesa răspunse:

— Am făcut în vis ceea ce aş face în realitate. Am gonit-o!

Din acea zi deveni mai tristă şi mai posacă. Acest gând o urmărea fără încetare. Cu toate acestea, nu încetase niciodată să facă cele mai active cercetări în Franţa şi în străinătate. Gonzague nu precupeţea cheltuielile pentru împlinirea dorinţelor soţiei sale. Dar făcea în aşa fel încât toată lumea să-i afle generozitatea.

La începutul sezonului, confesorul prinţesei îi adusese totuşi pe lângă ea o femeie de aceeaşi vârstă, văduvă ca şi ea, care îi inspira oarecare afecţiune. Această femeie se numea Madeleine Giraud. Era blândă şi devotată.

Prinţesa o alesese mai cu seamă pentru a o servi în treburile personale. Madeleine Giraud era aceea care răspundea acum domnului de Peyrolles, însărcinat să vină de două ori pe zi să afle veşti despre prinţesă, să solicite favoarea unei

întrevederi pentru Gonzague spre a-şi prezenta omagiile şi să anunţe că tacâmul doamnei prinţese era aşezat la masă.

Cunoaştem răspunsul uniform, cotidian, al Madelenei: Doamna prinţesă mulţumea domnului de Gonzague: nu primea pe nimeni; era prea suferindă pentru a veni la masă.

Madeleine avusese mult de lucru în această dimineaţă. Numeroşi vizitatori se prezentaseră în mod cu totul neobişnuit, cerând să fie primiţi de prinţesă.

Cu toţii erau oameni importanţi: domnul de Lemoignon, cancelarul d'Aguesseau, cardinalul de Bissy; domnii duci de Foix şi de Montmorency Luxembourg, verii ei, prinţul de Monaco împreună cu domnul duce de Valentinois, fiul lui, şi mulţi alţii, veniţi cu toţii s-o vadă cu prilejul acestui solemn consiliu de familie din care făceau parte cu toţii, şi care urma să aibă loc chiar azi.

Fără să se vorbească între ei, doreau să fie lămuriţi asupra situaţiei prezente a doamnei prinţese şi să afle dacă nu cumva avea vreo plângere secretă împotriva prinţului, soţul ei. Prinţesa refuză să-i primească.

Unul singur fu primit, bătrânul cardinal de Bissy, care venea din partea regentului. Philippe d'Orléans transmitea distinsei sale verişoare că amintirea lui Nevers trăia veşnic în sufletul lui. Tot ce s-ar putea face în favoarea văduvei lui Nevers va fi făcut.

— Vorbiţi, doamnă, încheie cardinalul. Domnul regent e al dumneavoastră. Ce doriţi?

— Nu vreau nimic, răspunse Aurore de Caylus.

Cardinalul încercă s-o iscodească, să provoace confidenţe şi chiar plângeri. Ea se îndărătnici în tăcere. Cardinalul plecă cu impresia că văzuse o femeie pe jumătate nebună. Cu siguranţă, acest Gonzague era un om de merit!

Cardinalul îşi luase rămas bun tocmai în clipa când pătrundem în capela prinţesei. Stătea nemişcată şi abătută după cum îi era obiceiul. Ochii nemişcaţi erau goliţi de gânduri părea un chip de marmură. Madeleine Giraud străbătu încăperea fără să fie luată în seamă. Madeleine se apropie de scăunelul pe care prinţesa îngenunchea când se ruga şi aşeză pe el o carte de rugăciuni pe care o ţinuse ascunsă sub pelerină. Apoi se aşeză, cu braţele încrucişate pe piept, în faţa stăpânei ei, aşteptând un cuvânt sau un ordin. Prinţesa îşi ridică privirea şi zise:

— De unde vii, Madeleine?

— Din camera mea.

Ochii prinţesei se lăsară în jos. Cu o clipă în urmă se ridicase pentru a-l saluta pe cardinal. O văzuse pe Madeleine pe fereastră în mijlocul mulţimii de speculanţi aflaţi în grădină. Era destul pentru văduva lui Nevers ca să i se trezească bănuieli. Totuşi, Madeleine avea ceva de spus şi nu îndrăznea s-o facă. Era un suflet bun, care fusese cuprins de o sinceră şi respectuoasă milă pentru marea durere a prinţesei:

— Doamnă prinţesă, murmură ea, îmi permiteţi să vă vorbesc?

Aurore de Caylus zâmbi şi gândi: *"Încă una plătită să mă mintă!"* Fusese atât de des înşelată.

— Vorbeşte, adăugă ea cu glas tare.

— Doamnă prinţesă, reluă Madeleine, am un copil, e viaţa mea. Aş da tot ce am pe lume, în afară de copilul meu ca să fiţi o mamă fericită ca mine.

Văduva lui Nevers nu răspunse nimic.

— Sunt săracă, continuă Madeleine şi, înainte dea mă bucura de bunătatea doamnei prinţese, micul meu Charlot era adesea lipsit de strictul necesar. Ah! De-aş putea-o răsplăti pe doamna prinţesă pentru tot ce a făcut pentru mine!

— Ai nevoie de ceva, Madeleine?

— Nu, ah! nu, exclamă femeia. E vorba de dumneavoastră, doamnă, numai despre dumneavoastră. Acest tribunal de familie....

— Îţi interzic să-mi vorbeşti despre asta, Madeleine.

— Doamnă, izbucni femeia, scumpa mea stăpână de-ar fi să mă izgoniţi...

— Te voi izgoni, Madeleine.

— Îmi voi fi făcut datoria, doamnă, după ce vă voi spune: Nu voiţi să vă regăsiţi copilul?

Tremurând şi foarte palidă, prinţesa îşi puse mâinile pe braţele fotoliului. Se ridică pe jumătate. În această mişcare îi căzu batista. Madeleine se aplecă în grabă să i-o înapoieze. Din buzunarul şorţului ei se auzi un clinchet argintiu. Prinţesa îşi pironi asupra ei privirea rece şi pură.

— Ai aur, murmură ea.

Apoi, cu un gest care nu aparţinea nici unei persoane de rang nobil, nici caracterului ei mândru, cu un gest de femeie

bănuitoare care vrea să ştie cu tot dinadinsul, băgă adânc mâna în buzunarul Madelenei. Aceasta îşi împreună mâinile plângând. Prinţesa scoase un pumn de galbeni: zece, doisprezece galbeni din Spania.

— Domnul de Gonzague vine din Spania, murmură din nou prinţesa.

Madeleine se aruncă în genunchi.

— Doamnă, doamnă, strigă ea plângând, micul meu Charlot va putea să studieze mulţumită acestui aur. Acela care mi l-a dat vine şi el din Spania. În numele lui Dumnezeu, doamnă, nu mă izgoniţi înainte de a mă fi ascultat.

— Ieşi! porunci prinţesa.

Madeleine vru s-o mai roage, dar prinţesa îi arătă uşa cu un gest imperios şi repetă:

— Ieşi!

După ce ieşi, prinţesa se prăvăli în fotoliu. Mâinile ei albe şi uscăţive îi acoperiră obrajii.

— Eram pe cale să iubesc această femeie! murmură ea tremurând de spaimă. Oh! reîncepu ea în timp ce obrazul îi exprima îngrijorarea profundă a izolării. Nimeni! Nimeni! Fă Doamne, să nu mai am încredere în nimeni!

Rămase astfel o clipă, cu faţa în mâini, apoi un hohot de plâns îi umflă pieptul.

— Fiica mea! Fiica mea! strigă ea cu voce sfâşietoare. Sfântă Fecioară, doresc să fie moartă! Cel puţin, o voi regăsi în cer.

Făptura ei stinsă avea rar asemenea accese de violenţă. Când le avea, sărmana femeie rămânea frânta multă vreme. Trecură câteva minute înainte de a-şi putea stăpâni hohotele de plâns. Când îşi mai redobândi glasul, spuse:

— Moartea! Doamne! Dă-mi moartea!

Apoi, privind crucifixul de pe altar:

— Doamne, Dumnezeule! N-am suferit oare destul? Cât timp va mai dura acest martiriu?

Întinse braţele şi, cu toată forţa sufletului ei chinuit, zise:

— Moartea! Isuse, repetă ea. Ajută-mă pentru toate suferinţele ce le îndur!

Lasă braţele în jos, pleoapele i se închiseră şi se prăbuşi pe speteaza fotoliului. O clipă s-ar fi putut crede că cerul o ajutase. Dar, curând, trupul ei începu să se agite, iar mâinile crispate să

se mişte. Deschise ochii şi privi portretul lui Nevers. Ochii, secaţi de lacrimi, recăpătară acea fixitate imobilă care avea ceva înfiorător.

Cartea de rugăciuni pe care Madeleine o pusese pe colţul scăunelului se deschidea singură la o anume pagină, atât de mult fusese folosită. Pagina cuprindea traducerea în franceză a psalmului: Miserere mei, Domine. Prinţesa de Gonzague îl recitea de mai multe ori pe zi. După un sfert de oră, întinse mâna să ia cartea de rugăciuni, Cartea se deschise la pagina cu psalmul. Timp de o clipă, ochii obosiţi ai prinţesei priviră fără să vadă. Dar, deodată, tresări şi scoase un strigăt.

Se frecă la ochi, plimbă privirea în jurul ei pentru a se convinge că nu visează.

— Cartea nu s-a mişcat din acest loc, şopti ea.

Dacă ar fi văzut-o între mâinile Madeleinei ar fi încetat să mai creadă în minuni. Căci crezu într-o minune. Se ridică cât era de înaltă şi o străfulgerare i se reaprinse în ochi: deveni frumoasă ca în tinereţe. Frumoasă, mândră şi puternică. Îngenunche în faţa altarului. Cartea deschisă stătea în faţa ochilor ei citi pentru a zecea oară, pe marginea psalmului, aceste rânduri scrise de o mână necunoscută, dând un răspuns primului verset care spunea:

"Ai milă de mine, Doamne".

Şi scrierea necunoscută răspundea:

"Dumnezeu se va milostivi, dacă crezi în el. Ai curaj să-ţi aperi fiica: du-te la tribunalul de familie chiar de-ai fi bolnavă sau pe moarte... şi aminteşte-ţi de semnalul convenit altădată între dumneata şi Nevers."

— Deviza lui! bolborosi Aurore de Caylus: Iată-mă! Copila mea! continuă ea cu ochii înlăcrimaţi. Fiica mea!

Apoi spuse cu măreţie:

— Am tăria s-o apăr! Am curaj şi o voi apăra!

Sala cea mare a palatului Lorraine, care fusese dezonorată în această dimineaţă de abjecta licitaţie, care mâine avea să fie poluată de turma negustorilor de ocazie, beneficiari ai boxelor achiziţionate, părea acum luminată de o ultimă strălucire. Cu siguranţă că nici pe vremea puternicilor duci de Guise nu se întrunise o adunare mai ilustră sub bolta ei.

Gonzague avea motivele sale să vrea ca nimic să nu lipsească impozantei solemnităţi a ceremoniei. Scrisorile de convocare, trimise în numele regelui, datau din ajun. S-ar fi putut spune cu adevărat că era vorba de o afacere de stat, de un tribunal excepţional prezidat de rege, unde se dezbăteau în familie destinele unei mari naţiuni. În afara preşedintelui Lamoignon, a mareşalului Villeroy şi a vice-cancelarului d'Argenson, care veniseră în locul regentului, puteau fi văzuţi aşezaţi în primul rând cardinalul de Bissy, între prinţul de Conti şi ambasadorul Spaniei, bătrânul duce de Beaumont-Montmorency lângă vărul său Montmorency-Luxembourg; Grimaldi, prinţ de Monaco; cei doi La Roehechcuart, dintre care unul era duce de Mortemart, şi celălalt prinţ de Tonnay-Charente; Cosse, Brissac, Grammont, Harccurt, Croy, Ciermont-Tonnerre.

Nu cităm aici decât prinţii şi ducii. În ce priveşte marchizii şi conţii, se aflau cu duzinile. Simplii gentilomi şi împuterniciţii aveau scaune în partea de jos a estradei. Şi erau mulţi.

Această venerabilă adunare se împărţea de la sine în două: aceia pe care Gonzague îi corupsese, şi aceia care erau independenţi. Printre primii se numărau un duce şi un prinţ, mai mulţi marchizi, un mare număr de conţi şi multe persoane neînsemnate. Pentru a-i cuceri pe ceilalţi, Gonzague se bizuia pe darul său de convingere şi pe dreptul său legitim.

Înainte de deschiderea şedinţei, discutau cu familiaritate. Nimeni nu ştia exact de ce se făcuse convocarea. Mulţi gândeau că era vorba de un arbitraj între prinţ şi prinţesă, din pricina bunurilor lui Nevers. Gonzague avea partizanii săi devotaţi. Doamna de Gonzague era apărată de câţiva seniori bătrâni şi cinstiţi şi de câţiva tineri cavaleri rătăcitori.

După sosirea cardinalului îşi făcu apariţia o a treia opinie. Raportul pe care-l făcu prelatul privind starea de spirit a doamnei prinţese dădu naştere ideii că era vorba de o punere sub interdicţie.

Cardinalul, care nu-şi măsurase vorbele, spusese:

"Blânda doamnă este pe trei sferturi nebună!"

Din această cauză, toată lumea era convinsă că prinţesa nu se va prezenta în faţa tribunalului. Au aşteptat-o totuşi, potrivit uzanţelor. Însuşi Gonzague ceru acest răgaz, cu un fel de semeţie, care a fost pe placul celor prezenţi. La ora două şi jumătate, preşedintele de Lamoignon luă loc în fotoliu. Asesori erau cardinalul, vice-cancelarul, domnii de Villeroy şi Clermont-Tonnerre. Grefierul-şef al tribunalului din Paris îşi luă locul în calitate de secretar. Era asistat de patru notari regali, în calitate de grefieri-controlori. Toţi cinci depuseră jurământ în această calitate. Grefierului Jacques Thellement i se ceru să dea citire actului de convocare.

Documentul spunea în substanţă că Philippe de France, duce d'Orléans, regent, intenţionase să prezideze personal această adunare de familie, atât din prietenie pentru prinţul de Gonzague, cât şi din cauza dragostei frăţeşti care-l legase pe vremuri de răposatul duce de Nevers, dar sarcinile, pe care nu le putea abandona nici măcar o singură zi în folosul unui interes particular, îl reţinuseră la Palais-Royal. În locul alteţei-sale regale erau numiţi comisari şi judecători regali domnii de Lamoignon, de Villeroy şi d'Argenson, domnul cardinal urmând să servească drept curator regal doamnei prinţese. Consiliul era constituit în curte supremă, putând decide cu liber arbitru în ultimă instanţă, fără drept de apel, în toate problemele privind succesiunea răposatului duce de Nevers, putând rezolva în special toate chestiunile de stat şi, la nevoie, putând să hotărască cui i se cuvine de drept posesiunea definitivă a bunurilor lui Nevers. Dacă însuşi Gonzague ar fi redactat cu mâna lui acest protocol, n-ar fi putut fi mai favorabil.

Ascultară citirea documentului într-o tăcere religioasă. Apoi, cardinalul îl întrebă pe preşedintele Lamoignon:

— Doamna prinţesă de Gonzague are un împuternicit?

Preşedintele repetă întrebarea cu glas tare. În clipa în care Gonzague se pregătea să răspundă el însuşi pentru a cere numirea unui împuternicit din oficiu şi să se treacă mai departe,

uşa cea mare se deschise larg şi aprozii de serviciu intrară fără să anunţe.

Se ridicară cu toţii. Numai Gonzague sau soţia lui îşi puteau permite o asemenea intrare. Într-adevăr, doamna prinţesă de Gonzague apăru în prag, îmbrăcată ca de obicei în doliu, dar atât de mândră şi de frumoasă încât un lung murmur de admiraţie trecu printre şirurile celor de faţă. Nimeni nu se aştepta s-o vadă. Şi, mai ales, nimeni nu se aştepta s-o vadă astfel.

— Ce tot spuneai, vere? zise Mortemart la urechea lui de Bissy.

— Pe credinţa mea! răspunse prelatul. Să fiu ucis cu pietre! Am hulit! S-a petrecut o adevărată minune!

Din prag, prinţesa spuse cu glas calm şi limpede:

— Domnilor, nu e deloc nevoie de un împuternicit. Iată-mă!

Gonzague îşi părăsi în mare grabă scaunul şi se avânta spre soţia lui. Îi oferi mâna, cu o galanterie plină de respect. Prinţesa nu refuză, dar fu văzută tresărind la atingerea mâinii prinţului, iar obrajii palizi îşi schimbară culoarea.

În partea de jos a estradei se aflau cei de-ai casei, Navailles, Gironne, Montaubert, Nocé, Oriol etc.; ei fură primii care se dădură înapoi pentru a lăsa loc de trecere celor doi soţi.

— Frumos menaj! spuse Nocé în timp ce perechea urca treptele estradei.

— Taci! zise Oriol. Nu ştiu dacă patronul e mulţumit sau supărat de această apariţie.

Patronul era Gonzague. Poate că nici el nu ştia ce simte în clipa aceea. Un fotoliu era pregătit dinainte pentru prinţesă. Acest jilţ era aşezat în capătul din dreapta al estradei, lângă locul ocupat de cardinal. La dreapta prinţesei se afla draperia acoperind uşa neoficială a hemiciclului. Uşa era închisă şi draperia trasă. Agitaţia produsă de sosirea doamnei de Gonzague dură câtva timp. Fără îndoială, Gonzague avea de făcut unele schimbări în planul său de bătălie, căci părea cufundat într-o adâncă reculegere. Preşedintele dispuse să se citească a doua oară actul de convocare, apoi spuse:

— Deoarece domnul prinţ de Gonzague urmează să ne expună ceea ce doreşte în fapt şi în drept, aşteptăm cu plăcere să ia cuvântul.

Gonzague se ridică imediat. Salută adânc mai întâi soţia, apoi judecătorii şi în cele din urmă restul asistenţei. Prinţesa plecă ochii după ce aruncă o privire rapidă în jur. Îşi reluă apoi imobilitatea de statuie.

Remarcabil orator era acest Gonzague: cu capul semeţ ridicat, trăsăturile feţei bine reliefate, tenul strălucitor, ochi de foc începu cu glas reţinut, aproape timid:

— Nimeni dintre cei de faţă nu se gândeşte că aş putea convoca o asemenea reuniune pentru o comunicare de un interes banal, şi totuşi, înainte de a vorbi despre un subiect deosebit de important, simt nevoia să exprim o temere pe care o port în mine, o temere aproape puerilă. Şi, când mă gândesc că sunt nevoit să iau cuvântul în faţa atâtor personalităţi ilustre, lipsa mea de talent îmi tulbură până şi felul de a rosti cuvintele, de care un fiu al Italiei nu se poate dezbăra niciodată. Într-adevăr, aş da înapoi din faţa acestei obligaţii, dacă n-aş chibzui că puterea este indulgentă şi că însăşi superioritatea domniilor voastre îmi va asigura ocrotire.

După acest început hiperacademic, se iviră zâmbete pe scaunele unde şedea elita. Dar Gonzague nu făcea nimic fără judecată.

— Să mi se îngăduie mai întâi, reluă el, să mulţumesc tuturor acelora care, cu această ocazie, au onorat familia mea cu solicitudinea lor binevoitoare. În primul rând, domnului regent, domnul regent despre care pot vorbi cu inimă deschisă fiindcă nu este în mijlocul nostru, acest nobil, acest excelent prinţ, veşnic în frunte când este vorba de o faptă bună şi demnă…

Semne de aprobare fără echivoc se făcură văzute. Oamenii casei încuviinţă călduros.

— Ce mare avocat ar fi ieşit din scumpul nostru văr! zise Chaverny lui Choisy care era lângă el.

— În al doilea rând, urmă Gonzague, doamnei prinţese care, în pofida sănătăţii ei precare şi a dragostei de singurătate, a binevoit să-şi dea silinţa să coboare din înălţimile unde trăieşte, până la nivelul bietelor noastre interese omeneşti. În al treilea rând, acestor mari demnitari ai celei mai frumoase coroane din lume: celor doi preşedinţi ai acestui tribunal august, care face dreptate şi conduce în acelaşi timp destinele statului, unui căpitan glorios, unul dintre acei soldaţi foarte importanţi,

ale cărui victorii vor servi ca temă unui Plutarh al viitorului, unui prinţ al bisericii şi tuturor acestor pairi ai regatului, atât de demni să se aşeze pe treptele tronului. În sfârşit, dumneavoastră tuturor, domnilor, oricare ar fi rangul ce-l ocupaţi. Sunt pătruns de recunoştinţă, şi rugile mele, neîndemânatic exprimate, pornesc cel puţin din adâncul inimii mele.

Toate acestea fură exprimate cu un desăvârşit tact, cu acea voce gravă şi sonoră care este un privilegiu al italienilor din nord. Era intrarea în materie. Gonzague părea să se reculeagă. Înclină fruntea şi plecă ochii.

— Philippe de Lorraine, duce de Nevers, continuă el cu glas mai grav, era văr cu mine prin sânge şi frate prin inimă. Ne-am petrecut tinereţile împreună. Pot spune că sufletele noastre erau unite, atât de strâns ne împărtăşeam supărările şi bucuriile. Era un prinţ generos şi numai Dumnezeu ştie cărei glorii era destinat la maturitate! Cel ce ţine în mâna sa puternică destinul oamenilor de seamă ai pământului a vrut să oprească acest tânăr vultur chiar în clipa în care îşi lua zborul. Nevers a murit înainte de a împlini vârsta de douăzeci şi cinci de ani. În viaţa mea, adeseori greu încercată, nu-mi amintesc să fi primit o lovitură mai cruntă. Pot vorbi aici în numele tuturor acelora care l-au cunoscut. Cei optsprezece ani scurşi de la noaptea fatală nu au potolit amărăciunea regretelor noastre… Amintirea lui este aici! se întrerupse el punând mâna pe inimă şi făcând să-i tremure glasul. Memoria lui este vie, eternă ca nobilul doliu al femeii care n-a dispreţuit să poarte numele meu după acela al lui Nevers!

Toate privirile se îndreptară spre prinţesă. Ea se înroşise şi o emoţie violentă îi descompunea obrazul.

— Nu vorbiţi despre asta! spuse ea cu dinţii strânşi. De optsprezece ani stau în singurătate şi în lacrimi!

Cei care erau în sală pentru a judeca temeinic, magistraţi, prinţi şi pairi ai Franţei, ciuliră urechile la aceste cuvinte. Clienţii, aceia pe care i-am văzut reuniţi în apartamentul lui Gonzague, murmurară îndelung. Acest lucru hidos care, în limbă de toate zilele, este numit galeria, plătită să aplaude, n-a fost inventat doar de teatre. Nocé, Gironne, Montaubert, Taranne etc. Îşi făceau meseria conştiincios. Cardinalul de Bissy se ridică:

— Cer insistent, spuse el, domnule preşedinte, să impuneţi tăcere. Cuvintele doamnei prinţese trebuie ascultate pentru acelaşi motiv ca şi ale domnului de Gonzague.

Apoi, aşezându-se, şopti la urechea vecinului său, Mortemart, cu bucuria unei bătrâne cumetre care a mirosit un monstruos cancan:

— Domnule duce, am impresia că vom afla lucruri grozave!

— Linişte! ordonă domnul de Lamoignon, a cărui privire severă îi făcu pe toţi amicii imprudenţi ai lui Gonzague să plece ochii.

Gonzague reluă expunerea răspunzând la observaţia cardinalului.

— Nu pentru acelaşi motiv, eminenţa-voastră, dacă îmi permiteţi să vă contrazic. Ci pentru o raţiune superioară, deoarece doamna prinţesă este soţia şi văduva lui Nevers. Mă mir că s-a găsit printre noi cineva care să uite măcar pentru o clipă profundul respect care e datorat doamnei prinţese de Gonzague.

Chaverny începu să râdă în barbă.

— Dacă dracul ar avea sfinţi, gândea el, ar pleda la curia[17] Romei ca vărul meu să fie canonizat!

Se restabili liniştea. Neruşinata harţă, pe care Gonzague o încercase pe un teren fierbinte, reuşise. Nu numai că soţia lui nu-l acuzase în chip precis, dar izbutise să se împodobească cu o aparentă generozitate cavalerească. Obţinuse un avantaj. Îşi ridică fruntea şi continuă pe un ton mai ferm:

— Philippe de Nevers a murit, victimă a unei răzbunări sau a unei trădări. Nu trebuie să stărui prea mult în privinţa acelor nopţi tragice. Domnul de Caylus, tatăl doamnei prinţese, e mort de multă vreme, şi respectul îmi închide gura.

Văzând că doamna de Gonzague se agită în jilţul ei, gata să leşine, ghici că această nouă sfidare va rămâne fără răspuns. Se întrerupse deci pentru a spune pe un ton de o curtenie delicată şi plină de bunăvoinţă:

— Dacă doamna prinţesă are de făcut unele comunicări, sunt gata să-i cedez cuvântul.

---

[17] *Cúrie* -i *f.* 1) Subdiviziune religioasă, militară şi politică a tribului primitiv la romani. 2) Senatul municipiilor. 3)Administraţia pontificală a bisericii romano-catolice. ~ papală. [Sil. -ri-e] (nota lui BlankCd)

Aurore de Caylus făcu efortul să vorbească, dar nu putu scoate nici un sunet, de parcă ar fi avut un nod în gât. Gonzague aşteptă câteva secunde apoi continuă:

— Moartea domnului marchiz de Caylus care, fără nici o îndoială, ar fi putut aduce mărturii preţioase, locul îndepărtat unde a fost comisă crima, fuga asasinilor şi alte motive pe care majoritatea dintre dumneavoastră le cunoaşte, nu au îngăduit instrucţiei să lămurească deplin această sângeroasă afacere. Au existat îndoieli, a plutit o bănuială, dar nu s-a putut face dreptate. Şi totuşi, domnilor, Philippe de Nevers mai avea un alt prieten, în afara mea, un prieten mai puternic. Acest prieten, e oare nevoie să-l numesc? Îl cunoaşteţi cu toţii: se numeşte Philippe d'Orléans, este regentul Franţei. Cine ar îndrăzni să spună că Nevers, după ce a fost asasinat, a rămas fără răzbunători?

Se făcu tăcere. Clienţii din ultima bancă schimbară între ei pantomime pline de vioiciune. Peste tot se auzeau aceste cuvinte, repetate în şoaptă:

— E cât se poate de clar!

Aurore de Caylus îşi lipea batista pe buzele care i se umpleau de sânge, atât de mare îi era indignarea.

— Domnilor, repetă Gonzague, ajung la cauzele care au motivat convocarea dumneavoastră. Când s-a căsătorit cu mine, doamna prinţesă a declarat mariajul său secret, dar legitim, cu răposatul duce de Nevers. Căsătorindu-se cu mine a declarat legală existenţa unei fiice, rezultat al acestei căsătorii. Dovezile scrise lipseau. Registrul parohiei, rupt în două locuri, nu conţinea nici o constatare, şi mă simt obligat să adaug că numai domnul de Caylus ar fi putut să ne dea oarecare lămuriri în această privinţă. Dar domnul de Caylus, cât timp a trăit, a tăcut. La această oră nimeni nu-i poate interoga mormântul. Constatarea a trebuit să fie făcută pe baza mărturiei sacramentale a lui don Bernard, capelanul lui Caylus, care a înscris data primei căsătorii şi naşterea domnişoarei de Nevers, pe marginea actului în care am dat numele meu văduvei lui Nevers. Aş dori ca doamna prinţesă să binevoiască a da cuvintelor mele autoritatea adeziunii ei.

Tot ce spusese era riguros exact. Aurore de Caylus rămase mută.

Dar cardinalul de Bissy, aplecându-se spre ea, se ridică şi spuse:

— Doamna prinţesă nu contestă.

Gonzague se înclină şi continuă.:

— Copilul dispăru chiar în noaptea crimei. Ştiţi, domnilor, ce tezaur inepuizabil de răbdare şi tandreţe închide în sine inima unei mame. În ultimii optsprezece ani, unică preocupare a doamnei prinţese, munca de fiece zi, din fiece oră este să-şi caute fiica. Trebuie s-o spun, cercetările doamnei prinţese au fost până în prezent complet inutile. Nici o urmă, nici un indiciu. Doamna prinţesă n-a făcut nici un pas în raport cu prima zi.

În acest moment Gonzague aruncă o privire spre soţia sa.

Aurore de Caylus ridicase ochii spre cer. Zadarnic căuta Gonzague în ochii ei umeziţi de lacrimi disperarea pe care ar fi trebuit să o provoace ultimele sale cuvinte. Lovitura nu dăduse rezultatul scontat. De ce? I se făcu frică.

— Acum, continuă el făcând apel la tot sângele său rece, trebuie, domnilor, în pofida repulsiei ce o resimt, să vă vorbesc despre mine. După căsătorie, sub domnia răposatului rege, parlamentul din Paris, la instigarea răposatului duce d'Elboeuf, unchi din partea tatii al nefericitului meu prieten şi rudă, a dat o hotărâre în camerele reunite, prin care suspenda fără termen (în afara limitelor prevăzute de lege) drepturile mele la moştenirea lui Nevers. În acest fel erau apărate interesele tinerei Aurore de Nevers, dacă ar mai trăi. Am fost departe de a mă plânge. Dar această hotărâre, domnilor, nu a fost mai puţin cauza profundei şi nevindecabilei mele nenorociri.

Toată lumea îşi dublă atenţia.

— Ascultaţi! Ascultaţi! se şoptea printre auditori.

O privire aruncată de Gonzague le indica lui Montaubert. Gironne şi celorlalţi că venise momentul critic.

— Eram încă tânăr, continuă Gonzague, eram destul de bine văzut la Curte, bogat, chiar foarte bogat. Nobleţea mea era dintre acelea ce nu se pot contesta. Aveam de soţie o comoară de frumuseţe, de inteligenţă şi de virtute. Vă întreb, cum puteam să scap de atacurile surde şi laşe ale invidioşilor? Eram vulnerabil într-un singur punct: călcâiul lui Ahile! Hotărârea parlamentului mă pusese într-o situaţie echivocă, în sensul că, pentru unele suflete josnice, pentru acele inimi abjecte care au

drept stăpân doar interesul, se părea că trebuie să doresc moartea tinerei fiice a lui Nevers.

Se auziră proteste precaute.

— Eh, domnilor, zise Gonzague înainte ca domnul de Lamoignon să fi impus tăcere celor ce întrerupeau, aşa este făcută lumea! Nu vom schimba faţa lumii. Aveam un interes, un interes material, deci trebuia să am un gând ascuns. Calomnia avea cale deschisă împotriva mea. Calomnia n-a ezitat să exploateze acest filon. Un singur obstacol mă despărţea de o moştenire imensă. Să piară obstacolul! Ce importă mărturia întregii mele vieţi curate? Am fost bănuit de cele mai perverse intenţii, de cele mai infame! Au creat (trebuie să spun totul consiliului), au creat o rezervă, o neîncredere, aproape o ură între mine şi doamna prinţesă. Au luat drept mărturie acel portret îndoliat care împodobeşte singurătatea acestei femei sfinte; au opus soţului în viaţă pe cel mort; şi, pentru a folosi un cuvânt trivial, domnilor, un biet cuvânt care este expresia fericirii celor umili, vai! care nu pare făcut pentru noi ceilalţi căci suntem numiţi cei puternici, au tulburat căsnicia mea!

Apăsă cu putere asupra acestui cuvânt.

— Mă auziţi bine, căsnicia mea. Interiorul meu, odihna, familia şi inima mea! Oh! Dacă aţi şti ce chinuri pot folosi cei răi împotriva celor buni! Dacă aţi şti ce lacrimi de sânge pot curge invocând surda Providenţă! Dacă aţi şti! Iată, vă afirm pe onoarea şi pe mântuirea mea, vă jur, aş fi dat numele şi averea mea pentru a fi fericit ca oamenii de rând, care au un cămin, adică o soţie devotată, o inimă prietenă, copii care te iubesc şi îi adori, în sfârşit o familie, familia, aceea parcelă de fericire cerească pe care bunul Dumnezeu o lasă să cadă printre noi!

Aţi fi spus că îşi pusese tot sufletul în discursul său. Ultimele sale cuvinte au fost rostite cu atât elan, încât provocară în adunare un adevărat şoc. Întreaga adunare era emoţionată. Resimţeau mai mult decât interes, aveau o respectuoasă compasiune pentru acest om adineauri atât de mândru, pentru acest om mare, pentru acest prinţ care vorbise fără înconjur, cu lacrimi în glas şi în ochi, despre suferinţa îngrozitoare a existenţei sale. Judecătorii săi erau în mare parte oameni având familie.

În ciuda moravurilor din acel timp, fibra sensibilă de tată şi de soţ se înduioşase puternic în ei.

Ceilalţi, desfrânaţi sau traficanţi, au resimţit un fel de emoţie vagă, ca şi cum orbii ar ghici culorile, sau ca acele fete pierdute care se duc la teatru să plângă cu lacrimi fierbinţi când virtutea e persecutată.

Doar două persoane rămaseră indiferente în mijlocul acestui sentiment de compasiune generală: prinţesa de Gonzague şi domnul de Chaverny. Prinţesa ţinea ochii plecaţi. Părea că visează, şi e sigur că ţinuta ei atât de insensibilă nu pleda deloc în favoarea! ei pe lângă judecătorii avertizaţi. Cât despre micul marchiz, el se legăna în fotoliul său şi bombănea printre dinţi:

— Ilustrul meu văr e un ticălos sublim!

Ceilalţi înţelegeau chiar din atitudinea doamnei de Gonzague cât de mult suferise nefericitul prinţ.

— Prea-i de tot! zise domnul de Mortemart cardinalului de Bissy. Să fim drepţi, prea-i de tot!

Domnul de Mortemart se numea Victurnien după numele de botez, ca toţi membrii ilustrei familii de la Rochechcuart. Aceşti diverşi Victurnieni erau în general oameni cumsecade. Limbile rele spuneau că nici unul dintre ei nu era prea deştept şi nu inventase praful de puşcă. Femeile, de exemplu…

Cardinalul de Bissy îşi scutură pieptarul plin de tutun din Spania. Fiecare membru al respectabilului senat făcea ce putea pentru a-şi păstra severitatea austeră. Dar, în rândurile celor mărunţi, oamenii nu se jenau. Gironne îşi ştergea ochii uscaţi. Oriol, mai tandru sau mai abil, plângea cu lacrimi fierbinţi. Baronul de Batz hohotea de plâns.

— Ce suflet! zise Taranne.

— Ce suflet minunat! întări domnul de Peyrolles care tocmai intrase.

— Ah! făcu Oriol cu sentiment. Inima lui n-a fost înţeleasă!

— Când vă spuneam, murmură cardinalul care-şi revenise puţin, că vom afla lucruri grozave! Dar, să ascultăm, Gonzague n-a terminat.

Într-adevăr, palid şi frumos de emoţie, Gonzague reluă:

— Nu port ranchiună, domnilor. Să mă ferească Domnul să doresc răul acestei sărmane mame înşelate. Mamele sunt credule fiindcă iubesc cu ardoare. Şi dacă eu am suferit, n-a fost şi ea destul de chinuită? Cea mai robustă minte se şubrezeşte cu vremea în martiriu. Inteligenţa se ofileşte. I s-a spus că eram

duşmanul fiicei ei, că aveam interes… Înţelegeţi bine, domnilor, interese… eu, Gonzague, prinţul de Gonzague, cel mai bogat om din Franţa după Law!

— Înaintea lui Law, şopti Oriol. Şi, desigur, nimeni nu-l contrazicea.

— I s-a spus, continuă Gonzague: *"Acest om are emisari peste tot*. *Agenţii lui brăzdează în toate direcţiile Franţa*, *Spania*, *Italia*… *Acest om se ocupă de fiica voastră mai mult decât dumneavoastră înşivă*…*"*

Se întoarse către prinţesă şi adăugă:

— Vi s-a spus asta, nu-i aşa, doamnă?

Fără să ridice ochii şi fără un gest, Aurore de Caylus lăsă să-i scape aceste cuvinte:

— Mi s-a spus!

— Vedeţi! exclamă Gonzague adresându-se consiliului.

Apoi, întorcându-se din nou spre soţia sa:

— Vi s-a mai spus, sărmană mamă: *"Dacă vă căutaţi zadarnic fiica*, *dacă eforturile pe care le faceţi rămân inutile*, *dacă vă înşală şi vă încurcă cercetările este pentru că îşi vâra mâna perfidă în toate aceste acţiuni*.*"* Este adevărat că vi s-au spus aceste lucruri, doamnă?

— Mi s-au spus, replică din nou prinţesa.

— Vedeţi! Vedeţi, domnilor judecători şi pairi! spuse Gonzague. Şi nu vi s-a mai spus încă ceva, doamnă? Că această mână, care acţionează din umbră, această mâna perfidă, este mâna soţului domniei-voastre? Nu vi s-a mai spus că poate copilul nu mai trăieşte, că există oameni destul de infami pentru a ucide un copil şi că poate… Nu vreau să sfârşesc această frază, doamnă, dar vi s-au spus toate astea.

Palidă ca o moartă, Aurore de Caylus răspunse pentru a treia oară:

— Mi s-a spus.

— Şi aţi crezut, doamnă? întrebă prinţul, al cărui glas se schimbase de indignare.

— Am crezut, replică cu răceală prinţesa.

La aceste cuvinte, din toate colţurile sălii se auziră exclamaţii.

— Mărturisirea vă duce la pierzanie, doamnă, spuse încet cardinalul la urechea prinţesei. Oricare ar fi concluzia la care va ajunge domnul de Gonzague, veţi fi cu siguranţă condamnată.

Prinţesa îşi reluă imobilitatea tăcută. Preşedintele de Lamoignon se pregătea să-i facă unele reproşuri, când Gonzague îl opri cu un gest respectuos.

— Lăsaţi, domnule preşedinte, vă rog, zise el. Lăsaţi, domnilor. Mi-am impus pe acest pământ o obligaţie grea. O împlinesc cum pot mai bine. Dumnezeu va ţine seama de eforturile mele. Dacă trebuie să vă spun tot adevărul, această convocare solemnă avea drept scop principal de a o forţa pe doamna prinţesă să mă asculte cel puţin o singură dată în viaţa ei. De optsprezece ani de când suntem căsătoriţi, nu am putut obţine această favoare. Voiam să ajung până la ea, eu, exilatul din prima zi a nunţii. Doream să mă arăt ei, care nu mă cunoaşte, aşa cum sunt. Am reuşit. Mulţumită mie, căci am talismanul care îi va deschide în sfârşit ochii.

Apoi, vorbind de acum înainte numai pentru prinţesă şi adresându-i-se direct, spuse în profunda tăcere ce domnea în sală.

— Vi s-a spus adevărul, doamnă. Aveam mai mulţi agenţi decât dumneavoastră în Franţa, în Spania, în Italia, căci, în vreme ce ascultaţi aceste acuzaţii infame împotriva mea, lucram pentru, domnia-voastră. Răspundeam tuturor calomniilor prin stăruinţe mai arzătoare, mai încăpăţânate decât ale domniei-voastre. Căutam şi eu căutam fără încetare şi fără odihnă, cu toată autoritatea şi prestigiul pe care-l am, cu aurul şi cu inima mea! Şi astăzi, (iată că mă ascultaţi acum), astăzi, răsplătit în sfârşit după atâţia ani de suferinţe morale, vin la domnia-voastră, care mă dispreţuiţi şi mă urâţi, pe mine care vă respect şi vă iubesc… Vin să vă spun: deschideţi-vă braţele, mamă fericită, vă aduc copilul!

În acelaşi timp se întoarse către Peyrolles care-i aştepta ordinele:

— Să fie adusă, ordonă el cu glas tare, domnişoara Aurore de Nevers!

Am putut relata cuvintele rostite de Gonzague. Dar ceea ce nu putem descrie este ardoarea fluxului său verbal, amploarea atitudinii sale, profunda convingere care-i emana din privire.

Acest Gonzague era un actor extraordinar. Era atât de pătruns de rolul învăţat, încât emoţia îl domina cu adevărat şi elanurile care-i izbucneau din suflet erau reale. O culme a artei. Dacă acest om ar fi fost în altă situaţie, înzestrat de la natură cum era, cu altfel de dorinţe, ar fi putut schimba o lume.

Printre aceia care îl ascultau se aflau oameni fără inimă, oameni deprinşi cu toate înşelătoriile elocvenţei, magistraţi blazaţi de afectul cuvintelor, financiari cu atât mai greu de înşelat cu cât erau dinainte complici cu minciuna.

Jucând cu imposibilul, Gonzague produse un adevărat miracol. Toată lumea Îl crezu. Toată lumea ar fi jurat că spune adevărul. Oriol, Gironne, Albert, Taranne şi ceilalţi nu-şi mai făceau meseria. Erau captivaţi. Toţi îşi spuneau:

— Mai târziu va minţi, dar acum spune adevărul! Toţi adăugau:

— Poate exista oare în acest om atâta măreţie laolaltă cu atâta perversitate?

Pairii, grupul de mari seniori care se aflau acolo pentru a-l judeca, regretau că au putut să se îndoiască uneori de el. Ceea ce îl înălţa în ochii lor era dragostea cavalerească pentru soţia lui şi generoasă iertare pentru îndelungata defăimare. În cele mai depravate epoci, virtuţile familiale fac din oricine un om merituos. Nu exista în această sală nici o singură inimă care să nu bată cu putere.

Domnul de Lamoignon îşi şterse o lacrimă, şi Villeroy, bătrânul războinic, strigă:

— Fir-ar să fie, prinţe, eşti un om admirabil!

Dar urmarea cea mai însemnată a discursului a fost convertirea scepticului Chaverny şi efectul fulgerător făcut asupra prinţesei înseşi. Chaverny ţinu piept cât putu, dar la

ultimele cuvinte ale prinţului fu văzut că rămâne cu gura căscată.

— Dacă a făcut asta, spuse el lui Choisy, să fiu al dracului dacă nu-i iert toate păcatele.

În ce o priveşte, Aurore de Caylus se ridicase tremurând, palidă, ca o fantomă. Cardinalul de Bissy fu obligat s-o sprijine. Stătea cu ochii aţintiţi spre uşa pe care ieşise domnul de Peyrolles. Spaima şi speranţa i se oglindeau rând pe rând pe obraz. Îşi va vedea oare fiica? Avertismentul găsit în cartea de rugăciuni la pagina psalmului Miserere anunţa oare acest lucru? I se spusese să vină. Venise. Îşi va putea apăra fiica? Oricare ar fi primejdia necunoscută, inima ei bătea mai cu seamă de bucurie. Fiica ei! Oh! Cum i se va avânta inima spre ea, de la prima vedere! Optsprezece ani de lacrimi plătite cu un singur surâs. Aştepta. Toată lumea aştepta ca şi ea.

Peyrolles ieşise pe terasă ce dădea spre apartamentul prinţului. Se înapoie curând, ţinând-o de mâna pe dona Cruz. Gonzague Îi ieşi în întâmpinare.

Nu se auzi decât un strigăt: *"Cât e de frumoasă!"* Apoi, intrându-şi în rol, complicii rostiră cu jumătate de glas cuvintele învăţate: *"Ce asemănare cu cei din familie!"*

Dar s-a întâmplat ca oamenii de bună-credinţă merseră mai departe decât cei plătiţi. Cei doi preşedinţi, mareşalul cardinalul şi toţi ducii, privindu-le rând pe rând pe prinţesă şi pe dona Cruz, făcură această declaraţie spontană:

— Seamănă cu mama ei!

Era aşadar, un lucru de necontestat pentru ei care aveau misiunea să judece că doamna prinţesă era mama donei Cruz Şi totuşi, doamna prinţesă, schimbându-se din nou la faţă, îşi reluă aerul ei de nelinişte şi tulburare. Privea tânăra şi frumoasă fată şi pe trăsăturile ei se întipărea un fel de spaimă.

Oh! Nu astfel o visase pe fiica ei. Faţa ei nu putea fi mai frumoasă dar trebuia să arate astfel. Şi subita răceală pe care o simţea în suflet în clipa când toată inima ei ar fi trebuit să se avânte spre copilul regăsit, această lipsă de entuziasm o înspăimânta.

Era oare o mamă rea?

La această spaimă se adăuga o alta. Oare să fi fost trecutul acestei fermecătoare copile, ai cărei ochi străluceau îndrăzneţ, a cărei talie suplă avea unduiri stranii şi a cărei întreagă

personalitate era marcată de acea amprentă graţioasă, pe care educaţia austeră din familie nu o dă de obicei moştenitoarelor unor duci?

Chaverny, care-şi revenise complet din emoţia resimţită şi regretă foarte mult că îl crezuse pe Gonzague timp de un minut, Chaverny exprimă ideea prinţesei altfel şi mai bine decât ar fi putut-o face ea însăşi.

— E adorabilă! îi zise lui Choisy recunoscând-o.

— Eşti cu adevărat amorezat? întrebă Choisy.

— Am fost, răspunse micul marchiz, dar numele de Nevers o striveşte şi nu-i stă bine.

Frumoasele căşti ale cuirasierilor noştri ar sta rău pe capul unui ştrengar din Paris, vioi şi nestânjenit în gesturi. Există unele deghizări imposibile.

Gonzague nu văzuse acest lucru, dar Chaverny îl vedea. De ce?

Fiindcă, mai întâi, Chaverny era francez şi Gonzague italian.

Dintre toţi locuitorii globului, francezul este mai aproape de femeie în ce priveşte delicateţea şi simţul nuanţelor. Apoi frumosul prinţ de Gonzague avea aproape cincizeci de ani, pe când Chaverny era foarte tânăr. Cu cât îmbătrâneşte, bărbatul devine mai puţin sensibil faţă de sexul frumos. Gonzague nu putea înţelege acest lucru şi nu-l putea remarca. Subtilitatea sa milaneză ţinea de diplomaţie în nici un caz de spirit. Pentru a observa asemenea detalii trebuie să ai un simţ subtil, ca Aurore de Caylus, femeie şi mamă, sau să fii un pic miop şi să priveşti de foarte aproape, ca micul marchiz.

Între timp, îmbujorată, cu ochii plecaţi, cu surâsul pe buze, dona Cruz se afla în partea de jos a estradei. Doar Chaverny şi prinţesa ghiceau efortul pe care-l făcea pentru a ţine pleoapele închise. Avea o dorinţă atât de mare să vadă!

— Domnişoară de Nevers, îi zise Gonzague, du-te să-ţi îmbrăţişezi mama!

Dona Cruz avu un moment de sinceră bucurie. Elanul ei era sincer. În asta consta iscusinţa extraordinară a lui Gonzague, care nu-şi alesese o artistă profesionistă pentru a îndeplini primul rol. Dona Cruz era de bună-credinţă. Privirea sa mângâietoare se îndreptă de îndată spre aceea pe care o credea mama ei. Făcu un pas, şi braţele i se deschiseră. Dar

braţele îi căzură şi pleoapele, se plecară. Un gest rece al prinţesei o ţintui locului.

Revenită la neîncrederea, care înainte îi întrista singurătatea, răspunzând la gândul ce i-l inspirase înfăţişarea donei Cruz, prinţesa zise cu glas potolit:

— Ce aţi făcut cu fiica lui Nevers?

Apoi, ridicând glasul, adăugă:

— Dumnezeu îmi este martor că am o inimă de mamă. Dar dacă fiica lui Nevers mi-ar reveni dezonorată de o singură pată, dacă ar uita doar un minut mândria familiei ei, mi-aş acoperi obrazul cu un văl negru şi aş spune: Nevers a murit cu totul.

"Drace! " gândi Chaverny. "*Pariez pentru ce va urma*.*"*

În acel moment era singurul de părerea prinţesei. Severitatea doamnei de Gonzague părea intempestivă şi chiar denaturată. În timp ce vorbea, se auzi un mic zgomot la dreapta ei, ca şi cum uşa vecină se deschidea încet îndărătul draperiei. Ea nu-i dădu atenţie.

Gonzague răspundea, împreunându-şi mâinile, ca şi cum îndoiala ar fi fost un blestem.

— Vai! Doamnă, doamnă! Oare inima domniei-voastre a vorbit? Domnişoara de Nevers, fiica voastră, doamnă, e mai pură decât îngerii.

În ochii sărmanei dona Cruz se vedea o lacrimă. Cardinalul se aplecă spre Aurore de Caylus.

— Doar dacă aveţi alte argumente precise, care pot fi recunoscute… începu el.

— Argumente! întrerupse prinţesa. Inima mi-a rămas rece, ochii uscaţi, braţele nemişcate, oare toate acestea nu sunt argumente?

— Frumoasă doamnă, dacă nu aveţi şi alte argumente, în mod sincer nu pot combate opinia, fără îndoială unanimă, a consiliului.

Aurore de Caylus aruncă o privire sumbră în jur.

— Vedeţi bine că nu m-am înşelat, zise cardinalul la urechea ducelui de Mortemart, are un grăunte de nebunie.

— Domnilor! Domnilor! exclamă prinţesa. Oare m-aţi şi judecat?

— Liniştiţi-vă, doamnă, calmaţi-vă, replică preşedintele de Lamoignon. Toţi cei ce se află în această incintă vă respectă şi

vă iubesc, cu toţii şi, în primul rând, ilustrul prinţ care v-a dat numele lui...

Prinţesa plecă fruntea. Preşedintele de Lamoignon continuă, cu o nuanţă de severitate în glas:

— Comportaţi-vă cum vă dictează conştiinţa, doamnă, şi nu vă fie teamă de nimic. Tribunalul nostru nu are misiunea de a pedepsi. Eroarea nu este o crimă, ci o nenorocire. Rudele şi prietenii vor avea milă de domnia-voastră dacă v-aţi înşelat.

— M-am înşelat! repetă prinţesa fără să ridice capul. Da, da, am fost adeseori înşelată. Dar, dacă nu e nimeni aici să mă apere, mă voi apăra singură. Fiica mea trebuie să poarte cu ea dovada obârşiei.

— Ce dovadă? întrebă preşedintele de Lamoignon.

— Dovada pe care însuşi domnul de Gonzague a indicat-o, foaia smulsă din registrul de naşteri al capelei castelului Caylus. Smulsă de propria mea mână, domnilor! adăugă ea ridicându-se.

— Iată ce doream să ştiu, gândi Gonzague. Această dovadă, reluă el cu glas tare, fiica voastră o va avea, doamnă.

— Aşadar nu o are? exclamă Aurore de Caylus.

Un murmur prelung se ridică din adunare după această exclamaţie.

— Luaţi-mă de aici! Luaţi-mă! bolborosi înlăcrimată dona Cruz.

Ceva se zbătea în fundul inimii prinţesei auzind vocea dezolată a acestei sărmane copile.

— Doamne, spuse ea ridicând mâinile spre aer. Doamne, călăuzeşte-mă!

Ar fi o mare nenorocire şi o crimă de neiertat să-mi resping copilul. Doamne, te implor din adâncul nenorocirii mele!

Deodată văzură luminându-i-se obrazul, pe când trupul tresărea nestăpânit.

Îl întrebase pe Dumnezeu. Un glas pe care nimeni în afară de ea nu-l auzise, un glas misterios, care părea să răspundă la acest apel suprem, rosti în spatele draperiei cuvintele ce formau deviza lui Nevers:

— Iată-mă!

Prinţesa se sprijini de braţul cardinalului, să nu cadă pe spate. Nu îndrăznea să se întoarcă. Glasul venea oare din cer?

Gonzague se înşelă asupra cauzei acestei emoţii subite. Voi să-i dea ultima lovitură.

— Doamnă, exclamă el, aţi făcut apel la Atotputernicul. Dumnezeu vă răspunde. O văd şi o simt. Îngerul păzitor e în domnia voastră şi combate sugestiile răului. Doamnă, nu respingeţi fericirea după îndelungatele suferinţe atât de nobil suportate. Doamnă, uitaţi mâna care vă dăruie această comoară. Nu cer nici o răsplată. Vă cer doar un lucru: priviţi-vă copilul. Iat-o tremurând, iat-o distrusă din pricina felului cum a fost întâmpinată de mama ei. Plecaţi urechea în interiorul domniei-voastre, şi glasul inimii vă va răspunde.

Prinţesa o privi pe dona Cruz. Şi Gonzague continuă cu înflăcărare:

— Acum, când aţi văzut-o, în numele lui Dumnezeu! Vă întreb: nu este fiica dumneavoastră?

Prinţesa nu răspunse numaidecât. Fără să vrea, se întoarse pe jumătate spre draperie. Vocea, distinctă numai pentru ea, căci nimeni nu bănuia că vorbise cineva, pronunţă acest singur cuvânt:

— Nu!

— Nu, repetă prinţesa cu putere.

Şi privirea ei hotărâtă făcu înconjurul adunării. Nu-i mai era frică. Oricare ar fi fost acel misterios sfătuitor din spatele draperiei, avea încredere în el fiindcă îl combătea pe Gonzague. Şi, de altfel, îndeplinea tainica promisiune din cartea de rugăciuni. Spuse: *"Iată-mă!"* Venea cu deviza lui Nevers.

În sală se încrucişau între timp mii de exclamaţii.

Indignarea lui Oriol şi a celorlalţi că el nu cunoştea margini.

— Asta-i prea de tot! zise Gonzague care potolea cu mâna zelul prea zgomotos al batalionului sacru. Răbdarea omenească are margini. Mă voi adresa pentru ultima dată doamnei prinţese şi îi voi spune: sunt necesare argumente temeinice, argumente grave şi convingătoare pentru a respinge un adevăr de necontestat.

— Vai! suspină bunul cardinal. Sunt propriile mele cuvinte! Dar când femeile îşi pun ceva în cap…

— Aveţi aceste argumente, doamnă? întrebă Gonzague.

— Da, răspunse vocea misterioasă.

— Da, replică prinţesa la rândul ei.

Gonzague era livid, şi buzele i se agitau nervos. Simţea că acolo, chiar în mijlocul acestei adunări convocate de el, exista o influenţă ostilă, dar de nedibuit. O simţea, dar o căuta zadarnic.

De câteva minute, totul se schimbase în înfăţişarea văduvei lui Nevers. Marmura se transformase în carne. Statuia trăia. De unde venea acest miracol? Schimbarea se efectuase chiar în clipa în care prinţesa, înnebunită de durere, invocase ajutorul lui Dumnezeu. Dar Gonzague nu credea deloc în Dumnezeu.

Îşi şterse sudoarea ce-i curgea pe frunte.

— Aveţi aşadar veşti despre fiica dumneavoastră, doamnă? întrebă el ascunzându-şi cât putea mai bine îngrijorarea.

Prinţesa păstră tăcere.

— Există impostori, continuă Gonzague. Averea lui Nevers e o pradă frumoasă. V-a fost prezentată vreo altă tânără fată?

O nouă tăcere.

— Poate vi s-a spus, continuă Gonzague: Asta e adevărată, a fost salvată, pusă la adăpost. Cu toţii spun acest lucru!

Cei mai rafinaţi diplomaţi se lasă târâţi în greşeală. Preşedintele de Lamoignon şi ponderaţii săi asesori îl priveau acum cu mirare pe Gonzague.

— Ascunde-ţi ghearele, om crud! murmură Chaverny.

Cu siguranţă că tăcerea misteriosului glas era foarte abilă. Atât timp cât nu vorbea, prinţesa nu putea răspunde, şi Gonzague furios, îşi pierduse prudenţa. În mijlocul obrazului său palid se vedeau ochii arzători şi sângeroşi.

— Este aici, pe undeva, continuă el printre dinţii încleştaţi, gata să apară, cum vi s-a afirmat, nu-i aşa, doamnă? Este în viaţă? Răspundeţi, este în viaţă?

Prinţesa se rezemă cu o mână de braţul fotoliului. Ar fi dat doi ani din viaţă pentru a ridica acea draperie în spatele căreia se afla oracolul de-acum înainte mut.

— Răspundeţi! Răspundeţi! strigă Gonzague.

Înşişi judecătorii repetau:

— Doamnă, răspundeţi!

Aurore de Caylus asculta. Abia mai respira. Oh! Cât de mult întârzia oracolul!

— Milă! murmură ea în cele din urmă, întorcându-se pe jumătate.

Draperia se mişcă uşor.

— Cum ar putea răspunde? spuneau între timp complicii.

— E în viaţă? zise Aurore de Caylus interogând oracolul cu o voce fără vlagă.

— E în viaţă, i se răspunse.

Se ridică radioasă, beată de fericire.

— Da, în viaţă, în viaţă! strigă ea cu putere. Trăieşte în pofida voastră şi prin ajutorul Domnului!

Toată lumea se ridică, tulburată. Timp de o clipă, agitaţia ajunse la culme. Complicii vorbeau cu toţii deodată şi cereau dreptate. Comisarii regelui se consultau între ei.

— Când vă spuneam! repetă cardinalul. Când vă spuneam, domnule duce! Dar nu ştim încă totul şi încep să cred că doamna prinţesă nu e deloc nebună!

În mijlocul confuziei generale, vocea de după tapiserie spuse:

— Astă-seară, la balul regentului, vi se va spune deviza lui Nevers.

— Şi îmi voi vedea fiica? bolborosi prinţesa, gata să leşine.

Un zgomot slab, al unei uşi care se închide, se auzi în spatele draperiei. Apoi nimic. Era şi vremea. Curios ca o femeie şi cuprins o vagă bănuială, Chaverny se strecurase în spatele cardinalului de Bissy. Ridică brusc draperia: nu era nimeni, dar prinţesa scoase un strigăt înăbuşit. Era prea mult. Chaverny deschise uşa şi se năpusti în coridor.

Coridorul era întunecos, căci se lăsa noaptea. Chaverny nu văzu nimic în afară de silueta micului cocoşat cu picioarele strâmbe, care dispărea la capătul coridorului, coborând liniştit treptele.

Chaverny rămase pe gânduri.

— Vărul meu o fi vrut să facă vreo farsă urâtă diavolului, îşi spuse el, şi diavolul îşi ia revanşa!

În acest timp, după un semn al preşedintelui de Lamoignon, consilierii îşi reluară locul în sala de deliberare.

Gonzague făcuse un mare efort să se stăpânească. În aparenţă era calm. Salută consiliul şi zise:

— Domnilor, aş roşii dacă aş adăuga vreun cuvânt. Hotărâţi, vă rog, între doamna prinţesă şi mine.

— Să deliberăm, strigară câteva glasuri.

Domnul de Lamoignon se ridică şi îşi puse pălăria pe cap.

— Prinţe, zise el, după ce comisarii regali l-au ascultat pe domnul cardinal în numele doamnei prinţese, avizul lor este că

nu e caz de judecată. Deoarece doamna de Gonzague ştie unde se află fiica ei, să o prezinte. Domnul de Gonzague va reprezenta pe aceea despre care zice că e moştenitoarea lui Nevers. Dovada scrisă, specificată de domnul prinţ, invocată de doamna prinţesă, acea pagină smulsă din registrul capelei Caylus, va fi produsă şi va înlesni hotărârea noastră. În numele regelui, amânăm consiliul peste trei zile.

— Accept, răspunse prompt Gonzague cu amabilitate.

— Voi avea copilă şi voi avea dovada, zise de asemenea prinţesa. Accept.

Comisarii regali ridicară imediat şedinţa.

— În ce te priveşte, sărmană copilă, spuse Gonzague donei Cruz predând-o în mâinile lui Peyrolles, am făcut ce am putut. Acum, numai Dumnezeu îţi poate înapoia inima mamei tale!

Dona Cruz lăsă în jos voalul şi se îndepărtă. Dar, înainte de a trece pragul, se răzgândi pe neaşteptate. Se avânta spre prinţesă:

— Doamnă! exclamă ea luându-i mâna pe care o sărută. Dacă sunteţi sau nu mama mea, oricum, vă respect şi vă iubesc!

Prinţesa zâmbi şi îi atinse uşor fruntea cu buzele.

— Copilă, tu nu eşti complice, am înţeles acest lucru. Nu sunt supărată. Şi eu te iubesc.

Peyrolles o luă cu sine pe dona Cruz. Toată mulţimea nobilă care umpluse heminiclul dispăru. Începea să se întunece. După ce îi însoţi până la ieşire pe comisarii regali, Gonzague se înapoie, clipa când contesa era pe cale să iasă, înconjurată de cameristele ei.

La un gest imperios făcut de prinţ, ele se îndepărtară. Gonzague se apropie de prinţesă şi, cu aerele sale de mare curtoazie, care nu-l părăseau niciodată, se aplecă până la mâna ei pentru a o săruta.

— Doamnă, îi zise el apoi cu un ton uşuratic, aşadar a fost declarat războiul între noi?

— Nu am intenţia să atac, domnule, răspunse Aurore de Caylus. Mă apăr.

— Vreau să vă cruţ o inutilă oboseală într-o convorbire particulară, reluă Gonzague, care îşi dădea osteneala să ascundă sub indiferenţa lui politicoasă furia din inimă. Aşadar, aveţi protectori misterioşi, doamnă?

— Am bunătatea cerului, domnule, care este sprijinul mamelor.

Gonzague zâmbi.

— Giraud, zise prinţesa către Madeleine, porunceşte să mi se pregătească litiera.

— Se face astăzi slujbă religioasă de seară la parohia Saint-Magloire? întrebă mirat Gonzague.

— Nu ştiu, domnule, răspunse prinţesa cu calm. Nu mă duc la

Saint-Magloire astă-seară. Veţi avea fericirea să-mi vedeţi bijuteriile.

— Diamantele dumneavoastră, doamnă! zise prinţul cu ironie. Curtea, care vă regretă de atâta vreme, va avea în sfârşit bucuria de a vă revedea?

— Merg la balul regentului astă-seară, zise ea.

De data asta Gonzague rămase uluit.

— Domnia-voastră! se bâlbâi el. Domnia-voastră!

Luă o atitudine atât de mândră, încât Gonzague îşi plecă ochii fără voia lui.

— Da! răspunse ea.

Şi, trecând înaintea însoţitoarelor, pentru a ieşi, spuse:

— Doliul meu s-a sfârşit începând de azi, domnule prinţ. Faceţi ce vreţi împotriva mea, nu mai mi-e teamă de domnia-voastră.

Capitolul XI - Unde cocoşatul se face invitat la balul de la curte

Gonzague rămase o clipă nemişcat privindu-şi soţia care traversa galeria pentru a se înapoia în apartament.

— Parcă a reînviat! gândi el. Totuşi, am jucat bine această comedie. De ce am pierdut-o? Desigur, există un dedesubt. Gonzague, n-ai văzut totul, e ceva care îţi scapă...

Începu să umble prin cameră cu paşi mari.

— În orice caz, reluă el şirul gândurilor, nu am de pierdut nici o clipă. Ce vrea să facă la balul de la Palais-Royal? Să vorbească domnului regent? Cu siguranţă că ştie unde se, află fiica ei. Şi eu ştiu, se întrerupse el deschizând carneţelul. Cel puţin de astă dată norocul m-a ajutat.

Apăsă pe o sonerie şi zise servitorului care sosi alergând:

— Domnul de Peyrolles! Să vină imediat domnul de Peyrolles.

Servitorul ieşi. Gonzague îşi reluă plimbarea solitară şi, revenind la prima idee, zise:

— Are un ajutor nou. Cineva era ascuns în spatele draperiei.

— Prinţe, strigă Peyrolles intrând, pot să vă vorbesc în sfârşit! Veşti proaste! Plecând, cardinalul de Bissy spunea împuterniciţilor regali: *"În afacerea asta e ceva putred*, *vreun mister nelegiuit*..."

— Lasă-l pe cardinal să spună, zise Gonzague.

— Dona Cruz e revoltată. A fost obligată să joace un rol nedemn, zice ea. Vrea să părăsească Parisul.

— Las-o în pace pe dona Cruz şi încearcă să mă asculţi.

— Nu înainte de a vă informa ceea ce se petrece. Lagardère e la Paris.

— Ei şi! Bănuiam eu. De când?

— Cel puţin de ieri.

— Înseamnă că prinţesa l-a văzut, gândi Gonzague.

Apoi adăugă:

— De unde ştii?

Peyrolles coborî glasul şi răspunse:

— Saldagne şi Faënza sunt morţi.

Era neîndoios că domnul de Gonzague nu se aştepta deloc la acest lucru. Muşchii feţei îi tresăriră şi avu un fel de ameţeală. Totul a durat doar o secundă. Când Peyrolles îşi ridică ochii spre el, îşi revenise.

— Doi dintr-o singură lovitură! zise el. Omul ăsta e un adevărat diavol.

Peyrolles tremura.

— Şi unde au fost găsite, cadavrele? întrebă Gonzague.

— În străduţa care se întinde de-a lungul grădinii căsuţei dumneavoastră.

— Împreună?

— Saldagne lângă poartă, Faënza la cincisprezece paşi mai departe. Saldagne a murit de un vârf de spadă…

— Aici, nu-i aşa? spuse Gonzague punând degetele între sprâncene.

Peyrolles făcu acelaşi gest şi repetă:

— Aici! Faënza a căzut, izbit în acelaşi loc şi de aceeaşi lovitură.

— Şi nici o altă rană?

— Nici una. Lovitura lui Nevers este întotdeauna mortală.

Gonzague îşi potrivea dantelele jaboului în faţa unei oglinzi.

— Bine, zise el, pe domnul cavaler de Lagardère l-am înscris de două ori pe răboj. Sunt mulţumit că e la Paris. O să punem mâna pe el.

— Funia care-l va sugruma… începu Peyrolles.

— Nu e încă toarsă, nu-i aşa? Eu cred că da. Pentru numele lui Dumnezeu! Gândeşte-te totuşi, Peyrolles, e momentul prielnic! Dintre cei ce se plimbau pe clar de lună, în şanţurile lui Caylus n-am rămas decât patru.

— Da, zise fac tot unul, înfiorându-se: momentul e prielnic.

— Doi inşi daţi gata, reluă Gonzague strângându-şi centironul în cataramă. Noi doi şi, pe de altă parte, cei doi nenorociţi…

— Cocardasse şi Passepoil! întrerupse Peyrolles. Se tem de Lagardère.

— Ca şi tine. Cu toate acestea, n-avem de-ales. Du-te de-i caută! Du-te!

Domnul de Peyrolles se îndreptă spre bucătării. Gonzague gândea:

— Spuneam că trebuie să acţionăm imediat. Iată o noapte în care se vor întâmpla lucruri stranii!

— Repede! zise Peyrolles intrând în oficiu. Monseniorul are nevoie de voi.

Cocardasse şi Passepoil mâncaseră de la prânz până se înserase. Aveau două stomacuri nesătule. Cocardasse era roşu ca restul vinului uitat în pahar. Passepoil avea obrazul alb ca varul. Sticla cu vin produce acest dublu rezultat, după temperamentul băutorilor. Dar, în ceea ce priveşte urechile, vinul nu acţionează în două feluri: Cocardasse şi Passepoil nu erau mai rezistenţi unul ca celălalt după băutură.

De altfel, trecuse vremea să fie umili. Fuseseră îmbrăcaţi cu haine noi, din cap până în picioare. Purtau cizme superbe, cumpărate de ocazie, şi pălării de fetru care nu fuseseră renovate fiecare decât de trei ori. Pantalonii şi tunicile erau demne de aceste accesorii strălucitoare.

— Ia spune, prietene! zise Cocardasse. Cred că netrebnicul ăsta ni se adresează nouă.

— Dacă aş gândi că pramatia asta… ripostă blândul Amable ridicând o cană cu amândouă mâinile.

— Fii calm, iubiţelule, reluă gasconul, ţi-l dau, dar atenţie! Nu-i strica faţada.

Îl prinse de o ureche pe domnul de Peyrolles şi-l trimise învârtindu-se lui Passepoil. Acesta îl prinse de cealaltă ureche şi-l trimise înapoi fostului său patron. Domnul de Peyrolles făcu această călătorie de două sau de trei ori, apoi Cocardasse-junior îi spuse, cu gravitatea proprie scandalagiului:

— Drăguţule, mi se pare că ai uitat pentru o clipă că ai de-a face cu gentilomi! încearcă măcar de-acum înainte să-ţi aminteşti!

— Aşa-i! accentuă normandul, după vechiul său obicei.

Apoi se ridicară amândoi, în timp ce domnul de Peyrolles îşi repara pe cât putea dezordinea costumului.

— Ticăloşii sunt beţi turtă, bombăni el.

— Ia ascultă! zise Cocardasse. Mi se pare că amărâtul ăsta a vorbit!

— Parcă aşa ceva, reluă Passepoil.

Înaintară amândoi, unul la dreapta, celălalt la stânga, pentru a-l înhăţa din nou de urechi pe omul de încredere, dar acesta o luă prudent la fugă şi se duse să-l întâlnească pe

Gonzague fără să se laude cu cele întâmplate. Gonzague îi porunci să nu pomenească nici o vorbă celor doi bravi prieteni de sfârşitul nefericit pe care îl avuseseră Saldagne şi Faënza. Era inutil, căci domnul de Peyrolles nu avea nici o dorinţă să intre în vorbă cu Cocardasse şi Passepoil.

O clipă mai târziu sosirea lor era anunţată de un zăngănit îngrozitor de fiare. Aveau pălăria pe-o ureche, pantalonii şleampăţi, cămaşa pătată de vin: pe scurt, o ţinută de adevăraţi cuţitari. Intrară, dându-şi ifose, cu mantia ridicată de spadă: Cocardasse, veşnic semeţ, Passepoil veşnic stângaci şi de o urâţenie fără cusur.

— Salut, amice, zise gasconul cu accent provensal, şi mulţumesc, monseniore.

— Ajunge! zise Gonzague privindu-i pe sub sprâncene.

Rămaseră pe dată nemişcaţi. Omul care plăteşte îşi poate permite orice cu asemenea viteji.

— Staţi bine pe picioare? întrebă Gonzague.

— Am băut doar un pahar de vin în sănătatea monseniorului, răspunse cu neruşinare Cocardasse. În ce priveşte sobrietatea, nu cunosc unul mai grozav ca mine…

— Adevăr grăieşte, rosti cu timiditate Passepoil, căci îl întrec, n-am băut decât apă înroşită.

— Amice, zise Cocardasse privindu-l cu severitate, ai băut cât mine, nici mai mult, nici mai puţin. Nu-ţi fie teamă! Te poftesc să nu mai falsifici adevărul în faţa mea, minciuna mă îmbolnăveşte!

— Spadele voastre mai sunt la fel de bune? întrebă Gonzague.

— Chiar mai bune, replică gasconul.

— Şi numai în serviciul monseniorului, adăugă normandul făcând o reverenţă.

— Atunci e bine, zise Gonzague.

Şi le întoarse spatele, în timp ce prietenii noştri îl salutau pe la spate.

— Ai văzut, netrebnicule, murmură Cocardasse, ştie să vorbească adevăraţilor spadasini!

Gonzague făcuse semn lui Peyrolles să se apropie. Amândoi se îndepărtară în fundul sălii, aproape de uşa de ieşire. Gonzague rupsese adineauri pagina din carnetul unde avea notate informaţiile date de dona Cruz. În clipa când întindea

foaia omului său de încredere, bizarul obraz al cocoşatului se arătă în spatele uşii întredeschise. Nimeni nu-l vedea şi o ştia bine, deoarece ochii săi străluceau de o inteligenţă extraordinară şi întreaga fizionomie îşi schimbase aspectul. La vederea lui Gonzague, suflet osândit muncilor iadului, stând de vorbă, la doi paşi de el, cocoşatul se dădu înapoi cu repeziciune, apoi îşi lipi urechea de crăpătura uşii.

Iată ce auzi mai întâi: Peyrolles silabisea cu greutate cuvintele scrise cu creionul de stăpânul său.

— Strada Chantre, zicea el, o tânără fată numită Aurore… V-aţi fi speriat de expresia pe care o căpătă obrazul cocoşatului. O flacără întunecată i se aprinse în ochi: *"Ştie asta!"* gândi el. Cum de a aflat?

— Înţelegi? zise Gonzague.

— Da, înţeleg, răspunse Peyrolles. Asta zic şi eu noroc!

— Oamenii de rangul meu au steaua lor, reluă domnul de Gonzague.

— Unde o vom duce pe tânăra fată?

— La pavilionul donei Cruz…

Cocoşatul se lovi peste frunte.

— Gitana! murmură el. Dar cum de-a aflat adresa?

— Va trebui doar să o răpim? spunea în acea clipă Peyrolles.

— Fără vâlva, răspunse iute Gonzague. Nu ne putem îngădui să intrăm în buclucuri. Cu şiretenie şi îndemânare! E marea ta calitate, prietene Peyrolles. Nu m-aş fi adresat ţie dacă ar fi trebuit date sau primite lovituri. Omul nostru locuieşte cu siguranţă acolo, fac prinsoare.

— Lagardère! murmură omul cu spaimă neascunsă.

— Nu trebuie să dai cu ochii de fanfaronul ăsta. Primul lucru este să aflăm dacă e absent, şi aş paria că lipseşte de acasă la ora asta.

— Pe vremuri, îi plăcea să bea.

— Dacă nu-i acasă, iată un plan foarte simplu: vei lua această invitaţie…

Gonzague puse în mâna ajutorului său una dintre cele două invitaţii la balul regentului, rezervate pentru Saldagne şi Faënza.

— Îţi vei procura, continuă el, o toaletă de bal strălucitoare şi elegantă, asemănătoare aceleia comandată de mine pentru dona Cruz. Vei avea gata pregătită o litieră în apropierea străzii

Chanixe şi te vei prezenta la tânăra fată în numele lui Lagardère însuşi.

— Înseamnă să-mi risc viaţa, zise domnul de Peyrolles.

— Fii cuminte! Când va vedea rochia şi bijuteriile va înnebuni. Nu vei avea de spus decât un cuvânt: *"Lagardère vă trimite această invitaţie şi vă aşteaptă*."

— Slabă soluţie! zise o voce piţigăiată între cei doi. Tânăra nu se va clinti din loc.

Peyrolles sări într-o parte, Gonzague puse mâna pe sabie.

— Nu-ţi fie teamă! zise de departe Cocardasse. Priveşte, frate Passepoil, ia te uită la omuleţul ăla!

— Ah! răspunse Passepoil. Dacă aş fi fost nedreptăţit de soartă ca asta şi dacă ar fi trebuit să renunţ la speranţa de a plăcea femeilor, mi-aş fi luat viaţa.

Peyrolles începu să râdă, ca toţi poltronii care au trecut printr-o mare spaimă.

— Esop al II-lea, zis Iona! exclamă el.

— Din nou făptura asta! spuse Gonzague cu bună dispoziţie. Crezi că dacă ai închiriat cuşca câinelui meu ai dreptul să te plimbi şi prin palatul meu? Ce cauţi aici?

— Şi dumneavoastră, întrebă cu obrăznicie cocoşatul, ce urmează să căutaţi acolo?

Era un adversar pe măsura lui Peyrolles.

— Ascultă, Esop! zise el proţăpindu-se în faţa lui. O să te învăţăm minte pe loc în ce primejdie intri când nu eşti prevăzător şi te amesteci în treburile altora!

Gonzague îşi aruncase privirea înspre cei doi bravi. Cu atât mai rău pentru Esop al II-lea, zis Iona, dacă îşi permite să asculte pe la uşi! Dar, în acest moment, atenţia lui Gonzague fu abătută de comportarea bizară şi cu adevărat îndrăzneaţă a omuleţului, care luă fără etichetă din mâinile lui Peyrolles invitaţia ce tocmai îi fusese încredinţată.

— Ce faci, caraghiosule? exclamă Gonzague.

Cocoşatul îşi scotea cu calm din buzunar penele şi călimara.

— E nebun! zise Peyrolles.

— Nu tocmai! Nu tocmai! zise Esop al II-lea, care puse un genunchi jos şi se instală cât putu mai comod pentru a scrie.

— Citiţi! spuse el cu un accent de triumf, ridicându-se.

Întinse hârtia lui Gonzague. Acesta citi:

"Copilă dragă, toate aceste podoabe sunt trimise de mine. Am vrut să-ţi fac o surpriză. Fă-te frumoasă. O litieră şi doi lachei vor veni din partea mea să te conducă la bal, unde te voi aştepta.

He nri de Lagardère"

Cocardasse-junior şi fratele Passepoil, aşezaţi prea departe pentru a auzi, urmăreau această scenă din priviri şi nu înţelegeau nimic.

— Sfinte Dumnezeule! zise gasconul. Monseniorul pare un om care are orbul găinilor!

— Dar micul cocoşat! răspunse prompt normandul. Priveşte-i chipul! Susţin şi-acum, ca şi data trecută, că am mai văzut ochii ăştia pe undeva.

Cocardasse ridică din umeri şi zise:

— Nu mă ocup decât de oameni înalţi de la un metru optzeci şi cinci în sus.

— Nu am decât un metru optzeci, observă cu reproş Passepoil.

Cocardasse-junior îi întinse mâna şi rosti aceste cuvinte binevoitoare:

— Odată pentru totdeauna, iubiţelule, aminteşte-ţi că eşti în afara aprecierii mele. Prietene, pe bunul Dumnezeu, este un cristal prin care te văd în alb, în roz şi mai dolofan decât Cupidon, unicul fiu al Venerei cea ieşită din spuma mării.

Recunoscător, Passepoil strânse mâna ce i se întindea.

Era adevărat. Gonzague avea aerul unui om uluit peste măsură. Îl privea pe Esop al II-lea, zis Iona, cu un fel de spaimă.

— Ce vrea să însemne asta? murmură el.

— Vrea să spună, răspunse blajin cocoşatul, că tânăra va căpăta încredere în baza celor scrise.

— Aşadar ai ghicit intenţia noastră?

— Am înţeles că vreţi fata.

— Ştii ce rişti când surprinzi anumite secrete?

— Rişti să câştigi mult, răspunse cocoşatul frecându-şi mâinile.

Gonzague şi Peyrolles schimbară o privire.

— Dar scrisul?… zise Gonzague cu glas scăzut.

— Am şi eu micile mele talente, reluă Esop al II-lea. Vă garantez că imitarea e perfectă. Atunci când ajung să cunosc o singură dată scrisul unui om…

— Măi-măi! Asta te poate duce departe! Şi omul?

— Oh! Omul, întrerupse cocoşatul râzând. El e prea mare şi eu prea mic. Nu-l pot reproduce.

— Îl cunoşti?

— Destul de bine.

— Relaţii de afaceri.

— Ne poţi da unele informaţii?

— Cum l-ai cunoscut?

— Una singură: a ucis doi oameni. Va mai ucide doi mâine.

Peyrolles tremura din cap până în picioare. Gonzague zise:

— Am nişte temniţe solide în pivniţele palatului meu!

Cocoşatul nu luă în seamă aerul lui ameninţător şi răspunse:

— Spaţiu pierdut! Faceţi din ele beciuri şi le veţi închiria podgorenilor.

— Mi se pare că eşti spion.

— Argument neconvingător! Omul în cauză n-are nici o para chioară, şi dumneavoastră sunteţi milionar. Vreţi să vi-l predau?

Gonzague deschise ochii mari.

— Daţi-mi cartonaşul, reluă Esop al II-lea, arătând ultima invitaţie pe care Gonzague o mai ţinea încă în mână.

— Ce ai să faci cu ea?

— Am s-o folosesc bine. O voi da omului, şi omul îşi va ţine promisiunea pe care o fac aici în numele lui. Se va duce la balul domnului regent.

— Trăiască Ăl de Sus, amice! exclamă Gonzague. Eşti un ticălos infernal!

— Oh! Oh! făcu cocoşatul cu modestie. Sunt alţii mai ticăloşi decât mine.

— De unde vine zelul cu care vrei să mă slujeşti?

— Aşa sunt eu, foarte devotat acelor care-mi plac.

— Şi am şansa de a-ţi plăcea?

— Mult.

— Şi pentru a-mi dovedi mai vârtos devotamentul tău ai plătit zece mii de galbeni?

— Cuşca? întrerupse cocoşatul. În nici un caz, vă rog! Speculă, afacere de aur!…

Apoi adăugă rânjind:

— Cocoşatul a murit, trăiască cocoşatul! Esop I a câştigat un milion şi jumătate sub o umbrelă veche. Eu, cel puţin, am un birou de notar.

Gonzague făcu semn lui Cocardasse şi Passepoil, care se apropiară, zăngănind spadele vechi.

— Cine sunt ăştia? întrebă Iona.

— Oamenii care te vor însoţi, dacă accept serviciile tale.

Cocoşatul salută ceremonios.

— Oamenii dumneavoastră credincioşi, zise el. În acest caz renunţaţi la serviciile mele. Respectabilii mei domni, adăugă el adresându-se celor doi viteji, nu vă obosiţi să vă scoateţi vechiturile fiindcă nu-mi veţi ţine tovărăşie.

— Totuşi… zise Gonzague cu un aer ameninţător.

— Nu există nici un totuşi. Drace! Cunoaşteţi la fel de bine ca şi mine omul. E repezit, e repezit la culme. S-ar putea spune chiar brutal. Dacă ar vedea în urma mea mutrele astea bune de spânzurătoare…

— Vai de păcatele noastre! zise indignat Cocardasse.

— Poate fi cineva mai lipsit de politeţe? adăugă fratele Passepoil.

— Pretind să acţionez singur sau nu acţionez deloc, termină Esop al II-lea pe un ton peremptoriu.

Gonzague şi Peyrolles se sfătuiau.

— Ţii deci la cocoaşa ta? zise primul luându-l peste picior.

Cocoşatul salută şi răspunse:

— La fel cum ţin aceşti bravi la fiarele lor ruginite. E unealta cu care îmi câştig pâinea.

— Cine-mi răspunde de tine? rosti Gonzague ţintuindu-l cu privirea. Mă auzi: slujeşte-mă cu credinţă şi vei fi răsplătit. Altfel…

Nu-şi termină fraza şi îi dădu invitaţia. Cocoşatul o luă şi se îndreptă spre uşă de-a-ndărătelea. Salută din trei în trei paşi şi zicea:

— Încrederea monseniorului mă onorează. Monseniorul va auzi vorbindu-se despre mine în această noapte.

Şi cum, la un semn ascuns al lui Gonzague, Cocardasse şi Passepoil se pregăteau să-l însoţească, spuse mai departe:

— Uşurel, uşurel! Cum stăm cu convenţia noastră?

Îi dădu la o parte pe Cocardasse şi Passepoil cu o mână pe care amândoi n-ar fi crezut-o atât de viguroasă, făcu o ultimă plecăciune adâncă şi trecu pragul. Le trânti uşa în nas.

Când se luară după urma lui, coridorul era gol.

— Repede, zise domnul de Gonzague adresându-se lui Peyrolles. Casa din strada Chantre să fie înconjurată într-o jumătate de oră. Restul, rămâne cum am stabilit.

Cocoşatul mergea cu paşi mărunţi pe strada Quincampoix, pustie la această oră.

— Valorile morale sunt în scădere, murmură el. Al dracului să fiu dacă ştiam de unde să iau invitaţiile şi toaleta de bal!

Capitolul I - Casa cu două intrări

Ne aflăm în vechea şi îngusta stradă Chantre, care odinioară murdărea intrarea la Palais-Royal. Erau trei străduţe care duceau din strada Saint-Honoré spre Luvru: strada Pierre Lescot, strada Bibliotecii şi strada Chantre. Toate trei întunecoase, umede, bântuite de stafii. Toate trei batjocorind splendorile Parisului, mirat că nu poate să vindece această plagă ruşinoasă care-i făcea o pată în plin obraz. Din timp în timp, mai ales în zilele noastre, se auzea spunându-se: Acolo a fost comisă o crimă, în adâncurile acestei nopţi pe care nici soarele însuşi nu o străpunge decât în zilele frumoase de vară. Când era vorba de o preoteasă a zeiţei Venus omorâtă de nişte tâlhari cu chef, când era vorba de vreun biet burghez din provincie, al cărui cadavru era găsit ţeapăn într-un zid vechi. Toate astea provocau groază şi silă. Mirosul scârbos al tripourilor ajungea până sub ferestrele încântătorului palat, reşedinţă a cardinalilor, prinţilor şi regilor. Dar moralitatea palatului însuşi durează oare de multă vreme? Oare părinţii noştri nu ne-au povestit ce se petrecea prin galeriile de lemn şi prin galeriile de piatră ale palatului?

Acum, Palais-Royal este un pătrat onest de zidărie. Coridoarele de lemn nu mai există. Celelalte coridoare alcătuiesc promenada cea mai paşnică din lume. Parizienii nu vin aici niciodată. În schimb îşi dau întâlnire toate mărimile departamentelor. Dar în restaurantele cu preţ fix, care abundă la etajele superioare, unchii lui Quimper sau ale lui Carpentras se complac încă în a-şi aminti pravurile ciudate din acel Palais-Royal de pe vremea Imperiului Şi a Restauraţiei. Le lasă gura

apă acestor cumetri, pe când nepoatele timide devorează somptuosul festin de doi franci, prefăcându-se sau trag cu urechea.

Acum, chiar pe locul unde curgeau cele trei pâraie noroioase numite Chantre, Pierre Lescot şi Biblioteca, o imensă clădire, care pofteşte Europa să ia loc la masa lui cu o mie de tacâmuri, îşi întinde cele patru faţade spre piaţa Palais-Royal, spre strada Saint-Honoré îndreptată, spre strada Coq lărgită, spre strada Rivoli alungită. De la ferestrele acestui palat se vede noul Luvru, fiu legitim? Şi care seamănă cu vechiul Luvru. Lumina şi aerul se împrăştie în voie peste tot: noroiul s-a dus nu se ştie unde; tripourile au dispărut; lepră hidoasă, tămăduită pe neaşteptate, n-a lăsat nici o urmă. Dar unde oare locuiesc în prezent briganzii şi femeile lor?

În veacul al XVIII-lea, aceste trei străzi pe care le-am stigmatizat cu dispreţ erau destul de urâte, dar nu erau mai înguste şi nici mai murdare ca marea stradă Saint-Honoré, vecina lor, pe trotuarul lor prost pavat se aflau câteva portaluri frumoase: palate nobile, ici şi colo, printre cocioabe.

Locuitorii acestor străzi se asemănau cu aceia care trăiau la răspântiile vecine: în general mici burghezi, revânzători de mărunţişuri sau dintr-aceia ce taie paie la câini. Dar puteai întâlni în Paris locuri mult mai urâte.

La colţul străzii Chantre cu strada Saint-Honoré se afla o casă cu aspect modest, curăţică şi aproape nouă. Intrarea era în strada Chantre: o mică poartă boltită din pragul căreia ajungeai la un peron cu trei trepte. De câteva zile, casa era ocupată de o tânără familie, a cărei purtare îi intriga destul de mult pe vecinii curioşi. Un bărbat tânăr, dacă ne referim cel puţin la frumuseţea juvenilă a obrazului, la privirea focoasă, la bogăţia părului blond încadrând o frunte distinsă şi pură. Se numea meşterul Louis şi cizela gărzi de săbii. Împreună cu el locuia o fată foarte tânără, frumoasă şi blândă ca îngerii, dar al cărei nume nu-l ştia nimeni. Au fost auziţi vorbind. Nu se ţuţuiau şi trăiau ca soţ şi soţie. Aveau drept servitor o femeie bătrână, care nu vorbea niciodată, şi un băieţel între şaisprezece şi şaptesprezece ani, care făcea tot ce putea să fie discret. Tânăra nu ieşea niciodată, încât putea fi crezută prizonieră, dacă la orice oră nu s-ar fi auzit vocea ei cristalină şi frumoasă care intonă imnuri religioase sau cântece.

În schimb, meşterul Louis ieşea foarte des şi se înapoia târziu noaptea. În aceste ocazii nu intră pe uşa cu peron. Casa avea două intrări: a doua era pe scara proprietăţii vecine. Pe acolo se înapoia meşterul Louis în casa lui.

De când locuiau în această casă, nici un străin nu le trecuse pragul, în afara unui cocoşat mic, cu obrazul blând şi serios, care intra şi ieşea întotdeauna pe scară, niciodată pe peron, fără să vorbească cu nimeni. Era fără îndoială o cunoştinţă de-a meşterului Louis. Curioşii nu l-au zărit niciodată în încăperea joasă unde stătea tânăra împreună cu femeia bătrână şi băieţelul. Înainte de sosirea acestei familii, nimeni nu-şi amintea să-l fi întâlnit pe cocoşat prin cartier. De asemenea, cei curioşi erau aproape la fel de intrigaţi de el ca şi de meşterul Louis, frumosul şi taciturnul care sculpta ornamente în metal. Seara, când micii burghezi din vecinătate stăteau de vorbă în faţa porţilor lor, după ce isprăveau munca, erau siguri că noii locatari ai casei stăteau de vorbă împreună cu cocoşatul. Cine erau? De unde veneau? Şi la ce oră misterioasă meşterul Louis, care avea mâinile atât de albe, sculpta fortinerele de săbii?

Casa era împărţită astfel: o mare sală joasă şi mica bucătărie la dreapta, dădeau spre curte, şi ferestrele de la odaia tinerei se deschideau spre strada Saint-Honoré; în bucătărie, două chiţimii scunde, sub tavan, una pentru bătrâna Françoise Berrichon, cealaltă pentru nepotul ei, Jean-Marie Berrichon. Tot parterul nu avea decât o singură ieşire: uşa peronului. Dar în fundul sălii, aproape de bucătărie, era sprijinită de zid o scară în spirală care urcă la etaj. Acest etaj era compus din două încăperi. Odaia meşterului Louis, care se deschidea spre scară, şi alta care nu avea nici ieşire şi nici o destinaţie cunoscută. Această a doua cameră era tot timpul închisă cu cheia. Nici bătrâna Françoise, nici Berrichon, nici chiar încântătoarea fată nu obţinuseră permisiunea de a intra. În această privinţă, meşterul Louis, cel mai bun dintre oameni, se arăta de o severitate neînduplecată.

Totuşi, tânăra ar fi vrut să ştie ce se ascunde în spatele uşii închise. Françoise Berrichon murea de curiozitate, cu toate că era o femeie discretă şi bănuitoare. În ce-l priveşte pe micul Jean-Marie, şi-ar fi dat două degete de la mâna doar să privească pe gaura cheii. Dar broasca avea în spate o plăcuţă, care astupa vederea. O singură fiinţă omenească împărţea, în

privinţa acestei camere, secretul atât de bine păstrat de meşterul Louis: cocoşatul. Acesta fu văzut intrând şi ieşind din această încăpere. Dar, cum tot ce se raporta la acest mister trebuia să fie inexplicabil şi bizar, de fiece dată când cocoşatul intra în cameră, era văzut ieşind imediat meşterul Louis. Şi, invers, după intrarea meşterului Louis, uneori ieşea imediat cocoşatul. Nimeni nu-i văzuse vreodată împreună pe cei doi prieteni inseparabili.

Printre vecinii curioşi se afla un poet, care locuia bineînţeles la ultimul etaj al clădirii. Poetul acesta, după ce-şi frământa creierii, le povesti cumetrelor din strada Chantre că, la Roma, vestalele aveau misiunea să întreţină un foc sacru care nu trebuia să se stingă niciodată. În consecinţă, după spusele poetului, aceste demoazele se înlocuiau reciproc: când una veghea asupra focului, cealaltă îşi vedea de treburile ei. Cocoşatul şi meşterul Louis trebuie să fi făcut între ei vreun pact analog. Acolo, sus, se afla ceva care nu putea fi părăsit nici o clipă. Meşterul Louis şi cocoşatul stăteau de pază pe rând pe lângă acest ceva. Versiunea poetului avu succes. Trecea drept cam nebun. De acum încolo fu privit ca un idiot desăvârşit. Dar nimeni nu găsi o explicaţie mai bună ca a lui.

Chiar în ziua când avea loc în palatul domnului de Gonzague acea adunare de familie solemnă, tânăra care se ocupa de gospodăria meşterului Louis se afla singură, pe înserate, în cămăruţa ei foarte simplă, unde fiecare obiect era curat şi aşezat la locul potrivit.

Patul, din lemn de cireş, era învăluit în perdele de percal albe ca zăpada. Între perete şi pat atârna un mic agheasmator, încoronat de două crengi de merişor. Câteva cărţi de rugăciuni pe rafturi, un război de brodat, scaune, o ghitară pe unul dintre ele o pasăre mititică într-o cuşcă lângă fereastră, acestea erau obiectele care mobilau sau împodobeau umilă şi graţioasa cămăruţă. Am uitat totuşi să vă spunem că se mai afla o masă rotundă şi, pe ea, câteva foi de hârtie împrăştiate. Tânăra tocmai scria ceva.

Ştiţi şi dumneavoastră cum abuzează de ochii lor tinerele nebune! Lăsând să alerge acul sau până multă vreme după ce s-a întunecat. Aproape se întunecase de-a binelea şi tânăra continua să scrie.

Ultimele raze de lumină intrate pe fereastră cu perdeaua ridicată îi luminau din plin obrazul, şi putem spune cel puţin cum era făcută. Avea o faţă ce părea că râdea tot timpul, era o tânără blânda, care răspândeşte veselie în jurul ei, încât face fericită o familie întreagă. Fiecare trăsătură a feţei părea făcută pentru a plăcea. Fruntea de copil, nasul cu frumoase nări trandafirii, zâmbetul ce dezvelea două şiraguri de perle. Dar ochii ei visau, ochi mari, de un albastru închis, ale căror gene păreau un franj lung de mătase. Fără privirea gânditoare a frumoşilor ei ochi, abia de i-ai fi dat vârsta iubirii. Era înaltă, cu o talie cam prea subţire. Când nimeni nu o observa, atitudinile ei căpătau o melancolie castă şi fermecătoare.

Expresia generală a chipului ei era blândeţea. Dar, sub arcul sprincenelor negre, desenate îndrăzneţ, avea în pupilă o sclipire de mândrie calmă şi curajoasă. Părul, de asemenea negru, avea luciri arămii; părul lung şi bogat, atât de lung încât s-ar fi spus uneori că îi înclina capul sub greutatea lui, unduia în bucle mari pe gât şi pe umeri, făcând adorabilei ei frumuseţi un cadru şi o aureolă.

Există unele femei care trebuie iubite cu foc doar o singură zi. Există altele care sunt îndrăgite multă vreme cu o tandreţe potolită. Fata asta trebuia să fie iubită cu patimă şi pentru totdeauna. Era un înger, dar mai ales femeie.

Numele fetei, pe care vecinii nu-l cunoşteau şi pe care doamna Françoise şi Jean-Marie Berrichon nu aveau voie să-l rostească de când sosiseră la Paris, era Aurore. Nume pretenţios şi ridicol pentru o frumoasă domnişoară de lume, nume grotesc pentru o fată cu mâinile roşii sau pentru o cumătră al cărei glas tremură, nume încântător pentru acelea care îl pot împleti, ca o floare în plus, în diadema lor de scumpă poezie. Numele sunt ca podoabele: îi strivesc pe unii şi înalţă pe alţii.

Era singură în odaie. Când umbra crepusculului îi ascunse capătul penei încetă să mai scrie şi începu să viseze. Miile de zgomote ale străzii ajungeau până la ea, dar nu o trezeau. Îşi ţinea părul cu frumoasa ei mâna albă, capul ei se înclina, ochii priveau spre cer. Arăta ca o statuie în rugăciune. Îi zâmbea lui Dumnezeu.

Apoi, printre zâmbete apăru o lacrimă, o perlă, care tremură o clipă pe marginea pleoapei pentru a se rostogoli încet pe obrazul catifelat.

— Cât de mult întârzie! murmură ea.

Adună paginile risipite pe masă şi le îngrămădi într-o casetă mică pe care o împinse sub căpătâiul patului.

— Pe mâine! zise ea ca şi cum şi-ar fi luat rămas bun de la un prieten de fiecare zi.

Apoi închise fereastra şi luă chitara, scoţând la întâmplare câteva acorduri. Aştepta. Recitise astăzi toate paginile închise acum în casetă. Vai! Avea vreme să citească. Aceste pagini conţineau povestea vieţii ei, atât cât o ştia. Povestea gândurilor şi a inimii ei.

De ce scrisese toate astea? Primele rânduri ale manuscrisului răspundeau la această întrebare. Aurore spunea:

"Încep să scriu într-o seară când sunt singură, după ce am aşteptat toată ziua. Aceste rânduri nu sunt pentru el. E primul lucru pe care-l fac ce nu îi e destinat. Nu vreau cu nici un chip să vadă aceste pagini, unde voi vorbi despre el fără încetare, sau voi vorbi numai despre el. De ce! Nu ştiu: mi-ar fi greu să spun.

Fericite sunt acelea ce au prietene cărora pot să le încredinţeze preaplinul sufletului lor: durerea şi fericirea. Eu n-am nici o prietenă. Sunt singură, cu totul singură. Nu-l am decât pe el. Când îl văd, Amuţesc. Ce i-aş putea spune? Nu-mi cere nimic.

Şi, totuşi, nu pentru mine iau pana. Nu aş scrie dacă n-aş avea speranţa de a fi citită, dacă nu câtă vreme trăiesc, cel puţin după moarte. Cred că voi muri de foarte tânără. Nu mi-o doresc, dar nici nu mă tem de moarte! Dacă aş muri, el mă va regreta, iar eu îl voi regreta chiar şi în cer. Dar, de-acolo, voi vedea înlăuntrul inimii lui. Când îmi vine această idee, aş vrea să mor.

Mi-a spus că tatăl meu a murit. Mama cred că mai trăieşte. Dragă mamă, scriu pentru tine. Inima îi aparţine în întregime, dar îţi aparţine la fel şi ţie. Aş fi vrut să-i întreb pe aceia ce pricep misterul acestei duble tandreţe: putem oare avea două inimi?

Scriu pentru tine. Cred că n-am să-ţi ascund nimic şi aş dori să-ţi dezvălui cele mai tainice ascunzişuri ale sufletului meu. Mă înşel? O mamă nu e oare prietenă care trebuie să ştie orice? Medicul care te poate însănătoşi de toate?

Pe fereastra deschisă a unei case am văzut o dată o fată îngenuncheată în faţa unei femei de o frumuseţe blândă şi gravă. Copilul plângea, erau lacrimi adevărate. Emoţionată şi surâzătoare, mama se apleca să o sărute pe păr. Oh! Divină fericire, mamă! Mi se pare că simt sărutarea ta pe fruntea mea. Şi tu eşti foarte frumoasă şi blândă! Şi tu trebuie să ştii să consolezi zâmbind. Acest tablou stăruie mereu în visurile mele. Sunt geloasă de lacrimile fetei. Dragă mamă, dacă aş fi între tine şi el, ce aş mai putea cere lui Dumnezeu?

Eu n-am îngenuncheat niciodată decât în faţa unui preot. Cuvintele unui preot fac bine, dar Dumnezeu vorbeşte numai prin gura mamelor.

Mă aştepţi, mă cauţi, mă regreţi? Mă pomeneşti oare, dimineaţa şi seara, în rugăciunile tale? Mă vezi şi tu în visurile tale?

Când mă gândesc la tine, mi se pare că şi tu trebuie să te gândeşti la mine. Uneori inima mea îţi vorbeşte. O auzi? Dacă Dumnezeu îmi va acorda această mare fericire de a te vedea, te voi întreba dacă n-au fost clipe când inima ţi-a tresărit fără motiv. Îţi voi răspunde: înseamnă că ai auzit strigătul din inima mea, draga mea mamă!

Sunt născută în Franţa. Nu mi s-a spus unde. Nu-mi cunosc exact vârsta dar trebuie să am în jur de douăzeci de ani. E oare vis? E oare realitate? Această amintire, dacă există, e atât de îndepărtată şi vagă! Am momente când îmi amintesc uneori de o femeie cu obrazul angelic, care-şi apleca zâmbetul deasupra leagănului meu. Erai tu, mamă?

...Apoi, în întuneric, o larmă mare de luptă. Poate noaptea de febră a unui copil. Cineva mă purta în braţe. Un glas tunător mă făcu să tremur. Alergam prin întuneric. Mi-era frig.

Apoi s-a produs o ceaţă în mintea mea. Prietenul trebuie să ştie tot ce s-a întâmplat. Dar când îl întreb despre copilăria mea, zâmbeşte trist şi tace.

Mă văd pentru prima oară cu claritate îmbrăcată în băieţel, în Pirineii spanioli. Duceam la păscut nişte capre ale unui ţăran spaniol de la munte, care, fără îndoială, ne dădea ospitalitate. Prietenul meu era bolnav şi auzeam spunându-se adeseori că va muri. Pe atunci îl numeam tatăl meu. Când mă înapoiam seara, mă punea să îngenunchez aproape de patul lui,

Împreunându-mi el însuşi mâinile, şi îmi spunea în franceză:

— Aurore, roagă-te lui Dumnezeu să trăiesc.

Într-o noapte, veni preotul să-i dea ultima împărtăşanie. S-a spovedit şi a plâns. Credea că nu-l aud. Spunea:

— Iată că nepoata mea va rămâne singură.

— Gândeşte-te la Dumnezeu, fiule! îl îndemna preotul.

— Da, părinte. Oh! Da, mă gândesc la Dumnezeu. El e bun. Nu-mi pasă de mine. Dar sărmana mea nepoată, care va rămâne singură pe lume? Ar fi un mare păcat, părinte, să o iau cu mine?

— Să o ucizi? protestă preotul cu groază. Fiul meu, delirezi!

Clătină din cap şi nu răspunse nimic. M-am apropiat foarte încet:

— Prietene Henri, i-am zis privindu-l stăruitor (şi dacă ai şti, dragă mamă, cât de slab şi palid era sărmanul lui obraz), prietene Henri, nu mi-e teamă de moarte şi vreau să plec cu tine la cimitir.

M-a luat în braţele sale, care ardeau de febră. Şi îmi amintesc că repeta:

— Să o las singură! Să o las singură de tot!

Adormi, continuând să mă ţină în braţe. Au vrut să mă smulgă de acolo, dar mai bine mă omorau decât să plec. Mă gândeam:

— Dacă moare, mă vor duce cu el.

După câteva ore, se trezi. Eram scăldată în sudoarea lui.

— Sunt salvat, zise el.

Şi, văzându-mă strânsă la pieptul lui, adăugă:

— Micul meu înger, tu m-ai însănătoşit!

…Nu l-am privit niciodată cu atenţie. Într-o zi l-am văzut frumos, cum de fapt este şi cum îl văd mereu de atunci.

Am părăsit casa ţăranului pentru a merge mai în inima ţării. Prietenul meu se înzdrăvenise şi lucra la câmp ca muncitor manual. Am aflat după aceea că o făcea pentru a mă hrăni.

Eram într-o fermă bogată din apropiere de Venasque. Stăpânul cultiva pământul şi, în afară de asta, vindea băutură contrabandiştilor.

Prietenul meu m-a dăscălit cu străşnicie să nu ies deloc din grădina mică, din spatele casei, să nu intru niciodată în sala comună. Dar, într-o seară, mai mulţi seniori au venit să mănânce la han, seniori ce veneau din Franţa. Mă jucam cu copiii stăpânului în grădină. Copiii au vrut să-i vadă pe seniori, l-

am urmat prosteşte. Doi se aflau la masă, înconjuraţi de valeţi înarmaţi şi de soldaţi: în total şapte. Cel care comanda a făcut un semn însoţitorului său. Toţi s-au uitat la mine. Primul senior m-a chemat şi m-a mângâiat, pe când al doilea s-a dus să vorbească cu glas şoptit stăpânului fermei.

Când s-a înapoiat l-am auzit spunând:

— Ea este!

În acelaşi timp a zvârlit o pungă plină cu galbeni stăpânului fermei.

Mie mi-a spus:

— Vino până la câmp, micuţă. Vino să-l vezi pe tatăl tău. Să-l văd cu o clipă mai devreme lângă mine, nici nu doream altceva.

Am urcat vitejeşte pe cal, în spatele unui gentilom. Nu cunoşteam drumul care ducea spre ogorul pe care lucra tatăl meu. De o jumătate de oră călăream râzând, cântând, legănându-mă în trapul calului. Eram fericită că o regină!

Apoi am întrebat:

— Ajungem repede la prietenul meu?

— Curând, curând, mi s-a răspuns.

Şi noi mergeam mai departe. Se însera. Mi s-a făcut frică. Am vrut să cobor de pe cal. Marele senior comandă:

— La galop!

Şi omul care mă ţinea îmi puse mâna pe gură pentru a-mi înăbuşi ţipetele. Dar am văzut deodată venind în fuga mare, de-a curmezişul câmpului, un călăreţ care-şi croia drum ca un vârtej. Călărea pe un cal de muncă, fără şa şi fără căpăstru. Părul îi zbură în bătaia vântului împreună cu fâşiile cămăşii rupte. Drumul cotea în jurul unui crâng tăiat de un pârâu. Trecu pârâul înot şi o luă razna peste crâng.

Venea, venea. Nu-mi recunoşteam tatăl, atât de blând şi calm, nu-l recunoşteam pe prietenul meu Henri, surâzând mereu când se afla lângă mine. Cel pe care-l vedeam era cumplit: frumos ca un cer înainte de furtună. Venea. Dintr-un ultim salt, calul trecu taluzul drumului şi se prăbuşi frânt. Prietenul meu ţinea în mână brăzdarul de la plug.

— Atacaţi-l! strigă marele senior.

Dar prietenul meu îi ghici intenţia. Învârti brăzdarul plugului deasupra capului cu amândouă mâinile şi dădu două lovituri.

Doi valeţi înarmaţi cu săbii căzură la pământ şi zăceau plini de sânge. De fiece dată când prietenul meu lovea, striga:

— Iată-mă! Iată-mă! Lagardère! Lagardère!

Omul care mă ţinea voia s-o ia la fugă, dar prietenul meu nu-l pierdu din ochi. Îl ajunse din urmă, trecând peste trupurile celor doi valeţi, şi îl doborî cu o lovitură de brăzdar. N-am leşinat, dragă mamă. Poate că mai târziu n-aş fi fost atât de curajoasă. Dar, în timpul acestei încăierări cumplite am ţinut ochii larg deschişi, dând din minute cât puteam de tare şi strigând:

— Curaj, prietene Henri! Curaj! Curaj!

Nu ştiu dacă lupta a durat un minut. După asta, a încălecat pe calul unuia dintre cei morţi şi ţinându-mă în braţe a pornit în galop.

Nu ne-am mai înapoiat la fermă. Prietenul meu mi-a spus că stăpânul îl trădase. Şi adăugă:

— Nu ne putem ascunde decât. Într-un oraş.

Trebuia deci să ne ascundem. Nu m-am gândit niciodată la asta. Se trezea în mine curiozitatea, împreună cu vaga dorinţă de a-i aparţine. L-am întrebat. M-a strâns în braţe spunându-mi:

— Mai târziu! Mai târziu!

Apoi, cu un dram de melancolie:

— Ai obosit să mă tot numeşti tatăl tău? Nu trebuie să fii geloasă, mama mea iubită. Pentru că el a însemnat toată familia mea: mamă şi tată în acelaşi timp. Nu e vina ta: nu erai aici.

Dar, când îmi amintesc de copilăria mea ochii mi se umplu de lacrimi. A fost bun, duios şi sărutările tale n-ar fi putut fi mai dulci decât mângâierile lui. El, atât de puternic! Atât de viteaz! Oh! Dacă l-ai vedea, cum l-ai mai iubi!

Nu intrasem niciodată într-un oraş. Când am zărit de departe clopotniţele din Pamplona, am întrebat ce-o fi asta.

— Biserici, îmi răspunse prietenul meu. Vei vedea aici multă lume, mica mea Aurore: seniori frumoşi şi femei încântătoare, dar nu vei mai avea florile din grădină.

În primul moment n-am regretat deloc florile din grădină. Ideea de a vedea atâţia seniori frumoşi şi atâtea femei fermecătoare mă încântă peste măsură. Am trecut de porţile cetăţii. Două şiruri de case înalte şi întunecate ascundeau privirilor noastre cerul. Cu puţinii bani ce-i avea prietenul meu, a închiriat o cămăruţă. Am devenit prizonieră.

În munţi, ca şi la fermă stăteam în aer liber şi la soare, vedeam copacii înfloriţi, pajiştile întinse şi mă bucuram de tovărăşia copiilor de vârsta mea. Aici, patru pereţi. Afară, profilul alungit al caselor cenuşii cu tăcerea sumbră a oraşelor spaniole. Înăuntru, izolare. Căci prietenul meu. Henri, ieşea dis-de-dimineaţă şi se înapoia târziu seara, cu mâinile negre şi fruntea năduşită. Era trist. Doar mângâierile mele îi puteau reda zâmbetul.

Eram săraci şi mâncam pâine uscată. Dar uneori găsea mijlocul de a-mi aduce ciocolată, minunăţia asta spaniolă, şi alte dulciuri, în zilele acelea, revedeam bietul său obraz fericit şi zâmbitor.

— Aurore, îmi zise el într-o seară, aici, la Pamplona, mă numesc don Luiz, şi dacă te întreabă cineva ce nume porţi, vei răspunde: Mariquita.

Nu ştiam decât numele de Henri, sub care era cunoscut până atunci. Nu mi-a spus personal niciodată că era cavalerul de Lagardère. Am aflat din întâmplare şi a trebuit să ghicesc, de asemenea, ce a făcut pentru mine când eram copil. Cred că voia să nu ştiu cât îi eram de îndatorată.

Aşa este Henri, dragă mamă. Plin de nobleţe, abnegaţie, generozitate, bravură împinsă până la nebunie. Ar fi de ajuns doar să-l vezi ca să-l iubeşti aproape cât şi pe mine.

Pe vremea aceea aş fi preferat mai puţină delicateţe şi mai multă amabilitate la întrebările mele.

Îşi schimba numele: de ce? Tocmai el, atât de sincer şi de îndrăzneţ! Mă urmărea o idee. Îmi spuneam fără încetare: o face pentru mine, eu îi provoc necazuri.

Iată cum am aflat ce meserie făcea la Pamplona şi, în acelaşi timp, adevăratul său nume pe care îl purta odinioară în Franţa.

Într-o seară, către ora când obişnuia să vină acasă, au bătut la uşă doi gentilomi. Tocmai mă pregăteam să aşez farfuriile de lemn pe masă. Nu aveam faţă de masă. Am crezut că era prietenul meu, Henri. Am alergat să deschid. La vederea celor doi necunoscuţi, m-am tras înapoi, înspăimântată. Nimeni nu venise încă să ne vadă de când ne aflam la Pamplona. Erau doi cavaleri deşiraţi, slabi, galbeni ca bolnavi de friguri şi purtau mustăţi lungi şi răsucite. Spadele lor subţiri şi lungi le ridicau pulpana mantalelor negre. Unul era bătrân şi foarte vorbăreţ, celălalt, tânăr şi tăcut.

— Adios! Frumoasă copilă, mi-a zis primul. Nu cumva aici locuieşte seniorul don Henri?

— Nu, senor, i-am răspuns.

Cei doi navarezi se priviră. Cel tânăr ridică din umeri şi mormăi:

— Don Luiz!

— Don Luiz, pe Dumnezeul meu! strigă cel mai în vârstă. Don Luiz! Aşa voiam să spun.

Şi cum şovăiam să răspund, continuă:

— Intră, don Sanche, nepoate, intră! îl vom aştepta aici pe seniorul Luiz. Nu vă îngrijiţi de noi, conejita. Ne simţim bine. Aşază-te, nepoate. Cam sărăcăcios locuieşte don Luiz, dar asta nu ne priveşte. Apoi o cigarillo, don Sanche? Nu? Fă cum vrei.

Nepotul don Sanche nu scotea nici un cuvânt. Avea o mutră plouată şi, din timp în timp, îşi scărpina o ureche, ca un băiat mare aflat la ananghie. Unchiul, care se numea don Miguel, aprinse o ţigară şi începu să fumeze vorbind cu o nestăvilită volubilitate. Muream de frică să nu mă certe prietenul meu.

Când i-am auzit paşii pe scară, am alergat în întâmpinarea lui. Dar unchiul, don Miguel, avea picioare mai lungi decât mine şi din capul scării, zise:

— Aţi sosit, în sfârşit, don Luiz! exclamă el. Nepotul meu, don Sanche, vă aşteaptă de o jumătate de oră. Gracias a Dios! Sunt încântat să vă cunosc şi nepotul meu, don Sanche, la fel. Mă numesc don Miguel de la Creneha. Sunt din Santiago, aproape de Ronceveaux, unde a fost ucis Roland cel Viteaz. Nepotul meu, don Sanche, poartă acelaşi nume şi este din aceeaşi regiune: e fiul fratelui meu, don Ramon de la Crencha, *alcade major* de Toledo, Şi vă sărutăm mâna, don Luiz, din toată inima, *Trinidad santa*. Din toată inima.

Nepotul don Sanche se ridicase, dar nu scotea nici o vorbă.

Prietenul meu se opri în capul scărilor. Sprâncenele îi erau încruntate şi o expresie de îngrijorare i se zugrăvea pe obraz.

— Ce doriţi? întrebă pentru a doua oară Henri.

— Haideţi, intraţi! zise unchiul don Miguel, care se dădu la o parte politicos pentru a-l lăsa să treacă.

— Ce doriţi? întrebă pentru a doua oară Henri.

— Mai întâi, să vi-l prezint pe nepotul meu, don Sanche.

— Pe dracu! strigă Henri bătând din picior. Ce doriţi?

Când era aşa, furios, începeam să tremur.

Unchiul Miguel se dădu un pas înapoi văzându-i chipul, dar îşi reveni repede. Avea o fire bună de hidalgo.

— Iată ce ne aduce la dumneavoastră, replică el, fiindcă nu aveţi chef să stăm la taifas. Vărul nostru, Carlos de Burgos, care a slujit la ambasada din Madrid în anul '95, v-a recunoscut la Cuenca, archebuzierul. Sunteţi cavalerul Henri de Lagardère.

Henri păli şi coborî privirea. Credeam că va nega.

— Prima sabie din lume! continuă unchiul Miguel. Omul căruia nu-i rezistă nimeni! Nu negaţi, cavalere, sunt sigur de ceea ce spun.

— Nu neg, zise Henri cu un aer sumbru. Dar, senores, vă va costa poate scump faptul că mi-aţi descoperit taina.

Şi, în aceeaşi clipă, se duse să închidă uşa dinspre scară. Lunganul don Sanche începu să tremure din toate mădularele.

— Por Dios! strigă unchiul don Miguel fără să pară descumpănit, ne va costa oricât vreţi, cavalere. Venim la dumneavoastră cu buzunarele pline… Haide, nepoate, să ne golim punga!

Nepotul, don Sanche, care clănţănea din dinţii lungi, puse pe masă, fără să scoată o vorbă, doi sau trei pumni de galbeni. Unchiul făcu la fel.

Henri îi privea cu mirare.

— Hee! Hee! făcu unchiul plimbându-şi degetele prin grămada de aur. Nu-i aşa că nu se câştiga atâta bănet şlefuind gărzi de săbii la meşterul Cuenca? Nu vă supăraţi, cavalere, nu suntem aici pentru a descoperi taina dumneavoastră. Nu vrem să ştim de ce strălucitul Lagardère se coboară până la această meserie, care-i strică albeaţa mâinilor şi îi oboseşte pieptul, nu-i aşa, nepoate?

Nepotul se înclină cu stângăcie.

— Am venit, încheie guralivul hidalgo, pentru a vă vorbi despre o treabă de familie.

Unchiul luă un scaun şi-şi reaprinse ţigara de foi.

— O treabă de familie, continuă el, treabă simplă de familie. Nu-i aşa, nepoate? Trebuie deci să vă spun, cavalere, că toţi din familie suntem curajoşi ca Cidul, ca să nu spun mai mult. Eu, care vă vorbesc, am întâlnit într-o zi doi hidalgos, la Tolosa, în Biscaia. Erau băieţi de viaţă, înalţi şi voinici. Dar să vă spun povestea altă dată. Nu e vorba de mine, ci de nepotul meu, don Sanche. Nepotul meu făcea curte cu onestitate unei fete frumoase din Salvatierra. Cu toate că e bine făcut, bogat şi destul de inteligent, fetiţa nu prea se grăbea să se hotărască. În cele din urmă s-a îndrăgostit, dar de un altul, închipuiţi-vă! Nu-i aşa, nepoate?

Taciturnul don Sancho scoase un mormăit aprobator.

— Ştiţi şi dumneavoastră, reluă unchiul Miguel, doi cocoşi pentru o găină înseamnă bătaie! Oraşul nu e mare. Cei doi tineri se vedeau în fiecare zi. Minţile se înfierbântau. La capătul răbdării, nepotul meu ridică mâna, dar îi lipsi iuţeala, cavalere, aşa că primi o pereche de palme. Or, se întrerupse el, înţelegeţi, un Crencha să fie pălmuit! Moarte şi sânge, nu-i aşa, nepoate? E nevoie de sabie pentru a răzbuna această insultă!

După ce vorbi aşa, unchiul Miguel îl privi pe Henri şi, cu un aer hâtru şi fioros în acelaşi timp, făcu cu ochiul.

— Puţini spanioli seamănă cu o sperietoare de copii şi cu Sancho Pancha.

— Nu mi-aţi spus încă ce doriţi de la mine, zise Henri. Fără voia lui, ochii i se întoarseră de două sau trei ori spre aurul întins pe masă. Eram atât de săraci!

— Ei bine! Ei bine! zise unchiul Miguel. Ce dracu, doar se poate ghici! Nu-i aşa, nepoate? Cei din familia Crencha n-au

primit niciodată o palmă. Este pentru prima oară în istorie. Cei din familia Crencha sunt nişte lei, înţelegeţi, cavalere! Şi, mai ales, nepotul meu, dar…

Făcu o pauză după acest dar.

Chipul prietenului meu Henri se lumină, pe când privirea îi alunecă din nou asupra grămezii de galbeni.

— Cred că înţeleg, zise el, şi sunt gata să vă servesc.

— Să fie într-un ceas bun! exclamă unchiul don Miguel. Pe sfântul Iacob! Iată un cavaler demn de acest nume.

— Ştiam bine că ne vom înţelege! continuă unchiul. Don Ramon nu putea să ne tragă pe sfoară. Secătură se numeşte don Ramiro Nunez Tonaldilla, din cătunul San José. E mic de statură, bărbos, lat în spate.

— Nu am nevoie să ştiu toate astea, întrerupse Henri.

— Ba da! Ba da! Drace! Nu trebuie să faceţi vreo încurcătură. Anul trecut mă duceam la felcerul din Fontarabia, nu-i aşa, nepoate? Şi i-am dat un ban de aur să-mi scoată o măsea din fundul gurii, care mă durea. Caraghiosul vara pistolul de aur în buzunar şi îmi scoase un dinte sănătos în locul celui stricat.

Vedeam cum fruntea lui Henri se întuneca şi sprâncenele i se apropiau. Unchiul don Miguel nu băga de seamă.

— Plătim, spuse el mai departe, vrem ca treaba să fie făcută cu chibzuială şi cum trebuie. Nu-i drept? Don Ramiro are părul roşu şi poartă întotdeauna o pălărie cenuşie cu pene negre. Trece în fiecare seară, către ora şapte, pe la hanul *"Trei Mauri"*, dintre San José şi Ponceveaux.

— Destul, senores, întrerupse Henri. Mi se pare că fiecare a înţeles altceva.

— Cum aşa? Cum aşa? zise unchiul.

— Am crezut că era vorba să-l învăţ pe don Sanche să ţină sabia în mână.

— Santa Trinidad! exclamă don Miguel. Toţi cei din familia Crencha sunt de prima forţă. Copilul face scrimă în sală ca sfântul arhanghel, dar pe teren se pot ivi accidente. Ne-am gândit că dumneavoastră vă veţi lua obligaţia să-l aşteptaţi pe don Ramiro Numez la hanul *"Trei Mauri"* şi veţi răzbuna onoarea nepotului meu don Sanche.

De astă dată Henri nu răspunse. Zâmbetul rece care-i apăru pe buze exprima un dispreţ atât de profund, încât unchiul

şi nepotul schimbară o privire îngrijorată. Henri arătă cu degetul monedele de aur de pe masă. Fără să scoată o vorbă, unchiul şi nepotul le băgară în buzunare. Apoi, Henri întinse mâna spre uşă. Unchiul şi nepotul trecură prin faţa lui cu pălăria în mână şi cu şira spinării îndoită. Coborâră scările din patru în patru trepte.

În ziua aceea am mâncat tot pâine uscată. Henri nu adusese nimic să punem în farfuriile de lemn.

Eram prea mică pentru a înţelege toată însemnătatea acestei scene. Totuşi, m-a impresionat profund. M-am gândit multă vreme la privirea aruncată de prietenul meu Henri spre aurul celor doi hidalgo din Navara.

În ce priveşte numele de Lagardère, vârsta şi mai ales singurătatea în care trăiam mă împiedicau să cunosc straniul renume de care se bucură. Dar acest nume avu în mine un ecou puternic. Ascultam o fanfară de război. Mi-am amintit de spaima răpitorilor mei când prietenul meu Henri le azvârli acest nume în faţă, el singur împotriva tuturor. Mai târziu am aflat cine era cavalerul Henri de Lagardère. M-am întristat. Sabia lui s-a jucat cu viaţa oamenilor. Capriciul său s-a jucat cu inima femeilor. M-am întristat foarte tare! Dar asta m-a împiedicat să-l iubesc?

Draga mea mamă, nu ştiu nimic despre viaţă. Poate că celelalte fete sunt făcute altfel decât mine. L-am iubit mai mult când am aflat cât a păcătuit. Mi se părea că avea nevoie de rugăciunile mele pe lângă Dumnezeu, mi se părea că eram un lucru important în viaţa lui. Se schimbase atât de mult de când devenise tatăl meu adoptiv.

Mamă, nu mă învinui că sânt orgolioasă, simţeam că eram blândeţea, înţelepciunea şi virtutea lui. Când spun că îl iubeam mai mult, poate că mă înşel: Îl iubeam într-un alt fel. Sărutările lui părinteşti m-au făcut să roşesc şi am început să plâng încetişor în singurătatea mea.

Dar o iau înainte îţi vorbesc despre lucruri întâmplate ieri. Prietenul meu Henri începu să-mi facă educaţie la Pamplona.

Nu avea deloc vreme să mă instruiască şi nici un ban să-mi cumpere cărţi, căci zilele lui de muncă erau lungi şi foarte prost plătite.

Pe atunci făcea ucenicie în arta care apoi la făcut celebru în toată Spania sub numele de Cincelador. Era lent şi neîndemânatic. Stăpânul îl trată cu asprime. Şi el, fostul ofiţer

de cavalerie uşoară din regimentul regelui Louis ai XIV-lea, el, mândru tânăr care ucidea nu de mult pentru un cuvânt, pentru o privire, îndura cu răbdare reproşurile şi jignirile unui meşter spaniol! Avea o fiică! Când se înapoia acasă, cu câţiva bănuţi câştigaţi în sudoarea frunţii, era fericit ca un rege, fiindcă îi zâmbeam.

Alta în locul tău ar râde de milă, dragă mamă, dar sânt sigură că tu vei vărsa o lacrimă, Lagardère nu avea decât o carte, un vechi tratat de scrimă, scris de maestrul François Delapalme, din Paris, profesor de scrimă cu diplomă, premiat la Parma şi la Florenţa, membru în acel Handegengund din Mannheim şi al Academiei de scrimă din Neapole, maestru de scrimă al Delfinului, şi aşa mai departe, urmat de Descrierea diferitelor lovituri bote şi combinaţii cu vârful spadei, folosite în atacul semeţ, de Gio-Maria Ventura, de la sus-numita Academie de scrimă din Neapole, revăzută şi îmbunătăţită de J. F. Delambre-Saulxure, spadasin al cadeţilor, tipărită la Paris în 1667.

Nu te mira de memoria mea. Sânt primele rânduri pe care le-am silabisit. Îmi amintesc de ele ca de catehismul meu.

Prietenul meu Henri m-a învăţat să citesc pe vechiul lui tratat de scrimă. În viaţa mea n-am ţinut o sabie în mână, dar eram tare la teorie, cunoşteam absolut toate loviturile.

Calvarul a început abia când prietenul Henri a pus deoparte cinci monede de argint pentru a-mi cumpăra «*Alfabeto de Salamanca*».

Cartea nu făcea două parale, crede-mă mamă. Totul depinde de profesor. Am învăţat repede să descifrez acest absurd talmeş-balmeş, redactat de un trio de spadasini ignoranţi. Ce mă interesa grosolanele principi ale artei de a ucide. Prietenul meu Henri mă învăţa cu răbdare şi blândeţe literele. Şedeam pe genunchii lui. El ţinea cartea, eu aveam în mână un pai şi urmăream fiecare literă numind-o. Nu era o muncă, ci o bucurie. Dacă citeam bine, mă săruta. Apoi ne aşezam amândoi în genunchi şi îmi recita rugăciunea de seară. Îţi spun că era ca o mamă! O mamă duioasă şi cochetă pentru scumpa ei fetiţă! Oare nu mă îmbrăca; nu-mi netezea el însuşi părul? Tunica lui cu mâneci se tocea, dar eu aveam întotdeauna rochii bune.

O dată l-am surprins cu acul în mână, încercând să ţească rochia mea ruptă. Oh! Nu râde, nu râde, dragă mamă! Lagardère făcea asta, cavalerul Henri de Lagardère, omul în faţa căruia se plecau săbiile cele mai de temut!

Duminică, după ce-mi făcea bucle şi mi le prindea în fileu, după ce-mi lustruia nasturii de aramă ai jachetei, făcându-i să pară de aur, şi-mi înnoda în jurul gâtului o panglică de catifea cu mica mea cruce de oţel, mă conducea, drept şi mândru, la biserica Dominicanilor din oraşul de jos. Ascultam liturghia. Devenise evlavios prin mine şi pentru mine. Apoi, după terminarea slujbei, treceam dincolo de zidurile cetăţii, pe care o lăsam, tristă şi întunecată, în urma noastră. Cât de bun era aerul curat pentru sărmanii noştri plămâni! Cât de blând şi radios era soarele!

Ne plimbam pe câmpiile pustii. Voia să se joace cu mine. Era mai copilăros ca mine.

Spre prânz, când începeam să obosesc, mă ducea la umbra unei păduri dese. Se aşeza la rădăcina unui copac şi adormeam în braţele lui. Veghea, gonind ţânţarii şi alte gângănii. Uneori mă făceam că dorm şi îl priveam printre genele întredeschise. Ochii îi erau. Întotdeauna aţintiţi asupra mea. Legănându-mă, zâmbea.

N-am decât să închid ochii şi să-l văd aşa pe prietenul, pe tatăl meu, nobilul Henri! Acum îl iubeşti, mamă?

Înainte de a adormi sau după, după toanele mele, căci eram ca o regină, masa era servită pe iarbă. Puţină pâine neagră muiată în lapte. Aminteşte-ţi ospeţele tale cele mai plăcute, mamă. Să mi le descrii, fiindcă habar n-am ce înseamnă aşa ceva. Sunt sigură că serbările noastre erau mai grozave decât ale voastre. Pâinea noastră, laptele nostru era un balsam înmuiat în ambrozie! Bucuria sufletească, mângâierile, râsul nebun din nimic, copilăriile, cântecele, mai ştiu eu ce? Apoi din nou joaca. Voia să ajung înaltă şi puternică. Apoi, pe drum, la înapoiere; sporovăială potolită, întreruptă de culegerea unei flori, de prinderea unui fluture, de o capră albă care behăia jos, în vale, de parcă ar fi cerut o mângâiere.

Stând astfel de vorbă îmi modela mintea şi inimă fără să-şi dea seama. Citea pe ascuns şi se făcea femeie să mă instruiască. Am învăţat să-l cunosc pe Dumnezeu şi istoria poporului ales, minunăţiile cerului şi ale pământului.

În clipele când eram singuri, încercam, uneori, să-l întreb şi să aflu din ce familie mă trag. Adesea îi vorbeam de tine, dragă mamă. Se întrista şi nu răspundea. Îmi spunea doar.

— Aurore, îţi promit că îţi vei cunoaşte mama.

Sper să-şi îndeplinească făgăduiala făcută de multă vreme, sunt sigură de asta, deoarece Henri n-a minţit niciodată. Şi dacă mă încred în ce îmi spune inima, momentul e aproape. Oh! Dragă mamă, cât am să te ador! Dar vreau să termin totul în legătură cu educaţia mea. Am continuat să primesc lecţiile lui multă vreme după ce am părăsit Pamplona şi Navarra. Niciodată nu am avut alţi profesori în afară de el.

Nu era vina lui. Când minunatul său talent de artist a fost recunoscut, când fiecare grande de Spania a vrut să aibă, plătind foarte scump, garda spadei sale cizelată de don Luiz, el Cincelador, îmi spuse:

— Vei deveni o fată învăţată, draga mea. Madridul are şcoli vestite, unde fetele învaţă tot ce trebuie să cunoască mai târziu o femeie.

— Vreau ca tu să fii profesorul meu, totdeauna, totdeauna! îi răspunsei.

Zâmbi şi-mi răspunse:

— Te-am învăţat tot ce ştiam, biata mea Aurore.

— Ei bine, bunul meu prieten, nu vreau deloc să ştiu mai mult decât tine.

Capitolul III - Ţiganca

De când am crescut mare, dragă mamă, plâng mereu. Dar sânt la fel ca şi copiii: la mine, surâsul nu aşteaptă ca lacrimile să se usuce.

Poate că ţi-ai spus, citind flecăreala mea dezlânata, impresiile mele despre luptă, istoria cu cei doi hidalgo, unchiul don Miguel şi nepotul don Sanche, primele studii din cartea de scrimă, povestea bietelor mele bucurii copilăreşti poate că ţi-ai spus: e o nebunatică!

E-adevărat, fericirea mă scoate din minţi. Dar nu sunt laşă în durere. Fericirea mă ameţeşte. Nu ştiu ce înseamnă plăcerea mondenă şi puţin mă interesează. Ceea ce mă atrage este fericirea inimii. Sunt veselă, sunt copil, mă bucur de toate, vai! Ca şi cum n-aş fi suferit.

Am fost nevoiţi să plecăm din Pamplona unde începusem să fim mai puţin săraci. Henri a putut chiar pune câţiva bani deoparte, ceea ce i-a fost de mare folos. Ţin minte că aveam aproape zece ani.

Într-o seară s-a înapoiat frământat şi foarte îngândurat. I-am sporit îngândurarea spunându-i că toată ziua un om învăluit într-o mantie întunecată a stat de pază pe stradă, sub fereastra mea. Henri n-a mâncat. Şi-a pregătit armele şi s-a îmbrăcat ca pentru o călătorie lungă. Odată cu căderea nopţii, mi-a spus să mă îmbrac şi eu cu jacheta de postav şi mi-a legat strâns şireturile de la ghete. A ieşit cu sabia la şold. Muream de frică. De multă vreme nu-l văzusem atât de agitat. Când s-a înapoiat, a făcut un pachet din zdrenţele lui şi ale mele.

— Trebuie să plecăm, Aurore, îmi zise.

— Pentru multă vreme? întrebai.

— Pentru totdeauna.

— Cum aşa! exclamai privind săraca noastră gospodărie. Lăsam toate astea?

— Da, toate, zise zâmbind trist. M-am dus în colţul străzii să caut un om care va moşteni toate astea. E mulţumit că un rege! Asta-i viaţa!

— Dar unde ne ducem aşa, fără nimic? întrebai din nou.

— Dumnezeu ştie, îmi răspunse încercând să fie vesel. La, drum, mica mea Aurore, e timpul s-o pornim.

Am ieşit.

Aici intervine ceva îngrozitor, dragă mamă. Pana mea s-a oprit o clipă, dar nu vreau să-ţi ascund nimic..

Cum coborâm treptele peronului, am văzut un obiect întunecat în mijlocul străzii pustii. Henri a vrut să mă ducă în direcţia zidurilor, dar i-am scăpat din mână, îngreunat cum era de bagaje, şi m-am avântat spre obiectul care-mi atrăsese atenţia. Henri a scos un strigăt pentru a mă opri. N-am fost niciodată neascultătoare, dar era prea târziu. Începusem să desluşesc o formă omenească sub o mantie şi mi se părea că recunosc mantia misteriosului paznic care se plimbase tot

timpul zilei sub fereastra mea. Am ridicat mantia. Într-adevăr, era omul pe care-l văzusem în timpul zilei. Era mort şi scăldat în sânge. M-am prăbuşit, ca şi cum eu însămi aş fi primit o lovitură de moarte. Aici, aproape de mine a avut loc o luptă, căci în clipa când ieşise, îşi luase sabia. Henri îşi riscase încă o dată viaţa pentru mine... Eram sigură că pentru mine.

...M-am trezit în puterea nopţii. Eram singură, sau, cel puţin, mă credeam singură. Era o cameră şi mai sărăcăcioasă decât aceea de unde plecasem, o odaie care se afla de obicei la primul cât al fermelor spaniole, ai căror proprietari sunt nişte hidalgo săraci. Din încăperea de dedesubt, desigur sala comună a fermei, se auzea un zgomot abia perceptibil.

Eram culcată într-un pat cu coloane de lemn mâncat de carii, pe o saltea de paie acoperită cu o pânză groasă, zdrenţuită. Lumina lunii intra pe ferestrele fără geamuri. Vedeam în faţa patului frunzişul a doi stejari care se legănau în vântul nopţii. L-am strigat încet pe Henri, pe prietenul meu. N-am primit nici un răspuns Dar o clipă mai târziu, am văzut o umbră care se târa pe jos. Era Henri care se ridică încetişor la căpătâiul meu. Îmi făcu semn cu mâna să tac şi îmi şopti la ureche:

— Au dat de urma noastră. Sunt jos.

— Cine anume? întrebai.

— Tovarăşii celui de sub mantie.

Mortul! Fremătam din cap până în picioare şi am crezut că voi leşina din nou. Henri mă strânse de braţ şi reluă:

— Adineauri erau în dosul uşii. Au încercat s-o deschidă Mi-am trecut braţul ca un drug prin belciuge. N-au bănuit natura obstacolului. Au coborât să caute unelte pentru a doborî uşa. Se vor întoarce.

— Dar ce le-ai făcut, Henri, prietene, am strigat eu că te urmăresc cu atâta îndârjire?

— Am smuls din gura lupilor prada pe care voiau să o sfâşie! îmi răspunse.

Eu? Eu eram! înţelegeam bine. Gândul acesta îmi umplea inima şi mă durea. Eram cauza tuturor nenorocirilor, eu îi distrusesem viaţa. Omul acesta atât de frumos, odinioară atât de strălucitor şi de fericit, se ascundea acum ca un criminal. Îmi dăruise întreaga lui existenţă. De ce?

— Tată, îi zisei, tată iubit, lasă-mă aici şi salvează-te te implor.

Îşi puse mâna pe buzele mele.

— Nebună mică! murmură el. Dacă mă ucid, voi fi forţat oricum să te părăsesc, dar n-am ajuns încă acolo. Scoală-te!

Am făcut efort să mă supun. Mă simţeam fără vlagă. Mai târziu am aflat că prietenul meu, Henri, sleit de oboseală căci mă purtase în braţe, aproape moartă, de la Pamplona până la această casă îndepărtată, intrase aici să ceară adăpost. Erau oameni săraci: l-au dat camera în care ne aflăm.

Când Henri se pregătea să se culce pe un culcuş de paie pregătit pentru el, auzi deodată tropot de copite pe câmp. Caii se opriră la poarta casei izolate. Ghici imediat că trebuia să amâne somnul pentru altădată. În loc să se culce, deschise încetişor uşa şi coborî câteva trepte.

Se auzeau glasuri venite din sala joasă. Fermierul în zdrenţe spunea:

— Sunt gentilom şi nu-mi trădez oaspeţii.

Henri auzi zornăitul unui pumn de aur zvârlit pe masă Astfel i se închise gura fermierului gentilom.

Un glas pe care-l cunoştea porunci:

— La treabă ispràviţi repede!

Henri se înapoie în mare grabă şi închise uşa cum putu mai bine. Sări la fereastră pentru a vedea dacă există vreun mijloc de fugă. Crengile celor doi stejari atingeau uşor ferestrele fără geamuri. Jos era o grădină mică de zarzavaturi înconjurată cu un gard de nuiele. Mai departe, o păşune, apoi râul Arga, pe care luna îl lumină printre arbori.

— Eşti cam palidă, mica mea Aurore, reluă Henri când mă văzu în picioare, dar eşti curajoasă şi mă vei sprijini.

— Oh! Da aclamai, fericită şi încântată peste măsură la gândul săi fiu de folos. Mă luă cu el la fereastră.

— Vei coborî în livadă pe scara asta? mă întrebă el arătându-mi crengile şi trunchiul unui stejar.

— Da, da, tată, dacă îmi făgăduieşti că vii repede după mine.

— Îţi făgăduiesc, mica mea Aurore. Hai, repede sau niciodată, draga mea adăugă el în şoaptă luându-mă în braţe.

Eram foarte tulburată. Nu înţelegeam nimic; mai bine! Henri deschise rama ferestrei în clipa când din nou se auzeau paşi pe scară.

M-am agăţat de crengile stejarului, pe când el se năpustea spre uşă.

Când vei ajunge jos, îmi mai spuse, vei azvârli o pietricică în odaie. Acesta va fi semnalul. Apoi te vei strecura pe lângă gard până la râu.

Urcau pe scară. Henri îşi vârî iarăşi braţul în belciuge, în locul drugului care lipsea. Au încercat să deschidă, au împins, au înjurat, dar braţul lui Henri făcea cât un drug de fier. Încă mai eram la fereastră când am auzit zgomotul daltei pe care o vârau sub uşă. M-am oprit. Voiam să văd.

— Coboară! coboară! şopti Henri cu nerăbdare.

M-am supus. Când am ajuns pe pământ, am luat o pietricică şi am azvârlit-o prin deschizătură ferestrei. Îndată am auzit sus un trosnet surd. Desigur că trebuie să fie uşa pe care o forţau. Asta mi-a înmuiat picioarele. Am rămas pironită locului. Două împuşcături răsunară în încăpere, apoi Henri apăru pe pervazul ferestrei.

— Ah! Biata făptură! zise el văzându-mă. Te şi credeam salvată! Vor trage după noi!

În aceeaşi clipă mă luă în braţe. Se auziră mai multe detunături la fereastră. L-am simţit tresărind violent. Eşti rănit? am strigat eu. Era în mijlocul livezii. Se opri în plină lumină şi, întorcându-şi pieptul către bandiţii care reîncărcau armele la fereastră, strigă:

— Lagardère! Lagardère!

Apoi sări peste gard şi ajunse la râu.

Ne urmăreau. În acel loc, râul Arga e rapid şi adânc. Căutam cu ochii vreo luntre, când Henri, fără să încetinească goana şi ţinându-mă mai departe în braţe, se zvârli în mijlocul curentului. Era un joc pentru el, am văzut bine. Mă ţinea deasupra capului cu o mână, cu cealaltă tăia firul apei. Am ajuns pe malul opus în câteva secunde.

Duşmanii noştri se consultau pe celălalt mal.

— Vor căuta vadul, zise Henri. Nu suntem încă salvaţi.

Mă încălzea ţinându-mă strâns la piept, căci eram udă leoarcă şi tremuram. Auzirăm caii galopând pe celălalt mal. Duşmanii noştri căutau vadul să treacă râul pentru a-şi continua

urmărirea. Erau convinşi că nu le vom scăpa multă vreme. Când zgomotul goanei se stinse în depărtare, Henri reintră în apă şi traversă din nou râul Arga în linie dreaptă.

— Iată-ne în siguranţă, mica mea Aurore, îmi zise atingând malul, exact în locul de unde plecaserăm. Acum, tu trebuie să-ţi usuci îmbrăcămintea şi eu să mă pansez.

— Ştiam bine că ai fost rănit! strigai eu.

— Un fleac. Vino.

Se îndreptă spre casa fermierului care ne trădase. Bărbatul şi nevasta lui râdeau stând de vorbă în sala joasă, lângă un foc bun. Să-l răstoarne la pământ şi să-l lege împreună cu femeia n-a fost pentru Henri decât treabă de o clipă.

— Tăceţi, le zise el, deoarece, crezând că aveau să fie ucişi, ţipau din răsputeri. A fost o vreme când aş fi dat foc maghernitei voastre murdare, aşa cum meritaţi. Dar n-o să vă fac nici un rău: iată îngerul vostru păzitor!

Îşi trecea mâna prin părul meu ud. Am vrut să-l ajut să se panseze. Rana de la umăr sângera tare din pricina eforturilor făcute, îmi pusese hainele la uscat şi mă învelise în mantia lui mare pe care o lăsase, când fugise, în odaia de sus. Am făcut fâşii din cârpe şi i-am oblojit rană.

Îmi zise:

— Nu mă mai doare, m-ai vindecat!

Fermierul gentilom şi femeia lui nu mişcau, ca şi cum ar fi fost morţi. Henri urcă în camera de sus şi coborî curând cu puţinul nostru bagaj. Către ora trei noaptea părăsirăm casa, urcaţi pe un catâr mare şi bătrân, pe care Henri îl luase din grajd şi pentru care zvârli două monede de aur pe masă. Înainte de a pleca, zise soţului şi femeii lui:

— Dacă se înapoiază, daţi-le complimente din partea cavalerului de Lagardère şi spune-ţi-le aşa: *"Dumnezeu şi Fecioară o vor ocroti pe orfană*". Lagardère nu are acum răgazul să se ocupe de ei, dar va veni şi ceasul ăsta!

Catârul bătrân făcea mai multe parale decât părea. Spre ziuă sosirăm la Estrella şi apoi ne îndreptarăm spre Burgos, de cealaltă parte a muntelui, împreună cu un conducător de catâri. Henri voia să se îndepărteze cât mai mult de graniţele Franţei. Duşmanii lui erau francezi.

Avea de gând să nu se oprească decât la Madrid.

Noi, copiii, suntem scutiţi de griji. Imaginaţia noastră lucrează neîncetat de îndată ce e vorba de părinţii noştri necunoscuţi. Eşti tare bogată, dragă mamă? Trebuie să fii o persoană importantă dacă fiica ta este urmărită cu atâta încăpăţânare.

Dacă eşti bogată, nu-ţi vei putea face o idee despre ce înseamnă o călătorie lungă prin frumoasa şi nobilă ţară a Spaniei, etalându-şi mizeria orgolioasă sub splendida strălucire a cerului ei. Mizeria este dăunătoare sufletului omenesc. Ştiu asta, cu toate că sunt foarte tânără. Acest neam cavaleresc de învingători ai maurilor este în declin acum. Dintre toate calităţile lor ilustre şi străvechi au păstrat decât orgoliul de comedie, drapat în zdrenţe.

Peisajul e minunat. Locuitorii sunt trişti şi leneşi, cufundaţi până peste cap în necinste ruşinoasă. Ceea ce vedeţi pe chipul unei biete frumoase care trece pe drum, încântătoare de departe, purtând ici graţie coşul cu fructe, nu e pielea obrazului ei, ci o mască groasă;de murdărie. Totuşi, există fluvii, dar Spania n-a descoperit încă folosirea apei.

Când există pe undeva o sută de hoţi la drumul mare, asta se numeşte un sat, şi mai marele lui se numeşte alcade. Alcadele şi toţi cei pe care îi cârmuieşte sunt gentilomi. Pământul din jurul satului e lăsat în paragină. Trec totuşi destui călători, oricând de pustiu ar fi drumul, iar cei o sută unu gentilomi şi familiile lor au astfel de mâncat în fiece zi o ceapă.

Alcadele, mai gentilom decât concetăţenii săi, este şi mai hoţ şi mai lacom decât ei. Se pare că uneori aceşti autocraţi mănâncă până la două cepe în douăzeci şi patru ore. Dar cei care îşi fac astfel un idol din pântece termină rău. Îi pândeşte puşca. Opulenţa nu trebuie să abuzeze cu neruşinare de prinosul cerului!

Rar găseşti câte ceva de mâncat prin hanuri. Ele sunt înfiinţate pentru a ucide călătorii, care pleacă pe cealaltă lume fără să ia masa de seară. Proprietarul, om mândru şi taciturn, îţi oferă o grămăjoară de paie acoperită de o zdreanţă cenuşie. Asta se cheamă pat. Dacă, din întâmplare, nu ţi-a tăiat beregata în timpul nopţii, plăteşti şi pleci fără să dejunezi.

E de prisos să vorbim despre călugări şi despre alguazili. Pungaşii cu flinte scurte sunt cunoscuţi deopotrivă în întregul Univers. Nimeni nu ignoră că conducătorii de catâri sunt

asociaţii naturali ai tâlharilor din munţi. Când un spaniol are de străbătut trei leghe într-o direcţie oarecare, trimite după notar şi îşi dictează testamentul.

De la Pamplona până la Burgos am avut sute de aventuri, dar nici una legată de prigonitorii noştri. Numai despre aceştia vreau să-ţi vorbesc. Ne-a fost dat să-i întâlnim din nou înainte de a ajunge la Madrid.

Am luat-o prin Burgos spre a ne feri de vecinătatea lanţului muntos din Castilia veche. Economiile prietenului meu se topeau cu repeziciune, şi înaintam încet, deoarece drumul era pavat cu obstacole. Povestirea unei călătorii în Spania se aseamănă cu o grămadă de accidente, adunate de-a valma de o imaginaţie romanescă şi glumeaţă.

În cele din urmă am lăsat în urma noastră Valladolid şi dantelele clopotniţei maure. Făcuserăm mai mult de jumătate din drum. Se însera. Mergeam de-a lungul graniţelor provinciei Leon pentru a ajunge la Segovia. Încălecasem amândoi pe acelaşi catâr şi nu aveam nici o călăuză. Drumul era frumos. Ni se spusese că pe râul Adaja ar fi un han, unde puteam mânca pe săturate.

Cu toate acestea, soarele apunea în spatele copacilor subţiri ai pădurii care se întinde spre Salamanca şi nu zăream nici o urmă de han. Se întuneca. Pe drum se vedeau din ce în ce mai puţini conducători de catâri. Era ora întâlnirilor neplăcute. Graţie lui Dumnezeu, n-am avut nici o întâlnire de asemenea soi în seara aceea. Am avut de făcut doar o faptă bună pe drumul nostru. În acea seară, dragă mamă, am găsit-o pe mica Flor, iubita mea gitană, prima şi singura mea prietenă.

Iată că a trecut multă vreme de când ne-am despărţit şi cu toate acestea sunt sigură că îşi aminteşte de mine. Două sau trei zile după sosirea noastră la Paris, mă aflam în sala scundă şi cântam. Deodată am auzit un strigăt pe stradă; mi s-a părut că recunosc vocea Florei. Trecea o caleaşcă, o caleaşcă mare de călătorie, fără blazon. Perdelele erau lăsate. Probabil că mă înşelasem. Mai târziu m-am aşezat adesea la fereastră sperând să-i văd talia suplă şi fină, piciorul de zână, atingând uşor pietrele ascuţite ale caldarâmului, şi ochii ei negri strălucind sub voalul de dantelă. Sunt nebună! De ce ar fi Flor la Paris?

Drumul trecea deasupra unei prăpăstii. Chiar la marginea hăului se afla un copil care dormea. Eu l-am zărit prima şi l-am

rugat pe Henri, prietenul meu, să ne oprim. Am sărit jos şi am îngenuncheat lângă copil. Era o ţigăncuşă mică, de vârsta mea, şi frumoasă! Nu văzusem nicicând o fiinţă mai drăgălaşă decât Flor: era însăşi graţia, fineţea, blânda zburdălnicie.

Acum, Flor trebuie să fie o tânără adorabilă.

Nu ştiu de ce am fost cuprinsă numaidecât de dorinţa de a o strânge în braţe. Sărutul meu a trezit-o. Mi l-a înapoiat surâzând, dar vederea lui Henri a înspăimântat-o.

— Nu-ţi fie teamă, i-am spus, e bunul meu prieten, tatăl meu. scump, care te va iubi, te şi iubeşte. Cum te cheamă?

— Flor. Şi pe tine?

— Aurore.

Zâmbi iarăşi.

— Bătrânul poet, murmură ea, cel care ne compune cântecele, vorbeşte adesea despre lacrimile Aurorei care strălucesc ca perlele în cupa florilor. Pun rămăşag că tu n-ai plâns niciodată. Eu o să plâng adesea.

Nu înţelegeam ce voia să spună cu bătrânul poet. Henri ne chemă. Ea îşi duse mâna la piept şi strigă pe neaşteptate:

— Oh! Cât mi-e de foame!

Era foarte palidă. Am luat-o în braţe. Henri descălecă şi el. Flor ne spuse că nu mâncase din ajun. Henri avea o bucată de pâine şi i-o dădu împreună cu plosca în care mai avea puţin vin de Xérès. Ea mâncă cu lăcomie. După ce bău, îl privi stăruitor pe Henri, apoi pe mine.

— Nu semănaţi deloc, şopti ea. De ce n-am şi eu pe cine să iubesc?

Buzele-i atinseră uşor mâna lui Henri, în timp ce adăuga:

— Mulţumesc, seniore cavaler, sunteţi la fel de bun pe cât de frumos. Vă rog, nu mă lăsaţi noaptea pe drum!

Henri şovăia: gitanii sunt ticăloşi, primejdioşi şi dibaci. Abandonul acestui copil putea să fie o capcană. Dar eu am stăruit atât de mult încât Henri consimţi până la urmă să o iau cu noi pe micuţa ţigăncuşă.

Iată-ne fericite! Cum nu era însă bietul catâr, care avea acum trei poveri.

Flor ne-a povestit pe drum viaţa ei. Aparţinea unei trupe de gitani care venea de la Leon şi se ducea la Madrid. Cu o dimineaţă mai înainte, nu ştiu din ce cauză, ceaţă a fost urmărită de un escadron. Flor se ascunse în tufişuri, iar tovarăşii

ei fugiră. După ce trecu spaima, Flor voi să-şi întâlnească ceata. Dar, deşi alergă nu-i mai găsi în cale. Trecătorii pe care-i întreba, aruncau după ea cu pietre. Ciudaţi creştini, care-i smulseră din ureche cerceii de aramă argintată şi colierul de perle false, pe motiv că nu era botezată!

Veni noaptea. Flor o petrecu într-o claie de fân. Din fericire, cine doarme, nu mănâncă întrucât sărmana Flor nu mâncase nimic Seara. A doua zi merse iar până se lăsă seara fără să fi mâncat ceva. Câinii de la ferme lătrau în spatele ei, iar copilaşii o huiduiau. Din timp în timp, găsea pe drum urma unei sandale egiptene; asta îi ridica moralul.

De obicei, gitanii au un loc de popas şi de întâlnire în câmpie, între locul de plecare şi ţinta călătoriei. Flor ştia unde să-i găsească pe-ai săi, dar departe, foarte departe, într-o trecătoare a muntelui Baladron, din faţa Escorialului, la şapte sau opt leghe de Madrid.

Era drumul pe care mergeam şi noi. Am obţinut de la prietenul meu Henri să o conducă pe mica Flor până acolo. I-am făcut loc lângă mine, pe paie, la han. A avut parte de splendida oală putredă ce ne-a fost servită pentru cină.

Aceste ollas pudridas din Castillia sunt feluri de mâncare ce se găsesc greu în restul Europei. Pentru a le face, trebuie să ai un picior de porc, puţină piele de bou, jumătate de corn de capră moartă de boală, cotoare de varză, coji de nap, un şoarece de câmp, o baniţă şi jumătate de căţei de usturoi. Cam astea erau mirodeniile pe care le-am recunoscut în faimoasa noastră oală putredă din burgul Sanlucar, între Presquera şi Segovia, într-unul din cele mai somptuoase hanuri care există în provinciile regelui Spaniei.

Începând din clipa când micuţa Flor deveni tovarăşa noastră, drumul ne păru mai puţin plicticos. Era veselă, aproape la fel ca şi mine, dar mai cu experienţă. Ştia să danseze, ştia să cânte. Ne amuză povestindu-ne farsele demne de spânzurătoare ale fraţilor ei gitani.

Am întrebat-o la ce Dumnezeu se închină. Ne-a răspuns: la un ulcior!

Dar la Zamora, în provincia Leon, întâlnise un călugăr, care-i explică măreţia Dumnezeului creştinilor. Flor dori să fie botezată.

A stat cu noi opt zile încheiate: cât am mers de la Sanlucar din Castillia la muntele Baladron. Când am sosit în apropierea acestui munte sumbru şi stâncos, unde trebuia să mă despart de mica mea Flor, m-am întristat: nu ştiam că e o presimţire. Mă obişnuisem cu Flor. Mergeam împreună de opt zile pe acelaşi catâr, ţinându-ne una de cealaltă, flecărind tot timpul. Ea mă iubea, iar eu o priveam ca pe o soră.

Era cald, cerul fusese acoperit toată ziua, aerul era apăsător, ca la apropierea unei furtuni. Cum ajunserăm la poalele muntelui, începură să cadă picături grele de ploaie. Henri ne dădu mantia lui pentru a ne înfăşura împreună şi continuarăm să ne căţărăm, grăbind catârul leneş sub aversa torenţială.

Flor ne spusese că fraţii ei ne vor primi cu caldă ospitalitate şi o răpăială nu-l putea speria pe prietenul meu Henri. Aşa că, amândouă, Flor şi cu mine, eram în starea sufletească de a împărţi cea mai cumplită furtună sub adăpostul unduitor ce ne unea.

Norii grei alergau pe cer, rostogolindu-se unul peste celălalt, lăsând uneori între ei o ruptură, pe unde apărea albastrul închis al cerului. Linia orizontului, spre asfinţit, părea un haos purpuriu. Era singura lumină care mai rămăsese pe cer. Ea colora toate lucrurile în roşu. Drumul se căţăra în spirală peste o pantă abruptă şi stâncoasă. Rafalele de ploaie erau atât de puternice, încât catârului îi tremurau picioarele.

— Ce nostim! exclamai eu. Lumina asta mă face să văd tot felul de lucruri. Pe creasta stâncii de colo mi s-a părut că zăresc doi oameni tăiaţi în piatră.

Henri privi repede în partea aceea.

— Nu văd nimic, zise el.

— Nu mai sunt, spuse Flor încetişor.

— Erau cu adevărat doi oameni? întrebă din nou Henri.

Am simţit născându-se în mine o nedesluşită groază pe care răspunsul Florei o sporea.

— Nu erau doi, replică ea, ci cel puţin zece.

— Înarmaţi?

— Înarmaţi.

— Nu sunt fraţii tăi?

— Cu siguranţă că nu.

— Şi ne pândesc de multă vreme?

— De ieri dimineaţă ne tot dau târcoale.

Henri o privea pe Flor cu neîncredere. Şi eu o priveam bănuitoare. De ce oare nu ne vestise?

— Mai întâi am crezut că erau călători, ca şi voi, zise ea, răspunzând din proprie iniţiativă şi cu anticipaţie gândurilor noastre. Mergeau pe vechea potecă, spre apus, cum fac aproape toţi nobilii noştri hidalgo. Doar oamenii din popor merg pe drumurile noi. Numai de la intrarea noastră în munţi mişcările lor mi-au dat de bănuit. Nu v-am vestit fiindcă acum ne-au luat-o înainte şi au pornit pe un drum unde nu-i mai putem întâlni.

Ne-a explicat că poteca veche, părăsită fiindcă făcea drumul anevoios, trecea pe partea de miazănoapte a muntelui Baladron, pe când a noastră cotea din ce în ce mai mult către miazăzi, pe măsură ce ne apropiam de trecători. Cele două drumuri se uneau într-un pas unic, numit el paso de la Rapadores, mult mai departe de tabăra ţiganilor.

Din această cauză, înaintând spre inima muntelui, nu mai zărirăm fantasticile siluete desenate pe cerul roşu-stacojiu. Cât puteai vedea cu ochii, stâncile erau pustii. Nu se mai zărea nici o altă misive în afara freamătului stejarilor bătuţi de ploaie.

Capitolul IV - Unde Flor face farmece

Se înnopta. Nu ne mai gândeam la vagabonzii necunoscuţi ne separau de ei râpe enorme şi defileuri de netrecut. Întreaga noastră atenţie se îndrepta spre catâr, care făcea sforţări mari să învingă obstacolele drumului.

Căzuse noaptea când un strigăt de bucurie scos de Flor ne anunţă sfârşitul chinurilor noastre. Aveam înaintea ochilor un mare şi minunat spectacol.

De câteva minute mergeam între pante înalte, care ne ascundeau orizontul şi cerul. Parcă erau două gigantice ziduri de apărare. Ploaia încetase. Gonind din faţa lui norii negri, vântul de nord-vest curăţa firmamentul care devenea din ce în ce mai strălucitor. Luna îşi revărsa din plin lumina ei albă.

La ieşirea din defileu, ne-am pomenit în faţa unui soi de vale circulară, înconjurată de piscuri dantelate, unde mai creşteau, ici şi colo, câteva tufe de pini de munte: era faza el diabbillo (Cana drăcuşorului), punct central al muntelui Baladron, ale cărui vârfuri înalte sunt azvârlite într-o parte şi se pleacă spre Escorial.

Taza del diabbillo ne apărea în acest moment ca un abis fără fund. Razele lunii, care luminau puternic Cana şi dantelăriile ei, lăsau vâlceaua în umbră şi o făceau să pară teribil de adâncă.

Exact în faţa noastră se deschidea o trecătoare asemănătoare cu aceea prin care trecusem, astfel încât una o continuă pe cealaltă şi Cana, situată între ele, era evident produsul vreunei mari convulsiuni a pământului. În jurul focului erau aşezaţi bărbaţi şi femei. Chipurile lor, slabe şi cu trăsături viguroase, se înroşeau la flăcările jarului, la fel ca şi relieful stâncilor învecinate, pe când în apropiere, reflexul alburiu al lunii aluneca pe povârnişurile ude.

Abia ieşiserăm din defileu când prezenţa noastră a şi fost semnalată. Aceşti sălbatici au o intuiţie necunoscută nouă. N-au încetat să bea şi să fumeze în jurul focului, dar doi cercetaşi ţâşniră iute la dreapta şi la stânga. O clipă mai târziu, Flor ne arătă cum cei doi se târau spre noi, în vale. Scoase un strigăt neobişnuit. Cercetaşii se opriră. La al doilea strigăt se întoarseră din drum şi se aşezară liniştiţi în jurul focului.

Focul era încă departe de noi. În primul moment mi s-a părut că zăresc umbre negre în spatele cerului sclipitor al gitanilor. Dar eram prevenită de mirajul muntelui. Am tăcut şi, apropiindu-ne, n-am mai văzut nimic. Ce bine ar fi fost dacă aş fi vorbit!

Ajunsesem aproape în mijlocul văii când un vlăjgan viguros, cu faţa oacheşă, se ridică în faţa rugului, ţinând în mână o flintă nemaipomenit de lungă. Strigă într-o limbă orientală un fel de *«Cine-i acolo?»* şi Flor îi răspunse în aceeaşi limbă.

«Fiţi bineveniţi!» zise omul cu flinta. Vă vom da pâine şi sare, fiindcă vă aduce sora noastră.

Asta era pentru noi. Gitanii din Spania şi, în general, toate bandele care trăiesc în afara legii în diferite regate ale Europei, se bucură de o reputaţie meritată în ce priveşte ospitalitatea.

Cel mai sângeros tâlhar îşi respectă oaspetele. Asta chiar şi în Italia, unde tâlharii nu sunt lei, ci hiene.

De îndată ce ni se făgăduise pâine şi sare, nu mai aveam să ne temem de nimic, cum s-ar crede de obicei. Ni se făcu o primire bună. Flor sărută genunchii starostelui, care îşi aşeză mâinile pe umerii ei. După care acelaşi staroste porunci să se toarne un fel de licoare într-o cupă de lemn sculptată şi o întinse lui Henri cu mare ceremonie. Henri bău. Cercul se strânse din nou în jurul focului. O ţigancă începu să cânte şi să danseze în interiorul cercului, unindu-se cu flacăra şi fâlfâind basmaua deasupra focului. Trecură zece minute, după care se auzi glasul lui Henri, aspru şi schimbat.

— Ticăloşilor! strigă el. Ce aţi pus în băutură?

Voi să se ridice, dar picioarele i se împleticiră şi căzu cu toată greutatea la pământ. Am simţit că mi se opreşte inima în loc. Henri era la pământ şi lupta împotriva unei toropeli care-i paraliza mâinile şi picioarele. Pleoapele îngreunate începeau să i se închidă.

Ţiganii râdeau pe sub mustaţă în jurul focului. Am zărit răsărind în spatele lor nişte forme înalte şi întunecate: cinci sau şase oameni, înfăşuraţi în mantii şi ale căror feţe dispăreau complet sub borurile largi ale pălăriilor.

Aceştia nu erau ţigani.

Când prietenul meu Henri încetă să mai lupte, am crezut că murise. M-am rugat fierbinte lui Dumnezeu să mor şi eu.

Unul din oamenii cu mantie aruncă o pungă grea cu aur în mijlocul cercului.

— Isprăviţi treaba şi veţi mai căpăta încă pe-atât! zise el. Nu am putut recunoaşte glasul acestui om.

Starostele ţiganilor răspunse:

— E nevoie de timp şi de distanţă, douăsprezece ore şi douăsprezece mile. După datina noastră, nimeni nu poate fi ucis în acelaşi loc şi nici în aceeaşi zi când i-am dat ospitalitate.

— Prostii! zise omul ridicând din umeri. La treabă, sau lăsaţi-ne pe noi!

În acelaşi timp înainta spre Henri, care zăcea la pământ. Ţiganul se aşeză în faţa lui.

— Atâta vreme cât nu se vor scurge douăsprezece ore, spuse el cu hotărâre, atâta vreme cât nu ne vom îndepărta

douăsprezece mile, îl vom apăra pe oaspetele nostru chiar şi împotriva regelui.

Stranie credinţă! Bizară onoare! Toţi ţiganii se strânseră în jurul lui Henri.

O auzeam pe Flor care-mi şoptea la ureche:

— O să vă salvez pe amin doi, sau voi muri!

…Era în mijlocul nopţii. M-au culcat pe un sac de pânză umplut cu muşchi uscat, în cortul starostelui, care dormea în apropierea mea. Avea la dreapta, lângă el, flinta şi la stânga iataganul. La lumina opaiţului îi vedeam ochii, care, cu pleoapele pe jumătate deschise, păreau că privesc chiar şi în somn. La picioarele starostelui sforăia un ţigan ghemuit ca un câine. Nu ştiam unde îl duseseră pe Henri al meu, şi Dumnezeu ştie că nu aveam de gând să dorm.

Mă aflam sub supravegherea unei ţigănci bătrâne, având pe lângă mine funcţia de temniceră. Se culcase de-a curmezişul, cu capul pe umărul meu şi, ca o precauţie în plus, îmi ţinea prin somn mâna dreaptă într-ale ei.

Asta nu era totul: auzeam afară pasul măsurat a doi paznici. Orologiul cu nisip arăta ora unu noaptea când am auzit un zgomot uşor la intrarea cortului. M-am întors să văd. La această simplă mişcare ochii bătrânei ţigănci se deschiseră. Se trezi pe jumătate, bombănind. Nu văzui nimic şi zgomotul încetă. Numai că îndată după aceea am auzit doar paşii unei singure santinele. După un sfert de oră şi cealaltă santinelă încetă să se mai plimbe. În jurul cortului domnea o linişte deplină.

Am văzut pânza cortului mişcându-se între doi ţăruşi, ridicându-se încetişor, apoi ivindu-se un obraz vesel şi zâmbitor. Era Flor. Îmi făcu un mic semn cu capul. Nu-i era teamă. Trupul ei suplu şi delicat trecuse uşor. Când se ridică în picioare, ochii ei negri triumfau.

— Ce-a fost mai greu, s-a făcut! rosti ea doar din buze.

Nu mi-am putut reţine o uşoară mişcare de surpriză şi temniceră mea se trezi din nou. Două sau trei minute Flor rămase nemişcată cu un deget pe buze. Temniceră adormi la loc. Mă gândeam:

— Doar o zână adevărată mi-ar putea elibera umărul şi mâna. Aveam dreptate. Mica mea Flor era o zână. Făcu încetişor un pas, apoi doi. Nu se îndrepta spre mine, se ducea spre

rogojina unde dormea starostele, între iatagan şi flintă. Se aşeză în faţa lui şi îl privi ţintă o clipă. Respiraţia starostelui deveni mai liniştită. După câteva secunde, Flor se aplecă asupra lui şi-i apăsă uşor degetul mare şi arătătorul pe tâmple. Pleoapele starostelui se închiseră. Flor mă privi. Ochii ei sclipeau ca două jerbe de scântei.

— Una la mână! zise ea.

Ţiganul sforăia mai departe, cu capul pe genunchi. Îi puse mâna pe frunte în timp ce îl învăluia cu o privire poruncitoare. Încetul cu încetul picioarele starostelui se întinseră şi capul său răsturnat atinse pământul. Părea mort.

— Două la mână! zise ea.

Mai rămânea fioroasa temnniceră. Pentru ea, Flor luă mai multe precauţii. Se apropie încetişor, încetişor, învăluind-o cu privirea ca un şarpe care vrea să fascineze o pasăre. Când ajunse aproape, întinse o singură mână la înălţimea ochilor egiptenei: Am simţit cum bătrâna tresărea pe dinăuntru. La un moment dat, făcu un efort pentru a se ridica, dar Flor îi zise:

— Nu vreau!

Bătrâna scoase un suspin adânc.

Mina Florei coborî încet de la frunte la stomac şi se opri. O înţepă cu un deget care părea să emită nu ştiu ce fel de fluid misterios. Simţeam eu însămi, prin trupul temnicerei mele, influenţa stranie a acestui fluid. Pleoapele mele voiau să se închidă.

— Rămâi trează! îmi porunci Flor ca o regină, dintr-o aruncătură de ochi.

Umbrele care începuseră să plutească în jurul ochilor mei dispărură. Dar mi se părea că visez.

Mâna Florei se ridică, alunecă pentru a doua oară peste fruntea ţigăncii şi se întoarse înţepând-o între ochi. Tot trupul bătrânei se moleşi. O simţeam mai greoaie.

Flor stătea dreaptă, gravă, poruncitoare. Mâna ei mai coborî o dată, apoi seridică din nou. După două sau trei minute se apropie iar şi făcu un fel de mişcare bruscă de stropire deasupra capului bătrânei. Capul ei era ca de plumb.

— Dormi, Mabel? întrebă ea încetişor.

— Da, dorm, răspunse bătrâna. Întâi am crezut că asist la o comedie.

Înainte de a veni la tabără, Flor luase câteva fire din părul meu şi al lui Henri pentru a le pune într-un medalion mic pe care-l purta la gât. Deschise medalionul şi puse părul lui Henri în mâna inertă a bătrânei:

— Vreau să ştiu unde e, adăugă ea.

Bătrâna se agită şi bombănea. Mi-a fost teamă că se va trezi. Flor o lovi tare cu piciorul, pentru a-mi dovedi că doarme adânc. Apoi repetă: Mă auzi, Mabel? Vreau să ştiu unde se află.

— Aud zise ţiganca. Îl caut. Unde-i oare? Într-o peşteră? Într-o hrubă? I-au scos mantia şi tunica! Ah! se întrerupse ea întorcându-se. Văd unde se află.

E un mormânt. Din toţi porii mei ieşi o sudoare rece.

— Mai trăieşte? întrebă Flor.

Trăieşte, răspunse Mabel. Doarme.

— Şi mormântul unde se află?

— La miazănoapte de tabără. S-au împlinit doi ani de când l-au înmormântat aici pe bătrânul Hadji. Bărbatul are capul sprijinit de oasele lui Hadji.

— Vreau să merg la mormântul ăsta, zise Flor.

— La miazăzi de tabără, repetă bătrâna. Prima crăpătură între stânci. Ridică o piatră, coboară trei trepte.

— Şi cum să-l trezesc?

— Ai pumnalul.

— Vino! îmi zise Flor.

Şi, fără să-i pese de nimic, aruncă într-o parte capul bătrânei Mabel, care căzu pe sacul umplut cu muşchi. Bătrâna rămase acolo ca un morman. Am văzut cu uimire că avea ochii deschişi. Ieşirăm din cort. În jurul focului, care începea să se stingă, se afla un cerc de ţigani adormiţi. Flor luase în mână opaiţul pe care îl acoperea cu poala pelerinei. Îmi arătă în depărtare un al doilea cort şi zise:

— Acolo sunt creştinii.

Aceia care voiau să-l ucidă pe Henri, pe bietul meu prieten!

Ne-am dus la nord de tabără .în timp ce mergeam, Flor îmi spuse să dezleg trei căluţi de munte care păşteau crengile mai joase ale copacilor. Ţiganii nu se folosesc niciodată de catâri.

După câţiva paşi am găsit crăpătura dintre cele două stânci. Ne-am îndreptat într-acolo. Trei trepte tăiate în granit duceau la intrarea cavoului, închis de o lespede mare, pe care am dat-o la o parte trudindu-ne din răsputeri. Licărirea opaiţului

ni-l arătă pe Henri în spatele lespedei, pe jumătate despuiat, cufundat într-un, somn de moarte şi culcat pe pământul umed, cu capul sprijinit de un schelet. M-am năpustit spre el, mi-am încolăcit braţele în jurul gâtului lui Henri şi l-am strigat. Nimic!

Flor era în spatele nostru.

— Îl iubeşti mult, Aurore, îmi zise ea. Îl vei iubi şi mai mult!

— Trezeşte-l! Trezeşte-l! strigai eu. În numele Domnului, trezeşte-l!

Flor luă mâinile lui Henri, după ce puse opaiţul pe pământ.

— Aici nu pot face vrăji, spuse ea. A băut din licoarea ţigăncilor din Scoţia. Va dormi până când fierul roşu îi va atinge căuşul palmelor şi talpa picioarelor.

— Fierul roşu! repetai fără să înţeleg.

— Să ne grăbim, adăugă Flor, fiindcă şi eu şi voi ne riscăm viaţa!

Îşi ridică fusta cu volane şi trase din juponul ei, îngreunat bucăţile de plumb cusute în tiv, un mic pumnal cu mâner din corn de animal.

— Descalţă-l! comandă ea.

M-am supus maşinal. Henri purta sandale cu jambiere. Mâna îmi tremură atât de tare, încât nu puteam desface curelele.

— Repede! Repede! repeta Flor.

În timpul acesta înroşea vârful pumnalului mic la flacăra opaiţului. Am auzit un sfârâit: era pumnalul înroşit care cresta căuşul mâinii lui Henri. Apoi, înfierbânta din nou pumnalul şi crestă a doua mână. Henri nu făcu nici o mişcare.

— La talpa picioarelor! strigă Flor. Repede! Repede! Cele patru crestături trebuie făcute în acelaşi timp.

Vârful pumnalului tăie din nou flacăra opaiţului. Flor începu să cânte în limba ei necunoscută. Apoi înţepă picioarele lui Henri. Buzele lui se crispară.

— Îi datoram acest lucru tânărului senior, zicea Flor pândind trezirea. Şi ţie de asemenea, draga mea Aurore. Fără voi aş fi murit de foame. Fără mine n-aţi fi apucat pe drumul ăsta. Eu v-am atras în această capcană.

Licoarea vrăjitoarelor din Scoţia este făcută din sucul unei tuci roşietice şi creţe, pe care spaniolii o numesc «*Lechuga*

pequena»[18], amestecată cu o anumită cantitate de tutun distilat şi cu extract de mac sălbatic. E un narcotic fulgerător. În ce priveşte modul de a pune capăt acestui somn care se aseamănă cu moartea, îţi spun ce am văzut, dragă mamă. Crestăturile cu fierul roşu fără cântecul ţigăncii (după cum spune Flor) nu ar da nici un rezultat. Când Henri deschise ochii, buzele mele erau lipite de fruntea lui. Privi în jur cu un aer rătăcit. Ne-a zâmbit amândurora în parte cu buze palide. Când ochii îi căzură pe scheletul bătrânului Hadji, îşi recăpătă aerul serios şi calm.

Oh! Oh! zise el. Iată aşadar prietenul pe care mi l-au ales. Într-o lună am fi devenit o pereche.

Hai să pornim! strigă Flor. La răsăritul soarelui trebuie să ajungem peste munte.

Henri se şi ridicase în picioare.

Căluţii ne aşteptau la intrarea crăpăturii dintre stânci. Flor trecu în faţă, ca ghid, deoarece cunoştea locurile. Sub clarul de lună, începurăm să urcăm ultimele vârfuri ale muntelui Baladron. La răsăritul soarelui ne aflam în faţa Escorialului. Seara ajunserăm în capitala Spaniei. Am fost foarte fericită, deoarece stabilisem ca Flor să rămână cu noi. Nu se mai putea înapoia la fraţii ei după cele întâmplate.

Henri îmi zise: Mica mea Aurore, vei avea o soră.

Lucrurile au mers bine timp de o lună. Flor a dorit să fie instruită în religia creştină. A fost botezată şi a luat prima împărtăşanie împreună cu mine la capelă minorilor. Era pioasă în felul ei şi din toată inima, dar călugăriţele de care depindea, în calitatea ei de convertită, voiau un alt fel de smerenie.

Sărmana mea Flor, sau mai bine zis Maria de la Santa-Cruz, nu putea să le dea ceea ce nu avea deloc. Într-o bună dimineaţă o văzurăm îmbrăcată cu rochia ei veche de ţigancă. Henri începu să zâmbească şi îi zise:

— Drăguţă pasăre, ai întârziat să-ţi iei zborul. Eu plângeam, dragă mamă, fiindcă o iubeam pe mica mea Flor o iubeam din toată inima!

Când m-a îmbrăţişat, i-au venit lacrimile în ochi. A plecat promiţând că se va înapoia. Vai! Seară am văzut-o în Piaza Santa, în mijlocul unui grup de oameni din popor. Dansa în sunetul unei tamburine, apoi le ghicea trecătorilor.

---

[18] Lăptucă pitică (spân.). (n.t.)

Locuiam în spatele vestitei Căile Real, pe o stradă mică şi modestă, care dădea spre mai multe grădini frumoase şi vaste. Doar pentru că sunt franţuzoaică, dragă mamă, nu regret la Paris clima plăcută din Spania. Nu mai eram nevoiaşi. Henri îşi făcuse loc printre cei mai buni sculptori de ornamente în metal din Madrid. Nu avea încă renumele care i-ar fi îngăduit să facă avere cu uşurinţă, dar armurierii inteligenţi îi apreciau abilitatea.

A fost o perioadă de linişte şi de fericire. Flor venea dimineaţa. Stăteam de vorbă. Regretă că nu mai stă împreună cu mine, dar când îi propuneam să reia viaţa de altădată, o lua la fugă râzând.

Odată Henri îmi spuse:

— Aurore, copila asta nu-i prietena ce-ţi trebuie.

Nu ştiu ce s-a întâmplat, dar Flor venea din ce în ce mai rar. Eram mai indiferente una faţă de cealaltă. Când Henri, prietenul meu, îmi vorbise, inima mea i se supuse. Lucrurile şi oamenii pe care nu-i iubeşte, încetează să-mi placă. Nu-i aşa că în acest fel trebuie să iubeşti, dragă mamă? Biata Flor! Când o vedeam, nu mă puteam reţine totuşi să-i cad în braţe.

Trebuie să-ţi spun, dragă mamă, un lucru petrecut cu puţin înaintea plecării prietenului meu, căci aveam să încerc curând cea mai mare durere din viaţă. Henri era nevoit să mă părăsească şi urma să rămân singură multă vreme, foarte multă vreme fără să-l văd! Doi ani, dragă mamă, doi ani, înţelegi asta? Eu, care mă trezeam în fiecare dimineaţă cu sărutul lui de tată! Eu care n-am stat măcar o zi întreagă fără să-l văd! Când mă gândesc la aceşti doi ani mi se par mai îndelungaţi decât restul vieţii mele.

Ştiam că Henri aduna o mică avere pentru a întreprinde o călătorie. Urma să viziteze Germania şi Italia. Numai graniţele Franţei îi erau închise. Nu ştiam din ce cauză. Şi motivele călătoriei erau de asemenea o taină pentru mine.

Într-o zi, când plecase de dimineaţă după obicei, am intrat să fac ordine în camera lui. Biroul era închis, un birou ale cărui chei le luă cu sine totdeauna. Pe tăblia biroului se afla un pachet de hârtii într-un plic îngălbenit de vreme. De plic atârnau două sigilii cu blazon şi un cuvânt latin ca deviză: Adsum. Duhovnicul meu, căruia i-am cerut să-mi explice cuvântul, îmi răspunse: Iată-mă .

— Când Henri, prietenul meu, îţi aminteşti, dragă mamă? alergase după mine la Venasque, rostise aceste cuvinte în clipa când se năpustise asupra răpitorilor mei: *«Iată-mă!»*

Plicul purta o a treia pecete, care părea să fi aparţinut unei capele sau unei biserici. Mai văzusem odată aceste hârtii. În ziua când am fugit din casă de pe malul râului Arga, plecând din Pamplona. Pentru a-şi recăpăta acest pachet preţios, Henri se înapoiase la fermă. Când îl găsi neatins, obrazul îi străluci de bucurie. Îmi amintesc de toate astea.

Alături de pachet, pe al cărui plic nu era scris nimic, se afla un fel de listă, scrisă de curând. Am făcut rău, dar am citit-o. Vai! dragă mamă doream atât de mult să ştiu de ce mă părăsea prietenul Henri. Lista nu m-a făcut să aflu altceva decât nişte nume şi adrese. Nu cunoşteam nici un nume. Henri trebuia să-i vadă în călătoria lui.

Lista era astfel făcută:

1. Căpitanul Lorrain — Neapole.
2. Staupitz — Nurenberg.
3. Pinto — Torino.
4. El Matador — Glasgow.
5. Joël de Jugan — Morlaix.
6. Faënza — Paris.
7. Saldagne — Paris.

Apoi încă două numere, care nu aveau nume: numerele opt şi nouă.

Vreau să termin repede peripeţiile acestei liste, dragă mamă. Când Henri se înapoie din călătorie, după doi ani, am revăzut lista. Multe nume erau şterse. Fără îndoială, numele celor pe care a putut să-i întâlnească. În schimb se aflau două nume noi care înlocuiau locurile albe.

Numărul 1, căpitanul Lorrain, era şters. Numărul 2, Staupitz, avea o bară groasă; Pinto la fel, ca şi El Matador, iar Joël de Jugan de asemenea. Aceste cinci ştersături erau făcute cu cerneală roşie. Numele lui Faënza şi Saldagne erau neatinse. La numărul 8 era scris numele Peyrolles, iar la numărul 9 Gonzague, amândoi la Paris.

Am stat doi ani fără să-l văd, dragă mamă. Ce a făcut în aceşti doi ani şi de ce purtarea lui a fost întotdeauna un mister pentru mine?

Două secole, două lungi secole! Nu ştiu cum am putut trăi atâtea zile fără prietenul meu. Dacă m-ar despărţi de el acum., aş muri, sunt sigură! Eram retrasă la o mănăstire. Călugăriţele au fost bune cu mine, dar nu mă puteau consola. Toată veselia îmi pierise odată cu plecarea prietenului meu. Nu mai ştiam nici să cânt, nici să zâmbesc.

Ah! Când s-a înapoiat, am fost răsplătită pentru suferinţa mea. Acest lung martiriu se sfârşise! Tatăl meu iubit, prietenul meu, protectorul meu mi-era înapoiat şi nu aveam cuvinte; să-i spun cât de fericită eram!

După primul sărut mă privi, şi am fost tare mirată de expresia pe care o căpăta obrazul lui.

— Iată-te mare, Aurore, îmi zise el, şi nu-mi trecea prin minte că te voi regăsi atât de frumoasă.

Eram aşadar frumoasă! Mă găsea frumoasă! Frumuseţea este un dar al lui Dumnezeu, dragă mamă. I-am mulţumit lui Dumnezeu din toată inima. Aveam şaisprezece sau şaptesprezece ani când îmi spuse asta. Nu bănuisem niciodată că pot încerca atâta fericire auzind că ţi se spune: eşti frumoasă! Henri nu mi-o spusese până acum.

Am ieşit din mănăstire în aceeaşi zi şi ne-am înapoiat la vechea noastră locuinţă. Totul era mult schimbat. Henri şi cu mine nu mai puteam locui singuri, eram o domnişoară.

Am găsit acasă o bătrână femeie cumsecade, Françoise Berrichon, şi nepotul ei, Jean-Marie.

Când m-a văzut, bătrâna Françoise zise:

— Îi seamănă!

Cu cine semăn? Fără îndoială, sunt lucruri pe care nu trebuie să le ştiu, căci faţă de mine au fost de o discreţie neînduplecată.

M-am gândit imediat, şi această părere s-a întărit în mine, că Françoise Berrichon era vreo fostă slujnică a familiei mele. Probabil l-o fi cunoscut pe tatăl meu, probabil o fi cunoscut-o pe mama mea! De câte ori n-am încercat să aflu! Dar Françoise care vorbeşte de obicei cu plăcere, devenea mută din clipa când abordam anumite subiecte.

În ce-l priveşte pe nepotul ei, Jean-Marie, e mai tânăr ca mine şi nu ştie nimic.

Nu o văzusem pe mica mea Flor nici măcar o singură dată cât timp am stat la mănăstire. Îndată ce am fost liberă, am cerut să fie căutată. Mi s-a spus că părăsise Madridul. Nu era adevărat, fiindcă am văzut-o câteva zile mai târziu cântând şi dansând în Piaza Santa. M-am plâns lui Henri, care mi-a spus:

— Au făcut rău că te-au înşelat, Aurore. Au făcut bine să împiedice o apropiere de acest biet copil. Aminteşte-ţi că sunt lucruri care îndepărtează de tine pe aceia care ar trebui să-i iubeşti.

Pe cine trebuie să iubesc?

Mai întâi pe tine, dragă mamă, mai ales pe tine! Ei bine! Ţi-ar displăcea să am afecţiune pentru prima mea prietenă, recunoştinţă pentru aceea care ne-a salvat dintr-o mare primejdie? Nu cred asta. Nu în felul ăsta te iubesc.

Prietenul meu exagerează severitatea ta. Eşti mai mult bună decât mândră. Şi-apoi, te voi iubi atât de mult! Mângâierile mele îţi vor lăsa oare vremea să fii severă?

Aşadar, eram domnişoară. Eram servită. Micul Jean-Marie putea trece drept pajul meu. Bătrâna Françoise îmi ţinea o companie devotată. Eram mai puţin singură decât altădată. Eram departe de a fi fericită.

Prietenul meu se schimbase. Purtarea lui nu mai era aceeaşi. Îl simţeam întotdeauna rece şi uneori trist. Se părea că de acum înainte exista o barieră între noi.

După cum ţi-am spus, o explicaţie cu Henri era un lucru imposibil, dragă mamă. Henri îşi păstrează secretul chiar faţă de mine. Bănuiam că suferă şi se consolează muncind. I se cerea ajutor din toate părţile. Trăiam în belşug, aproape în lux. Într-un fel, armurierii din Madrid îl puneau pe Cincelador la licitaţie.

Ducele de Medina-Sidonia, favoritul lui Filip al V-lea, spusese: *«Am trei săbii: primă este de aur; o voi da unui prieten; a doua este împodobită cu diamante, o voi da iubitei; a treia este de oţel lustruit, dar, dacă Cincelador a cizelat-o, nu o voi da decât Regelui!»*

Trecură câteva luni. Am devenit tristă. Henri băgă de seamă şi deveni nefericit.

...Încăperea mea dădea spre grădinile imense de după Căile Real. Cea mai mare şi mai frumoasă aparţinea fostului palat al Ducelui d'Ossuna, ucis în duel de domnul de Favas, gentilom al reginei. De la moartea stăpânului, palatul era pustiu.

Într-o zi am văzut ridicându-se jaluzelele închise. Sălile goale se umplură de mobile somptuoase, iar draperii minunate fluturau la ferestre. În acelaşi timp, grădina părăsită se umplu de flori proaspete. Palatul avea un oaspete.

Eram curioasă, ca orice singuratică. Am vrut să-i ştiu numele. Când l-am aflat, m-a uimit. Cel care venea să ocupe palatul Ossuna se numea Philippe de Mantcue, prinţ de Gonzague.

Gonzague! Am văzut acest nume pe lista prietenului meu Henri. Era al doilea din cele două nume înscrise în timpul călătoriei. Ultimul dintre cele patru: Faënza, Saldagne, Peyrolles şi Gonzague.

M-am gândit că prietenul meu Henri trebuie să fie prietenul acestui mare senior şi aproape că mă aşteptam să-i văd.

A doua zi, Henri ceru să se bată în cuie jaluzelele de la ferestrele mele.

— Aurore, îmi zise el, te rog să nu te arăţi acelora care vor veni să se plimbe prin grădină. Îţi mărturisesc, dragă mamă, că după această oprelişte, curiozitatea mea a sporit. Nu era greu să capeţi informaţii despre prinţul de Gonzague: toată lumea vorbea despre el.

Era unul dintre cei mai bogaţi oameni din Franţa şi prieten; personal al regentului. Venea la Madrid pentru o misiune secretă. Era tratat ca ambasador. Avea în jurul lui o curte.

Micul Jean-Marie venea în fiecare dimineaţă să-mi povestească ce se spunea în cartier. Prinţul era frumos, prinţul avea iubite frumoase, prinţul azvârlea milioane pe fereastră. Prietenii lui erau tineri nebuni, care făceau la Madrid escapade nocturne, sărind peste balcoane, spărgând felinare, dărâmând porţi şi luând la bătaie tutorii geloşi.

Printre ei era unul care abia împlinise optsprezece ani. un diavol! Se numea marchizul de Chaverny.

Se spunea despre el că era neviciat şi trandafiriu ca o fată, şi avea o înfăţişare atât de plăcută! Părul mare, bogat, pe o frunte albă, buze neacoperite de mustaţă, ochi glumeţi că ai fetelor. Era cel mai grozav dintre toţi. Acest heruvim tulbura toate inimile domnişoarelor din Madrid.

Prin crăpăturile jaluzelelor mele vedeam uneori sub umbrarele frumoasei grădini a ducelui Ossuna, un tânăr gentilom cu înfăţişare elegantă, cu mersul cam de femeie, dar care nu putea fi acel drăcuşor de Chaverny. Micul meu gentilom părea atât de cumpătat şi de modest! Se plimba în primele ore ale dimineţii. Or, Chaverny ar fi trebuit să se scoale târziu după ce petrecuse noaptea în chefuri.

Când pe o bancă, când culcat pe iarbă, când mergând gânditor cu capul înclinat, micul meu marchiz avea aproape totdeauna o carte în mână. Era un adolescent studios.

Acel Chaverny nu s-ar fi ostenit să poarte o carte în mână!

Era ceva ciudat. Micul gentilom era exact opusul domnului marchiz de Chaverny, doar dacă faima lui nu era decât o calomnie deplorabilă.

Dar nu s-a putut apăra de această faimă. Micul meu gentilom era într-adevăr marchizul de Chaverny.

Drăcuşorul, diavolul! Cred că l-aş fi putut iubi, dacă Henri n-ar fi fost pe acest pământ.

Un tânăr cumsecade, dragă mamă, un suflet distrus de aceia care îi rătăciseră căile tinereţii, dar nobil încă, înflăcărat şi generos. Cred că vântul a ridicat din întâmplare un colţ al jaluzelelor mele, fiindcă m-a văzut şi, din clipa aceea, n-a mai părăsit grădina.

Ah! Fără îndoială, l-am ferit de multe nebunii! în grădină era blând ca un mic sfânt.

Îndrăznea uneori cel mult să sărute o floare culeasă din grădină şi s-o arunce apoi în direcţia ferestrei mele.

O dată l-am văzut venind cu o ţeavă în mână: a ochit cu multă îndemânare în jaluzele şi mi-a trimis un bileţel prin deschizătură.

Dacă ai şti ce mi-a scris, dragă mamă!

Voia să mă ia în căsătorie şi-mi spunea că astfel aş smulge un suflet din infern. Mi-a fost foarte greu să mă reţin de a-i răspunde, cu toate că ar fi fost o faptă bună. Dar gândul la Henri m-a oprit, şi n-am dat nici un semn de viaţă.

Sărmanul marchiz a aşteptat multă vreme, cu ochii aţintiţi spre jaluzelele mele, apoi l-am văzut ştergându-şi pleoapele, desigur de lacrimi. Inima mi s-a strâns, dar m-am stăpânit.

În seara aceleiaşi zile mă aflam în balconul turnului mic în spirală care ne străjuia casa la colţul cu Căile Real. Balconul dădea spre stradă mare şi spre străduţa întunecoasă. Henri întârzia: îl aşteptam. Deodată am auzit că se vorbea încetişor în străduţă. M-am întors. Am zărit două umbre de-a lungul zidului: Henri şi micul marchiz. Curând se vorbi mai tare.

— Ştiţi cu cine vorbiţi, prietene? întrebă mândru Chaverny. Sunt vărul domnului prinţ de Gonzague!

La acest cuvânt, sabia lui Henri părea că sare singură din teacă.

Chaverny scoase la rândul lui sabia şi se puse în gardă, cu un aer îndrăzneţ. Lupta mi se părea atât de disproporţionată, încât nu m-am putut opri să strig:

— Henri! Henri! E un copil!

Henri lăsă îndată sabia în jos. Marchizul de Chaverny mă salută şi l-am auzit spunând:

— Ne vom mai vedea?

Abia l-am recunoscut pe Henri când s-a înapoiat o clipă mai târziu. Obrazul îi era răvăşit. În loc să-mi vorbească, se plimba cu paşi mari prin încăpere:

— Aurore, îmi zise în cele din urmă, nu sunt tatăl tău. Ştiam de mult. Credeam că va vorbi şi eram gata să-l ascult.

Dar Henri tăcu. Îşi reluă plimbarea. Îl vedeam ştergându-şi năduşeala de pe frunte.

— Ce te frământă, prietene? întrebai încetişor, în loc să-mi răspundă, mă întrebă şi el:

— Îl cunoşti pe acest gentilom?

— Nu, nu-l cunosc.

Acesta era adevărul. Henri reluă după o scurtă tăcere:

— Aurore, te-am rugat să ţii jaluzelele închise.

Adăugă, nu fără o oarecare nuanţă de amărăciune în glas:

— Nu pentru mine, ci pentru tine. Eram jignită. I-am răspuns:

— Am făcut oare vreo crimă de sunt obligată să mă ascund astfel totdeauna?

— Ah! făcu el acoperindu-şi obrazul cu amândouă mâinile. Trebuia să vină şi clipa asta! Dumnezeu să aibă milă de mine!

Am înţeles doar că l-am jignit. Lacrimile mi-au inundat obrazul.

— Henri, prietene, exclamai, iartă-mă, iartă-mă!

— Şi ce ar trebui să-ţi iert, Aurore? strigă el ridicându-şi spre mine privirea scânteietoare.

— Supărarea ce ţi-am făcut-o. Henri. Te văd trist, poate că am greşit.

Se opri deodată pentru a mă privi din nou.

— E vremea! murmură el. Apoi se aşeză lângă mine.

— Vorbeşte sincer şi nu-ţi fie teamă de nimic, Aurore, zise el, vreau un singur lucru pe lumea asta: fericirea ta. Ţi-ar fi greu să părăseşti Madridul?

— Cu tine? întrebai.

— Cu mine.

— Unde te vei duce, răspunsei încetişor privindu-l drept în ochi, voi merge cu plăcere. Iubesc Madridul fiindcă eşti şi tu aici.

Îmi sărută mâna.

— Dar, zise el cu stânjeneala, acest tânăr?... I-am pus mâna pe gură râzând;

— Te iert, prietene, îl întrerupsei dar nu mai adăuga nici un cuvânt şi, dacă vrei, plecăm.

I-am văzut ochii umeziţi. Braţele lui se sforţau să nu se destindă. Am crezut că emoţia îl va înflăcăra. Dar e tare, ştie să se stăpânească. Mi-a sărutat a doua oară mâna, spunând cu o adevărată bunătate paternă:

— Deoarece nu ai nimic împotrivă, vom pleca chiar în seara asta, Aurore.

— Desigur faci asta pentru mine, şi nu pentru tine? strigai eu cu o veritabilă furie.

— Pentru tine, nici într-un caz pentru mine, răspunse el plecând.

Ieşi. Am izbucnit în plâns.

— Ah! îmi spuneam. Nu mă iubeşte, nu mă va iubi niciodată!

Totuşi…

O, încercăm să ne înşelăm singuri. Mă îndrăgea ca şi cum aş fi fost fata lui. Mă iubeşte pentru mine, nu pentru el. Voi muri tânără.

Plecarea a fost fixată pentru ora zece seara. Trebuia să iau poştalionul cu Françoise. Henri trebuia să ne escorteze împreună cu patru însoţitori. Era bogat.

Pe când îmi pregăteam valizele, grădina Ossuna se lumină. Domnul prinţ de Gonzague dădea o mare recepţie în noaptea aceea, îmi trecu în gând că plăcerile acestei lumi strălucitoare mă face să-mi uit tristeţea. Spune-mi, ştii acest lucru, dragă mamă: oare sunt alinate cele ce suferă şi pot găsi refugiu în petreceri?

Îţi vorbesc acum de lucruri foarte recente. De ieri. Au trecut abia câteva luni de când am plecat din Madrid. Dar timpul mi s-a părut îndelungat. Se întâmpla ceva între prietenul meu şi mine. Oh! Cât de mult aş avea nevoie de inima ta, să-i spun tot ce simt, dragă mamă!

Am plecat la ora stabilită, pe când orchestra începea să cânte sub portocalii mari din grădina palatului. Henri galopa alături de portieră. Îmi zise:

— Nu regreţi nimic, Aurore?

— Regret prietenia de altădată.

Drumul nostru era dinainte stabilit. Mergea în linie dreaptă spre Saragosa, ca de acolo să ajungem la frontiera franceză, să traversăm Pirineii şi să coborâm la Bayonne, de unde trebuia să pornim pe mare şi să reţinem loc de trecere către Ostende.

Henri avea nevoie să facă un ocol prin Franţa. Trebuia să se oprească în valea Louronulud, între Lux şi Bagnères-de-Luchon.

De la Madrid la Saragosa nu s-a petrecut nici un incident. La fel de la Saragosa la graniţă. Şi, fără vizita pe care am făcut-o la vechiul castel Caylus, după ce am trecut munţii, n-aş fi avut să-ţi spun nimic, dragă mamă.

Dar, fără să-ţi pot explica de ce, această vizită a fost una dintre paginile cele mai emoţionante din viaţa mea. La drept vorbind, nu m-am expus nici unei primejdii. Nu mi s-a întâmplat nimic şi, totuşi, îmi voi aminti de tulburarea pe care acest loc a stârnit-o în sufletul meu, chiar dacă aş trăi o sută de ani.

Henri voia să stea de vorbă cu un preot bătrân numit dom Bernard şi care fusese capelan la Caylus sub ultimul senior cu acest nume.

După ce am trecut graniţa, i-am lăsat pe Françoise şi pe Jean-Marie într-un cătun pe malul Clarabidei. Cei patru însoţitori rămaseră în cealaltă parte a Pirineilor. Ne-am îndreptat călare, Henri şi cu mine, către bizara ridicătură de teren numită în acel loc le Hachaz şi care serveşte de temelie sumbrei fortăreţe.

Era o dimineaţă de februarie, rece, tristă, dar fără ceaţă. Vârfurile înzăpezite pe care le traversasem în ajun conturau în zare, pe cerul întunecat, strălucitoarea dantelă a piscurilor. Un soare palid strălucea şi înălbea mai mult vârfurile dinspre răsărit, acoperite de chiciură.

Vântul bătea dinspre apus şi aducea încet nori mari, agăţaţi ca o perdea vineţie în spatele lanţului Pirineilor.

Vedeam cum se înalţă în faţa noastră, împins de cerul neguros dinspre răsărit, castelul Caylus-Tarrides, colos negru de granit, aşezat pe un piedestal uriaş.

Ai putea căuta multă vreme până să găseşti un edificiu care să vorbească mai elocvent despre lugubrele splendori ale trecutului, în vremurile de altădată, acest castel feudal, acest domeniu criminal şi jefuitor, stătea acolo ca o santinelă şi pândea călătorul ce trecea prin vale. Puii de şoim muţi şi barbacanele tăcute prindeau glas pe atunci. Stejarii nu creşteau în turnurile crăpate. Zidurile de apărare nu purtau mantia glacială de iederă umedă, turnurile îşi sumeţeau crenelurile ameninţătoare, ascunse astăzi de coroană roşietică sau aurie făcută din mixandre şi din tufele enorme de gura-leului. La vederea lor îţi vin în minte o mie de lucruri melancolice sau îngrozitoare. În acest castel, nimeni n-a putut fi vreodată fericit.

Ţinutul e plin de legende, negre ca cerneala. Se spune că ultimul senior, căruia i se spunea Caylus-Verrou, şi-a ucis cele două soţii, fiica, ginerele şi alţii. Strămoşii lui au făcut aceleaşi lucruri înaintea lui.

Am ajuns la podişul Hachaz pe un drum îngust şi întortocheat, care ducea pe vremuri la podul mobil. Acum, podul nu mai există. Se văd doar ruinele unei pasarele din lemn, ale cărei grinzi roase de carii atârna în şanţ. La capul podului se află o Fecioară mică, aşezată într-o nişă.

Acum castelul Caylus nu mai e locuit. Are ca paznic un bătrân scârbos care bombăne şi este pe jumătate surd, şi aproape orb. Ne-a spus că actualul stăpân n-a mai venit pe-acolo de şaisprezece ani.

Este vorba de prinţul Philippe de Gonzague. Îţi dai seama, dragă mamă, cum mă urmăreşte acest nume de câtăva vreme!

Bătrânul i-a spus lui Henri că don Bernard, fostul capelan de la Caylus, a murit de câţiva ani. Nu ne-a lăsat să vedem interiorul castelului.

Mă gândeam că ne vom înapoia în vale. Dar n-a fost aşa, şi mi-am dat seama curând că acest loc îi amintea prietenului meu de întâmplări tragice şi emoţionante.

Ne-am dus să prânzim în cătunul Tarrides. Ultimele lui case aproape sunt lipite de şanţurile castelului feudal. În casa cea mai apropiată de şanţuri şi de ruinele podului, despre care ţi-am povestit, era un han. Ne-am aşezat pe două scăunele în faţa unei mese amărâte de lemn de fag şi o femeie de vreo patruzeci sau patruzeci şi cinci de ani veni să ne servească.

Henri o privi cu atenţie.

— Cumătră, îi zise el pe neaşteptate, erai aici în noaptea crimei?

Ea scăpă cana de vin din mână. Apoi, pironind asupra lui Henri o privire plină de neîncredere, zise:

— Oh! Oh! Oare aţi fost şi dumneavoastră?

Mi-a trecut un fior prin tot trupul, dar o curiozitate de neînvins mă ţinea încordată.

— Poate, replică Henri, dar asta nu te priveşte, cumătră. Sunt lucruri pe care doresc să le ştiu. Voi plăti pentru asta.

Ea adună de pe jos cana, mormăind aceste cuvinte stranii:

— Am răsucit cheia în broască de două ori şi am închis obloanele ferestrelor. Era mai bine să nu vedem nimic dintre cele ce se întâmplau.

— Câţi morţi au fost găsiţi a doua zi în şanţ? întrebă Henri.

— Şapte, socotindu-l şi pe tânărul senior.

— Şi cine a venit să ancheteze?

— Bailivul din Argelès şi judecătorul care se ocupă cu cercetarea crimelor din Tarbes, şi alţii. Da, da, au venit să cerceteze. Justiţia vine, vin o mulţime de judecători, dar îşi schimbă părerea. Judecătorii au zis că bătrânul marchiz avusese dreptate, din cauza ferăstruicii pe care au găsit-o deschisă.

Arăta cu degetul o fereastră joasă, care se deschidea chiar spre şanţ, sub stâlpii putrezi ai podului.

Am înţeles că oamenii de lege l-au acuzat pe tânărul senior defunct că ar fi vrut să intre pe această cale în castel. Dar de ce? Bătrâna răspunse singură la această întrebare ce mi-o puneam:

— Fiindcă, termină ea, tânăra noastră domnişoară era bogată. O întâmplare jalnică, povestită în câteva cuvinte. Fereastra joasă mă fascină. Nu-mi puteam desprinde ochii de pe ea. Fără îndoială că în acest loc cei doi îndrăgostiţi şi-au dat întâlnire. Am împins farfuria de lemn care îmi fusese aşezată în faţa mea. Henri făcu la fel. Plăti şi ieşirăm din han. Prin faţa uşii era o potecă ce ducea la şanţuri. Am luat-o pe acolo, cumătra venea în urma noastră.

— Aici, în locul ăsta, zise ea arătând stâlpul care sprijinea podul înspre zidul de apărare, în locul ăsta a aşezat copilul tânărul senior.

— Ah! exclamai. Era şi un copil!

Privirea pe care Henri o îndreptă spre mine a fost nemaipomenită şi nici până acum nu o pot defini. Adeseori cele mai nevinovate cuvinte spuse de mine îi pricinuiau emoţii subite care-mi păreau fără motiv.

Asemenea lucruri dădeau frâu liber imaginaţiei mele. Îmi petreceam viaţa căutând în zadar cheia tuturor enigmelor din jurul meu.

Mamă, mulţi îşi bat joc cu uşurinţă de sărmanele orfane care văd peste tot un semn al originii lor. Eu însă văd în acest instinct ceva providenţial şi teribil de mişcător! Ei bine, da, rolul nostru este să căutăm fără încetare, să nu ne plictisim de misiunea noastră ingrată şi dificilă. Dacă obstacolul pe care l-am ridicat pe jumătate cade şi ne doboară, să ne ridicăm şi mai curajoase, până în clipa când ne cuprinde disperarea. Clipa asta înseamnă moartea. Câte speranţe înşelate înainte de sosirea acestei clipe! Câte himere!

Câte decepţii!

Privirea lui Henri părea să-mi spună:

«Aurore, acel copil erai tu!»

Inima îmi bătu şi mai tare. Începui să privesc cu alţi ochi castelul vechi.

Dar, îndată după aceea, Henri întrebă:

— Ce s-a întâmplat cu copilul?

Şi cumătra răspunse:

— A murit!

Capitolul VI - Cât se pune masa

Pe fundul şanţurilor era o pajişte. Din punctul unde ne aflam, dincolo de arcadă ruptă a podului de lemn, se vedea coborând marginea gropii care descoperea sătucul Tarrides şi primii arbori bătrâni din pădurea Ens. La dreapta, deasupra zidului de apărare, capela veche a castelului Caylus îşi arăta vârful ascuţit şi dantelat al turnului.

Henri îşi purta privirea melancolică asupra peisajului. Părea uneori că reuşeşte să se orienteze. Sabia, pe care o ţinea în mâna ca un baston, trasa linii în iarbă. Buzele i se mişcau ca şi cum îşi vorbea. În cele din urmă indică cu degetul locul unde stăteam în picioare şi exclamă:

— Aici, aici trebuie să fie.

— Da, zise cumătra, aici am găsit trupul tânărului senior. M-am dat înapoi, înfiorată din cap până în picioare. Henri întrebă:

— Ce s-a făcut cu trupul lui?

— După cum am auzit, l-au dus la Paris pentru a fi înmormântat la cimitirul Saint-Magloire.

— Da, gândi cu glas tare Henri, Saint-Magloire era feuda lui Lorraine.

Aşadar, dragă mamă, bietul senior ucis în acea noapte îngrozitoare făcea parte din nobila familie de Lorraine.

Henri îşi ţinea capul plecat pe piept. Visa. Îl vedeam că mă privea din când în când pe furiş. Încercă să urce scară mică aşezată la capul podului, dar treptele putrezite cedară sub

picioarele lui. Reveni spre zidul de apărare şi, cu mânerul sabiei, verifică obloanele ferestrei joase.

Cumătra, care-l urma ca un ghid, zise:

— Sunt solide şi căptuşite cu fier. Fereastra n-a mai fost deschisă din ziua venirii magistraţilor.

— Şi ce ai auzit în noaptea aceea prin obloanele închise? întrebă Henri.

— Ah! Doamne! Toţi diavolii păreau dezlănţuiţi sub zidul de apărare.

N-am putut închide ochii. Tâlharii veniseră în timpul zilei să bea la noi. Când m-am culcat îmi spusesem: *«Dumnezeu să-i ia în paza sa pe aceia care nu vor vedea mâine răsăritul soarelui! Am auzit hărmălaie mare de săbii, ţipete, blesteme şi două glasuri bărbăteşti care strigau din când în când: Iată-mă!»*

O mulţime de gânduri mă frământau, dragă mamă. Cunoşteam cuvântul sau deviza asta. L-am auzit în gura lui Henri încă din copilăria mea şi l-am regăsit tradus în limba latină pe peceţile care închideau plicul misterios pe care prietenul meu Henri îl păstra ca pe o comoară.

Henri fusese amestecat în toată drama aceasta.

Soarele cobora la orizont când am pornit din nou pe drumul din vale. Mi se strângea inima. M-am întors de mai multe ori să mai văd sumbrul gigant de granit ridicându-se pe soclul său enorm. Noaptea am văzut fantome: o femeie în doliu ţinând în braţe un copil şi aplecată asupra unui bărbat tânăr, palid la faţă, care avea trupul tăiat de sub coaste până la şold.

Erai tu, dragă mamă?

A doua zi, pe puntea corăbiei care avea să ne poarte peste Ocean şi Marea Mânecii, până pe malurile Flandrei, Henri îmi spuse:

— Curând vei afla totul, Aurore. Să dea Dumnezeu să fii mai fericită!

Spunea aceste cuvinte cu glas trist. S-ar putea oare să fiu nenorocită când îmi voi cunoaşte familia? Chiar dacă ar fi adevărat, vreau să te cunosc, mamă…

Am debarcat la Ostende. La Bruxelles, Henri primi o lungă misivă sigilată cu stema Franţei. A doua zi ne-am îndreptat către Paris.

Se întunecase când am depăşit Arcul de Triumf care mărgineşte drumul Flandrei şi începe marele oraş. Eram în

caleaşca cu Françoise. Henri galopa înaintea noastră. Îmi adunam gândurile, mamă. Ceva îmi spunea: Ea e aici locuieşti în Paris, mamă, sunt sigură. Recunosc aerul pe care-l respiri.

Am coborât o stradă lungă, mărginită de case înalte şi cenuşii. Apoi am intrat într-o străduţă îngustă care ne duse în faţa unei biserici înconjurate de un cimitir. Mai târziu am aflat că era biserica şi cimitirul Saint-Magloire.

În faţă se înălţa un palat mare, cu aspect mândru şi seniorial, palatul Gonzague.

Henri descăleca şi veni să-mi ofere mâna pentru a coborî. Am intrat în cimitir. În spatele bisericii, într-un spaţiu închis cu un gard simplu de lemn, se află o rotondă deschisă, unde se văd prin arcade mai multe pietre de mormânt monumentale.

Trecurăm de gardul de lemn. O lampă atârnată de boltă lumina slab rotondă. Henri se opri în faţa unui mausoleu de marmură, pe care era sculptată imaginea unui bărbat tânăr. Henri depuse un lung sărut pe fruntea statuii. Îl auzeam cum spunea, cu lacrimi în glas:

— Frate, iată-mă, Dumnezeu mi-e martor că mi-am împlinit făgăduiala cât am putut mai bine.

Un zgomot uşor se auzi în spatele nostru. M-am întors. Bătrâna Françoise Berrichon şi Jean-Marie, nepotul ei, şedeau în genunchi pe iarbă în cealaltă parte a gardului de lemn. Henri îngenunchease şi el. Se rugă multă vreme în tăcere. Ridicându-se, îmi spuse:

— Sărută această imagine, Aurore.

M-am supus şi am întrebat de ce. Gura i se deschise să-mi răspundă, apoi şovăi. În cele din urmă spuse:

— Fiindcă era un suflet nobil, fata mea, şi fiindcă îl iubeam!

Am mai sărutat o dată fruntea rece a statuii. Henri mi-a mulţumit, punându-mi mâna pe inima lui. Cum iubeşte când iubeşte, dragă mamă! Poate că e scris să nu mă poată iubi.

Câteva minute mai târziu intrarăm în casa unde mă pregătesc să termin aceste rânduri. Henri o închiriase dinainte.

De când i-am trecut pragul, n-am mai părăsit-o. Sunt mai singură decât oricând, fiindcă Henri are mai multe treburi la Paris ca oriunde. Abia dacă îl văd la ora meselor. Nu am voie să ies. Trebuie să iau măsuri de precauţie şi când mă aşez la fereastră.

Ah! Dacă ar fi gelos, dragă mamă, cât de fericită aş fi să-l ascult, să-mi pun vălul, să mă ascund, să mă păstrez numai pentru el! Dar îmi amintesc de fraza pe care mi-a spus-o la Madrid: *«Nu pentru mine trebuie să faci ce-ţi spun, ci pentru tine!»*

Sunt singură. Prin perdelele lăsate văd mulţimea agitată şi zgomotoasă. Toţi oamenii aceştia sunt liberi. Văd casele de pe cealaltă parte a străzii. La fiecare etaj există o familie, femei tinere care au copii frumoşi, surâzători. Sunt fericite. Mai văd ferestrele de la Palais-Royal, luminate adesea pentru serbările Regentului. Doamnele de la Curte trec în trăsurile lor cu frumoşi călăreţi lângă portiere. Aud muzica dansurilor. Uneori, petrec nopţi fără somn. Dar, dacă mă mângâie o singură dată, sau dacă îi scapă o vorbă blânda, uit de toate şi sunt fericită, mamă.

Am aerul că mă plâng. Să nu crezi că îmi lipseşte ceva. Henri mă copleşeşte cu bunătatea lui şi cu atenţii. Dacă se poartă rece cu mine de multă vreme poţi oare să i-o iei în nume de rău?

Uite, mamă, uneori îmi vine o idee. M-am gândit, fiindcă îi cunosc delicateţea cavalerească a inimii, m-am gândit că familia mea era mai nobilă decât a lui; poate şi averea mea. Asta îl îndepărtează de mine. Se teme să mă iubească.

Oh! Dacă aş fi sigură de asta, cât de repede aş renunţa la avere! Cum aş călca în picioare rangul meu de nobleţe! Ce înseamnă foloasele obârşiei pe lângă bucuriile inimii?

Te-aş iubi oare mai puţin, dragă mamă, dacă ai fi o femeie săracă?

Acum două zile, cocoşatul veni să-l vadă. Dar nu ţi-am vorbit încă despre acest pitic misterios, singura fiinţă care a intrat vreodată în singurătatea noastră. Cocoşatul vine la noi la orice oră, adică la Henri, în apartamentul de la primul etaj. E văzut intrând şi ieşind. Oamenii din cartier îl privesc ca pe un fel de spiriduş.

Henri n-a fost văzut niciodată împreună cu cocoşatul, şi totuşi sunt nedespărţiţi! Aşa vorbesc ţaţele din stradă Chantre.

Din pricina asta, niciodată nu s-a văzut o legătură mai bizară şi mai misterioasă între două fiinţe. Noi înşine, înţeleg prin asta Françoise, Jean-Marie şi cu mine, nu i-am zărit nicicând împreună pe aceşti doi inseparabili. Rămân încuiaţi zile întregi în încăperea de la etaj, apoi unul din ei iese, pe când celălalt

rămâne să păzească nu ştiu ce fel de comoară necunoscută. Asta durează de cincisprezece zile împlinite, de când am sosit, şi, în pofida promisiunilor lui Henri, nu ştiu nimic în plus decât în prima zi.

Voiam aşadar să-ţi spun: cocoşatul a venit să-l vadă pe Henri cu o seară în urmă şi n-a mai ieşit: Toată noaptea au rămas împreună încuiaţi în cameră.

A doua zi, Henri era mai trist. Luând dejunul, a venit vorba despre marii seniori şi doamnele din înalta societate. Henri spuse cu adâncă amărăciune;

— Aceia care sunt aşezaţi prea sus sunt cuprinşi de ameţeală. Nu trebuie să te bizui pe recunoştinţa prinţilor. Şi, dealtfel, se întrerupse el coborând privirea, ce serviciu s-ar putea plăti cu această monedă odioasă numită recunoştinţă? Dacă doamna din înalta societate pentru care mi-aş risca onoarea şi viaţa nu m-ar putea iubi, pentru că ea ar fi pe o treaptă mai înaltă şi eu pe una mai joasă, aş pleca departe, pentru că n-aş şti dacă nu mă insultă cu recunoştinţa ei.

Mamă, sunt sigură că ghebosul i-a vorbit despre tine.

Ah! Asta trebuie să fie adevărul. Pentru fiica ta şi-a riscat onoarea şi viaţa. A făcut mai mult, mult mai mult: a dat fiicei tale optsprezece ani din mândra lui tinereţe. Cu ce se poate răsplăti această rară dărnicie?

Nu-i aşa că se înşeală, dragă mamă? Cum l-ai iubi! Cum m-ai dispreţui dacă toată inima mea, în afară de partea ce ţi se cuvine, nu i-ar aparţine!

N-am îndrăznit să spun aceste cuvinte fiindcă, în prezenţa lui, adeseori, ceva mă reţine. Simt că devin timidă în alt fel, dar mai des decât pe vremea copilăriei.

Asta n-ar fi ingratitudine, ci infamie! îi aparţin. M-a salvat, m-a crescut.

Ce-aş fi fost fără el? Un pic de ţarină pe fundul unui mormânt mic şi sărăcăcios.

Şi care mamă, chiar ducesă şi vară a regelui, care mamă nu s-ar mândri să-l aibă ginere pe cavalerul Henri de Lagardère, cel mai frumos, cel mai viteaz, cel mai loial dintre oameni?

Cu siguranţă, nu sunt decât un biet copil. Nu pot judeca marii oameni de pe pământ, nu-i cunosc. Dar, dacă printre aceşti nobili seniori şi printre aceste doamne de la Curte s-ar

afla un suflet atât de lipsit de onoare, o inimă atât de pervertită pentru a-mi spune mie, Aurore:

— Uite-l pe Henri, prietenul tău…

Ascultă, dragă mamă, asta mă scoate din minţi! O idee extravagantă îmi dă sudori reci. Mi-am zis: dacă mama mea…

Dumnezeu să mă păzească să exprim în cuvinte ce gândesc. Aş crede că hulesc.

Oh! Nu, eşti aşa cum te-am visat şi te-am adorat, mamă. Îmi vei da sărutări şi apoi zâmbete. Oricare ar fi numele pe care cerul ţi l-a dat, ai ceva mai bun decât numele pe care-l porţi, inima ta. Gândul ce mi-a trecut prin minte te jigneşte. Cad la picioarele tale şi îţi cer iertare.

Acum începe să se întunece. Las până şi îmi închid ochii pentru a vedea în vis obrazul tău blând. Vino, mamă mult iubită, vino!…"

Erau ultimele cuvinte din manuscrisul Aurorei. Iubea aceste pagini care-i ţineau tovărăşie. Închizându-le în casetă, le spuse:

— Pe mâine!

Se întunecase de-a binelea. De cealaltă parte a străzii Saint-Honoré, casele se luminau. Uşa se deschise încetişor şi obrazul simpluţ al lui Jean-Marie Berrichon se detaşa în negru pe lambriurile mai luminoase din încăperea vecină, unde era o lampă aprinsă.

Jean-Marie era fiul acelui paj mic pe care l-am văzut în primele capitole ale acestei povestiri aducând scrisoarea trimisă de Nevers cavalerului de Lagardère. Micul paj, devenit soldat, muri în război. Bătrâna să mamă nu mai avea decât un nepot.

— Domnişoară, zise Jean-Marie, bunica întreabă dacă să vă pună masa aici sau în sală.

— Dar cât e ceasul? întrebă Aurore trezită brusc la realitate.

— E vremea cinei, domnişoară, răspunse Berrichon.

"Cât întârzie!" gândi Aurore. Apoi adăugă:

— Pune masa aici.

— Cu plăcere, domnişoară.

Berrichon aduse lampa pe care o aşeză pe cămin. Din fundul bucătăriei, care era la capătul sălii, se auzi vocea energică a bătrânei Françoise:

— Perdelele nu sunt bine închise, mititelule! Apropie-le!

Berrichon ridică puţin din umeri, grăbindu-se totuşi să execute ordinul.

— Pe cuvânt, mormăi el, s-ar zice că ne temem de galere!

Berrichon se află oarecum în situaţia Aurorei. Ignoră totul şi dorea nespus de mult să afle.

— Eşti sigur că nu s-a înapoiat pe uşa scării? întrebă tânăra fată.

— Sigur? repetă Jean-Marie. Oare suntem siguri de ceva în casa asta? L-am văzut pe cocoşat intrând pe întuneric. M-am dus să trag cu urechea.

— N-ai făcut bine, întrerupse cu severitate Aurore.

— Rămâne de ştiut dacă meşterul Louis a venit. Cât despre curiozitate, nici vorbă!

— Şi n-ai auzit nimic?

— Nimic, nimicuţ.

Berrichon întindea faţa de masă.

— Unde s-a putut duce? se întrebă Aurore.

— Păi, zise Berrichon, numai cocoşatul poate şti asta, domnişoară, şi oricum e caraghios să vezi un om atât de înalt ca domnul cavaler, vreau să zic meşterul Louis, alături de un om cu picioarele strâmbe, răsucite ca un tirbuşon! Noi, de bună seamă, nu înţelegem nimic. Pleacă şi vine pe uşa din spate.

— Oare nu e stăpânul casei? mai întrerupse o dată tânăra fată.

— Aşa-i, e stăpânul, replică Berrichon. Stăpân să intre, stăpân să iasă, stăpân să se încuie cu o maimuţă, fără nici o ruşine! Numai că vecinii clevetesc, domnişoară.

— Vorbeşti cam mult cu vecinii, Berrichon, zise Aurore.

— Eu! protestă copilul. Ah! Dumnezeule, dacă cineva poate zice aşa ceva! Sunt vorbăreţ, nu-i aşa? Mulţumesc. Spune, mamă-mare, continuă el scoţându-şi capul blond pe uşă, iată-mă şi guraliv!

— Ştiu asta de multă vreme, micuţule, răspunse femeia. Şi pe deasupra şi leneş.

Berrichon îşi încrucişă mâinile pe piept:

— Bine! zise el. Asta-i bună! Atunci, trebuie să fiu spânzurat, şi, dacă am toate viciile, cât mai repede. Eu, care nu spun niciodată nimănui vreo vorbă: ascult ce se spune, asta-i tot. E păcat? Şi dacă aţi şti ce spun! Credeţi însă că mă amestec

cu toţi bârfitorii? Ce ruşine! Îmi ţin rangul. Cu toate că, reluă el mai încet, e greu să te abţii când lumea îţi pune întrebări.

— Ţi-au pus întrebări, Jean-Marie?

— Cu duiumul, domnişoară.

— Ce fel de întrebări?

— Destul de stânjenitoare.

— Dar, în sfârşit, zise Aurore cu nerăbdare, ce te-au întrebat?

Berrichon începu să râdă cu un aer nevinovat.

— M-au întrebat de toate, replică el. Cine suntem, ce facem, de unde venim, unde ne ducem, vârsta dumitale şi a domnului cavaler, vreau să spun a meşterului Louis, dacă suntem francezi, dacă suntem catolici, dacă avem de gând să ne stabilim aici, dacă nu ne-am simţit bine în locul de unde am plecat, dacă domnişoara posteşte vinerea şi sâmbăta, dacă duhovnicul vine de la biserica Saint-Eustache sau de la Saint-Germain l'Auxerrois.

Trase aer în piept şi continuă pe nerăsuflate:

— Tura-vura, aşa şi pe dincolo: de ce am venit să locuim tocmai pe strada Chantre în loc să ne ducem în altă parte, de ce domnişoara nu iese niciodată şi, cu această ocazie, doamna Moyneret, moaşa, a pariat cu Guichard că nu aveţi decât un picior. De ce meşterul Louis iese atât de des, de ce cocoşatul… Ah! se întrerupse el. Cocoşatul îi intrigă! Cumătra Balahault zice că are de-a face cu diavolul…

— Şi te amesteci în bârfele astea, tu, Berrichon? zise Aurore.

— Vă înşelaţi, domnişoară! Nu mai există vreunul că mine care să ştie să-şi ţină gura. Dar trebuie să le auzi, mai ales pe femei! Ah! Doamne, Dumnezeule! Femeile! Nici nu pot pune piciorul în stradă să nu-mi ţiuie urechile… Hei, Berrichon, îngeraşul lui Dumnezeu! îmi strigă femeia care vinde mărunţişuri. Vino să guşti din mustul meu! E tare bun, domnişoară! Drace! îmi strigă birtaşa grasă. Ar înghiţi şi o crâşmă îngeraşul ăsta. Şi untăreasa! Şi cea care peticeşte hainele vechi de blană! Până şi nevasta procurorului. Ce mai! Eu trec mândru ca un valet de spiţer. Cumetrele Guichard, Moyneret, Balahault, vânzătoarea de mărunţişuri de lângă noi, untăreasa, aia care cârpeşte paltoane de blană şi ceilalţi, îmi pierd vremea în zadar. Asta nu-i învaţă minte. Să vedeţi cum

fac, domnişoară, se întrerupse el. O să vă distreze. Iat-o pe Balahault, una slabă şi negricioasă, cu ochelari pe nas. *"Totuşi e drăguţică şi bine făcută copila asta!"* Despre dumneavoastră spune asta. *"Are vreo douăzeci de ani, nu-i aşa, dragoste?"*

— Nu ştiu! răspunde Berrichon, îngroşând glasul.

Apoi, în falset:

"Ce păpuşică, ce păpuşică!" (Ăsta-i Moyneret, care vorbeşte mult şi repede.) Şi nu s-ar spune că e nepoata unui simplu potcovar. De fapt, e nepoata lui, puişorule? Nu! zise Berrichon mimând cu voce de bas.

Berrichon continua acum cu glas de tenor: *"Atunci, e fiica lui, nu-i aşa?"*

E adevărat, pisoiaşule? Nu! Şi dau să trec mai departe, domnişoară.

Dar, ce să vezi! În jurul meu fac cerc cumetrele Guichard, Durand, Morin, Bertrand. *"Păi, dacă nu-i nici nevasta, nici sora, nici fiica, nici nepoata lui! Atunci e o orfană pe care a adunat-o de pe undeva… Un copil crescut din milă?"*

— Nu, nu, nu şi iar nu! strigă acum Berrichon cât îl ţinea gura.

Aurore îi puse mâna albă pe braţ.

— N-ai făcut bine, Berrichon, zise ea cu glas blând şi trist, ai minţit. Sunt un copil găsit, sunt o orfană crescută din milă.

— Ei, asta-i! încercă să protesteze Jean-Marie.

— Când te vor întreba a doua oară, continuă Aurore, le vei răspunde ce am spus adineauri. Nu mi-e ruşine. De ce să ascund binefacerile prietenului meu?

— Păi, domnişoară…

— Nu sunt oare o biată fată abandonată? continuă Aurore visând. Fără el, fără binefacerile lui…

— De astă dată, exclamă Berrichon, dacă meşterul Louis, cum trebuie să-l numim, ar auzi asta, s-ar înfuria rău de tot! Din milă! Binefaceri! Ce tot vorbiţi, domnişoară?

— Să dea Dumnezeu să nu se rostească alte cuvinte când se vorbeşte despre el şi despre mine! murmură tânăra, pe a cărei frunte palidă apărură pete trandafirii.

Berrichon se apropie repede.

— Aşadar ştiţi, bâigui el.

— Ce? întrebă Aurore tremurând.

— Păi, domnişoară…

— Vorbeşte, Berrichon, îţi poruncesc!

Şi cum Jean-Marie şovăia, ea se ridică imperioasă spunând:

— Ţi-am poruncit să vorbeşti, aştept!

Berrichon plecă ochii, răsucind şervetul pe care-l ţinea în mână, din cauza emoţiei de care era cuprins.

— Şi ce! zise el. Sunt doar bârfeli, nimic altceva decât bârfeli! Femeile zic cam aşa: *"Ştiam bine! E prea tânăr să-i fie tată. Fiindcă se fereşte atâta, înseamnă că nu-i e soţ..."*

— Termină, zise Aurore, a cărui frunte lividă era lac de sudoare.

— Păi, domnişoară, când nu eşti nici tată, nici frate, nici soţ...

Aurore îşi acoperi faţa cu mâinile.

Capitolul VII - Meşterul Louis

Berrichon se căia amarnic de cele spuse. Privea cu spaimă pieptul Aurorei agitat de hohote de plâns. Gândea:

— Dacă va intra în clipa asta!

Aurore ţinea capul plecat. Părul frumos îi cădea în valuri pe mâini, şi printre degete îi curgeau lacrimi. Când se ridică, ochii îi erau scăldaţi, dar culoarea îi revenise în obraji.

— Când nu eşti nici tată, nici frate, nici soţ al unei biete fete abandonate, rosti ea încetişor, şi te numeşti Henri de Lagardère, eşti prietenul, eşti salvatorul şi binefăcătorul ei. Oh! exclamă ea împreunându-şi mâinile şi ridicându-le spre cer. Chiar şi calomniile lor îmi arată cât de sus se află în raport cu ceilalţi oameni. Fiindcă este bănuit de intenţii rele, înseamnă că alţii fac ceea ce el nu face. Îl iubesc mult, ei vor fi cauza pentru care îl voi adora ca pe un zeu.

— Aşa, domnişoară, zise Berrichon, adoraţi-l măcar spre a-i face să turbeze!

— Singura fiinţă de pe lume care m-a ocrotit şi m-a iubit este Henri! murmură tânăra fată.

— Oh! în privinţa iubirii, strigă Berrichon care reîncepuse să pună masa, totul e-n regulă, v-o spun eu. În fiece dimineaţă

vedem asta, bunica şi cu mine. Cum a dormit? A avut un somn liniştit? I-aţi ţinut de urât ieri? E tristă? Doreşte ceva? Şi, când putem bănui vreo dorinţă de-a dumneavoastră, e atât de mulţumit, atât de fericit! Păi! Dacă-i vorba de iubire, să ştiţi că vă iubeşte!

— Da, zise Aurore vorbindu-şi sieşi, e bun, mă iubeşte ca pe fiica lui.

— Şi altfel încă, insinua Berrichon cu un aer şiret.

Aurore clătină din cap. Abordareaa cestui subiect era o nevoie a inimii ei şi nu se gândea nici la vârsta, nici la starea socială a interlocutorului.

În timp ce se pregătea să aşeze tacâmurile, Jean-Marie Berrichon trecea la starea de confident.

— Sunt singură, singură şi totdeauna tristă, zise ea.

— Aş! ripostă copilul. Din clipa când se va înapoia, domnişoara noastră îşi va recăpăta zâmbetul.

— Iată că s-a întunecat şi aştept mereu, ca în fiecare seară, de când am venit la Paris, continuă Aurore…

— Păi! exclamă Berrichon. Asta-i rezultatul şederii în capitală, iată! Am pus masa. E gata cina, bunică?

— Cel puţin de o oră, răspunse din fundul bucătăriei cu glasul ei viril Françoise.

Berrichon se scărpină după ureche.

— Am motive să cred că e acolo, sus, împreună cu diavolul de cocoşat.

Şi îmi pare rău să o văd pe domnişoara noastră că îşi pace griji de pomană. Dacă aş îndrăzni…

Traversase sala scundă. Piciorul său atinse prima treaptă a scării ce ducea la apartamentul meşterului Louis.

— E interzis, gândi el. N-aş vrea să-l înfurii pe domnul cavaler ca data trecută. Doamne-Dumnezeule! Oh! Domnişoară, reluă el, de ce totuşi se ascunde? Asta-i face pe oameni să clevetească. Şi sunt sigur că aş trăncăni şi eu dacă aş fi în locul vecinilor, deşi nu sunt un guraliv. Aş spune, ca şi ceilalţi: E un conspirator sau e un vrăjitor.

— Aşadar, spun aşa ceva? întrebă Aurore. În loc să răspundă, Berrichon începu să râdă.

— Ah! Doamne! strigă el. Dacă ei ar şti ca mine ce e sus: un pat, un sipet, două scaune, o sabie agăţată de perete, iată

tot mobilierul. Nu sunt sigur, întrerupse el, dar mi se pare că am mai văzut ceva.

— Ce anume? îl întrerupse brusc Aurore.

— Oh! făcu Berrichon. În nici un caz apă de mare. Într-o seară uitase să pună plăcuţa care astupă broasca prin spate. Doar ştiţi despre ce e vorba?

— Ştiu. Dar ai îndrăznit să te uiţi prin gaura cheii?

— Doamne! Doar n-am făcut-o cu gând rău, domnişoară. Urcasem să-l chem la masă, gaura strălucea. Mi-am lipit ochiul.

— Şi ce-ai văzut?

— Repet, n-am văzut câmpiile din Peru! Cocoşatul nu era acolo. Era doar meşterul Louis, aşezat în faţa mesei. Pe masă se găsea o casetă, caseta mică pe care o ia mereu cu el în călătorie. Pe cuvântul meu! Credeam că ţine o grămadă de monede de aur, spaniole, dar meşterul Louis nu ţine aur în casetă, ci un pachet de hârţoage şi un pătrat mare, cu trei peceţi de ceară roşie, lată fiecare cât o monedă de aur de şase livre.

Aurore recunoştea totul după descriere, dar tăcu.

— Şi iată că, reluă Berrichon, pachetul despre care vorbeam era cât pe ce să mă coste scump. Se pare că făcusem zgomot, deşi sunt ager de picioare. A deschis uşa. N-am avut vreme decât să sar jos, la capul scării, şi am căzut pe şale, că şi azi mă doare când mă ating. N-o mai fac niciodată… Dar dumneavoastră, domnişoară, totul vă este îngăduit, nu aveţi de ce să vă temeţi, vă spun eu, tare mi-ar plăcea să cinăm, mai devreme, ca să mă duc să văd lumea intrând la balul de la Palais-Royal. Dacă aţi urca, dacă l-aţi chema încetişor, cu voce blândă?…

Aurore nu răspunse.

— Aţi văzut, continuă Berrichon, care nu era limbut, aţi văzut cum toată ziua au trecut căruţe pline de flori şi de frunze, furgoane cu lampioane, prăjituri şi băuturi?

Îşi linse buzele cu vârful limbii.

— Ce frumos, va fi! exclamă el. Ah! Dac-aş putea intra înăuntru, ce-aş mai face pe grozavul!

— Du-te şi ajut-o pe bunica, Berrichon, zise Aurore.

— Biata domnişoară! Moare de dorinţă să danseze! gândi el retrăgându-se.

Dusă pe gânduri, Aurore îşi lăsă capul pe mână. Nu se gândea deloc nici la bal, nici la dans. Îşi spunea:

— Să-l chem! La ce bun sal chem? Sunt sigură că nu-i acolo. Absenţele lui se prelungesc în fiecare zi mai mult. Mi-e frică, se întrerupse ea adânc tulburată. Da, mi-e frică când mă gândesc la toate astea. Misterul mă înspăimântă. Îmi interzice să ies, să văd, să primesc pe cineva. Îşi ascunde numele, tăinuie tot ce face. Înţeleg, a revenit primejdia de altă dată, veşnica ameninţare din jurul nostru: luptă surdă a ucigaşilor.

— Cine sunt ucigaşii? zise ea după o scurtă tăcere. Sunt puternici şi au dovedit-o. Sunt duşmanii lui necruţători. Mai bine zis, ai mei. Fiindcă mă apără, îi doresc moartea! Şi nu-mi spune nimic, exclamă ea, niciodată nimic! Ca şi cum inima mea n-ar putea ghici tot ce se întâmpla, ca şi cum ar fi cu putinţă să închizi ochii care iubesc! Când vine, mă lasă să-l sărut, se aşază, face tot ce poate pentru a zâmbi. Nu-şi dă seama că sufletul lui stă în faţa mea fără ascunzişuri, că ştiu să citesc în ochii lui, dintr-o privire, triumful sau înfrângerea. N-are încredere în mine. Nu vrea să ştiu efortul pe care-l face, lupta pe care o duce, prin urmare nu înţelege. Doamne! că îmi trebuie de o mie de ori mai mult curaj să-mi înghit lacrimile decât să împart cu el misiunea şi să lupt alături de el!

Se auzi un zgomot în sala joasă, fără îndoială un zgomot cunoscut, căci ea se ridică repede, radioasă. Buzele i se întredeschiseră şi scoase un ţipăt mic de bucurie. Zgomotul venea de la o uşă care se deschidea în capul scării.

— Oh! Câtă dreptate avea Berrichon!

Pe obrazul ei de fecioară n-aţi fi putut găsi nici o urmă de lacrimi, nici o urmă de tristeţe. Totul era numai zâmbet. Pieptul i se zbătea de bucurie. Trupul încovoiat se ridică graţios şi suplu. Semăna cu acea floare minunată din grădinile noastre care noaptea îşi pleacă pe jumătate tija ofilită şi care se deschide mai proaspătă şi mai parfumată la prima rază de soare.

Aurore se ridică şi se duse în grabă spre oglindă. Îi era teamă că nu-i destul de frumoasă. Blestemă lacrimile care întristează ochii şi sting focul de diamant al pupilelor. Astfel era cochetă de două ori pe zi. Dar oglinda îi spunea că îngrijorarea ei n-are rost. Oglinda îi înapoia un zâmbet atât de tânăr, atât de delicat şi încântător, încât îi mulţumi din toată inima lui Dumnezeu.

Meşterul Louis coborî scara. Berrichon ţinea o lampă cu care îi lumina ultimele trepte. Oricare i-ar fi fost vârsta, meşterul Louis era un bărbat tânăr. Părul blond şi buclat se mişca în jurul unei frunţi senine, ca a unui adolescent: semăna cu un bărbat din Galia, sculptat în fildeş, şi doar desenul energic al trăsăturilor corecta dramul de feminitate al carnaţiei. Dar ochii focoşi de sub linia mândra a sprâncenelor, nasul drept, tăiat cu vigoare, gura, cu buzele părând sculptate în bronz, gura umbrită de o mustaţă fină, puţin răsucită în sus, bărbia rotunjită puternic dădeau capului un admirabil caracter de hotărâre şi de forţă.

Costumul întreg, pantalonii, vesta şi tunica erau de catifea neagră, cu butoni de jasp. Avea capul descoperit şi nu purta sabie.

Încă mai era în capul scării, dar o şi căuta cu privirea pe Aurore. Când o văzu, îşi stăpâni un gest. Ochii i se plecară repede, iar pasul, care voia să se grăbească, deveni lent. Unul dintre acei observatori, care văd totul pentru a analiza totul, ar fi descoperit dintr-o privire taina acestui bărbat. Îşi petrecea viaţa în constrângeri. Era aproape de fericire şi nu voia să se atingă de ea.

Or, voinţa meşterului Louis era de fier. Era îndeajuns de puternică pentru a oţeli cu stoicism inima lui tandră, pasionată, arzătoare ca o inimă de femeie.

— M-ai aşteptat. Aurore? zise el coborând treptele.

Françoise Berrichon ieşi în uşa bucătăriei şi îşi arătă obrazul îmbujorat. Cu glasul ei răsunător, care ar fi făcut onoare unui sergent comandând un exerciţiu militar, zise:

— Are vreun rost să faci să plângă o biată fată, meştere Louis?

— Ai plâns, Aurore? întrebă cu ardoare noul-venit.

Coborâse scara şi se oprise. Tânăra se aruncă de gâtul lui.

— Henri, prietenul meu, spunea ea întinzându-i fruntea spre a fi sărutată, ştii bine că fetele sunt nebune. Françoise n-a văzut bine, n-am plâns deloc, priveşte-mă în ochi, Henri! Vezi vreo lacrimă?

Zâmbea atât de fericită, deplin fericită, încât meşterul Louis rămase fără voia lui o clipă să o contemple.

— De ce mi-ai spus că domnişoara noastră a plâns, micuţule? zise Françoise privindu-l sever pe Jean-Marie.

— Păi, zise Berrichon, să vezi, bunică, poate ai înţeles greşit, sau poate n-am văzut bine, sau poate că domnişoara nu doreşte să se ştie că a plâns.

Berrichon avea în el un pic de sânge normand. Françoise traversă încăperea, aducând cina.

— Oricum, zise ea, domnişoara noastră e tot timpul singură şi asta nu-i viaţă de om.

— Te-am rugat oare să faci plângeri în numele meu? murmură Aurore, roşie de ciudă.

Meşterul Louis îi oferi mâna pentru a trece în camera de alături, unde era servită masa. Se aşezară unul în faţa celuilalt. Ca de obicei, Berrichon trecu în spatele Aurorei, pentru a o servi. După câteva minute, folosite pentru a se preface că mănâncă, meşterul Louis zise:

— Lasă-ne, băiete, nu mai avem nevoie de tine.

— Să mai aduc şi celelalte feluri? întrebă Berrichon.

— Nu! se grăbi să răspundă Aurore.

— Atunci, vă aduc desertul.

— Du-te! zise meşterul Louis arătându-i uşa.

Berrichon ieşi, râzând pe sub mustăţi.

— Bunico, zise el intrând în bucătărie, cred că au să-şi spună lucruri neplăcute.

Bătrâna ridică din umeri.

— Meşterul Louis pare tare supărat, reluă Jean-Marie.

— Treci la vase! zise Françoise. Meşterul Louis ştie mai multe decât noi toţi. E puternic ca un taur şi mai curajos ca un leu. Dar fii liniştit, mica noastră Aurore ar învinge patru ca el!

— Aş! exclamă uimit Berrichon. Nu prea arată.

— Tocmai de-aia, protestă bătrâna.

Şi, închizând discuţia, adăugă:

— Trebuie să mai creşti. La treabă!

— După cât se pare, nu eşti fericită, Aurore! zise meşterul Louis după ce Berrichon ieşi din încăpere.

— Te văd destul de rar! răspunse tânăra fată.

— Şi din asta îmi faci o vină, copilă dragă?

— Dumnezeu să mă păzească! Sufăr uneori, e-adevărat, dar cine poate opri să se nască idei nebune în biata minte a unei singuratice? Doar ştii, Henri, că, pe întuneric, copiilor li se face frică, iar din clipa ivirii zorilor, uită temerile. Şi eu sunt la fel. E

de-ajuns să te văd, ca toate supărările mele capricioase să se risipească.

— Ai pentru mine tandreţea unei fete supuse, Aurore, spuse meşterul Louis întorcându-şi privirile, şi îţi mulţumesc.

— Ai pentru mine afecţiunea unui tată, Henri? întrebă tânăra fată.

Meşterul Louis se ridică şi făcu înconjurul mesei. Din proprie iniţiativă Aurore îi împinse un scaun şi zise cu o bucurie neascunsă:

— Vino! De multă vreme n-am mai vorbit aşa. Îţi aminteşti cum zburau orele pe vremuri?

Trist şi dus pe gânduri, Henri răspunse:

— Orele nu ne mai aparţin.

Aurore îi prinse mâinile şi îl privi atât de blând, încât bietul Louis simţi acea arsură care precede şi provoacă lacrimile.

— Şi tu suferi, Henri? murmură ea.

Clătină din cap, încercând să zâmbească, şi răspunse:

— Te înşeli, Aurore. A fost o zi când am visat ceva frumos, un vis atât de frumos, încât mi-a răpit somnul. Dar n-a fost decât într-o zi, şi nu era decât un vis. Sunt treaz, nu mai sper, am jurat să-mi îndeplinesc misiunea. Se apropie clipa când viaţa mea se va schimba. Acum sunt prea bătrân, draga mea copilă, să reîncep o viaţă nouă.

— Prea bătrân! repetă Aurore, care-şi arătă dinţii frumoşi într-un hohot de râs sincer.

Meşterul Louis nu râdea.

— La vârsta mea, rosti el încetişor, alţii au o familie.

Aurore deveni pe dată serioasă.

— Şi n-ai nimic din toate astea, Henri, prietene, nu mă ai decât pe mine!

Meşterul Louis deschise gura, dar vorba i se opri pe buze. Îşi plecă din nou privirea.

— Nu mă ai decât pe mine, repetă Aurore. Şi ce sunt eu pentru tine? Un obstacol în calea fericirii!

Voi să o oprească, dar ea continuă:

— Ştii ce spun vecinii? spun că: *"Asta nu-i nici fiica lui*, *nici sora lui*, *nici soţia lui*…*"* Mai spun…

— Aurore, o întrerupse la rândul lui meşterul Louis, de optsprezece ani ai însemnat toată fericirea mea.

— Eşti generos şi îţi mulţumesc, murmură tânăra fată.

Rămaseră o clipă tăcuţi. Stânjeneala meşterului Louis era vizibilă. Aurore rupse prima tăcerea.

— Henri, spuse ea, nu ştiu nimic despre gândurile şi faptele tale. Şi cu ce drept ţi-aş face un reproş? Dar sunt tot timpul singură şi tot timpul mă gândesc la tine, unicul meu prieten. Sunt sigură că uneori ghicesc. Când inima mi se strânge, când lacrimile îmi vin în ochi, îmi spun: *"Fără prezenţa mea, o femeie iubită i-ar înveseli singurătatea. Fără mine, casa lui ar fi mare şi avută. Fără mine, s-ar fi putut arăta oriunde fără mască. Henri, faci mai mult decât să mă iubeşti ca un părinte bun. Mă respecţi, şi, din cauza mea, trebuie să-ţi înfrânezi elanul inimii."*

Cuvintele îi ieşeau din inimă şi, într-adevăr, Aurore le gândise. Dar fiicele Evei sunt diplomate înnăscute. Era doar o stratagemă pentru a şti. Dar lovitura dădu greş.

Aurore nu primi decât acest răspuns calm:

— Te înşeli, dragă copilă.

Privirea meşterului Louis se pierdea în gol.

— Timpul trece, murmură el.

Apoi, pe neaşteptate, ca şi cum i-ar fi fost cu neputinţă să se reţină:

— Când n-ai să mă mai vezi, îţi vei aminti de mine, Aurore?

Obrazul fetei se făcu galben ca ceară. Dacă meşterul Louis ar fi ridicat ochii, ar fi văzut tot sufletul ei în privirea pătrunzătoare pe care i-o aruncă.

— Ai să mă părăseşti din nou? gângavi ea.

— Nu, spuse meşterul Louis cu glas nesigur Nu ştiu… Poate…

— Te rog! Te rog! murmură ea. Ai milă de mine, Henri! Dacă pleci, ia-mă cu tine.

Cum nu răspundea nimic, ea reluă cu lacrimi în ochi:

— Eşti supărat pe mine fiindcă am fost pretenţioasă şi nedreaptă. Oh! Henri, prietenul meu, nu eu ţi-am vorbit despre lacrimile mele. N-am s-o mai fac, Henri! Ascultă-mă şi crede-mă. N-am s-o mai fac! Doamne! Ştiu bine că am greşit. Sunt fericită fiindcă te văd în fiecare zi. Henri, nu-mi răspunzi? Henri, nu mă auzi?

Îşi întorsese capul. Cu un gest de copil, ea îi cuprinse gâtul pentru a-l forţa să o privească. Ochii meşterului Louis erau înecaţi în lacrimi. Aurore se lăsă în jos de pe scaun şi se aşeză în genunchi.

— Henri, Henri, zise, ea, prietenul meu drag, tatăl meu, bucuria ar fi numai a ta dacă ai fi fericit, dar vreau partea mea din lacrimile tale!

Henri o strânse la piept cu o mişcare plină de patimă. Dar braţele i se destinseră pe neaşteptate.

— Suntem doi nebuni, Aurore! spuse el cu un zâmbet amar şi forţat. Dacă ne-ar vedea lumea! Ce înseamnă asta?

— Asta înseamnă, replică Aurore care nu renunţa atât de uşor, asta înseamnă că eşti egoist şi rău în astă-seară, Henri. Din ziua când mi-ai spus: *"Nu eşti fiica mea*, *te-ai schimbat mult!"*

— Ziua când mi-ai cerut să-l iert pe marchizul de Chaverny? Îmi amintesc, Aurore, şi te anunţ că marchizul s-a înapoiat la Paris.

Nu spuse nimic, dar privirea ei nobilă şi blândă arăta o mirare atât de mare încât Henri îşi muşcă buza.

Îi luă mâna şi o sărută, ca şi cum ar fi vrut să plece. Ea îl reţinu cu forţa.

— Rămâi, zise ea. Dacă lucrurile merg tot aşa, într-o bună zi nu mă vei mai găsi în casa ta. Văd că te stingheresc şi voi pleca. Doamne! Nu ştiu ce voi face, dar te voi elibera de o povară care devine prea grea.

— Nu vei avea vreme, murmură meşterul Louis. Pentru a mă părăsi, Aurore, n-ai nevoie să fugi.

— Oare vrei să mă goneşti? exclamă biata fată, care se ridică, de parcă ar fi primit o lovitură puternică în piept.

Meşterul Louis îşi acoperi obrazul cu mâinile. Mai erau încă aproape unul de celălalt, Aurore, aşezată pe o pernă, cu capul pe genunchii meşterului Louis.

— Ceea ce mi-ar trebui să fiu fericită, chiar foarte fericită, Henri, ar fi mai nimica toată. Mi-am pierdut oare zâmbetul de atât de multă vreme? Nu eram oare totdeauna mulţumită şi veselă când alergam înaintea ta să te întâmpin?

Degetele meşterului Louis îi netezeau părul bogat care, la lumina lămpii, căpătase reflexe de aur arămiu.

— Poartă-te ca altădată, continuă ea, nu-ţi cer decât asta. Să-mi spui când eşti fericit, să-mi spui mai ales când eşti supărat, ca să mă bucur împreună cu tine, sau că tristeţea ta să treacă în inima mea. Haide! Asta te uşurează. Dacă ai fi avut o

fiică, Henri, o fiică pe care o iubeai mult, aşa te-ai fi purtat cu ea?

— O fiică! repetă meşterul Louis, a cărui frunte se întunecă.

— Ştiu că nu-ţi sunt nimic, ştiu, nu mi-o mai spune.

Meşterul Louis îşi trecu dosul palmei peste frunte.

— Aurore, spuse el ca şi cum n-ar fi auzit ultimele ei cuvinte. Există o viaţă strălucitoare, o viaţă de plăceri, de onoruri, de bogăţie, viaţa fericiţilor din această lume. Tu n-ai de unde s o cunoşti.

— Şi de ce trebuie s-o cunosc?

— Vreau s-o cunoşti. Trebuie.

Adăugă, coborând fără voia lui glasul:

— Poate va trebui să faci o alegere. Pentru a alege, trebuie să cunoşti…

Se ridică. De acum înainte, expresia obrazului său nobil arăta o hotărâre neclintită şi chibzuită.

— E ultima ta zi de îndoială şi de necunoaştere, Aurore, rosti el încetişor, poate e ultima mea zi de tinereţe şi de speranţă!

— Henri, în numele lui Dumnezeu! Explică-te! strigă tânăra fată.

Meşterul Louis ridică privirea spre cer.

— Am făcut cum mi-a dictat conştiinţa, murmură el. Cel-de-Sus mă vede.

N-am nimic de ascuns. Adio, Aurore, reluă el. Nu vei dormi deloc la noapte… Priveşte şi gândeşte, consultă-ţi mintea înaintea inimii. Nu vreau să-ţi spun nimic. Vreau ca emoţia ta să fie bruscă şi deplină. Dacă te-aş preveni, mi-ar fi teamă că ai acţiona din egoism. Aminteşte-ţi doar că, oricât de stranii ar fi aventurile prin care vei trece în această noapte, ele au ca origine voinţa mea şi ca scop interesul tău. Dacă mă vei revedea cu întârziere, ai încredere. De aproape sau de departe, veghez asupra ta.

Îi sărută mâna şi se îndreptă spre apartamentul său particular.

Înmărmurită şi uluită, Aurore îl urmărea cu ochii. Ajungând în susul scării, înainte de a trece pragul, meşterul Louis îi făcu un semn părintesc din cap şi îi trimise un sărut.

Aurore era singură. Discuţia cu prietenul ei Henri se terminase într-un fel atât de neprevăzut, încât stătea pe scaun uluită şi cu sufletul înceţoşat. Gânduri tulburi se amestecau în dezordine. O ardeau creierii. Inima-i mâhnită şi jignită se închise în sine.

Se străduise să afle. Provocase o explicaţie cât putuse mai bine. Folosise toate acele subtilităţi ingenioase de care nu este lipsită o femeie, chiar şi neprihănită. Nu numai că explicaţia nu-şi atinsese scopul, dar mai mult, ameninţare sau făgăduială, înaintea ei se deschidea un orizont misterios.

El îi spusese: *"Nu vei dormi deloc la noapte."* Şi adăugase: *"Oricât de stranii ar fi aventurile prin care vei trece în această noapte, ele vor avea ca origine voinţa mea şi ca scop interesul tău"*.

Aventuri! Desigur, viaţa hoinară dusă de Aurore fusese până acum plină de aventuri. Dar prietenul ei purtase toată răspunderea! Prietenul ei, stând veşnic lângă ea, ca un paznic vigilent, ca un apărător desăvârşit, o ferea până şi de spaimă. În noaptea asta, aventurile îşi vor schimba aspectul. Va trebui să le înfrunte singură.

Dar ce fel de aventuri? Şi de ce aceste jumătăţi de cuvinte? Trebuia să cunoască o altfel de viaţă decât aceea de până acum: o viaţă strălucitoare, o viaţă luxoasă, viaţa celor mari şi fericiţi. Pentru a alege, îi spusese. Fără îndoială, să aleagă între această viaţă necunoscută şi viaţa ei actuală. Alegerea nu este oare gata făcută?

Trebuia să ştie de ce parte a balanţei se află prietenul ei, Henri. Ideea că poate îşi va revedea mama îi străbătu ca un fulger tulburarea. Simţea cum i se înmoaie genunchii. Să aleagă! Pentru prima oară se năştea în ea sfâşietoarea întrebare: dacă mama ei era de o parte a balanţei şi Henri de cealaltă?...

— E cu neputinţă! exclamă ea, respingând cu toată forţa acest gând. Dumnezeu nu poate să vadă asta.

Deschise puţin perdelele de la fereastră şi se rezemă în coate de balcon pentru a-şi răcori fruntea în flăcări. Pe stradă era mare forfotă. Mulţimea se îngrămădea în jurul intrării de la Palais-Royal pentru a vedea trecând invitaţii. Litierele şi pataştele începuseră să sosească şi îşi făceau drum între două rânduri de curioşi. La început, Aurore nu dădu mare atenţie la toate astea. Ce o interesa forfota şi zgomotul! Dar văzu trecând, într-o lectică, două femei gătite pentru serbare: o mamă şi fiica ei. Ochii i se umplură de lacrimi, apoi fu cuprinsă de un fel de ameţeală.

— Dacă era mama mea? gândi ea.

Era posibil, era probabil. Privi apoi cu mai multă atenţie tot ce se putea vedea din splendorile serbării. Ghicea după zidurile palatului minunăţii şi mai mari. O dorinţă vagă deveni tot mai vie şi o învălui pe de-a-ntregul.

Le invidia pe fetele splendid îmbrăcate, care aveau perle în jurul gâtului, alte perle şi flori în păr, nu pentru florile lor, nu pentru flori, nu pentru perle, nu pentru podoabe, ci fiindcă şedeau lângă mamele lor. Apoi nu mai vru să vadă nimic căci toate aceste bucurii îi jigneau tristeţea. Strigătele de fericire, lumea care se agită, tumultul, râsetele, sclipirile, ecourile orchestrei care cântă în depărtare, toate o apăsau. Îşi ascunse capul înfierbântat în mâini.

În bucătărie, Jean-Marie Berrichon îndeplinea pe lângă Françoise, bunica lui, rolul şarpelui ispititor. N-a avut de spălat multe vase, slavă Domnului! Aurore şi meşterul Louis nu folosiseră fiecare decât o singură farfurie.

În schimb, mâncarea fusese îmbelşugată la bucătărie. Françoise şi Berrichon mâncaseră, ei doi, pentru patru.

— Cu toate astea, zise Jean-Marie, o să mă duc până la capătul străzii să privesc. Coana Balahault zice că acolo-s toate minunile din basmele cu zâne şi din legende. Tare am chef să arunc o privire.

— Să nu lipseşti mult, băieţaş, mormăi bunica.

Era o fiinţă slabă, în ciuda faptului că avea o voce profundă, de bas.

Berrichon îşi luă zborul. Cumetrele Guichard, Balahault, Morin şi celelalte îl primiră cu bucurie din clipa când puse piciorul pe caldarâmul murdar al străzii Chantre.

Françoise ieşi în uşa bucătăriei şi privi în camera Aurorei.

— Ia te uită! gândi ea. A şi plecat! Bietul îngeraş, e mereu singură!

Se gândi să se ducă să-i ţină de urât tinerei stăpâne, dar în aceeaşi clipă Jean-Marie se înapoie.

— Bunico! exclamă el. Lampioane, panglici, felinare, soldaţi călare, femei pline de diamante, încât cele îmbrăcate doar în satin ţesut cu fir sunt de bile! Vino să vezi, bunico!

Bătrâna ridică din umeri.

— Puţin îmi pasă, zise ea.

— Ah! Bunico, vino numai până la colţul străzii. Coana Balahault le ştie numele şi spune povestea tuturor seniorilor şi tuturor doamnelor care trec.

E straşnic de educativ! Vino să vezi, doar o clipă, cât dai o fugă până-n colţul străzii.

— Şi cine va păzi casa?… întrebă bătrâna Françoise puţin ispitită.

— Suntem la zece paşi. O să veghem asupra uşii. Vino, bunico, vino!

O cuprinse de mijloc şi o duse cu el.

Uşa rămase deschisă.

Erau la zece paşi. Dar cumetrele Balahault, Guichard, Durand, Morin şi celelalte erau nişte femei grozave. Din clipa când puseră mâna pe Françoise nu-i mai dădură drumul. Asta intra oare în planurile misterioase ale meşterului Louis? Ne îngăduim să avem îndoieli.

Droaia de cumetre care-l cărau pe Jean-Marie Berrichon către piaţa Palais-Royal, luminată orbitor, trecu desigur pe sub fereastra Aurorei, dar ea nu văzu nimic. Visarea în care se cufundase o îndepărta de realitate.

— Nici o prietenă! îşi spunea ea. Nici un suflet căruia să-i ceri sfat!

Auzi în spatele ei un zgomot uşor, care venea din dormitor. Se întoarse iute. Apoi scoase un ţipăt de spaimă, care primi drept răspuns un hohot de râs vesel. În faţa ei se afla o femeie îmbrăcată într-un domino de satin roz, mascată şi coafată pentru bal.

— Domnişoara Aurore? zise ea cu o reverenţă ceremonioasă.

— Oare visez? strigă Aurore. Vocea asta!…

De sub mască, obrazul vesel al donei Cruz apăru printre volane şi dantele fine.

— Flor! exclamă Aurore. E oare cu putinţă? Eşti chiar tu? Graţioasă şi zveltă ca o silfidă, dona Cruz veni spre ea cu braţele deschise. Se sărutară uşor şi repede, cum fac toate fetele. Aţi văzut vreodată doi porumbei lovindu-se cu ciocul în joacă?

— Eu care tocmai mă plângeam că n-am lângă mine nici o prietenă! zise Aurore. Flor, mica mea Flor, cât de fericită sunt să te văd.

Apoi, cuprinsă de un scrupul subit, adăugă:

— Dar cine te-a lăsat să intri? Nu am voie să primesc pe nimeni.

— Nu ai voie? repetă dona Cruz cu aer şăgalnic.

— Sunt rugată, dacă preferi, zise Aurore roşind.

— Iată ceea ce se cheamă o temniţă bine păzită, exclamă Flor. Uşa dată în lături şi nimeni care să zică: stai!

Aurore intră repede în sala joasă. Într-adevăr, nu era nimeni şi amândouă canaturile uşii erau deschise. O strigă pe Françoise, îl strigă pe Jean-Marie. Nici un răspuns. Ştim unde se aflau în acest moment Jean-Marie şi Françoise. Dar Aurore habar n-avea de nimic. După plecarea ciudată a meşterului Louis, care o prevenise că noaptea va fi plină de aventuri bizare, nu se gândi decât: Fără îndoială că a vrut să fie aşa.

Închise uşa numai cu zăvorul şi se înapoie la dona Cruz, oare făcea graţii în faţa oglinzii.

— Să te privesc în tihnă! zise ea. Vai! Doamne, cât de mare şi frumoasă te-ai făcut!

— Şi tu la fel! răspunse prompt Aurore.

Se contemplară amândouă cu o admiraţie voioasă.

— Ce-i cu costumul ăsta? reluă Aurore.

— Toaleta mea de bal, frumoaso, răspunse dona Cruz cu un aer puţin înfumurat. Te pricepi? E drăguţă?

— Minunată! răspunse Aurore.

Îndepărtă dominoul pentru a lăsa să se vadă fusta şi corsajul.

— Minunată! repetă ea. E foarte scumpă. Cred că ghicesc. Ai venit să joci o comedie, mica mea Flor?

— Ei, aş! exclamă dona Cruz. Eu, să joc o comedie! Mă duc la bal, asta-i tot.

— La care bal?

— Nu-i decât un singur bal astă-seară.

— La balul regentului?

— Doamne! Da, la balul regentului, preafrumoasa mea. Sunt aşteptată la Palais-Royal pentru a fi pur şi simplu prezentată alteţei-sale regale de către prinţesa Palatină, mama lui, mititico.

Aurore căscă ochii mari.

— Te miră? continuă dona Cruz dând la o parte cu piciorul trena rochiei de recepţie. De ce te miră? De fapt, şi pe mine mă miră. Poveşti, mititico, poveşti nenumărate. Plouă cu poveşti, am să ţi le spun.

— Dar cum ai aflat unde locuiesc? întrebă Aurore.

— Ştiam. Aveam permisiunea să te văd, căci şi eu am un stăpân…

— Eu n-am stăpân, o întrerupse Aurore cu un gest mândru.

— Dacă vrei, o sclavă, dar o sclavă care comandă. Trebuia să vin mâine dimineaţă, dar mi-am zis: *"Cât aş vrea să-i fac o vizită micuţei mele Aurore!"*

— Mă mai iubeşti?

— La nebunie! Dar lasă-mă să-ţi istorisesc prima poveste. Şi după asta, alta. Ţi-am spus doar că plouă cu poveşti. Eu, care n-am pus piciorul pe stradă de la sosirea mea, trebuia să-mi găsesc drumul în acest imens Paris necunoscut, de la biserica Saint-Magloire până aici.

— Biserica Saint-Magloire! întrerupse Aurore. Locuieşti prin părţile acelea?

— Da, am colivia mea, cum şi tu o ai pe a ta, drăguţă pasăre. Numai că a mea e mult mai frumoasă. Lagardère al meu face lucrurile mai bine.

— Sst! zise Aurore punând degetul pe buze.

— Bine, bine! Văd că tot mai locuim în ţara misterelor. Deci, eram destul de încurcată, când aud o uşoară bătaie la uşa mea. Intră cineva înainte de a mă fi putut duce să deschid. Era un omuleţ foarte negru, foarte urât, foarte pocit. Mă salută până la pământ, îi răspund la salut fără să râd şi socot că m-am purtat frumos. Îmi zise: *"Dacă domnişoara binevoieşte să mă urmeze, o voi conduce acolo unde doreşte să meargă…"*

— Un cocoşat? zise Aurore, care visa.

— Da, un cocoşat. Tu l-ai trimis?

— Nu, nu eu.

— Îl cunoşti?

— Nu i-am vorbit niciodată.

— Pe cuvântul meu, nu scosesem nici o vorbă din care cineva ar fi putut şti că voiam să fac azi, vizita proiectată pentru mâine dimineaţă. Sunt necăjită că o cunoşti pe pocitania aia, fiindcă aş fi vrut să-l socot până la capăt ca pe o fiinţă supranaturală. De altminteri, trebuie să fie puţin vrăjitor, dacă a putut înşela vigilenţa cerberilor mei. Fără să-mi dau ifose, scumpa mea, sunt păzită mai straşnic decât tine... Ştii că sunt curajoasă. Propunerea piticului mi-a zgândărit pasiunea pentru aventuri. Am acceptat fără să şovăi.

Mă salută a doua oară şi mai respectuos, deschise o mică uşă, necunoscută de mine, chiar în camera mea, îţi dai seama? Apoi mă conduse prin nişte culoare de care nici nu bănuiam. Ieşim fără să fim văzuţi. În stradă aştepta o trăsură luxoasă. Îmi dă mâna pentru a mă urca. În trăsură se poartă ca un adevărat domn. Coborâm amândoi la uşa ta, trăsura pleacă în galop, urc treptele şi, când să mă întorc pentru a-i mulţumi, ia-l de unde nu-i!

Aurore asculta totul distrată.

— E el, murmură, el trebuie să fie.

— Ce spui? întrebă dona Cruz.

— Nimic... Dar sub ce pretext vei fi prezentată regentului, Flor, draga mea gitană?

Dona Cruz îşi ţuguie buzele.

— Buna mea prietenă, răspunse ea instalându-se într-un fotoliu, nu mai există nici o gitană, n-a existat niciodată o gitană, e o himeră, o iluzie, o minciună, un vis. Sunt nobila fiică a unei prinţese, ţi-o spun pe şleau.

— Tu? zise Aurore uluită.

— Păi, cine oare? răspunse dona Cruz. Doar n-oi fi tu? Vezi tu, draga mea frumoasă, numai ţiganii fac asemenea treburi. Intră în palate pe coşul de sobă, la ore când focul e stins, şterpelesc câteva obiecte de preţ şi nu uită niciodată să ia cu ei leagănul unde doarme tânăra moştenitoare. Sunt moştenitoarea furată de ţigani... Cea mai bogată moştenitoare din Europa, după cum mi s-a dat a înţelege.

Nu se ştia dacă îşi bătea joc sau dacă vorbea serios. Poate că nu o ştia nici ea însăşi. Volubilitatea îi colora frumos obrajii cam tuciurii. Ochii, mai negri ca smoala, sclipeau de inteligenţă

şi de îndrăzneală. Aurore asculta cu gura căscată. Pe obrazul ei fermecător se zugrăvea naivitate credulă, iar plăcerea pe care o resimţea pentru fericirea prietenei i se citea limpede în ochi.

— Încântător! zise ea. Şi cum te numeşti, Flor!

Dona Cruz îşi aranja cutele rochiei şi răspunse cu distincţie:

— Domnişoara de Nevers.

— Nevers! exclamă Aurore. Unul dintre cele mai de seamă nume din Franţa.

— Vai! Da, prietenă. Se pare că suntem puţin veri cu majestatea sa.

— Dar cum?…

— Ah! Cum? Cum? strigă dona Cruz lăsând brusc la o parte aerele ei nobile pentru a reveni la veselia nebunatică, care-i venea mai bine. Iată ce nu ştiu. Nu mi s-a făcut onoarea de a mi se spune genealogia. Când întreb, mi se răspunde: Sst… Se pare că am duşmani. Orice măreţie duce la gelozie. Nu ştiu nimic, dar puţin îmi pasă. Mă las în voia soartei cu o linişte desăvârşită.

Aurore, care părea să mediteze de câteva minute, o întrerupse şi spuse pe neaşteptate:

— Flor, ce-ai zice dacă aş şti mai mult decât tine despre propria ta poveste?

— Pe cuvântul meu, micuţă Aurore, asta nu m-ar mira. Nimic nu mă mai miră acum. Dar, dacă-mi ştii povestea, ţine-o pentru tine. Tutorele meu trebuie să mi-o spună în amănunţime astă-seară. Tutorele şi prietenul meu este domnul prinţ de Gonzague.

— Gonzague! repetă tresărind Aurore.

— Ce ai? spuse dona Cruz.

— Ai zis Gonzague?

— Am zis Gonzague, prinţul de Gonzague, acela care îmi apără drepturile, soţul ducesei de Nevers, mama mea.

— Ah! făcu Aurore, Gonzague este soţul ducesei?

Îşi amintea de vizită la ruinele castelului Caylus. Drama nocturnă îi apărea în faţă. Personajele necunoscute ieri aveau azi un nume.

Copilul despre care vorbise hangiţa din Tarrides, copilul care dormea în timpul acelei bătălii îngrozitoare era Flor. Dar ucigaşul?…

— La ce te gândeşti? întrebă dona Cruz.

— Mă gândesc la numele de Gonzague, răspunse Aurore.

— De ce?

— Înainte de a-ţi spune, vreau să ştiu dacă îl iubeşti.

— Cu moderaţie, replică dona Cruz. L-aş fi putut iubi, dar n-a vrut.

Aurore tăcea mai departe.

— Haide, vorbeşte! strigă fosta gitană, care bătu din picior cu nerăbdare.

— Dacă l-ai iubi… vru să spună Aurore.

— Vorbeşte, îţi spun!

— Fiindcă este tutorele tău, soţul mamei tale…

— *Caramba!* blestemă pe şleau aşa zisa domnişoară de Nevers. Oare trebuie să-ţi spun totul? Mi-am văzut mama! O respect foarte mult, chiar o iubesc, fiindcă a suferit mult. Dar, la vederea ei, inima nu mi-a bătut mai repede, braţele nu mi s-au deschis fără voia mea. Ah! Vezi tu, Aurore, se întrerupse ea într-un veritabil elan de pasiune, mi se pare că trebuie să mori de fericire când eşti în faţa mamei tale.

— Şi mie mi se pare la fel, zise Aurore.

— Ei bine, am rămas de piatră, prea nepăsătoare. Dacă e vorba de Gonzague, vorbeşte, nu-ţi fie teamă de nimic. Nu-ţi fie teamă de nimic şi vorbeşte chiar dacă este vorba de doamna de Nevers.

— Nu e vorba decât despre Gonzague, replică Aurore. În amintirile mele, acest nume de Gonzague este amestecat în toate spaimele mele de copil, în toate neliniştile de fată tânără. Am auzit pentru prima oară acest nume de Gonzague când prietenul meu Henri şi-a riscat viaţa pentru a mă salva. L-am mai auzit când am fost atacaţi într-o fermă în jurul Pamplonei. Şi acelaşi nume mi-a izbit urechile pentru a treia oară în noaptea când ai făcut vrăji pentru a adormi paznicii de lângă cortul starostelui ţiganilor.

La Madrid, din nou Gonzague. La castelul Caylus, acelaşi Gonzague!

Acum era rândul donei Cruz să cadă pe gânduri.

— Ţi-a spus vreodată don Luiz, frumosul tău Cincelador, că erai fiica unei doamne de neam? întrebă ea pe neaşteptate.

— Niciodată, răspunse Aurore, şi totuşi o cred.

— Pe cuvântul meu, strigă fosta gitană, nu-mi place să mă gândesc prea mult, mica mea Aurore. Am multe idei în cap, dar sunt neclare şi nu vor deloc să iasă. După părerea mea, ţi s-ar

potrivi mai bine ţie»decât mie să fii o domnişoară din lumea mare. Dar mai sunt de părere că nu trebuie să-ţi storci creierul ca să ghiceşti enigmele. Cu toate că sunt creştină, mi-am păstrat acea parte bună a credinţei strămoşilor mei, a părinţilor care m-au hrănit: să iei lucrurile aşa cum sunt, evenimentele aşa cum vin şi să te consolezi de toate spunând: Asta-i soarta! De exemplu, un lucru pe care nu-l pot admite este că domnul de Gonzague ar fi un tâlhar de drumul mare şi un ucigaş. E prea bine crescut să facă aşa ceva. Pot să-ţi spun că sunt mulţi Gonzague în Italia, mulţi adevăraţi şi fortuiţi neadevăraţi. Desigur că al tău e un fals Gonzague. Am să-ţi spun în plus că dacă domnul prinţ de Gonzague ar fi prigonitorul tău, meşterul Louis nu te-ar fi adus tocmai la Paris, unde prinţul de Gonzague îşi are reşedinţa şi e cunoscut de toată lumea.

— Şi când te gândeşti, zise Aurore, câte măsuri de precauţie ia! N-am voie să ies, nici măcar să mă arăt la fereastră.

— Eh! făcu dona Cruz. E gelos!

— O! Flor! murmură Aurore cu reproş.

Dona Cruz făcu o piruetă, apoi i se ivi pe buze zâmbetul cel mai şmecher.

— Nu voi fi prinţesă decât peste două ore, spuse ea, aşa că mai pot vorbi deschis. Da, frumosul tău misterios, meşterul tău Louis, Lagardère al tău, cavalerul tău rătăcitor, regele tău, Dumnezeul tău, e gelos. Eh! Fir-ar să fie! Cum se zice la Curte, doar meriţi osteneala!

— Flor! Flor! repetă Aurore.

— Gelos, gelos, gelos, frumoasa mea! Sunt sigură că nu domnul de Gonzague v-a gonit din Madrid. Eu, care sunt un pic vrăjitoare, pot spune, stimată domnişoară, că îndrăgostiţii se iau la întrecere în ce priveşte gelozia!

Aurore se făcu roşie ca o cireaşă. Oricât de vrăjitoare era dona Cruz nici nu bănuia cât de direct lovise. O privea pe Aurore care nu îndrăznea să ridice ochii.

— Uite, zise ea sărutând-o pe frunte, uite-o roşie de orgoliu şi de plăcere!

E fericită că cineva e gelos pe ea. E tot atât de frumos ca un astru? Şi mândru? Şi mai dulce ca un copil? Haide, spune-mi. Spune-mi încet, la ureche, mărturiseşte: îl iubeşti!

— De ce încet? zise Aurore ridicându-se.

— Spune sus şi tare, dacă vrei.
— O spun cu glas tare: îl iubesc.
— Să fie într-un ceas bun! Ai spus-o din inimă! Te îmbrăţişez pentru sinceritatea ta. Şi, reluă ea priponindu-şi privirea pătrunzătoare asupra prietenei, eşti fericită?
— Bineînţeles.
— Cu adevărat fericită?
— Fiindcă e aici, cu mine.
— Minunat! exclamă gitana.
Apoi adăugă, aruncând de jur împrejur o privire destul de dispreţuitoare:
— *Pobre dicha, dicha dulce!*
E un proverb spaniol din care autorii noştri de vodeviluri au scos faimoasa axiomă: O colibă şi inima lui. După ce privi totul, dona Cruz zise:
— Dragostea nu-i de prisos aici. Casa e urâtă, strada întunecată, mobilele oribile. Ştiu bine, micuţo, că îmi vei răspunde din obligaţie: Un palat fără el…
— Am să-ţi dau un alt răspuns, întrerupse Aurore. Dacă voiam un palat, nu aveam de spus decât un cuvânt.
— Aş!
— Aşa e.
— A devenit oare atât de bogat?
— A fost de ajuns să râvnesc ceva ca să-mi împlinească pe dată dorinţa.
— La drept vorbind, murmură dona Cruz care nu mai râdea, bărbatul ăsta nu seamănă cu ceilalţi. Există în el ceva straniu şi superior. Nu mi-am plecat niciodată ochii decât în faţa lui. Tu nu ştii, dar există vrăjitori, degeaba neagă unii. Şi cred că Lagardère al tău este un vrăjitor.
Era cu adevărat serioasă.
— Ce nebunie! exclamă Aurore.
— Am văzut multe! rosti cu gravitate gitana. Vreau să am conştiinţa împăcată. Doreşte ceva şi gândeşte-te la el.
Aurore începu să râdă. Dona Cruz se aşeză lângă ea.
— Fă-mi plăcerea, mica mea Aurore, zise ea cu glas mângâietor. Nu e greu, ai să vezi!
— Vorbeşti serios? zise mirată Aurore.
Dona Cruz îşi apropie gura de urechea Aurorei şi murmură:

— Iubeam pe cineva, eram nebună după el. Într-o zi, mi-a pus mâna pe frunte spunându-mi: *"Flor, acela nu te poate iubi. Şi m-am tămăduit. Vezi bine că e vrăjitor"*.

— Şi cine era cel pe care-l iubeai? întrebă Aurore albindu-se la faţă.

Dona Cruz îşi lăsă capul pe umărul ei. Nu scoase nici o vorbă.

— El era! exclamă Aurore cu nespusă groază. Sunt sigură că el era!

Capitolul IX - Cele trei dorinţe

Dona Cruz avea ochii umezi. Trupul Aurorei era scuturat de tremur, ca de friguri. Amândouă erau frumoase şi drăgălaşe. Felul lor obişnuit de a fi acum se schimbase: dona Cruz, de obicei impetuoasă şi îndrăzneaţă, devenise melancolică şi blândă; fulgere de patimă şi gelozie ţâşneau din ochii Aurorei.

— Tu, rivala mea! murmură ea.

Dona Cruz o atrase spre sine, în ciuda împotrivirii celeilalte, şi o îmbrăţişă.

— Te iubeşte, zise ea cu glas şoptit. Te iubeşte şi nu te va iubi decât pe tine.

— Dar tu?

— Eu? Eu m-am vindecat! Pot privi zâmbind, fără ură, cu bucurie, tandreţea ce vă leagă. Vezi bine că Lagardère al tău este vrăjitor!

— Nu mă minţi? întrebă Aurore.

Dona Cruz îşi duse mâna la inimă.

— Dacă va trebui, îmi dau şi sângele pentru fericirea voastră, zise ea cu fruntea sus şi cu ochii larg deschişi.

Aurore i se aruncă de gât.

— Dar vreau o dovadă! strigă dona Cruz. Nu mă refuza, Aurore! Doreşte-ţi ceva, te rog!

— Nu-mi doresc nimic.

— Cum? N-ai nici o dorinţă.

— Nici una.

Dona Cruz o ridică cu forţa şi o duse la fereastră. Palais-Royal strălucea.

Sub peristil se vedea curgând ca un şuvoi de femei strălucitoare şi gătite.

— Nu doreşti nici măcar să mergi la balul regentului? zise pe neaşteptate dona Cruz.

— Eu? bâigui Aurore, al cărei piept se zbătea sub rochie.

— Nu minţi!

— De ce-aş minţi?

— Bine! Cine nu vorbeşte, se învoieşte. Înseamnă că doreşti să mergi la balul regentului.

Bătu din palme, numărând:

— Unu.

— Dar, se împotrivi Aurore, care intrase râzând în jocul prieteniei, n-am nimic, nici rochii, nici bijuterii, nici găteli…

— Doi! zise dona Cruz, care bătu din mâini pentru a doua oară. Doreşti bijuterii, rochii, găteli? Fă bine şi gândeşte-te la el. Fără asta, nu-i nimic de făcut!

Încetul cu încetul, gitana devenea mai serioasă. Ochii ei frumoşi, mari şi negri, nu mai aveau acea privire sigură. Încântătoarea copilă credea în vrăjitorii. Îi era frică, dar avea voinţă, iar curiozitatea îi biruia spaima.

— Spune a treia dorinţă, zise ea coborând glasul fără voie.

— Dar nu vreau cu nici un chip să merg la bal! strigă Aurore. Să încetăm jocul!

— Cum? insinuă dona Cruz. Chiar dac-ai fi sigură că-l vei întâlni?

— Pe Henri?

— Da, pe Henri al tău, tandru şi galant, care te va găsi mai frumoasă în veşmintele împodobite cu briliante.

— Dacă-i aşa, zise Aurore plecându-şi ochii, cred că m-aş duce cu plăcere.

— Trei! strigă gitana, care-şi lovi cu zgomot mâinile una de cealaltă.

Era gata să cadă pe spate. Uşa sălii joase se deschise cu zgomot şi Berrichon, repezindu-se gâfâind, strigă din prag:

— Iată nişte zorzoane şi farafastâcuri aduse pentru domnişoara noastră. Sunt peste douăzeci de cutii. Rochii,

dantele, flori Intraţi, intraţi. Aicea şade domnul cavaler de Lagardère.

— Nenorocitule! exclamă Aurore speriată.

— Nu vă fie teamă, ştim ce facem, replică Jean-Marie cu un aer de înfumurare. Jos cu misterul! Zvârlim masca, ei, drace!

Dar cum să povestim surpriza donei Cruz? Îl chemase pe diavol şi, docil, diavolul îi răspundea la apel şi nu se lăsase aşteptat. Fata asta frumoasă era puţin cam sceptică. Toţi scepticii sunt superstiţioşi.

Vă amintiţi, dona Cruz îşi petrecuse copilăria sub cortul unor ţigani nomazi. Acum se afla în ţara minunilor. Stătea cu gura căscată şi cu ochii holbaţi.

Cinci sau şase feţe intrară pe uşa sălii joase, urmate de tot atâţia bărbaţi care aduceau pachete şi cutii. Dona Cruz se întreba dacă în aceste cutii şi pachete se găsesc adevărate podoabe femeieşti, sau doar frunze uscate. Aurore nu-şi putu opri un zâmbet văzând mutra răvăşită a prietenei.

— Ei? zise ea.

— E un vrăjitor, bâigui gitana. Nu mă îndoiam!

— Intraţi domnilor, intraţi domnişoarelor, strigă în acelaşi timp Berrichon. Să intre toată lumea. Acum, aici e casa bunului Dumnezeu. Mă duc s-o chem pe cumătră Balahault, care e foarte curioasă să vadă cum e la noi. Niciodată n-am băut ceva mai bun decât lichiorul ei de angelică. Intraţi, domnişoarelor, intraţi, domnilor!

Domnii şi domnişoarele nici nu doreau altceva. Florărese, brodeze şi croitorese aşezară cutiile pe masa mare din mijlocul sălii joase.

În spatele furnizorilor de ambe sexe venea un paj, care nu purta însemnele casei unde slujea. Se duse drept la Aurore, pe care o salută cu mult respect înainte de a-i înmâna un plic elegant, cu şnururi de mătase. Se înclină din nou şi ieşi.

— Aşteaptă cel puţin răspunsul, zise Berrichon alergând după el.

Dar pajul şi ajunsese la colţul străzii. Berrichon îl văzu vorbind cu un gentilom înfăşurat într-o mantie. Berrichon nu-l cunoştea pe gentilom. Acesta din urmă întrebă pe paj:

— S-a făcut?

Şi, în urma răspunsului afirmativ, adăugă:

— Unde i-ai lăsat pe oamenii noştri?

— Aici, aproape, în strada Pierre-Lescot.

— E şi litiera acolo?

— Sunt două.

— De ce? întrebă mirat gentilomul.

Poala mantiei care-i acoperea o parte din obraz se mişcă. Am putut recunoaşte bărbia palidă şi ascuţită a bunului domn de Peyrolles.

Pajul răspunse:

— Nu ştiu, dar sunt două litiere.

— E o neînţelegere, fără îndoială, gândi Peyrolles.

Ar fi vrut să arunce o privire prin uşa casei lui Lagardère, dar, după o clipă de gândire, renunţă.

— Dacă m-ar vedea, totul ar fi pierdut, murmură el. Te vei înapoia la palat în goana mare, zise pajului. Ai înţeles?

— În goană mare!

— Îi vei găsi la palat pe cei doi viteji care au zăcut toată ziua la bucătărie.

— Maestrul Cocardasse şi prietenul lui, Passepoil?

— Întocmai. Le vei spune: *"Lucrul e gata pregătit*, *nu vă mai rămâne decât să vă duceţi*..." Ai auzit rostindu-se numele gentilomului căruia îi aparţine casa?

— Da, domnul de Lagardère.

— Să nu cumva să repeţi acest nume! Dacă te întreabă, le vei spune că în casă sunt doar femei.

— Îi aduc încoace?

— Până la colţ, de unde le vei arăta uşa.

Pajul plecă în goană. Acoperindu-şi din nou obrazul cu mantia, domnul de Peyrolles se pierdu în mulţime.

În casă, Aurore desfăcea plicul adus de paj.

— E scrisul lui! exclamă ea.

— Şi, iată o invitaţie asemănătoare cu a mea, adăuga dona Cruz, care nu ajunsese încă la capătul surprizelor. Drăcuşorul n-a uitat nimic.

Răsuci invitaţia între degete. Cartonul, încărcat cu viniete elegant desenate, reprezentând amoraşi dolofani, struguri şi ghirlande de trandafiri, n-avea nimic drăcesc. Aurore citea gândindu-se la asta. Misiva era astfel concepută:

"Copilă dragă, toate aceste podoabe sunt trimise de mine. Am vrut să-ţi fac o surpriză. Fă-te frumoasă. O litieră şi doi

lachei vor veni din partea mea să te conducă la bal, unde te voi aştepta.

Henri de Lagardère"

Aurore trecu scrisoarea donei Cruz, care-şi frecă ochii înainte de a citi, fiindcă pentru o clipă i se întunecase vederea.

— Şi crezi în asta? întrebă ea după ce citi.

— Cred, răspunse Aurore. Am motivele mele să cred.

Zâmbea cu un aer sigur de sine. Nu-i spusese oare Henri să nu se mire de nimic? în schimb, dona Cruz era gata să creadă că siguranţa Aurorei în împrejurări atât de stranii se datora unei noi feste a spiriduşului.

În acest timp se întindea pe masă strălucitorul conţinut al lădiţelor, pachetelor şi cutiilor. Dona Cruz putu vedea că nu erau deloc frunze uscate: era o toaletă completă de Curte, în plus un pardesiu sau un domino de satin roz, la fel ca al domnişoarei de Nevers. Rochia era din ţesătură albă, brodată cu fir de argint, cu trandafiri presăraţi din loc în loc, având în centrul lor câte o perlă fină. Volanele, trena, mânecile, totul era brodat cu pene de colibri.

Era ultima modă. Doamna marchiză d'Aubignac, fiica financiarului Sculas, îşi făurise norocul şi reputaţia la Curte cu o rochie asemănătoare dăruită de domnul Law.

Dar rochia nu era nimic pe lângă dantelele şi broderiile magnifice. Cutia cu bijuterii valora cât un post de general de brigadă în armată.

— E un vrăjitor, repetă dona Cruz inventariind totul, se vede bine că e un vrăjitor! Cât ai fi vestitul Cinecelador, care şlefuia gărzi de săbii, nu poţi câştiga atât de mult să faci asemenea cadouri!

Din nou îi veni în minte ideea că toate aceste lucruri frumoase se vor preschimba la un moment dat în rumeguş de lemn sau în talaş.

Berrichon admira şi nu se mai sătura să-şi exprime uimirea. Bătrâna Françoise, care abia intrase pe uşă, clătina din cap cu un aer care voia să spună multe.

Dar la această scenă lua parte un spectator, a cărui prezenţă nu era bănuită de nimeni, şi care, cu siguranţă, nu se

dovedea mai puţin curios. Stătea ascuns în spatele uşii apartamentului de sus, pe care o ţinea întredeschisă cu precauţie. De la acest post de observaţie, deasupra capetelor celor prezenţi, privea minunăţiile întinse pe masă.

Nu era frumosul meşter Louis, cu capul său nobil şi melancolic. Era un om mic de statură, îmbrăcat din cap până-n picioare în negru, acela care o adusese pe dona Cruz, acela care plastografiase scrisul lui Lagardère, acela care închiriase cuşca lui Médor: era cocoşatul Esop al II-lea, zis Iona, învingătorul Balenei.

Râdea în barbă şi îşi freca mâinile.

— La dracu! îşi spunea el. Domnul prinţ de Gonzague aranjează bine lucrurile şi ticălosul de Peyrolles este cu-adevărat un om de gust!

Cocoşatul se afla acolo de când sosise dona Cruz. Fără îndoială că îl aştepta pe domnul de Lagardère.

Aurore era o fiică a Evei. La vederea atâtor fleacuri splendide, inima îi bătu mai repede. Şi, fiindcă toate lucrurile veneau din partea prietenului ei, bucuria îi era dublă. Aurorei nu-i trecu prin minte nici măcar ideea ce-i venise donei Cruz. Nu încerca să socotească cât cheltuise prietenul ei pe aceste găteli regeşti.

Se dăruia cu totul bucuriei. Era fericită şi îi plăcea emoţia care le cuprinde pe tinerele fete în momentul ieşirii în lume. Nu-l va avea acolo pe prietenul ei ca protector? Un singur lucru o sâcâia: n-avea cameristă, şi buna Françoise era mai bună pentru bucătărie decât pentru găteală.

Ca şi cum i-ar fi ghicit dorinţa, două dintre tinerele fete se apropiară.

— Suntem la ordinele domnişoarei, spuseră ele.

După ce fetele făcură un semn, purtătorii pachetelor se îndepărtară salutând respectuos. Dona Cruz o ciupi de braţ pe Aurore.

— Te laşi în mâinile acestor făpturi? întrebă ea.

— De ce nu?

— Te vei îmbrăca cu rochia asta?

— Fără îndoială.

— Eşti curajoasă! Eşti chiar foarte curajoasă, murmură gitana. De fapt, continuă ea, diavolul ăsta e de o galanterie

rafinată. Ai dreptate, găteşte-te să fii frumoasă, asta nu poate dăuna niciodată.

Aurore, dona Cruz şi cele două cameriste intrară în odaia de dormit. Bătrâna Françoise rămase singură în sala joasă cu Jean-Marie Berrichon, nepotul ei.

— Cine-i neruşinata asta? întrebă femeia.

— Care neruşinată, bunico?

— Aia cu dominoul roz?

— Mititica aia negricioasă? Are nişte ochi destul de vioi, n-ai ce zice, bunico.

— Ai văzut-o intrând?

— Nu, a venit înaintea mea.

Françoise scoase din buzunar împletitura la care lucra şi începu să chibzuiască.

— Vreau să-ţi spun că nu înţeleg nimica din tot ce se întâmpla, reluă ea cu glas grav şi solemn.

— Vrei să-ţi explic ce se întâmpla, bunico?

— Nu, dar dacă vrei să-mi faci plăcere…

— Ah! Bunico, glumeşti! Dacă vreau să-ţi fac o plăcere…

— Să taci când vorbesc, întrerupse bătrâna. Nimeni nu-mi va scoate din cap că la mijloc e o uneltire.

— Nici vorbă, bunico!

— Am greşit ieşind. Lumea-i rea. Cine ştie dacă domnişoara asta nu ne-a indus…

— Ah, bunico! O femeie atât de cumsecade, care are un lichior de angelică atât de bun!

— Îmi place să văd limpede, auzi, micuţule, şi toată povestea asta nu-mi miroase-a bine.

— Totuşi, e simplă ca bună-ziua, bunico. Domnişoara noastră a privit toată ziua trăsurile cu flori şi ghirlande care soseau la Palais-Royal. Şi săraca de ea suspină de-ţi era milă privindu-le. Deci, l-a întors pe toate feţele pe meşterul Louis până l-a făcut să-i cumpere o invitaţie. Invitaţiile se vând, bunico. Cumătra Balahault a căpătat una prin ucenicul garderobierului, cu care e rudă prin slujnica lui (slujnica ucenicului garderobierului) care îşi cumpără tutun de la fiul cumetrei Balahault, din strada Bons-Enfants. Slujnica găsise invitaţia pe masa stăpânului ei. Cumătra Balahault, fiul ei şi slujnica n-au făcut decât să împartă între ei treizeci de ludovici. Asta nu înseamnă furt, nu-i aşa, bunico?

Bătrâna Françoise era cea mai cinstită bucătăreasă din Europa, dar era numai bucătăreasă.

— La dracu! Nu, micuţule, răspunse ea, nu înseamnă că furi dacă iei de pe masă un ghemotoc de hârtie!

— Aşadar, meşterul Louis s-a lăsat îmbrobodit şi s-a dus să cumpere o invitaţie. Pe drum a cumpărat mărunţişuri pentru cucoane şi le-a trimis grămadă aici, calde încă.

— Au costat totuşi o mulţime de bănet! zise bătrâna oprindu-se din împletit.

Berrichon ridică din umeri.

— Ah! Ce tânăra eşti, bunico! protestă el. Nişte satin vechi brodat cu bucăţele de sticlă!

Se auzi o bătaie uşoară la uşa dinspre stradă.

— Cine-o mai veni? întrebă Françoise morocănoasă. Pune drugul de fier.

— De ce să pun drugul? Nu ne mai jucăm de-a baba oarbă, bunico.

Se auzi o bătaie mai puternică.

— Dac-or fi totuşi hoţi? gândi cu glas tare Berrichon, care nu era prea curajos.

— Hoţi! zise slujnica. Acum, când strada-i luminată ca-n amiaza mare şi plină de lume? Du-te şi deschide.

— Dacă chibzuiesc mai bine, bunico, parc-aş pune drugul!

Dar nu mai era vreme. Cei de afară se plictisiseră să mai bată. Uşa se deschise încetişor şi un chip de bărbat, împodobit cu mustăţi uriaşe, se ivi în prag. Proprietarul mustăţii aruncă o privire rapidă de jur-împrejurul încăperii.

— Nu-ţi fie teamă! zise el. Pe toţi sfinţii! Aici trebuie să fie cuibul porumbiţei.

Apoi, aplecându-se afară, adăugă:

— Dă-ţi osteneala să intri, bombonelule. Nu-i decât o hârcă respectabilă şi un puişor puturos. Hai să iscodim.

Înainta cu nasul în vânt, cu mâna în şold, unduindu-şi fălos cutele mantiei. Avea un pachet sub braţ.

Cel pe care-l numise bombonelule apăru la rândul lui. Purta şi el sabie, dar era mai puţin îngrozitor de privit. Mult mai mic, de statură şi foarte slab. Mustaţa cam rară, făcea eforturi zadarnice să pună în valoare redutabilul cârlig care se potriveşte atât de bine pe obrazul adevăraţilor eroi. Şi el avea un pachet sub braţ. Ca şi cel care îi deschisese calea, aruncă o privire în

jurul încăperii, dar privirea acestuia fu mult mai îndelungată şi atentă.

Jean-Marie Berrichon se căia amarnic că nu pusese drugul la timp! îşi mărturisise sieşi că nu văzuse în toată viaţa două puşlamale care să arate mai urât că noii-veniţi. Această părere dovedea că Berrichon nu frecventase lumea bună, căci, desigur, Cocardasse-junior şi fratele Amable Passepoil erau două pramatii grozave. Se strecurară cu băgare de seamă în spatele bunicii, care, mai curajoasă, întrebă cu glas tunător:

— Hei, voi ăştia, ce căutaţi aici?

Cocardasse atinse pălăria cu acea curtoazie nobilă a oamenilor care-şi tociseră sandalele în praful sălilor de scrimă. Apoi făcu cu ochiul privind spre fratele Passepoil. Fratele Passepoil răspunse în acelaşi fel. Fără îndoială că schimbul de priviri lăsa să se înţeleagă multe lucruri. Berrichon tremura din toate mădularele.

— Ei, respectabilă doamnă, zise în cele din urmă Cocardasse-junior, aveţi un glas care-mi merge drept la inimă. Şi ţie, Passepoil?

Ştim bine că Passepoil făcea parte dintre acele suflete tandre pe care vederea unei femei îl impresiona totdeauna puternic. Vârsta n-avea importanţă. Nici măcar nu-i displăcea ca persoana de sex opus să aibă mustăţi mai dese decât ale lui. Passepoil aprobă cu un zâmbet şi cu o privire piezişă. Dar admiraţi această înzestrată fiinţă! Pasiunea pentru frumoasă jumătate a genului uman nu-i adormea vigilenţa: îşi şi desenase în minte harta casei.

Porumbiţa, cum o numea Cocardasse, trebuia să fie în camera încuiată, sub uşa căreia se vedea o rază puternică de lumină. De cealaltă parte a sălii joase era o uşă deschisă, şi în uşă o cheie.

Passepoil îl atinse cu cotul pe Cocardasse şi zise încetişor:

— Cheia e pe dinafară! Cocardasse aprobă din cap.

— Venerabilă doamnă, reluă el, venim aici pentru o treabă importantă. Oare nu locuieşte aici...?

— Nu, răspunse Berrichon în spatele bunicii sale, nu aici.

Passepoil zâmbi. Cocardasse îşi atinse uşor mustaţa.

— În numele Domnului! zise el. Iată un adolescent de nădejde.

— Şi atât de nevinovat! adăugă Passepoil.

— Şi cu o minte cât patru, la dracu! Dar cum poate şti că persoană în chestiune nu e aici fără să-i fie spus numele?

— Locuim doar noi amândoi, replică aspru Françoise.

— Passepoil! zise gasconul.

— Cocardasse! răspunse normandul.

— Ia te uită! Ai fi crezut că venerabila doamnă ar putea minţi ca o blestemată normandă?

— Pe cuvânt, reluă fratele Passepoil cu un ton convins de gascon, nu, n-aş fi crezut!

— Haide, haide, strigă bătrâna Françoise, căreia i se înfierbântau urechile, ajunge cu vorbăria. Nu e ora să staţi pe capul oamenilor. Afară!

— Bombonelule, zise Cocardasse, există o aparenţă de adevăr în ce spune, chiar aşa, ora e nepotrivită.

— Cu certitudine, aprobă Passepoil.

— Şi totuşi, reluă Cocardasse, nu putem pleca fără să fi obţinut un răspuns, aşa că…

— Evident.

— Propun deci, micuţule, să vizităm casa cu băgare de seamă şi fără zgomot.

— De acord! zise Amable Passepoil.

Şi, apropiindu-se cu repeziciune, adăugă:

— Pregăteşte-ţi batista, o am pe a mea. Îl vei lua pe cel mic, eu mă ocup de femeie.

În prilejuri deosebite, acest Passepoil se arăta uneori superior lui Cocardasse. Planul era trasat.

Passepoil se îndreptă spre uşa bucătăriei. Intrepida Françoise se năpusti să-i oprească trecerea, pe când Berrichon încerca să ajungă în stradă unde să strige după ajutor. Cocardasse îl prinse de-o ureche şi îi spuse:

— Dacă strigi, te strâng de gât, vai de păcatele noastre! Înspăimântat, Berrichon nu mai scoase nici un cuvânt. Cocardasse îi înnodă batista pe gură.

În acest timp, cu preţul a trei zgârieturi şi două smocuri de păr, Passepoil o legă solid pe bătrâna Françoise. O luă în braţe şi o duse în bucătărie, unde Cocardasse îl aducea pe Berrichon.

Unele persoane pretind că Amable Passepoil profită de poziţia în care se afla Françoise pentru a depune un sărut pe fruntea ei. Dacă a făcut-o, a greşit: fusese urâtă din fragedă

copilărie. Dar nu ne luăm nici o răspundere în privinţa lui Passepoil. Era de moravuri uşoare: cu atât mai rău pentru el.

Berrichon şi bunica lui nu erau la capătul calvarului. Au fost legaţi strâns împreună şi fixaţi solid de dulapul cu veselă, apoi închişi în încăpere cu cheia de două ori răsucită în broască. Cocardasse-junior şi Amable Passepoil erau stăpâni absoluţi ai terenului.

Afară, în strada Chantre, toate prăvăliile erau închise. Cumetrele care nu dormeau încă se înghesuiau, gălăgioase, la poarta palatului regentului. Guichard şi Durand, împreună cu Balahault şi Morin erau cu toate de aceeaşi părere: nicicând nu fuseseră văzute intrând la serbările alteţei-sale atâtea toalete somptuoase. Toată nobilimea se afla acolo.

Cumătra Balahault, persoană importantă în cartier, judeca în ultimă instanţă toaletele, comentate în prealabil de cele trei, Morin, Guichard şi Durand.

Dar, printr-o abilă tranziţie, se ajungea la persoane după ce se puricaseră mătăsurile şi dantelele. Dintre toate aceste femei frumoase, mult prea puţine păstraseră în ochii doamnei Balahault rochia nupţială despre care vorbeşte Scriptura.

Dar acum, cumetrele noastre nu se mai îngrămădeau, în vecinătatea palatului pentru a vedea trecând frumoasele, înfruntând invectivele hamalilor şi vizitiilor, apărându-şi locurile împotriva întârziaţilor, tropăind în noroi cu o răbdare demnă de laudă. Nu stăteau acolo nici pentru prinţi, nici pentru marii seniori: erau sătule de mulţimea de doamne, prinţi şi mari seniori!

O văzuseră trecând pe doamna de Soubisse, împreună cu doamna de La Ferté. Cele două frumoase La Fayette, tânăra ducesă de Rosny, blonda cu ochi negri care tulburase menajul unui fiu al lui Louis al XIV-lea; domnişoarele de Bourbon-Bisset, cinci sau şase Rohan de diferite spiţe, mai mulţi Broglie, Chastellux, Bauffremont, Choiseul, Coligny şi restul. Îl văzuseră trecând pe contele de Toulouse, fratele domnului de Maine, cu nevastă-sa, prinţesa. Preşedinţii nu erau puşi la socoteală, iar miniştrii de abia erau luaţi în seamă. Ambasadorii erau priviţi peste umăr. Cu toate astea, mulţimea rămânea pe loc, chiar sporea în fiece clipă. Ce aştepta totuşi mulţimea? N-ar fi dovedit atâta perseverenţă nici chiar pentru însuşi regentul, într-adevăr, era vorba despre un personaj cu totul altul. Tânărul rege? În nici un caz. Cineva de un rang mai înalt. Zeul, scoţianul, domnul

Law, salvatorul acestei mulţimi care avea să devină un popor de milionari.

Domnul de Law de Lauriston, salvatorul şi binefăcătorul! Domnul Law, pe care aceeaşi mulţime va încerca să-l spânzure în acelaşi loc câteva luni mai târziu! Domnul Law, ai cărui cai nu mai erau puşi la ham, fiind înlocuiţi neîncetat de vite umane! Mulţimea îl aştepta pe acest cumsecade domn Law. Mulţimea era hotărâtă să-l aştepte până a doua zi dimineaţa.

Când ne gândim că poeţii acuză bucuros mulţimea de inconstanţă, de uşurinţă, de mai ştiu eu ce! Această minunată mulţime, mult mai răbdătoare decât o turmă de oi, această mulţime neclintită, tenace, neobosită, pe care o vedem din toate vremurile umplând trotuarele ude cincisprezece ore în şir pentru a vedea trecând pe unul sau pe altul, adesea nu mare lucru, alteori absolut nimic. Dacă boii graşi din ultimele cinci secole ar şti să scrie!

Strada Chantre, întunecată şi pustie, în pofida vecinătăţii acestei adunări simandicoase şi acestor lumini, părea că doarme. Cele două sau trei felinare amărâte se oglindeau în şuviţe de apă împuţită care curgeau prin mijlocul ei. În primul moment nu descopereai nici ţipenie de om. Dar, la câţiva paşi de locuinţa meşterului Louis, de cealaltă parte a străzii, într-o adâncitură întunecoasă formată de recenta demolare a două magherniţe, stăteau, nemişcaţi şi tăcuţi, şase oameni îmbrăcaţi în culori închise. Două lectice se aflau pe jos, lângă ei. Cei şase nu-l aşteptau pe domnul Law. Aveau ochii aţintiţi asupra uşii închise a locuinţei meşterului Louis, din momentul când Cocardasse-junior şi fratele Passepoil intraseră.

Aceştia doi, rămaşi în sala joasă după lupta victorioasă împotriva lui Berrichon şi a bătrânei Françoise, se aşezară unul în faţa celuilalt şi se priviră, cu reciprocă admiraţie.

— Doamne sfinte, pruncuţe! zise Cocardasse. Nu ţi-ai uitat încă meseria.

— Şi nici tu: am lucrat curăţel, dar ne-am pierdut batistele. Dacă l-am blamat uneori pe Passepoil, n-a fost ca urmare a vreunei părtiniri nedrepte. Dovadă că nu ne e teamă să semnalăm, dacă se prezintă ocazia, latura sa virtuoasă: era econom.

În schimb, Cocardasse, atins de viciul risipei, nu scotea în evidenţă nimic în legătură cu batistele.

— Eh! reluă el. Ce-a fost mai greu s-a făcut.

— Din moment ce Lagardère nu e amestecat într-o treabă, storul merge ca pe roate, observă Passepoil.

— Şi Lagardère e departe, nu-ţi fie teamă!

— Şaizeci de leghe de pământ între noi şi frontieră.

Îşi frecară mâinile.

— Să nu pierdem vremea, porumbelule, reluă Cocardasse. Să cercetăm terenul. Iată două uşi.

Arătă apartamentul Aurorei şi partea de sus a scării răsucite. Passepoil îşi mângâie bărbia.

— Am să arunc o privire prin gaura cheii, zise el îndreptându-se spre încăperea Aurorei.

O privire cruntă a lui Cocardasse-junior îl opri.

— Sfinte Doamne! zise gasconul. N-am să suport una ca asta. Dacă ştrengăriţa e pe cale să-şi facă toaleta? Să fim decenţi!

Passepoil plecă ochii cu umilinţă.

— Ah! Nobilul meu prieten, zise el, eşti norocos că ai deprinderi atât de frumoase!

— Ai dreptate! Aşa sunt eu şi, fii sigur, bunul meu amic, că relaţia cu un om ca mine până la urmă te va îndrepta. Adevăratul filozof ştie să pună frâu patimilor.

— Sunt sclavul simţurilor mele, suspină Passepoil. Fiindcă sunt atât de puternice!

Cocardasse îl mângâie părinteşte pe obraz.

— Să învingi fără risc înseamnă să izbândeşti fără plăcere, declamă el cu gravitate. Urcă, să vezi cam ce-i pe-acolo.

Passepoil urcă imediat că o pisică.

— Închisă! zise el zgâlţâind clanţa uşii meşterului Louis.

— Şi pe gaură? Cuviinţa ne permite de astă-dată.

— Întuneric beznă.

— Asta-i bine, iubiţelule! Să recapitulăm puţin instrucţiunile date de acest cumsecade domn de Gonzague.

— Ne-a promis fiecăruia câte cincizeci de galbeni, zise Passepoil.

— În anumite condiţii. Mai întâi…

În loc să continue, luă pachetul pe care-l avea sub braţ. Passepoil făcu acelaşi lucru. În aceeaşi clipă, uşa pe care Passepoil o găsise închisă în capul scării se deschise încetişor. Obrazul palid şi ironic al cocoşatului apăru în penumbră. Începu

să asculte. Cei doi maeştri de scrimă priveau pachetele cu un aer nehotărât..

— E oare absolut necesar? întrebă Cocardasse care-l lovi pe al său cu un aer nemulţumit.

— Simplă formalitate, replică Passepoil.

— Eh! Normandule, scoate-ne din încurcătură.

— Nimic mai simplu. Gonzague ne-a spus: Veţi purta haine de lachei. Le vom purta… sub braţ.

Cocoşatul începu să râdă.

— Sub braţ! exclamă Cocardasse entuziasmat. Ai o minte de diavol, iubiţelule!

— Cred că aş fi ajuns departe fără patimile mele şi tiranica lor influenţă, răspunse cu seriozitate Passepoil.

Amândoi aşezară pe masă pachetele care conţineau haine de valeţi. Cocardasse continuă:

— În al doilea rând, domnul de Gonzague ne-a spus: Veţi verifica dacă litiera şi purtătorii aşteaptă în strada Chantre.

— E-n regulă, zise Passepoil.

— Dar, zise Cocardasse scărpinându-se după ureche, dar sunt două litiere. Ce gândeşti tu despre asta, mititelule?

— Abundenţa nu dăunează, decise Passepoil. N-am fost purtat niciodată într-o lectică.

— Ia te uită! Nici eu!

— Ne vom lăsa purtaţi pe rând când ne vom înapoia la palat.

— S-a făcut. În al treilea rând: Veţi intra în casă.

— Am şi intrat.

— În casă se află o fată…

— Priveşte, nobilul meu prieten, exclamă fratele Passepoil, priveşte-mă cum tremur tot.

— Şi eşti alb ca varul. Ce ai?

— Doar când aud vorbindu-se despre acest sex, căruia îi datorez toate nenorocirile mele…

Cocardasse îl lovi puternic pe umăr:

— Nu-ţi fie teamă, iubiţelule! Prietenii îşi datorează respect. Fiecare are micile sale slăbiciuni, dar, da că-mi mai sperii urechile cu patimile tale, sfinte Dumnezeule, ţi le tai.

Passepoil nu scoase în evidenţă greşeala gramaticală şi înţelese bine că era vorba de urechile lui. Ţinea la ele, cu toate că erau mari şi roşii.

— N-ai vrut tu să verific dacă tânără e acolo?

— Juna copilă e acolo, răspunse Cocardasse. Mai bine ascultă.

Din încăperea alăturată se auzi un hohot de râs vesel. Fratele Passepoil îşi puse o mână pe inimă.

— O veţi lua pe tânăra fată, continuă Cocardasse recitind lecţia, sau, de preferinţă, o veţi ruga politicos să urce în litieră, pe care o veţi conduce la pavilion…

— Şi nu veţi folosi violenţa, adăugă Passepoil, doar dacă nu se poate altfel.

— Asta e! Şi zic că cincizeci de galbeni reprezintă un preţ bun pentru asemenea treabă.

— Acest Gonzague e destul de fericit! suspină drăgăstos Passepoil.

Cocardasse atinse garda spadei. Passepoil îi luă mâna.

— Nobilul meu prieten, zise el, ucide-mă pe loc. E singura metodă să sting focul ce mă mistuie. Iată-mi pieptul, străpunge-l cu o lovitură mortală.

Gasconul îl privi o clipă cu profundă compasiune;

— Vai de păcatele mele! zise el. Iată un nenorocit care nu-şi va cheltui măcar unul din cei cincizeci de galbeni să joace şi să îl bea!

Zgomotul se înteţi în camera învecinată. Cocardasse şi Passepoil tresăriră, fiindcă o voce piţigăiată şi stridentă rosti încetişor în spatele lor: A sosit momentul!

Se întoarseră cu repeziciune. Cocoşatul de la palatul Gonzague era în picioare lângă masă şi le desfăcea liniştit pachetele.

— Hei! zise Cocardasse. Pe unde a intrat ăsta Passepoil se retrase prudent.

Cocoşatul întinse o haină de lacheu lui Passepoil, o alta lui Cocardasse.

— Şi repede! comandă el fără să ridice glasul.

Amândoi şovăiră. Mai ales gasconului nu-i trecea prin minte să îmbrace haina de lacheu.

— La dracu! exclamă el. Ce te bagi?

— Sst! şuieră cocoşatul. Zoriţi-vă!

Prin uşă se auzi glasul donei Cruz care spunea:

— E perfect! Nu lipseşte decât litiera.

— Zoriţi-vă! repetă imperios cocoşatul. În acelaşi timp stinse lampa.

Uşa încăperii în care se afla Aurore se deschise, aruncând o licărire vagă de lumină în sala joasă. Cocardasse şi Passepoil se retraseră în spatele casei scării pentru a se îmbrăca repede. Cocoşatul întredeschise una dintre ferestrele care dădeau spre strada Chantre. Un fluierat uşor răsună în noapte. O litieră se puse în mişcare. În acest moment cele două cameriste traversau încăperea pe dibuite. Cocoşatul le deschise uşa.

— Sunteţi gata? întrebă el încetişor.

— Suntem gata, răspunseră Cocardasse şi Passepoil.

— La treabă.

Dona Cruz ieşea din camera Aurorei spunând:

— Va trebui să caut o litieră. Galantul diavol nu s-a gândit la asta!

Cocoşatul închise uşa în urma ei. Sala joasă se cufundă în întuneric. Donei Cruz nu-i era frică de oameni. Întunecimea însă. o înspăimânta. Tocmai vorbiseră în derâdere despre diavol: dona Cruz îi şi simţea, pe întuneric, coarnele. Când se întoarse să deschidă uşa de la camera Aurorei, întâlni două mâini aspre şi păroase, care o apucară de mâini. Aceste mâini aparţineau lui Cocardasse-junior. Dona Cruz încercă să strige. Din gâtul ei, strâns convulsiv de spaimă, nu ieşi nici măcar un sunet. Aurore, care se învârtea în jurul oglinzii, nu auzi nimic, zăpăcită de freamătul mulţimii adunate sub ferestrele ei. Se anunţase în acel moment că trăsura domnului Law, oare venea de la palatul d'Angoulême, se afla în dreptul răspântiei Trahoir.

— Vine! Vine! se strigă din toate părţile.

Şi gloata se agita nebuneşte.

— Domnişoară, zise Cocardasse, schiţând un profund salut care se pierdu din lipsa unei lămpi aprinse, permiteţi-mi să vă ofer mâna!

Dona Cruz se afla la celălalt capăt al încăperii. Acolo, ea întâlni alte două mâini, mai puţin păroase, dar mai bătătorite, care erau proprietatea fratelui Amable Passepoil. De astă dată reuşi să scoată un ţipăt puternic.

— Iată-l! Iată-l! strigă mulţimea.

Strigătul sărmanei dona Cruz se pierdu, ca şi salutul lui Cocardasse, din cauza întunericului. Scăpă de această a doua strângere în braţe, dar Cocardasse o urmărea îndeaproape.

Împreună cu Passepoil făceau astfel încât îi închideau orice altă ieşire în afara uşii dinspre pavilion. Când ajunse lângă uşă, amândouă canaturile se deschiseră. Licărirea felinarelor îi lumină obrazul. Cocardasse nu-şi putu împiedica un gest de surpriză. Un bărbat aflat în afara uşii azvârli o mantie pe capul donei Cruz. Puseră mâna pe ea, pe jumătate moartă de spaimă, şi unul o împinse într-o lectică a cărei uşă se închise imediat.

— La căsuţa din spatele bisericii Saint-Magloire! ordonă Cocardasse.

Lectica plecă. Passepoil intră, tremurând ca un peşte pe uscat. Atinsese mătasea! Cocardasse rămase dus pe gânduri.

— E frumuşică! zise normandul. Frumuşică! Frumuşică! Oh! Gonzague ăsta!

— Pe toţi dracii! exclamă Cocardasse ca un bărbat care vrea să gonească o idee supărătoare. Sper că am dus treaba la bun sfârşit!

— Ce mână mică, mătăsoasă!

— Cei cincizeci de galbeni ne aparţin.

Privi în jurul lui, ca şi cum n-ar fi fost convins de cele spuse.

— Şi talia! zise Passepoil. Nu-l invidiez pe Gonzague nici pentru titlurile şi nici pentru aurul lui, dar…

— Haide! întrerupse Cocardasse. La drum!

— N-o să pot dormi multă vreme din pricina ei!

Cocardasse îl luă de guler şi-l duse cu sine. Apoi, răzgândindu-se, zise:

— Milostenia ne obligă s-o eliberăm pe bătrâna şi pe micuţ.

— Nu găseşti că bătrâna se ţine bine? întrebă Passepoil.

Primi un pumn solid în spate. Cocardasse răsuci cheia în broască. Înainte de a o deschide, se auzi dinspre scară glasul cocoşatului, pe care aproape îl uitaseră.

— Sunt destul de mulţumit de voi, vitejilor, zise el, dar treaba voastră nu e terminată. Lăsaţi astea!

— Cu ce autoritate vorbeşte mititelul ăsta pocit! mormăi Cocardasse.

— Acum, când nu-l văd, adăugă Passepoil, glasul lui îmi provoacă o impresie ciudată. S-ar zice că l-am mai auzit cândva, în altă parte.

Un zgomot scurt şi repetat anunţa că ghebosul freca amnarul. Lampa se reaprinse.

— Ce mai avem de făcut, vă rugăm, maestre Esop? întrebă gasconul. Păi da! Cred că aşa vă numiţi.

— Esop, Iona şi încă alte nume, răspunse prompt omuleţul. Atenţie la ceea ce am să poruncesc!

— Salută pe înălţimea-sa, Passepoil! Porunceşte! Drace!

Cocardasse duse mâna la pălărie. Passepoil îl imită, adăugând, cu un ton ironic:

— Aşteptăm ordinele excelenţei-sale!

— Şi bine faceţi! zise aspru cocoşatul.

Cei doi spadasini schimbară o privire. Passepoil Îşi pierdu aerul ironic şi murmură:

— Cu siguranţă că am mai auzit glasul ăsta!

Cocoşatul luă din spatele scării două felinare cu mâner care erau purtate noaptea în faţa lecticilor. Le aprinse.

— Luaţi astea, zise el.

— Eh! zise Cocardasse prost dispus. Credeţi că vom putea ajunge din urmă lectica?

— E departe, în cazul când mai merge! adăugă Passepoil.

— Luaţi felinarele!

Cocoşatul era încăpăţânat. Vitejii noştri luară fiecare câte un felinar.

Cocoşatul arătă cu degetul încăperea de unde ieşise cu câteva minute în urmă dona Cruz.

— Acolo se află o tânără, zise el.

— Încă una! exclamară în acelaşi timp Cocardasse şi Passepoil.

Şi ultimul gândi cu glas tare:

— Cealaltă litieră!

— Această tânără, continuă cocoşatul, e pe cale să-şi termine toaleta. Va ieşi pe uşa asta, ca şi cealaltă.

Cocardasse arătă cu privirea spre lampa aprinsă.

— Ne va vedea, zise el.

— Vă va vedea.

— Atunci, ce vom face? întrebă gasconul.

— Am să vă spun: o veţi aborda pe fată de-a dreptul, dar cu respect. Veţi spune: *"Suntem aici să vă conducem la balul de la palat."*

— În instrucţiunile noastre n-a fost nici o vorbă despre aşa ceva, observă Passepoil.

Şi Cocardasse adăugă:

— Tânăra ne va crede?

— Da, dacă-i spuneţi numele aceluia care vă trimite.

— Numele domnului de Gonzague?

— Nu! Şi adăugaţi că stăpânul vostru o aşteaptă, exact la miezul nopţii amintiţi-vă bine asta! în grădinile palatului, la rondul Dianei.

— Avem deci în prezent doi stăpâni, Doamne sfinte! exclamă Cocardasse.

— Nu, răspunse cocoşatul, nu aveţi decât un singur stăpân, dar nu se numeşte Gonzague.

Spunând aceste cuvinte, cocoşatul se îndreptă spre scara răsucită. Puse piciorul pe prima treaptă.

— Şi cum se numeşte stăpânul nostru? întrebă Cocardasse, care se străduia zadarnic pentru a-şi păstra zâmbetul pe buze. Fără îndoială, Esop al II-lea?

— Sau Iona? bâlbîi Passepoil.

Cocoşatul îi privi, ei plecară ochii. Cocoşatul rosti încetişor:

— Stăpânul vostru se numeşte Henri de Lagardère!

Amândoi se cutremurară şi trupurile lor păreau că se micşorează văzând cu ochii.

— Lagardère! spuseră amândoi în aceeaşi clipă cu glas înăbuşit şi tremurător.

Cocoşatul urcă scara. Când ajunse sus, îi văzu o clipă încovoiaţi şi supuşi. Apoi zise doar aceste cuvinte:

— Purtaţi-vă corect!

Şi dispăru.

— Au! strigă Passepoil când uşa de sus se închise.

— Nu-ţi fie teamă! mormăi Cocardasse. L-am văzut pe diavol.

— Să ne purtăm corect, nobilul meu prieten.

— Pe toţi zeii! Să fim ascultători că nişte icoane şi să ne purtăm corect. Închipuie-ţi, continuă gasconul, pe cine mi s-a părut că recunosc?

— Pe micul parizian?

— Nu, fata aceea pe care am aşezat-o în lectică mi s-a părut că seamănă cu ţigăncuşa aia drăguţă pe care am văzut-o în Spania la braţul lui Lagardère.

Passepoil scoase un strigăt: uşa de la camera Aurorei tocmai se deschidea.

— Ce s-a întâmplat? zise gasconul fremătând, căci de-acum înainte îl înspăimânta orice.

— Tânăra pe care am văzut-o la braţul lui Lagardère acolo, în Flandra! bâlbâi Passepoil.

Aurore era în prag.

— Flor! strigă ea. Unde eşti?

Ţinând în mână felinarele, Cocardasse şi Passepoil înaintară cu şira spinării curbată. Hotărârea lor de a se curta corect li se înrădăcina în minte din ce în ce mai mult. De altminteri, erau doi lachei model, cu săbiile zăvorâte. Puţini mercenari elveţieni ar fi putut concura cu ei în privinţa gesturilor şi a ţinutei. Aurore era atât de frumoasă în toaleta de Curte, încât rămaseră în admiraţie în faţa ei.

— Unde e Flor? Oare nebuna a plecat fără mine?

— Fără dumneavoastră, răspunse gasconul ca un ecou.

Şi normandul repetă:

— Fără dumneavoastră!

Aurore încredinţa evantaiul lui Passepoil şi buchetul lui Cocardasse. Ai fi putut spune că avusese toată viaţa lachei la dispoziţie.

— Sunt gata, zise ea. Să plecăm! Ecourile:

— Să plecăm!

— Să plecăm!

Şi, în momentul când să se urce în lectică, Aurore întrebă:

— A spus unde îl voi întâlni?

— La rondul Dianei, mormăi Cocardasse cu glas de tenor.

— La miezul nopţii, termină fraza Passepoil.

Amândoi stăteau cu mâinile atârnânde şi cu spinarea înclinată.

Plecară. Cocardasse-junior şi fratele Passepoil schimbară o ultimă privire. Privirea aceasta voia să spună: *"Să ne purtăm corect!"*

O clipă mai târziu am fi putut vedea un omuleţ în negru mergând cu paşi mărunţi de-a lungul străzii Chantre, după ce ieşise pe uşa dinspre aleea care ducea la apartamentul meşterului Louis.

Traversă strada Saint-Honoré în momentul când trăsura bunului domn Law urma să treacă, şi mulţimea îşi bătu joc de cocoaşa lui. Cocoşatul nu părea să se sinchisească prea mult de ocările lor. Înconjură Palais-Royal şi intră în Curtea Fântânilor.

Pe strada Valois se afla o poartă mică prin care se putea intra în partea clădirilor numite apartamentele particulare ale domnului regent. Aici îşi avea cabinetul de lucru Philippe d'Orléans, regent al Franţei. Cocoşatul bătu

Într-un anumit fel în uşă. I se deschise îndată şi din fundul unui coridor întunecos se auzi o voce puternică:

— Ah! Tu eşti. Făt-Frumos, urcă repede, eşti aşteptat! Bine văzut la Curte, atotputernic, bogat şi neavând împotriva lui decât un biet proscris, triumful lui Gonzague părea asigurat. Dar stânca Tarpeiană se afla lângă Capitoliu, şi nu se poate spune că goleşti cupa până nu bei din ea.

Oricât de precară îi era situaţia, Henri de Lagardère, a cărui răzbunare pornise implacabil, inexorabil că destinul, va fi pus în curând în faţa asasinului lui Nevers. Printr-un vicleşug pe cât de genial pe atât de îndrăzneţ, va face ca Gonzague să fie condamnat curând prin Gonzague însuşi, recurgând la mărturia victimei pentru a-l desemna pe ucigaş…

Capitolul I - Sub cort

Şi pietrele au viaţa lor. Zidurile fortăreţelor trăiesc vreme îndelungată, văd generaţiile trecând, una după alta, cunosc multe poveşti! Originală ar fi munca celui care ar scrie monografia unuia dintre aceste cuburi tăiate în calcar dur sau în stuf, în granit sau în gresie. Câte drame, câte comedii şi tragedii le înconjură! Câte întâmplări măreţe sau neînsemnate! Câtă veselie! Câtă tristeţe!

Tragedia a stat la temelia cunoscutului Palais-Royal. Armand Du Plessis, cardinal de Richelieu, însemnat om de stat, poet vrednic de milă, a cumpărat vechiul palat de Rambouillet de la domnul Dufresne, şi marele palat de Mercoeur de la marchizul d'Estrées. A poruncit arhitectului Lemercier ca pe locul celor două locuinţe-senioriale să-i construiască o casă demnă de puterea şi bogăţia lui. Mai cumpărase alte patru domenii pentru a alcătui grădinile. În sfârşit, pentru a elibera faţada, pe care se afla blazonul lui Richelieu dominat de pălăria de cardinal, a achiziţionat palatul de Sillery şi totodată a fost tăiată o stradă largă pentru a permite trăsurii excelenţei-sale să ajungă fără piedică la fermele sale de la Grange-Batelière. Strada va păstra numele de Richelieu. Fermă, pe terenul căreia se înalţă cel mai strălucitor cartier al Parisului, a dat pentru multă vreme numele uneia dintre faţadele Operei. Doar palatul nu a rămas în amintire. Nou-nouţ îşi schimbă numele din palatul cardinal într-unul şi mai înalt.

De-abia fusese înmormântat Richelieu şi locuinţa lui se şi numea Palais-Royal.

Acest puternic prelat iubea teatrul, s-ar putea spune chiar că a clădit palatul pentru a avea unde să deschidă un teatru. Şi a deschis trei deşi n-ar fi avut nevoie decât de unul singur pentru a reprezenta tragedia lui dragă Mirame, fiica adorată a propriei sale muze. Într-adevăr, mâna care tăie capul conetabilului de Montmorency era prea grea pentru a excela şi în mânuirea versurilor. Mirame a fost reprezentată în faţa a trei mii de fii şi fiice de cruciaţi, dispuşi să aplaude. O sută de ode, tot atâtea ditirambe şi de două ori mai multe madrigale căzură a doua zi asupra oraşului, ca o ploaie anostă, sărbătorind gloria temutului poet. Apoi, toată această zarvă laşă se potoli. Începu să se vorbească în şoaptă despre un tânăr care scria tragedii, dar nu era cardinal. Se numea Corneille.

Richelieu nu se mulţumi cu puţin: clădi un teatru pentru două sute de spectatori, un teatru pentru cinci sute de spectatori şi un teatru pentru trei mii de spectatori. Urmând fără rezerve politica pitorească a lui Tarquinius, făcând să cadă sistematic capetele neruşinate ale celor care depăşeau nivelul înălţimii, se ocupa de decoruri, de costume, ca un strălucit director de teatru. Se zice că a inventat norii de gaz, rampele mobile şi practicabilul. A născocit resortul care făcea să se rostogolească stânca lui Sisif, fiul lui Eol, din piesă lui Desmaret. Se mai spune că, mai mult decât la gloria politică ţinea la diversele sale mici talente, printre care şi la acela de dansator. E o regulă! Nero n-a rămas nemuritor pentru succesele repurtate ca admirabil cântăreţ din flaut.

Richelieu muri. Ana de Austria şi fiul ei, Louis al XIV-lea, veniră să locuiască la Palatul Cardinal. În jurul acestor ziduri foarte noi Franţa făcu multă larmă. Mazarin, care nu scria tragedii în versuri, ascultă de nenumărate ori, râzând sub mustaţă, dar şi tremurând, strigătele puternice ale poporului răzvrătit. Pentru a trăi la adăpost. Mazarin ocupa apartamentele în care mai târziu locui Philippe d'Orléans, regentul Franţei. Era aripa de răsărit, care se rotunjea spre actuala Galerie a Prorelor, dând spre Curtea Fântânilor. Aici se afla, în primăvara anului 1640, când partizanii Frondei pătrunseseră cu forţa în palat pentru a vedea cu ochii lor că tânărul rege nu fusese răpit. În galeria de la Palais-Royal se află un tablou, în care este redată

scena şi o arată pe Ana de Austria arătând praporului scutecele lui Louis al XIV-lea.

Casimir Delavigne, privind acest tablou, pictat de Mauzaisse, a fost mirat văzând-o pe regină, fără pază, în mijlocul mulţimii. Ducele d'Orléans, de atunci înainte Louis-Philippe, zâmbi şi răspunse: *"Există dar nu se vede."*

În februarie 1672, fratele regelui, din spiţa casei d'Orléans, luă Palais-Royal în posesie. În ziua de 21 din aceeaşi lună, Louis al XIV-lea îi constitui proprietatea că apanaj. Henriette-Anne a Angliei, ducesă d'Orléans, îşi făcu aici o curte strălucitoare. Ducele de Chartres, viitorul regent, se căsători, tot în acest palat, către sfârşitul anului 1692, cu domnişoara de Blois, ultima dintre fiicele naturale ale regelui şi a doamnei de Montespan.

În timpul regenţei nu mai era vorba de tragedie. Umbra tristă a Miramei fu nevoită să se ascundă sub un văl pentru a nu vedea supeurile intime pe care ducele d'Orléans le organiza, *"În tovărăşii foarte dubioase"*, după cum spune Saint-Simon. Dar teatrele slujiră la ceva, fiindcă dansatoarele de la Operă erau la modă…

Frumoasa ducesă de Berri, fiica regentului, mereu ameţită de băutură şi cu nasul mânjit de tutun de Spania, făcea parte din dubioasele tovărăşii, unde nu erau primite, adaugă acelaşi Saint-Simon, decât femei de virtute îndoielnică şi bărbaţi de nimic, dar strălucitori prin spirit şi desfrâu…

Dar, în realitate, Saint-Simon, în ciuda unor relaţii apropiate, nu-l iubea pe regent. Dacă istoria nu poate ascunde cu totul regretabilele slăbiciuni ale acestui prinţ, cel puţin ne arată că marile lui calităţi n-au putut fi înăbuşite de excese. Viciile i se datorau, în mare parte, preceptorului său infam. Dar puţina virtute ce o avea îi aparţinea în întregime, cu atât mai mult cu cât alţii se străduiau să i-o ucidă. Lucru rar întâlnit, orgiile prinţului nu avură urmări sângeroase. A fost uman şi bun. Poate că ar fi fost un prinţ ilustru dar Erau exemplele şi sfaturile care i-au otrăvit tinereţea.

Grădina ce împrejmuia Palais-Royal era pe atunci mult mai întinsă decât astăzi. Pe o latură era lipită de casele din stradă Richelieu, iar pe cealaltă, de casele din stradă Bons-Enfants. Fundul grădinii, dinspre Rotondă, ajungea până în strada Neuve-des-Petits-Khamps. Mult mai târziu, abia sub domnia lui Louis al IV-lea, Louis-Philippe-Joseph, duce de Orleans, clădi ceea ce se

cheamă galeriile de piatră, pentru a izola şi înfrumuseţa grădina.

Pe vremea când se desfăşoară povestirea noastră, enorme alei de carpeni, tăiate în stilul porticurilor italiene, înconjurau bolţile de verdeaţă, gardurile vii şi rondurile de flori. Frumoasa alee de castani din India, plantată de cardinalul de Richelieu, era în plină splendoare. Arborele de Cracovia, ultimul reprezentant al aleii, mai exista încă la începutul acestui secol.

Alte două alei de ulmi, tunşi în formă de sferă, tăiau grădina de-a latul. În centru se afla o semilună, cu un bazin şi fântâna arteziană. Reîntorcându-se spre palat, la dreapta şi la stânga vedeai rondul lui Merour şi rondul Dianei, înconjurate de tufe de copăcei, în spatele bazinului, între două mari peluze, se afla un pâlc de cinci tei.

Aripa de răsărit a palatului, mai mare decât aceea unde mai târziu a fost construită Comedia Franceză, pe locul vestitei galerii Mansard, se termina cu un pinion cu fronton, care avea cinci ferestre pe faţada dinspre grădină. Aceste ferestre se deschideau spre rondul Dianei. Aici era cabinetul de lucru al regentului.

În Teatrul Mare, care suferise foarte puţine modificări de pe vremea cardinalului încoace, se dădeau spectacolele de operă. În afara saloanelor de gală, palatul propriu-zis cuprindea apartamentele prinţesei palatine. Elisabeth-Charlotte de Bavaria, văduva ducelui d'Orléans, a doua lui soţie şi mama regentului; apartamentele ducesei de Orleans, soţia regentului, şi ale ducelui de Chartres.

Prinţesele, cu excepţia ducesei de Berri şi a stareţei mânăstirii Chelles, ocupau aripa de apus, care dădea spre strada Richelieu.

Situată de cealaltă parte. Opera ocupa o parte din amplasamentul actualei Curţi a Fântânilor şi a străzii Valois. Spatele ei dădea spre fundătura Bons-Enfants. Un pasaj, cunoscut sub numele galant de Cour-aux-Ris (sau Court-Orry), despărţea intrarea particulară a acestor doamne de apartamentele regentului. Ele se foloseau de grădina palatului cu titlul de tolerate. Grădina nu era deschisă publicului, ca în zilele noastre, dar era uşor să se obţină permisiunea de a fi vizitată. În afară de asta, aproape toate casele de pe străzile Bons-Enfants, Richelieu şi Neuve-des-Petits-Champs aveau

balcoane, terase care dominau grădina, porţi joase şi chiar peroane care dădeau spre gardurile vii. Locatarii acestor case se credeau îndreptăţiţi să se folosească de grădină, aşa încât, mai târziu, îi deschiseră un proces lui Louis-Philippe-Joseph d'Orléans, când acest prinţ a vrut să închidă Palais-Royal cu gard.

Toţi autorii contemporani afirmă în unanimitate că grădina palatului era un loc de odihnă foarte plăcut şi, fireşte, sub acest aspect, avem mult de regretat. Ce minunat loc de promenadă este curtea pătrată plină de copii şi de dădacele lor, unde acum, se înşirau cele două alei de ulmi bolnavi. Suntem îndemnaţi a decide ca galeriile construite împrejur, oprind aerul să pătrundă liber, dăunează vegetaţiei. Palais-Royal din zilele noastre este o curte foarte frumoasă, dar nu mai este o grădină.

În noaptea aceea, era o minunăţie, un paradis, un palat al zânelor! Regentul, căruia nu-i prea plăcea fastul, îşi călcase obiceiul şi organizase totul magnific. Se spunea, e-adevărat, că bunul domn Law finanţase serbarea. Dar ce importanţă avea? Mulţi oameni din lumea noastră sunt de părere că nu trebuie să vezi decât rezultatul.

Law plătea toată cheltuiala, dar o făcea pentru că se pricepea la reclamă, asta-i tot! Ar fi meritat să trăiască în zilele noastre pline de oameni şireţi, când cutare scriitor şi-a creat un renume cumpărând toate exemplarele din primele paisprezece ediţii ale cărţii sale, încât a cincisprezecea s-a vândut, sau cam aşa ceva, până la urmă; când cutare dentist cheltuieşte zece mii de scuzi pentru anunţuri, spre a câştiga douăzeci de mii; când cutare director de teatru aduce, în fiecare seară, trei sau patru sute de prieteni amărâţi în sală, pentru a dovedi celor două sute şi cincizeci de spectatori adevăraţi că entuziasmul n-a murit în Franţa.

Bunul domn Law nu trebuie privit doar ca inventator al agiotajului, ci, mai ales, ca adevăratul precursor al băncii contemporane. Serbarea era dată în onoarea lui şi avea drept scop să-i glorifice sistemul şi persoana. Pentru ca praful aruncat să ajungă în ochii înmărmuriţi ai mulţimii, trebuie să fie azvârlit de sus. Bunul domn Law simţise nevoia unui piedestal de unde să poată azvârli praful. A doua zi aveau să fie puse la copt alte tăvi cu acţiuni.

Cum banii nu-l costau nimic, îşi făcu o serbare splendidă. Nu vom vorbi despre saloanele palatului, decorate pentru această ocazie cu un lux nemaipomenit, fiindcă, deşi vara era pe sfârşite, serbarea propriu-zisă se desfăşura în grădină. Decorul reprezenta o tabără de coloni din Luisiana, de pe malurile fluviului de aur, Mississippi. Toate serele Parisului fuseseră puse la contribuţie pentru a alcătui desişuri de arbuşti exotici: pretutindeni se vedeau doar flori tropicale şi fructe ale paradisului terestru. Se spunea că puzderia de felinare agăţate de copaci şi de coloane erau lanterne indiene. Doar corturile indienilor sălbatici, presărate ici şi colo, păreau prea frumoase. Dar prietenii domnului Law repetau:

— Nici nu vă închipuiţi cât de mult au progresat băştinaşii de acolo!

Odată admis stilul cam fantastic al corturilor, este cert că totul era de un rococo fermecător. Fuseseră create peisaje care se pierdeau în depărtări, păduri zugrăvite pe pânza, stânci de carton cu înfăţişare înfricoşătoare, cascade spumegânde, ca şi când s-ar fi pus săpun în apă. Deasupra bazinului central se înălţa statuia alegorică a fluviului Mississippi, care aducea cu el trăsăturile bunului domn Law. Zeul ţinea în mână un ulcior din care ţâşnea apa.

Prietenii de petrecere ai regentului, marchizul de Cosse, ducele de Brissac, poetul Lafare, doamna de Tencin, doamna de Royan şi ducesa de Berricam luaseră în râs toate astea, dar nu atât de mult cât regentul însuşi. Nu exista decât un singur om capabil să-l întreacă pe regent în ironii: acesta era bunul domn Law.

Saloanele erau pline de lume şi Brissac deschise balul, din ordin, cu doamna de Toulouse. O puzderie de oameni se aflau în grădini şi sub toate corturile, mai mult sau mai puţin primitive, jucau cărţi. Deşi la porţile caselor învecinate care dădeau spre grădină fuseseră postate pichete de gărzi (deghizaţi în indieni de operetă), totuşi nenumăraţi intruşi izbutiseră să se strecoare înăuntru. Ici şi colo se vedeau dominouri care nu arătau cum trebuie. Era o mare larmă, o mulţime de oameni veseli, hotărâţi să se distreze cu orice preţ. Şi totuşi regii serbării nu îşi făcuseră încă intrarea. Regentul, prinţesele şi nici bunul domn Law nu-şi făcuseră încă apariţia. Erau aşteptaţi.

Într-o colibă de piei-roşii din catifea , împodobită cu franjuri aurii, unde bătrânilor şefi de trib tare le-ar mai fi plăcut să fumeze luleaua păcii, fuseseră adunate mai multe mese. Coliba era aşezată nu departe de rondul Dianei, chiar sub ferestrele cabinetului regentului. Înăuntrul ei se afla o societate numeroasă.

În jurul unei mese de marmură, acoperită cu un covor, se juca cărţi şi se vorbea tare. Se aruncau pumni de aur. Se strigă, se făcea haz. Nu departe de acest loc, un grup de gentilomi vârstnici stăteau de vorbă, potolit, în jurul unei mese unde jucau levate.

La masa de marmură şedeau frumosul marchiz de Chaverny, Choisy, Navailles, Gironne, Nocé, Taranne, Albret şi alţii. Se afla şi domnul de Peyrolles, care câştigă. Era o veche deprindere de-a lui, cunoscută de mulţi. Mâinile lui erau totdeauna supravegheate. De altfel, sub regenţă, a trişa la cărţi nu era un păcat.

Nu se auzeau decât cifre, care zburau, se încrucişau, şi săreau de la unul la altul: O sută de ludovici! Cincizeci! Două sute!, câteva înjurături aruncate de cei care pierdeau şi râsul involuntar al câştigătorilor. Bineînţeles, nimeni nu purta mască în jurul mesei. Dimpotrivă, pe alei, multe măşti şi multe dominouri se plimbau şi sporovăiau. De cealaltă parte a micului peron al regentului şedeau lachei, în livrele fanteziste şi în mare parte mascaţi, spre a nu-şi dezvălui îndeletnicirea.

— Câştigi, Chaverny? întrebă un mic domino albastru, care îşi vârî capul acoperit cu un capişon în deschizătura cortului.

Chaverny îşi arunca pe masă ultimii bani din pungă.

— Cidalise, nimfă a pădurilor virgine, exclamă Gironne, ajută-ne!

În spatele primului domino apăru un altul.

— Poftim? întrebă al doilea domino.

— Nu e nici o aluzie, micuţa mea Desbois, i se răspunse, e vorba de păduri!

— Să fie într-un ceas bun! spuse domnişoara Desbois-Duplant, care intră în cort.

Cidalise îi oferi lui Gironne punga ei cu bani. Unul dintre bătrânii gentilomi aşezaţi la masa de joc cu levate făcu un gest de silă.

— Pe vremea noastră, spuse domnul de Barbanchois vecinului său, altfel se făceau asemenea lucruri.

— Totul e stricat, totul e pervertit, domnule de la Hunaudaye, răspunse vecinul.

— Decăzut, domnule de Barbanchois.

— Degradat, domnule de la Hunaudaye.

— Denaturat.

— Murdărit.

— Pângărit!

Şi, amândoi, cu un oftat adânc, rostiră într-un glas:

— Unde vom ajunge, baroane? Unde?

Apucând unul din nasturii de agată care împodobeau tunica demodată a domnului baron de la Hunaudaye, domnul de Barbanchois continuă:

— Cine sunt oamenii ăştia, domnule baron?

— Mă întreb şi eu, domnule baron.

— Mergi pe cincizeci, Taranne? strigă în acest moment Mon-Jaubert. Pe cincizeci!

— Taranne? mormăi domnul de Barbanchois. Nu-i nume de domn, ci de stradă!

— Mizezi, Albret?

— Asta are un nume care se aseamănă cu al mamei lui Henri-cel-Mare, zise domnul de la Hunaudaye. De unde dracu îşi pescuiesc numele?

— De unde şi l-a pescuit Bichon, prepelicarul doamnei baroane? replică domnul de Barbanchois deschizându-şi besacteaua.

Cidalise, care tocmai trecea pe acolo, îşi vârî cu neruşinare două degete în tutun. Domnul baron rămase cu gura căscată.

— E bun! zise dansatoarea de la Operă.

— Doamnă, răspunse prompt şi grav baronul de Barbanchois, nu-mi place amestecul. Binevoiţi să acceptaţi cutia.

Cidalise nu făcu fasoane. Luă cutia şi atinse cu gest mângâietor bărbia, ofilită a gentilomului indignat. Apoi făcu o piruetă şi se îndepărtă.

— Unde o să ajungem? repetă domnul de Barbanchois, gâtuit de indignare. Ce-ar spune răposatul rege dacă ar vedea asemenea lucruri?

La masa de marmură se auzea:

— Ai pierdut, Chaverny! Iar ai pierdut!

— Nu-i nimic, mai am moşia din Chaneilles. Ţin toată miza.

— Iată! lui era un ostaş demn, spuse baronul de Barbanchois. Cine îi e stăpânul?

— Domnul prinţ de Gonzague.

— Dumnezeu să ne păzească de italieni!

— Oare nemţii fac mai multe parale, domnule baron? Un conte de Horn a fost tras pe roată în piaţa Grève pentru asasinat!

— O rudă a alteţei-sale! Unde o să ajungem?

— Vă spun eu, domnule baron, că vor ajunge să se înjunghie în plină zi pe stradă!

— Ei, domnule baron, au şi început! N-aţi citit ultimele ştiri? Ieri a fost ucisă o femeie lângă Temple, o chema Lauvet şi juca la bursă.

— Azi-dimineaţă, domnul Sandrier, slujbaş la vistieria ministerului de război, a fost scos din Sena la podul Notre-Dame.

— Pentru că vorbise prea tare despre scoţianul ăsta blestemat, rosti în şoaptă domnul de Barbanchois.

— Sst! făcu domnul de la Hunaudaye. E al unsprezecelea în opt zile!

— Orio!! Oriol! Vino în ajutor strigară în această clipă jucătorii.

Grasul perceptor apăru la intrarea cortului. Purta mască şi costumul său, de un lux grotesc, obţinuse la bal un adevărat triumf de ilaritate.

— E nemaipomenit, toată lumea mă cunoaşte!

— Doar nu sunt doi ca Oriol! exclamă Navailles.

— Doamnele socot că e prea mult şi unul! spuse Nocé.

— Gelosule, strigară mai mulţi din toate părţile. Oriol întrebă:

— Domnilor, n-aţi văzut-o pe Nivelle?

— Când te gândeşti că bietul nostru prieten, declamă Gironne, de opt luni solicită zadarnic postul de bancher devotat şi călcat în picioare pe lângă draga noastră Nivelle!

— Gelosule! se auziră iarăşi glasuri însoţite de râsete.

— Oriol, l-ai văzut pe d'Hozier?

— Ţi-ai făcut rost de titlurile de nobleţe?

— Oriol, ştii numele strămoşului pe care l-ai trimis în cruciadă?

Toţi izbucniră în hohote de râs.

Domnul de Barbanchois îşi împreună mâinile. Domnul de la Hunaudaye spunea:

— Ăştia-s gentilomi, domnule baron, care-şi bat joc de lucrurile sfinte?

— Unde o să ajungem, Doamne, unde?

— Peyrolles, zise grasul perceptor apropiindu-se de masă, merg eu pe cincizeci de ludovici, pentru că-i vorba de dumneata, dar suflecă-ţi manşetele.

— Poftim? zise omul de încredere al domnului de Gonzague. Eu nu glumesc decât cu egalii mei, dragă domnule.

Chaverny privi lacheii aşezaţi îndărătul peronului regentului şi murmură:

— Zău! Ticăloşii ăia de colo au aerul că se plictisesc. Taranne, du-te de-i cheamă aici, pentru ca preacinstitul domn de Peyrolles să aibă cu cine glumi.

De astă dată Peyrolles se făcu tare de urechi. Se supăra doar din motive serioase. Se mulţumi să câştige cincizeci de ludovici de la Oriol.

— Hârtie şi numai hârtie! spunea bătrânul Barbanchois.

— Şi pensiile ni se plătesc cu hârtii, baroane!

— Şi arendele. Ce reprezintă fleacurile astea?

— Argintul se duce de râpă.

— Şi aurul. Vreţi să vă spun ceva, baroane? Mergem spre catastrofă.

— Prietene, răspunse de la Hunaudaye strângând pe furiş mâna lui Barbanchois, într-acolo mergem. Asta-i şi părerea doamnei baroane.

Dintre strigătele, râsetele şi glumele proaste aruncate de la unul la altul, se ridică din nou glasul lui Oriol.

— Ştiţi noutatea, marea noutate?

— Nu, să auzim vestea cea mare!

— Pariem unul la o mie, dar tot n-o să ghiciţi.

— Domnul Law a trecut la catolicism?

— Doamna de Berri bea apă?

— Domnul du Maine a cerut o invitaţie regentului?

Urmară o sută de alte imposibilităţi.

— Scumpii mei, n-aţi ghicit, n-aţi ghicit şi nu veţi ghici niciodată. Doamna prinţesă de Gonzague, văduva inconsolabilă a domnului de Nevers, Artemisa[19] făgăduită prin jurământ doliului veşnic…

La auzul numelui doamnei prinţese de Gonzague, toţi bătrânii gentilomi ciuliră urechile.

— Ei bine, reluă Oriol, Artemisa a încetat să mai plângă pe rămăşiţele pământeşti ale lui Mausol. Doamna prinţesă de Gonzague a venit la bal.

Lumea protestă: era un lucru de necrezut.

— Am văzut-o cu ochii mei, afirmă perceptorul cel gras. Şedea alături de prinţesa palatină. Dar am mai văzut ceva încă şi mai extraordinar.

— Ce anume? întrebară cu toţii.

Oriol se umflă în pene. De astă dată ţinea în mână conversaţia.

— Am văzut, reluă el, şi totuşi nu aveam orbul găinilor şi eram treaz de-a binelea, am văzut cum domnul prinţ de Gonzague a fost oprit să intre în apartamentul regentului.

Se făcu linişte. Întâmplarea stârnea interesul tuturor. Toţi cei din jurul mesei de marmură aşteptau reuşita în viaţă prin domnul de Gonzague.

— Şi ce-i de mirare? întrebă domnul de Peyrolles. Afacerile de stat…

— Alteţa-sa regală nu se ocupă la ora asta de afaceri de stat.

— Totuşi, dacă vreun ambasador…

— Alteţa-sa regală nu era cu nici un ambasador.

— Poate vreun nou capriciu…

— Alteţa-sa regală nu era cu o femeie.

Oriol era cel care dădea aceste răspunsuri clare şi categorice. Curiozitatea generală creştea.

— Dar atunci, cu cine era alteţa-sa regală?

— Asta-i întrebarea, zise prompt micul perceptor. Însuşi domnul de Gonzague voia să afle şi era în foarte proastă dispoziţie.

---

[19] Artemisa a II-a, regină în Halicarnas (Caria), a înălţat în memoria soţului ei, Mausol, un monument funerar, considerat ca una dintre cele şapte minuni ale lumii (353 î.e.n.). (n.t.)

— Şi ce-i răspundeau valeţii? întrebă Navailles.

— Mister, domnilor, mister! Domnul regent este trist de când a primit o anumită misivă din Spania. Domnul regent a poruncit astăzi să fie introdus pe poarta mică de la Curtea Fântânilor un personaj, pe care nici unul dintre valeţii săi nu l-a văzut, în afară de Blondeau, care a avut impresia că vede, în al doilea cabinet, un om mic de statură, îmbrăcat în negru din cap până-n picioare, un cocoşat.

— Un cocoşat! repetară unul după altul. Plouă cu cocoşaţi!

— Alteţa-sa regală s-a încuiat cu el în cabinet. Şi Lafare, şi Brissac, chiar şi ducesa de Phalaris au găsit uşa închisă.

Se făcu tăcere. Prin deschizătura cortului se puteau zări ferestrele luminate ale cabinetului alteţei-sale. Oriol privi din întâmplare într-acolo.

— Uitaţi-vă! Uitaţi-vă! strigă el întinzând mâna. Mai sunt încă împreună.

Toate privirile se îndreptară în acelaşi timp spre ferestrele pavilionului. Silueta lui Philippe d'Orléans se detaşa pe albul perdelelor. Umbla prin încăpere. O altă umbră nedefinită, aşezată în partea luminii, părea că-l însoţeşte. Fu o treabă de o clipă: cele două umbre trecuseră de fereastră. Când reveniră, îşi schimbaseră locurile. Silueta regentului era neclară, pe când cea a misteriosului însoţitor se desenă cu claritate pe perdea. Se vedea ceva diform ca o cocoaşă mare pe un trup mic şi braţe lungi care gesticulau cu vioiciune.

Capitolul II - Convorbire particulară

Silueta regentului şi a cocoşatului nu se mai zăriră pe perdelele cabinetului. Prinţul se aşezase în fotoliu. Cocoşatul stătea în faţa lui, într-o atitudine respectuoasă, hotărâtă.

Cabinetul regelui avea patru ferestre, dintre care două spre Curtea Fântânilor. Se ajungea în el prin trei intrări, dintre care una era publică, marea anticameră, şi celelalte două secrete. Dar era un secret cunoscut de toată lumea. După spectacole

domnişoarele de la Operă, deşi nu trebuiau decât să traverseze mai sus amintita Cour-aux-Ris pentru a ajunge la uşa ducelui d'Orléans, preferau să bată din toate puterile la una din intrările secrete. Cosse, Brissac, Gonzague, Lafare şi marchizul de Bonnivet, bastardul lui Gouffier pe care ducesa de Berri îl luase în serviciul ei, pentru a avea o unealtă cu care să taie urechile, băteau la cealaltă uşă, în plină zi.

Una din intrările secrete dădea spre Cour-aux-Ris, cealaltă, spre Curtea Fântânilor. Prima avea ca portăreasă o bătrână cumsecade, fostă cântăreaţa la Operă. A doua era păzită de Le Bréant, fost rândaş la tatăl regentului. Erau slujbe bune! În plus, Le Bréant era unul dintre paznicii grădinii, unde avea o gheretă în spatele rondului Dianei.

Glasul pe care l-am auzit în fundul coridorului întunecos, când cocoşatul intrase prin Curtea Fântânilor, era al lui Le Bréant. Într-adevăr, cocoşatul era aşteptat. Regentul era singur. Regentul era îngrijorat. Deşi serbarea începuse de multă vreme, regentul mai era încă în halat. Părul său, foarte frumos, era pus pe papiote. Purta o pereche de mănuşi pentru a-şi menţine culoarea albă a mâinilor. În Memoriile sale, mama regentului menţionează că preocuparea deosebită pe care o avea pentru persoana să o moştenise de la tatăl lui.

Într-adevăr, până în ultimele zile ale vieţii, tatăl lui fusese mai cochet decât o femeie.

Regentul trecuse de patruzeci şi cinci de ani. Dar i s-ar fi dat mai mult din cauza oboselii care i se aşternuse ca un văl pe faţă. Totuşi era frumos. Chipul său avea nobleţe şi farmec. Ochii, de o blândeţe cu totul feminină, exprimau bunătatea împinsă până la slăbiciune. Trupul i se încovoia uşor, când nu avea de făcut faţă obligaţiilor oficiale. Buzele şi, mai ales, obrajii aveau acea moliciune, acea surpare caracteristică membrilor casei d'Orléans.

Prinţesa palatină, mama sa, îi transmisese ceva din cumsecădenia ei germană şi din spiritul ei mercantil, dar păstrase pentru ea cea mai bună parte. Dacă am crede ceea ce spune despre sine această admirabilă femeie în amintirile ei, adevărată operă armonioasă şi originală, nu a putut să-i dea frumuseţea de care era lipsită.

Desfrâul lasă puţine urme asupra anumitor fiinţe de elită. Există şi oameni de fier. Philippe d'Orléans nu făcea însă parte

dintre ei. Expresia feţei şi întreaga ţinută a trupului arătau, fără echivoc, cât de mult îl oboseau orgiile. Încă de pe acum se putea prezice că această viaţă, cheltuită fără măsură, îşi uza ultimele forţe şi că moartea îl pândea, undeva, în fundul unei sticle de şampanie.

Cocoşatul întâlni în pragul cabinetului un singur valet care îl pofti în birou.

— Dumneata eşti acela care mi-ai scris din Spania? întrebă regentul, măsurându-l dintr-o privire din cap până în picioare.

— Nu, monseniore, răspunse cu mult respect cocoşatul.

— Dar din Bruxelles?

— Nici din Bruxelles.

— Dar din Paris?

— Nici din Paris.

Regentul îi aruncă o nouă privire.

— M-aş fi mirat că dumneata să fii acel Lagardère, murmură el.

Cocoşatul se înclină surâzând.

— Doamne, spuse regentul cu blândeţe şi gravitate, n-am vrut să fac nici o aluzie la ce te gândeşti. Nu l-am văzut niciodată pe acest Lagardère.

— Domnule, răspunse prompt cocoşatul, care continua să zâmbească, i se spunea frumosul Lagardère pe când făcea parte din regimentul de cavalerie uşoară al regelui, unchiul dumneavoastră. Eu n-aş fi putut fi vreodată nici frumos şi nici ofiţer în cavaleria uşoară.

Ducelui d'Orléans nu-i făcea deloc plăcere să stăruie asupra acestui subiect. De aceea întrebă:

— Cum te numeşti?

— Acasă mi se spune meşterul Louis, monseniore. Dincolo de casă, oamenii ca mine n-au alt nume decât porecla ce li se dă.

— Unde locuieşti?

— Foarte departe.

— Să consider un refuz de a-mi spune adresa.

— Da, monseniore.

Philippe d'Orléans îl privi cu severitate şi spuse încet:

— Domnule, pot s-o aflu cu uşurinţă, am o poliţie pricepută…

— Din moment ce alteţa-voastră regală pare că ţine să afle acest lucru, îmi voi înfrânge împotrivirea şi voi răspunde: locuiesc în palatul prinţului de Gonzague.

— În palatul lui Gonzague, repetă mirat regentul.

Cocoşatul se înclină şi spuse cu răceală:

— Chiriile sunt foarte scumpe acolo. Regentul părea că reflectează.

— E multă vreme, foarte multă vreme de când am auzit pentru prima oară vorbindu-se de acest Lagardère. Pe vremuri era un spadasin insolent.

— De atunci a făcut tot ce a putut să-şi ispăşească nebuniile.

— Ai vreo legătură cu el?

— Nici una.

— De ce na venit personal?

— Fiindcă mă avea la îndemână.

— Dacă aş vrea să-l văd, unde-l pot găsi?

— Nu pot răspunde la această întrebare, monseniore.

— Totuşi…

— Aveţi o poliţie pricepută. Încercaţi.

— Este o provocare, domnule?

— Este o ameninţare, monseniore. De acum într-o oră Henri de Lagardère poate fi la adăpostul investigaţiilor domniei-voastre şi demersul pe care l-a făcut, pentru a avea conştiinţa împăcată, nu-l va mai reînnoi niciodată.

— Aşadar a făcut acest demers fără tragere de inimă? întrebă Philippe d'Orléans.

— Exact, fără tragere de inimă, răspunse prompt cocoşatul.

— De ce?

— Pentru că întreaga fericire a vieţii sale este miza acestei partide, pe care ar fi putut să nu o joace.

— Şi cine l-a forţat să joace această partidă?

— Un jurământ.

— Făcut cui?

— Unui om pe moarte.

— Şi acest om se numea?

— Monseniore, ştiţi foarte bine, acest om se numea Philippe pe Lorraine, duce de Nevers.

Regentul lăsă să-i cadă capul în piept.

— Sunt douăzeci de ani de atunci, murmură el cu glas tulburat. Nu am uitat nimic, nimic! Îl iubeam pe bietul Philippe, şi el mă iubea. De când mi l-au ucis, nu ştiu dacă am mai atins mâna vreunui prieten cu adevărat sincer.

Cocoşatul îl sorbea din ochi. O emoţie puternică i se citea pe chip. Deschise o clipă gura să vorbească, dar se stăpâni cu un efort intens. Obrazul îi redeveni nepăsător.

Philippe d'Orléans se ridică şi vorbi domol:

— Eram rudă apropiată a domnului duce de Nevers. Sora mea s-a căsătorit cu vărul lui, domnul duce de Lorraine. Ca prinţ şi ca rudă datorez ocrotire văduvei sale care, în plus, este şi soţia unuia dintre cei mai dragi prieteni. Dacă fiica ei trăieşte, promit că va fi o moştenire bogată şi, dacă doreşte, se va putea căsători cu un prinţ. În ce priveşte uciderea sărmanului meu Philippe, se spune că am o singură calitate, uitarea ofensei. Într-adevăr, gândul răzbunării se naşte şi moare în sufletul meu în aceeaşi clipă. Dar şi eu am făcut un jurământ când au venit să-mi spună: Philippe e mort! Acum conduc statul. A pedepsi pe asasinul lui Nevers nu mai înseamnă un act de răzbunare, ci de dreptate. Cocoşatul se înclină în tăcere. Philippe d'Orléans continuă:

— Îmi rămâne să aflu mai multe lucruri. De ce acest Lagardère a lăsat să treacă atâta timp până când mi s-a adresat mie?

— Pentru că şi-a spus: *"În ziua în care voi renunţa la tutelă, vreau ca domnişoara de Nevers să fie femeie şi să-şi poată recunoaşte singură prietenii şi duşmanii."*

— Are probele necesare pentru ceea ce afirmă?

— Le are, în afară de una.

— Care?

— Proba care trebuie să-l demaşte pe asasin.

— Îl cunoaşte pe asasin?

— Cred că-l cunoaşte, fiindcă are un anumit semn prin care-şi poate verifica bănuielile.

— Acest semn nu poate servi drept dovadă.

— Alteţa-voastră regală va aprecia în curând. Cât priveşte naşterea şi identitatea tinerei fete, totul este în regulă.

Regentul chibzuia.

— Ce jurământ a făcut acest Lagardère? întrebă el rupând tăcerea.

— A promis să fie tatăl acestui copil, răspunse cocoşatul.

— Aşadar era acolo în momentul morţii?

— Era acolo. Murind, Nevers îi încredinţa tutela fiicei sale.

— Acest Lagardère a tras sabia să-l apere pe Nevers?

— A făcut ce a putut. După moartea ducelui, a luat cu sine copilul, cu toate că era singur contra douăzeci.

— Ştiu că nu există pe lume o sabie mai de temut, murmură regentul, dar există lucruri neclare în răspunsurile dumitale, domnule. Dacă acest Lagardère a asistat la luptă, cum poţi spune că are doar bănuieli cu privire la asasin?

— Era o noapte întunecoasă. Asasinul era mascat. A lovit pe la spate.

— Aşadar, însuşi stăpânul l-a lovit?

— Da, stăpânul. Şi Nevers căzu strigând: *"Prietene, răzbună-mă!"*

— Şi acest stăpân, continuă regentul după o şovăială vizibilă, nu era domnul marchiz de Caylus-Tarrides?

— Domnul marchiz de Caylus-Tarrides e mort de mulţi ani, replică cocoşatul. Asasinul trăieşte. Alteţa-voastră regală n-are de spus decât un cuvânt, şi Lagardère vi-l va arăta în noaptea asta.

— Atunci, spuse regentul cu ardoare, acest Lagardère e la Paris?

Cocoşatul îşi muşcă buza.

— Dacă e la Paris, adăugă regentul în timp ce se ridica din fotoliu, e în mâinile mele!

Sună din clopoţel şi spuse valetului care intră:

— Să vină imediat aici domnul Machault.

Domnul Machault era locotenentul general al Poliţiei.

Cocoşatul îşi recăpătase calmul. Privindu-şi ceasul, spuse:

— Monseniore, la ora când vă vorbesc, domnul de Lagardère mă aşteaptă în afara Parisului, pe un drum pe care nu vi-l voi comunica niciodată, chiar dacă mă veţi supune la torturi. Iată, bate ora unsprezece noaptea. Dacă domnul de Lagardère nu primeşte nici un mesaj din partea mea până la unsprezece şi jumătate, calul lui va galopă spre frontieră. Există popasuri stabilite şi şeful poliţiei voastre nu poate face nimic.

— Dumneata vei fi ostatic! exclamă regentul.

— Ah! Eu, răspunse cocoşatul, care începu să zâmbească, dacă doriţi să mă ţineţi prizonier, sunt în puterea domniei-voastre.

Îşi încrucişa braţele pe piept. Locotenentul poliţiei intră. Era miop şi, nevăzându-l pe cocoşat, exclamă mai înainte de a fi întrebat:

— Am veşti noi! Alteţa-voastră regală va aprecia dacă este; posibil să acorde clemenţă unor asemenea infami. Am dovada înţelegerii lor cu Alberoni. Cellamare e vârât până în gât, şi domnul de Villeroy, şi domnul de Vilars, şi toată curtea veche care împreună cu ducele şi ducesa du Maine…

— Încetează! strigă regentul.

În acest moment, domnul de Machault îl zări pe cocoşat. Rămase buimăcit. Trecu mai mult de un minut până când regentul vorbi din nou. În acest timp, îl privi de mai multe ori pe furiş şi cu atenţie pe cocoşat. Acesta rămase nepăsător.

— Machault, zise în cele din urmă regentul, te-am chemat tocmai să-ţi vorbesc despre domnul Cellamare şi ceilalţi. Te rog, du-te şi aşteaptă-mă în primul cabinet.

Machault îl privi curios pe cocoşat prin lornion şi se îndreptă spre uşă. Când tocmai se pregătea să treacă pragul, regentul adăugă:

— Trimite-mi, te rog, un permis de liberă trecere, sigilat şi contrasemnat în alb.

Înainte de a ieşi, domnul Machault mai privi o dată. Neputând rămâne multă vreme serios, regentul murmură:

— Unde dracu i-au găsit pe miopii ăştia pentru a fi puşi în fruntea poliţiei?

Apoi adăugă:

— Domnule, acest cavaler de Lagardère tratează cu mine de pe poziţie de forţă. Îmi trimite ambasadori, îmi dictează el însuşi, în ultima scrisoare, conţinutul permisului de liberă trecere, pe care-l solicită. Probabil că în treaba asta sunt în joc unele interese, acest cavaler de Lagardère va pretinde, fără îndoială, o recompensă.

— Alteţa-voastră regală se înşală, răspunse prompt cocoşatul. Domnul de Lagardère nu va pretinde nimic. Nici chiar regentului Briantei nu i-ar fi cu putinţă să-l recompenseze pe cavalerul de Lagardère.

— La dracu, spuse ducele. Trebuie să-l vedem neapărat pe acest personaj misterios şi romanesc. E capabil să aibă un succes nebun la Curte şi să readucă moda cavalerilor rătăcitori. Cât timp va trebui să-l aşteptăm?

— Două ore!

— Perfect! Va sluji de interludiu între baletul indian şi: supeul barbar, fără să fi fost prevăzut în program.

Valetul intră. Aducea un permis de liberă trecere semnat de ministrul Lebiane şi de Machault. Regentul completă cu mâna lui rândurile albe şi semnă.

În timp ce scria, continuă:

— Probabil că domnul de Lagardère n-a comis vreuna dintre acele greşeli care n-ar putea fi iertate. Răposatul rege era sever în privinţa duelurilor şi avea dreptate. Slavă Domnului! Moravurile s-au schimbat şi spadele stau la locul lor în teacă. Maine se va lua act de graţierea domnului de Lagardère. Iată permisul de liberă trecere.

Cocoşatul întinse mâna. Regentul nu lăsă încă din mână documentul.

— Îl vei preveni pe domnul de Lagardère că orice violenţă din partea lui anulează efectul acestui pergament.

— Vremea violenţei a trecut, rosti cocoşatul cu un fel de solemnitate.

— Ce înţelegi prin asta, domnule?

— Înţeleg că domnul cavaler de Lagardère n-ar fi putut accepta o asemenea clauză cu două zile în urmă.

— Pentru că?… întrebă ducele d'Orléans cu neîncredere şi trufie.

— Pentru că l-ar fi oprit jurământul făcut.

— Aşadar jurase şi altceva în afară că va fi tatăl copilului?

— A jurat să-l răzbune pe Nevers…

Cocoşatul se întrerupse brusc.

— Continuă, domnule, porunci regentul.

— În momentul când lua cu sine fetiţa, cavalerul de Lagardère le-a spus asasinilor: *"Veţi muri cu toţii de mâna mea!"* Erau nouă. Cavalerul recunoscuse şapte, aceştia sunt azi morţi.

— De mâna lui? întrebă regentul, care păli.

Cocoşatul se înclină cu răceală în semn de afirmare.

— Şi ceilalţi doi? mai întrebă regentul.

Cocoşatul şovăia.

— Există capete pe care şefii de guvern nu doresc să le vadă căzând pe eşafod, monseniore, răspunse cocoşatul privindu-l pe regent drept în ochi. Zgomotul pe care-l fac aceste capete în cădere zdruncină tronul. Domnul de Lagardère lasă alteţei-voastre posibilitatea să aleagă. M-a însărcinat să vă spun: Cel de-al optulea asasin nu e decât o slugă, domnul de Lagardère nu-l trece la socoteală, al nouălea este stăpânul, acest om trebuie să moară. Dacă alteţa-voastră nu doreşte să facă apel la călău, atunci să i se dea acestui om o sabie, restul îl priveşte pe domnul de Lagardère.

Regentul întinse pentru a doua oară pergamentul.

— Cauza e dreaptă, murmură el. Fac acest lucru în memoria bietului meu Philippe. Dacă domnul de Lagardère are nevoie de ajutor…

— Monseniore, domnul de Lagardère nu cere decât un singur lucru de la alteţa-voastră regală.

— Ce anume?

— Discreţie. O vorbă imprudentă poate distruge totul.

— Voi tăcea.

Cocoşatul salută aplecându-se până la pământ, puse documentul în buzunar şi se îndreptă spre uşă.

— Deci, peste două ore? zise regentul.

— Peste două ore.

Şi cocoşatul ieşi.

— Ai obţinut ce-ai vrut, prichindelule? întrebă bătrânul portar Le Bréant când îl văzu pe cocoşat revenind.

Acesta îi strecură în mâna doi ludovici:

— Da, zise el, dar acum vreau să văd serbarea.

— La dracu! strigă Le Bréant. Ia te uită ce mai mândreţe de dansator!

— Mai vreau să-mi dai şi cheia de la ghereta ta din grădină, continuă cocoşatul.

— Ce să faci cu ea, prichindelule?

Cocoşatul îi mai strecură doi ludovici.

— Prichindelul ăsta are idei ciudate! spuse Le Bréant. Ţine, iată cheia.

— Şi mai vreau să duci în ghereta pachetul pe care ţi l-am încredinţat azi-dimineaţă, încheie cocoşatul..

— Mai primesc doi ludovici pentru acest serviciu?

— Ţine patru.

— Bravo! Oh! Sunt sigur că e vorba de o întâlnire amoroasă.

— Poate, răspunse zâmbind cocoşatul.

— Dacă aş fi fost femeie, te-aş fi iubit din cauza ludovicilor, în ciuda cocoaşei. Dar, se întrerupe bătrânul Le Bréant, îţi trebuie o invitaţie să intri. Pichetele de pază nu glumesc.

— O am, răspunse cocoşatul. Du doar pachetul.

— Numaidecât, dragul meu! Treci prin coridor, faci la dreapta, vestibulul e luminat. Coboară treptele peronului. Distrează-te bine, şi noroc!

Mulţimea sporea fără încetare în grădină. Se îngrămădeau, mai cu seamă, spre rondul Dianei, care se învecina cu apartamentele alteţei-sale regale. Fiecare voia să ştie de ce regentul se lăsa aşteptat.

Nu ne vom ocupa prea mult de conspiraţii. Intrigile domnului du Maine şi ale soţiei sale, prinţesa, uneltirile fostului partid al lui Villeroy şi ale ambasadei Spaniei, deşi rodnice în incidente dramatice, nu fac parte din povestirea noastră. Ne mulţumim să remarcăm, în treacăt, că regentul era înconjurat de duşmani. Parlamentul îl detesta şi îl desconsidera până într-atât încât îi contesta, în toate ocaziile, dreptul de întâietate la regenţă. Clerul îi era îndeobşte ostil, din cauza problemei constituţiei. Bătrânii generali din armata activă nu puteau avea decât dispreţ pentru politica să prea îngăduitoare. În sfârşit, chiar în consiliul regenţei, se izbea de opoziţia sistematică a multor consilieri. Nu putea ascunde că ostentaţia succeselor financiare ale lui Law i-a fost de un imens ajutor pentru a abate blamul public.

Cu excepţia prinţilor recunoscuţi ca legitimi, nimeni nu avea vreun motiv puternic să-l duşmănească pe acest prinţ aparţinând genului neutru, care nu avea nici un grăunte de răutate în inimă, dar a cărui bunătate ţinea mai degrabă de nepăsare. Nu sunt detestaţi decât oamenii care pot fi iubiţi tare. Or, Philippe d'Orléans avea nenumăraţi tovarăşi de chef şi nici un prieten.

Banca lui Law sluji la cumpărarea prinţilor. Cuvântul este aspru, dar istoria inflexibilă nu permite să alegem un altul. După ce au fost cumpăraţi prinţii, au urmat ducii, iar cei recunoscuţi ca descendenţi din căsătorii morganatice n-au avut altă consolare decât de a face câteva vizite bătrânei, cum era numită pe atunci doamna Maintenon, ajunsă în decădere.

Domnul de Toulouse se supuse cu francheţe. Domnul du Maine şi soţia lui trebuiră să caute sprijin în străinătate.

Se spune că pe vremea când apărură satirele poetului Lagrange, intitulate Filipicile, regentul insistă atât de mult pe

lângă ducele de Saint-Simon, pe atunci unul din intimii săi, încât acesta consimţi să i le citească. Se spune că regentul ascultă fără să se clintească, şi chiar râzând, pasajele în care poetul, târând în noroi viaţa sa particulară şi de familie, îl arăta aşezat lângă propria-i fiică, la aceeaşi masă de orgii. Dar, se mai spune, că prinţul plânse şi leşină la lectura versurilor care-l acuzau de a-i fi otrăvit, în mod succesiv, pe toţi urmaşii lui Louis al XIV-lea. Avea dreptate. Aceste acuzaţii, chiar dacă sunt calomnii, fac o impresie profundă asupra vulgului.

"La urma urmei, *întotdeauna rămâne câte ceva*.*"* a spus Beaumarchais, care avea experienţă în materie.

Omul care a scris despre regenţă cu cea mai mare imparţialitate este istoriograful Duclos, în Memoriile secrete. Părerea exprimată de Duclos este următoarea: regenţa ducelui d'Orléans n-ar fi rezistat fără banca lui Law.

Tânărul rege Louis al XV-lea era adorat. Educaţia lui era încredinţată unor persoane ostile regentului. De altfel, în masa nepăsătoare a publicului, existau îngrijorări surde asupra onestităţii prinţului. Unii se temeau că vor vedea, dintr-o clipă în alta, cum piere strănepotul lui Louis al XIV-lea, la fel cum dispăruseră tatăl şi bunicul lui. Era un pretext admirabil pentru conspiraţii. Fără îndoială, domnii de Maine, de Villeroy, prinţul de Cellamare, de Villars, Alberoni şi partidul breton-spaniol nu uneltau deloc în propriul lor interes. Da de unde! Lucrau pentru a-l sustrage pe tânărul rege de la nefastele influenţe care scurtaseră viaţa părinţilor săi.

La început, Philippe d'Orléans n-a vrut să opună acestor atacuri decât cunoscută lui nepăsare. Cele mai bune fortificaţii sunt făcute din pământ moale. O saltea obişnuită te pune mai bine la adăpost decât un scut de oţel. Philippe d'Orléans putu să doarmă liniştit destul de multă vreme în spatele nepăsării sale.

Când a trebuit să se arate în public, s-a arătat. Şi, cum turma duşmanilor care-l înconjurau nu avea nici merite nici calităţi, n-a avut nevoie decât să se arate.

În vremea când se desfăşoară povestea noastră, Philippe d'Orléans se mai afla încă îndărătul saltelei. Dormea şi gălăgia mulţimii nu-i tulbura somnul. Dumnezeu ştie totuşi că mulţimea striga destul de tare, foarte aproape de palatul regentului, sub ferestrele şi chiar în propria lui casă! Mulţimea avea de spus multe lucruri. În afara infamiilor care depăşeau orice margini, în

afara acuzaţiilor de otrăvire, dezminţite de însăşi existenţa tânărului rege Louis al XV-lea, regentul se expunea singur bârfelilor. Viaţa lui era un neruşinat scandal. Sub domnia lui, Franţa se asemăna cu una dintre acele mari nave de război dezarmate, care merg remorcate de o altă corabie. Remorcherul era Anglia. În sfârşit, toţi aceia care pronosticau falimentul apropiat al statului, în pofida succesului băncii lui Law, găseau urechi care să-i asculte.

Dacă în această noapte în grădina regentului se afla o tabără entuziastă, în schimb nu lipsea nici complotul nemulţumiţilor: nemulţumiţi politici, bancheri nemulţumiţi, caractere de înaltă ţinută morală nemulţumite de tot ce vedeau. Din această ultimă clasă, compusă din toţi cei care fuseseră tineri şi strălucitori sub Louis al XIV-lea, făceau parte domnul baron de Hunaudaye şi domnul baron de Barbanchois. Nu erau nişte ruine impunătoare, dar se consolau între ei spunând că, pe vremea lor, femeile erau mai frumoase, bărbaţii mai spirituali, cerul mai albastru, vântul mai puţin rece, vinul mai bun, lacheii mai credincioşi şi căminele scoteau mai puţin fum.

Acest gen de opoziţie, remarcabil prin inocenţa sa, era cunoscut pe vremea lui Horaţiu, care-l numeşte pe omul bătrân curtezan ai trecutului — *laudator temporis acti*.

Dar să spunem numaidecât că nu se făcea prea multă politică în jurul acestei mulţimi strălucitoare, zâmbitoare, dichisite şi deghizate sub catifele, care traversa fără încetare curţile palatului pentru a veni să arunce o privire decorului grădinii şi care se îndrepta apoi spre rondul Dianei! Cu toţii erau atât de captivaţi de serbare, încât, dacă numele ducesei du Maine ieşea de pe buzele frumoase ale vreunei femei era doar să-i deplângă absenţa.

Începeau să apară personajele sus-puse. Ducele de Bourbon sosise, dând mâna prinţesei de Conti; cancelarul d'Aguessau o conducea pe prinţesa palatină; ambasadorul Angliei, lord Stairs, se lăsa linguşit de abatele Dubois. În saloane, în curţi, pe aleile mărginite de carpeni se răspândi deodată un zvon; un zvon care scoase din minţi pe toate doamnele, o veste care lăsă uitării întârzierea regentului şi chiar a domnului Law; ţarul venise la Palais-Royal! Ţarul Petru al Rusiei, călăuzit de mareşalul de Tesse, denumit de toată lumea ghidul suveranului, urmat de treizeci de ofiţeri din garda

personală, însărcinaţi să nu-l părăsească nici o clipă. Sarcină anevoioasă! Petru al Rusiei avea reacţii subite şi fantezii neaşteptate. Tesse, împreună cu garda personală a împăratului, făceau uneori drumuri obositoare pentru a-l prinde din urmă când le scăpa de sub supravegherea lor respectuoasă.

Era instalat la palatul Lesdiguieres, lângă Arsenal. Regentul îl tratā cu măreţie, dar curiozitatea parizienilor, violent stârnită de sosirea acestui suveran sălbatic, încă nu se potolise; fiindcă ţarului nu-i plăcea deloc ca cineva să se ocupe de el. Când trecătorii găseau de cuviinţă să se îngrămădească în apropierea palatului, îl trimitea pe sărmanul Tesse cu ordin să şarjeze mulţimea. Nefericitul mareşal ar fi fost mai bucuros să participe la zece bătălii. Onoarea pe care o avu de a-l păzi pe prinţul moscovit îl îmbătrâni cu zece ani.

Petru cel Mare venea la Paris pentru a-şi completa educaţia de prinţ instaurator şi ctitor. Regentul nu dorise în nici un fel această vizită excepţională, dar înfrunta soarta curajos şi încerca cel puţin să-l uluiască pe ţar prin splendoarea ospitalităţii sale. Lucru deloc uşor; ţarul nu voia să fie uluit. Intrând în minunata cameră de dormit care i se pregătise în palatul de Lesdiguieres, porunci să i se pună un pat de campanie în mijlocul încăperii şi se culcă în el. Se ducea peste tot, vizitând prăvălii şi stând de vorbă familiar cu negustorii, dar incognito. Curiozitatea parizienilor nu avea cum să-şi atingă ţinta.

Tocmai din această cauză şi a extravanganţelor ce se povesteau, curiozitatea parizienilor atinsese delirul. Privilegiaţii care-l văzuseră pe ţar îl descriau astfel: înalt, foarte bine făcut, cam slab, cu părul castaniu-roşcat, cu tenul oacheş, ochii mari, plini de energie, privirea pătrunzătoare, uneori sălbatică. Când te aşteptai mai puţin, un tic nervos şi convulsiv îi descompunea pe neaşteptate obrazul. Asta se punea pe seama otrăvii pe care profesorul lui de echitaţie, Zoubov, i-o dăduse ca leac pe când era copil. Când voia să primească pe cineva, fizionomia lui devenea graţioasă şi fermecătoare. Cunoştea preţul farmecului ce-l produc animalele sălbatice. Creatura care are cel mai mare succes la Paris este ursul din Grădina Plantelor, fiindcă este un monstru cu bună dispoziţie. Pentru parizienii din acele vremi, un ţar moscovit era cu siguranţă un animal mai straniu, mai

fantastic şi mai de necrezut decât un urs verde sau o maimuţă albastră.

Mânca mult, ca un căpcăun, după spusa lui Verton, intendentul regelui, însărcinat cu masa ţarului, dar nu-i plăceau mesele simandicoase. Mânca copios, de patru ori pe zi. Bea la fiecare masă două sticle de vin şi la desert o sticlă de lichior, fără să socotim între mese berea şi limonada. Asta însemna zilnic douăsprezece sticle de lichid care se urcă la cap. De aici, ducele d'Antin afirma că era cel mai capabil bărbat al secolului. În ziua când ducele îl invită la masă, în castelul său din Petit-Bourg, Petru cel Mare nu izbuti să se ridice de la masă. Fu dus de braţ, fiindcă găsise vinul pe placul lui. Lumea se întreba cât vin bun îi trebuia acestui şarmant robust să ajungă în asemenea stare. Năravurile amoroase erau şi mai excentrice decât deprinderile de la ospeţe. Parisul vorbea multe, noi nu vom spune nimic.

Din clipa când să aflat că ţarul se află la bal, se iscă un întreg tărăboi. Nu era în program. Fiecare vru să-l vadă. Cum nimeni nu ştia exact unde era, se urmau indicaţiile cele mai diverse Şi şuvoiul mulţimii se punea în mişcare, ciocnindu-se la toate răspântiile. Palais-Royal nu era pădurea Bondy, până la urmă tot trebuiau să-l găsească!

Jucătorilor de la masa de marmură, adăpostiţi sub cortul indian, nu prea le păsa de forfotă din jur. Nici unul dintre ei nu-şi părăsi locul. Aurul şi bancnotele se rostogoleau în continuare pe Postavul verde. Peyrolles reuşise să câştige o sumă importantă. Acum ţinea banca. Chaverny, cam palid, mai râdea, dar din vârful buzelor.

— Zece mii de scuzi! zise Peyrolles.

— Plătesc, replică Chaverny.

— Cu ce? întrebă Navailles.

— Pe cuvânt.

— Nu jucăm cărţi pe cuvânt în palatul regentului, zise domnul de Tresmes, care trecea.

Şi adăugă pe un ton de profund dezgust:

— E un veritabil tripou!

— De la care nu primiţi caniotă, domnule duce, ripostă Chaverny care-l salută cu mâna.

Un hohot de râs urmă acestui răspuns şi domnul de Tresmes se îndepărtă ridicând din umeri.

Acest duce de Tresmes, guvernator al Parisului, avea zece la sută din toate beneficiile caselor de joc. Se zvonea că ţinea el însuşi o asemenea casă, în strada Baiheul. Nu însemna deloc că lucrul acesta ar fi fost incompatibil cu rangul său. Palatul prinţesei de Carignan era unul dintre cele mai primejdioase tripouri din Capitală.

— Zece mii de scuzi! repetă Peyrolles.

— Plătesc, zise un glas bărbătesc printre jucători.

Şi pe masă căzu un teanc de bilete de credit.

Nu auziseră până atunci acest glas. Toată lumea se întoarse. Nimeni din jurul mesei nu-l cunoştea pe plătitor. Era un vlăjgan chipeş, înalt, purtând perucă rotundă, nepudrată, şi guler de pânză. Costumul lui contrasta în chip straniu cu eleganţa vecinilor săi. Avea o tunică de aba cafenie, pantaloni de postav cenuşiu şi cizme de piele groasă. Un centiron lat îi strângea talia şi susţinea o sabie de marinar. Oare era umbra lui Jean Bart[20]? Îi lipsea pipa. Într-un tur de cărţi, Peyrolles a câştigat cei zece mii de galbeni.

— Dublu! strigă străinul.

— Dublu! repetă Peyrolles, cu toate că rolurile se inversaseră.

Un alt teanc de bancnote căzu pe masă. Există corsari care au milioane în buzunare. Peyrolles câştiga.

— Dublu! zise corsarul cu glas de om prost dispus.

— Fie, dublu! Dădură cărţile.

— Fir-ar să fie! zise Oriol. Iată patruzeci de mii galbeni duşi pe copcă.

— Dublu! zise totuşi omul îmbrăcat în aba cafenie.

— Sunteţi chiar atât de bogat, domnule? întrebă Peyrolles.

Omul cu sabia nici nu-l privi… Ceva mai târziu se aflau pe masă o sută douăzeci de mii de livre.

— Ai câştigat, Peyrolles! strigă asistenţa în cor.

— Dublu!

— Bravo! zise Chaverny. Ce zi frumoasă!

---

[20] Marinar francez născut la Dunkerque (1630–1702). A servit sub amiralul Ruyter în Olanda, apoi, devenind corsar al marinei regale franceze, a obţinut mari succese împotriva olandezilor şi francezilor. Louis al XIV-lea l-a înnobilat (1694) şi l-a numit comandant de escadră. (n.t.)

Cu două lovituri din coate, omul cu tunică de abia îndepărtă jucătorii care-l separau de Peyrolles şi se aşeză, în picioare, în faţa lui. Peyrolles câştigă două sute patruzeci de mii livre, apoi o jumătate de milion.

— Ajunge, zise omul cu sabie.

Apoi adăugă cu răceală:

— Faceţi-mi loc, domnilor!

În acelaşi timp trase sabia cu o mână pe când cu cealaltă îl apucă de ureche pe Peyrolles.

— Ce faceţi? Ce faceţi? strigau din toate părţile.

— Nu vedeţi? răspunse vlăjganul cu tunică de aba fără să se emoţioneze. Omul ăsta e un pungaş!

Peyrolles încerca să tragă sabia. Era mai palid ca un cadavru.

— Ce mai scene, domnule baron! zise bătrânul Barbanchois. Uite unde am ajuns!

— Ce vreţi, domnule baron, replică la Hunaudaye, asta-i moda nouă!

Amândoi luară un aer de resemnare lugubră.

Şi, totuşi, omul cu sabia nu era un neîndemânatic. Ştia să se servească de arma lui. Făcu o rotire rapidă, după toate regulile artei, care-i făcu pe jucători să se dea înapoi. O lovitură dată cu ascuţişul sabiei, bine aplicată, rupse în două sabia pe care Peyrolles izbutise să o scoată din teacă.

— Dacă te mişti, zise omul cu sabia, nu răspund de viaţa ta. Dacă nu mişti, nu-ţi voi tăia decât ambele urechi.

Peyrolles scotea strigăte înăbuşite. Propunea să înapoieze banii. Cât timp îi trebuie mulţimii să se adune? O gloată compactă se şi îmbulzea în jur. Luându-şi arma la jumătate, ca un brici, Omul cu sabia se pregătea să facă operaţia chirurgicală anunţată, când se auzi la intrarea cortului indian un mare tumult.

Generalul prinţ Kurakin, ambasadorul Rusiei pe lângă Curtea Franţei, se repezi în cort: avea obrazul năclăit de sudoare, părul şi hainele în dezordine. În spatele lui venea în goană mareşalul de Tesse, urmat de treizeci de ofiţeri din garda personală, însărcinaţi să vegheze asupra persoanei ţarului.

— Sire, sire! exclamară în acelaşi timp mareşalul de Tesse şi prinţul Kurakin, în numele Domnului! Opriţi-vă!

Toată lumea se privi. Pe cine numeau sire? Omul cu sabia se întoarse. Tesse se aruncă între el şi victimă, dar nici măcar nu-l atinse şi îşi scoase pălăria. Toţi înţeleseră că vlăjganul îmbrăcat în aba era împăratul Petru al Rusiei. Acesta ridică uşor din sprâncene.

— Ce vrei? îl întrebă pe Tesse. Fac dreptate.

Kurakin îi şopti câteva cuvinte la ureche. Ţarul îi dădu drumul imediat lui Peyrolles şi începu să zâmbească, roşind uşor.

— Ai dreptate, zise el, nu sunt la mine acasă. Am uitat.

Salută cu mâna mulţimea uluită, cu o graţie trufaşă, care-i venea bine, şi ieşi din cort, înconjurat de garda personală. Ostaşii erau obişnuiţi cu escapadele lui. Îşi petreceau viaţa alergând pe urmele lui. Peyrolles îşi potrivi hainele în dezordine şi vârî cu nepăsare în buzunar enorma sumă pe care ţarul nu se ostenise să o ia înapoi.

— Nu-i aşa că insulta unui prinţ atât de mare nu contează? zise el azvârlind în jur o privire şireată şi în acelaşi timp neruşinată. Gândesc că nimeni din cei de faţă nu are nici cea mai mică îndoială în privinţa cinstei mele.

Cu toţii se îndepărtară de Peyrolles, pe când Chaverny replică:

— Îndoieli, cu siguranţă nu, domnule Peyrolles, suntem perfect lămuriţi.

— Minunat! zise Peyrolles cu jumătate de glas. Nu sunt omul să suport o jignire.

Toţi aceia pe care nu-i interesase jocul se îndepărtaseră în urma ţarului. Fură dezamăgiţi. Ţarul ieşi din palat, sări în prima trăsură şi se duse să destupe obişnuitele trei sticle de vin dinainte de culcare.

Navailles luă cărţile din mâinile lui Peyrolles, pe care-l împinse uşor în afara cercului, şi începu un nou joc. Oriol îl luă deoparte pe Chaverny.

— Aş vrea să-ţi cer un sfat, zise grasul perceptor pe un ton misterios.

— Întreabă, spuse Chaverny.

— Acum, când sunt nobil, n-aş vrea să calc în străchini. Iată problema mea: adineauri am mizat o sută de ludovici împotriva lui Taranne, dar cred că n-a auzit.

— Ai câştigat?

— Nu, am pierdut.

— Ai plătit?

— Nu, fiindcă Taranne nu cere nimic. Chaverny luă o atitudine de savant.

— Dacă ai fi câştigat, întrebă el, i-ai fi cerut sută de ludovici?

— Desigur, răspunse Oriol, fiindcă aş fi fost sigur am pariat.

— Faptul că ai pierdut diminuează această certitudine?

— Nu. Dar dacă Taranne n-a auzit, nu mi-ar fi plătit.

Spunând acest lucru, se juca cu portofelul. Chaverny i-l luă din mâini.

— La început, faptele mi s-au părut foarte simple, zise el cu gravitate. Acum îmi dau seama că situaţia ta este complicată.

— Au rămas neacoperiţi cincizeci de ludovici, strigă Navailles.

— Mizez! zise Chaverny.

— Ce faci? Ce faci? protestă Oriol văzându-l cum îi deschide portofelul.

Voi să-şi reia bunul, dar Chaverny îl împinse cu un gest plin de autoritate.

— Suma în litigiu trebuie pusă în terţe mâini, hotărî el. O iau şi, împărţind diferendul pe jumătate, mă declar dator cu cincizeci de ludovici lui Taranne şi sfidez memoria regelui Solomon!

Înapoie portofelul lui Oriol, care rămăsese descumpănit.

— Mizez! Mizez! repetă el înapoindu-se la masa de joc.

— Mizezi cu banii mei! mormăi Oriol. Hotărât lucru, eşti mai la adăpost într-un codru!

— Domnilor, domnilor, zise Nocé care venea de-afară, lăsaţi cărţile, jucaţi pe un vulcan. Domnul de Machault a descoperit adineauri trei duzini de comploturi, dintre care cel mai mic l-ar face de ruşine pe Catilina[21].

Speriat, regentul s-a închis cu prichindelul îmbrăcat în negru să-i ghicească viitorul.

— Aş! ziseră cu toţii. Omuleţul în negru e vrăjitor?

— Din cap până în picioare, răspunse Nocé. A prezis regentului că domnul Law se va îneca în Mississippi şi că

[21] Patrician roman (109–62 î.e.n.). Complotul lui împotriva senatului a fost denunţat de Cicero. (n.t.)

doamna ducesă de Berri se va căsători a doua oară cu pramatia de Riom.

— Linişte! Linişte! ziseră cei mai puţin nebuni.

Ceilalţi izbucniră în râs.

— Nu se vorbeşte decât despre asta, reluă Nocé. Omuleţul în negru a mai prezis că abatele Dubois va primi pălăria de cardinal.

— Nu mai spune! spuse Peyrolles.

— Şi că domnul de Peyrolles va deveni un om cinstit, adăugă Nocé.

Urmă o explozie de veselie. Apoi, toată lumea părăsi masa şi veni la intrarea cortului, fiindcă Nocé, privind din întâmplare spre peron, exclamase:

— Ia uitaţi-vă! Ia uitaţi-vă! E el! Nu regentul, ci omuleţul în negru.

Într-adevăr, toţi îl văzură, cu cocoaşa şi picioarele ciudat răsucite, coborând cu paşi domoli peronul pavilionului. Un sergent din gardă îl opri în josul scărilor. Omuleţul în negru îi arătă invitaţia, zâmbi, salută şi trecu.

Omuleţul în negru avea în mână o lornietă şi privea decorurile serbării, ca un adevărat cunoscător. Salută doamnele cu multă politeţe şi părea că râde în barbă ca un cocoşat ce era. Purta o mască de catifea neagră. Pe măsură ce înainta, jucătorii noştri îl priveau cu mai multă atenţie, dar cel care-l privea mai insistent era, fără doar şi poate, domnul de Peyrolles.

— Ei, drăcia dracului, cine-i făptura de-acolo? exclamă în cele din urmă Chaverny. Ei! S-ar zice…

— Ei bine, da, zise Navailles.

— Ce anume? întrebă grasul Oriol, care era miop.

— Omul de adineauri, răspunse Chaverny.

— Omul cu zece mii de scuzi.

— Omul din cuşca câinelui!

— Esop al II-lea, zis Iona.

— Nu-i cu putinţă! spuse Oriol. O asemenea fiinţă în cabinetul regentului!

Peyrolles gândea:

— Ce i-a putut spune alteţei-sale regale? Niciodată n-am avut o părere prea bună despre acest caraghios.

Omuleţul în negru înainta mereu. Nu părea să dea atenţie grupului adunat în faţa intrării cortului indian. Se uita cu lornieta, zâmbea, saluta. Imposibil să vezi un omuleţ în negru într-o dispoziţie mai bună şi mai politicoasă.

Era destul de aproape pentru a fi auzit murmurând între dinţi:

— Încântător! Încântător! Toate astea sunt încântătoare. Doar alteţa-sa regală poate organiza asemenea lucruri. Ah! Sunt foarte mulţumit de toate astea! Foarte mulţumit! Foarte mulţumit!

Mai multe glasuri se auziră din cort. Un alt grup luă loc în jurul mesei părăsite de jucătorii noştri. Noii-veniţi erau aproape cu toţii oameni de vârstă respectabilă şi cu titluri înalte. Unul dintre ei zise:

— Ignor ce s-a întâmplat, dar adineauri l-am văzut pe Bonnivet care dubla posturile de pază din ordinul expres al regentului.

— Au fost aduse două companii de soldaţi în Couraux-Ris, spuse un altul.

— Şi regentul nu e abordabil.

— Machault nu-şi vede capul.

— Nici măcar domnul de Gonzague n-a putut obţine o informaţie cât de neînsemnată!

Jucătorii noştri începură să asculte, dar noii veniţi coborâră glasul.

— Se va întâmpla ceva aici, am o presimţire, zise Chaverny.

— Întreabă-l pe vrăjitor! zise râzând Nocé.

Omuleţul în negru îl salută, cu un aer foarte amabil.

— Cu certitudine, dar ce anume? zise el, apoi îşi şterse cu grijă lornieta.

— Cu certitudine, cu certitudine! reluă el. Ceva, ceva cu totul neaşteptat. Eh, eh, eh! continuă el, dând glasului său strident şi piţigăiat un accent deosebit de misterios. Sosesc dintr-un loc încălzit, foarte încălzit, şi mă cuprinde frigul. Permiteţi-mi, domnilor, să intru în cort. Vă rămân obligat.

Începu să tremure uşor. Jucătorii noştri se dădură la o parte, toţi ochii erau fixaţi asupra cocoşatului. Acesta se strecură sub cort salutând în dreapta şi în stânga. Când zări grupul marilor seniori aşezaţi acum în jurul mesei, clătină din cap cu un aer mulţumit şi zise:

— Da, da, se întâmpla ceva. Regentul e îngrijorat şi gardă a fost dublată, dar nimeni nu ştie ce se întâmpla. Domnul duce de Tresmes nu ştie nimic, tocmai el, care e guvernatorul Parisului. Domnul de Machault nu ştie nici el, cu toate că e locotenent al poliţiei. Poate ştiţi domnia-voastră, domnule de Rohan-Chabot? Oare ştiţi domnia-voastră, domnule de la Ferte-Senneterre? Şi domniile-voastre, domnilor, se întrerupse el întorcându-se către jucătorii care se traseră instinctiv înapoi, ştiţi ceva?

Nimeni nu răspunse. Domnii de Rohan-Chabot şi de La Ferté-Senneterre îşi scoaseră masca. Aşa se procedă când se dorea ca un necunoscut să fie forţat politicos să-şi arate obrazul. Râzând şi salutând, cocoşatul le spuse:

— Domnilor, asta n-ar servi la nimic, nu m-aţi văzut niciodată.

— Îl cunoaşteţi pe acest original, domnule baron? îşi întrebă Barbanchois vecinul de la masa de joc.

— Nu, domnule baron, răspunse prompt de la Hunaudaye, e un fanfaron ciudat.

— Aş da oricât dacă ghiciţi ce se petrece, reluă cocoşatul. Am pierde timpul. Nu e deloc vorba de lucruri ce ocupă în fiecare zi convorbirile publice şi gândurile voastre tainice, nu e deloc vorba de lucruri ce fac obiectul temerilor domniilor voastre, onoraţii mei seniori.

Spunând aceste lucruri, îi privea pe Rohan, La Ferté şi pe bătrânii seniori aşezaţi la masă.

— Nu e vorba deloc de ceea ce înflăcărează ambiţiile domniilor voastre mai mult sau mai puţin legitime, de a face avere, continuă el privindu-l pe Chaverny, Oriol şi pe ceilalţi. Nu e vorba nici de uneltirile Spaniei, nici de tulburările din Franţa, nici de proastă dispoziţie a Parlamentului, nici de micile eclipse de soare pe care domnul Law le numeşte sistemul său, nu, nu! Şi totuşi, regentul este îngrijorat şi a dispus dublarea gărzii!

— Şi despre ce e vorba, frumoasă mască? întrebă domnul de Rohan-Chabot cu un gest de nerăbdare.

Cocoşatul rămase o clipă pe gânduri. Capul i se înclină în piept, apoi, îndreptându-se pe neaşteptate, lăsă să-i scape un hohot de râs scurt.

— Credeţi în strigoi? întrebă el.

În mod obişnuit, irealul nu există în afara unui anumit mediu social. În nopţile de iarnă, într-o sală mare de castel, ale cărui ferestre gem când bate crivăţul, în jurul unui cămin mare de stejar sculptat, acolo, în singurătatea din Morvan sau în pădurile din Bretania. oamenii se pot speria cu uşurinţă la cea mai neînsemnată legendă sau povestire. Lambriuri întunecate mistuie lumina lămpii, care aşează reflexe confuze pe ramele aurite ale portretelor de familie. Castelul feudal are tradiţiile sale lugubre şi misterioase. Se ştie în care coridor bătrânul conte vine să-şi târască lanţurile, în ce încăpere intră, când orologiul bate a douăsprezecea lovitură pentru a se aşeza în faţa vetrei fără foc şi să dârdâie de febră răposaţilor. Dar aici, la Palais-Royal, sub cortul indian, în mijlocul sarabandei banilor de aur, printre hohotele de râs dubitativ şi discuţiile sceptice, la doi paşi de masa de joc necinstită, nu era loc pentru spaimele obscure care-i cuprind uneori pe unii viteji ai spadei şi chiar pe

liber-cugetători, aceşti spadasini ai gândirii. Totuşi, când cocoşatul rosti cuvântul strigoi, înfiorarea trecu prin vinele celor de faţă. Spunând acest cuvânt, omuleţul îmbrăcat în negru râdea, dar veselia lui dădea fiori. Toţi simţiră un fior de gheaţă, în pofida şuvoiului de lumini, în pofida zumzetului vesel din grădină, în pofida armoniei plăcute pe care orchestra o trimitea de departe.

— Ei, ei! zise cocoşatul. Cine crede în strigoi? Nimeni la ora amiezei, pe stradă. Cu toţii la miezul nopţii, în fundul alcovului singuratic, când opaiţul s-a stins din întâmplare. Există o floare care se deschide la sclipirea stelelor, conştiinţa este ca floarea-nopţii. Fiţi liniştiţi, domnilor, nu sunt strigoi.

— Nu consideraţi că e cazul să vă explicaţi, drăgălaşă mască, da sau nu? spuse domnul de Rohan-Chabot, care se ridică.

Se făcu un cerc în jurul omuleţului în negru. Peyrolles se ascundea în al doilea rând, dar era numai urechi.

— Domnule duce, răspunse cocoşatul, nici unul dintre noi nu este mai frumos ca celălalt, destul cu complimentele. Vedeţi, asta-i o treabă din lumea cealaltă. Un mort care-şi ridică piatra de pe mormânt după douăzeci de ani, înţelegeţi, domnule duce?

Se întrerupse, pentru a bombăni rânjind:

— Oare vă amintiţi aici, la Curte, de oamenii morţi cu douăzeci de ani în urmă?

— Ce vrea să spună? exclamă Chaverny.

— Nu mă adresez domniei-voastre, domnule marchiz, replică cocoşatul. Sunteţi prea tânăr, era în anul când v-aţi născut. Mă adresez acelora care au părul cărunt.

Şi, schimbând pe dată tonul, adăugă:

— Era un senior galant, era un prinţ distins, tânăr, viteaz, bogat, fericit, iubit de toată lumea. Cu chip de arhanghel şi statură de erou. Avea toate avantajele pe care Dumnezeu le poate dărui cuiva pe această lume.

— Unde cele mai frumoase lucruri au cel mai crud destin… întrerupse Chaverny.

Omuleţul îi atinse umărul cu degetul şi zise încetişor:

— Amintiţi-vă, domnule marchiz, că proverbele mint uneori şi că există serbări care pentru unii se sfârşesc pentru totdeauna.

Chaverny deveni palid. Cocoşatul îl îndepărtă cu mâna şi se apropie de masă.

— Mă adresez acelora care au părul cărunt, repetă el. Domniei-voastre, domnule de la Hunaudaye, care v-aţi odihni acum în Flandra, sub şase picioare de pământ, dacă omul despre care vorbesc n-ar fi despicat ţeasta ostaşului care vă pusese genunchiul pe grumaz.

Bătrânul baron rămase cu gura căscată şi atât de emoţionat, încât vorbele i se stinseră în gâtlej.

— Şi domniei-voastre, domnule de Marillac, care v-aţi văzut fiica intrând la mânăstire din cauza dragostei ce-i purta. Şi domniei-voastre mă adresez, domnule duce de Rohan-Chabot, care, din cauza lui, aţi zăbrelit casa domnişoarei Feron, metresa domniei-voastre. Şi domniei-voastre, domnule de La Vauguyon, care nu puteţi uita zdravănă lovitură de sabie primită pe umăr…

— Nevers! strigară în acelaşi timp douăzeci de glasuri. Philippe de Nevers.

Cocoşatul îşi scoase pălăria şi zise încetişor:

— Philippe de Lorraine, duce de Nevers, ucis sub zidurile castelului Caylus-Tarrides, în ziua de 24 noiembrie 1697!

— Asasinat în mod laş şi pe la spate, după cum se spune, murmură domnul de La Vauguyon.

— Într-o capcană, adăugă La Ferté.

— Dacă nu mă înşel, zise domnul de Rohan-Chabot, marchizul de Caylus-Tarrides, tatăl doamnei prinţese de Gonzague, a fost acuzat de…

Din grupul celor tineri se auzi:

— Tatăl meu mi-a vorbit de multe ori despre această întâmplare, zise Navailles.

— Tatăl meu fusese prietenul defunctului duce de Nevers, spuse Chaverny.

Peyrolles asculta şi căuta să treacă neobservat. Cocoşatul reluă cu glas scăzut şi grav:

— Asasinat în mod laş, pe la spate, într-o capcană, toate astea sunt adevărate, dar vinovatul nu purta numele de Caylus-Tarrides.

— Dar cum se numea? se auzi din toate părţile.

Omuleţul în negru n-avea chef să răspundă. Continuă pe un ton batjocoritor şi uşuratic, sub care străbătea amărăciunea:

— Lucrul stârni vâlva, domnilor. Ah! Drace, stârni chiar vâlvă mare. O săptămână nu s-a vorbit decât de această întâmplare. Dar, o săptămână mai târziu, s-a vorbit mai puţin. După o lună, aceia care mai rosteau numele lui Nevers aveau aerul că vorbesc despre un lucru petrecut pe altă planetă…

— Alteţa-sa regală a făcut tot ce i-a stat în putinţă! întrerupse domnul de Rohan.

— Da, da, ştiu. Alteţa-sa regală era unul dintre cei trei Philippe. Alteţa-sa voia să-l răzbune pe cel mai bun prieten al său. Dar în ce chip? Castelul Caylus se află la capătul pământului. Noaptea de 24 noiembrie îşi păstră taina. Este de la sine înţeles că domnul prinţ de Gonzague… Nu se află oare aici, se întrerupse omuleţul în negru, un slujitor al domnului de Gonzague care poartă numele de Peyrolles?

Oriol şi Nocé se dădură la o parte pentru a-l da la iveală pe cel despre care era vorba şi care se simţea cam descumpănit.

— Tocmai voiam să adaug, reluă cocoşatul, este de la sine înţeles că domnul prinţ de Gonzague, care era de asemenea unul dintre cei trei Philippe, s-a făcut luntre şi punte pentru a-şi răzbuna prietenul. Dar totul a fost zadarnic. Nici un indiciu, nici o dovadă! De voie, de nevoie, trebuia să se lase pe seama timpului, adică a lui Dumnezeu, grijă de a-l găsi pe vinovat.

Peyrolles n-avea decât o dorinţă: s-o şteargă pentru a se duce să-l prevină pe Gonzague. Totuşi, rămase pe loc spre a vedea până unde va împinge cocoşatul îndrăzneala de a divulga secretul. Văzând revenind la suprafaţă amintirea zilei de 24 noiembrie, Peyrolles încerca oarecum senzaţia unui om pe cale să fie sugrumat. Cocoşatul avea dreptate: Curtea n-avea memorie. Morţii de-acum douăzeci de ani sunt de douăzeci de ori uitaţi la Curte. Dar, de astă dată, era o împrejurare cu totul excepţională: mortul făcea dintr-un fel de trinitate, dintre care doi membri erau în viaţă şi atotputernici: Philippe d'Orléans şi Philippe de Gonzague. Văzând interesul zugrăvit pe toate aceste fizionomii, s-ar fi spus că era vorba de un asasinat comis ieri. Dacă intenţia cocoşatului fusese să reînvie emoţia acestei drame misterioase şi îndepărtate, putem spune că repurtase succes deplin.

— Ei! Ei! zise el aruncând în jur o privire rapidă şi pătrunzătoare. Să te laşi în grija cerului este cea mai proastă cale. Cunosc totuşi oameni înţelepţi care nu dispreţuiesc deloc

această soluţie supremă. Şi, sincer vorbind, domnilor, s-ar putea face o alegere şi mai rea. Cerul are ochi mult mai buni decât ai poliţiei, cerul este răbdător, are vreme. Uneori întârzie, zilele trec, lunile, anii, dar când vine ceasul…

Se opri. Glasul îi vibra înăbuşit. Impresia produsă era intensă şi atât de puternică, încât fiecare o îndura ca şi cum ameninţarea subînţeleasă, învăluită sub cuvintele sale subtile, ar fi fost îndreptată în acelaşi timp împotriva tuturor. Aici se afla doar un vinovat, un subaltern, un instrument. Toţi ceilalţi fremătau. Armata fidelilor lui Gonzague, pe de-a întregul alcătuită din oameni foarte tineri şi care, deci, nici măcar nu puteau fi bănuiţi, se agita sub povara nu ştiu cărei apăsări supărătoare. Simţeau oare că fiecare zi scursă strângea din ce în ce mai tare lanţul misterios care-i lega de stăpân? Ghiceau oare că sabia lui Damocles va atârna, susţinută de un fir, chiar deasupra capului lui Gonzague? Nu se ştie. Nu-şi dădeau osteneala să judece. Le era frică.

— Când vine ceasul, reluă cocoşatul, şi vine întotdeauna, mai devreme sau mai târziu, un om, un mesager al celui din mormânt, un strigoi iese din pământ, fiindcă aşa vrea Dumnezeu. Acesta îşi împlineşte, uneori fără voia lui, misiunea fatală. Dacă este puternic, loveşte. Dacă-i slab, dacă braţul lui e ca al meu şi nu poate duce greutatea spadei, se strecoară, umblă… până când reuşeşte să-şi pună nevolnica gură la înălţimea urechilor celor puternici şi, la un moment dat, în şoaptă sau cu glas tare, la ceasul potrivit, răzbunătorul uluit aude căzând din cer numele ucigaşului…

Urmă o linişte adâncă şi solemnă.

— Care-i numele? întrebă domnul de Rohan-Chabot.

— Îl cunoaştem? exclamară Chaverny şi Navailles.

Cocoşatul părea să se afle sub excitaţia propriilor cuvinte.

Continuă cu glas sacadat:

— Dacă-l cunoaşteţi? Ce importanţă are? Cine sunteţi domniile-voastre? Ce puteţi face? Dacă aş rosti numele asasinului vă veţi înspăimânta ca de un trăsnet. Dar, acolo sus, pe prima treaptă a tronului, stă un om. Adineauri vocea a căzut din nori: "*Alteţă! Asasinul e aici!*" Şi răzbunătorul a tresărit. *"Alteţă! Asasinul se află în mijlocul acestei mulţimi strălucitoare!"* Şi răzbunătorul a deschis ochii, privind mulţimea care trecea pe sub ferestrele sale. Alteţă! Asasinul a stat ieri la

masa voastră, şi mâine asasinul va sta din nou! Şi răzbunătorului îi trecu prin minte numele comesenilor. Alteţă! Asasinul vă întinde în fiecare zi, dimineaţa şi seara, mâna lui însângerată! Şi răzbunătorul s-a ridicat spunând: Slavă Domnului! Se va face dreptate!

Se văzu un lucru straniu: toţi cei care erau de faţă, cei mai cu vază şi mai nobili, îşi aruncau priviri neîncrezătoare.

— Iată de ce, domnilor, adăugă cocoşatul pe un ton îndrăzneţ şi tăios, regentul Franţei este îngrijorat în această seară, iată de ce garda palatului este dublată.

Salută şi se prefăcu că iese din cort.

— Spune-mi numele! strigă Chaverny.

— Faimosul nume! accentuă Oriol.

— Nu vedeţi oare, vru să spună Peyrolles, că neruşinatul bufon şi-a bătut joc de voi?

Cocoşatul se oprise în pragul cortului. Îşi puse lornieta la ochi şi privi auditoriul. Apoi făcu cale-ntoarsă şi, cu râsul său scurt şi strident, ca un ţipăt de vindereu, adăugă:

— Mai domol! Mai domol! Iată că nu îndrăzniţi să vă apropiaţi unii de ceilalţi. Fiecare crede că vecinul său este asasinul. Emoţionant efect al stimei reciproce! Domnilor, vremurile s-au schimbat, nu mai e la modă. În zilele noastre nu se mai ucide cu armele brutale din vechiul regim, pistolul sau sabia. Armele sunt în portofelele noastre. Pentru a ucide un om este de ajuns să-i goleşti buzunarul. Ei! Ei! Ei! Mulţumită lui Dumnezeu, asasinii sunt rari la curtea regentului! Nu vă îndepărtaţi atât de mult unii de alţii, asasinul nu-i aici! Ei! Ei! Ei! se întrerupse el, Întorcând Spatele bătrânilor seniori pentru a se adresa numai bandei lui Gonzague. Aţi căpătat mutre plouate! Aveţi deci remuşcări! Vreţi să vă înveselesc puţin? Iată-l pe domnul de Peyrolles, care o şterge. Pierde mult. Ştiţi unde se duce domnul de Peyrolles?

Acesta dispărea îndărătul straturilor de flori, în direcţia palatului.

Chaverny îl atinse pe cocoşat pe braţ.

— Regentul ştie numele? întrebă el.

— Ei! Domnule marchiz, replică omuleţul în negru, n-am ajuns încă aici! Deocamdată râdem! Fantoma mea e în bună dispoziţie. Şi-a dat seama că aici tragicul nu e la modă şi a trecut la comedie. Şi, cum le ştie pe toate, şi cele din prezent ca

şi cele din trecut, dracul de strigoi a venit la serbare. Ei! Ei! Ei! înţelegeţi bine, aşteaptă să vină alteţa-sa regală să i-l arate cu degetul…

Degetul său întins împungea vidul.

— Cu degetul, înţelegeţi? Cu degetul trebuie arătate mâinile îndemânatice după mâinile însângerate. Mică dovadă o însoţeşte Întotdeauna pe cea mare. Trebuie să ne destindem, râzând, de otravă sau de pumnal. Cu degetul, domnilor, abilii gentilomi dau peste cap asul la această masă de joc, unde domnul Law are onoarea să ţină banca.

Se descoperi cu smerenie la numele de Law şi continuă:

— Cu degetul operează jucătorii de zaruri, cavalerii agiotajului, şi tot cu degetul lucrează hoţii îndemânatici din strada Quincampoix! Domnul regent este un prinţ bun şi nu se împiedică de prejudecăţi. Dar nu ştie încă totul şi, dacă ar şti totul, tare i-ar mai fi ruşine!

Printre jucători se produse agitaţie. Domnul de Rohan zise:

— Acesta-i adevărul!

— Bravo! aplaudară baronul de la Hunaudaye şi baronul de Barbanchois.

— Nu-i aşa, domnilor? reluă cocoşatul. Adevărul se spune totdeauna râzând. Aceşti tineri au o straşnică dorinţă să mă dea afară, dar se reţin din respect pentru vârsta domniilor voastre. Mă refer la domnii de Chaverny, Oriol, Taranne şi alţii. Frumoasă tinereţe în care nobleţea cam decăzută se amestecă cu plebea nespălată, ca nişte fire de diferite culori într-o împletitură bălţată; Pentru numele lui Dumnezeu! Nu vă supăraţi, iluştrii mei stăpâni, suntem la bal mascat, şi eu nu-s decât un biet cocoşat! Maine îmi veţi arunca un galben pentru a-mi cumpăra spatele transformat în pupitru. Ridicaţi din umeri? Perfect! În consecinţă nu merit decât dispreţul vostru.

Chaverny îl luă de braţ pe Navailles.

— Ce facem cu caraghiosul ăsta? bombăni el. Hai să plecăm!

Bătrânii seniori râdeau din toată inima. Jucătorii se îndepărtau unul după altul.

— Şi, după ce îi voi arăta cu degetul pe născocitorii de ştiri false, zise cocoşatul întorcându-se către Rohan-Chabot şi venerabilii săi tovarăşi, pe îmbogăţiţi, pe iscusiţii potlogari ai urcării preţului acţiunilor, pe jonglerii scăderii lor, întreaga

armată de saltimbanci care şi-au făcut tabăra la palatul Gonzague, îi voi mai arăta cu degetul domnului regent, cu degetul, domnilor, ambiţiile neîmplinite şi ranchiunele veninoase. Îi voi arăta cu degetul pe cei al căror egoism sau orgoliu nu se poate obişnui cu tăcerea, pe intriganţii îngrijoraţi, pe smintiţii cu părul alb care ar vrea să reînvie Fronda, pe adepţii doamnei du Maine, pe obişnuiţii palatului Cellamare! Îi voi arăta cu degetul pe conspiratorii ridicoli sau odioşi, care vor să împingă Franţa în nu ştiu ce fel de război aiurit pentru a recuceri privilegiile pierdute sau onorurile regretate, pe panegeriştii care deplâng trecutul, pe calomniatorii prezentului, pe curtezanii de mâine, pe măscăricii istoviţi, pe slugile spetite, care se intitulează singuri rămăşiţe ale Marelui Secol, pe bătrânii caraghioşi dublaţi de nătărăi…

Cocoşatul nu mai avea auditori. Ultimii, Barbanchois şi de Hunaudaye, se îndepărtau, şontâc-şontâc, adică: baronul de la Hunmaudaye avea gută la piciorul drept şi baronul de Barbanchois podagra la piciorul stâng. Omuleţul în negru râse în sinea lui.

— Cu degetul, cu degetul! murmură el încetişor.

Apoi scoase din buzunar un pergament pecetluit cu stema Coroanei, şi se aşeză să citească la masa de joc rămasă goală. Documentul începea cu aceste cuvinte:

"Louis, rege al Franţei şi Navarrei", etc.

Jos era semnătura lui Louis, duce d'Orléans, regent cu contrasemnăturile secretarului de stat Leblanc şi a domnului de Machault, locotenent al poliţiei.

— Asta-i minunat! zise omuleţul după ce-l citi. Pentru prima oară după douăzeci de ani vom putea să ridicăm capul, să privim oamenii în faţă şi să azvârlim numele nostru în capul acelora care ne urmăresc. Promit că ne vom folosi de document!

Capitolul V - Dominourile

Pe lângă protocol şi semnături, pergamentul pecetluit cu stema Franţei cuprindea un permis de liberă trecere în perfectă regulă, acordat de guvern cavalerului Henri de Lagardère, fost ofiţer în cavaleria uşoară a răposatului rege. Documentul, conceput în forma cea mai largă, adoptată de curând pentru agenţii diplomatici acreditaţi, acorda cavalerului de Lagardère permisiunea de a se deplasa oriunde în regat, sub garanţia autorităţii, şi de a părăsi teritoriul francez, mai curând sau mai târziu, în toată siguranţa, orice s-ar întâmpla.

— Orice s-ar întâmpla! repetă de mai multe ori cocoşatul. Regentul poate avea cusururi, dar e om cinstit şi ţine la cuvântul dat. Orice s-ar întâmpla! Cu asta, Lagardère are mâna liberă. Îi vom face intrarea şi să dea Domnul să învârtă iţele cum trebuie.

Îşi consultă ceasul şi se ridică.

Cortul indian avea două intrări. La câţiva paşi de a doua intrare se afla o mică potecă care ducea, printre tufele de verdeaţă, la ghereta rustică a meşterului Le Bréant, portar şi paznic al grădinii. Ghereta, ca şi tot restul, făcea acum parte din decoruri. Faţada, înfrumuseţată, primea lumină de la un reflector ascuns printre crengile unui tei impunător, aşezat la marginea peisajului. De obicei, seara, era un colţ izolat, foarte ascuns şi întunecat, supravegheat în chip deosebit de domnii din gărzile franceze.

Când cocoşatul ieşi din cort, văzu în faţa tufelor de verdeaţă toată oastea lui Gonzague, care se regrupase acolo după ce ştirii proaste o împrăştiase. Tocmai se vorbea despre el. Oriol, Taranne, Nocé, Navailles şi alţii râdeau cât puteau de bine, dar Chaverny şedea pe gânduri.

După cât se părea, cocoşatul n-avea vreme de pierdut, căci merse direct spre ei. Duse lornieta la ochi şi păru să admire decorul, la fel ca în momentul când intrase în bal.

— Numai domnul regent poate aranja astfel lucrurile! mormăi el. Minunat! Minunat!

Jucătorii se îndepărtară spre a-l lăsa să treacă. Deodată se prefăcu a-i recunoaşte.

— Ah! Ah! exclamă el. Au plecat şi ceilalţi. Cu degetul! Ei! Ei! Ei! Cu degetul! înţelegeţi! Privilegiul balului mascat. Domnilor, sunt sluga domniilor voastre!

Nimeni nu rămase în calea lui, cu excepţia lui Chaverny. Cocoşatul îl salută şi voi să-şi continue drumul. Chaverny îl opri. Asta stârni râsul batalionului credincios lui Gonzague.

— Chaverny vrea să i se ghicească viitorul! zise Oriol.

— Chaverny şi-a găsit naşul, adăugă Navailles.

— Unul mai vorbăreţ şi mai ironic decât el!

Chaverny spunea omuleţului în negru:

— O vorbă, vă rog, domnule.

— Oricâte voiţi, marchize.

— Cuvintele pe care le-aţi rostit: *"Există serbări care pentru unii se sfârşesc pentru totdeauna mi se aplică personal?"*

— Şi domniei-voastre.

— Binevoiţi să mi le traduceţi, domnule?

— Nu am vreme, marchize.

— Dar dacă v-aş forţa?

— Marchize, încercaţi numai! Domnul de Chaverny ucigând în duel pe Esop al II-lea, zis Iona, locatar în cuşca câinelui domnului de Gonzague ar depăşi orice limită a faimei de care vă bucuraţi!

Cu toate acestea Chaverny făcu o mişcare pentru a-i bara trecerea. Întinse mâna. Cocoşatul o prinse şi o strânse între ale sale.

— Marchize, zise el încetişor, preţuiţi mai mult decât faptele domniei-voastre. În plimbările mele prin frumoasa Spanie, unde am călătorit amândoi, am văzut o dată, la Oviedo, un fapt destul de bizar: un splendid cal de război andaluz capturat de negustori evrei era închis într-un ţarc împreună cu catârii de samar. Când am trecut, din nou pe acolo, calul andaluz murise de obidă. Marchize, domnia-voastră nu sunteţi pe locul pe care îl meritaţi. Veţi muri de tânăr, pentru că vă daţi prea multă osteneală să deveniţi ticălos.

Salută şi plecă. Curând dispăru îndărătul arbuştilor. Chaverny rămase nemişcat, cu capul înclinat pe piept.

— În sfârşit, bine c-a plecat! exclamă Oriol.

— Omuleţul ăsta e dracul gol, zise Navailles.

— Priviţi cât de îngrijorat e sărmanul Chaverny!

— Cui îi face jocul afurisitul de cocoşat?

— Ce ţi-a spus, Chaverny?

— Chaverny, povesteşte-ne!

Chaverny privi prietenii din jurul lui cu un aer preocupat şi fără să-şi dea seama că vorbeşte, murmură:

— Există serbări care se sfârşesc pentru totdeauna!

Muzica încetă în saloane. Între două menuete, mulţimea deveni mai compactă în grădină unde se urzeau nenumărate intrigi mărunte.

Prinţul de Gonzague, plictisindu-se să mai facă anticameră, intră în saloane. Politeţea şi strălucirea cu care vorbea îl făceau să se bucure de favoare printre femei, care spuneau că Philippe de Gonzague ar fi fost un cavaler desăvârşit, chiar dacă ar fi fost sărac şi de mică nobleţe. Se înţelege că titlul de prinţ, a cărui legitimitate abia dacă era contestată de câţiva, şi milioanele sale, pe care nimeni nu i le putea pune la îndoială, îi sporeau farmecul.

Deşi trăia în intimitatea regentului, nu manifesta modul de comportare indecentă la modă pe atunci. Vorbirea lui era curtenitoare şi reţinută, iar manierele demne. Cu toate acestea, satana nu era în pierdere.

Doamna ducesă d'Orléans îl ţinea în mare stimă, şi bunul abate de Fleury, preceptorul tânărului rege, în faţa căruia nimeni nu se bucura de trecere, nu era departe de a-l privi ca pe un sfânt.

Lucrurile petrecute, în aceeaşi zi, la palatul Gonzague fuseseră povestite în amănunţime de gazetarii Curţii. Doamnele considerau că, în general, purtarea lui Gonzague faţă de soţia lui depăşea limitele eroismului. Omul acesta era un apostol şi un martir! Douăzeci de ani de suferinţe îndurate cu răbdare! Douăzeci de ani de necontenită blândeţe faţă de un dispreţ necurmat! Istoria antichităţii a consemnat fapte mult mai puţin frumoase decât ceea ce făcuse el!

Prinţesele aflaseră magnifica demonstraţie de elocinţă pe care domnul de Gonzague o făcuse în faţa consiliului de familie. Mama regentului, care era cumsecade, îi întinse cu francheţă mâna ei mare de bavareză , ducesa d'Orléans îl complimentă; mica stareţă de la Chelles îi promise că se va ruga pentru el, şi ducesa de Berri îi zise că e un nerod sublim.

În ce o priveşte pe biata prinţesă de Gonzague, cu toţii ar fi vrut să o ucidă cu pietre, fiindcă provocase nefericirea unui

bărbat atât de demn. Ştiţi bine că în Italia a găsit Molière admirabilul nume de Tartuffe!

Gonzague, înconjurat de admiratori, zări pe neaşteptate în cadrul unei uşi figura alungită a omului său de încredere, Peyrolles. De obicei, fizionomia acestui servitor credincios nu răspândea niciodată o prea mare veselie, dar astăzi arăta aidoma unui om disperat, care strigă după ajutor. Era livid, avea un aer năuc, îşi ştergea cu batista sudoarea de pe tâmple. Gonzague îl chemă. Peyrolles traversă salonul cu stângăcie şi se prezentă la ordin. Îi spuse stăpânului câteva cuvinte la ureche. Acesta se ridică brusc şi, cu o prezenţă de spirit ce nu aparţine decât ticăloşilor de peste munţi, întrebă:

— Doamna prinţesă de Gonzague a venit la bal? Alerg în întâmpinarea ei.

Însuşi Peyrolles fu mirat.

— Unde o pot găsi? întrebă Gonzague.

Peyrolles nu ştia. Se înclină şi o luă înainte.

— Există oameni care sunt prea cumsecade! zise mama regentului, adăugând o înjurătură adusă din Bavaria. Prinţesele priveau înduioşate retragerea precipitată a lui Gonzague. Bietul om!

— Ce se întâmpla? îl întrebă pe Peyrolles în momentul când rămaseră singuri.

— Cocoşatul e aici, la bal, răspunse slujitorul.

— Zău! E normal, fiindcă eu i-am dat invitaţia.

— N-aţi luat nici o informaţie despre cocoşat?

— De unde s-o fi luat?

— N-am încredere în el.

— Dacă vrei, treaba ta. Asta-i tot?

— Astă-seară a stat de vorbă cu regentul mai mult de o jumătate de oră.

— Cu regentul? repetă Gonzague mirat.

Dar îşi reveni imediat şi adăugă:

— Fără îndoială că a avut să-i spună multe lucruri.

— Într-adevăr, multe lucruri, ripostă Peyrolles, şi vă las să judecaţi.

Şi îi povesti scena care avusese loc în cortul indian. Când sfârşi, Gonzague începu să râdă cu un soi de milă.

— Toţi cocoşaţii sunt deştepţi! zise el cu nepăsare. Dar au o minte bizară şi diformă ca şi trupul lor. Joacă mereu comedii

inutile. Acela care a dat foc templului din Efes numai pentru ca să se vorbească despre el a avut desigur o cocoaşă.

— Asta-i tot ce aţi înţeles! exclamă Peyrolles.

— Doar dacă, zise mai departe Gonzague care reflectă, doar dacă nu cumva acest cocoşat vrea să fie cumpărat foarte scump.

— Ne trădează, monseniore! zise cu energie Peyrolles.

Gonzague îl privi zâmbind şi peste umăr.

— Sărmane om, murmură el, ne vom chinui mult să facem ceva din tine. Încă nu ţi-ai dat seama că acest cocoşat face exces de zel în interesul nostru?

— Nu, monseniore, mărturisesc, n-am ghicit.

— Nu-mi place excesul de zel, continuă Gonzague. Cocoşatul va fi mustrat aspru. Dar e tot atât de sigur că ne dă o excelentă idee.

— Dacă monseniorul ar binevoi să-mi explice…

Se aflau pe aleea de carpeni, care se întindea pe locul actualei străzi Montpensier. Gonzague îl luă familiar de braţ pe omul său de încredere.

— Înainte de toate, replică el, spune-mi ce s-a întâmplat în strada Chantre.

— Ordinele domniei-voastre au fost executate cu precizie, răspunse Peyrolles. N-am venit la palat decât după ce am văzut litiera îndreptându-se spre Saint-Magloire.

— Şi dona Cruz? Domnişoara de Nevers!

— Dona Cruz trebuie să fie aici.

— O vei căuta. Doamnele o aşteaptă. Am pregătit totul, va avea un succes enorm. Acum, să revenim la cocoşat. Ce i-a spus regentului?

— Iată ce nu ştiu.

— Eu ştiu, sau cel puţin bănuiesc. I-a spus regentului: *"Asasinul lui Nevers există"*.

— Sst! făcu involuntar domnul de Peyrolles, care tresări violent din cap până în picioare.

— Bine a făcut, continuă Gonzague fără să se emoţioneze. Asasinul lui Nevers există. Ce interes aş avea să-l ascund, tocmai eu, soţul văduvei lui Nevers, eu, judecător cinstit, eu, răzbunător legitim? Asasinul lui Nevers există! Aş vrea ca toată Curtea să fie aici să mă audă.

Peyrolles era lac de năduşeală.

— Şi, fiindcă există, fir-ar să fie, îl vom găsi!

Se opri pentru a-l privi în faţă pe slujitor. Acesta tremura şi ticuri nervoase îi agitau obrazul.

— Ai înţeles? zise Gonzague.

— Înţeleg că ne jucăm cu focul, monseniore.

— Iată ideea cocoşatului, reluă prinţul coborând glasul pe neaşteptate. E bună, pe cuvântul meu! Numai că, de ce a avut-o şi cu ce drept se amestecă? Vom lămuri asta. Aceia care sunt prea deştepţi sunt sortiţi unei morţi premature.

Peyrolles ridică iute capul. În sfârşit, nu i se mai vorbea în ebraică.

— La noapte? murmură el.

Gonzague şi Peyrolles ajungeau în dreptul arcadei centrale ale aleii de carpeni, de unde se zărea lunga dâră de lumină a boschetelor şi statuia zeului Mississippi, în jurul căreia fântâna arteziană îşi arunca jerbele lichide.

O femeie îmbrăcată într-o severă toaletă de curte, acoperită cu un domino larg şi purtând mască, venea spre ei din cealaltă parte a aleii de carpeni. Era la braţul unui bătrân cu părul alb.

În momentul când voia să treacă pe sub arcadă, Gonzague îl prinse pe Peyrolles şi-l constrânse să stea în umbră. Femeia mascată şi bătrânul depăşiră arcada.

— Ai recunoscut-o? întrebă Gonzague.

— Nu, răspunse sluga.

— Dragul meu preşedinte, spunea în acest moment femeia, mascată, vă rog să nu mă conduceţi mai departe.

Doamna prinţesă va avea nevoie de serviciile mele în astă noapte? întrebă bătrânul.

— Mă veţi întâlni în acelaşi loc peste o oră.

— E preşedintele de Lamoignon! murmură Peyrolles.

Preşedintele salută însoţitoarea şi se pierdu într-o alee laterală.

Gonzague spuse:

— Doamna prinţesă pare să nu fi găsit încă ceea ce caută. Să n-o pierdem din ochi.

Femeia mascată, care era într-adevăr doamna prinţesă de Gonzague, îşi trase pe ochi capişonul dominoului şi se îndreptă către bazin.

Mulţimea era din nou în fierbere. Se anunţa sosirea regentului şi a bunului domn Law, al doilea personaj din regat. Micul rege încă nu conta!

— Monseniorul nu mi-a făcut onoarea să-mi răspundă, stărui totuşi Peyrolles. Treaba cu cocoşatul o facem la noapte?

— Ah! Tare ţi-e frică de cocoşat! Dacă l-aţi fi auzit cum l-am auzit eu… Vorbind despre morminte care se deschid, despre fantome, despre justiţia divină? Cunosc toate astea. Vreau să stau de vorbă cu cocoşatul. Nu, nu va fi la noapte. La noapte vom urma calea pe care ne-a indicat-o. Ascultă-mă cu atenţie şi încearcă să înţelegi. Dacă îşi ţine făgăduiala pe care ne-a făcut-o, şi o va ţine, răspund de asta şi noi ne vom ţine făgăduiala pe care a făcut-o regentul în numele nostru. Un bărbat va veni la serbare, cel mai teribil duşman din viaţa mea, cel care va face pe toţi să tremuraţi ca nişte femei.

— Lagardère! murmură Peyrolles.

Sub candelabrele aprinse, în prezenţa mulţimii oarecum emoţionate şi care aşteaptă nu ştiu ce fel de mare dramă înainte de sfârşitul nopţii vom smulge acestuia masca şi vom spune: Iată-l pe asasinul lui Nevers!

— Ai văzut? întrebă Navailles.

— Pe onoarea mea! S-ar zice că e doamna prinţesă, răspunse Gironne.

— Singură în mijlocul mulţimii, zise Choisy, fără cavaler şi fără paj!

— Caută pe cineva.

— Ei, drăcia dracului! Frumoasă fată! exclamă pe neaşteptate Chaverny, trezit din melancolie.

— Care? Cea cu dominoul roz? E chiar Venus în persoană!

— Nerodule! exclamă Chaverny. Nu vezi că e soţia mareşalului de Tesse care mă caută pe mine, în timp ce soţul ei aleargă după ţar?

— Cincizeci de ludovici că e domnişoara de Clermont!

— O sută că e mareşala!

— Hai s-o întrebăm dacă e domnişoara de Clermont sau mareşală.

Cei doi nebuni se avântară în acelaşi timp. Abia atunci remarcară că frumoasa necunoscută era urmată, de la distanţă, de doi vlăjgani cu spade lungi de peste un metru şi jumătate, care mergeau cu pumnul în şold şi cu nasul în vânt sub mască.

— Drace! ziseră amândoi. Nu e nici domnişoara de Clermont, nici mareşală! E o necunoscută!

Toţi fanfaronii noştri erau adunaţi nu departe de bazin. O vizită făcută la bufetul încărcat cu lichioruri şi prăjituri le-a redat bună dispoziţie.

Oriol, proaspătul gentilom, ardea de dorinţă să facă vâlva cu vreo ispravă pentru a-şi câştiga pintenii de cavalerist.

— Domnilor, spuse el ridicându-se pe vârfuri, n-ar fi mai curând domnişoara Nivelle?

Ori de câte ori pomenea de domnişoara Nivelle, nimeni nu-i răspundea. În şase luni cheltuise pentru ea peste cincizeci de mii de galbeni.

Frumoasa necunoscută părea dezorientată în mijlocul mulţimii. Cerceta grupurile cu privirea. Masca nu izbutea să-i ascundă tulburarea. Cei doi vlăjgani mergeau unul lângă altul, la zece sau doisprezece paşi în urma ei.

— Să ne purtăm corect, frate Passepoil!

— Cocardasse, nobilul meu prieten, să ne purtăm corect.

— Dumnezeule! Nu e cazul să glumim, dragul meu. Diavolul de cocoşat le vorbise în numele lui Lagardère. Ceva le spunea că ochiul sever al unui paznic era aţintit asupra lor. Erau solemni şi ţepeni ca soldaţii de planton. Pentru a putea circula în incinta balului după ordinele primite de la cocoşat, merseră să-şi ia tunicile noi şi să elibereze, cu acelaşi prilej, pe bătrâna François şi pe Berrichon, nepotul ei.

Trecuse o oră de când biata Aurore, pierdută în mulţime, îl căuta zadarnic pe Henri, prietenul ei. O întâlni pe prinţesa Gonzague şi fu cât pe ce să intre în vorbă, deoarece îi era teamă şi nu mai putea suporta privirile tuturor descreieraţilor din jur. Dar ce putea spune unei nobile doamne pentru a-i obţine protecţia? Aurore nu îndrăzni. De altfel, era grăbită să ajungă la rondul Dianei, care era locul de întâlnire.

— Domnilor, zise Chaverny, nu e nici domnişoara de Clermont, nici mareşala, nici Nivelle, nimeni din cele pe care le cunoaştem. E o frumuseţe minunată, necunoscută. O burgheză oarecare n-ar avea această ţinută de regină. O provincială care şi-ar vinde sufletul demonului tot n-ar atinge această graţie fermecătoare. O doamnă de la Curte n-ar putea răspândi această fermecătoare tulburare. Fac o propunere.

— Să auzim, marchize! strigară din toate părţile.

Şi cercul ameninţător se strânse în jurul lui Chaverny.

— Caută pe cineva, nu-i aşa? reluă marchizul.

— Aşa s-ar zice, răspunse Nocé.

— Fără să dea de acel cineva, adăugă Navailles.

Şi toţi ceilalţi:

— Da, da, caută pe cineva.

— Ei bine, domnilor, reluă Chaverny, acest cineva este un nătâng norocos.

— De acord. Dar nu e o propunere.

— E nedrept, reluă micul marchiz, ca un asemenea tezaur să fie acaparat de un oarecine, care nu face parte din venerabila noastră confrerie.

— Nedrept! Arbitrar! Revoltător! Abuziv! răspunseră cu toţii.

— Propun deci, conchise Chaverny, ca frumoasa copilă să nu găsească ce caută.

— Bravo! strigară cu toţii în cor.

— Iată că de astă dată adevăratul Chaverny a reînviat.

— Mai departe, continuă micul marchiz, propun ca în locul acelui oarecine, frumoasa copilă să-l găsească pe unul dintre noi.

— Din nou bravo! Bravissimo! Trăiască Chaverny! Erau cât pe ce să-l poarte în triumf.

— Dar, pe care dintre noi îl va întâlni? zise Navailles.

— Pe mine! Pe mine! Pe mine! strigau cu toţii în acelaşi glas, chiar şi Oriol, noul cavaler, fără pic de respect pentru drepturile domnişoarei Nivelle.

Cu un gest categoric, Chaverny ceru să se facă tăcere.

— Domnilor, zise el, dezbaterile sunt premature. După ce scoatem fata din mâinile paznicilor, sau tragem la sorţi, sau dăm cu zarul, sau tragem paiul scurt din două, şi abia atunci vom şti cine va avea onoarea să-i ţină tovărăşie.

O părere atât de înţeleaptă trebuie să obţină aprobarea generală.

— La atac! strigă Navailles.

— O clipă, domnilor! zise Chaverny. Solicit onoarea să conduc expediţia.

— Aprobat! Aprobat! La atac! Chaverny privi de jur împrejur.

— Problema e să nu facem zarvă, reluă el. Grădina e plină de soldaţi din garda franceză şi ar fi penibil să fim daţi pe uşă afară înaintea supeului. Trebuie să folosim o stratagemă. Aceia dintre voi care au vederea bună nu zăresc la orizont vreun domino roz?

— Domnişoara Nivelle poartă unul, insinua Oriol.

— Uite două, trei, patru! strigară ceilalţi.

— Înţeleg prin asta un domino roz cunoscut de noi.

— Aici, domnişoară Debois! strigă Navailles.

— Acolo, Cidalise! zise Taranne.

— Nu ne trebuie decât un domino. O aleg pe Cidalise, care are aproape aceeaşi talie ca şi frumoasa noastră copilă. Cidalise să fie adusă în faţa mea!

Cidalise era la braţul unui domino bătrân, cel puţin duce sau pair, mucegăit cât patru. Cidalise fu adusă în faţa lui Chaverry.

— Iubito, îi zise micul marchiz, Oriol, care acum este gentilom, îţi promite o sută de pistoli dacă ne serveşti cu dibăcie. E vorba să-i îndepărtăm printr-un şiretlic pe cei doi maţe-fripte puşi pe ceartă de-acolo.

— Şi-o să râdem puţin? întrebă Cidalise.

— Vom muri de râs, răspunse Chaverny.

Capitolul VI - Fata fluviului Mississippi

Oriol nu contestă promisiunea celor o sută de pistoli, fiindcă se spusese cu glas tare că era gentilom. Drăguţa Cidalise nu visa decât pumni şi cucuie, aşa că zise:

— Din moment ce o să râdem puţin, sunt de acord! se strecură din grup în grup, ajunse la punctul stabilit, care era între cei doi profesori de scrimă şi Aurore. În acelaşi timp, o ceată trimisă de generalul Chaverny îi hărţuia pe Cocardasse-junior şi pe fratele Passepoil. O altă ceată făcea manevre pentru a tăia drumul Aurorei.

Cocardasse primi cel dintâi o lovitură de cot. Trase teribila lui înjurătură Dumnezeule şi puse mâna pe spadă, dar Passepoil îi şopti la ureche:

— Să fim corecţi!

Cocardasse îşi stăpâni furia. O lovitură neaşteptată îl făcu pe Passepoil să se clatine.

— Să fim corecţi! zise Cocardasse care-i văzu ochii scânteind.

La fel cum se salută pocăiţii ordinului trapiştilor, cu stoicul: Frate, trebuie să murim!, aşa spuse şi Cocardasse:

— Nu-ţi fie teamă! Să fim corecţi!

Un toc greoi se propti pe laba piciorului gasconului, pe când normandul se împiedica a doua oară, fiindcă i se pusese o teacă de sabie între picioare.

— Să fim corecţi!

Dar urechile celor doi viteji erau roşii ca sângele..

— Iubiţelule, murmură Cocardasse privindu-l jalnic pe Passepoil, la a patra ofensă cred că mă voi supăra, fir-ar să fie!

Passepoil gâfâia ca o focă. Nu răspunse. Dar, când Taranne atacă din nou, imprudentul bancher primi o palmă puternică. Cocardasse scoase un suspin profund de uşurare. Nu era el care începuse. Cu acelaşi pumn îi trimise pe Gironne şi pe nevinovatul Oriol să se rostogolească în praf.

Începu o încăierare. Nu dură decât o clipă, dar a doua ceată condusă de Chaverny în persoană avu vreme să o înconjoare pe Aurore şi s-o abată din drum. Punându-i pe goană pe atacanţi, Cocardasse şi Passepoil priviră înaintea lor. Văzură dominoul roz în acelaşi timp. Era Cidalise, care câştiga sută de galbeni.

Fericiţi că reuşiseră să scape teferi din încăierare, Cocardasse şi Passepoil începură să o supravegheze pe Cidalise, repetând triumfători:

— Să fim corecţi!

În timpul acesta, dezorientată şi nemaivăzându-i pe cei doi protectori, Aurore era obligată să urmeze mişcările celor din jur. Aceştia simulau că se lasă în voia mulţimii şi se îndreptau puţin câte puţin către boschetul situat între fântâna arteziană şi rondul Dianei. În centrul boschetului se afla ghereta meşterului Le Bréant.

Micile alei tăiate în grădina de flori mergeau în serpentină, după moda engleză, care începea să se introducă în Franţa. Mulţimea umplea aleile mari şi lăsa aceste poteci aproape pustii. Mai ales în vecinătatea gheretei meşterului Le Bréant era o boltă de carpeni, care părea a fi un loc tainic.

Aici fu împinsă biata Aurore.

Chaverny îi duse mâna la mască. Ea scoase un ţipăt puternic, fiindcă îl recunoscuse pe tânărul de la Madrid. La strigătul scos de Aurore, uşa gheretei se deschise. Un bărbat înalt, mascat, ascuns sub un amplu domino în negru apăru în prag. Ţinea în mână o sabie.

— Nu vă speriaţi, încântătoare doamnă, zise micul marchiz. Aceşti domni şi cu mine suntem cu toţii admiratorii domniei voastre.

Spunând aceste cuvinte, încercă să-şi treacă braţul în jurul taliei Aurorei, care strigă după ajutor. Strigă doar o singură dată fiindcă Albret, care se strecurase în spatele ei, îi puse o batistă de mătase pe gură. Dar o dată e de ajuns. Dominoul negru îşi puse sabia în mâna stângă. Cu dreapta îl apucă pe Chaverny de ceafă şi-l azvârli la zece paşi. Albret avu aceeaşi soartă.

Zece spade ieşiră din teacă. Dominoul negru, reapucând-o pe a sa în mâna dreaptă, îi dezarma din două lovituri ca de bici pe Gironne şi pe Nocé, care se aflau în faţă. Văzând asta, Oriol nu stătu pe gânduri. Cuprins de frică, proaspătul gentilom o luă la fugă strigând: *"Ajutor!"* Montaubert şi Choisy atacară. Montaubert căzu în genunchi de o lovitură primită peste ureche cu ascuţişul sabiei. Choisy, mai puţin norocos, căpătă o tăietură mare pe obraz.

Gărzile franceze veniră în fuga mare. Alai mult sau mai puţin maltrataţi, eroii noştri se împrăştiară ca un stol de sturzi. Gărzile nu mai găsiră nici picior de om sub bolta de carpeni, fiindcă dominoul şi tânăra fată dispăruseră ca prin farmec.

Auziră doar cum se închidea uşa gheretei meşterului Le Bréant.

— Pe toţi dracii! zise Chaverny regăsindu-l pe Navailles în mulţime.

Ce bruftuială! Vreau să-l întâlnesc pe acest flăcău, măcar să-l felicit pentru mâna lui de fier.

Gironne şi Nocé soseau cu capul plecat. Choisy era într-un colţ, cu batista însângerată pe obraz. Montaubert îşi ascundea cum putea mai bine urechea strivită. Alţi cinci sau şase aveau şi ei de ascuns lovituri, mai mult sau mai puţin vizibile. Doar Oriol, viteazul nostru parvenit, era nevătămat!

Se priviră cu mutre plouate. Expediţia ieşise pe dos şi fiecare dintre ei se întreba cine putea fi acest straşnic luptător. Cunoşteau pe degete toate sălile de scrimă din Paris, care acum

nu mai aveau faima de la sfârşitul secolului trecut. Nu aveau timp de pierdut. Nimeni dintre virtuozii spadei nu era capabil să pună pe fugă opt sau zece purtători de săbii, şi încă fără prea multă greutate. Dominoul negru nu fusese stânjenit nici măcar de faldurile largi ale pelerinei. Abia dacă fandase de două sau de trei ori, dar cu folos.

Un adevărat maestru de prima mână!

Era un străin. Nimeni dintre obişnuiţii sălilor de scrimă, inclusiv profesorii, nu aveau această forţă extraordinară. Adineauri se vorbise despre ducele de Nevers, ucis în floarea vârstei. Iată un bărbat a cărui amintire rămăsese în toate academiile de scrimă, un trăgător iute ca gândul, pe picioare de oţel, cu ochi de linx! Dar era mort şi, desigur, fiecare din cei de faţă putea depune mărturie că dominoul nu era o fantomă.

Pe vremea ducelui de Nevers exista un bărbat chiar mai puternic decât Nevers, fost ofiţer în regimentul de cavalerie uşoară a defunctului rege, pe nume Henri de Lagardère. Dar ce importanţă avea numele teribilului duelgiu? E sigur că derbedeii noştri nu avuseseră noroc în noaptea asta. Cocoşatul îi bătuse cu vorba, iar dominoul negru cu sabia. Aveau de luat două revanşe.

— Baletul! Baletul!

— Alteţa-sa regală! Prinţesele pe aici! Pe aici!

— Domnul Law! Pe aici! Domnul Law, cu milord Staire, ambasadorul reginei Anna a Angliei!

— Nu mai împingeţi, ce dracu! Loc pentru toată lumea!

— Neîndemânaticule! Mojicule! Obraznicule!

Şi restul, adevărata plăcere a gloatei: coate rupte, picioare strivite, femei sufocate!

Din adâncul mulţimii se auzeau strigăte ascuţite. Femeile simple au pasiunea de a se pierde în masă. Ele nu văd absolut nimic, suferă martiriul, dar nu pot rezista atracţiei acestui supliciu.

— Domnul Law! Uite-l pe domnul Law, care se urcă pe espada regentului!

— Aceea în domino gri-deschis este doamna de Parabére.

— Aceea în domino cafeniu este doamna ducesă de Phalaris.

— Cât de roşu e domnul Law! O fi mâncat bine!

— Cât de palid e domnul regent, o fi avut veşti proaste din Spania!

— Linişte! Baletul! Baletul!

Aşezată în jurul bazinului, orchestra atacă primul acord, *primul arcuş*, despre care se mai vorbea în provincie cu cincisprezece sau douăzeci de ani în urmă.

Estrada se ridica înspre palat, cu spatele la el. Era ca o cocină împodobită cu femei. De partea opusă, o cortină de fundal se ridică încet, printr-un mecanism invizibil. Pe ea era pictat, fireşte, un peisaj din Luisiana, păduri virgine înălţându-se spre cer copaci gigantici în jurul cărora lianele se încolăceau ca nişte şerpi boa. Cât vedeai cu ochii, păşuni întinse, munţi albaştri şi imensul fluviu de aur, Mississippi, părinte al apelor.

Pe malurile sale se vedeau scene şi, peste tot, acel verde delicat, îndrăgit îndeosebi de pictorii secolului al XVIII-lea. Urmau crânguri încântătoare, amintind de paradisul terestru, întretăiate de grote tapisate cu muşchi, unde Calypso l-ar fi putut aştepta pe tânărul şi impasibilul Telemac.

Dar nici o nimfă din mitologie: culoarea locală încerca să se nască. Tinere indiene rătăceau sub frumoasa umbră a copacilor, cu eşarfe presărate cu paiete şi pene strălucitoare în cunună. Tinere mame atârnau cu graţie leagănele noului născut de crengile laurului legănat de briză. Războinici trăgeau cu arcul sau aruncau securea, bătrâni fumau luleaua păcii în jurul focului de sfat.

De sub scenă se ridicau ca din pământ, în acelaşi timp cu cortina de fundal, diferite decoruri, astfel încât statuia fluviului Mississippi, plasată în centrul bazinului, era încadrată de un splendid peisaj. Aplauze răsunară din toate părţile, atât în jurul estradei, cât şi de la un capăt la altul al grădinii.

Oriol era înnebunit. Tocmai o văzuse intrând în scenă pe domnişoara Nivelle, care avea rolul principal în balet, rolul fetei fluviului Mississippi.

Din întâmplare şedea între domnii baroni de Barbanchois şi de la Hunaudaye.

— Ei, zise el dând fiecăruia o lovitură cu cotul, cum vi se pare?

Cei doi baroni, amândoi cocoţaţi pe vârful picioarelor ca nişte cocostârci, coborâră până la el o privire dispreţuitoare.

— Are stil? continuă grasul perceptor. E bine conturat? E uşuratic? E captivant? E strălucitor? Numai fusta costumului m-a costat o sută treizeci de galbeni. Brâul valorează o sută. Diadema face cât o acţiune întreagă. Bravo, adorat-o! Bravo!

Cei doi baroni se priviră peste capul lui.

— O făptură atât de frumoasă! zise baronul de Barbanchois.

— Să-şi ia ţoale de la asemenea firmă! continuă baronul de la Hunaudaye.

Amândoi se priviră cu tristeţe pe deasupra capului pudrat al grasului perceptor şi adăugară la unison:

— Unde o să ajungem, domnule baron? Unde o să ajungem?

Un tunet de aplauze răspunse la primul bravo lansat de Oriol. Domnişoara Nivelle era încântătoare şi dansul de pe malul apei, printre nuferi şi ovăz sălbatic, fu găsit fermecător.

Pe cuvânt, acest domn Law era într-adevăr grozav că născocise o ţară unde se dansa atât de bine. Mulţimea se întorcea spre el, numai zâmbete. Mulţimea era amorezată de el. Mulţimea nu-şi încăpea în piele de bucurie.

Se aflau totuşi acolo două suflete care nu-şi găseau locul şi nu luau parte la fericirea generală. Cocardasse şi Passepoil o urmaseră cu religiozitate, vreo zece minute, pe domnişoara Cidalise şi dominoul ei roz. Apoi, dominoul roz al domnişoarei Cidalise dispăru pe neaşteptate, ca şi cum ar fi înghiţit-o pământul.

Asta s-a petrecut la intrarea unui fel de cort din hârtie gofrată reprezentând frunze de palmieri, aflat în spatele bazinului. Când Cocardasse şi Passepoil voiră să intre, doi ostaşi din gardă le încrucişară baionetele sub bărbie. Cortul servea drept lojă dansatoarelor din corpul de balet.

— Dumnezeule! Dragi camarazi… încercă să spună Cocardasse.

— Luaţi-vă tălpăşiţa! li se răspunse.

— Viteazule… zise la rândul său Passepoil.

— Căraţi-vă!

Se priviră cu o mutră jalnică. De astă dată era clar: lăsaseră să zboare pasărea a cărei pază le fusese încredinţată. Totul era pierdut!

Cocardasse îi întinse mâna lui Passepoil.

— Ei, dragul meu, zise el cu adâncă melancolie, am făcut c-am putut.

— N-am avut noroc, asta-i tot, ripostă normandul.

— Nu-ţi fie teamă. S-a terminat cu noi! Să mâncăm bine, să bem zdravăn cât timp suntem aici şi-apoi, pe legea mea, *Va à Dios*, cum se zice acolo.

Fratele Passepoil scoase un mare suspin.

— Îl voi ruga numai, zise el, să mă trimită pe lumea cealaltă cu o lovitură straşnică în piept. Cred că puţin îi pasă unde loveşte.

— De ce în piept? întrebă gasconul.

Passepoil avea lacrimi în ochi, ceea ce nu-l înfrumuseţa deloc. Cocardasse fu nevoit să-şi mărturisească în această clipă că nu văzuse niciodată un om mai urât decât iubiţelul său.

Iată totuşi ce răspunse Passepoil plecându-şi cu modestie ochii fără gene:

— Doresc, nobilul meu prieten, să mor de o lovitură dată în piept, deoarece, fiind îndeobşte deprins să plac femeilor, mi-ar fi silă să mă gândesc că una sau mai multe persoane de acest sex, căreia i-am închinat viaţa, ar putea să mă vadă desfigurat după moarte.

— Vai de păcatele noastre, sărman porumbel! mormăi Cocardasse.

Dar nu avu putere să râdă.

Amândoi începură să se învârtească în jurul bazinului. Semănau cu doi somnambuli mergând fără să audă şi fără să vadă.

Baletul intitulat Fata fluviului Mississippi era oarecum bizar. Nu se mai văzuse ceva asemănător de când fusese inventat baletul.

Fata fluviului Mississippi, sub frumoasele trăsături ale domnişoarei Nivelle, după ce zbură printre trestii, nuferi şi ovăz sălbatic, îşi chemă cu graţie prietenele, probabil nepoate ale fluviului Mississippi, care veniră în fuga mare, ţinând în mână ghirlande de flori.

Toate aceste fete sălbatice, printre care se aflau Cidalise, domnişoarele Desbois, Duptant, Fleury şi celelalte celebrităţi ale epocii, dansau împreună, spre satisfacţia tuturor. Însemna că erau fericite şi libere pe acest ţărm înflorit. Deodată se avântară din stufăriş mai mulţi indieni groaznici, aproape goi, purtând

coarne pe cap. Nu ştim ce grad de rudenie aveau cu fluviul Mississippi, dar, oricum, arătau îngrozitor.

Ţopăind, gesticulând, executând paşi înfricoşători, primitivii se apropiară de tinere şi începură să le ucidă cu securea, pentru a le mânca. Pentru a explica bine situaţia, călăii şi victimele dansară un menuet, care fu bisat.

Dar, în clipa când bietele fete urmau să fie devorate, vierile tăcuseră şi, din depărtare, izbucni o fanfară de trâmbiţe.

O trupă de marinari francezi năvăli pe plajă, dansând cu vigoare o recentă gigă. Sălbaticii, dansând mereu, le arătară pumnul şi fetele dansară şi mai cu foc, ridicând mâinile spre cer. O bătălie dansantă. În timpul bătăliei, căpetenia francezilor şi căpetenia sălbaticilor avură o luptă ieşită din comun, în pas de doi. Victoria francezilor fu înfăţişată printr-o bucurie, fuga sălbaticilor printr-un ocurante, apoi prin ghirlande, reprezentând fără echivoc instaurarea civilizaţiei pe aceste meleaguri sălbatice.

Cel mai frumos tablou din spectacol a fost finalul. Tot ce a precedat nu era nimic pe lângă final. Sfârşitul baletului dovedea că autorul libretului era un om de geniu. Iată cum era finalul:

Dansând cu o îndârjire imperturbabilă, fata fluviului Mississippi îşi azvârlea ghirlande şi luă o cupă de carton. Urcă, dansând, poteca abruptă care ducea la statuia zeului, tatăl ei. Ajunsă acolo, se ţinea pe vârful unui singur picior şi îşi umplea cupă cu apa fluviului. Făcea o piruetă. După care, cu ajutorul apei magice, pe care o dobândise, fata fluviului Mississippi îi stropea pe francezii care dansau în partea de jos. Miracol! Din cupă nu cădea apă, ci o ploaie de monede de aur. Dispreţuiţi fie aceia care nu pricepură aluzia delicată şi bine adusă din condei! Dans frenetic pe malul fluviului, ridicând de jos banii de aur; bal al tuturor nepoatelor fluviului Mississippi, al marinarilor şi chiar al sălbaticilor, care, reveniţi la sentimente mai bune, îşi aruncau coarnele în fluviu.

A fost un succes nemaipomenit. Când corpul de balet dispăru; în tufăriş, trei sau patru mii de glasuri emoţionate strigară: ...Trăiască domnul Law!

Dar nu era încă sfârşitul. Urmă o cantată. Şi cine cânta? Ghiciţi? Statuia! Statuia era signora Angelini solista contralto de la Operă.

Cantatele, spun mulţi oameni, sunt poeme obositoare. Dar noi nu suntem de această părere. O cantată fără defecte valorează cât o singură tragedie. E părerea noastră şi avem curajul să o spunem.

Cantata era şi mai ingenioasă decât baletul, dacă aşa ceva ar fi cu putinţă. Vorbind despre bunul domn Law, geniul Franţei spunea:

Şi fiul nemuritor al Caledoniei,
Spre ţărmuri galice trimis de zei,
Aduse belşugul în carul armoniei...

Mai era o strofă pentru tânărul rege şi un cuplet pentru regent. Toată lumea trebuia să fie mulţumită.

Când zeul îşi termină cântată, fu scos din post şi balul continuă.

În timpul reprezentaţiei, domnul de Gonzague fu obligat să ia loc pe estradă. Conştiinţa îi spunea că s-ar putea produce o schimbare în atitudinea regentului faţă de el. Dar alteţa-sa regală îl primi excelent. Neîndoielnic că nu fusese încă pus în gardă. Înainte de a se urca pe estradă, Gonzague îi încredinţa lui Peyrolles misiunea de a nu o pierde din ochi pe doamna prinţesă şi de a fi înştiinţat fără întârziere dacă vreun necunoscut s-ar apropia de ea. Nu primi nici o înştiinţare în timpul reprezentaţiei. Aşadar, totul se desfăşura sub cele mai bune auspicii.

După reprezentaţie, Gonzague îl întâlni pe omul său de încredere în cortul indian de lângă rondul Dianei. Doamna prinţesă se afla acolo singură, stând deoparte. Aştepta.

În momentul când Gonzague urma să se retragă, pentru a nu speria prin prezenţa lui vânatul pe care voia să-l prindă în capcană, trupa nebună a smintiţilor noştri năvăli în cort, râzând în hohote, uitaseră de boroboaţa făcută şi spuneau lucruri cum nu se poate mai urâte despre balet şi despre cantată. Chaverny imita mormăitul sălbaticilor. Nocé cânta:

Şi fiul nemuritor al Caledoniei... etc.

— Succes nemaipomenit! strigă micul Oriol. Bis! Bis! Dar la reuşită a contribuit şi îmbrăcămintea!

— În consecinţă, şi tu! conchiseră cu toţii. Să-l glorificăm!

— Pentru fiul nemuritor din piaţa Maubert!

Văzându-l pe Gonzague, toţi tăcură. Fiecare luă o atitudine demnă de un curtean, cu excepţia lui Chaverny, şi îi aduseră omagii.

— În sfârşit, vă vedem, vere! zise Navailles. Eram îngrijoraţi. Nu există adevărată petrecere fără iubitul nostru prinţ! exclamă Oriol.

— Ah! Vere, zise Chaverny cu seriozitate, ştii ce se petrece? Se petrec multe, replică Gonzague.

— Cu alte cuvinte, ai fost informat despre cele întâmplate adineauri chiar în acest loc? reluă Chaverny.

— Am raportat monseniorului, zise Peyrolles.

— Ai vorbit şi despre bărbatul cu sabie de marinar? întrebă Nocé.

— Vom râde mai târziu, zise Chaverny, protecţia regentului este ultimul meu patrimoniu, cu toate că o am prin a doua mână. Ţin ca ilustrul meu văr să rămână bine văzut la Curte. Dacă l-ar putea ajuta pe regent în cercetările sale…

— Suntem cu toţii la dispoziţia prinţului, ziseră desfrânaţii.

— De altfel, continuă Chaverny, afacerea Nevers, care revine la suprafaţă după atâţia ani, mă interesează că cel mai bizar dintre toate romanele. Vere, ai vreo bănuială?

— Nu, răspunse Gonzague.

Apoi, întrerupându-se deodată, ca şi cum i-ar fi venit o idee, adăugă:

— Ba da, există un bărbat…

— Care bărbat?

— Sunteţi prea tineri, nu l-aţi cunoscut.

— Cum se numeşte?

— Acest om, gândi cu glas tare Gonzague, ar putea să ne spună ce mâna l-a lovit pe sărmanul meu prieten, Philippe de Nevers.

— Cum îl cheamă? repetară mai multe glasuri.

— Cavalerul Henri de Lagardère.

— E aici! exclamă fără să gândească Chaverny. Sunt sigur, e dominoul negru.

— Ce vrei să spui? întrebă Gonzague cu vioiciune. L-ai văzut?

— O prostie! Nu-l cunosc pe acest Lagardère, cum nu-i cunosc pe Adam şi Eva, vere, dar dacă, din întâmplare, ar fi aici la bal…

— Dacă ar fi aici, la bal, termină prinţul de Gonzague, aş lua asupra mea misiunea să-l arăt alteţei-sale regale pe asasinul lui Philippe de Nevers!

— Iată-mă! rosti în spatele lui un glas bărbătesc şi profund.

Acest glas îl făcu pe Gonzague să tresară atât de violent, încât Nocé fu obligat să-l sprijine.

Prinţul de Gonzague întârzie o clipă înainte de a se întoarce. Văzându-i tulburarea, curtenii rămaseră uluiţi şi încremeniţi. Chaverny încruntă din sprâncene.

— Omul acesta se numeşte Lagardère? întrebă el punând mâna pe garda sabiei.

Gonzague se întoarse în sfârşit şi aruncă o privire către bărbatul care rostise cuvintele: Iată-mă! Omul stătea în picioare, nemişcat, cu braţele încrucişate pe piept şi fără gânduri ascunse.

Gonzague zise încetişor:

— Da, el este!

La numele de Lagardère, prinţesa, care de la începutul scenei rămăsese în acelaşi loc, pierdută în gânduri, păru că se trezeşte. Ascultă şi totuşi nu îndrăznea să se apropie. Viitorul ei se afla în mâinile acestui om.

Lagardère purta un costum de curte din satin alb, brodat cu fir de argint. Era acelaşi frumos Lagardère, frumosul Lagardère dintotdeauna. Fără să piardă nimic din supleţe, talia luase amploare şi splendoare. Pe obraz i se citeau inteligenţa virilă, voinţa neclintită. Focul din privire era temperat de ceva ce nu se poate defini, un fel de tristeţe resemnată şi blândă. Suferinţa prieşte sufletelor alese: era un suflet mare, care îndurase multe. Dar avea un trup de bronz. La fel cum vântul, ploaia, ninsoarea şi furtuna alunecă pe fruntea statuilor, timpul, oboseala, durerea, bucuria şi pasiunea alunecaseră pe fruntea lui înaltă, fără să lase urme.

Era frumos, era tânăr. Nuanţa de brun-auriu cu care soarele Spaniei îi zugrăvise obrazul se potrivea părului blond, alcătuind un contrast puternic: părul mătăsos încadra trăsăturile mândru bronzate ale unui soldat.

La bal se mai vedeau costume la fel de bogate, la fel de strălucitoare ca al lui Lagardère, dar nimeni nu le purta cu aceeaşi eleganţă. Lagardère avea înfăţişarea unui rege.

Lagardère nici nu răspunse la gestul fanfaron al micului marchiz de Chaverny. Aruncă o privire rapidă înspre prinţesă, ca

pentru a-i spune: *"Aşteptaţi-mă"*, apoi îl apucă de braţ pe Gonzague şi-l trase deoparte.

Gonzague nu opuse rezistenţă. Peyrolles zise încetişor:

— Domnilor, fiţi gata!

Unii îşi scoaseră săbiile din teacă. Doamna de Gonzague se aşeză între grupul format de soţul ei vorbind cu Lagardère şi banda de aiuriţi.

Cum Lagardère nu scotea o vorbă, Gonzague îl întrebă cu glas schimbat:

— Domnule, ce vreţi de la mine?

Stăteau sub un lampadar. Feţele lor primeau deopotrivă intensitatea luminii. Amândoi erau palizi şi privirile lor se ciocneau. După o clipă, ochii obosiţi ai prinţului de Gonzague clipiră, apoi se plecară în jos. Lovi furios din picior şi încercă să-şi elibereze braţul, spunând pentru a doua oară:

— Domnule, ce vreţi de la mine?

Îl reţinea pe loc o mână de oţel. Nu numai că nu reuşi să se desprindă, dar se văzu lesne un lucru bizar. Fără să-şi piardă cumpătul, Lagardère începu să-i strângă mâna. Strivit în această menghină. Încheietura mâinii lui Gonzague se convulsionă.

— Mă doare! murmură el, în timp ce sudoarea îi picura de pe frunte.

Henri rămase tăcut şi strânse mai tare. De durere, Gonzague scoase un strigăt înăbuşit. Degetele-i crispate se destinseră, fără voia lui; degetele de la mâna dreaptă. Atunci, mereu calm, mereu tăcut, Lagardère îi smulse mănuşa.

— Tolerăm insultă, domnilor! strigă Chaverny, care făcu un pas înainte, cu sabia scoasă.

— Spuneţi oamenilor domniei-voastre să stea liniştiţi! ordonă Lagardère.

Prinţul de Gonzague se întoarse către oamenii săi de încredere şi le zise:

— Domnilor, vă rog, nu vă amestecaţi.

Mâna îi era dezgolită. Lagardère puse degetul pe o cicatrice lungă pe care Gonzague o avea la începutul încheieturii mâinii.

— Eu am făcut asta! murmură el cu emoţie profundă.

— Da, dumneavoastră, replică Gonzague, ai cărui dinţi scrâşneau fără voia lui. N-am uitat-o. De ce aveţi nevoie să mi-o amintiţi?

— E pentru prima oară când ne vedem faţă în faţă, domnule de Gonzague, răspunse domol Henri. Dar nu va fi ultima. Până acum n-am avut decât bănuieli. Aveam nevoie de o certitudine. Sunteţi ucigaşul lui Nevers!

Gonzague avu un râs convulsiv.

— Sunt prinţul de Gonzague, rosti el cu glas înăbuşit, dar ridicând capul: Am destule milioane pentru a cumpăra toată magistratura care mai există pe pământ, iar regentul nu vede decât prin ochii mei. Împotriva mea nu aveţi în ultimă instanţă, decât un singur mijloc: sabia. Scoateţi sabia din teacă. Vă provoc la duel!

— Domnule de Gonzague, răspunse prompt Lagardère, încă nu v-a sunat ceasul din urmă. Voi alege locul şi momentul. V-am spus o dată: Dacă nu veniţi la Lagardère, Lagardère va veni la dumneavoastră. N-aţi venit, iată-mă! Dumnezeu e drept. Philippe de Nevers va fi răzbunat.

Dădu drumul mâinii lui Gonzague, care se trase iute înapoi cu câţiva paşi.

Lagardère terminase cu el. Se întoarse către prinţesă şi salută cu respect.

— Doamnă, zise el, sunt la dispoziţia domniei-voastre.

Prinţesa se avântă spre soţul ei şi îi zise la ureche:

— Dacă întreprindeţi ceva împotriva acestui om, domnule, mă veţi găsi în cale!

Apoi reveni la Lagardère şi îi întinse mâna.

Gonzague era destul de tare pentru a-şi ascunde furia care făcea să-i clocotească sângele în vine. Înapoindu-se la complicii săi, zise:

— Domnilor, omul acesta vrea să vă ia totul dintr-o dată, averea şi viitorul. Dar omul acesta e nebun, şi hazardul ni-l dă pe mână. Urmaţi-mă!

Merse direct spre peron şi porunci să i se deschidă uşa apartamentului regentului.

În palat şi sub corturile impunătoare ridicate în curţi se anunţase supeul. Grădina devenea pustie. Nu mai era nimeni în desişuri. Abia se mai zăreau câţiva întârziaţi pe marile alei. Printre ei am fi recunoscut pe domnul baron de Barbanchois şi pe domnul baron de la Hunaudaye, care se grăbeau, şontâc-şontâc, repetând:

— Unde o să ajungem, domnule baron? Unde o să ajungem?

— La supeu, le răspunse domnişoara Cidalise, care trecea la braţul unui muşchetar.

Lagardère şi doamna prinţesă se aflară curând singuri sub bolta de carpeni, care se întindea în spatele străzii Richelieu.

— Domnule, zise prinţesa, al cărei glas tremura de emoţie, am auzit adineauri numele domniei-voastre. După douăzeci de ani, glasul domniei-voastre a trezit în mine o amintire sfâşietoare. Domnia-voastră aţi fost, sunt sigură, domnia-voastră aţi primit-o în braţe pe fiica mea la castelul Caylus-Tarrides.

— Într-adevăr, eu am fost acela, răspunse Lagardère.

— De ce m-aţi înşelat atunci, domnule? Răspundeţi cu sinceritate, vă implor!

— Pentru că m-a inspirat bunătatea lui Dumnezeu, doamnă. Dar e o poveste lungă, ale cărei detalii le veţi cunoaşte mai târziu. L-am apărat pe soţul domniei-voastre, am auzit ultimele lui cuvinte, v-am salvat fiica, doamnă. Trebuie să ştiţi mai mult ca să aveţi încredere în mine?

Prinţesa îl privi.

— Dumnezeu v-a pus pe frunte loialitatea, murmură ea, dar nu ştiu nimic şi am fost atât de des înşelată!

Lagardère era de felul lui rezervat, iar acest fel de a-i vorbi îl făcu aproape ostil.

— Am dovezi privind naşterea fiicei domniei-voastre, zise el.

— Acele cuvinte pe care le-aţi rostit: Iată-mă…

— Le-am aflat, doamnă, nu din gura soţului domniei-voastre ci din gura asasinilor.

— Le-aţi rostit şi în şanţurile castelului Caylus?

— În acest fel i-am dat fiicei domniei-voastre a doua viaţă doamnă.

— Cine a rostit chiar astăzi, lângă mine, aceste cuvinte în marile saloane ale palatului Gonzague?

— Un alt eu.

Prinţesa părea că îşi caută cuvintele. Fără îndoială, întrevederea între salvator şi mamă ar fi trebuit să fie o lungă şi înflăcărată manifestare de sentimente. Se angaja între ei un fel de conflict diplomatic, al cărui deznodământ trebuia să ducă la o

ruptură morală. De ce? Fiindcă între ei se afla o comoară de care amândoi erau geloşi deopotrivă. E-adevărat că salvatorul avea drepturi, dar şi mama.

— Doamnă, reluă Lagardère cu răceală, aveţi îndoieli în privinţa identităţii fiicei domniei-voastre?

— Nu, răspunse doamna de Gonzague. Ceva îmi spune că fiica mea, biata mea fiică, este într-adevăr în mâinile domniei-voastre. Ce preţ îmi cereţi pentru această imensă binefacere? Nu vă fie teamă să vă ridicaţi prea sus pretenţiile, domnule. V-aş da jumătate din viaţă.

Se arăta mama, dar şi schimnica. Rănea fără să-şi dea seama. Nu mai cunoştea lumea. Lagardère îşi reţinu o replică amară şi se înclină fără să scoată un cuvânt.

— Unde e fiica mea? întrebă prinţesa.

— Mai întâi, răspunse Henri, trebuie să consimţiţi să mă ascultaţi.

— Cred că vă înţeleg, domnule. Dar v-am mai spus…

— Nu, doamnă, întrerupse cu severitate Henri, nu mă înţelegeţi. Şi mi-e teamă că nu aveţi putinţa să mă înţelegeţi.

— Ce vreţi să spuneţi?

— Fiica domniei-voastre nu-i aici, doamnă.

— Se află la domnia-voastră! exclamă prinţesa cu un gest de trufie.

Apoi, stăpânindu-se:

— E foarte simplu, zise ea. Aţi vegheat asupra fiicei mele de la naştere, nu v-a părăsit niciodată?

— Niciodată, doamnă.

— E deci firesc să fie la domnia-voastră. Bănuiesc că aveţi servitori!

— Când fiica domniei-voastre a împlinit doisprezece ani, am luat în casa mea o bătrână şi devotată slujnică a primului vostru soţ, doamna Françoise.

— Françoise Berrichon! exclamă prinţesa cu vioiciune.

Apoi, luând mâna lui Lagardère, adăugă:

— Domnule, iată un gest de gentilom. Vă mulţumesc.

La aceste cuvinte, inima lui Henri se strânse ca la o insultă. Doamna de Gonzague era prea preocupată pentru a-şi da seama..

— Conduceţi-mă la fiica mea, zise ea. Sunt gata să vă urmez

— Eu nu sunt gata, replică Lagardère.

Prinţesa îşi desprinse braţul care era sub al lui Henri.

— Ah! Nu sunteţi gata! zise ea, cuprinsă deodată de toate temerile.

Îl privea în faţă cu un fel de spaimă. Lagardère adăugă:

— Suntem înconjuraţi de mari primejdii, doamnă.

— În jurul fetei mele? Sunt aici, o voi apăra.

— Domnia-voastră? zise Lagardère, care nu se putu opri să izbucnească. Domnia-voastră, doamnă?

Ochii îi scânteiau.

— Nu v-aţi pus niciodată această întrebare atât de firească pentru o mamă: de ce a întârziat atât de mult acest om să-mi înapoieze fiica?

— Da, domnule, mi-am pus-o.

— Dar nu mi-aţi adresat-o, doamnă.

— Fericirea mea e în mâinile domniei-voastre, domnule.

— Şi vă e teamă de mine?

Prinţesa nu răspunse. Henri schiţă un zâmbet plin de tristeţe.

— Dacă mi-aţi fi adresat această întrebare, zise el cu fermitate moderată de un dram de compătimire, v-aş fi răspuns deschis, atât cât mi-ar fi îngăduit respectul şi curtoazia.

— V-o adresez, răspundeţi-mi punând deoparte, dacă vreţi curtoazia şi respectul.

— Doamnă, zise Lagardère, am întârziat atât de mulţi ani să vă înapoiez fiica, întrucât în depărtarea exilului mi-a sosit o veste, o veste stranie, căreia n-am vrut mai întâi să-i dau crezare, şi care, într-adevăr, era de necrezut. Văduva lui Nevers îşi schimbase numele, văduva lui Nevers se numea prinţesa de Gonzague!

Prinţesa plecă capul şi obrazul i se roşi.

— Văduva lui Nevers! repetă Henri. Doamnă, când am luat informaţii, când n-a mai încăput nici o îndoială că vestea era adevărată, mi-am zis: fiica lui Nevers va avea drept adăpost palatul de Gonzague?

— Domnule! încercă să spună prinţesa.

— Nu ştiţi multe lucruri, doamnă, o întrerupse Henri. Nu ştiţi de ce vestea căsătoriei domniei-voastre mi-a revoltat conştiinţa, ca şi cum ar fi fost vorba de un sacrilegiu. Nu ştiţi de ce prezenţa în palatul Gonzague a fiicei aceluia care a fost

prietenul meu timp de o oră, şi care m-a numit fratele lui în ultima clipă a vieţii, îmi părea o jignire gravă adusă mormântului său, o hulire odioasă şi nelegiuită.

— Şi nu-mi veţi spune, domnule? întrebă prinţesa, ai cărei ochi scânteiau nedesluşit.

— Nu, doamnă. Această primă şi ultimă întrevedere va fi scurtă. Vom discuta numai lucruri indispensabile. Îmi dau seama, cu regret şi cu resemnare, că nu suntem făcuţi să ne înţelegem. Când am aflat această veste, mi-am mai pus o altă întrebare. Cunoscând mai bine ca domnia-voastră puterea duşmanilor fiicei voastre, m-am întrebat: cum îşi va putea apăra copilul aceea care n-a ştiut să se apere pe ea însăşi?

Prinţesa îşi acoperi obrazul cu amândouă mâinile.

— Domnule, domnule, strigă ea cu vocea întretăiată de plâns, îmi sfâşiaţi inima!

— Ferească Dumnezeu, nu asta mi-e intenţia, doamnă!

— Nu ştiţi ce fel de om era tatăl meu, nu puteţi înţelege durerea resimţită în singurătatea mea, constrângerea folosită, ameninţările…

Lagardère se înclină adânc.

— Doamnă, zise el cu un ton de sincer respect, ştiu eu cu câtă sfânta dragoste îl iubeaţi pe domnul duce de Nevers. Întâmplarea care mi-a pus în mâini leagănul fiicei voastre m-a făcut să intru fără voia mea în tainele unui suflet pur. Ştiu că îl iubeaţi cu ardoare, profund. Asta îmi dă dreptate, doamnă, căci sunteţi o fiinţă nobilă, căci aţi fi fost o soţie fidelă şi curajoasă. Şi, totuşi, aţi cedat violenţei.

— Pentru a face să se constate prima mea căsătorie şi naşterea fiicei mele.

— Legea franceză nu admite acest mijloc tardiv. Adevăratele dovezi ale căsătoriei domniei-voastre şi ale naşterii Aurorei le am eu.

— Mi le veţi da! strigă prinţesa.

— Da, doamnă. Spuneam adineauri că, în pofida amintirilor atât de recente ale unei fericiri pierdute, aţi cedat violenţei. Ei bine! Violenţa folosită împotriva mamei n-ar putea fi reînnoită faţă de fiică? N-am avut, nu am oare dreptul de a prefera protecţia mea oricăreia, eu, care nu m-am dat înapoi în faţa forţei, eu care, de foarte tânăr, aveam ca jucărie o sabie, eu care spun violenţei: fii binevenită, tu eşti mediul în care trăiesc!

Prinţesa tăcu câteva secunde înainte de a răspunde. Îl privea cu adevărată spaimă.

— Oare am ghicit? zise ea încetişor în cele din urmă. Oare veţi refuza să-mi înapoiaţi fiica?

— Nu, doamnă, nu voi refuza să v-o înapoiez. Am făcut patru sute de leghe şi mi-am riscat capul să v-o înapoiez. Dar am de îndeplinit o misiune. Sunt optsprezece ani de când o apăr pe fiica domniei-voastre. Viaţa ei îmi aparţine de zece ori, fiindcă am salvat-o de zece ori.

— Domnule, domnule, exclamă biata mamă, oare pot şti dacă trebuie să vă ador sau să vă urăsc? Inima-mi se avânta spre domnia-voastră şi mi-o respingeţi. Aţi salvat viaţa copilului meu, aţi apărat-o…

— Şi o voi apăra, doamnă, întrerupse cu răceală Henri.

— Chiar împotriva mamei ei? zise prinţesa, care se ridică.

— Poate, zise Henri. Asta depinde de mama ei.

Un fulger de ură ţâşni din ochii prinţesei de Gonzague.

— Vă jucaţi cu disperarea mea! murmură ea. Explicaţi-vă, nu vă înţeleg.

— Am venit să mă explic, doamnă, şi mă grăbesc să isprăvesc explicaţia. Binevoiţi deci să mă ascultaţi. Nu ştiu cum mă judecaţi. Cred că mă judecaţi greşit. Astfel se poate, în anumite cazuri, să ocoleşti prin mânie corvoada recunoştinţei. Cu mine, doamnă, nu se poate ocoli nimic. Drumul meu e trasat dinainte. Îl urmez. Cu atât mai rău dacă există obstacole. Trebuie să se ţină se mă de mine. Am drepturi de tutore.

— De tutore! exclamă prinţesa.

— Ce alt nume poate fi dat unui om care, pentru a împlini ruga unui muribund, îşi distruge propria-i viaţă şi se dăruie în întregime semenului? Nu-i aşa, doamnă, că acest titlu de tutore reprezintă prea puţin? Din această cauză aţi protestat, sau, oare, tulburarea vă orbeşte şi n-aţi înţeles jurământul meu, împlinit cu evlavie, şi optsprezece ani de ocrotire neîncetată mi-au dat o autoritate egală cu a domniei-voastre?

— Oh! protestă doamna de Gonzague.

— Autoritatea care este mai presus de a domniei-voastre, termină Lagardère ridicând glasul. Fiindcă autoritatea delegată solemn de tatăl muribund este de ajuns pentru a compensa prestigiul vostru de mamă. Şi, în plus, mi-am plătit acest drept cu preţul unei treimi din existenţă. Asta, doamnă, nu-mi dă

decât un drept: să veghez cu mai multă grijă, cu mai multă tandreţe, cu mai multă solicitudine asupra orfanei. Pretind să folosesc acest drept faţă de însăşi mama ei.

— N-aveţi încredere în mine? murmură prinţesa.

— Azi-dimineaţă aţi spus, eu am auzit, ascuns acolo, în mulţime, aţi spus: Dacă fiica mea ar uita chiar o clipă mândria obârşiei ei, mi-aş acoperi obrazul cu un văl şi aş spune: Nevers a murit în întregime!

— Oare trebuie să-mi fie teamă?... voi să întrerupă prinţesa ridicând din sprâncene.

— Nu trebuie să vă temeţi de mine, doamnă! Fiica lui Nevers a rămas sub paza mea, pură ca îngerii din cer.

— Ei bine, domnule, în acest caz...

— Ei bine, doamnă, dacă domnia-voastră nu trebuie să vă temeţi de nimic, mie însă trebuie să-mi fie frică.

Prinţesa îşi muşcă buzele. Se putea vedea că doamna de Gonzague nu-şi putea stăpâni multă vreme furia. Lagardère reluă:

— Am sosit încrezător, fericit, plin de speranţe. Dar această frază mi-a îngheţat inima, doamnă. Fără cele spuse, fiica ar fi fost deja în braţele domniei-voastre. Cum! se întrerupse el cu înflăcărare, acest gând v-a venit înaintea oricărui altul? Chiar înainte de a vă fi văzut fiica, unicul vostru copil, orgoliul doamnei-voastre vorbea mai tare decât dragostea? Nobilă doamnă îmi arăta blazonul când căutam inima mamei! Vă repet: mi-e teamă. Nu fiindcă nu sunt femeie, ci pentru că înţeleg în alt fel dragostea mamei, pentru că, dacă mi s-ar spune: *"Fiica domniei-voastre se află aici*, *fiica domniei-voastre*, *unicul copil al omului pe care l-aţi adorat*, *îşi va pune fruntea pe pieptul domniei-voastre*, *lacrimile voastre de fericire se vor amesteca*..." dacă mi s-ar spune asta, doamnă, cred că n-aş fi avut decât un singur gând, unul singur, care m-ar fi îmbătat de fericire: să îmbrăţişez, să-mi îmbrăţişez copilul!

Prinţesa plângea, dar orgoliul ei nu voia să lase să i se vadă lacrimile.

— Nu mă cunoaşteţi, zise ea, şi mă judecaţi!

— Vă judec, doamnă, pentru ceea ce aţi spus. Dacă ar fi vorba de mine, aş aştepta. Dar e vorba despre ea şi n-am vreme să aştept. Ce destin ar avea copilul în această casă unde nu sunteţi stăpâna? Ce garanţii îmi puteţi da împotriva celui de-al

doilea soţ şi împotriva domniei-voastre înşivă? Vorbiţi: sunt întrebări ce vi le adresez. Ce fel de viaţă nouă i-aţi pregătit? Ce alte bucurii în schimbul fericirii pe care o va pierde? Va căpăta rang nobiliar, nu-i aşa! Va fi bogată? Va avea mai multe onoruri dacă are mai puţine bucurii? Mai mult orgoliu în schimbul unei existenţe fără griji? Nu la asta râvnim, doamnă. Am da toate splendorile acestei lumi, toate bogăţiile, toate onorurile pentru un cuvânt venit din inimă, şi mai aşteptăm încă acest cuvânt. Unde vă e dragostea? Nu o văd. Trufia voastră freamătă, în timp ce inima voastră tace, înţelegeţi, mi-e teamă, mi-e teamă nu de domnul de Gonzague, ci de domnia-voastră, mama ei! Primejdia e aici, o ghicesc, o simt. Şi dacă nu o pot apăra pe fiica lui Nevers împotriva acestei primejdii, cum am apărat-o de toate celelalte, înseamnă că n-am făcut nimic şi mi-am călcat jurământul făcut celui ucis!

Se opri, pentru a aştepta un răspuns. Prinţesa rămase tăcută.

— Doamnă, reluă el, făcând un efort de a se calma, iertaţi-mă. Datoria mă obligă, datoria îmi ordonă să pun, înainte de orice, condiţiile mele. Vreau ca Aurore să fie fericită. Vreau să fie liberă şi, mai curând decât s-o văd sclavă…

— Terminaţi, domnule! zise prinţesa cu un ton care lăsa să răzbată provocarea.

Lagardère se opri din mers.

— Nu, doamnă, nu voi sfârşi frază din respect pentru domnia-voastră. M-aţi înţeles destul de bine.

Pe obrazul doamnei de Gonzague se desenă un surâs amar şi, ridicându-se pentru a-l privi în faţă, îi aruncă aceste cuvinte lui Henri, uluit:

— Domnişoara de Nevers este cea mai bogată moştenitoare din Franţa.

Când ţii în mână asemenea pradă, ai motive temeinice să te zbaţi pentru a o păstra. V-am înţeles, domnule, v-am înţeles mai bine decât credeţi.

Se aflau la capătul aleii de carpeni, care se întâlnea cu aripa Mansardei. Noaptea era pe sfârşite. Zgomotul vesel al paharelor ciocnite sporea în fiece clipă, dar luminile slăbeau şi chiar beţia, al cărei glas aspru începea să se facă auzit, vestea sfârşitul serbării.

De altfel, grădina era din ce în ce mai pustie. Nimic nu părea să tulbure convorbirea dintre Lagardère şi prinţesa de Gonzague.

Nimic nu anunţa, totuşi, că puteau cădea de acord. Din pricina mândriei revoltate, Aurore de Caylus dăduse adineauri o lovitură teribilă, de care, în primul moment, se felicită. Lagardère avea capul plecat.

— Dacă m-aţi văzut nepăsătoare, domnule, reluă prinţesa cu şi mai multă îngâmfare, dacă m-aţi auzit ieşindu-mi din piept acel strigăt de fericire despre care aţi vorbit cu atâta emfază, e din cauză că am ghicit totul. Ştiam că bătălia nu e terminată şi nu e încă momentul ca victoria să fie trâmbiţata. Din clipa când v-am văzut, mi-a trecut un fior prin vine. Sunteţi frumos, sunteţi tânăr, dar n-aveţi descendenţă. Patrimoniul domniei-voastre îl reprezintă aventurile. De aceea v-a venit ideea să vă îmbogăţiţi dintr-odată.

— Doamnă, exclamă Lagardère, care-şi puse mâna pe inimă. Cel-de-sus mă vede şi mă răzbună de insultele domniei-voastre!

— Îndrăzniţi să spuneţi, replică violent prinţesa, că n-aţi avut acest gând nesăbuit?

Urmă o îndelungată tăcere. Prinţesa îl sfida din priviri pe Henri, care păli de două ori. Apoi reluă cu glas grav şi profund:

— Nu sunt decât un biet gentilom. Sunt oare gentilom? Nu am nici un fel de nume. Numele-mi vine de la zidurile ruinate unde-mi adăposteam nopţile de copil părăsit. Ieri, eram un proscris. Şi, totuşi, aţi spus adevărul, doamnă: mi-am făcut acest vis, deloc un vis nesăbuit, ci un vis strălucitor şi încântător. Ceea ce vă mărturisesc astăzi, ieri încă era o taină pentru mine, eu însumi, îl ignoram…

Prinţesa zâmbi cu ironie.

— Să jur, doamnă, continuă Lagardère, pe onoarea şi pe dragostea mea?

Îi rosti acest ultim cuvânt cu forţă. Prinţesa îi aruncă o privire plină de ură.

— Ieri încă, spuse el mai departe, Dumnezeu mi-e martor, n-aveam decât un singur gând: să înapoiez văduvei lui Nevers comoara sacră ce mi-a fost dată în pază. Spun adevărul, doamnă, şi puţin îmi pasă dacă sunt crezut, fiindcă sunt stăpân pe situaţie şi judecător suprem al destinului fiicei domniei-voastre. În acele zile de trudă şi de luptă am avut oare răgazul să-mi întreb sufletul? Eram fericit doar prin eforturile ce le făceam şi devotamentul meu îşi găsea răsplata. Aurore era fiica mea. Când am plecat din Madrid pentru a veni la domnia-voastră, n-am resimţit nici un fel de tristeţe. Mi se părea că mama Aurorei trebuie să-şi deschidă braţele văzându-mă şi să mă strângă, aşa prăfuit cum eram după călătorie, la inima ei beată de fericire! Dar, de-a lungul drumului, pe măsură ce se apropia ora despărţirii, am simţit cum se deschide în mine un fel de rană, care se mărea şi se infecta. Gură mai încerca să rostească: fiica mea! Dar minţea. Aurore nu mai este fiica mea. O priveam şi aveam lacrimi în ochi. Ea îmi zâmbea, doamnă. Vai! Biata sfântă, îmi surâdea, fără ştirea şi fără voia ei, în alt fel decât îi zâmbeşti tatălui tău.

Prinţesa îşi agită evantaiul şi murmură printre dinţii strânşi:

— Rolul domniei-voastre este să-mi spuneţi că vă iubeşte.

— Dacă n-aş spera, răspunse cu înfocare Lagardère, aş vrea să mor chiar în acest moment!

Doamna de Gonzague se prăvăli pe una din băncile care mărgineau aleea de carpeni. Pieptul i se zbătea. În acest moment urechile îi erau surde la orice încercare de convingere. În ea nu exista decât furie şi ură. Lagardère îi răpise fiica!

Mânia îi era cu atât mai mare, cu cât nu îndrăznea s-o exprime. Trebuie să fii atent să nu-i jigneşti pe cerşetori cu flinta, chiar dacă le dai punga. Acest Lagardère, acest aventurier, pare că nu doreşte să încheie un târg, nici măcar la un preţ mare.

Prinţesa întrebă:

— Oare Aurore ştie numele familiei ei?

— Se crede o biată fată abandonată şi primită la mine, replică Henri fără să şovăie.

Şi cum prinţesa ridică involuntar capul, continuă:

— Asta vă dă speranţă, doamnă. Respiraţi mai în voie. Când va şti ce distanţă ne desparte…

— O va şti oare? zise doamna de Gonzague cu neîncredere.

— O va şti, doamnă. Credeţi că, dacă o vreau liberă de tutela voastră, am de gând să o leg de soarta mea? Spuneţi-mi cu mâna pe conştiinţă: *"Jur pe memoria lui Nevers că fiica mea va trăi lângă mine în deplină libertate şi securitate"*, spuneţi-mi aceste cuvinte şi vă înapoiez copilul.

Prinţesa nu se aştepta la această concluzie şi, totuşi, nu dezarma. Crezu că e vorba de o nouă stratagemă. Voi să opună stratagemei viclenia. Fiica ei se afla în mâinile acestui om. Trebuia să-şi recapete fiica cu orice preţ.

— Aştept! zise Lagardère văzând că ezită.

Prinţesa îi întinse pe neaşteptate mâna. Lagardère făcu un gest de surpriză.

— Luaţi-o, zise ea, şi iertaţi-o pe biata femeie care nu are în jurul ei decât duşmani şi perfizi. Dacă m-am înşelat, domnule de Lagardère, vă voi da satisfacţie în genunchi.

— Doamnă…

— Mărturisesc, vă datorez mult. Nu în acest fel ar fi trebuit să ne revedem, domnule de Lagardère. Poate că aţi greşit vorbindu-mi cum aţi făcut. Poate că, la rândul meu, am manifestat prea mult orgoliu. Ar fi trebuit să vă spun pe dată că vorbele rostite de mine în faţa consiliului de familie se adresau domnului de Gonzague, erau provocate de însuşi aspectul tinerei care-mi era prezentată drept domnişoara de Nevers. M-am enervat prea repede. Ştiţi bine, suferinţa înăcreşte, iar eu am suferit atât de mult!…

Lagardère stătea în picioare, înclinat în faţa ei, într-o atitudine respectuoasă.

— Şi-apoi, continuă ea cu un zâmbet melancolic, cum orice femeie este o excelentă actriţă, nu ghiciţi deloc că sânt geloasă pe domnia-voastră? Asta duce la furie. Sunt geloasă pe domnia-voastră fiindcă mi-aţi luat totul: tandreţea ei, primul strigăt de copil, primele ei lacrimi şi primul ei surâs. Oh, da, sunt geloasă! Am pierdut optsprezece ani din viaţa ei! Şi domnia-voastră îmi contestaţi ceea ce îmi rămâne. Acum vreţi să mă iertaţi?

— Sunt fericit, foarte fericit să vă aud vorbind în acest fel, doamnă.

— M-aţi crezut o inimă de piatră? Doar s-o văd! Vă rămân obligată, domnule de Lagardère, sunt prietena domniei-voastre şi făgăduiesc să nu uit acest lucru niciodată.

— Eu nu contez, nu-i vorba de mine.

— Fiica mea! strigă prinţesa ridicându-se. Înapoiaţi-mi fiica! Promit tot ce mi-aţi cerut! Pe onoarea mea şi pe numele lui Nevers!

Un nor de tristeţe grea acoperi obrazul lui Lagardère.

— Aţi promis, doamnă, zise el. Fiica vă aparţine. Nu vă cer decât timpul necesar să o previn şi s-o pregătesc. E un suflet sensibil, pe care o emoţie prea puternică l-ar putea zdrobi.

— Vă trebuie multă vreme s-o pregătiţi sufleteşte pe fiica mea?

— Vă cer o oră.

— Aşadar e aproape de noi?

— E într-un loc sigur, doamnă…

— Şi nu-l pot şti?….

— Refugiul meu? La ce bun? Într-o oră nu va mai fi al Aurorei de Nevers.

— Fie după voia voastră, zise prinţesa. La revedere, domnule de Lagardère. Ne despărţim prieteni?

— N-am încetat să fiu prietenul domniei-voastre, zise el, trup şi suflet!

— Simt că vă voi iubi şi eu. La revedere, şi nădăjduiţi.

Lagardère îi luă repede mâna şi o sărută cu avânt.

— Unde o să vă regăsesc? întrebă prinţesa.

— La rondul Dianei, peste o oră.

Doamna de Gonzague plecă. Îndată ce părăsi aleea de carpeni, zâmbetul îi dispăru de pe obraz. Începu să alerge de-a curmezişul grădinii.

— Îmi voi recăpăta fiica! exclamă ca scoasă din minţi. O voi avea! Niciodată; niciodată nu-l va mai revedea pe acest om!

Se îndreptă spre pavilionul regentului.

Şi Lagardère era înnebunit, dar de fericire, de recunoştinţă şi de afecţiune.

— Să nădăjduiesc! îşi spunea Henri. Am auzit bine. A zis: nădăjduiţi! Oh! Cât m-am înşelat în privinţa acestei nobile femei. A zis: nădăjduiţi! Oare i-am cerut atâta? Eu, care am stat pe

gânduri când a fost vorba de fericirea ei, eu care n-aveam încredere în ea, eu care credeam că nu-şi iubea destul de mult fiica. Oh! Cât de mult o voi iubi! Şi cită bucurie voi resimţi când îi voi încredinţa fiica!

Lagardère coborî din nou aleea de carpeni pentru a ajunge la bazin, care nu mai era iluminat, şi în jurul căruia domnea liniştea. În pofida tulburării pe care i-o dăruia bucuria, nu neglija să ia precauţi pentru a nu fi urmărit. Apucă, de două sau, trei ori, pe alei lăturalnice, apoi, revenind în goană, ajunse dintr-odată la ghereta meşterului Le Bréant, aflată în mijlocul copacilor.

Înainte de a intra, se opri şi aruncă o privire pătrunzătoare de jur împrejur. Nimeni nu-l urmărise. Tufele de verdeaţă din vecinătate erau pustii. I se păru că aude doar un zgomot de paşi venind dinspre cortul indian, care era foarte aproape. Paşii se îndepărtau cu repeziciune. Momentul era propice. Lagardère vâri cheia în broască, deschise uşa şi intră.

La început nu o văzu pe domnişoara de Nevers. O strigă, dar nu primi răspuns. Curând însă, la licărirea unui sfeşnic care lumină interiorul gheretei, o zări pe Aurore aplecată la o fereastră, părând că ascultă. O strigă din nou. Aurore părăsi imediat fereastra şi se avânta spre el.

— Cine e această femeie? exclamă ea.

— Care femeie? întrebă mirat Lagardère.

— Aceea care era adineauri cu tine.

— De unde ştii asta, Aurore?

— Femeia asta ţi-e duşmană, Henri, nu-i aşa? Duşmana ta de moarte!

Lagardère începu să zâmbească.

— De ce crezi că mi-e duşmană, Aurore?

— Zâmbeşti, Henri? M-am înşelat. Cu atât mai bine! Să lăsăm asta.

Spune-mi foarte repede de ce am rămas prizonieră în mijlocul acestei serbări? Ţi-a fost ruşine să ieşi cu mine? Nu eram destul de frumoasă?

Cocheta îşi întredeschise dominoul. Capişonul îi căzu pe umeri, descoperindu-i obrazul fermecător.

— Nu eşti destul de frumoasă! Tu, Aurore! exclamă Lagardère.

Era un strigăt de admiraţie. Trebuie totuşi să spunem că era o exclamaţie de admiraţie a unui om dus pe gânduri.

— Cum ai spus cuvintele astea! murmură cu tristeţe tânără fată. Henri, îmi ascunzi ceva. Pari foarte necăjit, preocupat. Ieri mi-ai promis că va fi ultima mea zi de neştiinţă şi, cu toate astea, nu ştiu mai mult decât ştiam ieri.

Lagardère o privea în faţă şi părea că visează.

— Dar nu mă plâng, reluă ea zâmbind. Bine că ai venit, sunt fericită şi nu-mi mai amintesc că am aşteptat atât de multă vreme, în sfârşit, îmi vei arăta balul…

— Balul s-a terminat, zise Lagardère.

— E-adevărat, nu se mai aud acordurile vesele care ajungeau până aici să-şi bată joc de biata singuratică. Cu excepţia acelei femei n-am mai văzut de multă vreme vreo persoană trecând pe potecile vecine.

— Aurore, întrerupse Lagardère cu gravitate, te rog să-mi spui de ce ţi s-a părut că această femeie mi-ar fi duşmană?

— Răspunde, Aurore. Era singură când a trecut pe aici?

— Nu. Era însoţită de un gentilom într-un costum bogat şi lucitor. Purta o panglică albastră de-a curmezişul pieptului.

— Nu i-a rostit numele?

— L-a rostit pe al tău. Din această cauză mi-a venit ideea să te întreb dacă nu v-aţi văzut din întâmplare.

— Răspunde-mi, Aurore, ai auzit ce spunea această femeie pe când trecea sub fereastra pavilionului?

— Doar câteva cuvinte. Era furioasă şi părea nebună. *"Monseniore, spunea ea…"*

— Monseniore! repetă Lagardère.

— *"Dacă alteţa-voastră regală nu-mi vine în ajutor.."*.

— Era deci regentul! zise Lagardère tresărind.

Aurore bătu din palmele ei mici, cu o bucurie de copil.

— Regentul! strigă ea. L-am văzut pe regent!

— *"Dacă alteţa-voastră regală nu-mi vine în ajutor…"*, reluă Lagardère. Apoi?

— Apoi? N-am mai auzit bine.

— A spus fraza după ce-mi rostise numele?

— Nu, înainte. Eram la fereastră. Mi s-a părut că am auzit, dar întotdeauna mi se pare că disting peste tot numele tău. Henri se afla încă departe. Apropiindu-se, spunea: *"Cu forţa! Numai cu forţa se poate înfrânge această voinţă neabătută!"*

— Ah! exclamă Lagardère, care lăsă să-i cadă braţele de-a lungul trupului. A zis asta?

— Da! A zis asta.

— Ai auzit bine?

— Da. Dar cât eşti de palid, Henri, cum îţi ard ochii! într-adevăr, Henri era palid şi privirea îi era arzătoare. N-ar fi suferit mai mult dacă i s-ar fi vârât vârful unui pumnal în inimă. Fruntea i se înroşi deodată.

— Violenţă! zise el stăpânindu-şi glasul gata să izbucnească violenţă după viclenie! Egoism profund! Perversitate sufletească! A răsplăti răul cu binele fac doar îngerii sau sfinţii! Rău pentru rău, bine pentru bine, iată echitatea omenească. Dar să faci rău când ţi se face bine e odios şi infam. Acest gând nu poate veni decât din iad! M-a înşelat! înţeleg totul.

Vor încerca să mă copleşească prin număr. Ne vor despărţi.

— Să ne despartă! repetă Aurore sărind din loc ca o leoaică la acest cuvânt. Cine? Femeia aia mizerabilă?

— Aurore, zise Lagardère, care-i puse mâna pe umăr, nu trebuie să spui nimic rău despre această femeie.

Expresia chipului lui Henri era atât de stranie în acest moment, încât tânăra se trase înapoi înspăimântată.

— În numele cerului! Ce se întâmplă? exclamă ea.

Se apropiase de Henri, care-şi pusese capul în mâini, şi voi să-i cuprindă gâtul cu braţele. O respinse cu un fel de spaimă.

— Lasă-mă! Lasă-mă! zise el. E un lucru oribil! Există o fatalitate în jurul nostru şi un blestem deasupra noastră!

Ochii Aurorei se umplură de lacrimi.

— Nu mă iubeşti, Henri! murmură ea.

Henri continuă să o privească. Avea aerul unui nebun. Începu să-şi frângă mâinile şi un hohot de râs dureros îi răscolea pieptul.

— Ah! zise el, împleticindu-se, ca un om beat. Nu ştiu, pe onoarea mea! Nu mai ştiu ce să fac. Ce e în inima mea? întuneric, vid? Dragoste, datorie, care dintre două, spune-mi tu, conştiinţă?

Se prăvăli pe un scaun, murmurând cu acel glas jalnic al inocenţilor lipsiţi de raţiune:

— Conştiinţă, conştiinţă, spune-mi, care din două? Datoria sau dragostea? Moartea sau viaţa mea? Această femeie are drepturi? Şi eu, eu, n-am oare şi eu drepturi?

Aurore nu mai asculta aceste cuvinte care ieşeau nearticulate din gura prietenului ei. Dar îi vedea suferinţa cumplită şi inima i se frângea.

— Henri, Henri! strigă ea îngenunchind în faţa lui.

— Aceste drepturi sacre nu se cumpără, reluă Lagardère, al cărui suflet, acum, după ce fusese cuprins de febră, se prăbuşise. Nu se cumpără nici cu preţul vieţii. E-adevărat, mi-am dat viaţa. Ce mi se datorează pentru asta? Nimic!

— În numele lui Dumnezeu! Henri, dragul meu Henri, calmează-te, explică-te!

— Nimic! Dar am făcut-o doar pentru ca să mi se datoreze ceva? Ce valorează devotamentul? Nebunie! Nebunie!

Aurore îl prinse de mâini.

— Nebunie! reluă el cu revoltă. Am construit pe nisip şi o adiere de vânt a răsturnat şubredul edificiu al speranţei mele. Visul a dispărut!

Nici nu simţea plăcuta apăsare a degetelor Aurorei, nici nu Simţea lacrimile fierbinţi care i se rostogoleau pe mână!..

— De ce am venit aici? spuse el ştergându-şi fruntea? Aveau oare nevoie de mine? Cine sunt ei? Femeia asta n-a avut oare dreptate? Am vorbit cu aroganţă, am vorbit ca un smintit… Cine-mi spune că vei fi fericită cu mine?… Plângi?

— Plâng, fiindcă te văd în starea asta, bâigui biata fată.

— Dacă mai târziu te-aş mai vedea plângând, aş muri!

— De ce să mă vezi plângând?

— Ştiu şi eu? Poţi cunoaşte vreodată inima femeilor, Aurore? Ştiu măcar dacă mă iubeşti?

— Dacă te iubesc? exclamă tânăra fată cu fierbinte înflăcărare.

Henri o contemplă cu nesaţ.

— Mă întrebi dacă te iubesc? Tu, Henri? repetă Aurore.

Lagardère îi puse mâna pe gură. Ea o sărută. O retrase ca şi cum s-ar fi atins de-o flacără.

— Iartă-mă, reluă el, sunt tulburat. Şi totuşi trebuie să ştiu. Tu însăţi nu te cunoşti, Aurore. Trebuie să ştiu! Ascultă-mă cu atenţie, chibzuieşte bine, e în joc fericirea sau nenorocirea vieţii noastre întregi. Te implor, răspunde-mi cu toată sinceritatea, din toată inima.

— Îţi voi răspunde că tatălui meu, zise Aurore.

Henri deveni livid şi închise ochii.

— Să n-aud numele ăsta! murmură el cu glas atât de slab încât Aurore abia putu să-l audă. Să n-aud niciodată acest nume! Doamne! reluă el după o tăcere, ridicându-şi ochii umeziţi de lacrimi. Este singurul nume cu care am obişnuit-o. Pe cine altul vede în mine dacă nu pe tatăl ei.

— Oh, Henri! voi să spună Aurore, a cărei roşeaţă subită o făcea şi mai încântătoare.

— Când eram copil, bărbaţii de treizeci de ani mi se păreau bătrâni, gândi cu glas tare Lagardère.

Glasul îi tremura şi devenise blând când continuă:

— Ce vârsta crezi că am, Aurore?

— Ce mă interesează vârsta ta, Henri?

— Vreau să-ţi cunosc gândul. Ce vârstă?

Era ca un condamnat care-şi aşteaptă sentinţa. Dragostea, această teribilă şi puternică patimă, are naivitatea ei. Aurore coborî privirea, pieptul i se zbătea.

Pentru prima oară, Henri văzu trezindu-se în Aurore pudoarea şi i se păru că porţile cerului se deschid în faţa lui.

— Nu-ţi cunosc vârsta, Henri, zise ea, dar numele pe care ţi l-am dat adineauri, numele de tată, l-am rostit oare vreodată fără să zâmbesc?

— De ce să zâmbeşti, fata mea? Aş putea fi tatăl tău.

— Dar eu n-aş putea fi fiică ta, Henri.

Ambrozia care îi îmbăta pe zeii nemuritori era oţet şi fiere pe lângă vraja acestui glas. Şi, totuşi, voind să bea fericirea până la ultima picătură, Lagardère reluă:

— Eram mai vârstnic decât eşti tu acum, când ai venit pe lume. Eram un bărbat.

— E adevărat, fiindcă ai putut ţine leagănul meu cu o mână şi sabia cu cealaltă.

— Aurore, copilul meu iubit, nu mă privi prin sentimentele recunoştinţei tale. Priveşte-mă aşa cum sunt…

Aurore îşi aşeză mâinile tremurătoare pe umerii lui şi începu să-l contemple îndelung. Apoi rosti, cu un zâmbet pe buze şi cu pleoapele pe jumătate închise:

— Nu cunosc pe lume nimic mai bun, mai nobil, mai frumos ca tine!

Era adevărat, mai ales în acest moment, când fericirea punea pe fruntea lui Lagardère cununa ei strălucitoare. Lagardère era tânăr ca şi Aurore, frumos ca şi ea.

Şi dacă aţi fi văzut fecioara îndrăgostită ascunzându-şi focul din privire îndărătul genelor lungi, cu pieptul palpitând, cu zâmbetul emoţionat pe buze, dacă aţi fi văzut-o! Iubirea castă şi mare, sfânta duioşie care contopeşte două vieţi într-una singură, care leagă strâns două suflete, iubirea, acest cânt pe care Dumnezeu l-a dăruit pământului, această mană ce cade odată cu roua din cer, iubirea care ştie să înfrumuseţeze însăşi urâţenia, iubirea, care dă frumuseţii o aureolă divină, iubirea era aici încununând şi transfigurând acest obraz încântător de fată. Lagardère îşi strângea la piept logodnica plină de freamăt. Urmă o lungă tăcere. Buzele lor nu se atinseră.

— Îţi mulţumesc! îţi mulţumesc! murmură el. Ochii lor îşi vorbeau.

— Spune-mi, reluă Lagardère, spune-mi Aurore, ai fost totdeauna fericită cu mine?

— Da, foarte fericită, răspunse fata.

— Şi totuşi, Aurore, azi ai plâns.

— Ştii asta, Henri?

— Ştiu tot ce te priveşte. De ce ai plâns?

— De ce plâng fetele! zise Aurore voind să ocolească răspunsul.

— Tu nu eşti ca şi celelalte când plângi… Te rog, de ce ai plâns?

— Din cauza absenţelor tale, Henri. Te văd destul de rar şi, de asemenea, din cauza gândului că…

Şovăi. Îşi întoarse privirea.

— Ce gând? întrebă Lagardère.

— Sunt nebună, Henri, murmură tânăra profund tulburată. Gândul că în Paris sunt femei foarte frumoase, că toate femeile astea doresc să-ţi placă şi că s-ar putea să…

— S-ar putea să?… repetă Lagardère, pornit să golească cupa de nectar.

— Să iubeşti pe alta.

Îşi ascunse fruntea împurpurată la pieptul lui.

— Dumnezeu îmi dă această mare fericire! murmură Henri în extaz. Trebuie să cred...?

— Trebuie să crezi că te iubesc! zise Aurore, înăbuşind la pieptul iubitului ei sunetul propriului glas, care o înspăimânta.

— Mă iubeşti tu, Aurore? Simţi cum îţi bate inima? Oh,! Dacă e-adevărat?... Dar o ştii bine şi sigur, Aurore, fată iubită? Îţi cunoşti inima?

— Vorbeşte şi o ascult.

— Ieri erai un copil.

— Azi sunt femeie, Henri, Henri, te iubesc!

Lagardère îşi apăsă mâinile pe piept.

— Şi tu? îl întrebă Aurore.

Nu putu decât să murmure cu glas tremurător, cu pleoapele umezite:

— Oh! Sunt fericit! Sunt fericit!

Apoi o umbră trecu pe fruntea lui. Văzând-o, îndărătnica lovi din picior şi zise:

— Ce mai e?

— Dacă vei regreta cândva? rosti în şoaptă Henri, care-i sărută părul.

— Cum să regret dacă rămâi lângă mine?

— Ascultă. În noaptea asta am vrut să-ţi ridic un colţ al perdelei care-ţi ascundea splendorile lumii. Ai întrezărit Curtea, luxul, strălucirea. Ai auzit zumzetul serbării. Ce gândeşti despre Curte?

— E frumoasă, răspunse Aurore, dar n-am văzut totul, nu-i aşa?

— Te simţi destinată acestei vieţi? Ochii tăi aruncă sclipiri. Vei iubi această lume.

— Cu tine, da.

— Şi fără mine?

— Nimic fără tine!

Lagardère îi luă mâinile şi le duse la buze.

— Le-ai văzut pe acele femei care treceau zâmbind?

— Păreau fericite şi foarte frumoase, îl întrerupse Aurore.

— Într-adevăr, sunt fericite. Au castele şi palate...

— Când eşti în casa noastră, Henri, o iubesc mai mult decât un palat.

— Ele au prietene.

— Eu te am pe tine.

— Ele au o familie.

— Familia mea eşti tu.

Aurore dădea răspunsurile fără să şovăie, cu surâsul ei sincer. Sufletul ei vorbea. Dar Lagardère voia o dovadă deplină. Făcu apel la tot curajul şi reluă după o pauză:

— Ele au o mamă.

Aurore păli. Nu mai zâmbea. O lacrimă ţâşni între pleoapele pe jumătate închise. Lagardère îi lăsă mâinile, pe care ea le împreună pe piept.

— O mamă! repetă ea cu ochii ridicaţi spre cer. Adesea sunt împreună cu mama mea. După tine, Henri, mă gândesc cel mai mult la mama.

Ochii ei frumoşi păreau că se roagă cu ardoare.

— Dacă ar fi aici, cu tine, Henri, continuă ea, dacă aş auzi spunându-ţi, fiul meu! Oh! Ce bucurii ne-ar mai putea da paradisul? Dar, se corectă ea după o scurtă pauză, dacă ar trebui să aleg între mama şi tine…

Pieptul ei agitat zvâcni. Obrazul fermecător exprima o profundă melancolie. Lagardère aştepta îngrijorat, gâfâind.

— E poate urât ce voi spune, rosti Aurore cu efort. O spun fiindcă o gândesc: dacă ar trebui să aleg între mama şi tine…

Nu putu să termine fraza. Căzu distrusă în braţele lui Henri şi exclamă cu vocea plină de suspine:

— Te iubesc! Oh! cât te iubesc! Te iubesc!

Cu o mână, Lagardère o susţinea, cu cealaltă părea să cheme în ajutor cerul.

— Dumnezeu, care ne vede, exclamă el cu exaltare, Dumnezeu, care ne aude şi ne judecă, trebuie să mi te dea. O primesc; Doamne, de la tine şi jur că va fi fericită!

Aurore întredeschise ochii şi buzele-i schiţară un zâmbet palid.

— Mulţumesc! Mulţumesc! continuă Lagardère ridicând fruntea Aurorei de Nevers până la buzele lui. Uite! Priveşte cât de fericit mă faci: râd şi plâng, sunt beat şi nebun de fericire! în sfârşit eşti a mea, Aurore, numai a mea!… Dar, ce spuneam adineauri, Aurore? Nu crede ce ţi-am spus. Sunt tânăr. Oh! Am minţit! Simt cum se revarsă din mine tinereţea, forţa, viaţa. Vom fi fericiţi! Fericiţi multă vreme! E sigur că cei de vârsta mea sunt mai bătrâni decât mine. Ştii de ce? Am să-ţi spun. Ceilalţi fac

ceea ce făceam şi eu înainte de a întâlni în drumul meu leagănul tău. Ceilalţi beau, ceilalţi iubesc, ceilalţi joacă. Atunci când sunt înzestraţi, cum eram şi eu, plin de înflăcărare şi de cutezanţă, ceilalţi risipesc în nebunii comoara tinereţii lor. Ai apărut tu, Aurore, şi pe dată am devenit avar. Un instinct providenţial mi-a spus să-mi opresc inima să se mai risipească. Am agonisit pentru a-ţi păstra neîntinat sufletul meu. Am ferecat într-un sipet înflăcărarea anilor mei tineri. De-atunci n-am mai iubit nimic, n-am mai dorit nimic. Patima mea, aţipită de Frumoasa din pădurea adormită, se trezeşte naivă şi puternică. Inima mea n-are decât douăzeci de ani! Mă asculţi, zâmbeşti, mă crezi nebun. Sunt nebun de fericire, e-adevărat dar vorbesc chibzuit. Ce-am făcut eu în toţi aceşti ani? I-am petrecut privindu-te cum creşti şi înfloreşti, i-am petrecut pândind trezirea sufletului tău, i-am petrecut căutându-mi bucuria în zâmbetul tău. În numele lui Dumnezeu! Tu aveai dreptate, am vârstă să fiu fericit, vârsta de a te iubi! îmi aparţii! Vom fi totul unul pentru altul! Şi iar ai dreptate: în afară de noi doi, nu există nimic pe lumea asta. Vom merge într-un loc ascuns, necunoscut de nimeni, departe! Şi îţi voi spune cum va fi viaţa noastră: dragoste deplină, dragoste şi numai dragoste… Dar spune totuşi ceva, Aurore, spune!

Ea îl ascultă în extaz.

— Dragoste! repetă ea ca într-un vis fericit. Dragoste şi numai dragoste!

— Nu-ţi fie teamă! spunea Cocardasse care-l ţinea de picioare pe domnul baron de Barbanchois. Bătrânul ăsta de modă veche atârna cam greu, iubiţelule!

Passepoil ţinea capul aceluiaşi baron de Barbanchois, om auster şi nemulţumit, pe care orgiile Regenţei îl dezgustau profund, dar care acum era beat cât trei sau patru ţari la un loc în călătorie prin Franţa.

Cocardasse şi Passepoil fuseseră însărcinaţi de domnul baron de la Hunaudaye, pentru câţiva bani, să-l ducă acasă pe domnul baron de Barbanchois. Traversau grădina pustie şi întunecată.

— Ei, ce zici, făcu gasconul la o sută de paşi de cortul unde avusese loc supeul. Dacă ne-am odihni puţin, dragul meu?

— Mă supun, răspunse Passepoil. Bătrânul e greu şi plata uşoară..

Îl depuseră pe iarbă pe domnul baron de Barbanchois, care, pe jumătate trezit de răcoarea nopţii, începu să repete refrenul favorit:

— Unde o să ajungem? Unde o să ajungem?

— Vai de păcatele noastre! observă Cocardasse. Bătrânul beţiv e foarte ciudat, porumbelule.

— O să ajungem la înmormântarea noastră, suspină Passepoil cu un ton resemnat.

Amândoi se aşezară pe o bancă. Passepoil îşi scoase pipa din buzunar şi începu să o umple tacticos.

— Dacă a fost ultimul nostru supeu, zise el, trebuie să mărturisesc că a fost bun.

— Ai dreptate! răspunse Cocardasse ciocnind amnarul. Fir-ar să fie! Am mâncat de unul singur o găină şi jumătate.

— Ah! zise Passepoil. În faţa mea se găsea mititica aia cu părul blond pudrat şi cu un picioruş care putea intra în căuşul mâinii mele!

— Straşnică! exclamă Cocardasse. Doamne sfinte! Şi miezurile de anghinare dimprejur, grozave!

— Şi talia ei, s-o cuprinzi cu zece degete! Ai remarcat-o?

— Îmi place mai mult a mea, zise cu gravitate Cocardasse.

— Nu mai spune! exclamă Passepoil. Roşcată şi zbanghie.

Vorbea despre vecina lui Cocardasse. Acesta îl apucă de ceafă şi-l ridică.

— Iubiţelule, zise el, nu admit să-mi insulţi supeul. Cere-ţi scuze, pe Dumnezeu! Dacă nu, te tai fără milă.

Pentru a se consola de supărările lor, băuseră amândoi de două ori mai mult decât austerul baron de Barbanchois. Plictisit de tirania prietenului său, Passepoil nu voi să-şi ceară scuze. Traseră sabia din teacă. Se loviră puternic, dar nu se nimeriră, apoi se luară de păr şi până la urmă căzură peste trupul domnului baron de Barbanchois, care se trezi din nou cântând i

— Unde o să ajungem, Dumnezeule mare? Unde o să ajungem?

— Ei, uitasem de hârcă asta bătrână, zise Cocardasse.

— Să-l cărăm de-aici, adăugă Passepoil.

Dar, înainte de a ridica povara, se îmbrăţişară cu efuziune, plângând în hohote.

Ar însemna să nu-i cunoaştem dacă am gândi că ar fi omis să-şi umple fiecare plosca la bufet. Înghiţiră fiecare o duşcă

mare, puseră în teacă spadele şi îl încărcară din nou pe domnul de Barbanchois. Acesta visa că asistă la serbarea de la Vaux-la-Vicornite, dată de domnul supraintendent Fouquot în onoarea tânărului rege Louis al XIV-lea, şi că zăcea sub masă după supeu. *"Alte vremuri*, *alte vremuri!"*, zice proverbul mincinos.

— Şi n-ai mai văzut-o? întrebă Cocardasse.

— Pe cine? Pe-aia care era în faţa mea?

— Nu, pe micuţa ştrengăriţă cu dominoul roz?

— Nu i-am mai zărit nici umbră, deşi am scotocit toate corturile.

— Nu-ţi fie teamă! Eu am ajuns până la palat şi îţi spun, porumbelule, că mă priveau... Erau o mulţime de dominouri roz! Dar nu al nostru. Am vrut să-i vorbesc uneia, dar mi-a dat un bobârnac peste nas, făcându-mă muma-pădurii. *"Vai de păcatele mele!"* răspunsei. Ilustrul meu prieten, regentul, primeşte aici o societate mult prea pestriţă, auzi, cumătră neruşinată?

— Şi pe el, întrebă Passepoil, pe el l-ai întâlnit?

Cocardasse coborî glasul.

— Nu, dar am auzit vorbindu-se de el. Regentul n-a participat la supeu.

A rămas închis în birou cu Gonzague. Toată clica pe care am văzut-o azi-dimineaţă la palat cârcâie şi ameninţă. Doamne-sfinte! Dacă am curaj măcar pe cât ciripesc, micul nostru Parizian trebuie să se ţină bine!

— Mi-e frică să nu-i facă de petrecanie, suspină fratele Passepoil.

Cocardasse, care era în faţă, se opri, ceea ce îi smulse domnului baron de Barbanchois un geamăt.

— Dragul meu, fii sigur că ştrengarul va ieşi din încurcătură. A mai păţit-o!

— Ulciorul nu merge de multe ori la râu... murmură Passepoil.

Nu putu termina proverbul. Un zgomot de paşi se auzea dinspre bazin. Din pură obişnuinţă, vitejii noştri ţâşniră într-un desiş. Primul lor gest era totdeauna de a se ascunde.

Paşii se apropiau. Era o trupă de oameni înarmaţi, în fruntea căreia mergea cunoscutul spadasin de Bonnivet, profesor de echitaţie al doamnei de Berri. Pe măsură ce patrula

trecea pe o alee, luminile se stingeau. Curând, Cocardasse şi Passepoil putură să audă ce spuneau soldaţii:

— E în grădină! afirmă un sergent soldaţilor. Am întrebat toate pichetele şi gărzile de la porţi. Costumul lui era uşor de recunoscut. N-a fost văzut ieşind.

— Pe toţi dumnezeii! repeta un soldat. Îşi merită soarta! L-am văzut zgâlţâindu-l pe domnul de Gonzague cum scuturi un măr să-i culegi poamele.

— Băiatul ăsta de treabă face cât o provincie întreagă, murmură Passepoil înduioşat de această metaforă normandă.

— Atenţie, băieţi, ordonă Bonnivet! Ştiţi că e un om primejdios!

Se îndepărtară.

O altă patrulă mergea de partea palatului, o alta către aleea de carpeni care mărginea casele străzii Neuve-des-Petits-Champs. Luminile se stingeau peste tot în drumul lor. S-ar fi putut spune că în această frivolă clădire a plăcerilor se pregătea o execuţie sinistră.

— Iubiţelule, spuse Cocardasse, i-au pus gând rău prietenului nostru.

— Mi se pare limpede, răspunse Passepoil.

— Am auzit spunându-se la palat că ştrengarul l-a cam brutalizat pe domnul de Gonzague. Pe el îl caută.

— Şi pentru a-l găsi, sting luminile?

— Nu pentru a-l găsi, ci pentru a-l da gata.

— Pe legea mea! spuse Passepoil. Ei sunt patruzeci sau cincizeci contra unu. Dacă nu izbutesc de data asta…

— Dragul meu, întrerupse gasconul, nu vor izbuti. Micul ştrengar are pe dracu-n el. Dacă eşti de acord, îl vom căuta şi noi, pentru a-i oferi serviciile noastre.

Passepoil era prudent. Nu-şi putu reţine o strâmbătură şi zise:

— Nu e momentul.

— Nu-ţi fie teamă! Vrei să te cerţi cu mine? exclamă clocotitorul Cocardasse. Acum e momentul, sau niciodată. Dacă n-ar fi avut nevoie de noi, ne primea cu lovitura lui Nevers! Noi am greşit.

— E-adevărat, spuse Passepoil, noi am greşit. Să mă ia dracu dacă nu e o treabă primejdioasă!

Drept rezultat, domnul baron de Barbanchois n-a mai dormit în patul său.

Gentilomul fu aşezat pur şi simplu pe pământ, unde îşi continuă somnul. Urmarea acestei povestiri ne va spune cum şi unde s-a trezit.

Cocardasse şi Passepoil începură să cerceteze. Era întuneric beznă. Nu mai rămăsese nici un lampion aprins în grădină, în afara celor din preajma corturilor indiene.

Văzură luminându-se ferestrele de la primul etaj al pavilionului regentului.

Se deschide o fereastră.

Însuşi regentul apăru la balcon şi zise slujitorilor săi invizibili:

— Domnilor, răspundeţi cu capul! Să fie prins viu!

— Îţi mulţumesc, Dumnezeule! mormăi Bonnivet, a cărui patrulă se afla aproape de rondul Dianei. Dacă netrebnicul a auzit asta, o să ne pricinuiască greutăţi!

Suntem obligaţi să mărturisim că patrulele nu luau parte cu tăcere la acest joc. Domnul de Lagardère avea o reputaţie atât de îngrozitoare, încât fiecare soldat şi-ar fi făcut bucuros testamentul. Bonnivet, spadasinul, ar fi preferat să se bată cu două duzini de voluntari de viţă nobilă din provincie decât să se ocupe de asemenea treabă.

Lagardère şi Aurore luaseră hotărârea de a fugi. Lagardère intuia ce se petrecea în grădină. Spera să poată trece, cu însoţitoarea lui, prin poartă al cărei paznic era Le Bréant. Îşi îmbrăcă dominoul negru, iar obrazul Aurorei era din nou ascuns de mască. Părăsiră ghereta portarului. Doi oameni stăteau în genunchi pe prag, afară.

— Am făcut tot ce am putut, domnule cavaler, spuseră împreună Cocardasse şi Passepoil, care reuşiseră să golească plosca pentru a-şi face curaj. Iertaţi-ne!

— Ce să mai spun? adăugă Cocardasse. Afurisitul domino roz era ca un spiriduş.

— Isuse, strigă Passepoil, iată-l aici.

Cocardasse se frecă la ochi.

— Drepţi! ordonă Lagardère.

Apoi, zărind pe neaşteptate muschetele soldaţilor la capătul, aleii, adăugă:

— Ce înseamnă asta?

— Asta înseamnă că eşti blocat, sărman copil! răspunse Passepoil.

Libertatea de limbaj o scosese din fundul ploscăi. Lagardère nici nu ceru explicaţii. Ghicise totul. Serbarea se sfârşise, iată ce-l înspăimânta. Orele trecuseră pentru el ca minutele. Nu măsurase timpul. Întârziase. Doar tumultul serbării i-ar fi putut favoriza fuga.

— Sunteţi cu adevărat şi sincer alături de mine? întrebă Henri.

— Pe viaţă şi pe moarte! răspunseră cei doi viteji cu mâna pe inimă.

Şi nu minţeau. Vederea acestui diavol, împreună cu restul băuturii din ploscă, îi exaltase. Aurore tremura pentru viaţa lui Lagardère şi nu se gândea la ea.

— Au schimbat gărzile de la porţi? întrebă Henri.

— Le-au întărit, răspunse Cocardasse. Trebuie să fim cu băgare de seamă, Doamne sfinte!

Lagardère rămase pe gânduri. Apoi continuă pe neaşteptate.

— Îl cunoaşteţi, din întâmplare, pe meşterul Le Bréant, portar la Couraux-Ris?

— Ca pe buzunarul nostru, răspunseră împreună Cocardasse şi Passepoil.

— Atunci nu vă va deschide poarta! zise Lagardère cu un gest de ciudă.

Bravii noştri prieteni încuviinţară dând din cap, la această concluzie eminamente logică. Doar oamenii care nu i-ar cunoaşte le-ar putea deschide poarta.

Un zgomot vag se auzea în spatele desişului, în apropiere. S-ar fi spus că din toate părţile se apropiau cu precauţie mai mulţi oameni. Lagardère şi prietenii lui nu puteau vedea nimic Locul unde se aflau n-avea mai multă lumină decât aleile vecine, iar tufele de verdeaţă erau înecate într-o beznă totală.

— Ascultaţi, spuse Lagardère, trebuie să riscăm totul pe o carte. Nu vă ocupaţi de mine. Ştiu cum să ies din încurcătură. Pot să mă deghizez în aşa fel încât să înşel privirea duşmanilor. Luaţi-o pe fată. Veţi intra împreună cu ea sub vestibulul regentului, faceţi la stânga, uşa domnului

Le Bréant se află la capătul primului coridor, treceţi mascaţi şi spuneţi: *"Din partea aceluia care se află în grădină, în ghereta*

dumneavoastră…" Vă va deschide poarta dinspre stradă şi vă veţi duce să mă aşteptaţi în spatele capelei Luvrului.

— Înţeles! zise Cocardasse.

— Încă un cuvânt. Sunteţi în stare să vă lăsaţi mai degrabă ucişi decât să o predaţi pe această fată?

— Nu-ţi fie teamă! Vom sfărâma tot ce ne va sta în cale, făgădui gasconul.

— Păzea! adăugă Passepoil, cu o mândrie care nu i se cunoştea.

Şi, amândoi în acelaşi timp, strigară:

— De astă dată veţi fi mulţumit de noi.

Lagardère sărută mâna Aurorei şi îi spuse:

— Curaj! E ultima noastră încercare.

Ea plecă, escortată de vitejii noştri. Trebuia să traverseze rondul Dianei.

— Hei! strigă un soldat. Mult timp i-a mai trebuit ăsteia până să-şi găsească drumul!

— Mititeilor, zise Cocardasse, e o doamnă din corpul de balet.

Îndepărtă cu mâna, fără ceremonie, pe cei aflaţi în faţa lui şi adăugă cu neruşinare:

— Suntem aşteptaţi de alteţa-sa regală!

Soldaţii începură să râdă şi îi lăsară să treacă.

Dar la umbra unui pâlc de portocali aşezaţi în hârdaie, care mărginea unghiul pavilionului, erau doi oameni care stăteau la pândă: Gonzague şi omul său de încredere, domnul de Peyrolles. Se aflau acolo pentru Lagardère, pe care-l aşteptau să apară dintr-o clipă în alta. Gonzague spuse câteva cuvinte la urechea lui Peyrolles. Acesta vorbi în şoaptă cu şase ticăloşi cu săbii lungi, ascunşi Îndărătul pomilor. Cu toţii se năpustiră pe urmele vitejilor noştri, care tocmai urcau peronul escortând îndeaproape dominoul roz.

Domnul Le Bréant deschise poarta de la Cour-aux-Ris, aşa cum se aşteptase Lagardère. Numai că o deschise de două ori: prima dată pentru Aurore şi escorta ei, a doua oară pentru domnul de Peyrolles şi tovarăşii lui.

Lagardère se strecurase pe nesimţite până la capătul potecii, pentru a vedea dacă logodnica lui va ajunge fără piedici la pavilion. Când vru să se înapoieze în ghereta portarului, drumul era barat: un pichet de gărzi franceze închidea aleea.

— Stai! Domnule cavaler, strigă comandantul cu glasul oarecum alterat, nu opuneţi rezistenţă, vă rog. Sunteţi înconjurat din toate părţile.

Era adevărul curat. În toate tufele învecinate, crosa muschetelor lovea pământul.

— Ce vor de la mine? întrebă Lagardère, care nici nu trase sabia.

Viteazul Bonnivet, care se apropiase cu paşi de lup pe la spate, îl cuprinse de mijloc. Lagardère nu încercă să se desprindă din strânsoare şi întrebă pentru a doua oară:

— Ce vor de la mine?

— La dracu! răspunse marchizul de Bonnivet. O să vedeţi în curând.

Apoi adăugă:

— Înainte, domnilor! La palat! Sper că veţi depune mărturie: am făcut singur această importantă captură.

Erau mai mult de şaizeci. Henri a fost înconjurat şi purtat pe braţe, mai degrabă, decât condus, în apartamentele lui Philippe d'Orléans. Apoi au închis uşa vestibulului şi în grădină n-a mai rămas ţipenie de om, în afară de bunul domn de Barbanchois, sforăind ca un tată pe gazonul umed.

Capitolul X - Capcana

Ceea ce se numea marele cabinet, sau, mai bine zis, primul cabinet al regentului, era o sală destul de vastă, unde acesta avea obiceiul să primească miniştrii şi consiliul de regenţă. În mijlocul încăperii se afla o masă rotundă, acoperită cu un covor cu flori mari, un fotoliu pentru Philippe d'Orléans, un fotoliu pentru ducele de Bourbon, scaune pentru ceilalţi membri titulari ai consiliului şi scaune pliante pentru secretarii de stat. Deasupra uşii principale atârna stema Franţei, cu ramura secundară a casei de Orleans, Afacerile regatului se rezolvau aici în fiecare zi, cam de mântuială, după cină. Regentul cina târziu, spectacolul de la Operă începea devreme, aşa că, într-adevăr, nu prea era timp.

Când Lagardère intră, de faţă se afla multă lume. Cabinetul semăna cu un tribunal. Domnii de Lamoignon, de Tresmes şi de Machault stăteau lângă regent, care luase loc în fotoliu. Ducii de Saint-Simon, de Luxembourg şi d'Harcourt stăteau lângă cămin. Uşile erau păzite de soldaţi, şi Bonnivet, biruitorul, îşi ştergea fruntea de sudoare în faţa oglinzii.

— Ne-am dat osteneala, a fost greu, dar am pus mâna pe el! spunea el cu jumătate glas. Ah! Al dracului om!

— S-a împotrivit? întrebă Machault, locotenentul poliţiei.

— Dacă n-aş fi fost acolo, răspunse Bonnivet, Dumnezeu ştie ce s-ar fi întâmplat!

Lângă ferestre i-aţi fi putut recunoaşte pe bătrânul Villeroy, cardinalul de Bissy, Voyer d'Argenson, Leblanc şi alţii. Câţiva dintre oamenii de încredere ai lui Gonzague reuşiseră să-şi croiască drum: Navailles, Choisy, Nocé, Gironne şi grasul Oriol, complet mascat de confratele său Taranne. Chaverny stătea de vorbă cu domnul de Brisson, care dormea în picioare după trei nopţi de băutură. În spatele lui Lagardère se aflau doisprezece sau cincisprezece oameni înarmaţi până în dinţi. Se mai afla acolo o singură femeie: doamna prinţesă de Gonzague, aşezată la dreapta regentului.

— Domnule, zise brusc regentul în clipa când îl zări pe Lagardère, n-am stabilit în condiţiile noastre că veţi veni să tulburaţi serbarea şi să insultaţi, în propria noastră casă, pe unul dintre cei mai mari seniori ai regatului. Sunteţi acuzat, de asemenea, de a fi tras sabia în incinta palatului regal. Ne obligaţi să regretăm fără întârziere clemenţa avută faţă de domnia-voastră.

Din clipa arestării, obrazul lui Lagardère era de marmură. Răspunse pe un ton rece şi respectuos:

— Monseniore, nu mi-e teamă să se repete aici discuţia dintre domnul de Gonzague şi mine. În ce priveşte cea de-a doua acuzaţie, e-adevărat, am tras sabia, dar am făcut-o să apăr o femeie. Printre cei de faţă se află mai multe persoane care pot depune mărturie în sprijinul spuselor mele.

Doar Chaverny răspunse din grupul celor şase.

— Domnule, aţi spus adevărul.

Henri îl privi cu uimire, în timp ce prietenii micului marchiz îl mustrau cu asprime din ochi. Dar regentul, care era destul de

plictisit şi voia să doarmă, trecu repede peste asemenea fleacuri.

— Domnule, reluă regentul, vi s-ar ierta toate astea, dar, luaţi seama, există un lucru) pe care nu-l vom ierta niciodată: aţi făgăduit doamnei de Gonzague să-i înapoiaţi fiica. E-adevărat?

— Da, monseniore, am promis.

— Mi-aţi trimis un mesager, care mi-a făcut aceleaşi promisiuni în numele domniei-voastre. Recunoaşteţi?

— Da, monseniore.

— Ghiciţi, sper, că vă aflaţi în faţa unui tribunal. Curţile obişnuite nu trebuie să cunoască faptele ce vi se impută. Dar vă jur, domnule, că veţi fi pedepsit dacă o meritaţi. Unde este domnişoara de Nevers?

— Nu ştiu, răspunse Lagardère.

— Minte! strigă prinţesa cu o mânie nestăpânită.

— Nu, doamnă. Am făgăduit ceva peste puterile mele, iată tot.

Un murmur dezaprobator se auzi din adunare. Henri îşi purtă privirea în jur şi, vorbind mai tare, reluă:

— Nu o cunosc pe domnişoara de Nevers.

— E o neruşinare! zise domnul duce de Tresmes, guvernatorul Parisului.

Toţi oamenii de încredere ai lui Gonzague repetară:

— E o neruşinare!

Domnul de Machault, deprins cu înţeleptele tradiţii ale poliţiei, dădu pe loc sfatul de a-l supune pe acest neobrăzat marilor torturi. De ce să piardă vremea degeaba?

Regentul îl privi cu severitate pe Lagardère.

— Domnule, zise el, chibzuiţi bine la ceea ce spuneţi.

— Chibzuiala nu adaugă nimic adevărului şi nu-l schimbă, monseniore. Am spus adevărul.

— Suportaţi asemenea obrăznicie, monseniore? zise prinţesa, făcând un efort să se stăpânească. Pe onoarea, mea, pe mântuirea sufletului meu, minte! Ştie unde se află fiica mea, fiindcă mi-a spus-o adineauri, în grădină, la zece paşi de aici.

— Răspundeţi! ordonă regentul.

— Atunci, ca şi acum, am spus adevărul, replică Lagardère. Atunci mai speram încă să-mi ţin făgăduiala.

— Şi-acum? bâigui prinţesa scoasă din fire.

— Acum nu mai sper.

Doamna de Gonzague căzu vlăguită în fotoliu.

Oamenii gravi din asistenţă, miniştrii, membrii Parlamentului, ducii priveau cu interes straniul personaj al cărui nume le izbise de atâtea ori urechile în tinereţe: frumosul Lagardère, Lagardère spadasinul! Obrazul lui inteligent şi calm nu se potrivea deloc unui vulgar târâtor de sabie.

Unii, a căror privire era mai pătrunzătoare, încercau să vadă ce se ascundea îndărătul acestei aparente seninătăţi. Aveau în faţa lor un om care manifestă o hotărâre tristă şi adânc chibzuită. Oamenii lui Gonzague se simţeau prea mărunţi în acest loc pentru a face multă gălăgie. Intraseră aici graţie stăpânului lor, parte interesată în dezbatere, dar stăpânul nu se arăta.

Regentul reluă:

— Aţi scris regentului Franţei doar pe baza acestor vagi speranţe când mi-aţi trimis vorbă: Fiica prietenului domniei-voastre vă va fi înapoiată?...

— Speram că va fi aşa.

— Speraţi!

— Omul se poate înşela.

Regentul îi consultă din privire pe Tresmes şi pe Maohauh, care păreau să fie sfetnicii săi.

— Dar, monseniore, exclamă prinţesa care-şi frângea mâinile, nu vedeţi oare că mi-a furat copilul? E la el, pot să jur! O ţine ascunsă! Lui i-am dat-o în braţe pe fiica mea în noaptea crimei, îmi amintesc! Ştiu! Jur!

— Auziţi, domnule? spuse regentul.

O mişcare imperceptibilă agita tâmplele lui Lagardère. Picături de sudoare ţâşneau de sub păr, dar răspunse fără să-şi dezmintă calmul:

— Doamna prinţesă se înşală.

Oh! exclamă ea înnebunită. Şi urn om ca acesta nu poate fi pedepsit!

— Ne-ar trebui doar un martor... începu regentul.

Dar se întrerupse, fiindcă Henri se ridicase cât era de înalt, provocându-l din privire pe Gonzague care tocmai apăruse pe uşa principală. Intrarea lui Gonzague iscă o clipă de senzaţie. O salută de departe pe prinţesă, soţia sa, şi pe Philippe d'Orléans, dar rămase lângă uşă. Privirea i se încrucişa cu a lui Henri, care rosti cu un accent de sfidare:

— Martorul să se prezinte şi să îndrăznească să mă recunoască!

Ochii lui Gonzague clipiră ca şi cum ar fi încercat în zadar să susţină privirea acuzatorului. Fiecare văzu acest lucru. Dar Gonzague izbuti să zâmbească şi lumea spuse:

— Poate că i-e milă.

Totuşi, în sală domnea tăcerea. Dinspre uşă se auzi un zgomot uşor. Gonzague se apropie de prag şi, din umbră, se ivi figura lividă a lui Peyrolles.

— Fata e în mâinile noastre! zise el încetişor.

— Şi documentele?

— Şi documentele.

Culoarea reveni în obrazul lui Gonzague, atât de mult se bucură.

— Dracu să mă ia! strigă el. N-am avut dreptate când ţi-am spus că cocoşatul ăsta valorează cât greutatea lui în aur?

— Pe legea mea! răspunse slujitorul plecat. Mărturisesc că l-am judecat greşit. Ne-a dat o straşnică mână de ajutor!

— Vedeţi bine, monseniore, spunea între timp Lagardère, nimeni nu răspunde. Fiindcă sunteţi judecător, fiţi drept. Cine se află în faţa domniei-voastre în acest moment? Un biet gentilom înşelat, ca şi domnia-voastră, în speranţele sale. Am crezut că mă pot bizui pe un sentiment care de obicei este cel mai curat şi mai fierbinte dintre toate. Am făgăduit cu îndrăzneala unui om care speră într-o răsplată…

Se opri şi-apoi continuă cu efort:

— Întrucât credeam că am dreptul la o răsplată.

Ochii i se plecară fără voie şi glasul i se opri în gâtlej.

— Ce fel de om e acest tânăr? întrebă bătrânul Villeroy pe Voyer-d'Argenson.

Vice-cancelarul răspunse:

— Ori e un suflet mare, ori cel mai laş dintre toţi ticăloşii. Lagardère se strădui din răsputeri pentru a putea continua:

— Soarta şi-a bătut joc de mine, monseniore. Iată crima mea. Ceea ce am crezut că se află în stăpânirea mea mi-a scăpat. Mă pedepsesc singur şi plec în exil.

— Ar fi prea uşor! zise Navailles. Machault vorbi pe şoptite cu regentul.

— Mă prostern la picioarele domniei-voastre, monseniore…. începu prinţesa.

— Ajunge, doamnă! întrerupse Philippe d'Orléans.

Gestul său imperios ceru linişte şi toţi cei din sală tăcură. Apoi, adresându-se lui Lagardère, rosti:

— După cum spuneţi, sunteţi gentilom, domnule. Fapta pe-care aţi făcut-o este nedemnă de un gentilom. Drept pedeapsă aveţi propria domniei-voastre ruşine. Daţi-mi sabia, domnule!

Lagardère îşi şterse fruntea scăldată în sudoare. În momentul când îşi desfăcu centironul, o lacrimă i se prelinse pe obraz.

— Dumnezeule mare! murmură Chaverny, care era cuprins de friguri şi nu ştia de ce. Mai bine îl ucideau.

În clipa când Lagardère înmâna sabia marchizului de Bonniivet, Chaverny îşi întoarse privirea.

— Nu mai suntem pe vremea când se sfărâmau pintenii cavalerilor recunoscuţi ca trădători, dar, slavă Domnului! nobleţea mai există şi degradarea este cea mai cruntă pedeapsă pe care o poate suferi un soldat. Domnule, nu mai aveţi dreptul să purtaţi sabie. Daţi-vă la o parte, domnilor, şi lăsaţi-l să treacă. Acest om nu mai e demn să respire acelaşi aer cu domniile-voastre.

O clipă s-ar fi spus că Lagardère va dărâma coloanele sălii şi, ca Samson, îi va îngropa sub dărâmături pe filistini. Obrazul său viguros exprimă mai întâi o furie atât de cumplită, încât cei din apropiere se îndepărtară mai mult de spaimă decât ca urmare a ordinului regentului. Dar îngrijorarea urmă repede furiei şi făcu loc acelei indiferenţe hotărâte pe care o manifestase de la începutul reuniunii.

— Monseniore, zise Lagardère înclinându-se, accept judecata alteţei-voastre regale şi mă voi supune.

O însingurare îndepărtată şi dragostea Aurorei, iată tabloul care-i trecea pe dinaintea ochilor. Nu merita oare martiriul; se îndreptă spre uşă în mijlocul tăcerii generale. Regentul spuse încetişor prinţesei:

— Nu vă fie teamă, va fi urmărit.

Pe la mijlocul sălii, Lagardère îl întâlni pe domnul prinţ de Gonzague, care tocmai se despărţise de Peyrolles.

— Alteţă, zise Gonzague adresându-se ducelui d'Orléans, tai trecerea acestui om.

Chaverny era foarte agitat. Părea că vrea să se arunce asupra lui Gonzague.

— Ah! exclamă el. Dacă Lagardère ar mai avea sabie!

Taranne îl înghionti pe Oriol.

— Micul marchiz a înnebunit, murmură el.

— De ce tăiaţi trecerea acestui om? întrebă regentul.

— Fiindcă buna voastră credinţă a fost înşelată, monseniore, răspunse Gonzague. Decăderea din rangul nobiliar nu e o pedeapsă care se cuvine asasinilor.

În sală se produse tumult. Regentul se ridică.

— E un asasin! termină Gonzague care puse sabia pe umărul lui Lagardère.

Şi putem afirma că ţinea strâns mânerul. Dar Lagardère nici nu încercă să-l dezarmeze.

În mijlocul tumultului general, căci partizanii lui Gonzague scoteau strigăte şi se prefăceau că atacă cu săbiile, Lagardère scoase un hohot sacadat de râs. Îndepărtă sabia, prinse încheietura mâinii lui Gonzague şi o strânse cu atâta putere, încât arma căzu. Îl duse pe Gonzague, sau mai bine zis îl târî, până la masă şi, arătând mâna pe care durerea o ţinea deschisă, zise, punând degetul pe o cicatrice adâncă:

— Semnul meu! Recunosc semnul meu!

Privirea regentului era întunecată. Toate respiraţiile se opriră…

— Gonzague e pierdut! murmură Chaverny.

Cu o îndrăzneală nemaipomenită, Gonzague zise:

— Alteţă, de optsprezece ani aştept acest moment! Fratele nostru, Philippe, va fi răzbunat. Rana am primit-o apărând viaţa lui Nevers.

Lagardère dădu drumul mâinii prinţului şi braţul îi căzu de-a lungul trupului. Rămase o clipă uluit, pe când din sală se ridica un strigăt asurzitor:

— Asasinul lui Nevers! Asasinul lui Nevers!

Şi Navailles, Nocé şi Choisy, împreună cu toţi ceilalţi, adăugau:

— Diavolul de cocoşat ne spusese dinainte.

Prinţesa îşi acoperi faţa cu mâinile, îngrozită. Nu mai mişca. Leşinase. Lagardère păru că se trezeşte când arcaşii, în frunte cu Bonnivet, îl înconjurară la un semn al regentului.

— Ticălosule! mârâi Henri ca un leu care rage. Ticălosule! Ticălosule!

Apoi, îmbrâncindu-l la zece paşi pe Bonnivet, care vru să-l ia de guler, strigă cu glas tunător:

— La o parte! Să piară cine se atinge de mine!

Se întoarse către Philippe d'Orléans şi adăugă:

— Monseniore, am un permis de liberă trecere semnat de alteţa-voastră regală.

Spunând aceste cuvinte, scoase din buzunarul vestei un pergament pe care-l despături.

— Liber, orice s-ar întâmpla! citi el cu glas tare. L-aţi scris, l-aţi semnat.

— De neînchipuit! vru să spună Gonzague.

— Din moment ce există înşelăciune, adăugară domnii de Tresmes şi de Machault…

Cu un gest, regentul le impuse tăcere.

— Vreţi oare să daţi dreptate celor care spun că Philippe d'Orléans nu mai are cuvânt? exclamă el. E scris, e semnat: acest om e liber. Are la dispoziţie patruzeci şi opt de ore să treacă graniţa.

Lagardère nu se clinti.

— M-aţi auzit, domnule, zise regentul cu duritate, ieşiţi!

Lagardère începu să rupă liniştit pergamentul, aruncând fărâmele la picioarele regentului.

— Monseniore, zise el, nu mă cunoaşteţi. Vă înapoiez cuvântul. Din răgazul oferit, şi care mi-e datorat, nu iau decât douăzeci şi patru de ore. E tot ce-mi trebuie spre a demasca un scelerat şi să fac să triumfe o cauză dreaptă. M-am săturat de umiliri! Ridic capul şi, pe onoarea lui Henri de Lagardère, care valorează cât toată onoarea voastră laolaltă, promit şi jur că mâine, la aceeaşi oră, doamna de Gonzague îşi va avea fiica şi Nevers va fi răzbunat, sau de nu, voi fi prizonierul alteţei-voastre regale! Puteţi convoca judecătorii.

Îl salută pe regent şi îndepărtă cu mâna pe aceia care îl înconjurau, spunând:

— Faceţi loc, e dreptul meu!

Gonzague plecase mai înainte, Gonzague dispăruse.

— Faceţi loc, domnilor, repeta Philippe d'Orléans. Maine, la aceeaşi oră, te vei înfăţişa în faţa judecătorilor şi, pe Dumnezeu! se va face dreptate.

Oamenii de încredere ai lui Gonzague se strecurară spre uşă, rolul lor se isprăvise. Regentul rămase o clipă pe gânduri, apoi, sprijinindu-şi fruntea de mână, zise:

— Iată o treabă ciudată, domnilor!

— Un ticălos neruşinat! murmură locotenentul poliţiei, Machault.

— Sau un viteaz din vremurile de demult, gândi cu glas tare regentul. Vom afla asta mâine.

Lagardère coborî singur şi fără arme monumentala scară a pavilionului. Sub vestibul îi găsi adunaţi pe Peyrolles. Taranne, Montaubert, Gironne, pe toţi aceia dintre oamenii lui Gonzague care pierduseră orice urmă de ruşine. Trei slujitori înarmaţi păzeau intrarea coridorului care ducea către meşterul Le Bréant. Gonzague stătea în mijlocul vestibulului, cu sabia în mână. Uşa mare dinspre grădină fusese deschisă. Toate astea vesteau o primejdioasă capcană. Lagardère nici nu le luă în seamă. Avea defectele îndrăznelii: se credea invulnerabil. Merse direct spre Gonzague, care-i tăie calea cu sabia.

— Să nu fim atât de grăbiţi, domnule de Lagardère, zise el, avem de vorbit. Toate ieşirile sunt închise şi nimeni nu ne aude, în afara acestor prieteni devotaţi. Putem vorbi după pofta inimii, fir-ar să fie!

Avea un râs sarcastic şi rău. Lagardère se opri şi încrucişa braţele la piept.

— Regentul vă deschide uşile, reluă Gonzague, dar eu vi le închid! Ca şi regentul, am fost prietenul lui Nevers, aşa că am şi eu dreptul să-i răzbun moartea. Nu spuneţi că sunt un ticălos; vă osteniţi zadarnic. Ştim dintotdeauna că cei ce pierd la joc insultă. Domnule de Lagardère, vreţi să vă spun un lucru datorită căruia veţi avea conştiinţa împăcată? Credeţi că aţi spus o minciună, o minciună mare, afirmând că Aurore nu e în stăpânirea domniei-voastre…

Henri se schimbă la faţă.

— Ei bine, reluă Gonzague bucurându-se de triumf cu cruzime, n-aţi comis decât o foarte mică inexactitate, o nuanţă, un fleac. Dacă aţi fi spus mai în loc de nu, dacă aţi fi spus: *"Aurore nu mai e în stăpânirea mea…"*

— Dacă aş crede… începu Lagardère, care strânse pumnii. Dar minţi, îşi reveni el, te cunosc!

— Dacă aţi fi spus în acest fel, termină cu calm Gonzague, ar fi fost cel mai pur şi exact adevăr.

Lagardère se curbă, gata să se năpustească asupra lui, dar Gonzague îşi lipi vârful sabiei între cei doi ochi şi murmură:

— Voi ceilalţi, atenţie!

Sarcastic, în continuare, reluă:

— Da, am câştigat o partidă cu adevărat frumoasă. Aurore e mâna noastră…

— Aurore! exclamă Lagardère cu glas sugrumat.

— Aurore, şi oarecare documente…

La aceste cuvinte, Lagardère fremăta şi se năpusti asupra lui Gonzague, care căzu greoi pe spate. Dintr-o săritură, trecând peste trupul prinţului, Lagardère dispăru în grădină. Gonzague se ridică, zâmbind:

— Nici o ieşire, nu-i aşa? îl întrebă pe Peyrolles, care era pe pragul dinafară a uşii.

— Nici una.

— Şi câţi sunt acolo?

— Cinci, răspunse Peyrolles, care ciuli urechea.

— E bine! E de ajuns! E fără sabie.

Ieşiră amândoi pentru a asculta cu multă atenţie. Oamenii de încredere ai prinţului, aflaţi în vestibul, palizi, cu fruntea îmbrobonată de sudoare, ciuleau şi ei urechea. Ajunseseră departe, începând de ieri seară! Doar aurul le murdărise mâinile până acum. Gonzague voia să-i deprindă cu mirosul sângelui. Panta era alunecoasă, cădeau jos. Gonzague şi Peyrolles se opriră la capătul peronului.

— Cât de mult întârzie! murmură Gonzague.

— Întârzie cam mult, zise Peyrolles. Sunt acolo, în spatele cortului.

În grădină era întuneric beznă. Nu se auzea decât vântul de toamnă care biciuia pânza decorurilor.

— De unde aţi luat-o pe fată? întrebă Gonzague, ca şi cum ar fi vrut să vorbească pentru a-şi înşela nerăbdarea.

— Din strada Chantre, chiar din poarta casei.

— A fost bine apărată?

— Au apărat-o două săbii de temut, dar au luat-o la goană când le-am spus că Lagardère e mort.

— Le-ai văzut chipurile?

— Nu. Şi-au păstrat masca până la capăt.

— Şi hârtiile, unde le-aţi găsit?

Peyrolles nu avu vreme să răspundă. Un strigăt de agonie se auzi din spatele cortului indian, dinspre ghereta meşterului Le Bréant. Gonzague simţi cum i se face părul măciucă.

— Poate-i unul de-ai noştri, murmură Peyrolles, tremurând.

— Nu! zise prinţul. I-am recunoscut glasul.

În aceeaşi clipă, cinci umbre negre ieşiră la lumină din rondul Dianei.

— Cine-i şeful? întrebă Gonzague.

Gendry era un vlăjgan bine făcut, care fusese caporal în trupele de gardă.

— S-a făcut, zise el. O brancardă şi doi oameni. Mergem să-l ridicăm.

Convorbirea fu auzită în vestibul. Jucătorii noştri de cărţi, desfrânaţii noştri de proastă calitate nu mai aveau nici o picătură de sânge în vine. Dinţii lui Oriol clănţăneau gata să se sfărâme.

— Oriol, Montaubert, strigă Gonzague.

Amândoi se apropiară.

— Voi veţi purta brancarda, spuse Gonzague.

Şi cum aceştia şovăiau:

— Am ucis cu toţii, fiindcă de pe urma asasinatului profită toţi.

Trebuiau să se grăbească, înainte ca regentul să-şi concedieze oaspeţii. Cu toate că aveau obiceiul să iasă pe uşa cea mare, care era tocmai la celălalt capăt al galeriei, spre Curtea Fântânilor, un obişnuit al palatului putea să aibă ideea de a se retrage prin Cour-aux-Rois.

Oriol, gata să leşine, şi Montaubert, indignat, apucară brancarda. Gendry le-o luase înainte în tufişurile de verdeaţă.

— Ia te uită! zise ultimul, ajungând îndărătul cortului indian. Totuşi ticălosul nu e mort de-a binelea.

Oriol şi Montaubert erau cât pe ce s-o ia la sănătoasa. Montaubert era un soi de gentilom în stare să facă nenumărate păcate de duzină, dar căruia nu-i trecuse vreodată prin minte gândul unei crime. Iar Oriol, poltron paşnic şi băiat de treabă, avea oroare de sânge. Totuşi, amândoi erau acolo şi ceilalţi aşteptau: Taranne, Albret, Choisy, Gironne. Gonzague credea că în acest fel este asigurat de discreţia lor. Erau oamenii lui şi nu existau decât prin el. Să dea înapoi, însemna să piardă totul şi

să înfrunte, pe deasupra, răzbunarea unui om în faţa căruia nimeni nu rezistă.

Dacă li s-ar fi spus la început: "*Veţi ajunge aici…"* poate că nici unul dintre ei n-ar fi făcut primul pas. Dar primul pas era făcut şi, de asemenea, al doilea. Mulţi burghezi şi mulţi gentilomi dovediră în acele vremuri cât de firav este hotarul care separă imoralitatea de crimă. Nu mai puteau da înapoi: iată scuza banală şi îngrozitoare. Gonzague spusese: *"Cine nu-i cu mine este împotriva mea!"* Nenorocirea era că nu se aflau în situaţia oamenilor de rând, care se tem mai mult de conştiinţa lor decât de un om. Viciul ucide conştiinţa. Cu siguranţă că ar fi dat înapoi, dacă ar fi trebuit să ucidă cu propria lor mână. Dar erau lipsiţi de orice forţă morală să protesteze împotriva unei crime comise de un altul.

Gauthier Gendry reluă:

— S-o fi dus să moară puţin mai departe. Pipăi pământul din jurul său, şi începu să caute târându-se pe mâini şi pe picioare. Făcu astfel înconjurul gheretei, a cărei uşă era închisă. Se opri la vreo douăzeci şi cinci de paşi, spunând:

— Iată-l!

Oriol şi Montaubert se apropiară cu brancarda.

— La urma urmei, zise Montaubert, faptul e împlinit. Nu facem nici un rău.

Oriol îşi simţea limba paralizată. Îl ajutară pe Gendry să pună pe brancardă un cadavru care era întins pe pământ chiar în mijlocul unui tufiş.

— Încă mai e cald. zise fostul caporal. Daţi-i drumul!

Oriol şi Montaubert porniră. Ajunseră la pavilion cu povara. Abia atunci oamenii lui Gonzague primiră îngăduinţa să plece.

Totuşi, ceva îi speriase. Trecând din nou prin faţa gheretei rustice a meşterului Le Bréant, auziră un foşnet de frunze uscate. Ar fi jurat că fuseseră urmăriţi tot timpul de paşi mărunţi şi grăbiţi. Într-adevăr, cocoşatul se afla în spatele lor când urcară treptele peronului. Cocoşatul era foarte palid şi părea că se ţine anevoie pe picioare. Dar hohotea cu râsul lui strident şi ascuţit. Fără Gonzague ar fi mâncat o bătaie zdravănă, li spuse lui Gonzague, care nu-i luă în seamă glasul schimbat:

— Ei bine, ei bine, aşadar a venit?

Arăta cu un deget tremurător cadavrul peste care Gondry aruncase o mantie. Gonzague îl bătu pe umăr. Cocoşatul se clătină şi fu gata să cadă.

— E beat! zise Gironne.

Apoi toată lumea intră în coridor. Meşterul Le Bréant nu catadicsi să afle numele gentilomului care era dus pe braţe, fiindcă băuse prea mult.

La Palais-Royal toată lumea era tolerantă şi discretă.

Era patru dimineaţa. Felinarele fumegau şi nu mai luminau. Grupul de neruşinaţi se risipi în toate direcţiile. Domnul de Gonzague se înapoie la palatul său, împreună cu Peyrolles. Oriol, Montaubert şi Gendry aveau misiunea să ducă cadavrul până la Sena. O luară pe strada Pierre-Lescot. Ajunşi acolo, simţiră că li se înmoaie picioarele. Primind un galben de la fiecare, fostul caporal le îngădui să lase cadavrul pe o grămadă de gunoaie. După ce îşi luă mantaua, duseră brancarda ceva mai departe şi plecară să se culce.

Iată de ce, a doua zi dimineaţa, domnul baron de Barbanchois, desigur neştiutor faţă de tot ce se întâmplase, se trezi în mijlocul firului de apă din stradă Pierre-Lescot, într-un asemenea hal, încât este greu şi inutil de descris. El era cadavrul pe care Oriol şi Montaubert îl purtaseră pe brancardă.

Domnul baron nu se făli deloc cu această aventură, dar ura lui împotriva regenţei crescu. Pe vremea răposatului rege, se rostogolise de cel puţin douăzeci de ori sub masă şi niciodată nu i se întâmplase ceva asemănător. Ducându-se spre casă, la doamna baroană, fără îndoială îngrijorată de soarta lui, îşi spunea:

— Ce moravuri! Să faci asemenea feste unui om de rangul meu! Vă întreb, unde o să ajungem?

Cocoşatul ieşi ultimul pe uşa mică a meşterului Le Bréant. Îi trebui multă vreme să traverseze Cour-aux-Rois, care, totuşi, nu era prea mare. De la intrarea în Curtea Fântânilor şi până la strada Saint-Honoré fu nevoit să se aşeze de mai multe ori pe pietrele din faţa caselor. Când se ridica, din piept îi ieşea un fel de geamăt. Cei din vestibul se înşelaseră: cocoşatul nu era beat. Dacă domnul de Gonzague n-ar fi avut alte griji, ar fi văzut în această noapte că rânjetul cocoşatului nu era de bun augur.

Din colţul palatului până la casa domnului de Lagardère, pe strada Chantre, nu erau decât zece paşi. Cocoşatul avu nevoie

de zece minute să facă aceşti zece paşi. Nu mai avea putere. Târându-se pe mâini şi pe picioare, urcă scara ce ducea la odaia meşterului Louis. Văzu în trecere uşa dinspre stradă forţată şi larg deschisă. La fel şi uşa apartamentului meşterului Louis. Cocoşatul intră în prima încăpere. Uşa de la a doua odaie, aceea unde nimeni nu intrase vreodată, fusese trântită înăuntru. Cocoşatul se sprijini de pervaz, din gâtlej îi ieşea un horcăit. Încercă să o strige pe Françoise şi pe Jean-Marie, dar nu avu forţă. Căzu în genunchi şi reîncepu să se târâie până la sipetul care conţinuse odată pachetul pecetluit cu trei sigilii mari, descris de noi de mai multe ori. Cufărul fusese spart cu lovituri de secure. Pachetul dispăruse. Cocoşatul se întinse pe jos, ca un biet nefericit care primeşte lovitura de graţie.

Orologiul din capela Luvrului sună cinci bătăi. Apărură primele licăriri ale zorilor. Încet, foarte încet, cocoşatul se ridică în mâini. Izbuti să-şi descheie nasturii hainei de lână neagră şi îşi scoase vesta de satin alb, oribil pătată de sânge. S-ar fi spus că strălucitoarea vestă, mototolită cu amândouă mâinile, servise să tamponeze o rană mare.

Gemând şi căinându-se încet, cocoşatul se târî până lângă un dulap, unde găsi rufărie şi apă. Avea cel puţin cu ce să spele rana care îi însângerase vesta.

Vesta îi aparţinea lui Lagardère, dar rana sângera pe umărul cocoşatului.

O pansă cum putu mai bine şi bău o înghiţitură de apă. Apoi se ghemui, simţindu-se astfel puţin mai uşurat.

— Bine! murmură el. Singur! Mi-au luat totul: armele şi inima!

Capul îi căzu greoi între mâini. Când se îndreptă spuse:

— Nu mă lăsa, Doamne! Am doar douăzeci şi patru de ore să iau de la capăt misiunea mea de optsprezece ani!

Capitolul I - Din nou despre casa aurului

Se lucrase toată noaptea în palatul Gonzague. Compartimentele erau gata. Fiecare vânzător de acţiuni venise încă din zori să-şi mobileze suprafaţa închinată, mai mică de doi metri pătraţi. Chiar şi în sala cea mare fuseseră construite despărţituri din lemn, răspândind un miros înţepător de brad dat la rindea. În grădini montarea cabanelor era terminată. Nu mai rămăsese nimic din splendorile trecutului. Pe alocuri se mai vedeau câţiva copaci prăpădiţi şi câteva sculpturi la încrucişarea unor alei de cabane, care fuseseră tăiate din fostele ronduri de flori.

În centrul unei piaţete, situate nu departe de fosta cuşcă a lui Médor, chiar în faţa peronului palatului, se vedea o statuie mutilată a Castităţii, aşezată pe un soclu de marmură. Destinul face şi asemenea ironii. Cine ştie dacă pe locul actualei noastre Burse nu se va ridica, în secolele viitoare, un grandios monument nevinovat.

Încă din zori, peste tot mişunau oameni. Curierii nu lipseau. Arta lor, în faşă, începuse să şi fie o artă. Lumea se agită, se zbătea, vindea, cumpăra, minţea, fura: într-un cuvânt, se făceau afaceri.

Ferestrele apartamentului doamnei de Gonzague, care dădeau spre grădină, erau acoperite cu obloane groase. Dimpotrivă, cele ale prinţului nu aveau decât perdele de brocart brodate cu fir de aur. Nu se vedea lumină nici la prinţ, nici la prinţesă. Domnul de Peyrolles, care locuia la mansardă, încă mai era în pat, dar nu dormea. Tocmai terminase de numărat câştigul lui din ajun şi îl vârâse peste alţi bani într-o casetă de

mărime respectabilă de la căpătâiul patului. Acest credincios domn Peyrolles era bogat, dar şi avar, sau mai degrabă lacom, fiindcă, dacă iubea cu pasiune banii, cauză trebuie căutată în plăcerile pe care ţi le procură banul.

Nu mai e cazul să spunem că nu avea nici un fel de prejudecată. Luă cu amândouă mâinile de unde putea şi spera să ajungă la bătrâneţe un foarte mare senior. Era un Dubois al prinţului de Gonzague. Adevăratul Dubois, al regentului, voia să devină cardinal. Nu ştim care era ambiţia acestui discret domn de Peyrolles, dar englezii tocmai inventaseră titlul de milord Milion. Peyrolles voia să fie pur şi simplu monseniorul Milion.

Gendry se pregătea să-i dea raportul. Îi povestea cum cei doi ageamii, Oriol şi Montaubert, căraseră cadavrul lui Lagardère până sub arcul podului Marion, unde îl azvârliseră în fluviu. Peyrolles beneficia de jumătate din suma cuvenită ticăloşilor de care se folosise stăpânul său. Plăti partea lui Gendry şi îi spuse să plece, dar, înainte de a ieşi, acesta zise:

— Cheflii sunt tot mai rar de găsit. Aveţi aici, sub fereastra dumneavoastră, un fost soldat din compania mea, care ar putea da o mână de ajutor la momentul potrivit.

— Numele lui?

— Balena. E puternic şi nătâng ca un bou.

— Angajează-l, aşa, să fie, căci sper că am terminat cu toate actele de violenţă, răspunse Peyrolles.

— Nu, dimpotrivă, nu cred că va fi aşa. Îl voi angaja pe Balenă.

Coborî în grădină, unde Balena era în exerciţiul funcţiunilor sale, încercând zadarnic să lupte împotriva faimei în creştere a rivalului său norocos, Esop al II-lea, zis Iona.

Peyrolles se duse la stăpânul său. Află cu mirare că alţii i-o luaseră înainte. Într-adevăr, prinţul de Gonzague acorda audienţă prietenilor noştri, Cocardasse-junior şi fratele Passepoil, amândoi îmbrăcaţi în mare ţinută în ciuda orei matinale, periaţi, sclivisiţi şi cu burţile pline după ce dăduseră o raită pe la bucătărie.

— Caraghioşilor, începu Peyrolles din clipa când îi zări, ce-aţi făcut ieri în timpul serbării?

Passepoil ridică din umeri şi Cocardasse întoarse spatele;

— Pe cât suntem de onoraţi şi fericiţi de a se servi un stăpân ilustru ca dumneavoastră, monseniore, zise Cocardasse,

cu atât ne e mai greu să avem de-a face cu domnul... Nu-i aşa, iubiţelule?

— Mi-ai citit în inimă, prietene, răspunse Passepoil;

— M-aţi auzit, zise Gonzague, care părea extenuat. Trebuie să obţii veşti chiar în această dimineaţă, veşti sigure, probe palpabile. Vreau să ştiu dacă e viu sau mort.

Cocardasse şi Passepoil salutară cu acea mişcare amplă şi elegantă care făcea din ei cei mai distinşi bandiţi din Europa. Trecură ţepeni prin faţa lui Peyrolles şi ieşiră.

— Îmi este îngăduit să vă întreb, monseniore, despre cine vorbiţi: viu sau mort? zise Peyrolles, palid la faţă.

— Vorbeam despre cavalerul de Lagardère, replică Gonzague, lăsându-şi capul obosit să cadă pe pernă.

— Dar, de ce vă îndoiţi? spuse Peyrolles uluit. Adineauri l-am plătit pe Gendry.

— Gendry este un ticălos rău, iar tu, dragul meu Peyrolles, ai cam îmbătrânit. N-am fost bine slujit. În timp ce tu mai dormeai eu am lucrat în dimineaţa asta. Am stat de vorbă cu Oriol şi Montaubert. De ce oamenii noştri nu i-au însoţit până la Sena?

— Treaba era terminată. Însuşi monseniorul a avut ideea să silească doi dintre prietenii săi...

— Prieteni! repetă Gonzague cu un dispreţ atât de profund, încât Peyrolles amuţi. Bine am făcut, reluă prinţul, şi tu ai dreptate. Sunt prietenii mei. Doamne! Trebuie să creadă că sunt prietenii mei. De cine ne-am putea folosi fără limită dacă nu de prieteni? Vreau să înfrâng cerbicia, bănuieşti ce vreau să spun? Vreau să-i leg de mâini şi de picioare. Dacă domnul de Horn ar fi avut în spate doar o sută de flecari, regentul şi-ar fi astupat urechile, fiindcă, înainte de toate, regentului îi place liniştea. Asta nu înseamnă că mi-e teamă să împărtăşesc soarta vitregă a contelui de Horn...

Se întrerupse văzând aţintită asupra sa privirea însetată de curiozitate a lui Peyrolles.

— Slavă Domnului! zise el cu un zâmbet cam forţat. Iată unul căruia i s-a şi făcut pielea de găină!

— Aveţi vreun motiv să vă temeţi de regent? întrebă Peyrolles.

— Ascultă, zise Gonzague sprijinindu-se în cot, îţi jur în faţa Domnului că vei fi spânzurat dacă sunt doborât!

Înspăimântat, Peyrolles făcu trei paşi înapoi. Ochii îi ieşeau din orbite. De astă dată Gonzague izbucni într-un hohot de râs sincer.

— Rege al fricoşilor! exclamă el. Niciodată n-am fost mai bine văzut la Curte ca acum, dar nu se ştie ce se poate întâmpla. Aşa că, în caz de atac, vreau să fiu bine păzit. Nu vreau să am în jurul meu prieteni, nu există prieteni, vreau în jurul meu numai sclavi. Şi nu sclavi cumpăraţi, ci robi în lanţuri, fiinţe trăind din suflarea mea, ca să zic aşa, care să ştie bine că vor muri odată cu moartea mea.

— În ce mă priveşte, gângavi Peyrolles, cred că monseniorul n-are nevoie…

— E-adevărat. Pe tine te am în mână de multă vreme, dar ceilalţi? Ştii oare că în banda asta sunt nume de vază? înţelegi că asemenea clientelă poate fi o pavăză? Navailles e de sânge ducal. Montaubert are legături de rudenie cu familia Mole de Champlatreux, înalţi magistraţi, al căror glas răsună ca şi marele clopot de la Notre-Dame! Choisy este vărul lui Mortemart, Nocé este rudă cu familia Lauzun, Gironne cu Celamare, Chaverny cu prinţii de Soubise…

— Oii! Asta… întrerupse Peyrolles.

— Şi ăsta va fi legat în lanţuri ca şi ceilalţi. Trebuie doar să găsim un lanţ pe măsura lui. Dacă nu-l vom găsi, se corectă prinţul cu un aer sumbru, va fi cu atât mai rău pentru el! Dar să continuăm trecerea în revistă: Taranne este protejatul domnului Law în persoană, caraghiosul de Oriol este propriul nepot al secretarului de stat Lebianc, Albret îi spune domnului de Fleury vărul meu. Până şi grosolanul baron de Batz are uşă deschisă la prinţesa palatină. Nu mi-am ales oamenii cu ochii închişi, fii sigur, Vauxmenil mi-o dăruieşte pe ducesa de Berri şi o am la mână pe stareţa de la Chelles prin micul Saveuse! Ştiu bine, fir-ar să fie, că m-ar vinde pentru treizeci de arginţi, dar de ieri seară îi am pe toţi în mână şi mâine dimineaţa îi vreau la picioarele mele.

Dădu învelitoarea la o parte, sări din pat şi spuse:

— Papucii mei!

Peyrolles îngenunche imediat şi-l încălţă cu cea mai desăvârşită slugărnicie. Apoi îl ajută să-şi pună halatul. Era o jivină în stare de orice.

— Îţi spun toate astea, amice Peyrolles, fiindcă şi tu eşti prietenul meu.

— Oh! Monseniore! Mă amestecaţi oare cu asemenea soi de oameni?

— Deloc! Nu există măcar unul să merite asocierea cu asemenea soi de oameni, cum spui, zise prinţul cu un surâs amar. Dar te socot un prieten atât de desăvârşit încât pot să-ţi vorbesc ca şi duhovnicului meu. Ai uneori nevoie să faci mărturisiri cuiva, asta te face înţeles. Spuneam deci că trebuie să-i avem în mâna noastră, legaţi cobză. Frânghia pe care am pus-o în jurul gâtului am înfăşurat-o doar o dată. Acum o vom strânge. Vei judeca numaidecât cât de urgentă este treaba: astă noapte am fost trădaţi!

— Trădaţi! exclamă Peyrolles, şi de cine?

— De Gendry, de Oriol, de Montaubert.

— E oare cu putinţă?

— Totu-i cu putinţă atât timp cât funia nu-i va strânge de gât.

— Şi cum de-a aflat monseniorul?… întrebă Peyrolles.

— Nu ştiu decât că ticăloşii noştri nu şi-au făcut datoria.

— Adineauri Gendry mi-a spus răspicat că a dus trupul sub arcul podului Marion.

— Gendry a minţit. Nu ştiu. Mărturisesc chiar că renunţ cu greu la speranţa de a mă descotorosi de acest diavol de Lagardère.

— De unde vă vin îndoielile?

Gonzague scoase de sub pernă o hârtie făcută sul şi o desfăşură încetişor.

— Nu cunosc oameni care ar vrea să-şi bată joc de mine şopti el. Ar fi un joc primejdios ca asemenea glumă proastă să fie făcută prinţului de Gonzague!

Peyrolles aştepta să i se explice cu mai multă claritate.

— Pe de altă parte, continuă prinţul, acest, Gendry are totuşi mână sigură. Doar am auzit strigătul de agonie…

— Ce vi se spune în hârtia aceea, monseniore? întrebă Peyrolles în culmea neliniştii.

Gonzague îi trecu hârtia desfăşurată şi Peyrolles citi cu lăcomie.

Hârtia conţinea o listă concepută astfel:

Căpitanul Lorrain — Neapole.
Staupitz — Nuremberg.
Pinto — Torino.
El Matador — Glasgow.
Joël de Jugan — Morlaix.
Faënza — Paris.
Saldagne — idem.
Peyrolles — ...
Philippe de Montoue, prinţ de Gonzague — ...

Ultimele două nume erau scrise cu cerneală roşie, sau cu sânge. Nu era menţionat vreun nume de oraş în dreptul lor, fiindcă răzbunătorul nu ştia încă în ce loc urma să-i pedepsească.

Primele şapte nume, scrise cu cerneală neagră, erau marcate cu o cruce roşie. Gonzague şi Peyrolles nu puteau ignora înţelesul acestui semn. Peyrolles ţinea în mâini hârtia şi tremura ca varga.

— Când aţi primit-o? întrebă el bâiguind.

— Azi de dimineaţă, în zori, dar nu înainte că porţile să fie deschise, fiindcă auzeam zgomotul infernal pe care-l făceau toţi nebunii afară şi înăuntru.

De fapt, era o hărmălaie nemaipomenită, fiindcă le lipsea experienţa. Nu învăţaseră încă regulile de comportare într-o Bursă şi nici să dea un aer de drăgălaşă decenţă acestui tripou. Toată lumea striga în acelaşi timp şi acest concert de glasuri tuna ca larma unei răscoale. Dar Peyrolles se gândea numai la un singur lucru:

— Cum aţi primit hârtia? întrebă din nou.

Gonzague arătă fereastra din faţa patului, în care se vedea un ochi de geam spart. Peyrolles înţelese şi căută din privire covorul, unde văzu imediat o piatră printre cioburile de sticlă.

— Asta m-a trezit, spuse Gonzague. Am citit şi mi-a venit ideea că poate Lagardère a izbutit să scape.

Peyrolles plecă fruntea.

— Doar dacă, spuse mai departe Gonzague, asemenea act îndrăzneţ şi nesăbuit a fost executat de vreun om de încredere, care habar n-avea de soarta stăpânului său.

— Să sperăm, zise Peyrolles.

— Pentru orice eventualitate, i-am chemat grabnic pe Oriol şi pe Montaubert. M-am prefăcut că nu ştiu nimic. Am glumit, i-am îmboldit şi mi-au mărturisit că au lăsat cadavrul pe un morman de gunoaie din stradă Pierre-Lescot.

Cu pumnul strâns Peyrolles îşi lovi genunchiul.

— Nici nu e nevoie de mai mult! strigă el. Un rănit îşi poate redobândi viaţa.

— Vom şti curând adevărul, spuse Gonzague. Cocardasse şi Passepoil au plecat adineauri să afle.

— Vă încredeţi în aceşti doi renegaţi, monseniore?

— Nu mă încred în nimeni, prietene Peyrolles, nici chiar în tine. Dacă aş putea face totul singur, nu m-aş folosi de nimeni. S-au îmbătat azi-noapte. Au greşit. Ştiu şi ăsta-i un motiv în plus să meargă pe drumul cel drept. I-am chemat şi le-am poruncit să-i găsească pe cei doi viteji care au apărat-o azi-noapte pe tânăra aventurieră care-şi dă numele de Aurore de Nevers…

Rostind aceste ultime cuvinte nu se putu stăpâni să zâmbească. Peyrolles rămase serios ca un cioclu.

— Şi să răscolească cerul şi pământul pentru a afla dacă omul pe care-l urăsc mai mult decât orice ne-a scăpat din nou, încheie Gonzague.

Sună şi spuse servitorului care intră:

— Să mi se pregătească litiera! Tu, prietene Peyrolles, vei urca la doamna prinţesă pentru a-i transmite, ca de obicei, asigurarea respectului meu profund. Încearcă să priveşti cu atenţie. Îmi vei spune cum arată anticamera doamnei prinţese şi cu ce ton ţi-a răspuns camerista.

— Unde vă voi întâlni din nou, monseniore?

— Mă duc mai întâi la pavilion. Mă grăbesc să o văd pe tânăra noastră aventurieră din stradă Pierre-Lescot. Se pare că s-a împrietenit cu dona Cruz. Apoi mă duc la palatul domnului Law, care mă neglijează în ultima vreme. După aceea urc până la Palais-Royal, unde absenţa mea ar provoca interpretări nedorite. Cine ştie câte calomnii nu s-ar putea difuza pe socoteala mea?

— Toate astea vor dura multă vreme.

— Nu, isprăvesc repede. Trebuie să-i văd pe prietenii noştri, pe bunii noştri prieteni. Ziua de azi va fi plină, şi plănuiesc pentru diseară o mică cină intimă… Dar vom mai vorbi despre asta.

Ridică pietricica de pe covor şi se apropie de fereastră.

— Înainte de a pleca, permiteţi-mi, monseniore, să vă pun în gardă în privinţa celor doi şnapani… spuse Peyrolles.

— Cocardasse şi Passepoil? Ştiu că te-au cam brutalizat, sărmane Peyrolles.

— Nu e vorba despre asta. Ceva îmi spune că trădează. Şi dacă vreţi o dovadă, iat-o: nu i-am văzut pe lista morţilor, cu toate că au participat la afacerea din şanţurile castelului Caylus.

Gonzague, care privea cu un aer gânditor pietricica, desfăşură repede hârtia ce o avea în mână.

— E-adevărat, murmură prinţul. Numele lor lipsesc de pe listă. Dar dacă însuşi Lagardère a întocmit lista şi ticăloşii ar fi oamenii lui, i-ar fi trecut în fruntea listei pentru a masca înşelătoria..

— E prea subtil ceea ce spuneţi, monseniore. Nimic nu trebuie neglijat într-o luptă pe viaţă şi pe moarte. Începând de ieri, vă bizuiţi pe necunoscut. Fiinţa asta stranie, cocoşatul, care a intrat fără voia voastră în treburile domniei-voastre…

— Mă pui pe gânduri, întrerupse Gonzague. Va trebui să-şi deşerte sacul până la fund.

Privi pe fereastră. Cocoşatul se afla exact în faţa gheretei sale şi tocmai arunca o privire pătrunzătoare spre ferestrele lui Gonzague. Văzându-l, cocoşatul plecă ochii şi salută cu mult respect.

Gonzague mai privi o dată pietricică.

— Vom şti curând, murmură el, vom şti totul. Cred că ziua de azi va fi pe măsura nopţii trecute. Du-te, prietene Peyrolles. Iată, a sosit lectica. Pe curând!

Peyrolles se supuse. Domnul de Gonzague se urcă în lectică şi porunci să fie condus la pavilionul donei Cruz.

Străbătând coridoarele pentru a se duce la apartamentele doamnei de Gonzague, Peyrolles îşi spunea:

— Nu am pentru Franţa, frumoasa mea patrie, o dragoste nătângă, cum am văzut la unii. Cu bani găseşti oriunde o patrie. Puşculiţa mea e aproape plină şi în douăzeci şi patru de ore pot şterpeli destul din casă de bani a prinţului. Mi se pare că prinţul se dă bătut. Dacă lucrurile nu se îndreaptă de azi până mâine, îmi iau calabalâcul şi mă duc să caut un aer mai bun pentru sănătatea mea delicată. Ce cadou! De azi pe mâine nu sare mâna în aer!

Cocardasse-junior şi fratele Passepoil făgădui seră să facă pe dracu-n patru pentru a pune capăt îndoielilor prinţului de Gonzague. Erau oameni de cuvânt. Îi regăsim nu departe de palat, într-o cârciumă cu aspect jalnic din stradă Aubry-le-Bcucher, mâncând şi trăgând la măsea cât patru.

Bucuria strălucea pe obrajii lor.

— N-a murit, slavă Domnului! zise Cocardasse întinzând paharul.

Passepoil îl umplu şi repetă:

— N-a murit!

Şi amândoi ciocniră în sănătatea cavalerului Henri de Lagardère.

— Ah! Fir-ar să fie, reluă Cocardasse, ne datorează o bătaie soră cu moartea pentru toate prostiile pe care le-am făcut de aseară încoace!

— Eram cherheliţi, nobilul meu prieten, răspunse iute Passepoil. Beţia e încrezătoare. Dealtfel, îl lăsasem într-o stare jalnică.

— Există oare stări jalnice pentru micuţul ştrengar? strigă Cocardasse cu entuziasm. Nu-ţi fie teamă! Dacă l-aş vedea chiar acum ciuruit ca o sită, tot aş spune: Din fericire, o să iasă din încurcătură!

Sorbind încet din rachiul îndoit cu apă, Passepoil murmură:

— Fapt este că ştrengarul nostru e un băiat de treabă! Ne putem umfla în pene că am contribuit şi noi la educaţia lui.

— Dragul meu, ai exprimat sentimentele sufletului meu. Chiar dacă ne trage o bătaie soră cu moartea, tot îi rămân credincios trup şi suflet!

Passepoil puse paharul gol pe masă.

— Dacă mi-e îngăduit să-ţi fac o observaţie, nobilul meu prieten, reluă el, ţi-aş spune că intenţiile tale sunt bune. Dar fatala ta slăbiciune pentru băutură…

— La dracu! întrerupse gasconul. Ascultă, iubiţelule! Erai de trei ori mai beat decât mine.

— Bine! Bine! Dacă aşa stau lucrurile. Hei! Fato, încă o stacană!

Prinse cu degetele lui lungi, uscate şi strâmbe, talia slujnicei, care era ca un butoi. Cocardasse îl contemplă cu un aer de compasiune.

— Aşadar, dragul meu, bietul meu prieten! Vezi paiul din ochiul vecinului, în loc să scoţi bârna din al tău, nefericitule!

Sosind la Gonzague, în dimineaţa acestei zile, erau cu atât mai convinşi de sfârşitul tragic al lui Lagardère, cu cât se duseseră înainte de ivirea zorilor în strada Chantre, unde găsiseră uşile forţate. Parterul era pustiu. Vecinii nu ştiau nimic de soarta celor trei locatari, tânără, Françoise şi Jean-Marie Berrichon. La primul etaj, lângă cufăr, a cărui încuietoare era spartă, se vedea o baltă de sânge. Aşa era: ticăloşii care atacaseră noaptea trecută dominoul roz pe care erau însărcinaţi să-l apere spuseseră adevărul, Lagardère era mort!

Dar însuşi Gonzague le redase adineauri speranţa, când îi însărcinase să găsească leşul duşmanului său de moarte. Cu siguranţă că Gonzague avea motive temeinice să procedeze astfel. Prietenii noştri nici nu voiau să ştie mai mult ca să ciocnească cu bucurie în sănătatea lui Lagardère. În ce priveşte a doua parte a misiunii: să-i caute pe cei doi viteji care o apăraseră pe Aurore, treaba era rezolvată. Cocardasse îşi turnă un pahar plin până la vârf şi spuse:

— Trebuie să născocim o poveste, porumbelule.

— Două, răspunse fratele Passepoil, una pentru tine şi una pentru mine.

— Fie! Eu sunt jumătate gascon şi jumătate provens, şi pot spune poveşti cu duiumul.

— La naiba! Eu sunt normand. Vom vedea care poveste e mai bună.

— Vai de păcatele mele! Mi se pare că mă provoci, nu-i aşa?

— Prieteneşte, nobilul meu camarad. Este un joc de inteligenţă. Aminteşte-ţi doar că trebuie să găsim, în povestea noastră, cadavrul micului Parizian.

Cocardasse ridică din umeri.

— Al dracului să fiu dacă iubiţelul nu vrea să se ridice până la înălţimea stăpânului său! bombăni el sorbind ultima, picătură din a doua cană.

Era încă prea devreme să se înapoieze la palat. Aveau nevoie de timp să facă cercetări. Cocardasse şi Passepoil se aşezară să-şi compună fiecare povestea. Vom vedea care din doi va fi cel mai bun povestitor. În aşteptare, adormiră cu capul

pe masă şi nu ştim căruia din doi i se poate decerna premiul pentru vigoarea şi sonoritatea sforăitului.

Capitolul II - O lovitură la bursă pe vremea regenţei

Cocoşatul intrase printre primii în palatul Gonzague şi, încă de la deschiderea porţilor, fusese văzut în tovărăşia unui mic comisionar, care purta un scaun, un cufăr, o pernă şi o saltea. Cocoşatul îşi mobilă baraca; era limpede că voia să-şi stabilească aici domiciliul, cum de altfel avea dreptul prin contractul de închiriere, într-adevăr, îl urmase în drepturi pe Médor, şi Médor se culcă în cuşca lui.

Locatarii barăcilor din grădina Gonzague ar fi dorit ca, ziua să aibă patruzeci şi opt de ore. Timpul era prea scurt pentru pofta lor de afaceri necinstite. Speculau pe drum, la dus şi la întors, se adunau pentru cină ca să speculeze mâncând. Nu pierdeau decât orele de somn. Nu e oare umilitor să gândeşti că omul, sclavul unei nevoi naturale, nu poate specula dormind?

Tendinţa era spre urcare. Serbarea de la Palais-Royal produsese un efect imens. Bineînţeles că nimeni din această neînsemnată lume a speculanţilor nu pusese piciorul la serbare, dar câţiva, cocoţaţi pe terasele caselor învecinate, putuseră întrezări baletul. Nu se vorbea decât despre balet. Fata fluviului Mississippi, care turna apă din urna respectabilului ei părinte şi o transformă în bani de aur, era o alegorie delicată şi fermecătoare, ceva cu adevărat franţuzesc, care anticipa la ce înălţime se va ridica în secolele următoare geniul dramatic al acestui popor care, născut cu spirit caustic, a creat vodevilul!

La cină, între desert şi brânza, se făcuse o nouă lansare de acţiuni. Erau nepoţelele. Chiar înainte de a fi fost gravate obţinuseră o primă de zece la sută. Mamele erau albe, fiicele erau galbene şi nepoţelele trebuiau să fie albastre, culoarea cerului, a depărtărilor, a speranţei şi a visului. Orice s-ar spune, exista o poezie generoasă şi profundă în cotorul de chitanţier.

În general, prăvăliile care făceau colţ cu aleile unde fuseseră ridicate barăcile desfăceau băuturi alcoolice, iar

stăpânii lor vindeau cu o mână rachiu de fructe şi cu cealaltă speculau. Se bea pe rupte. Băutura dă imbold tranzacţiilor. În orice clipă se vedeau speculanţi fericiţi ducând un pahar plin de băutură gărzilor franceze care şedeau de pază pe aleile principale. Aceste schimburi de pază erau foarte căutate.

Hamali şi căruţaşi aduceau fără încetare cantităţi de mărfuri pe care le îngrămădeau în barăci, sau în afara lor, chiar în mijlocul aleilor. Transportul costa o avere. Un singur lucru ne poate da o idee despre tarifele din stradă Quincampoix: se spune că la San Francisco, oraşul febrei aurului, bolnavii de această maladie plăteau doi dolari să-şi văcsuiască cizmele…

Strada Quincampoix avea asemănări uimitoare cu California, în ciuda aparenţelor, secolul nostru n-a inventat nimic nou în domeniul extravaganţelor.

Nu se căuta nici aur, nici argint, nici măcar mărfuri; la modă erau acţiunile. Cele albe, cele galbene, mamele, fiicele, în sfârşit îngeraşii dragi care urmau să se nască, nepoţelele, cele albastre, aceste acţiuni delicate al căror leagăn era încă de pe acum înconjurat de multă solicitudine, iată ce se cerea pretutindeni Cu larmă mare, iată ce doreau toţi, iată ce excita cu adevărat delirul tuturor!

Binevoiţi să reflectaţi: un ludovic valorează astăzi 24 de franci; mâine va valora tot 24 franci, pe când o nepoţică de o mie de livre, care azi-dimineaţă valorează doar o sută de pistoli, poate valora două mii de scuzi mâine seară. Jos cu monedă, grea, îmbătrânită, imobilă! Trăiască hârtia, uşoară că aerul* hârtia preţioasă, hârtia magică, ce săvârşeşte în fundul portofelelor nu ştiu ce fel de muncă de alchimist! O statuie pentru bunul domn Law, o statuie înaltă cât colosul din Rodos!

Esop al II-lea, zis Iona, beneficia de delirul acesta. Spatele său, pupitru comod pe care i-l dăruise natura, nu şoma nici o singură clipă. Monedele de şase livre şi pistolii cădeau fără oprire în săculeţul lui de piele. Dar câştigul îl lăsa nepăsător. De pe acum era un financiar călit.

Nu era deloc vesel în această dimineaţă, părea bolnav. Celor care aveau amabilitatea să-l întrebe asupra acestui subiect, le răspundea:

— M-am obosit cam mult astă-noapte.

— Unde, prietene Iona?

— La domnul regent, care m-a invitat la serbare.

Râdeau în hohote, semnau şi plăteau: era o adevărată binecuvântare!

O aclamaţie imensă, teribilă, fulgerătoare făcu să tremure geamurile palatului Gonzague către ora zece dimineaţa. Tunul care anunţa naşterea fiilor suveranilor nu făcea mai mult zgomot decât ce se auzea aici. Lumea bătea din palme, urla, pălăriile zburau în aer, bucuria avea izbucniri şi convulsii, tropăituri şi leşinuri. Acţiunile albastre, nepoţelele, văzuseră lumina zilei! Ieşeau, calde încă, proaspete, neatinse, mititele din teascul imprimeriilor regale. Strada Quincampoix avea motive să se năruie! Nepoţelele, acţiunile albastre, ultimii născuţi, purtau semnătura venerabilă a controlorului Labastide!

— Mie! Dau zece la sută primă!

— Cincisprezece!

— Dau douăzeci pe loc, cu bani gheaţă!

— Douăzeci şi cinci! Plătiţi cu lâna din Berri.

— Cu mirodenii din India. Cu mătase brută, cu vin de Gasconia!

— Nu mă strivi, la naiba, femeie! La vârsta ta, să-ţi fie ruşine!

— Oh! Bădăranii ăştia, care înghiontesc femeile! N-aveţi ruşine?

— Atenţie! Atenţie! o ladă de sticle cu vin din Rouen.

— Atenţie! Pânza de Quintín, câtă vrei. Treizeci la sută primă!

Strigăte de femei călcate în picioare, strigăte de omuleţi sufocaţi, scheunat de tenori, murmure joase de baritoni, ghionţi schimbaţi cu bună-ştiinţă. Acţiunile albastre aveau un succes demn de ele!

Oriol şi Montaubert coborâră treptele peronului palatului. Se văzuseră cu Gonzague, care îi mustrase cu asprime. Erau tăcuţi, plouaţi şi cu totul descurajaţi.

— Nu mai e un protector, spuse Montaubert atingând cu piciorul pământul grădinii.

— E un autocrat care ne duce într-o direcţie unde nu vrem să mergem, bombăni Oriol. Tare am chef să…

— Dar eu! îl întrerupse Montaubert.

Un valet, îmbrăcat cu livreaua prinţului, veni la ei şi dădu fiecăruia câte un mic pachet sigilat.

Rupseră sigiliul. Fiecare pachet conţinea un teanc de acţiuni albastre. Oriol şi Montaubert se priviră.

— Fir-ar să fie! zise grasul financiar înveselit pe neaşteptate, mângâindu-şi jaboul de dantelă. Pot spune că e o atenţie delicată.

— Ştie să se poarte ca nimeni altul, zise Montaubert înduioşat.

După ce le numărară, constatară că nepoţelele reprezentau o valoare convenabilă.

— Să ne unim, spuse Montaubert.

— Să ne asociem, acceptă Oriol.

Mustrările de cuget dispăruseră, bună dispoziţie revenea. În urma lor se auzea ca un ecou: Să ne unim, să ne unim!

Banda de tineri smintiţi cobora peronul: Navailles, Taranne, Choisy, Nocé, Albret, Gironne şi ceilalţi. Fiecare găsise, la sosire, un pacheţel pentru alungarea mustrării de cuget şi pentru consolare. Se adunară în grup.

— Domnilor, zise Albret, nişte calici de negustori au aur chiar şi în cizme. Asociindu-ne, putem să ţinem azi piaţa în mână să dăm o mare lovitură. Am o idee…

Se auzi un singur strigăt:

— Să ne asociem! Să ne asociem!

— Vă pot fi de folos? întrebă o voce piţigăiată, care părea să iasă din buzunarul voinicului baron de Batz.

Toţi se întoarseră. Cocoşatul era acolo, oferindu-şi spinarea unui negustor de faianţă, care-şi dădea toată prăvălia pentru o duzină de hârtiuţe şi, pe deasupra, mai era şi fericit.

— La dracu! zise Navailles făcând un pas înapoi. Nu-mi place creatura asta.

— Du-te mai încolo, porunci cu brutalitate Gironne.

— Domnilor, sunt sluga domniilor voastre, răspunse cocoşatul cu politeţe. Mi-am închiriat locul şi grădina îmi aparţine ca şi domniilor voastre.

— Când mă gândesc, zise Oriol, că demonul ăsta, care ne-a uluit atât de mult azi-noapte, nu este decât un biet pupitru ambulant…

— Un pupitru care gândeşte, ascultă şi vorbeşte! rosti cocoşatul apăsând pe fiecare cuvânt.

Salută, zâmbi şi plecă să-şi vadă de treburi. Navailles îl urmări cu privirea.

— Ieri nu-mi era teamă de prichindelul ăsta, murmură el.

— Fiindcă ieri mai puteam să ne alegem drumul, spuse încetişor Montaubert.

— Să auzim, să-ţi auzim ideea, Albret, strigară mai multe glasuri.

Se strânseră în jurul lui Albret, care vorbi cu vioiciune timp de câteva minute.

— E superb, spuse Gironne, înţeleg.

— E superb, repetă baronul de Batz, eu pricep, dar explicaţi pentru mine încă…

— Eh! E inutil, zise Nocé. La treabă! într-o oră trebuie să-i curăţăm.

Se împrăştiară imediat. Cam o jumătate ieşiră prin curtea din stradă Saint-Magloire, pentru a intra în strada Quincampoix, prin marele turn. Ceilalţi plecară câte unul, sau în grupuri mici, stând de vorbă ici şi colo despre treburile vremii. După un sfert de oră, Taranne şi Choisy se înapoiară pe poarta care dădea în strada Quincampoix. Îşi făcură drum dând din coate şi, interpelându-l pe Oriol care vorbea cu Gironne, exclamară:

— Curată nebunie! Adevărată turbare! Au ajuns la treizeci şi chiar treizeci şi cinci la cârciumă Venise, patruzeci până la cincizeci la Foulon. Într-o oră ajunge la o sută. Cumpăraţi, cumpăraţi!

Cocoşatul râdea într-un ungher.

— Ţi se va da să rozi un os, micuţule, îi zise Nocé la ureche. Fii cuminte!

— Mulţumesc, respectabile domn, răspunse cu umilinţă Esop al II-lea, este tot ceea ce-mi doresc.

Totuşi, se răspândise într-o clipă zvonul că albastrele vor avea o primă de sută la sută înainte de sfârşitul zilei. Cumpărătorii dădură buzna. Albret, care avea toate acţiunile asociaţiei în portofel, le vându în masă cu o primă de cincizeci, pe bani gheaţă şi, pe deasupra, promise că se face luntre şi punte să livreze o cantitate mai mare de acţiuni, cu acelaşi procent în maximum două ore.

Tocmai atunci, pe aceeaşi poartă care dădea în strada Quincampoix, apărură Oriol şi Montaubert, cu mutre plouate.

— Domnilor, zise Oriol celor care-l întrebau de ce sunt consternaţi, nu cred că trebuie să regretăm cu bună ştiinţă

aceste nefaste veşti, fiindcă vor duce cu siguranţă la scăderea acţiunilor.

— Şi, cu toate că avem şi noi acţiuni, adăugă Montaubert cu un suspin profund, totul se va duce pe apa sâmbetei!

— Manevră! Manevră! strigă un negustor dolofan, care avea buzunarele umflate cu nepoţele.

— Ia mai taci, Oriol! zise Montaubert. Nu vezi la ce risc ne expui?

Dar cercul compact şi avid al curioşilor se îngrămădea în jurul lor.

— Vorbiţi, domnule, spuneţi ce ştiţi, strigau glasuri din toate părţile. Este o datorie de om cinstit.

Oriol şi Montaubert tăcură ca peştele.

— Vă foi spune eu, spuse baronul de Batz, care sosea. Catastrofă! Catastrofă! Catastrofă!

— Ce catastrofă?

— Vă spun, e vorba de o manevră.

— Tăcere, omule gras! Ce catastrofă, domnule de Batz?

— Nu ştiu, răspunse grav baronul, cincizeci la sută scădere!

— Cincizeci la sută?

— În zece minute?

— În zece minute. Curată degringoladă!

— Ia, este eine tegringolade! Eine dezastre! Eine panic.

— Domnilor, domnilor, zise Montaubert, mai domol! Să nu exagerăm.

— Vând douăzeci de albastre numai cu cincisprezece la sută prima! strigau unii în jur.

— Vând cu zece la sută primă, cu plata mai târziu.

— Vând douăzeci şi cinci la preţul nominal!

— Domnilor, domnilor, e o nebunie! Răpirea tânărului rege încă nu e confirmată oficial.

— Nu-i nici o dovadă, adăugă Oriol, că domnul Law a fugit.

— Şi că domnul regent ar fi prizonier la Palais-Royal, termină Montaubert, cu o mutră disperată.

De stupoare, se făcu linişte. Apoi se auzi un urlet scos de o mie de glasuri.

— Tânărul rege a fost răpit! Domnul Law a fugit! Regentul prizonier!

— Treizeci de acţiuni cu cincizeci la sută.

— Optzeci de albastre cu şaizeci la sută!

— Domnilor, domnilor, spunea Oriol, nu vă grăbiţi.

— Eu le vând pe ale mele cu o pierdere de trei sute! exclamă Navailles, care nu avea măcar una. Le luaţi?

Oriol făcu un gest energic de refuz.

Albastrele pierdură îndată patru sute. Montaubert continuă:

— Familia Du Maine trebuia să fie supravegheată îndeaproape, fiindcă avea partizani. Din grup mai făceau parte cancelarul d'Aguessau, cardinalul de Bissy, domnul de Villeroy şi mareşalul de Villars. Au primit bani prin domnul prinţ de Cellamare, Judicael de Malestroit, marchiz de Poncallee, cel mai bogat gentilom din Bretania, l-a răpit pe tânărul rege pe drumul spre Verssailles şi l-a dus la Nantes. Regele Spaniei trece în acest moment Pirineii în fruntea unei armate de trei sute de mii de oameni. Din nefericire, e un fapt dovedit.

— Şaizeci de albastre cu cinci sute pierdere! strigau glasuri din mulţime în continuă creştere.

— Domnilor, domnilor, nu vă grăbiţi. E nevoie de timp să aduci o armată din Pirinei până la Paris. De altfel, sunt vorbe, doar vorbe…

— Vorba, vorba, repeta baronul de Batz, dar eu vând. Mai am o acţiune.

O dau pe cinci sute franci! Aşa!

Nimeni nu voia să cumpere acţiunea baronului de Batz şi ofertele reîncepură cu larmă mare.

— În cel mai rău caz, reluă Oriol, dacă domnul Law n-ar fi fugit…

— Dar, întrebă cineva, cine-l ţine pe regent prizonier?

— Oameni buni, mă întrebaţi mai mult decât ştiu, răspunse Montaubert. Eu nu cumpăr şi nici nu vând, slavă Domnului! După cât se pare, domnul duce de Bourbon era nemulţumit. Se mai vorbeşte despre cler, în legătură cu constituţia. Mai sunt unii care pretind că ţarul e amestecat în toate astea şi vrea să se proclame rege al Franţei.

A urmat un strigăt de groază. Baronul de Batz propuse să-şi vândă acţiunile pentru o sută de scuzi. În acest moment de panică generală, Albret, Taranne, Gironne şi Nocé, care deţineau fondurile sociale, făcură o cumpărătură mică şi fură semnalaţi numaidecât. Erau arătaţi cu degetul, ca un careu de idioţi: cumpărau! Într-o clipă mulţimea îi înconjură, îi asalta, îi sufocă.

— Nu le spune nimic din ceea ce ai aflat, şoptiră unii la urechea lui Oriol şi Montaubert.

Grasul perceptor făcu mari eforturi să nu izbucnească în râs.

— Bieţii smintiţi! murmură el arătând cu un gest de compătimire spre complicii săi.

Apoi adăugă, adresându-se mulţimii:

— Sunt gentilom, dragi prieteni, v-am spus ce ştiu Gratis pro Den. Faceţi ce vreţi, mă spăl pe mâini.

Împingând încă şi mai departe amabilitatea, Montaubert striga naivilor:

— Cumpăraţi, prieteni, cumpăraţi! Dacă zvonurile sunt false, veţi face o afacere straşnică.

Semnau simultan câte doi pe spinarea cocoşatului, care primea cu amândouă mâinile şi nu accepta decât aur. *"Să lichidăm! Să lichidăm!"* era strigătul general.

Ceea ce se numea cuantumul nominal al fiecărei acţiuni albastre, sau nepoţelele, reprezentau cinci mii de livre, preţul lor la emisie, deşi valoarea lor nominală nu era decât de o mie de livre, în douăzeci de minute, scăzură la câteva sute de franci. Taranne, împreună cu acoliţii săi, jefuiră tot. Portofelele lor se umflară că sacul de piele al lui Esop al II-lea, zis Iona, care râdea în linişte

Şi îşi împrumuta spinarea acestor înfrigurate tranzacţii. Festa era jucată. Oriol şi Montaubert dispărură.

Curând sosiră din toate părţile oameni cu răsuflarea tăiată, care strigau:

— Domnul Law e în palatul său.

— Tânărul rege e la Tuileries.

— Şi domnul regent îşi ia chiar acum dejunul.

— Înşelătorie! Înşelătorie! Înşelătorie!

— Şelătorie! Şelătorie! Şelătorie! repeta indignat baronul de Batz. Vă spuneam că e şelătorie!

Mai mulţi inşi se spânzurară.

Când sună de ora două, Albret se prezentă pentru a livra acţiunile vândute cu preţul de cinci mii şi cincizeci de franci. În ciuda oamenilor spânzuraţi şi a celor care dădură faliment, mărginindu-se doar să-şi rupă părul din cap, Albret realizase totuşi un beneficiu fabulos.

În timp ce se semna transferul pe spinarea cocoşatului, Albret îi strecură în mână o pungă cu bani. Cocoşatul strigă:

— Vino-ncoa, Balenă.

Fostul soldat veni, fiindcă văzuse punga. Cocoşatul i-o zvârli în nas.

Aceia dintre cititorii noştri care ar găsi stratagema lui Oriol, Montaubert şi compania prea simplistă n-au decât să citească notele lui CI. Berger la Memoriile secrete ale abatelui de Choisy. Vor vedea stratageme mult mai grosolane încoronate de un deplin succes.

Relatarea acestor ticăloşii amuzau ulicioarele. Montând asemenea escrocherii îndrăzneţe îţi făceai totodată o reputaţie de om deştept şi averea. Asemenea feste amuzau mulţimea, în afară de spânzuraţi.

Pe când şmecherii noştri plecaseră undeva să-şi împartă prada, prinţul de Gonzague şi devotatul său Peyrolles coborau peronul palatului. Suzeranul venea să-şi viziteze vasalii. Agiotajul reîncepuse cu furie. Se juca pe noi emisii. Circulau alte veşti, mai mult sau mai puţin controversate. Ameţită o clipă de un spasm. Casa Aurului învinsese până la urmă şi era bine sănătoasă.

Domnul de Gonzague ţinea în mână un plic mare de care atârnau trei peceţi ţinute de şnururi de mătase. Când cocoşatul văzu obiectul, făcu ochii mari în timp ce sângele îi năvălea cu violenţă în obrazul palid. Nu făcu nici o mişcare şi îşi continuă slujba. Dar privirea îi era ţintuită de acum înainte asupra lui. Peyrolles şi Gonzague.

— Ce face prinţesa? întrebă acesta din urmă.

— Prinţesa n-a închis ochii toată noaptea, răspunse omul de încredere. Camerista a auzit-o repetând: *"Voi scotoci tot Parisul! O voi regăsi!"*

— Slavă Domnului! murmură Gonzague. Dacă ar vedea-o vreodată pe tânăra din stradă Chantre, totul ar fi pierdut.

— Există vreo asemănare? întrebă Peyrolles.

— Vei vedea: ca două picături de apă. Ţi-l aminteşti pe Nevers?

— Da, replică Peyrolles. Era un tânăr foarte frumos.

— Asta e cu siguranţă fiica lui, şi frumoasă ca un înger. Aceeaşi privire, acelaşi zâmbet.

— A şi început să zâmbească?

— E împreună cu dona Cruz. Se cunosc. Dona Cruz o consolează. Întrucâtva am fost mişcat când am văzut-o pe fată! Dacă aş avea o copilă ca ea, prietene Peyrolles, cred că… Dar e-o nebunie! De ce să am remuşcări? Am făcut oare rău de dragul răului? Am ţinta mea, mă îndrept spre ea. Dacă există piedici…

— Cu atât mai rău pentru piedici! murmură zâmbind Peyrolles.

Gonzague îşi trecu dosul palmei pe frunte. Peyrolles atinse plicul sigilat.

— Monseniorul gândeşte că am dat peste ce trebuie?

— Nu-i nici un motiv de îndoială, răspunse prinţul. E sigiliul lui Nevers şi marea pecete a capelei Caylus-Tarrides!

— Credeţi că sunt paginile smulse din faimosul registru?

— Sunt sigur.

— De altminteri, monseniore, puteţi verifica adevărul deschizând plicul.

— Ce spui? exclamă Gonzague. Să rup sigiliile? Frumoasele sigilii intacte! Slavă Domnului! Fiecare dintre ele valorează cât doisprezece martori. Vom rupe sigiliile când va veni vremea, prietene Peyrolles, când o vom prezenta în faţa consiliului de familie pe adevărata moştenitoare de Nevers.

— Pe adevărata? repetă involuntar omul de încredere.

— Aceea care trebuie să fie pentru noi cea adevărată. Şi adevărul va ieşi dintr-odată la suprafaţă…

Peyrolles se înclină. Cocoşatul privea.

— Dar, reluă omul de încredere, ce vom face cu cealaltă fată, adică aceea care are ochii şi zâmbetul lui Nevers?

— Cocoşat blestemat! exclamă un speculant care tocmai semna pe spinarea lui Iona. De ce te mişti?

Într-adevăr, cocoşatul făcuse o mişcare involuntară pentru a se apropia de Gonzague. Prinţul reflectă.

— M-am gândit la asta, spuse el ca pentru sine. Ce-ai face cu această fată, prietene Peyrolles, dacă ai fi în locul meu?

Omul de încredere avu zâmbetul său echivoc şi josnic. Fără îndoială că Gonzague înţelese, fiindcă reluă:

— Nu, şi iar nu! Nu vreau. Am o altă idee. Spune, care dintre sateliţii noştri este cel mai ruinat şi mai disperat?

— Chaverny, răspunse fără să şovăie Peyrolles.

— Stai dracului liniştit, cocoşatule! zise un nou semnatar.

— Chaverny! repetă Gonzague, al cărui obraz se lumină. Îl iubesc pe băiatul ăsta, dar mă stinghereşte. Asta mă va descotorosi de el.

Fericiţii noştri speculanţi, Taranne, Albret şi compania, începură să se arate din nou în mulţime după ce sfârşiră împărţeala. Crescuseră cu doi-trei coţi în ochii tuturor. Erau priviţi cu respect.

— Unde e iubitul Chaverny? întrebă Gonzague.

În clipa când Peyrolles urma să răspundă se produse un tumult înfiorător în gloată adunată. Toată lumea se năpusti către peron, unde doi soldaţi din trupele de pază târau de păr un biet necunoscut.

— Falsă! spuneau unii. E falsă!

— E o infamie să falsifici însemnul creditului!

— Să profanezi simbolul avutului public!

— Să împiedici tranzacţiile! Să ruinezi comerţul!

— Falsificatorul să fie aruncat în râu! în râu cu mizerabilul!

Grasul perceptor Oriol, Montaubert şi ceilalţi ţipau ca nişte vulturi. A fi neprihănit ca să arunci primul cu piatră, se întâmpla doar în vremurile fericite de odinioară! îngrozit, pe jumătate mort, bietul nenorocit fu dus în faţa lui Gonzague. Crima lui? Colorase în albastru o acţiune albă, pentru a beneficia de mica primă afectată temporar titlurilor la modă.

— Îndurare! îndurare! strigă el. Nu mi-am dat seama ce crimă săvârşesc.

— Monseniore, zise Peyrolles, pe aici mişună numai falsificatori!

— Monseniore, adăugă Montaubert, trebuie dat un exemplu.

Şi mulţimea:

— Oroare! Infamie! Un fals! Ah! Sceleratul! Nici un fel îndurare!

— Să fie dat afară! hotărî Gonzague întorcându-şi privirea.

Mulţimea puse mâna imediat pe nenorocit strigând:

— La râu cu el! La râu!

Era cinci după-amiaza. Pe strada Quincampoix se auzi primul clopot care anunţa închiderea. Îngrozitoarele crime care se reînnoiau în fiecare zi determinaseră autoritatea să apere

negocierea acţiunilor la căderea serii. În acest ultim moment delirul jocului de bursă ajungea la culme. Aţi fi spus că-i o adevărată încăierare. Oamenii se luau de guler. Strigătele se încrucişau într-atât, încât nu se mai auzea decât un singur urlet.

Numai Dumnezeu ştie câtă treabă avea cocoşatul, şi cu toate astea, privirea lui nu-l părăsea pe domnul de Gonzague. Auzise rostindu-se numele lui Chaverny.

— Se închide! Se închide! strigă gloată. Să ne grăbim! Să ne grăbim!

Ce avere ar fi câştigat Esop al II-lea dacă ar fi avut mai multe duzini de cocoaşe!

— Ce voiaţi să-mi spuneţi despre marchizul de Chaverny, monseniore? întrebă Peyrolles.

Gonzague tocmai răspundea cu un semn din cap, protector şi mândru, la salutul complicilor săi. Din ajun căpătase mai multă prestanţă în raport cu subordonaţii săi, care, parcă, se făcuseră mai mici.

— Chaverny? repetă el cu un ton distrat. Ah! Da, Chaverny. Adu-mi aminte că trebuie să-i vorbesc cocoşatului.

— Şi fata? Nu e primejdios să o lăsăm în pavilion?

— Foarte primejdios. Nu va rămâne multă vreme. Cu cât mă gândesc mai mult, cu atât socot că ar fi bine să luăm cina la dona Cruz, într-o adunare intimă. Să fie totul pregătit.

Adăugă câteva cuvinte la urechea lui Peyrolles, care se înclină şi spuse:

— Am înţeles, monseniore.

— Cocoşatule! strigă un girant nemulţumit. Dai din picioare ca un smintit! Nu-ţi mai cunoşti meseria. Domnilor, trebuie să ne folosim din nou de Balenă.

Peyrolles se îndepărta. Domnul de Gonzague îl chemă îndărăt:

— Adu-mi-l pe Chaverny, mort sau viu, îl vreau pe Chaverny!

Cocoşatul îşi clătină spinarea pe care oamenii se pregăteau să semneze.

— Sunt obosit! Sună clopotul. Am nevoie de odihnă, într-adevăr, clopotul vestea închiderea şi portarii treceau făcând să răsune cheile lor mari. Câteva minute mai târziu, nu se mai auzea alt zgomot decât cel al lacătelor pe care le închideau.

Fiecare locatar avea încuietoarea lui şi mărfurile nevândute sau schimbate rămâneau în barăci. Paznicii îi grăbeau pe întârziaţi.

Speculanţii noştri asociaţi, Navailles, Taranne, Oriol şi compania, se apropiară de Gonzague, cu pălăria în mână. Gonzague avea ochii aţintiţi asupra cocoşatului care, aşezat pe caldarâm la uşa cuştii sale, n-avea deloc aerul că se pregătea să plece. Număra liniştit conţinutul sacului mare de piele şi, în aparenţă, părea să se dedice cu multă plăcere acestei trebi.

— Am venit de dimineaţă să aflăm noutăţi despre sănătatea domniei-voastre, vere, zise Navailles.

— Şi am fost fericiţi să aflăm că nu v-aţi resimţit prea mult după oboseala serbării de aseară, adăugă Nocé.

— Există ceva care oboseşte mai mult decât plăcerea, domnilor: îngrijorarea.

— Fapt este, zise Oriol, care voia cu orice preţ să plaseze sun cuvânt, fapt este că îngrijorarea… eu sunt aşa. Când eşti îngrijorat…

De obicei, Gonzague era magnanim şi venea în ajutorul curtenilor săi când se înecau. Dar de astă dată îl lăsă pe Oriol să-şi piardă cumpătul.

Cocoşatul râdea pe caldarâm. Când termină de numărat banii, răsuci gâtul sacului de piele şi îl legă atent cu o sfoară. Apoi se pregăti să intre în cuşca lui.

— Hei, Iona, îi zise un paznic, ai de gând să dormi aici?

— Da, prietene, zise cocoşatul, mi-am adus cele trebuincioase.

Paznicul izbucni în râs. Cei de faţă îl imitară, în afara prinţului, care-şi păstră seriozitatea.

— Haide! Haide! spuse paznicul. Fără glume, prichindelule! Şterge-o repede!

Cocoşatul îi închise uşa în nas.

Cum paznicul lovea tare cu piciorul în cuşcă, cocoşatul îşi arătă capul gălbejit la ochiul de geam de sub acoperiş.

— Dreptate, monseniore! strigă el.

— Dreptate! repetară veseli domnii din jur.

— Păcat că nu e şi Chaverny de faţă, adăugă Navailles. L-am fi însărcinat să pronunţe această importantă şi gravă sentinţă.

Cu un gest, Gonzague ceru să se facă linişte şi spuse:

— Fiecare trebuie să plece când sună clopotul. Aşa-i regulamentul.

— Monseniore, replică Esop al II-lea zis Iona, cu tonul rece şi precis al unui avocat care îşi expune concluziile, vă rog să luaţi în considerare că nu sunt în situaţia celorlalţi, nu oricine a închiriat cuşca câinelui dumneavoastră.

— Bine întors din condei! strigară unii.

Ceilalţi adăugară:

— Şi ce dovedeşte asta?

— Vreau să ştiu, răspunse cocoşatul, avea Médor obiceiul să doarmă în cuşcă? Da sau nu?

— Bine zis! A nimerit-o!

— Dacă Médor avea obiceiul să doarmă în cuşca lui, aşa cum pot dovedi, eu, care m-am substituit lui, plătind treizeci de mii de livre pentru drepturile şi privilegiile lui Médor, pretind să fac ca el, şi nu voi ieşi de aici decât dacă sunt dat afară cu forţa.

De astă dată Gonzague zâmbi. Îşi dădu aprobarea cu o clătinare a capului. Paznicul se retrase.

— Vino aici, zise Prinţul.

Iona ieşi imediat din cuşcă, se apropie şi salută ca un om de lume.

— De ce vrei să locuieşti aici? îl întrebă Gonzague.

— Fiindcă locul este sigur, şi am bani la mine.

— Crezi că ai făcut o afacere bună închiriind cuşca?

— O afacere de aur, monseniore. O ştiam dinainte.

Gonzague îi puse mâna pe umăr. Cocoşatul scoase un mic geamăt de durere.

I se întâmplase la fel astă-noapte în vestibulul apartamentelor regentului.

— Ce ai? întrebă mirat prinţul.

— O amintire de la bal, monseniore. Mă dor muşchii şi şalele.

— A dansat prea mult, spuseră cei de faţă.

Gonzague întoarse spre ei o privire dispreţuitoare.

— Sunteţi dispuşi să vă bateţi joc, domnilor, poate şi eu. Dar am greşi şi omul ăsta ar putea să-şi bată joc de noi!

— Ah! Monseniore… spuse cu modestie Iona.

— Vă spun ce gândesc, domnilor, reluă Gonzague, iată stăpânul vostru.

Ceilalţi ar fi vrut să protesteze.

— Iată stăpânul vostru! repetă prinţul. Mi-a fost mai folositor decât voi toţi la un loc. Ni l-a promis pe domnul de Lagardère la balul regentului şi l-am avut printre noi pe domnul de Lagardère.

— Dacă monseniorul ar fi binevoit să ne însărcineze… începu Oriol.

— Domnilor, reluă Gonzague fără să-i răspundă, domnul de Lagardère nu poate fi determinat să acţioneze după dorinţa noastră. Urez să nu fie necesar să ne convingem din nou.

Toate privirile erau întrebătoare.

— Putem vorbi deschis, zise Gonzague. Am de gând să-l iau pe lângă mine pe băiatul ăsta. Am încredere în el.

La aceste cuvinte cocoşatul se umflă, în pene cu mândrie, prinţul continuă:

— Am încredere, şi voi spune în faţa lui, cum aş vorbi în faţa voastră: dacă Lagardère nu e mort, suntem cu toţii în primejdie de moarte.

Se făcu tăcere. Cocoşatul părea mai mirat decât toţi ceilalţi.

— L-aţi lăsat să vă scape? murmură, el.

— Nu ştiu, oamenii mei întârzie. Sunt îngrijorat. Aş da mult să aflu despre ce este vorba.

Bancherii şi gentilomii din jurul prinţului încercau să nu-şi piardă cumpătul. Printre ei erau şi unii curajoşi: Navailles, Choisv, Nocé, Cironne, Montaubert îşi demonstrară aptitudinile. Dar cei trei perceptori, mai ales Oriol, erau livizi, şi baronul de Batz bătea spre verde.

— Slavă Domnului! Suntem destul de mulţi şi destul de puterni… începu Navailles.

— Vorbeşti fără să ştii, întrerupse Gonzague. Urez ca nimeni să nu tremure mai tare ca mine, dacă trebuie totuşi să dăm o lovitură de graţie.

— Din fericire, monseniore, vă aparţinem trup şi suflet, se auzii din toate părţile.

— Ştiu bine, domnilor, replică aspru prinţul. Am avut grijă de asta.

— Dacă unii erau nemulţumiţi, nu se arătară.

— În aşteptare, să terminăm cu trecutul, reluă Gonzague. Prietene, ne-ai făcut un mare serviciu.

— Ce înseamnă asta, monseniore!…

— Te rog, fără modestie. Ai făcut treabă bună, cere-ţi simbria.

Cocoşatul mai avea în mână săculeţul de piele. Începu să-l răsucească în mâini bâiguind:

— Într-adevăr, nu merită osteneala.

— La dracu! exclamă Gonzague. Vrei, deci să ne ceri o recompensă mare?

Cocoşatul îl privi în ochi şi nu răspunse.

— Am mai spus-o, continuă prinţul cu un început de nerăbdare, nu accept nimic pentru nimic, amice. După mine, orice serviciu gratuit este prea scump, fiindcă ascunde o trădare. Vreau să-ţi ceri plata.

— Haide, Iona, prietene, strigă banda, rosteşte o dorinţă, îl ai în faţa ta pe regele celor geniali!

— Fiindcă monseniorul mi-o cere… zise cocoşatul cu emoţie crescândă. Dar cum să îndrăznesc să-i cer ceva monseniorului?

Plecă ochii, răsuci sacul de piele şi bâigui:

— Sunt sigur că monseniorul va râde de mine!

— Pe o sută de ludovici că prietenul nostru Iona e amorezat! strigă Navailles.

Urmă un lung hohot de râs. Doar Gonzague şi cocoşatul fură singurii care nu luară parte la această explozie de bună dispoziţie. Gonzague era convins că va mai avea nevoie de cocoşat. Gonzague era avid, dar nu avar. Banii nu-l costau nimic. Când se ivea ocazia, ştia să-i azvârle cu amândouă mâinile în acest moment voia două lucruri: să cumpere acest misterios instrument şi să-l cunoască. Făcea deci manevre pentru a-şi atinge ambele ţeluri. Departe de a-l stingheri, curtenii îi slujeau să scoată şi mai în evidenţă bunăvoinţa pe care o arăta omuleţului.

— De ce n-ar fi amorezat? zise el cu seriozitate. Dacă e amorezat, jur că va fii fericit, dacă asta depinde de mine. Sunt servicii care nu se plătesc numai cu bani.

— Monseniore, zise cocoşatul cu glas emoţionat, vă mulţumesc. Amorezat, ambiţios, şi curios, ştiu eu oare ce nume să dau patimii care mă torturează? Oamenii aceştia râd, au dreptate. În schimb, eu sufăr!

Gonzague îi întinse mâna. Cocoşatul o sărută, dar buzele îi fremătară. Continuă pe un ton atât de straniu, încât şarlatanilor noştri le pieri veselia.

— Curios, ambiţios, amorezat, ce importanţă are numele bolii? Moartea este moarte, fie că vine de pe urma frigurilor, otravei sau spadei.

Îşi scutură deodată pletele bogate şi privirea i se aprinse.

— Omul este mic şi totuşi poate mişca pământul, zise el. Aţi văzut vreodată marea, marea furioasă? Aţi văzut vreodată talazurile zvârlindu-şi spumă în faţa acoperită a cerului? Aţi auzit acel glas aspru şi profund, mai intens şi mai necruţător decât însuşi tunetul? E imens, imens! Nimic nu-i rezistă, nici chiar granitul ţărmului, care se surpă din timp în timp, săpat de valuri. Vă spun şi o ştiţi: e imens! Ei bine, o scândură pluteşte pe această vâltoare, o scândură firavă care tremură şi geme. Ce e pe scândură? O fiinţă şi mai firavă, care de departe pare mai mică decât pasărea neagră din larg, şi pasărea are aripi; o fiinţă, un om. Nu tremură. Nu ştiu ce putere magică îi întăreşte slăbiciunea, nici dacă vine din cer sau din iad. Omul a spus: *"Vreau!"* Şi oceanul este învins!

Îl ascultau în tăcere. Pentru toţi cei care îl înconjurau, cocoşatul îşi schimba înfăţişarea.

— Omul este mic, reluă el, foarte mic! Aţi văzut vreodată coama scânteietoare a incendiului? Cerul de aramă unde se urca fumul ca o cupolă densă şi grea? E întuneric beznă, dar clădiri îndepărtate ies din umbră din pricina acestei înalte şi cumplite aurore.

Zidurile învecinate privesc palide. Faţada, aţi văzut? e plină de măreţie şi îţi dă fiori. Faţada găurită, ajurată ca o poartă care-şi arată ferestrele fără cercevele, uşile fără batanţi, toate acoperite de fum ca nişte găuri îndărătul cărora se află iadul şi care se aseamănă cu dublul sau triplul şir de dinţi al monstrului numit Foc! măreţ, furios că furtuna, ameninţător ca marea. Nu se poate lupta împotriva lui, nu! Ar preface marmura în praf, ar răsuci sau ar topi fierul, ar preface totul în cenuşă, împreună cu trunchiul gigantic al stejarilor bătrâni. Ei bine: Pe zidul incandescent care fumegă şi trosneşte, printre flăcările care unduiesc şi biciuiesc, aplecat de vântul complice, iată o umbră, un obiect negru, o insectă, un atom: un om. Nu-i e frică de foc, cum nu-i e frică de apă. E rege şi spune: *"Vreau!"* Şi focul neputincios se mistuie singur şi moare.

Cocoşatul îşi şterse fruntea. Aruncă o privire vicleană în jurul lui şi scoase acel râs piţigăiat pe care-l cunoşteam.

— Ei! Ei! Ei! exclamă el văzând că auditoriul lui tresare. Până acum am trăit o adevărată viaţă. Ei! Ei! Ei! sunt mic, dar şi bărbat. De ce n-aş fi amorezat, bunii mei stăpâni? De ce n-aş fi curios? De ce n-aş fi ambiţios? Nu mai sunt tânăr. N-am fost niciodată tânăr. Nu-i aşa că mă găsiţi urât? Pe vremuri eram şi mai urât, Asta-i privilegiul urâţeniei; se uzează, cu vârsta, ca şi frumuseţea. Domniile-voastre pierdeţi, eu câştig: la cimitir vom fi cu toţii la fel.

Rânji şi privi pe rând complicii lui Gonzague.

— Exista ceva mai rău decât urâţenia, reluă el, sărăcia. Eram sărac, n-aveam părinţi. Cred că tata şi mama s-au temut de mine în ziua naşterii mele şi mi-au pus leagănul în stradă. Când am deschis ochii, am văzut deasupra capului cerul care turna apă rece peste trupuşorul meu scuturat de friguri. Cine a fost femeia care m-a alăptat? Aş fi putut-o iubi. Nu mai râdeţi! Dacă e cineva care se roagă în ceruri pentru mine, ea este. Prima senzaţie de care îmi amintesc e durerea loviturilor. Astfel am aflat că exist prin biciul care-mi sfârteca trupul. Patul meu era caldarâmul, mâncarea, ceea ce câinii sătui lăsau la marginea drumului. Bună şcoală, oamenilor, bună şcoală! Dacă aţi şti cât de călit sunt în faţa răului. Binele mă miră şi mă îmbată, cum picătura de vin se urcă la capul aceluia care a băut totdeauna numai apă…

— Trebuie să urăşti mult, prietene! murmură Gonzague.

— Ei! Ei! Da, mult, monseniore. Am auzit ici şi colo unii fericiţi regretând primii lor ani de viaţă. Eu, copil fiind, aveam inima plină de furie. Ştiţi ce mă făcea gelos? Bucuria altuia. Alţii erau frumoşi, alţii aveau mame şi taţi. Aveau oare cel puţin milă de acela care era singur şi zdrobit? Nu. Cu atât mai bine! Ceea ce a modelat sufletul meu, ceea ce l-a împietrit, ceea ce l-a călit, au fost bătaia de joc şi dispreţul. Asta ucide uneori. Dar pe mine nu m-a ucis. Răutatea m-a făcut să-mi descopăr forţa. Când am devenit puternic, am fost oare rău? Stimaţii mei stăpâni, aceia care au fost duşmanii mei nu mai sunt aici pentru a răspunde.

Era ceva atât de straniu, atât de neaşteptat în cuvintele lui încât toţi tăceau. Luaţi pe neaşteptate, şmecherii noştri îşi pierduseră zâmbetul ironic. Efectul produs se asemăna cu îngheţarea sângelui la ameninţarea proferată de un inamic invizibil.

— Din clipa când am fost puternic, continuă cocoşatul, m-a cuprins o dorinţă: am vrut să fiu bogat. Timp de zece ani, poate şi mai mult, am lucrat în mijlocul râsetelor şi al huiduielilor. Primul bănuţ se câştiga greu, al doilea mai uşor, al treilea vine de la sine, îţi trebuie doisprezece bănuţi să faci o monedă, douăzeci de monede să faci o livră. M-am spetit pentru a câştiga primul ludovic de aur: l-am «păstrat. Când sunt foarte obosit şi descurajat, îl contemplu: vederea lui îmi reînsufleţeşte orgoliul, care este forţa omului. Ban cu ban, livră cu livră, adunăm. Nu mâncăm pe săturate. Beam pe săturate fiindcă apa era gratis la fântâni. Eram îmbrăcat în zdrenţe şi dormeam pe tare. Averea mea creştea. Adunăm, adunam mereu!

— Aşadar, eşti avar? întrerupse Gonzague cu amabilitate ca şi cum ar fi avut interes sau plăcere să descopere partea slabă a acestei fiinţe bizare.

Cocoşatul ridică din umeri.

— Cine ştie, monseniore, răspunse el, poate nu numai cerul m-a făcut avar! Dacă aş putea iubi aceste biete monede de aur cum îndrăgostitul îşi iubeşte iubita! E o patimă şi asta! Mi-aş da viaţa să mi-o astâmpăr. Ce înseamnă fericirea, dacă nu un scop în viaţă, un pretext pentru a te strădui şi pentru a trăi? Dar nu devine avar cine vrea. Am sperat multă vreme să devin avar, dar n-am putut, nu sunt avar.

Scoase un oftat adânc şi îşi încrucişa braţele pe piept.

— Am avut o zi plină de bucurie, doar o zi, continuă el. Tocmai îmi numărasem comoara, pierdeam câte o zi întreagă să mă gândesc ce voi face cu ea. Aveam dublul, triplul din ce credeam. Repetam în beţia mea: *"Sunt bogat! Sunt bogat! Voi cumpăra fericirea!"* Privii în jurul meu, nimeni! Luai o oglindă. Riduri şi păr alb! Deja, deja! Parcă era ieri când, copil fiind, mă băteau; Oglinda minte! îmi spuneam. Am spart oglinda. O voce îmi strigă: *"Bine ai făcut! Aşa trebuie trataţi neruşinaţii care vorbesc cinstit în lumea asta!"* Şi aceeaşi voce continuă: *"Aurul e frumos! Aurul e tânăr! însămânţează aurul*, *cocoşatule! Bătrâne*, *însămânţează aurul şi vei culege tinereţe şi frumuseţe!"* Cine vorbea astfel, monseniore! Mi-am dat seama că eram nebun. Am ieşit. Am umblat la întâmplare pe străzi, căutând o privire binevoitoare, un obraz să-mi zâmbească. *"Cocoşatul! Cocoşatul!"* spuneau oamenii cărora le întindeam mâna. *"Cocoşatul! Cocoşatul!"* repetau, femeile spre care se

avânta nevinovăţia inimii mele. *"Cocoşatul! Cocoşatul! Cocoşatul!"* Şi râdeau. Aşadar mint aceia care spun că aurul este regele lumii!

— Trebuie să le arăţi aurul tău, exclamă Navailles.

Gonzague rămase pe gânduri.

— L-am arătat, reluă Esop al II-lea, zis Iona: mâinile se întindeau, nu pentru a le strânge pe ale mele, ci pentru a-mi scotoci buzunarele. Am vrut să aduc la mine acasă prieteni, o iubită, dar n-am atras decât hoţi. Domniile-voastre continuaţi să râdeţi, dar eu plângeam, plângeam cu lacrimi de sânge. Dar n-am plâns decât o noapte. Prietenie, dragoste, plăceri! Vreau plăcerea, vreau cel puţin tot ce se vinde tuturor!…

— Amice, întrerupse Gonzague cu răceală şi mândrie, voi şti în sfârşit ce vrei de la mine?

— Îndată, monseniore, răspunse cocoşatul, care schimbă din nou tonul. Am ieşit din ascunzătoarea mea, tot sfios, dar înflăcărat. Pasiunea de a mă bucura de plăcerile vieţii se aprindea în mine. Deveneam filozof. Am mers, am rătăcit, m-am pus pe căutare, adulmecând vântul la răscruce de drumuri, pentru a ghici de unde şuiera voluptatea necunoscută…

— Ei bine? zise Gonzague.

— Prinţe, răspunse cocoşatul înclinându-se, vântul bătea dinspre domnia-voastră.

Ultimele cuvinte fură spuse cu un ton vioi şi vesel. Acest diavol de cocoşat părea să aibă privilegiul de a regla diapazonul bunei dispoziţii generale. Banda desfrânaţilor care-l înconjurau pe Gonzague, şi însuşi Gonzague, adineauri atât de serios, începu deodată să râdă.

— Ah! Ah! spuse prinţul. Vântul suflă dinspre noi!

— Da, monseniore. Am alergat în goană mare. Încă din prag am simţit că ajunsesem în locul potrivit. Nu ştiu ce mireasmă mi-a învăluit creierul, fără îndoială mireasma desfătării nobile şi opulente. Asta îmbată, monseniore, şi îmi place.

— Nu i-e deloc silă seniorului Esop! exclamă Navailles.

— Ce cunoscător! zise Oriol.

Cocoşatul îl privi în faţă.

— Domnia-voastră, care purtaţi poveri în timpul nopţii, zise el încetişor, veţi înţelege că suntem cu toţii în stare de orice «pentru a ne satisface o dorinţă.

Oriol păli. Montauber strigă:

— Ce vrea să spună?

— Explică-te, amice, porunci Gonzague.

— Monseniore, replică fără ocolişuri cocoşatul, explicaţia nu va fi prea lungă. Ştiţi că am avut onoarea să părăsesc Palais-Royal în acelaşi timp cu dumneavoastră. Am văzut doi gentilomi înhămaţi la o brancardă. Nu-i un lucru obişnuit. M-am gândit că au fost bine plătiţi pentru asemenea treabă.

— Oare ştie? începu prosteşte Oriol.

— Ce se afla în litieră? întrerupse cocoşatul. Un bătrân senior beat, căruia i-am oferit mai târziu sprijinul braţului meu să se înapoieze la palatul său.

Gonzague plecă privirea şi făcu feţe-feţe. O expresie de uluire profundă se aşternu pe toate chipurile.

— Ştii, de asemenea ce s-a întâmplat cu domnul de Lagardère? întrebă Gonzague încetişor.

— Ei! Ei! Gauthier Gendry este un spadasin încercat şi are mână de fier, răspunse cocoşatul. Eram foarte aproape de el când a izbit şi, pe cuvântul meu, lovitura a fost dată cu

iscusinţă. Restul îl veţi afla de la aceia pe care i-aţi trimis să cerceteze.

— Întârzie cam mult!

— E nevoie de timp. Maestrul Cocardasse şi fratele Passepoil…

— Deci îi cunoşti? întrerupse Gonzague consternat.

— Monseniore, cunosc puţin toată lumea.

— Fir-ar să fie! Amice, ştii bine că nu-mi plac aceia care cunosc prea multă lume şi prea multe lucruri!

— Asta poate fi primejdios, sunt de aceeaşi părere, reluă cu calm cocoşatul. Dar ar putea fi şi de folos. Să judecăm drept. Dacă nu l-aş fi cunoscut pe domnul de Lagardère…

— Al dracului să fiu dacă m-aş sluji de asemenea om! murmură Navailles în spatele lui Gonzague.

Credea că n-a fost auzit, dar cocoşatul răspunse:

— Aţi fii greşit.

De altfel, toată lumea era de părerea lui Navailles. Gonzague şovăia. Cocoşatul continuă, ca şi cum ar fi vrut să se joace cu nehotărârea lui.

— Dacă nu aş fi fost întrerupt, aş fi putut răspunde cu anticipaţie bănuielilor domniei-voastre. Când m-am oprit în pragul casei domniei-voastre, monseniore, şovăiam şi eu, mă întrebam, aveam îndoieli. Aici se afla raiul, raiul pe care-l doream, nu acela al bisericii creştine, ci al lui Mahomed. Aici erau adunate la un foc toate desfătările: femei frumoase şi vin bun; nimfe aureolate de flori, nectar încununat de spumă. Eram oare pregătit să fac orice, orice, spre a merita să intru în acest eden voluptuos, pentru a-mi adăposti nimicnicia sub plapumă mantei voastre de prinţ? M-am întrebat asta înainte de a intra, şi am intrat, monseniore.

— Fiindcă te simţeai gata de orice! întrerupse Gonzague.

— Gata de orice! răspunse cu hotărâre cocoşatul.

— Dumnezeule! Ce poftă nestăpânită pentru plăceri şi ranguri de nobleţe!

— Iată patruzeci de ani de când visez la aceste lucruri. Dorinţele mele continuă să mocnească sub părul cărunt.

— Ascultă, zise prinţul, întreabă-l pe Oriol dacă nobleţea nu se poate cumpăra!

— Nu doresc un rang de nobleţe care se cumpără.

— Întreabă-l pe Oriol, cât cântăreşte un nume?

Esop al II-lea arătă cocoaşa cu un gest comic.

— Un nume cântăreşte cât asta? Apoi reluă pe un ton mai serios:

— Un nume, o cocoaşă, două poveri care nu-i strivesc decât pe cei săraci cu duhul! Sunt un personaj prea neînsemnat pentru a fi comparat cu un bancher de importanţa domnului Oriol. Dacă numele ce-l poartă îl striveşte, cu atât mai rău pentru el. Cocoaşa mea nu mă stinghereşte. Mareşalul de Luxemburg este cocoşat. Credeţi că la bătălia de la Neerwinden, duşmanul i-a văzut spatele? Pulcinella, eroul comediilor napolitane, omul invincibil, căruia nimeni nu-i rezistă, are cocoaşă în faţă şi în spate. Tyrte era şchiop şi cocoşat: cocoşat şi şchiop era Vulcan, făurarul trăsnetului; Esop, al cărui nume glorios mi l-aţi dat mie, avea cocoaşa lui, care era înţelepciunea. Cocoaşa uriaşului Atlas era lumea. Fără să o aşez pe a mea la acelaşi nivel cu toate aceste ilustre cocoaşe, spun că valorează, la cursul zilei, o rentă de cincizeci de mii de galbeni. Ce aş fi fost fără ea? O păstrez, e de aur!

— Cel puţin e plină de spirit, amice, zise Gonzague. Promit că vei deveni gentilom.

— Multe mulţumiri, monseniore, dar când?

— La dracu! se auzi în jur. E grăbit!

— E nevoie de timp! zise Gonzague.

— Au spus adevărul, sunt grăbit, replică cocoşatul. Scuzaţi-mă, monseniore. Mi-aţi spus adineauri că nu vă plac serviciile gratuite, ceea ce mă încurajează să vă cer fără întârziere răsplata.

— Fără întârziere? exclamă prinţul. Dar e cu neputinţă.

— Îmi îngăduiţi? Nu mai e vorba de înnobilare.

Se apropie şi, cu un ton insinuant, zise:

— Nu cred că-i nevoie să fii gentilom ca să te aşezi, de pildă, alături de domnul Oriol la supeul intim de deseară.

Toată lumea izbucni în râs, cu excepţia lui Oriol şi a prinţului.

— Ştii şi asta! zise Gonzague încruntând sprâncenele.

— Am auzit din întâmplare două vorbe, murmură cu umilinţă cocoşatul.

Ceilalţi începură să strige:

— Deci cinăm deseară? Deci cinăm deseară?

— Ah! Prinţe, zise cocoşatul cu un ton plin de convingere, îndur chinurile lui Tantal! Văd o căsuţă, cu ieşiri secrete, cu grădină umbroasă, cu budoarele în care lumina pătrunde mai blândă prin draperiile discrete. Tavanul e pictat cu nimfe şi amoraşi, cu fluturi şi trandafiri. Văd salonul aurit! Îl văd! Salonul petrecerilor voluptoase, plin de zâmbete. Văd candelabrele strălucitoare care mă ameţesc…

Îşi puse mâna în faţa ochilor.

— Văd florile, le respir parfumul, şi ce reprezintă asta pe lângă vinul delicat care se revarsă din cupe, în timp ce un roi de femei adorabile…

— S-a şi îmbătat, zise Navailles, chiar înainte de a fi invitat!

— E-adevărat, spuse cocoşatul, care avea ochii scânteietori. M-am îmbătat.

— Dacă monseniorul doreşte, şopti Oriol la urechea prinţului, o voi înştiinţa pe domnişoara Nivelle.

— E înştiinţată, replică prinţul.

Şi, ca şi cum ar fi vrut să înflăcăreze şi mai mult bizarul capriciu al cocoşatului, spuse:

— Domnilor, supeul din seara asta nu va fi ca celelalte.

— Dar cum va fi? Îl vom avea la masă pe ţar?

— Ghiciţi.

— O comedie? Domnul Law? Maimuţele din bâlciul Saint-Germaine?

— Cu totul altceva, domnilor! Renunţaţi să ghiciţi!

— Renunţăm, răspunseră cu toţii într-un glas.

— Vom avea o nuntă, zise Gonzague.

Cocoşatul tresări, dar mişcarea lui fu pusă pe seama dorinţei sale de a participa la supeu.

— O nuntă? repetă el cu mâinile împreunate şi privirea piezişă. O nuntă la sfârşitul unui mic supeu?

— O nuntă adevărată, reluă Gonzague. O căsătorie adevărată.

— Şi pe cine căsătorim? întrebă într-un glas adunarea.

Cocoşatul îşi ţinu răsuflarea. În clipa când Gonzague era gata să răspundă, Peyrolles apăru pe peron şi strigă;

— Vivat! Vivat! Iată-i în sfârşit pe oamenii noştri.

Cocardasse şi Passepoil erau în spatele lui, purtând pe faţă acea mândrie calmă, care se potriveşte oamenilor folositori.

— Amice, îi zise Gonzague cocoşatului, noi doi n-am terminat de vorbit. Nu te îndepărta.

— Rămân la ordinele monseniorului, reluă Esop al II-lea, care se îndreptă spre cuşca lui.

Chibzuia, mintea i se pusese în mişcare. După ce trecu pragul cuştii şi închise uşa, se prăbuşi pe saltea.

— O căsătorie, murmură el, un scandal! Dar nu poate fi o parodie inutilă. Omul acesta nu face nimic fără un scop. Ce se află dedesubtul acestei murdării? Manevra îmi scapă şi timpul trece.

Capul îi dispăru între mâinile crispate.

— Oh! Chiar dacă vreau sau nu, reluă el cu o energie stranie, jur, Doamne, că voi lua parte la supeu!

— Ei bine, ei bine, care sunt veştile? strigau curioşi curtenii noştri.

Păţaniile lui Lagardère începeau să-i intereseze în mod deosebit.

— Aceşti doi viteji nu vor să vorbească decât cu prinţul, răspunse Peyrolles.

Cocardasse şi Passepoil după o zi întreagă de somn pe masa cârciumii *"Veneţia"*, erau proaspeţi ca nişte trandafiri. Trecură mândri printre rândurile şarlatanilor de duzină şi veniră drept la Gonzague, pe care-l salutară cu o demnitate zănatică, de adevăraţi maeştri de scrimă.

— Hai, zise prinţul, spuneţi repede ce aveţi de spus.

Cocardasse şi Passepoil se întoarseră unul către celălalt.

— Începe tu, nobilul meu prieten, zise normandul.

— Nu scot o vorbă, porumbelule, replică gasconul. E rândul tău!

— Fir-ar să fie, strigă Gonzague, aveţi de gând să ne ţineţi multă vreme cu sufletul la gură?

Atunci începură amândoi în acelaşi timp, cu glas tare şi cu multă volubilitate.

— Pentru a merita onorabila încredere, monseniore…

— Linişte! strigă năucit prinţul. Vorbiţi fiecare pe rând.

O nouă dispută de politeţe. În sfârşit, Passepoil luă cuvântul:

— Fiind mai tânăr şi mai mic în grad, mă supun nobilului meu prieten şi iau cuvântul. Încep prin a spune că am îndeplinit

misiunea cu bucurie. Dacă am fost mai norocos decât nobilul meu prieten, nu înseamnă că am vreun merit.

Cocardasse zâmbea cu un aer mândru şi îşi mângâia mustaţa uriaşă. Să nu uităm nici o clipă că între cei doi ticăloşi simpatici era interzisă minciuna.

Înainte de a-i vedea luptând cu elocinţă, ca arcadienii lui Virgiliu, trebuie să spunem că amândoi erau îngrijoraţi. Ieşind din cârciuma *"Veneţia"* se duseră pentru a doua oară la casa din stradă Chantre. Nici o urmă de Lagardère. Ce se întâmplase cu el? în această privinţă se aflau în cea mai desăvârşită ignoranţă.

— Vorbiţi pe scurt, preciza Navailles.

— Iată lucrurile în două cuvinte, spuse fratele Passepoil. Adevărul nu este niciodată greu de exprimat şi aceia care bat câmpii o fac pentru a duce cu vorba, asta-i părerea mea. Dacă gândesc astfel înseamnă că am motive. Experienţa... Dar să n-o luăm razna. Aşadar, am plecat azi dimineaţă cu ordinele monseniorului. Nobilul meu prieten şi cu mine ne-am spus: *"Două şanse fac mai mult decât una*. *Să mergem fiecare pe drumul nostru"*. În consecinţă ne-am despărţit în faţa pieţii Inocenţilor. Nu ştiu ce a făcut nobilul meu prieten. Eu însă m-am dus la Palais-Royal, unde muncitorii începuseră să ridice decorurile serbării. Aici nu se vorbea decât despre un singur lucru: găsiseră o baltă de sânge între cortul indian şi ghereta portarului-grădinar, meşterul Le Bréant. Iată un lucru bun: eram sigur că se dăduse o straşnică lovitură cu sabia. M-am dus să inspectez baltă. Am găsit-o corespunzătoare, apoi am urmat o dâră, ah! ah! trebuie să ai ochi să vezi aşa ceva! de la cortul indian până în strada Saint-Honoré, trecând prin vestibulul pavilionului domnului regent. Valeţii mă întrebau: *"Hei*, *prietene*, *ce-ai pierdut? — Portretul iubitei mele"*, răspunsei. Şi râdeau ca nişte ticăloşi amărâţi ce sunt. La dracu! Dacă aş fi comandat portretele tuturor iubitelor mele, ar fi trebuit să plătesc o chirie serioasă pentru a avea unde să le pun!

— Scurtează, zise Gonzague.

— Mă strădui, monseniore, asta-i important! Pe strada Saint-Honoré trec atâţia cai şi trăsuri, încât urma era ştearsă. M-am îndreptat spre apă...

— Pe unde? întrerupse prinţul.

— Pe strada Oratorie, răspunse Passepoil.

Gonzague şi complicii săi schimbară o privire.

Dacă Passepoil ar fi pomenit de strada Pierre-Lescot — necugetata faptă a lui Oriol şi Montaubert devenind între timp cunoscută — ar fi pierdut pe dată orice credit. Dar Lagardère ar fi putut foarte bine; coborî pe strada Oratoire. Fratele Passepoil reluă cu candoare:

— Vă vorbesc cum aş vorbi duhovnicului meu, ilustre prinţe. Urmele reîncepeau în strada Oratoire şi le-am putut urmări până la malul fluviului. Acolo, nimic. Se aflau totuşi nişte marinari care stăteau de vorbă. M-am apropiat. Unul dintre ei, care avea un accent din Picardia, spunea: *"Erau trei. Gentilomul era rănit, după ce i-au luat punga, l-au zvârlit de sus, de pe malul Luvrului"*. Onoraţilor, vă rog, am întrebat, l-aţi văzut pe gentilom? La care n-au vrut să răspundă nimic, gândind mai întâi că sunt vreun spion al locotenentului general al poliţiei. Dar am adăugat: *"Fac parte din casa acelui gentilom care poartă numele de Saint-Saurin, născut în Brie şi bun creştin"*.

— Dumnezeu să-l aibă în pază! am răspuns. L-am văzut.

— Cum era costumat, adevăraţii mei prieteni?

— Avea o mască neagră pe obraz şi pe trup o vestă de satin alb.

Se auzi un murmur. Schimbară semne. Gonzague clătină din cap cu un aer aprobativ. Doar maestrul Cocardasse-junior îşi păstra surâsul sceptic. Îşi spunea:

— Iubiţelul meu este un normand isteţ, sfinte Doamne! Dar nu-ţi fie teamă! Nu-ţi fie teamă! Va veni şi rândul nostru.

— Deci, e bine! continuă Passepoil încurajat de succesul povestirii sale. Dacă nu mă exprim ca un om de condei, meseria mea fiind mânuirea sabiei, adaug că prezenţa monseniorului mă intimidează: sunt prea cinstit să ascund acest lucru. Dar, în sfârşit, adevărul e adevăr. Fă-ţi datoria şi bate-ţi joc de se va spune! Cobor de-a lungul Luvrului, trec între râu şi Tuileries până la poarta Conferinţei. Merg pe Cours-la-Seine, pe drumul spre Billy, pe pontonul de la Passy. Trec pe la Point-du-Jour şi pe la Sévres. Veţi vedea, aveam ideea mea. Ajung la podul Saint-Cloud.

— Năvoadele! murmură Oriol.

— Năvoadele, repetă Passepoil făcând cu ochiul. Domnul a pus degetul pe rană.

— Nu-i rău! Nu-i rău! îşi spuse maestrul Cocardasse. Uite, vom sfârşi să facem ceva din ticălosul ăsta de Passepoil.

— Şi ce ai găsit în năvoade? întrebă Gonzague, care încruntă sprânceana cu un aer de îndoială.

Fratele Passepoil îşi descheie nasturii de la haină până la genunchi. Cocardasse făcea ochii mari. Nu se aştepta la asta. Ceea ce Passepoil scoase de sub haină nu găsise în năvoadele de la Saint-Cloud. Nu văzuse niciodată năvoadele de la Saint-Cloud. Atunci, ca şi acum năvoadele de la Saint-Cloud erau poate în imaginaţia poporului. Ceea ce scoase Passepoil de sub haină găsise în apartamentul particular al lui Lagardère, cu prilejul primei vizite, dimineaţă. Luase acest lucru fără nici un scop precis, doar dintr-un obicei de a nu lăsa nimic pe jos. Cocardasse nici nu-şi dădu seama. Nu era altceva decât vesta de satin alb purtată de Lagardère la balul regentului. Passepoil o înmuiase într-o găleată de pe la cârciuma *"Veneţia"*. O întinse prinţului de Gonzague, care făcu câţiva paşi înapoi cu o mişcare de groază. Fiecare încercase oarecum acest sentiment, fiindcă recunoşteau perfect vesta lui Lagardère.

— Monseniore, zise Passepoil cu modestie, cadavrul era prea greu. N-am putut aduce decât asta.

— Ah! La dracu! gândi Cocardasse, trebuie să mă ţin bine! Ticălosul are geniu!

— Şi ai văzut cu ochii tăi cadavrul? întrebă domnul de Peyrolles.

— Vă rog, răspunse fratele Passepoil ridicându-se cât era de înalt, câte turme am păscut împreună? Eu nu vă tutuiesc. Lăsaţi deoparte această familiaritate deplasată, doar dacă nu o doreşte monseniorul.

— Răspunde la întrebare, spuse Gonzague.

— Apa e tulbure şi adâncă, replică Passepoil. Ferească Dumnezeu să afirm un fapt când nu am totală certitudine!

— Ei! exclamă Cocardasse. Îl aşteptam la potecuţă! Dacă vărul meu ar fi minţit, sfinte, Doamne! nu l-aş mai fi văzut în ochi toată viaţa.

Se apropie de normand şi îi dădu acolada cavalerească, adăugând:

— Dar n-ai minţit, iubiţelule! Dumnezeu vede tot! Cum să fie cadavrul în năvoadele de la Saint-Cloud, când tocmai l-am văzut la două leghe depărtare de acel loc, pe uscat!

Passepoil plecă ochii. Toate privirile se întoarseră către Cocardasse.

— Dragul meu, reluă acesta din urmă adresându-se prietenului său, monseniorul îmi va îngădui să aduc un strălucit omagiul sincerităţii tale. Oameni ca tine sunt rar de găsit şi sunt mândru că te am frate de arme.

—- Ajunge, zise Gonzague întrerupându-l, vreau să pun o întrebare acestui om.

Îl arăta pe Passepoil, aflat în picioare în faţa lui, cu inocenţa şi candoarea zugrăvite pe obraz.

— Nu ai nimic să-mi spui în privinţa celor doi bravi care au apărat-o pe tânăra în domino roz? întrebă prinţul.

— Mărturisesc, monseniore, reluă Passepoil, că mi-am dedicat tot timpul celeilalte trebi.

— Nu-ţi fie teamă! spuse Cocardasse-junior ridicând uşor din umeri. Nu cereţi unui băiat cumsecade să vă spună mai mult decât ştie. Camaradul meu Passepoil a făcut ce a putut. Ei! Auzi, Passepoil, te aprob sus şi tare. Sunt mulţumit de tine, iubiţelule. Dar nu pretind să te ridici la înălţimea mea. Înţelegi, ar însemna să exagerez!

— Ai făcut mai mult decât el? întrebă Gonzague cu un aer de neîncredere.

— Când Cocardasse începe să caute, Doamne sfinte! găseşte cu totul altceva decât zdrenţe în fundul apei.

— Să vedem ce ai făcut.

— Mai întâi, prinţe, am stat de vorbă cu cei doi ticăloşi, cum am privilegiul să stau de vorbă cu domnia-voastră în acest moment, în al doilea rând, am văzut trupul…

— Eşti sigur? nu se putu împiedica să spună Gonzague.

— E-adevărat? Vorbeşte! Vorbeşte! adăugară ceilalţi.

Cocardasse îşi puse pumnul în şold.

— Bine! Să procedăm cu metodă, zise el. Mai întâi vreau să spun că aceia care cred că primul venit poate reuşi într-o asemenea treabă sunt nişte smintiţi. Poţi face parte dintre cei mai înzestraţi, ca vărul Passepoil, fără să atingi nivelul meu. Trebuie să ai înclinaţii naturale, în afară de împrejurări favorabile şi cunoştinţe excepţionale. La dracu! Asta se numeşte instinct, privire rapidă, perspicacitate, auz bun, neînfricare, braţ puternic, curaj. Nu-ţi fie teamă! Noi avem toate astea! Lăsându-mi prietenul în piaţa Inocenţilor, mi-am spus: *"Ei, Cocardasse, porumbelule, gândeşte-te puţin, te rog. Unde pot fi găsiţi duelgiii?"* Aşa că am întrebat din poartă în poartă, mi-am vârât

nasul peste tot. Cunoaşteţi crâşma *"Tete-Noire"*, acolo, pe strada Saint-Thomas? E întotdeauna plină de duelgii. Către ora două ieşiră din crâşma doi ticăloşi. *"Adio viaţă! am zis*. *Adio Cocardasse!"* Îl cunoşteam pe amândoi ca pe tata şi pe mama. *-"Veniţi aici*, *frumuşeilor!"* I-am dus spre malul râpos, de cealaltă parte a bisericii Saint-Germain-l'Auxerrois, în groapa fostei mânăstiri. Am stat de vorbă din săbii. Doamne sfinte! Amândoi nu vor mai apăra pe nimeni, nici noaptea, nici ziua.

— I-ai scos din luptă! zise Gonzague care nu prea înţelegea. Cocardasse fanda de două ori, având aerul că dă două bote una după alta. Apoi îşi reluă înfăţişarea gravă şi mândră.

— Sigur, zise el cu neruşinare. Nenorociţii nu erau decât doi. Am halit şi alţii mai grozavi!

Passepoil îl privea pe nobilul său prieten cu o admiraţie îmbinată cu tandreţe. Se şi recunoştea învins în străfundul inimii sale, deşi nobilul Cocardasse abia începuse să mintă. Fire blândă şi bună, suflet modest, fără venin, aproape la fel de bun prin calităţile sale ca şi însăşi Cocardasse-junior, cu toate calităţile sale strălucite!

Oamenii lui Gonzague schimbară între ei priviri mirate. Urmă o tăcere, întretăiată de şuşoteli îndelungate. Cocardasse îşi sumeţi mândru uriaşa sa mustaţă în furculiţă.

— Monseniorul îmi dăduse două însărcinări, reluă el, şi de la una ajung la a doua. Îmi ziceam în sinea mea, după ce m-am despărţit de Passepoil: *"Cocardasse, iubiţelul meu, răspunde-mi sincer: unde se găsesc cadavrele? De-a lungul apei. Şterge-o!"* înainte de a-i căuta pe cei doi derbedei, am dat o mică raită de-a lungul Senei. E bine să te şcoli de dimineaţă, soarele se şi ridicase deasupra palatului Châtelet. Nimic pe malul Senei! Ei! Râul nu căra la vale decât paie! Caramba! Pierdusem ocazia. Nu pe de-a întregul din vina mea, dar tot ăia era, la dracu! Mi-am spus: *"Cocardasse, vei pieri de ruşine dacă te vei înapoia la ilustrul tău stăpân ca un porumbel, fără să fi împlinit micile instrucţiuni"*. Va bene! Când dai de fir, nu lipsesc nici soluţiile. Tot plimbându-mă cu mâinile la spate, am trecut Pont-Neuf şi am zis: *"Fir-ar să fie! Ce bine stă statuia lui Henri al IV-lea pe locul unde este!"* Am urcat spre mahalaua Saint-Jacques. Hei! Passepoil!

— Cocardasse, răspunse normandul.

— Îţi aminteşti de micul provensal ticălos, roşcovanul Massabiou, de la Canebiere, care buzunărea trecătorii la colţul catedralei Notre-Dame?

— Da, a fost spânzurat?

— Nu, slavă Domnului! Drăguţ băiat, suflet de aur. Massabiou îşi câştigă existenţa vânzându-le chirurgilor carne proaspătă.

— Lasă asta, zise Gonzague.

— Ei, monseniore, nu există meserie ridicolă. Dar dacă abuzez de timpul monseniorului, devin mut ca o ştiucă!

— Treci la fapte, ordonă prinţul.

— Faptul este că l-am întâlnit pe micul Massabiou, care cobora din mahala către strada Mathurins. *"Adio*, *Massabiou*, *micuţule!"* zisei.

— Adio, Cocardasse, răspunse el.

— Cum o duci cu sănătatea, puturosule?

— Binişor, nemernicule, şi tu?

— Binişor. Şi de unde vii, pitpalacele?

— De la spitalul de colo, am dus marfă…

Cocardasse făcu o pauză. Gonzague se întorsese spre el. Fiecare asculta cu lăcomie. Passepoil ar fi dorit să îngenuncheze pentru a-şi exprima admiraţia faţă de nobilul său prieten.

— Înţelegeţi, reluă Cocardasse sigur de impresia produsă, ticălosul se întorcea de la spital şi mai avea încă în spinare un sac mare. *"Du-te*, *dragul meu!"* am zis. Şi, în timp ce Massabiou cobora, eu am continuat să urc până la Val-de-Grace…

— Şi acolo ce ai găsit? întrerupse Gonzague.

— L-am găsit pe maestrul Jean Petit, chirurgul regelui, care diseca, pentru a-i învăţa pe elevi, cadavrul vândut de haimanaua de Massabiou…

— Şi l-ai văzut?

— Cu amândoi ochii. Doamne sfinte!

— Lagardère?

— Da, sigur. Nu-ţi fie teamă! în original, părul lui blond, statura, mutra… Scalpelul era înăuntrul lui. Chiar şi lovitura de cuţit! reluă el ridicând din umăr cu un gest teribil de cinism, fiindcă vedea îndoiala umbrind feţele. Pentru noi ceilalţi, rănile pot fi recunoscute la fel ca şi chipurile!

— E-adevărat, zise Gonzague.

Nu aşteptau decât acest cuvânt. Un murmur prelung de bucurie se ridică printre curteni.

— E mort! Mort de-a binelea!

Însuşi Gonzague scoase un lung suspin de uşurare şi repetă:

— E mort de-a binelea!

Azvârli punga cu bani lui Cocardasse, care fu înconjurat, întrebat, felicitat.

— Iată ce va da gust şampaniei, strigă Oriol! Ţine, viteazule, ia asta.

Fiecare vru să dea un dar eroului Cocardasse. În pofida mândriei, acesta luă cu amândouă mâinile. Un valet cobora treptele peronului. Începea să se întunece. Valetul ţinea într-o mână o torţă şi în cealaltă o tavă de argint pe care se afla un plic.

— Pentru monsenior, spuse valetul.

Curtezanii se îndepărtară, Gonzague luă scrisoarea şi o deschise. Văzură cum i se schimbă culoarea din obraji. Îi aruncă lui Cocardasse o privire pătrunzătoare. Fratelui Passepoil i se făcu pielea de găină.

— Vino-ncoa! zise Gonzague spadasinului.

Cocardasse se apropie imediat

— Ştii să citeşti? îl întrebă prinţul, care avea pe buze un zâmbet amar.

Şi, pe când Cocardasse silabisea. Gonzague continuă:

— Domnilor, avem ştiri proaspete.

— Noutăţi despre mort? exclamă Navailles. Abundenţa nu dăunează nimănui.

— Ce spune defunctul? întrebă Oriol, transformat în ateu.

— Ascultaţi, veţi afla îndată. Citeşte tare, tu, spadasinule!

Se adunară în cerc. Cocardasse nu era un om prea instruit, însă ştia să citească, cu oarecare încetineală. Totuşi, în această împrejurare, avu nevoie de ajutorul fratelui Passepoil, care nu era mult mai savant decât el.

— Ajută-mă, dragul meu, zise el, am vederea cam tulbure.

Passepoil se apropie şi îşi aruncă la rândul lui privirea peste scrisoare. Obrazul i se împurpura, dar s-ar fi putut spune că de plăcere. S-ar fi putut spune de asemenea că lungul Cocardasse-junior îşi stăpânea cu greu râsul. Asta a durat doar o clipă. Coatele lor se întâlniră. Se înţeleseră.

— Ce baliverne! exclamă candidul Passepoil.

— Nu-ţi fie teamă! Trebuie să vezi ca să crezi! răspunse gasconul care luă un aer consternat.

— Despre ce e vorba? Despre ce e vorba? strigau glasuri din toate părţile.

— Citeşte, Passepoil, îmi lipseşte vocea. Eh! Asta numesc eu miracol!

— Citeşte, Cocardasse, mi se face pielea de găină!

Gonzague lovi din picior. Cocardasse se ridică şi zise servitorului:

— Luminează, netrebnicule!

Când avu făclia în apropiere, citi cu glas tare şi limpede:

"Domnule prinţ, pentru a încheia o dată pentru totdeauna diferitele noastre socoteli, mă invit la supeul domniei-voastre din această seară. Voi fi la domnia-voastră la orele nouă seara."

— Semnătura? strigară zece glasuri în acelaşi timp.

Cocardasse încheie:

"Cavaler Henri de Lagardère."

Fiecare repetă numele lui, care de-acum înainte era o sperietoare.

Se făcu linişte adâncă. În plicul care conţinuse scrisoarea, se găsea un obiect. Îl luase Gonzague. Nimeni n-ar fi putut şti despre ce era vorba. Era mănuşa pe care Lagardère o smulsese din mâna lui Gonzague în cabinetul regentului. Gonzague o strângea. Reluă scrisoarea din mâinile lui Cocardasse. Peyrolles vru să vorbească; îl respinse.

— Ei bine, ce spuneţi de asta? spuse el adresându-se celor doi viteji.

— Zic, replică încetişor Passepoil, că omul e supus greşelilor. Am raportat cu fidelitate adevărul. De altfel, haina asta este o mărturie de nerespins.

— Dar scrisoarea asta cum e?

— Nu-ţi fie teamă! exclamă Cocardasse. Eu zic că ticălosul de Massabiou poate certifica că l-a întâlnit în strada Saint-Jacques. Să fie chemat! Maestrul Jean Petit este oare chirurgul regelui, da sau nu? Am văzut trupul, am recunoscut rana…

— Dar scrisoarea asta? spuse Gonzague ale cărui sprincene se încruntară.

— E multă vreme de când caraghioşii ăştia vă înşală, murmură Peyrolles la urechea prinţului.

Curtenii lui Gonzague se agitau şi şuşoteau.

— Asta depăşeşte orice margine, spunea grasul perceptor Oriol. Omul ăsta e un vrăjitor.

— E un diavol! exclamă Navailles.

Stăpânindu-şi febra care făcea să-i bată inima, Cocardasse zise încetişor:

— E un bărbat, un bărbat adevărat. Nu-i aşa, dragul meu?

— E Lagardère!

— Domnilor, reluă prinţul cu glasul uşor schimbat, există în această afacere ceva de neînţeles. Fără îndoială că suntem trădaţi de oamenii ăştia…

— Ah! Monseniore, protestară în acelaşi timp Cocardasse şi Passepoil.

— Linişte! Accept provocarea ce mi se aruncă!

— Bravo! spuse Navailles fără forţă.

— Bravo! Bravo! repetară ceilalţi în silă.

— Dacă monseniorul îmi permite un sfat, zise Peyrolles, în locul supeului proiectat…

— Vom lua supeul, orice s-ar întâmpla! întrerupse Gonzague, care ridică fruntea.

— Atunci, insistă Peyrolles, cel puţin cu uşile închise!

— Ba cu uşile deschise! Cu uşile larg deschise!

— Într-un ceas bun! mai zise Navailles.

Erau de faţă spade viguroase: Navailles însuşi, Nocé, Choisy, Gironne, Montaubert şi alţii. Cu excepţia bancherilor.

— Purtaţi cu toţii sabie, domnilor, zise Gonzague.

— Şi noi! murmură Cocardasse făcând cu ochiul lui Passepoil.

— Veţi şti să le folosiţi dacă se iveşte prilejul? întrebă prinţul.

— Dacă acest om vine singur… începu Navailles fără să se sinchisească de a-şi ascunde aversiunea.

— Monseniore, monseniore, zise Peyrolles, asta e o treabă Pentru Gauthier Gendry şi acoliţii săi!

Gonzague îşi privea confidenţii cu sprâncenele încruntate şi cu buzele tremurătoare.

— Jur pe viaţa mea, îşi spuse el, voi veni acolo! îi vreau sclavi, sau de nu, pulberăria va sări în aer.

— Fă ca mine, şopti Cocardasse-junior lui Passepoil, acum e momentul!

Înaintară amândoi, solemn drapaţi în mantii fudule, şi se proţăpiră în faţa lui Gonzague.

— Monseniore, treizeci de ani de comportare mai mult decât onorabilă militează în favoarea a doi viteji pe care

aparenţele par să-i acuze. Nu e cu putinţă ca o singură zi să întunece strălucirea unei vieţi întregi! Priviţi-ne!

Dumnezeu a pus pe fiecare obraz semnul credinţei sau al trădării. Priviţi-ne şi priviţi-l şi pe domnul de Peyrolles, acuzatorul nostru.

Rostind aceste cuvinte, Cocardasse-junior era superb. Accentul său provensal-gascon dădea nu ştiu ce savoare acestor cuvinte alese. În ce-l priveşte pe fratele Passepoil, el era întotdeauna acelaşi om plin de modestie şi de candoare. Nefericitul Peyrolles părea făcut înadins să servească drept punct de comparaţie. În ultimele douăzeci şi patru de ore, paloarea sa cronică se preschimbase în cocleală. Era tipul perfect al poltronilor cutezători care lovesc şi tremură, care ucid şi mor de frică. Gonzague căzuse dus pe gânduri. Cocardasse reluă:

— Monseniore, domnia-voastră, care sunteţi ilustru, domnia-voastră care sunteţi puternic, puteţi judeca de sus. Nu de azi, de ieri îi cunoaşteţi pe devotaţii voştri slujitori. Amintiţi-vă de şanţurile din Caylus, unde am fost împreună…

— Tăceţi! exclamă Peyrolles înspăimântat.

Privind înspre prietenii săi, Gonzague spuse fără să se emoţioneze:

— Aceşti domni au ghicit totul. Dacă nu cunosc unele amănunte, le vor afla. Aceşti domni se bizuie pe noi, cum ne bizuim noi pe ei. Există între noi o toleranţă reciprocă, fiindcă ne cunoaştem foarte bine.

Domnul de Gonzague apăsă asupra ultimelor cuvinte. Exista oare vreunul dintre ticăloşii de faţă care să nu aibă vreun păcat pe conştiinţă? Câţiva dintre ei avuseseră nevoie de Gonzague să iasă din unele încurcături de încălcare a legilor. În plus, comportamentul lor din noaptea trecută îi făcea complici. Oriol simţea că leşină. Navailles, Choisy şi ceilalţi gentilomi ţineau ochii plecaţi. Dacă unul dintre ei ar fi protestat, nu încape nici o îndoială că ceilalţi l-ar fi urmat. Dar nimeni nu protestă.

Gonzague trebui să mulţumească soartei care-l îndepărtase pe micul marchiz de Chaverny.

Chaverny, în ciuda defectelor sale, nu era dintre aceia căruia li se putea astupa gura. Gonzague îşi făcuse planul să se descotorosească de micul marchiz la noapte, şi încă pentru multă vreme.

— Aş vrea doar să-i spun monseniorului, reluă Cocardasse, că vechi slujitori ca noi nu trebuie să fie condamnaţi cu uşurinţă. Passepoil şi cu mine avem nenumăraţi duşmani, ca toţi oamenii de merit. Iată părerea mea pe care o supun monseniorului cu sinceritatea-mi obişnuită. Una din două: sau cavalerul de Lagardère a reînviat, ceea ce mi se pare de necrezut, sau această scrisoare este un fals fabricat de vreun ticălos, care vrea să facă rău unor oameni cinstiţi ca noi doi. Asta am avut de zis!

— Mi-era teamă să adaug un singur cuvânt, spuse fratele Passepoil, atât de elocvent mi-a redat gândul nobilul meu prieten.

— Nu veţi fi pedepsiţi, rosti Gonzague cu un aer distrat. Plecaţi.

Nici nu se clintiră.

— Monseniorul nu ne-a înţeles, spuse Cocardasse cu demnitate. E supărător!

Normandul adăugă cu mâna pe inimă:

— Nu merităm să fim trataţi astfel.

— Veţi fi plătiţi, zise Gonzague nerăbdător. Ce vreţi mai mult?

— Ce vrem, monseniore? (Cocardasse era cel ce vorbea, şi în glasul lui era acel tremur care vine din inimă.) Ce vrem? Dovada deplină a nevinovăţiei noastre. Nu-ţi fie teamă! îmi dau seama că nu ştiţi cu cine aveţi de-a face.

— Nu, oh nu, nu ştiţi! zise Passepoil cu lacrimi în ochi.

— Ceea ce vrem este o justificare limpezitoare. Şi, pentru a ajunge la asta, iată ce vă propun: în scrisoare se spune că domnul de Lagardère va veni să vă sfideze la noapte în casa domniei-voastre. Noi pretindem că domnul de Lagardère e mort. Ne declarăm prizonieri. Dacă am minţit şi domnul de Lagardère vine, consimţim să murim. Nu-i aşa, Passepoil, iubiţelule?

— Cu bucurie! răspunse normandul, care izbucni pe dată în lacrimi.

— Dacă, dimpotrivă, domnul de Lagardère nu vine, cerem retractarea ofensei! Monseniorul nu va refuza să ne permită să-i devotăm întreaga noastră existenţă.

— Fie! spuse Gonzague. Ne veţi urma la pavilion. Deznodământul va hotărî.

Cei doi bravi se repeziră spre mâinile prinţului şi le sărutară cu efuziune.

— Sentinţa lui Dumnezeu! rostiră amândoi deodată, ridicându-se ca o pereche de înţelepţi.

Dar, în acest moment, atenţia lui Gonzague nu era îndreptată spre ei. Contemplă cu dispreţ jalnica înfăţişare a complicilor săi.

— Am dat ordin să vină Chaverny! zise el întorcându-se către Peyrolles.

Acesta plecă imediat.

— Ei bine, domnilor, ce se întâmpla cu voi? Dumnezeu să mă ierte, sunteţi palizi şi tăcuţi ca nişte fantome.

— Fapt este că nu sunt prea veseli, murmură Cocardasse.

— Vă e frică? îi întrebă Gonzague.

Gentilomii tresăriră şi Navailles spuse:

— Luaţi seama, monseniore!

— Dacă nu vă e frică, reluă prinţul, înseamnă că nu vă dă ghes inima să mă urmaţi.

Şi, cum nimeni nu răspunse, exclamă:

— Luaţi seama singuri, prietenii mei! Amintiţi-vă ce vă spuneam ieri, în marea sală a palatului meu; supunere pasivă! Eu sunt capul şi voi sunteţi braţul. Am făcut între noi un pact.

— Nimeni nu se gândeşte să rupă pactul, zise Taranne, dar…

— Nici un dar! Nu vreau. Gândiţi-vă bine la ce v-arn spus şi la ce vă voi mai spune. Ieri aţi fi putut să vă despărţiţi de mine: astăzi nu, îmi cunoaşteţi taina. Cine nu este astăzi cu mine este împotriva mea. Dacă vreunul lipseşte în această noapte la apel…

— Eh! exclamă Navailles. Nimeni nu va lipsi.

— Cu atât mai bine! Suntem aproape de ţintă. Dacă mă credeţi biruit, vă înşelaţi. Începând de ieri m-am înălţat cu jumătate. Partea voastră s-a dublat. Sunteţi bogaţi fără să ştiţi, la fel ca ducii şi pairii. Vreau că petrecerea mea să fie deplină, trebuie…

— Va fi, monseniore, zise Montaubert, care făcea parte din sufletele osândite la muncile iadului.

Făgăduiala din ultimele cuvinte ale lui Gonzague îi reînsufleţea pe şovăitori.

— Vreau că petrecerea să fie veselă! adăugă el.

— Va fi, bineînţeles! Va fi!

— Mă şi simt mai bine dispus, zise micul Oriol care era pătruns de frig în măduva oaselor. Vom râde cu lacrimi.

— Vom râde cu lacrimi, vom râde cu lacrimi! repetau ceilalţi făcând pe vitejii.

Chiar în acest moment Peyrolles îl aduse pe Chaverny.

— Nici un cuvânt despre ce s-a întâmplat, domnilor, spuse Gonzague.

— Chaverny! Chaverny! strigară cu toţii, afectând o voioşie exagerată. Vino odată! Te aşteptăm!

La auzul acestui nume, cocoşatul, care stătea de multă vreme nemişcat în fundul cuştii sale, păru că se trezeşte. Capul i se ivi la ferestruică şi privi. Cocardasse şi Passepoil îl zăriră amândoi în aceeaşi clipă.

— Hei, tu! Atenţie! zise gasconul.

— M-am prins, răspunse normandul.

— Am sosit! spuse Chaverny care intră.

— De unde vii? întrebă Navailles.

— De foarte aproape, de cealaltă parte a bisericii. Ah! Vere! Vă trebuie două odalisce deodată?

Gonzague păli. La ferestruică, chipul cocoşatului se lumină, apoi dispăru. Cocoşatul se afla în spatele uşii şi îşi stăpânea cu amândouă mâinile bătăile inimii. Acest singur cuvânt îl izbise ca o rază de lumină.

— Nebunie! Nebun de nevindecat! strigă Gonzague aproape vesel.

Paloarea îi dispăru, lăsând loc zâmbetului.

— Doamne! reluă Chaverny. Indiscreţia nu-i prea mare. Am sărit pur şi simplu peste zid pentru a face o plimbare în grădina Armidei[22]. Armida e dublă, sunt două Armide, dar le lipseşte Reinaldo.

Se mirau cu toţii să-l vadă pe prinţ atât de calm după asemenea escapadă insolentă.

— Şi îţi plac? întrebă el râzând.

— Le ador pe amândouă. Dar ce se întâmpla, vere? se corectă el. De ce ai pus să fiu chemat?

---

[22] *Armida*, una dintre eroinele poemului *"Ierusalimul eliberat"*, de Torquato Tasso. În grădinile sale vrăjite, ea îl ţine pe Reinaldo departe de armatele cruciaţilor. (n.t.)

— Fiindcă deseară vei lua parte la o nuntă, replică Gonzague.

— Ei aş! Într-adevăr! zise Chaverny. Se mai fac căsătorii? Şi cine se însoară?

— O dotă de cincizeci de mii de galbeni.

— Peşin?

— Peşin.

— Caseta are ochi frumoşi! Cu cine?

Privirea lui făcu turul cercului.

— Ghiceşte, replică Gonzague care râdea în continuare.

— Iată o mulţime de chipuri de miri, replică Chaverny. Nu ghicesc, sunt prea mulţi. Ah! Ba da! Poate eu?

— Întocmai! spuse Gonzague.

Toată lumea izbucni în râs.

Cocoşatul deschise încetişor uşa cuştii şi rămase în picioare, în prag. Obrazul lui îşi schimbase expresia. Nu mai avea capul dus pe gânduri, cu privirea lacomă şi pătrunzătoare: era Esop al II-lea, zis Iona, întruchiparea rânjetului.

— Şi zestrea? întrebă Chaverny.

— Iat-o, răspunse Gonzague care scoase din buzunarul vestei un teanc de acţiuni. E pregătită.

Chaverny şovăi o clipă. Ceilalţi îl felicitau râzând. Cocoşatul înaintă încet şi veni să-şi prezinte spatele lui Gonzague, după ce îi dăduse pana muiată în cerneală şi planşeta.

— Accepţi? întrebă Gonzague înainte de a semna andosa-mentul.

— Pe legea mea! Da, răspunse micul marchiz. Tot trebuie odată să te cuminţeşti.

Gonzague semnă. Semnând, spuse cocoşatului:

— Ei bine, amice, mai ţii la capriciul tău?

— Mai mult ca niciodată, monseniore.

Cocardasse şi Passepoil priveau scena cu gura căscată.

— De ce mai mult ca niciodată? mai întrebă Gonzague.

— Fiindcă ştiu numele mirelui, monseniore.

— Şi ce te interesează numele lui?

— N-aş şti să răspund. Sunt lucruri care nu se pot explica. Cum aş putea să vă explic de exemplu convingerea ce o am: fără mine domnul de Lagardère nu-şi va îndeplini promisiunea înfumurată?

— Aşadar ai auzit?

— Cuşca mea e foarte aproape. V-am mai servit o dată, monseniore.

— Serveşte-mă de două ori şi nu îţi vei mai dori nimic tot restul vieţii.

— Asta depinde de domnia-voastră.

— Ţine, Chaverny, zise Gonzague întinzându-i acţiunile semnate.

Şi, întorcându-se înspre cocoşat, adăugă:

— Vei veni la nuntă. Te invit.

Toată lumea aplaudă în timp ce Cocardasse schimba o privire rapidă cu Passepoil, murmurând:

— Lupul în stână! La dracu! Au dreptate: vom râde în hohote!

Toţi curtezanii îl înconjuraseră pe cocoşat. Împărţea felicitările cu mirele.

— Monseniore, zise el înclinându-se pentru a mulţumi, voi face tot ce-mi stă în putinţă pentru a mă arăta demn de această înaltă favoare. În ce-i priveşte pe aceşti domni, ne-am şi întrecut în vorbe. Au spirit, dar nu cât mine. Ei! Ei! Fără să uit respectul pe care-l datorez monseniorului, vă promit că voi fi spiritual. Îl veţi vedea pe cocoşat la masă. Trece drept un om de petrecere. Veţi vedea! Veţi vedea!

La Paris mai exista încă sub Louis-Philippe, pe strada Folie-Méricourt, o mostră din delicată şi preţioasa arhitectură din primii ani ai Regenţei. În ea găseai un pic de fantezie, un pic de stil grec, un pic de stil chinez. Rânduiala faţadelor o lega de unul din cele patru stiluri elenice, dar ansamblul ţinea de chioşc, şi liniile perspectivei fugeau cu totul altfel decât la Partenon.

Erau nişte bomboniere în toată accepţia cuvântului. La Fidèle Berger se mai fabrică încă o mulţime de asemenea cutii de carton, cu ciubucuri turceşti sau siameze, majoritatea de formă hexagonală, apreciate de cumpărătorii cu bun gust.

Căsuţa lui Gonzague avea înfăţişarea unui chioşc deghizat în templu. Venera pudrată din secolul al XVIII-lea ar fi ales-o pentru a-şi ridica altarele. Avea un mic peristil alb, flancat de două nici galerii albe, ale căror coloane corintice susţineau un prim etaj ascuns în spatele unei terase, iar în al doilea etaj, ieşind pe neaşteptate din proporţiile pătrate ale clădirii, se ridică într-un foişor cu şase muchii, dominat de un acoperiş în formă de pălărie chinezească. După opinia diletanţilor din acea vreme, era ceva îndrăzneţ.

Posesorii anumitor vile delicioase, răspândite azi în jurul Parisului, socot că au inventat stilul acesta de cofetărie. Greşesc: pălăria chinezească şi foişorul datează din vremea copilăriei lui Louis al XV-lea. Numai că aurul risipit din belşug dădea excentricităţilor de-atunci un aspect pe care vilele noastre ieftine, deşi delicioase, nu-l mai pot avea.

Exteriorul acestor colivii pentru păsări frumoase putea fi blamat de aceia cu gust sever, dar era graţios, cochet, elegant. Cât priveşte interiorul, nimeni nu ignoră sumele extravagante pe care un mare senior putea să le îngroape cu plăcere în mica sa casă.

Domnul prinţ de Gonzague, mai bogat el singur decât şase foarte mari seniori la un loc, nu se dăduse înapoi să aducă sacrificii acestei mode fastuoase. Căsuţa lui (sau folie, cum i se zicea) trecea drept o minune. Avea un mare salon hexagonal,

ale cărui şase laturi formau temelia foişorului. Patru uşi se deschideau spre patru încăperi sau budoare, care ar fi avut o formă trapezoidală fără enclavele care o struneau. Celelalte două uşi, care erau în acelaşi timp şi ferestre, dădeau spre terasele deschise şi încărcate cu flori.

Ne e teamă că ne exprimăm greşit. Această formă era un rafinament subtil, din care Parisul de pe vremea Regenţei oferea mai mult trei sau patru exemple. Pentru a fi mai bine înţeleşi, îl vom ruga pe cititor să-şi închipuie un prim etaj care ar fi un parter, şi să taie în acest parter, fără să se preocupe de rest, o încăpere centrală cu şase pereţi, escortată de patru budoare pătrate aşezate ca aripile unei mori de vânt, cei doi pereţi principali deschizându-se spre terase. Resturile, aşa cum erau, sau modificate prin adăugirea unor cabinete, formau un parter interior, comunicând cu cele două terase şi lăsând să intre, îndată ce voiai, aerul şi lumina zilei.

Ducele d'Antin desenase el însuşi gingaşa cruce a Sfântului-Andrei, pentru căsuţa suplimentară pe care o avea în cătunul Miromesnil. În salonul căsuţei lui Gonzague, plafonul şi frizele erau pictate de Vanloo-cel-Bătrân şi de fiul său, Jean-Baptiste, care ţinea pe atunci sceptrul picturii franceze.

Doi tineri, dintre care unul nu împlinise cincisprezece ani, Carl Vanloo, fratele mai mic al lui Jean-Baptiste, şi Jacques Boucher, pictaseră panourile. Ultimul, elev al bătrânului maestru Lemoine, deveni pe dată celebru, din pricina farmecului şi dăruirii voluptuoase din cele două compoziţii ale sale *"Pânza lui Vulcan"* şi *"Naşterea Venerei"*. Cele patru budoare erau împodobite cu copii după Albani[23] şi Primatiocion[24], încredinţate penelului lui Louis Vanloo[25], tatăl.

---

[23] *Albani (Francesco)*, pictor italian născut la Bolonia (1578–1660), a pictat într-un stil graţios altare şi compoziţii mitologice. (n.t.)

[24] *Primaticcio (Francesco)*, pictor, sculptor şi arhitect italian, născut la Bolonia (1504–1570). A executat picturi monumental-decorative în castelele de la Fontainebleau şi Chambord. (n.t.)

[25] *Van Loi sau Vanloo*, familie de pictori francezi, ai cărei principali reprezentanţi sunt: Jean-Baptiste, născut la Aix-en-Provence (1684–1745), a fost mai ales un strălucit portretist; Charles-Andre zis Cari, fratele precedentului, născut la Nişa (1705–1765), care a pictat mai ales compoziţii. (n.t)

Era un ansamblu princiar în toată accepţia cuvântului. Cele două terase, de marmură albă, aveau sculpturi antice — nici nu se putea altfel — şi scara, tot de marmură, era citată drept cea mai de seamă operă a lui Oppenort[26].

Era în jur de ora opt seara. Supeul promis începuse. Salonul era plin de lumini şi de flori. Masă strălucea sub lustră şi dezordinea tacâmurilor dovedea că festinul începuse de multă vreme. Convivii erau potlogarii noştri, printre care micul marchiz de Chaverny se distingea printr-o stare de beţie prematură. Abia ajunseseră la al doilea fel şi îşi şi pierduse aproape complet minţile. Choisy, Navailles, Montaubert, Taranne şi Albret se ţineau mai bine şi erau atenţi la prostiile pe care le puteau spune. Baronul de Batz, tăcut şi ţeapăn, părea să nu fi băut decât apă.

Erau şi doamne, bineînţeles, şi, bineînţeles, doamnele acestea în mare parte erau de la Operă. Mai întâi era domnişoara Fieury, faţă de care domnul de Gonzague arăta bunăvoinţă; apoi, domnişoara de Nivelle, fiica fluviului Mississippi; dolofana Cidalise, fată bună, soi de burete care absoarbe madrigale şi vorbe de spirit pentru a le înapoia în prostii; domnişoarele Desbois, Dorbigny şi cinci sau şase alte demoazele, duşmane ale constrângerii şi prejudecăţilor. Toate erau frumoase, tinere, vesele, îndrăzneţe, nebune şi gata să râdă, chiar când le venea să plângă. Asta-i calitatea slujbei: nu-ţi iei un avocat să nu pledeze…

O dansatoare tristă este un produs pernicios pe care e bine să-l laşi la o parte.

Unii oameni gândesc că cea mai lugubră tortură a acestor existenţe dezolante şi, uneori dezolate, care se zbat, sub voalul roz că peştele în tigaie, este că nu au niciodată dreptul să plângă.

Gonzague era absent. Fusese chemat la Palais-Royal. În afară de scaunul care-l aştepta, mai erau încă trei scaune goale. Mai întii, cel al donei Cruz, care părăsise masa odată cu plecarea lui Gonzague. Dona Cruz vrăjise toată lumea din jurul mesei, deşi înpiedicase discuţia să atingă acel diapazon înalt la

---

[26] *Oppenort (Gilles-Marie)*, arhitect şi ornamentist francez, născut la Paris (1672–1742). (n.t.)

care se ajungea, după spusele unora. Încă de la primul fel, într-o orgie de pe vremea Regenţei.

Nu se ştia exact dacă prinţul de Gonzague o forţase pe dona Cruz să vină, sau dacă fermecătoarea nebună îl forţase pe prinţ să-i acorde un loc. Sigur era că fusese strălucitoare şi că toată lumea o adora, în afară de bunul şi micul Oriol, care rămânea sclavul credincios al domnişoarei Nivelle.

Al doilea scaun gol nu fusese încă ocupat. Al treilea aparţinea cocoşatului Esop al II-lea, zis Iona, pe care Chaverny tocmai îl învinsese într-o luptă dreaptă cu pahare de şampanie. În momentul când intrăm noi, Chaverny, abuzând de victoria lui, îngrămădise mantii, haine vătuite, pelerine de femeie pe trupul nefericitului cocoşat, îngropat într-un fotoliu imens. Cocoşatul, beat mort, nu se plângea. Era cu totul ascuns sub mormanul de haine şi Dumnezeu ştie dacă nu riscă să se sufoce.

În rest, totul era minunat. Cocoşatul nu-şi ţinuse promisiunea: fusese taciturn, ursuz, îngrijorat, preocupat. La ce putea să se gândească acest pupitru ambulant? Jos cu cocoşatul! Era pentru ultima dată că lua parte la asemenea petrecere!

O întrebare pe care şi-o puseseră de mai multe ori înainte de a se îmbăta era de ce însăşi dona Cruz asista. Gonzague avea obiceiul să nu facă nimic la întâmplare. Până acum o ascunsese pe această dona Cruz cu tot atâta grijă ca şi cum ar fi fost tutorele ei spaniol. Şi-acum o aşeza la masă cu o duzină de canalii. Era straniu.

Chaverny întrebase dacă dona Cruz era logodnica lui. Gonzague clătinase din cap în semn de negaţie. Chaverny voi să ştie unde se află logodnica lui.

I se răspunse: *"Răbdare!"* Ce folos putea avea Gonzague să trateze astfel o tânără pe care voia s-o prezinte la Curte sub numele de domnişoara de Nevers? Era taina lui. Gonzague spunea ceea ce dorea să spună şi nimic altceva. Băuseră conştiincios. Doamnele erau foarte vesele, cu excepţia domnişoarei Nivelle, care devenea melancolică la beţie. Cidalise şi Dubois cântau refrene fără perdea. Fleury răguşea strigând să vină violoniştii.

Oriol, rotund ca o ghiulea, îşi povestea izbânzile amoroase, pe care nimeni nu le credea. Ceilalţi beau, râdeau, strigau şi cântau, vinul era excelent, mâncarea delicioasă: nimeni nu-şi

mai amintea de ameninţările ce pluteau asupra acestui ospăţ al lui Belşaţar[27].

Doar domnul Peyrolles îşi păstra mutra de măscărici. Fie că era de bun-gust sau nu, veselia generală nu-l cucerea.

— Oare nimeni nu are bunăvoinţa să-i astupe gura domnului Oriol? întrebă domnişoara Nivelle cu un ton trist şi plictisit.

Din zece femei galante, cel puţin cinci au această manieră de a se distra.

— Linişte, Oriol! se auzi din apropiere.

— Nu vorbesc atât de tare ca Chaverny, răspunse grasul perceptor. Nivelle e geloasă. Nu-i voi mai povesti ştrengăriile mele.

— Prostule! murmură Nivelle care se delecta cu un pahar de şampanie.

— Câte ţi-a dat? o întrebă Cidalise pe Fleury.

— Trei, draga mea.

— Albastre?

— Două albastre şi una albă.

— Îl vei mai revedea?

— Niciodată! Nu mai are nici una!

— Doamnelor, zise domnişoara Desbois, îl denunţ pe micul Mailly, care vrea să fie iubit pentru el însuşi.

— Ce oroare! strigă într-un singur glas partea feminină a adunării.

Faţă de asemenea pretenţii jignitoare, ele ar fi repetat cu plăcere vorbele baronului de Barbanchois: *"Unde o să ajungem? Unde o să ajungem?"*

Chaverny reveni şi se aşeză.

— Dacă ticălosul Esop se trezeşte, îl înec, zise el.

Privirea lui înceţoşată făcu înconjurul sălii.

— Nu mai văd divinitatea din Olimpul nostru, exclamă el. Am nevoie de prezenţa sa pentru a vă explica poziţia mea.

— În numele cerului, nici o explicaţie! exclamă Cidalise.

---

[27] Sau Baltazar. Fiu al regelui Nabonida, regent al Babilonului, Tuvius şi ucis în 539 î.e.n. de Cirus, care a năvălit în ţară, în timp ce Belşaţar era în toiul unui ospăţ, iar pe peretele palatului o mână nevăzută scrisese: *Mene, techel peres*. (Daniel, 5). (n.t.)

— Trebuie, reluă Chaverny, care se clătina în fotoliu. E o chestie de prudenţă. Cincizeci de mii de scuzi nu-s un fleac! Dacă n-aş fi fost amorezat…

— Amorezat de cine? întrerupse Navailles Doar nu-ţi cunoşti logodnica.

— Iată eroarea! O să vă explic poziţia mea…

— Nu, nu! Ba da! mormăi corul.

— O micuţă blondă încântătoare, îi povestea Oriol lui Choisy, care dormea. Mă urma ca un căţeluş. Imposibil să scap de ea! Înţelegi, mi-era teamă că Nivelle să nu ne vadă împreună. La urma urmei nu există tigroaică mai geloasă ca Nivelle. În sfârşit…

— Atunci, strigă Chaverny, fiindcă nu vreţi să mă lăsaţi să vorbesc, spuneţi-mi unde-i dona Cruz? O vreau pe dona Cruz!

— Dona Cruz! Dona Cruz! repetară din toate părţile. Chaverny are dreptate, avem nevoie de dona Cruz!

— Aţi putea mai bine spune domnişoara de Nevers, zise cu răceală Peyrolles.

Un lung hohot de râs îi acoperi glasul şi fiecare repetă:

— Domnişoara de Nevers! E drept! Domnişoara de Nevers!

Se ridicară cu mare larmă.

— Poziţia mea!… începu Chaverny.

Toată lumea se îndepărtă de el şi alergă la uşa pe unde ieşise dona Cruz.

— Oriol, zise domnişoara Nivelle, vino aici, imediat.

Grasul perceptor nu se lăsă rugat. Ar fi vrut doar că această familiaritate să nu scape nimănui.

— Aşază-te lângă mine, îi porunci Nivelle, căscând să-şi rupă fălcile, şi spune-mi o poveste. Mi-e somn.

— A fost odată… începu imediat docilul Oriol.

— Azi ai jucat? o întrebă Cidalise pe Debois.

— Nu-mi mai vorbi! Fără Lafleur, lacheul meu, aş fi fost obligată să-mi vând diamantele.

— Lafleur? Cum aşa?

— De ieri Lafleur e milionar şi mă protejează începând de azi-dimineaţă.

— L-am văzut! exclamă Fleury. Arată foarte bine, pe legea mea!

— A cumpărat trăsurile marchizului de Bellegarde, care a fugit.

— Are şi casa vicontelui de Villedieu, care s-a spânzurat.

— Se vorbeşte despre el?

— Cred şi eu! A făcut un lucru adorabil. Azi, pe când ieşea din Casa aurului, caleaşca îl aştepta în stradă: în virtutea obişnuinţei, s-a urcat în spate!

— Dona Cruz! Dona Cruz! se auzea de peste tot.

Chaverny bătu la uşa budoarului unde se bănuia că se retrăsese fermecătoarea spaniolă.

— Dacă nu vii, ameninţă Chaverny, te asediem!

— Da, da, un asediu!

— Domnilor, domnilor! spunea Peyrolles.

Chaverny îl luă de guler şi îi strigă:

— Dacă nu taci, bufniţă, ne vom sluji de tine ca de un berbec pentru a sfărâma uşa!

Dona Cruz nu se afla în budoar. Plecând, închisese uşa cu cheia. Budoarul comunica cu parterul printr-o scară ascunsă. Dona Cruz coborâse la parter, unde îşi avea dormitorul.

Acolo, pe canapea, şedea Aurore, care tremura toată şi avea ochii obosiţi de plâns. Se împlineau cincisprezece ore de când Aurore se afla în această casă. Fără dona Cruz ar fi fost moartă de disperare şi de teamă.

Dona Cruz mai venise de două ori să o vadă de la începutul supeului.

— Ce veşti? întrebă Aurore cu voce stinsă.

— Domnul de Gonzague a fost chemat la palat, răspunse dona Cruz. Nu ai motive de teamă, sărmana mea surioară. Sus, nu se întâmpla nimic deosebit. Şi, dacă nu te-aş şti îngrijorată, tristă, copleşită, m-aş fi distrat din toată inima.

— Ce fac în salon? Zgomotul ajunge până aici.

— Nebunii. Se tăvălesc de râs, şampania curge. Toţi gentilomii sunt veseli, spirituali, fermecători... Mai ales unul pe care-l cheamă Chaverny.

Aurore îşi trecu dosul palmei peste frunte, ca şi cum ar fi vrut să-şi amintească ceva.

— Chaverny! repetă ea.

— Foarte tânăr, Strălucitor, nu se teme nici de Dumnezeu, nici de diavol! Dar n-am voie să mă ocup prea mult de el, se întrerupse ea. E logodit.

— Ah! exclamă Aurore pe un ton distrat.

— Ghiceşte cu cine, surioară.

— Nu ştiu. Ce mă interesează?

— Cu siguranţă că te interesează. Tânărul marchiz e logodit cu tine.

Aurore îşi ridică încet capul palid şi zâmbi trist.

— Nu glumesc, stărui dona Cruz.

— Nu-mi aduci vreo veste de la el, mica mea Flor? murmură Aurore.

— Nu ştiu nimic, absolut nimic.

Frumosul cap al Aurorei se înclină pe piept, în timp ce continua plângând:

— Când ne-au atacat, ieri, au spus oamenii aceia: *"E mort — Lagardère e mort*."

— Cât despre asta, spuse dona Cruz, sunt sigură că nu e mort

— Pe ce se bizuie siguranţa ta? întrebă cu ardoare Aurore.

— Pe două lucruri: în primul rând, fiindcă tot se mai tem de el cei de sus; în al doilea rând, femeia aceea pe care au vrut să mi-o dea drept mamă…

— Duşmana lui? Aceea pe care am văzut-o azi-noapte la Palais-Royal?

— Da, duşmana lui. Am recunoscut-o după descriere. Cum îţi spuneam, al doilea motiv este că femeia aceea continuă să-l urmărească, înverşunarea ei nu a scăzut. Când m-am dus azi-dimineaţă să mă plâng domnului de Gonzague de tratamentul bizar la care am fost supusă în casa ta, din stradă Pierre-Lescot, am văzut-o pe această femeie şi am auzit-o. Spunea unui senior cu părul alb, care ieşea de la ea: Asta mă priveşte, e datoria şi dreptul meu. Am ochii deschişi, nu-mi va scăpa. Şi când se va împlini al douăzeci şi patrulea ceas, va fi arestat, chiar dacă va trebui să o fac cu mâna mea!

— Oh! făcu Aurore. Nu poate fi decât aceeaşi femeie! O recunosc după ura ei şi încă o dată îmi revine ideea că…

— Ce idee? întrebă dona Cruz.

— Nimic. Nu ştiu. Sunt nebună.

— Îmi rămâne să-ţi mai spun un lucru, reluă cu şovăială dona Cruz. Aproape e un mesaj pe care ţi-l aduc. Domnul de Gonzague a fost bun cu mine, dar nu mai am încredere în domnul de Gonzague. Pe tine însă te iubesc din ce în ce mai mult, mica mea Aurore.

Se aşeză pe canapea lângă prietena ei şi continuă:

— Domnul de Gonzague mi-a spus acest lucru desigur că să ţi-l repet.

— Ce ţi-a spus? întrebă Aurore.

— Adineauri, când m-ai întrerupt pentru a-mi vorbi de frumosul tău cavaler Henri de Lagardère, încercam să-ţi spun că vor să te căsătorească cu tânărul marchiz de Chaverny.

— Dar cu ce drept să mă căsătorească?

— Nu ştiu, dar se pare că nu se sinchisesc să ştie dacă au sau nu acest drept. Gonzague a intrat în vorbă cu mine. În cursul convorbirii a strecurat aceste cuvinte: *"Dacă se arată ascultătoare, va salva de o primejdie de moarte tot ce are mai scump pe lume"*.

— Lagardère! exclamă Aurore.

— Cred că de Lagardère voia să vorbească, răspunse fosta gitană.

Aurore îşi ascunse capul în mâini.

— Un fel de ceaţă îmi acoperă gândurile, murmură ea. Oare lui Dumnezeu nu-i e milă de mine?

Dona Cruz o trase la pieptul ei şi îi spuse blând:

— Oare nu Dumnezeu m-a aşezat lângă tine? Nu sunt decât o femeie, dar sânt puternică şi nu mi-e teamă de moarte. Dacă te atacă, Aurore, vei avea pe cineva lângă tine să te apere. Aurore îi înapoie îmbrăţişarea. Începea să se audă vocea tumultoasă a celor care o chemau pe dona Cruz.

— Trebuie să mă duc, zise ea.

Apoi, simţind cum Aurore tremură în braţele ei, adăugă:

— Draga mea fetiţă, cât de palidă eşti!

— Când sunt singură aici, mi-e teamă, murmură Aurore. Valeţii, slujnicele, totul mă înspăimântă.

— N-ai de ce să te temi, răspunse dona Cruz. Valeţii şi slujnicele ştiu că te iubesc. Ei cred că influenţa mea asupra lui Gonzague e mare.

Se întrerupse şi păru că reflectează.

— Sunt clipe când cred şi eu asta. Am impresia că Gonzague are nevoie de mine.

Zgomotul se făcu mai puternic la etajul de deasupra. Dona Cruz se ridică şi luă paharul de şampanie pe care-l pusese pe masă.

— Sfătuieşte-mă, călăuzeşte-mă! zise Aurore.

— Dacă cu adevărat are nevoie de mine, nimic nu-i pierdut! exclamă dona Cruz. Trebuie să câştigăm timp…

— Dar căsătoria? Aş prefera de o mie de ori moartea.

— E totdeauna vreme să mori, mica mea surioară.

Făcând o mişcare pentru a se retrage, Aurore o reţinu de rochie.

— Mă părăseşti atât de repede? zise ea.

— Nu-i auzi? Mă cheamă. Dar, zise ea răzgândindu-se pe neaşteptate, ţi-am vorbit despre cocoşat?

— Nu, răspunse Aurore. Care cocoşat?

— Acela care m-a făcut să ies de aici aseară pe nişte drumuri necunoscute de mine. Acela care mă condusese până la uşa casei tale e aici!

— La supeu?

— La supeu. Mi-am adus aminte de ceea ce mi-ai spus despre acest personaj straniu, singurul admis în vizuina frumosului tău Lagardère.

— Trebuie să fie acelaşi! spuse Aurore.

— Aş putea jura! M-am apropiat de el pentru a-i spune că, dacă e cazul, se poate bizui pe mine.

— Şi…?

— E cel mai bizar cocoşat care a abuzat vreodată de dreptul la capricii. S-a făcut că nu mă recunoaşte. E cu neputinţă să scoţi o vorbă de la el. Era acaparat în întregime de femeile acelea care-şi băteau joc de el, care-l făceau să bea peste măsură, aşa încât până la urmă a căzut sub masă.

— Aşadar, sunt femei sus? întrebă Aurore.

— Cred şi eu! răspunse dona Cruz.

— Ce fel de femei?

— Doamne maxi, replică gitana de bună credinţă. Sunt parizience, aşa cum le-am visat în Madridul nostru! Doamnele de la Curte, aici, cânta, râd, beau, înjură ca muşchetarii. E fermecător!

— Eşti sigură că sunt doamne de la Curte?

Dona Cruz era aproape ofensată.

— Aş vrea să le văd… bineînţeles fără să fiu văzută, zise Aurore roşind.

— Şi n-ai vrea totuşi să-l vezi pe frumosul marchiz de Chaverny? întrebă dona Cruz cu un pic de ironie.

— Ba da, răspunse simplu Aurore. Aş vrea să-l văd.

Fără să-i lase timp de gândire, gitana o apucă de braţ şi o duse spre scara secretă. Cele două tinere nu mai erau despărţite de petrecere decât de grosimea unei uşi. Printre pahare ciocnite şi hohote de râs, douăzeci de glasuri strigau:

— Să asediem budoarul! La atac! La atac!

Capitolul VII - Un loc gol

Domnul de Peyrolles, reprezentant oarecum acreditat al stăpânului casei, îşi vedea autoritatea complet contestată. Chaverny şi alţi doi-trei îl întrebaseră ce-i mai face urechea. De altfel era neputincios să oprească tumultul. De cealaltă parte a uşii, mai mult moartă decât vie. Aurore regretă amarnic că îşi părăsise ascunzătoarea. Nebunatica şi curajoasă dona Cruz râdea. Era nevoie de cu totul altceva pentru a o înspăimânta! Stinse lumânările care luminau budoarul, nu pentru ea, ci pentru ca nimeni din salon să nu-i poată vedea însoţitoarea.

— Priveşte! zise ea arătând spre gaura cheii.

Dar toana de curiozitate a Aurorei trecuse.

— Ne veţi mai lăsa multă vreme singure din cauza acestei demoazele? întrebă Cidalise.

— Uitaţi-vă pentru cine vă daţi atâta osteneală! adăugă Desbois.

— Marchizele sunt geloase, gândi cu glas tare dona Cruz.

Aurore avea ochiul lipit de gaura cheii.

— Astea-s marchize?! zise ea cu îndoială.

Cu un aer priceput, dona Cruz ridică din umeri şi spuse:

— Nu cunoşti Curtea.

— Dona Cruz! Dona Cruz! O vrem pe dona Cruz! se auzeau glasuri din salon.

Gitana zâmbi cu naivitate şi orgoliu.

— Mă vor! murmură ea.

Zgâlţâiră uşa. Aurore se trase iute deoparte. Dona Cruz făcu acelaşi lucru. Dona Cruz puse ochiul la gaura cheii.

— Oh! Oh! Oh! exclamă ea izbucnind în râs. Ce mutră face bietul Peyrolles!

— Uşa rezistă, zise Navailles.

— Am auzit glasuri, adăugă Nocé.

— O rangă, un cleşte!

— De ce nu un tun? întrebă domnişoara Nivelle trezindu-se pe jumătate.

Oriol se prăpădea de admiraţie.

— Am ceva mai bun, strigă Chaverny, o serenadă!

— Cu paharele, cuţitele, sticlele şi farfuriile, supralicita Oriol privind spre iubita sa Nivelle.

Aceasta picotea din nou.

— Micul marchiz e fermecător, murmură dona Cruz.

— Care e? întrebă Aurore apropiindu-se de uşă.

— Dar nu-l mai văd pe cocoşat, zise gitana în loc să răspundă.

— Sunteţi gata? strigă în acest timp Chaverny.

Aurore, care privea acum pe gaura cheii, se străduia să-l recunoască pe bărbatul curtenitor de pe Căile Real din Madrid. Dezordinea era atât de mare în salon încât nu izbuti.

— Care e? repetă ea.

— Cel mai beat dintre toţi, replică de astă dată dona Cruz.

— Suntem gata! Suntem gata! murmură corul.

Se ridicaseră aproape cu toţii, chiar şi femeile. Fiecare ţinea în mână instrumentul său de acompaniament. Cidalise avea în mână o maşină portativă de încălzit bucate, în care bătea Desbois. Era un vacarm asurzitor, înainte chiar de a fi început cântecul.

Peyrolles, încercând să facă o observaţie timidă, fu apucat de Navailles şi Gironne şi atârnat provizoriu într-un cuier.

— Cine cântă?

— Chaverny! Chaverny! Chaverny cântă!

Şi micul marchiz, împins din mână în mână, fu azvârlit în uşă. Aurore îl recunoscu în acest moment şi se dădu repede la o parte.

— Ei! făcu dona Cruz. Fiindcă-i puţin ameţit? Asta-i moda la curte. E fermecător.

Chaverny ceru să se facă linişte, cu un gest de om beat. Tăcură.

— Domnişoarelor şi domnilor, zise el, înainte de toate doresc să vă explic poziţia mea.

Urmă o furtună de huiduieli.

— Nici un discurs! Cântă sau taci.

— Poziţia mea e simplă, deşi la prima vedere ar putea să pară…

— Jos cu Chaverny! Un gaj! Să-l atârnăm pe Chaverny lângă Peyrolles!

— De ce vreau să vă explic poziţia mea? reluă micul marchiz cu o tenacitate imperturbabilă de om beat. Fiindcă morala…

— Jos cu morala!

— Fiindcă împrejurările…

— Jos cu împrejurările!

Cidalise, Desbois şi Fleury arătau ca trei femei dezmăţate. Nivelle dormea.

— Dacă nu vrei să cânţi, exclamă Navailles, declamă versuri dintr-o tragedie.

Urmară proteste violente.

— Dacă ai să cânţi, reluă Nocé, te vom lăsa să-ţi explici poziţia

— Juraţi? întrebă Chaverny cu seriozitate. Fiecare luă poza unui Horaţiu în scena jurământului.

— Jurăm! Jurăm!

— Atunci, lăsaţi-mă mai întâi să vă explic poziţia mea.

Dona Cruz se prăpădea de râs. Dar bărbaţii din salon se supărau. Vorbeau să-l spânzure pe Chaverny de picioare, peste fereastră. Secolul al XVIII-lea avea şi glume agreabile…

— Nu va dura mult, continuă micul marchiz. În fond, poziţia mea e foarte clară. Nu-mi cunosc nevasta, aşa că nu o pot detesta, iubesc femeia în general, deci e o căsătorie din sentiment.

Izbucnind ca un tunet, douăzeci de glasuri începură să urle:

— Cântă! Cântă! Cântă!

Chaverny luă o farfurie şi un cuţit din mâinile lui Taranne.

— Nişte versuri uşoare, zise el, compuse de un tânăr.

— Cântă! Cântă! Cântă!

— Sunt simple cuplete. Atenţie la refren! zise Chaverny.

Începură să cânte, acompaniindu-se cu sobrietate pe o farfurie:

Ca o doamnă să aibă doi soţi
E un blam.
Dar, *după mine*.
Un bărbat bigam
E un infam;
Căci azi, *femeia*
E nepreţuitul vis
La Paris!

— Nu-i prea rău! Nu-i prea rău! strigă galeria.
— Oriol cunoaşte cursul zilei!
— Refrenul! Refrenul!

Dar, *după mine*,
Un bărbat bigam
E-un infam!
Căci azi, *femeia*
E nepreţuitul vis
La Paris!

— Cine-mi dă să beau? zise Nivelle tresărind brusc.
— Cum găseşti versurile, minunate? o întrebă Oriol.
— Sunt nespus de idioate!
— Bravo! Bravo!
— Dar n-ai nici un motiv să te temi, spunea dona Cruz bietei Aurore pe care o ţinea îmbrăţişată.
— Al doilea cuplet! Curaj, Chaverny!
El continuă:

La banca Bunului regent,
Nimic nu lipseşte,
Doar banul prisoseşte.

La asemenea ireverenţios rebut, Peyrolles tresări atât de deznădăjduit, încât se desprinse singur din cuier şi căzu pe burtă.
— Domnilor! Domnilor! În numele domnului prinţ de Gonzague… spuse el ridicându-se.
Dar nimeni nu-l asculta.

— Nu-i adevărat! strigau unii.

— Ba e-adevărat! strigau alţii în gura mare.

— Domnul Law posedă toate bogăţiile lumii în pivniţele sale!

— Fără politică!

— Ba da!

— Ba nu!

— Trăiască Chaverny!

— Jos cu Chaverny!

— Legaţi-l!

— Împăiaţi-l!

Şi demoazelele spărgeau cu fanatism farfuriile şi paharele.

— Vino să mă săruţi, Chaverny! strigă Nivelle.

— Nu mai spune! protestă grasul perceptor.

— El urcă pentru noi preţul acţiunilor, bombăni Nivelle închizând ochii. Tare e drăguţ, micul marchiz! A spus că femeia e un vis nepreţuit la Paris, dar preţul nu e încă destul de ridicat. Bărbaţii sunt ca nişte ferme date în arendă. Când văd un bărbat păstrând un ban de aur pe fundul pungii, mă enervez!

Cu obrazul ascuns în mâini, Aurore spunea cu glas schimbat.

— Mi-e frig, mi-e frig până în fundul sufletului. Ideea că vor să mă dea pe mâinile unui asemenea om…

— Aş! zise dona Cruz. Las pe mine! Îl fac blând ca un mieluşel. Nu găseşti că totuşi e foarte drăguţ?

— Vino, du-mă! Vreau să-mi petrec restul nopţii în rugăciuni.

Se clătina. Dona Cruz o sprijinea de braţe. Gitana era cel mai bun suflet din lume, dar nu împărtăşea deloc repulsiile prietenei. Acesta era adevăratul Paris la care visase.

— Vino! zise ea în timp ce Chaverny, profitând de o clipă de linişte, cerea cu lacrimi în ochi să fie lăsat să-şi explice poziţia.

Coborând scara, dona Cruz spuse:

— Surioară, să câştigăm timp. Ascultă-mă, fă-te că te supui. Decât să te las în bucluc, mai bine m-aş mărita eu cu Chaverny.

— Ai face asta pentru mine? strigă Aurore într-un elan de naivă gratitudine.

— Doamne! Da. Haide, roagă-te, fiindcă asta te consolează. În clipa când voi putea scăpa, mă înapoiez la tine.

Urcă din nou scară cu pas sprinten, cu inima uşoară, ridicând deasupra capului paharul de şampanie.

— Aşa-i, murmură ea, să fie obligată!... Cu Chaverny ţi-ai petrece viaţa râzând.

Ajungând la uşa budoarului, se opri să asculte. Chaverny spunea cu un ton indignat:

— Mi-aţi promis, da sau nu, că-mi voi putea explica poziţia?

— Niciodată! Chaverny abuzează de răbdarea noastră! Afară, Chaverny!

— Hotărît lucru, domnilor, zise Navailles, trebuie să dăm asaltul. Mititica îşi bate joc de noi!

Dona Cruz alese acest moment pentru a deschide uşa. Apăru în prag, surâzătoare şi veselă, ridicând paharul deasupra capului.

Se porniră aplauze lungi şi zgomotoase.

— Ce-i asta, domnilor? zise ea întinzând paharul gol. Un pic de veselie! Vi se pare că faceţi zgomot?

— Ne străduim, spuse Oriol.

— Sunteţi nişte bieţi zurbagii, reluă dona Cruz, care goli dintr-o singură înghiţitură paharul. Nimeni nu vă aude, nici măcar îndărătul acestei uşi!

— Oare e-adevărat!? exclamară umiliţi haimanalele.

Se credeau în stare să împiedice tot Parisul să doarmă. Chaverny o contemplă cu admiraţie pe dona Cruz.

— Delicioasă! Adorabilă! murmură el.

Oriol voi să repete aceste cuvinte care i se păreau frumoase, dar Nivelle se trezi şi îl pişcă până la sânge.

— Binevoieşte să taci!

Încercă s-o şteargă, dar fiica fluviului Mississippi îl ţinu de mânecă.

— Te pedepsesc! zise ea. O albastră!

Oriol îşi scoase portofelul şi îi întinse o acţiune nou-nouţă, pe când Nivelle fredona:

Căci azi, femeia
E nepreţuitul vis
La Paris!

În acest timp, dona Cruz îl căuta din priviri pe cocoşat. Instinctul ei îi spunea că, în pofida atitudinii neprietenoase, omul

acesta era aliatul ei secret. Dar nu găsi pe nimeni să întrebe de el. Pentru a şti dacă Gonzague îl luase cu el pe cocoşat, spuse:

— Unde e monseniorul?

— Trăsura lui s-a înapoiat, răspunse Peyrolles, care intră. Monseniorul dă ordine.

— Pentru orchestră, fără îndoială! adăugă Cidalise.

— Vom dansa într-adevăr? exclamă gitana, roşie în obraji de plăcere.

Desbois şi Fleury îi aruncară o privire dispreţuitoare.

— Era o vreme când găseam totdeauna ceva sub farfurii când veneam aici, zise Nivelle pe un ton sentenţios.

Ridică farfuria şi adăugă:

— Nimic! Nici măcar un grăunte de mei! Ah! Frumoaselor, regenţa e în decădere!

— Regenţa îmbătrâneşte! accentuă Cidalise.

— Regenţa se veştejeşte! Dacă fiecare dintre noi ar fi primit la desert două-trei albastre, credeţi că domnul de Gonzague ar fi sărăcit?

— Ce sunt albastrele? întrebă dona Cruz.

Cum s-ar putea descrie uluirea generală? închipuiţi-vă în zilele noastre un supeu cu dansatoare şi cheflii, şi închipuiţi-vă că una din aceste demoazele n-ar şti ce înseamnă Creditul imobiliar. Este cu neputinţă. Ei bine, candoarea donei Cruz era la fel de neverosimilă.

Chaverny îşi scotoci deodată buzunarul, unde îşi avea zestrea. Luă o duzină de acţiuni şi le puse în mâna gitanei.

— Mulţumesc, zise ea, domnul de Gonzague vi le va înapoia.

Apoi, împrăştiind acţiunile în faţa domnişoarei Nivelle şi a celorlalţi, adăugă cu o graţie fermecătoare:

— Doamnelor, iată desertul dumneavoastră.

Doamnele luară acţiunile şi declarară că mititica era detestabilă.

— Haide, haide, continuă dona Cruz, monseniorul nu trebuie să ne găsească adormite. În sănătatea domnului marchiz de Chaverny! Paharul dumitale, marchize!

Acesta întinse paharul şi scoase un suspin adânc.

— Luaţi seama! Marchizul ne va explica poziţia sa.

— Nu vouă, replică Chaverny. Nu-mi doresc ca auditoriu decât pe fermecătoarea dona Cruz. Nu sunteţi demni să mă înţelegeţi!

— Şi totuşi e foarte simplu, întrerupse domnişoara Nivelle. Poziţia dumneavoastră e aceea a unui om ameţit de băutură.

Toată lumea izbucni în râs. Toţi crezură că grasul Oriol se va sufoca.

— La dracu! strigă marchizul spărgându-şi paharul pe masă. Se află aici vreunul destul de îndrăzneţ să-şi bată joc de mine?

Doar pe dona Cruz o accept, nu glumesc. Sunteţi aici ca o stea a cerului rătăcită printre lampioane!

Doamnele protestară cu vehemenţă.

— E prea de tot! Prea de tot! spuse Oriol.

— Încetează, zise Chaverny. Comparaţia nu poate ofensa decât lampioanele. Dealtfel, nici nu stau de vorbă cu voi. Îl somez pe domnul de Peyrolles să oprească vociferările voastre indecente, şi adaug că nu mi-a plăcut decât o singură clipă în toată viaţa lui, atunci când era agăţat în cuier! Arăta bine!

Involuntar, avu un sentiment de milă şi adăugă, cu lacrimi în ochi:

— Ah! Arăta bine! Dar pentru a reveni la poziţia mea… se întrerupse el luând mâinile donei Cruz.

— O cunosc pe dinafară, domnule marchiz, spuse gitana. Vă însuraţi în seara asta cu o femeie încântătoare.

— Încântătoare? întrebă corul.

— Încântătoare, tânără, spirituală, bună şi care n-are habar de acţiunile albastre, repetă dona Cruz.

— E o ironie? zise Nivelle.

— Luaţi poştalionul, continuă dona Cruz adresându-se tot lui Chaverny, şi răpiţi-o pe soţia dumneavoastră…

— Ah! răspunse micul marchiz. Dacă ai fi dumneata, copilă adorabilă!

Dona Cruz îi umpluse paharul până la vârf.

— Domnilor, zise Chaverny înainte de a bea, dona Cruz mi-a lămurit poziţia. Eu n-aş fi făcut-o mai bine. Poziţia mea e romantică.

— Hai, bea, spuse râzând gitana.

— Dacă îmi permiteţi, nutresc de multă vreme un gând.

— Să auzim! Să auzim gândul lui Chaverny.

Se ridică şi luă o poziţie de orator.

— Iată mai multe scaune goale. Acesta aparţine vărului meu, de Gonzague, celălalt cocoşatului. Amândouă au fost ocupate, dar acesta?

Arătă un fotoliu aşezat chiar în faţa scaunului lui Gonzague şi pe care, într-adevăr, nu se aşezase nimeni de la începutul supeului.

— Iată ce mă bate gândul, continuă Chaverny. Vreau că scaunul să fie ocupat, vreau ca pe el să se aşeze mireasa.

— E drept! E drept! strigară toţi de pretutindeni. Ideea lui Chaverny e chibzuită! Mireasa! Mireasa!

Dona Cruz vru să-l prindă de braţ pe micul marchiz, dar nimic nu era în stare să-l abată de la ideea lui.

— Ce dracu! bombăni el ţinându-se de masă, cu părul revărsat peste obraz. Poate că nu sunt beat!

— Bea şi taci! îi şopti la ureche dona Cruz.

— Vreau să beau, stea divină! Da, Dumnezeu mi-e martor că vreau să beau, dar nu vreau să tac. Ideea mea e corectă şi decurge din poziţia mea. Cer să vină mireasa, căci, ascultaţi-mă bine…

— Ascultaţi-l! Ascultaţi-l! E frumos că zeul elocvenţei!

Nivelle fu aceea care se trezi să spună aceste cuvinte. Chaverny izbi cu pumnul în masă şi continuă să strige şi mai tare:

— Zic că e absurd, absurd…

— Bravo, Chaverny!

— E absurd, zic eu, să laşi un loc gol…

— Minunat! Minunat! Bravo, Chaverny!

Întreaga asistenţă aplauda. Micul marchiz făcea eforturi extraordinare să-şi continue ideea.

— Să laşi un loc gol, termină el agăţându-se de faţa de masă, dacă nu aştepţi pe cineva.

În clipa când o salvă de "*bravo*" urma să întâmpine această laborioasă concluzie, Gonzague, apăru în uşa galeriei şi zise:

— Aşa încât, vere, cineva este aşteptat!

Capitolul VIII - O piersică şi un buchet

Chipul prinţului de Gonzague păru fiecăruia sever şi chiar îngrijorat. Puseră paharele pe masă şi zâmbetul dispăru.

— Vere, zise Chaverny căzut în fundul fotoliului, te aşteptam... spre a-ţi vorbi puţin despre poziţia mea.

Gonzague se apropie de masă şi îi luă paharul pe care se pregătea să-l ducă la buze.

— Nu mai bea! zise el pe un ton rece.

— Nu mai spune! protestă Chaverny.

Gonzague azvârli paharul pe fereastră şi replică:

— Nu mai bea.

Chaverny îl privea cu ochi mari, miraţi. Convivii se aşezară din nou. Pe mai toate chipurile paloarea luase locul culorilor frumoase ale începutului beţiei. Toţi erau munciţi de un gând tăinuit, pe care îl dăduseră la o parte când începuse petrecerea, dar care plutea în aer.

Înfăţişarea îngrijorată a lui Gonzague îl readucea la suprafaţă.

Peyrolles încerca să se strecoare spre stăpânul său, dar dona Cruz i-o luă înainte.

— Un cuvânt, monseniore, vă rog.

Gonzague îi sărută mâna şi o urmă într-un colţ ferit.

— Ce vrea să însemne asta? murmură Nivelle.

— Cred că orchestra nu va veni, adăugă Cidalise.

— Nu poate fi vorba de un faliment, insinua Desbois. Gonzague e prea bogat.

— Se întâmplă lucruri atât de stranii! replică Nivelle.

Domnii nu se amestecau în această conversaţie. Cei mai mulţi şi aţintiseră privirea spre faţa de masă şi păreau că meditează. Dar Chaverny cânta nu ştiu ce fel de cântec deşănţat şi nu lua în seamă sumbra îngrijorare care cuprinse pe neaşteptate salonul. Oriol murmură la urechea lui Peyrolles:

— Oare vom primi veşti rele?

Omul lui Gonzague îi întoarse spatele.

— Oriol! strigă domnişoara Nivelle.

Grasul perceptor veni îndată la ordin şi fata fluviului Mississippi îi zise:

— Când prinţul va isprăvi de vorbit cu mititica, te voi duce să-i spui că noi cerem să vină orchestra.

— Dar… voi să se împotrivească Oriol.

— Taci! Te vei duce, vreau!

Prinţul nu terminase şi, pe măsură ce tăcerea dură, impresia de jenă şi de tristeţe devenea mai evidentă. Dispăruse veselia sinceră care domnise peste acest început de orgie. Dacă cititorul a putut crede că oamenii noştri se distrau din toată inima, înseamnă că n-am reuşit să facem o bună descriere. Făcuseră ce putuseră. Vinul ridicase diapazonul glasurilor şi înroşise obrajii, dar îngrijorarea nu încetase o singură clipă să existe îndărătul hohotelor de râs ale acestei veselii înşelătoare. Şi a fost de ajuns ca Gonzague să încrunte din sprâncene pentru că veselia prefăcută să se spulbere. Ceea ce spusese Oriol adineauri, toată lumea o gândea existau veşti rele. Gonzague sărută pentru a doua oară mâna donei Cruz.

— Ai încredere în mine? îi zise cu un accent patern.

— Desigur, monseniore, răspunse gitana, a cărei privire era rugătoare. Dar e singura mea prietenă, sora mea!

— Nu pot să-ţi refuz nimic, copilă dragă. Orice s-ar întâmpla, peste o oră îşi va recăpăta libertatea.

— E-adevărat, monseniore? exclamă dona Cruz fericită. Lăsaţi-mă să-i vestesc această bucurie.

— Nu, nu acum. Rămâi. I-ai spus dorinţa mea?

— Despre căsătorie? Da, fără îndoială, dar are o silă nemărginită.

— Monseniore, bâigui Oriol, care la un semn imperios făcut de Nivelle se pusese în mişcare, doamnele doresc să vină orchestra.

— Lasă asta! zise Gonzague, care-l îndepărtă cu mâna.

— Se întâmpla ceva! murmură Nivelle.

Strângând mâinile donei Cruz, Gonzague reluă:

— Nu-ţi spun decât un cuvânt: aş fi vrut să-l salvez pe acela pe care îl iubeşte.

— Dar, monseniore, exclamă dona Cruz, dacă aţi vrea să-mi explicaţi în ce fel îi foloseşte domnului de Lagardère această căsătorie, îi voi repeta cuvintele domniei-voastre bietei Aurore.

— E un fapt, întrerupse Gonzague, şi nu pot adăuga nimic la afirmaţia mea. Gândeşti oare că sunt stăpân pe evenimente? în orice caz, îţi promit că nu va exista nici o constrângere.

Voi să se îndepărteze, dar dona Cruz îl reţinu.

— Vă rog, daţi-mi permisiunea să mă înapoiez lângă Aurore. Reţinerile domniei-voastre mă înspăimântă.

— Acum am nevoie de tine.

— De mine? repetă mirată gitana.

— Se vor rosti aici unele vorbe, pe care aceste doamne nu trebuie să le audă.

— Şi eu le voi auzi?

— Nu. Ce se va spune nu are nici o legătură cu prietena ta. Aici eşti stăpâna casei, fă-ţi datoria şi condu doamnele în salonul lui Marte.

— Sunt gata să vă slujesc, monseniore.

Gonzague îi mulţumi şi se înapoie la masă. Fiecare încerca să-i citească pe obraz. Făcu semn domnişoarei Nivelle, care se apropie de el.

— O vezi pe copila aceea, zise el arătând-o pe dona Cruz, care şedea gânditoare în celălalt capăt al salonului. Încearcă să o distrezi, şi fă în aşa fel încât să nu dea atenţie la ce se va întâmpla aici.

— Ne goniţi, monseniore?

— Veţi fi rechemate neîntârziat. În salonul mic e un dar de nuntă pentru mireasă.

— Am înţeles, monseniore. Ni-l daţi pe Oriol?

— Nu, nici măcar pe Oriol. Du-te!

— Drăgălaşelor, zise Nivelle, iat-o pe dona Cruz, care vrea să ne ducă să vedem toaleta miresei.

Doamnele se ridicară toate deodată şi intrară, precedate de gitană, în micul salon al lui Marte din faţa budoarului unde le-am văzut mai înainte pe cele două prietene. Într-adevăr, în micul salon se afla un dar de nuntă pentru mireasă. Doamnele îl înconjurară.

Gonzague făcu un semn din ochi lui Peyrolles, care închise uşa în urma lor. Îndată ce uşa fu închisă, dona Cruz se apropie de ea, dar domnişoara Nivelle alergă şi o trase de mâna înapoi.

— Ţie îţi revine obligaţia, îngeraşule, să ne arăţi toate frumuseţile astea. Nu te scutim de această îndatorire.

În salon nu mai rămăseseră decât bărbaţi. Gonzague se aşeză pe un scaun în mijlocul unei tăceri adânci. Dar liniştea îl trezi pe micul marchiz de Chaverny.

Şi, cum nimeni nu scotea o vorbă, murmură, vorbind cu sine însuşi:

— Îmi amintesc că am văzut două fiinţe fermecătoare în grădină. Oare trebuie să mă însor cu una din ele, sau e doar un vis? Pe legea mea! Nu mai ştiu nimic. Vere, se întrerupse el pe neaşteptate, e lugubru aici! Mă duc să le ţin de urât doamnelor.

— Stai! porunci Gonzague.

Apoi, rotindu-şi privirea asupra adunării, întrebă:

— Ne-am păstrat sângele rece, domnilor?

— Da. Bineînţeles.

— Drace! strigă Chaverny. Vere, tu ne-ai făcut să bem!

Aşa era. Expresia sânge rece căpăta aici, pentru Gonzague, o semnificaţie cu totul relativă. Avea nevoie de capete înfierbântate şi de braţe sigure. Cu excepţia lui Chaverny, toată lumea era pregătită!

Gonzague îl privise pe micul marchiz dând din cap cu un aer nemulţumit. Se uită la pendulă şi reluă:

— Mai avem doar o jumătate de oră să stăm de vorbă. Gata cu nebuniile. Vorbesc pentru tine, marchize.

Acesta, în momentul când Gonzague îi poruncise să rămână, se lăsase, clar pe masă.

— Nu lua seama la mine, vere, zise el cu gravitatea beţivilor. Doreşte-ţi doar ca nimeni din cei de faţă să nu fie mai ameţit decât mine. Sunt preocupat de poziţia mea! Asta-i tot.

— Domnilor, întrerupse Gonzague, dacă trebuie, ne vom lipsi de el. Şi-acum, iată faptele. O tânără ne stinghereşte, ne stinghereşte, înţelegeţi? Ne stinghereşte pe toţi, căci interesele noastre sunt acum înainte mai strâns legate decât vă închipuiţi. Se poate spune că soarta voastră este a mea. De aceea, am luat măsuri pentru că legătura care ne uneşte să fie un adevărat lanţ.

— Suntem hotărâţi să stăm alături de domnia-voastră, zise Montaubert.

— Fără îndoială, fără îndoială, se auzi în toate părţile. Dar le lipsea elanul.

— Tânăra aceea… reluă Gonzague.

— Fiindcă împrejurările par a se agrava, zise Navailles, avem dreptul să căutăm a face lumină. Tânăra răpită ieri de oamenii domniei-voastre este oare aceeaşi despre care se vorbea la domnul regent?

— Aceea pe care domnul de Lagardère a promis să o conducă la Palais-Royal? adăugă Choisy.

— În sfârşit, e vorba despre domnişoara de Nevers? trase concluzia Nocé.

Chaverny se schimbă la faţă. Fu auzit repetând foarte încet şi cu un ton straniu:

— Domnişoara de Nevers!

Gonzague încruntă din sprâncene.

— Ce vă interesează numele ei? zise el cu un gest de furie. Ne stinghereşte, deci trebuie să fie îndepărtată din drumul nostru.

Se făcu linişte. Chaverny luă paharul, dar îl puse jos fără să fi băut. Gonzague continuă:

— Am oroare de sânge, domnilor, la fel ca şi domniile voastre. Cu sabia n-am scos-o niciodată la capăt. În consecinţă, nu vreau să folosesc sabia. Sunt pentru blândeţe. Chaverny, risipesc cincizeci de mii de scuzi plus cheltuielile pentru călătoria ta de nuntă, pentru liniştea conştiinţei mele.

— Scump, bombăni Peyrolles.

— Nu înţeleg, zise Chaverny.

— Vei înţelege. Dau o şansă acelei fete frumoase.

— Este chiar domnişoara de Nevers? întrebă micul marchiz, reluând maşinal paharul.

— Dacă îi placi… începu Gonzague în loc să-i răspundă.

— Nici o grijă, am să-i plac, întrerupse Chaverny, ducând paharul la gură.

— Cu atât mai bine! în acest caz, se va căsători cu tine de bunăvoie.

— Nici nu vreau în alt fel, spuse Chaverny.

— Nici eu, răspunse Gonzague, care avea pe buze un surâs echivoc. Odată măritată, îţi duci soţia într-o provincie îndepărtată şi faci ca luna de miere să dureze etern, doar dacă nu preferi să te înapoiezi singur după un timp.

— Şi dacă refuză? întrebă micul marchiz.

— Dacă refuză, conştiinţa mea va fi împăcată şi ea va fi liberă.

Rostind aceste cuvinte, Gonzague plecă ochii fără voie.

— Spuneai, murmură Chaverny, că nu are decât o şansă. Dacă mă acceptă, trăieşte, dacă refuză, va fi liberă. Nu înţeleg.

— Fiindcă eşti beat, replică cu asprime Gonzague.

Ceilalţi păstrară o tăcere adâncă. Sub lustrele strălucitoare care luminau picturile vesele ale plafonului şi ale pereţilor,

printre sticle goale şi flori veştejite, plutea o nedefinită senzaţie lugubră.

Din timp în timp se auzeau hohotele de râs ale femeilor în salonul învecinat. Râsetele acestea erau dureroase. Numai Gonzague ţinea fruntea sus şi avea un zâmbet pe buze.

— Sunt sigur, domnilor, că mă înţelegeţi.

Nimeni nu răspunse, nici chiar ticălosul înveterat, domnul de Peyrolles.

— E nevoie deci de o explicaţie, reluă Gonzague, care se ridică. Va fi scurtă, fiindcă n-avem vreme. Să începem cu axioma situaţiei: existenţa acestei copile ne ruinează cu desăvârşire. Nu faceţi mutrele astea sceptice. Aşa este. Dacă aş pierde mâine moştenirea lui Nevers, poimâine trebuie să fugim.

— Noi?! protestară cu toţii.

— Da, chiar voi, reluă Gonzague, voi toţi, fără nici o excepţie. Nu e vorba de vechile voastre prostii. Prinţul de Gonzague s-a ţinut după modă: are catastife, ca orice alt negustor, toţi sunteţi trecuţi în catastifele prinţului de Gonzague. Peyrolles se pricepe de minune la asemenea lucruri! Falimentul meu va aduce după sine piei rea voastră.

Toate privirile se întoarseră către Peyrolles, care nu se clinti.

— În afară de asta, continuă prinţul, după cele petrecute ieri… Dar fără ameninţări! se întrerupse el. Sunteţi legaţi solid, asta e, şi mă veţi urma în nenorocire că nişte prieteni credincioşi. Trebuie deci să ştim dacă sunteţi toţi gata să-mi daţi această dovadă de devotament.

Nici de data asta, nimeni nu răspunse. Zâmbetul lui Gonzague deveni făţiş batjocoritor.

— Vedeţi bine că mă înţelegeţi, zise el. Am greşit oare bizuindu-mă pe inteligenţa voastră? Tânăra va fi liberă. Am spus şi menţin, liberă să plece de aici, să se ducă unde-i va plăcea, da, domnilor. Asta vă miră?

Ochii lor uimiţi erau întrebători. Chaverny bea câte puţin şi cu un aer sumbru. Urmă o lungă tăcere. Gonzague îşi umplu pentru prima dată paharul şi pe cel al vecinilor săi.

— V-am spus adesea, dragii mei prieteni, reluă el pe un ton vioi, bunele obiceiuri, bunele maniere, poezia frumoasă, parfumurile subtile, toate astea ne sosesc din Italia.

Lumea nu studiază îndeajuns Italia. Ascultaţi, şi încercaţi să profitaţi. Bău o înghiţitură de şampanie şi continuă:

— Iată o snoavă din tinereţea mea, ani frumoşi care nu se mai întorc. Contele Annibal Canozza, din familia prinţilor Amalfi, era vărul meu, un chegiliu vesel, pe legea mea! şi care a făcut cu mine numeroase escapade. Era bogat, foarte bogat. Judecaţi şi voi! Vărul meu Annibal avea patru castele pe Tibru, douăzeci de ferme în Lombardia, două palate la Florenţa, două la Milano, două la Roma, şi toată celebra veselă de aur a cardinalilor Allaria, unchii noştri veneraţi. Eram moştenitorul unic şi direct al vărului meu Canozza, dar nu avea decât douăzeci şi şapte de ani şi promitea să trăiască un secol. În viaţa mea n-am văzut o sănătate mai robustă ca a lui. Vă ia cu frig, domni lor, prietenii mei? Vă rog, mai beţi un pahar, să vă veniţi în fire.

Îl ascultară. Aveau nevoie de băutură.

— Într-o seară, continuă prinţul de Gonzague, l-am invitat pe vărul Canozza la vila mea din Spoleto, un loc încântător şi nişte bolte de viţă, ei! ce mai bolte de viţă! Am petrecut seară pe terasă, sorbind briza parfumată şi stând de vorbă, cred, despre nemurirea sufletului. Canozza era un stoic, în afară de vin şi de femei. A plecat proaspăt şi bine dispus, pe un splendid clar de lună. Parcă-l văd şi acum urcându-se în trăsură fără îndoială, era liber, nu-i aşa? Liber să se ducă, şi el, unde îi plăcea: la un bal, la un supeu, în Italia se află de toate, la o întâlnire de dragoste, dar şi liber să rămână...

Îşi goli paharul. Şi, cum toate privirile erau întrebătoare, încheie:

— Contele Canozza, vărul meu, folosi această ultimă libertate: rămase.

Un freamăt trecu printre comeseni. Chaverny strânse convulsiv paharul.

— Şi rămase! repetă prinţul.

Gonzague luă o piersică dintr-un coş cu fructe şi i-o azvârli. Piersica rămase pe genunchii micului marchiz.

— Studiază Italia, vere! reluă Gonzague.

Apoi se răzgândi:

— Chaverny e prea beat să mă înţeleagă, şi poate că e mai bine. Studiaţi Italia, domnilor.

Pe când vorbea, arunca piersici celor din jur. Fiecare comesean avea una. Apoi zise cu un ton tăios şi rece:

— Am uitat să menţionez acea împrejurare frivolă: înainte de a pleca, contele Annibal Canozza, vărul meu, împărţise cu mine o piersică.

Fiecare conviv puse grabnic pe masă fructul pe care-l ţinea în mână. Gonzague îşi umplu din nou paharul. Chaverny făcu la fel.

— Studiaţi Italia, repetă pentru a treia oară prinţul. Numai acolo oamenii ştiu să trăiască. Se împlinesc o sută de ani de când nu se mai folosesc de prostescul stilet: La ce e bună violenţa? În Italia, când doreşti de pildă să îndepărtezi o tânără care îţi împiedică drumul, cum e şi în cazul nostru, îi alegi un tânăr curtenitor care consimte să o ia în căsătorie şi să o ducă nu ştiu unde. Foarte bine. E din nou şi cazul nostru. Dacă ea acceptă, totul e în regulă. Dacă refuză, e dreptul ei, în Italia ca şi aici. Atunci te înclini până la pământ, cerând iertare pentru marea libertate. O însoţeşti cu respect. Pe când o conduci, din pură galanterie, o faci să accepte un buchet de flori…

Spunând aceste cuvinte, Gonzague luă un buchet de flori naturale care împodobea masa.

— Poate refuza cineva un buchet? continuă el aranjând florile. Ea pleacă, desigur, la fel de liberă ca şi vărul meu Annibal, să se ducă unde-i place, la iubitul ei, la prietenul ei, acasă la ea, dar în acelaşi timp liberă să rămână pe loc.

Întinse buchetul. Toţi convivii se dădură îndărăt, tremurând.

— Şi rămâne? întrebă Chaverny printre dinţii strânşi.

— Şi rămâne, pronunţă cu răceală Gonzague care îl privea drept în ochi.

Chaverny se ridică.

— Florile astea sunt otrăvite? strigă el.

— Şezi, spuse Gonzague izbucnind în râs. Eşti beat.

Chaverny îşi trecu mâna pe fruntea plină de sudoare.

— Da, murmură el, cred că sunt beat. Dacă ar fi fost altfel…

Se clătină. Capul i se învârtea.

Capitolul IX - Ora nouă seara

Gonzague îşi plimbă privirea de stăpân asupra comesenilor.

— Îl scuz, nu-i în toate minţile, murmură el. Dar dacă ar fi vreunul printre voi…

— Va accepta, bâigui Navailles, spre a fi cu conştiinţa împăcată. Ea va accepta mâna lui Chaverny.

Vorbele lui erau desigur un protest timid. Era prea puţin. Ceilalţi nu făcură nici măcar atâta lucru. Ameninţarea cu ruina îşi atinsese ţinta. Ruşinea e ca morţii din vechile balade, care pier repede. Şi mai ales în secolele afaceriste, prăbuşirea e rapidă şi adâncă.

Gonzague ştia că de acum înainte îi era permis să îndrăznească orice. Toţi aceşti oameni îi erau complici. Avea o armată. Gonzague puse buchetul la loc.

— Am terminat cu acest subiect, zise el, suntem cu toţii de acord. Există ceva mult mai grav. N-a sunat încă de ora nouă.

— Monseniorul a aflat veşti noi? întrebă Peyrolles.

— Nici una. Mi-am luat doar măsuri de precauţie. Toate împrejurimile pavilionului sunt păzite. Gauthier, cu cinci oameni, păzeşte intrarea dinspre străduţă. Balenă şi alţi doi sunt afară, în faţa porţii grădinii. Lavergne şi cinci oameni stau de santinelă în grădină. În vestibul avem servitorii noştri înarmaţi.

— Şi cei doi caraghioşi? întrebă Navailles.

— Cocardasse şi Passepoil? Nu le-am dat nici un post fix. Aşteaptă, ca şi noi. Sunt aici.

Arătă spre intrarea galeriei, unde fuseseră stinse lustrele din clipa sosirii lui. Uşa galeriei era larg deschisă tot din acea clipă.

— Pe cine aşteaptă ei şi pe cine aşteptăm noi? întrebă deodată Chaverny, al cărui ochi stins avu o sclipire de înţelegere.

— Ieri, când am primit scrisoarea, nu erai aici, nu-i aşa, vere? zise Gonzague.

— Nu. Pe cine aştepţi?

— Pe cineva care să ocupe acest loc, replică prinţul arătând fotoliul rămas gol de la începutul supeului.

— Străduţa, grădinile, vestibulul, scara, toate sunt pline de valeţi înarmaţi! rosti Chaverny cu un gest de dispreţ. Şi toate astea pentru un singur bărbat?

— Acest bărbat se numeşte Lagardère, zise Gonzague cu o emfază involuntară.

— Lagardère! repetă Chaverny.

Apoi, vorbind pentru sine:

— Îl urăsc! adăugă el. Dar mi-a pus genunchiul pe grumaz, şi i-a fost milă de mine.

Gonzague se înclină spre a auzi mai bine şi clătină iarăşi din cap. Apoi, îndreptându-şi spinarea, zise:

— Domnilor, socotiţi că precauţiunile luate sunt suficiente?

Chaverny ridică din umeri şi începu să râdă.

— Douăzeci contra unu! murmură Navailles. E onest!

— Zău! exclamă Oriol liniştit de numărul formidabilei garnizoane. Nu ne e teamă!

— Socotiţi, reluă Gonzague, că douăzeci de oameni sunt de ajuns să-l aştepte, să-l surprindă, să pună mâna pe el viu sau mort?

— Prea mult, monseniore! Prea mult! strigară din toate părţile.

— Atunci, nici unul dintre voi nu-mi va reproşa că am fost lipsit de prudenţă?

— Sunt martor, strigă Chaverny. Ceea ce lipseşte nu e prudenţa.

— Aveam nevoie de această mărturie, spuse Gonzague. Şi-acum vreţi să vă spun părerea mea personală?

— Spuneţi, monseniore, spuneţi!

Reîncepuseră să bea. Domnul prinţ de Gonzague se ridică.

— Părerea mea, spuse el rar şi grav, este că nu e nimic de făcut. Cunosc omul. Lagardère a spus: *"La ora nouă voi fi printre voi"*. Ştiu şi jur că la ora nouă ne vom găsi faţă în faţă cu Lagardère. Nu există armată care să-l poată împiedica pe Lagardère să vină la întâlnirea fixată. Va coborî pe horn? Va sări pe fereastră? Va ieşi din podea? Nu ştiu. Dar la ora fixată, nici înainte, nici după, îl vom vedea aşezându-se la această masă.

— Drace! exclamă Chaverny. Daţi-mi-l mie, dar de la bărbat la bărbat…

— Taci, îl întrerupse Gonzague cu asprime, nu-mi plac luptele între un pitic şi un uriaş decât la bâlci. Această convingere e atât de înrădăcinată în mine, domnilor, adăugă el, încât adineauri mi-am verificat tăişul spadei.

Scoase spada din teacă şi îndoi lama de oţel suplă şi strălucitoare.

— Se apropie momentul, încheie el, privind pendula cu coada ochiului. Vă sfătuiesc să nu vă bizuiţi pe săbiile voastre.

Toate privirile o urmăriră pe-a lui şi cercetară cadranul splendidei pendule cu ghiulele, care ticăia în cutia de lemn roz. Acul se îndrepta spre ora nouă. Comesenii alergară să-şi ia săbiile lăsate ici şi colo pe mobile.

— Lăsaţi-l pe mâna mea! repeta Chaverny. Doar eu şi cu el.

— Unde te duci? îl întrebă Gonzague pe Peyrolles, care se îndreaptă spre galerie.

— Să închid uşa aceea, răspunse prudentul om de încredere.

— Lasă uşa! Am zis că va rămâne larg deschisă, şi larg deschisă va rămâne.

— E un semnal, domnilor, continuă el, adresându-se convivilor înarmaţi. Dacă cele două batante se închid, bucuraţi-vă. Asta vrea să spună: *"Duşmanul a fost doborât. Dar atâta timp cât rămân deschise, fiţi cu ochii în patru"*.

Peyrolles se aşeză în ultimul rând, împreună cu Oriol, Taranne şi bancherul. Lângă Gonzague stăteau Choisy, Nocé, Navailles, Gironne, toţi gentilomii. Chaverny era de cealaltă parte a mesei, foarte aproape de uşă. Toţi ţineau sabia în mână. Toate privirile erau îndreptate cu lăcomie către galeria întunecoasă.

Desigur, această aşteptare îngrijorată şi solemnă dădea o mare idee despre omul care avea să vină. Pendulă scoase acel suspin pe care îl fac roţile în clipa când urmează să bată ora.

— Sunteţi pregătiţi, domnilor? întrebă Gonzague cu ochii la uşă.

— Suntem pregătiţi! răspunseră toţi într-un singur glas.

Tocmai se număraseră. Adesea numărul dă curaj.

Gonzague, care avea vârful sabiei înfipt în parchet, îşi luă paharul de pe masă şi zise cu lăudăroşenie, chiar în clipa când suna prima bătaie de ora nouă:

— În sănătatea domnului de Lagardère! Cu paharul într-o mână şi cu sabia în cealaltă!

Ridică paharul.

— Cu paharul într-o mână şi cu sabia în cealaltă! repetă înăbuşit corul.

Apoi, rămaseră încremeniţi, cu paharul umplut până la vârf, cu spada în mână. Aşteptau, cu ochiul la pândă, cu urechea

ciulită în timpul acestei lungi tăceri, de afară se auzi zăngănit de săbii. Orologiul suna rar. Dură un secol până să sune cele nouă bătăi. La a opta, zgomotul de afară încetă. La a noua, batanţii uşii se închiseră pe neaşteptate. Urmă un ura prelungit. Săbiile coborâră.

— Pentru Lagardère mort! strigă Gonzague.

— Pentru Lagardère mort! repetară comesenii sorbind paharul dintr-o înghiţitură.

Doar Chaverny nu se mişcă şi rămase tăcut. Dar, deodată, îl văzură pe Gonzague tresărind, în clipa când ducea paharul la gură. În mijlocul încăperii, capele şi mantiile îngrămădite peste cocoşat oscilară şi se ridicară, Gonzague uitase de cocoşat. De altfel, nu ştia ce se mai întâmplase cu el la petrecere. Gonzague spusese: Nu ştiu dacă va sări pe fereastră, dacă va cădea pe horn, sau dacă va ieşi din podea, dar, la ora stabilită, va fi printre noi. La vederea mormanului care se mişca, se opri din băut şi se puse în gardă. Un hohot de râs rece şi strident se auzi de dedesubtul mantiilor.

— Sunt unul de-ai voştri. Iată-mă, Iată-mă! Nu era Lagardère.

Gonzague începu să râdă şi murmură:

— E prietenul meu, cocoşatul.

Acesta ţopăi pe picioare, luă un pahar şi, amestecându-se cu băutorii care ciocneau, zise:

— Pentru Lagardère! Fricosul o fi aflat că sunt aici şi de-aia nu va îndrăzni să vină!

— Trăiască cocoşatul! strigă hohotind corul. Trăiască cocoşatul!

— Ei! Ei! Domnilor, spuse acesta cu simplitate. Cineva care n-ar cunoaşte ca mine vitejia domniilor voastre şi v-ar vedea atât de bucuroşi, ar crede că aţi trecut printr-o mare spaimă. Dar ce doresc aceşti doi bravi?

Arătă, în faţa uşii închise a galeriei, spre Cocardasse şi Passepoil, nemişcaţi ca două statui. Aveau un aer triumfător.

— Ne-am prezentat să ne punem capetele la dispoziţia domniei-voastre, zise cu ipocrizie gasconul.

— Loviţi! adăugă normandul. Trimiteţi în cer încă două suflete.

— Retractarea ofensei! exclamă cu veselie Gonzague. Daţi-le un pahar cu vin acestor viteji, să ciocnească cu noi.

Chaverny îi privea cu sila pe care o au oamenii când îl zăresc pe călău. Se îndepărtă de masă când ceilalţi se apropiară.

— Pe cuvântul meu! îi zise el lui Choisy, care se afla lângă el. Cred că dacă Lagardère ar fi venit, aş fi trecut de partea lui.

— Sst! făcu Choisy.

Cocoşatul, care auzise, îl arătă cu degetul pe Chaverny lui Gonzague şi îl întrebă:

— Monseniorul are încredere în tânărul acela?

— Nu¡, răspunse prinţul.

Cocardasse şi Passepoil ciocneau cu onorabilii domni. Trezit din beţie, Chaverny îi asculta. Passepoil vorbea despre vesta albă însângerată, Cocardasse povestea iarăşi istoria din amfiteatrul spitalului Val-de-Grace.

— Dar toate astea sunt o infamie! zise Chaverny îndreptându-se spre Gonzague. Dar este evident că se vorbeşte aici despre un om asasinat!

— Hei? zise cocoşatul simulând o mirare profundă. De unde vine ăsta?

Insolent şi batjocoritor, Cocardasse îşi întindea în acest moment paharul către Chaverny, care se întoarse cu oroare.

— Fir-ar să fie, măi zise Esop al II-lea, gentilomul ăsta pare să aibă aversiuni cu totul bizare.

Ceilalţi comeseni rămaseră muţi. Gonzague puse mâna pe umărul lui Chaverny şi îi spuse în şoaptă:

— Ia seama, vere, ai băut prea mult.

— Dimpotrivă, monseniore, zise Esop al II-lea la urechea prinţului, eu socot că vărul domniei-voastre nu a băut de ajuns. Credeţi-mă! Mă pricep.

Gonzague îl ţintui cu o privire bănuitoare.

Cocoşatul râdea şi clătina din cap asemenea unui om sigur pe el.

— Bine, zise Gonzague, poate că ai dreptate. Ţi-l las în seamă.

— Mulţumesc, monseniore, răspunse Esop.

Apoi, apropiindu-se de micul marchiz, cu paharul în mână, adăugă:

— Nu binevoiţi să ciocniţi cu mine? E o revanşă!

Chaverny începu să râdă şi întinse paharul.

— Pentru nunta domniei-voastre, frumosule logodnic! exclamă cocoşatul.

Se aşezară unul în faţa celuilalt, înconjuraţi de martori şi de arbitri. Duelul bahic reîncepea între ei.

În acest salon, unde orgia lâncezise până atunci, fiecare avea sentimentul că i se luase o greutate de pe suflet, o greutate enormă. Lagardère era mort, fiindcă nu se ţinuse de cuvânt, întrucât, dacă ar fi trăit, ar fi fost cu neputinţă să lipsească de la o întâlnire dinainte stabilită.

Gonzague însuşi n-avea îndoieli. Şi, dacă îi poruncise lui Peyrolles să dea o raită pe afară şi să inspecteze santinelele, era doar din exces de prudenţă italiană. Prevederea nu dăunează niciodată. Spadasinii eşalonaţi afară erau plătiţi pentru a sta de pază toată noaptea. Nu-i costa nimic să-i lase la postul lor. Cu cât le fusese mai tare frică, cu atât erau acum mai voioşi. Era adevăratul început al petrecerii. Pofta de mâncare apăru şi setea de asemenea. Veselia înăbuşită năvălea din toate părţile. Gentilomii noştri nu-şi mai aminteau că tremuraseră. Bancherii noştri erau viteji ca şi Cezar.

Cu toate acestea, pentru orice lucru ridicol, ca şi pentru orice greşeală, e nevoie de un ţap ispăşitor. Nefericitul Oriol fu ales drept victimă: ispăşea laşitatea generală. Era hărţuit, era înghiontit. Toate frisoanele, toate palorile, toate sfârşelile se îngrămădeau pe capul lui. Doar Oriol tremurase. Aşa se înţeleseseră între ei aceşti domni. El se împotrivea ca un diavol şi propunea să se bată în duel cu toată lumea.

— Unde-s femeile? se strigă. De ce nu le chemăm înapoi?

La un semn al lui Gonzague, Nocé deschise uşa budoarului.

Parcă un stol de păsări ieşi buluc dintr-o colivie mare. Intrară vorbind toate deodată, plângându-se de aşteptarea prea lungă, râzând. ţipând, miorlăind.

Nivelle îi zise lui Gonzague arătând-o pe dona Cruz:

— Iată o mititică foarte curioasă! Am smuls-o de şase ori de la gaura cheii.

— Doamne! răspunse cu inocenţă prinţul. Ce-ar fi putut vedea? Drăguţelelor, v-am îndepărtat în propriul vostru interes. Vouă nu vă plac discuţiile de afaceri.

— Am fost chemate pentru un lucru important? strigă Desbois.

— În sfârşit se face nunta? întrebă domnişoara Fleury.

Şi Cidalise, cu o mână luându-l de bărbie pe Cocardasse-junior şi cu cealaltă ciupindu-l pe obrazul roşu pe Amable Passepoil, puse această întrebare:

— Domniile-voastre sunteţi vioriştii?

— Vai de păcatele noastre! îi răspunse Cocardasse ţeapăn ca un băţ. Frumoaso, suntem gentilomi.

Fratele Passepoil tresări din cap până în picioare la contactul acestei mâini fine care mirosea bine. Voi să vorbească, dar nu izbuti.

— Doamnelor, spunea în acest timp Gonzague, care săruta vârful degetelor donei Cruz, nu mai vrem să avem secrete faţă de voi. O clipă ne-am lipsit de prezenţa domniilor voastre doar pentru a regla preliminariile căsătoriei care trebuie să aibă loc la noapte.

— Aşadar e-adevărat? strigară într-un glas toate nebunele. Vom asista la o comedie?

Gonzague protestă cu un gest.

— Este vorba de o căsătorie serioasă, spuse el cu gravitate, ca şi cum însuşi locul şi anturajul nu-i dădeau cuvenita dezminţire.

Se aplecă spre dona Cruz şi adăugă:

— E momentul să te duci să-ţi previi prietena.

Dona Cruz îl privi cu îngrijorare.

— Mi-aţi făcut o promisiune, monseniore, murmură gitana.

— Mă voi ţine de tot ce am promis, răspunse Gonzague.

Apoi, conducând-o spre uşă pe dona Cruz, adăugă:

— Ea poate refuza, şi eu totuşi nu-mi voi călca cuvântul. Dar pentru ea însăşi şi pentru un altul, pe care nu vreau să-l numesc, doreşte-ţi să accepte!

Dona Cruz nu ştia de soarta lui Lagardère şi Gonzague se bizuia pe asta. Dona Cruz nu putea bănui profunda ipocrizie a acestui făţarnic păgân. Totuşi se opri înainte de a trece pragul:

— Monseniore, zise ea pe ton de rugă, nu mă îndoiesc că aveţi motive nobile şi demne de domnia-voastră să acţionaţi în acest fel, dar, începând de ieri, se petrec o serie de lucruri stranii. Nu suntem decât două biete fete şi nu ne pricepem să ghicim enigmele. Din prietenie pentru mine, monseniore, din milă pentru această sărmană copilă, pe care o iubesc şi care este disperată, spuneţi-mi un cuvânt, un singur cuvânt, care să explice, un singur cuvânt care să mă lămurească şi să servească

de argument împotriva rezistenţei ei. Aş fi mai puternică dacă i-aş putea spune în ce fel această căsătorie poate salva viaţa celui pe care-l iubeşte.

Gonzague o întrerupse.

— Nu ai încredere în mine, dona Cruz? zise el cu un ton de reproş. Şi ea n-are oare încredere în dumneata? Eu afirm, dumneata crezi. Afirmă, şi ea va crede. Dar grăbeşte-te! termină el, dând cuvintelor sale un accent mai imperios. Vă aştept.

Salută, şi dona Cruz se retrase. În acest moment o mare zarvă se auzea din salon. Nu erau decât strigăte vesele şi hohote de râs.

— Bravo, Chaverny! ziceau unii.

— Îndrăzneţ mai e cocoşatul! strigau alţii.

— Paharul lui Chaverny era mai plin!

— Să nu trişăm! E o luptă pe viaţă şi pe moarte! Iar femeile:

— Se vor ucide cu zile! Sunt nebuni!

— Micul cocoşat e un diavol.

— Dacă are atâtea acţiuni albastre, cum se spune, murmură Nivelle, pot mărturisi că am avut întotdeauna o slăbiciune pentru cocoşaţi.

— Dar priviţi cât înghit!

— Două pâlnii! Doi bureţi!

— Două butoaie fără fund! Bravo, Chaverny!

— Îndrăzneţ mai e cocoşatul! Două butoaie fără fund!

Se aflau faţă-n faţă, Esop al II-lea, zis Iona, şi micul marchiz, înconjuraţi de un cerc de invitaţi, care se îngroşa din ce în ce mai mult. Se luau la trântă pentru a doua oară.

Invazia moravurilor englezeşti, care datează din acea epocă, adusese la modă asemenea turniruri cu sticlele.

În jurul lor, o duzină de sticle goale dovedeau loviturile date, sau, mai degrabă, înghiţite de o parte şi de alta. Chaverny era livid. Ochii lui, injectaţi de sânge, păreau că vor să iasă din orbite. Dar era obişnuit cu asemenea întreceri. Cu toată eleganţa taliei sale şi aparent redusă capacitate a stomacului, marchizul era un băutor redutabil. Isprăvile lui nici nu mai puteau fi numărate. Dimpotrivă, cocoşatul arăta o faţă îmbujorată. Ochii lui aveau o strălucire extraordinară. Se agită, vorbea, ceea ce însemna, după cum ştie fiecare, o stare proastă. Vorbăria îmbată aproape la fel ca şi vinul. Orice

campion al sticlei trebuie să tacă într-o întâlnire serioasă. Priviţi peştii! Şansele păreau să fie de partea micului marchiz.

— Pariez o sută de pistoli pe Chaverny! strigă Navailles. Cocoşatul se va întoarce sub grămada de mantii.

— Ţin prinsoarea! ripostă cocoşatul, care se clătina în fotoliu.

— Tot ce am în portofel, pentru marchiz! zise domnişoara Nivelle când văzu asta.

— Cât ai în portofel? întrebă Esop al II-lea între două înghiţituri.

— Cinci acţiuni albastre… toată averea mea, vai!

— Pariez pe ele contra zece! exclamă cocoşatul. Daţi-mi vin…

— Care ţi-ar plăcea mai mult? şopti Passepoil la urechea nobilului său prieten.

Le privea pe rând pe Cidalise, Nivelle, Fleury, Desbois şi celelalte.

— Vai de păcatele lui! Se va îneca? răspunse Cocardasse-junior, care nu-l slăbea din ochi pe cocoşat. N-am văzut în toată viaţa mea decât un singur om să bea în felul ăsta.

Esop al II-lea se ridică de pe scaun. Toţi crezură că va cădea. Dar se aşeză vesel pe faţa de masă, plimbându-şi în jur privirea cinică şi batjocoritoare.

— N-aveţi pahare mai mari? strigă el zvârlindu-l pe al lui departe. Cu cojile astea de alune putem sta aici până mâine dimineaţă!

Capitolul X - Triumful Cocoşatului

Tot în încăperea de la parter, unde le-am văzut pe Aurore şi pe dona Cruz, în primele ore ale supeului intim, Aurore era singură, îngenuncheată pe covor, dar nu se ruga.

Zgomotul care venea de la primul etaj sporise de câteva clipe. Era duelul dintre Chaverny şi cocoşat. Aurore nu-i dădea nici o atenţie.

Căzuse pe gânduri. Ochii ei frumoşi, obosiţi de lacrimi rătăceau în gol. Nu dădu atenţie, atât de adâncă era reveria ei, zgomotului uşor făcut de dona Cruz care se înapoia în încăpere. Ea se apropie în vârful picioarelor şi veni pe la spate să o sărute pe păr. Aurore întoarse agale capul. Inima gitanei se strânse de durere, văzând bietul obraz şi ochii stinşi de plâns.

— Am venit să te iau, zise ea.

— Sunt gata, răspunse Aurore.

Dona Cruz nu se aştepta la asta.

— Ai mai chibzuit?

— M-am rugat. Când te rogi, lucrurile întunecate devin limpezi.

Dona Cruz se apropie cu repeziciune.

— Spune-mi ce-ai ghicit?

În întrebarea ei era mai mult interes afectuos decât curiozitate.

— Sunt gata, repetă Aurore. Gata să mor.

— Dar nu e vorba să mori, biata mea surioară.

— E multă vreme, întrerupse Aurore cu un ton de tristă descurajare, de când mi-a venit această idee pentru prima dată. Eu sunt nenorocirea lui, eu sunt primejdia de care e ameninţat fără încetare. Eu sunt geniul lui rău. Fără mine ar fi liber, ar fi liniştit, ar fi fericit!

Dona Cruz o asculta şi nu o înţelegea.

— De ce n-am făcut ieri ceea ce gândesc azi, reluă Aurore. Ştergându-şi o lacrimă. De ce n-am fugit din casa lui? De ce nu sunt moartă?

— Ce tot spui acolo? exclamă gitana.

— Tu nu poţi înţelege, Flor, sora mea iubită, deosebirea dintre ieri şi azi. Am văzut întredeschizându-se pentru mine paradisul. O viaţă întreagă plină de bucurii şi de sfinte plăceri mi-a apărut înaintea ochilor. Mă iubea, Flor.

— Nu ştii asta decât de ieri? întrebă dona Cruz.

— Dacă aş fi ştiut-o mai devreme, singur Dumnezeu poate spune dacă am fi înfruntat primejdiile inutile ale acestei călătorii. Aveam îndoieli, mi-era teamă. Oh! Cât de nebune suntem surioară! Ar trebui să ne cutremurăm şi să ne extaziem când ni se oferă marile bucurii care fac să se coboare pe pământ fericirea cerului. Fericirea pe pământ e un lucru imposibil, vezi bine.

— Dar ce ai hotărât? întrerupse gitana, a cărei vocaţie nu era deloc îndreptată spre misticism.

— Să mă supun, pentru a-l salva, răspunse Aurore.

Dona Cruz se ridică încântată.

— Să mergem! strigă ea. Să mergem. Prinţul ne aşteaptă.

Apoi, întrerupându-se pe neaşteptate, pe când o umbră îi acoperea zâmbetul, zise:

— Ştii oare că îmi trec viaţa făcând acte de eroism pentru tine? Nu iubesc ca tine, desigur, dar iubesc în felul meu şi te întâlnesc mereu în drumul meu.

Privirea mirată a Aurorei era întrebătoare.

— Nu te îngrijora prea mult, reluă dona Cruz zâmbind, eu nu voi muri, promit. Am de gând să iubesc numai o dată înainte de a muri, dar e sigur că, fără tine, n-aş fi renunţat la regele cavalerilor rătăcitori, la frumosul Lagardère! Mai e la fel de sigur că, după frumosul Lagardère, singurul bărbat care a făcut să-mi bată inima este zăpăcitul de Chaverny.

— Ce!… voi să spună Aurore.

— Ştiu, ştiu, purtarea lui poate părea uşuratică. Dar, ce vrei? În afară de Lagardère, detest sfinţii. Monstrul ăsta mic, marchizul, mi-a sucit capul.

Aurore îi luă mâna zâmbind.

— Surioară, zise ea, inima ta valorează mai mult decât vorbele tale. Şi, de altfel, de ce ai avea delicateţea trufaşă a celor de neam mare?

Dona Cruz îşi muşcă buzele.

— Se pare, murmură ea, că nu crezi în obârşia mea nobilă!

— Eu sunt domnişoara de Nevers, răspunse cu calm Aurore.

Gitana căscă ochii mari.

— Ţi-a spus Lagardère? murmură ea, fără să-i treacă prin minte a se împotrivi.

Gitana nu era ambiţioasă.

— Nu, răspunse Aurore, şi este singurul lucru pe care i-l pot reproşa în viaţa mea. Dacă mi-ar fi spus…

— Dar atunci, spuse dona Cruz, cine?…

— Nimeni. Ştiu, asta-i tot. Feluritele evenimente care s-au petrecut din copilăria mea şi până acum au căpătat, de ieri, un nou înţeles. Mi-am amintit, am comparat. Consecinţa s-a desprins de la sine. Copilul care dormea în şanţurile castelului Caylus, pe când tata era asasinat, eram eu. Văd şi acum privirea

prietenului meu când am vizitat funestul loc! Prietenul meu nu m-a obligat oare să sărut obrazul de marmură al lui Nevers, la cimitirul Saint-Magloire? Şi acest Gonzague, al cărui nume m-a urmărit încă din copilărie, acest Gonzague, care astăzi vrea să-mi dea lovitura de graţie, nu este soţul văduvei lui Nevers?

— Dar tot el voia să mă redea mamei tale! întrerupse gitana.

— Biata mea Flor, nu vom putea explica totul, ştiu bine. Suntem nişte copii şi Dumnezeu ne-a ajutat să ne păstrăm inima curată: cum să sondăm abisul perversităţilor? Şi la ce bun? Nu ştiu ce voia Gonzague să facă cu tine. Dar tu erai un instrument în mâinile lui. Începând de ieri mi-am dat seama de asta şi, de când îţi vorbesc, înţelegi şi tu.

— E-adevărat, murmură dona Cruz care avea pleoapele pe jumătate închise şi sprâncenele încruntate.

— De-abia ieri, reluă Aurore, Henri mi-a mărturisit că mă iubeşte.

— Abia ieri? întrerupse gitana în culmea mirării.

— De ce? continuă Aurore. Era un obstacol între noi? Şi care putea fi acel obstacol decât onoarea bănuitoare şi scrupuloasă a celui mai loial om de pe lume? Era obârşia mea nobilă, era moştenirea mea enormă care-l îndepărtau de mine.

Dona Cruz zâmbi. Aurore o privi drept în faţă şi expresia obrazului ei fermecător exprimă o mândrie severă.

— Trebuie să regret că ţi-am vorbit fără înconjur? murmură ea.

— Nu mă dojeni, spuse gitana, care-şi aruncă braţele în jurul gâtului ei. Zâmbeam gândindu-mă că eu n-aş fi putut ghici acest obstacol, eu, care nu sunt prinţesă.

— Dac-ar fi vrut Dumnezeu să nu fiu nici eu! exclamă Aurore cu lacrimi în ochi. Măreţia are bucuriile şi suferinţele ei. Eu, care o să mor la douăzeci de ani din pricina rangului înalt, n-am cunoscut decât lacrimile.

Cu un gest mângâietor închise gura prietenei, care mai voia să protesteze, şi reluă:

— Sunt liniştită. Am încredere în bunătatea lui Dumnezeu, care nu ne pune la încercare peste graniţele lumii de-aici. Dacă vorbesc despre moarte, nu-ţi fie teamă că voi încerca să grăbesc ultimul meu ceas. Sinuciderea este o crimă pe care nu o poţi ispăşi şi care îţi închide porţile cerului. Dacă nu mă duc în

cer, unde-l pot aştepta? Nu. Alţii vor avea grijă să mă elibereze. Asta nu o ghicesc, o ştiu.

Dona Cruz devenise palidă.

— Ce ştii tu? întrebă ea cu glas schimbat.

— Stăteam aici singură, răspunse rar Aurore. Mă gândeam la tot ce ţi-am spus şi încă la alte lucruri. Dovezile abundau. Fiindcă sunt domnişoara de Nevers m-au răpit ieri, fiindcă sunt domnişoara de Nevers prinţesa de Gonzague îl urmăreşte cu ura ei pe prietenul meu Henri. Şi ştii tu, draga mea Flor, acest din urmă gând mi-a luat tot curajul. Ideea de a mă pomeni între mama mea şi el, amândoi duşmani de moarte, mi-a săgetat inima ca un pumnal. Va veni oare ceasul când va trebui să aleg? Ce ştiu eu? De când cunosc numele tatălui meu, am în mine sufletul tatălui meu. Pentru prima oară văd care e datoria mea, şi glasul datoriei a devenit înlăuntrul meu la fel de imperios ca şi glasul fericirii… Ieri, nu ştiam nimic pe lumea asta care să fie în stare să mă despartă de Henri. Azi…

— Azi? repetă dona Cruz văzând că se opreşte.

Aurore întoarse capul pentru a-şi şterge o lacrimă. Dona Cruz o privea cu emoţie. Dona Cruz părăsea fără efort şi fără regret strălucitoarele iluzii pe care Gonzague le trezise în ea. Era ca un copil care, trezindu-se din somn, zâmbeşte la himerele unui frumos vis.

— Surioară, cred că tu eşti Aurore de Nevers. Nu sunt multe ducese să poată avea fiice ca tine. Dar adineauri ai rostit nişte cuvinte care mă îngrijorează şi mă înfricoşează.

— Ce cuvinte? întrebă Aurore.

— Ai spus, replică dona Cruz: Alţii vor avea grijă să mă elibereze…

— Uitasem, spuse Aurore. Eram deci aici, singură, cu capul fierbinte şi plin de gânduri. Şi febră, desigur, mi-a dat curajul şi am ieşit din cameră şi am apucat-o pe drumul pe care mi l-ai arătat, scara secretă, culoarul, şi m-am pomenit în budoarul unde am fost împreună nu demult, m-am apropiat de uşa din spatele căreia te chemau oamenii aceia. Zgomotul încetase. Am privit pe gaura cheii. Nu mai era nici o femeie în jurul mesei.

— Ne-au îndepărtat, spuse dona Cruz.

— Ştii de ce, mica mea Flor?

— Gonzague ne-a spus… începu gitana.

— Ah? făcu Aurore tremurând. Bărbatul care părea că le porunceşte celorlalţi era deci Gonzague?

— Era prinţul de Gonzague.

— Nu ştiu ce v-a spus, reluă Aurore, dar cu siguranţă că a minţit.

— De ce crezi asta, surioară?

— Fiindcă, dacă v-ar fi spus adevărul, n-ai fi venit să mă cauţi draga mea Flor.

— Care-i adevărul? Mă înnebuneşti!

Urmă o tăcere, în răstimpul căreia Aurore părea că visează. Cu fruntea sprijinită de pieptul prietenei. Apoi spuse:

— Ai remarcat buchetele de flori care împodobesc masa?

— Da, frumoase flori.

— Şi Gonzague nu ţi-a repetat: *"Dacă refuză, va fi liberă?"*

— Sunt propriile sale cuvinte.

— Ei bine, continuă Aurore punând mâna pe mâna donei Cruz, Gonzague tocmai vorbea când eu priveam pe gaura cheii. Comesenii îl ascultau nemişcaţi, muţi, cu frunţile palide. Am pus urechea în locul ochiului. Am auzit…

Un zgomot veni dinspre uşă.

— Ai auzit? repetă dona Cruz.

Aurore nu răspunse. Obrazul gălbejit şi de o blândeţe prefăcută al lui Peyrolles se arătă în prag.

— Ce faceţi, doamnelor? zise el. Sunteţi aşteptate. Aurore se ridică imediat.

Urcând scara, dona Cruz se apropie de ea şi îi zise încetişor:

— Termină! Ce ziceai despre flori?

Aurore îi strânse mâna cu blândeţe şi răspunse cu un zâmbet calm:

— Frumoase flori! Tu singură ai spus-o. Domnul de Gonzague are atenţii de mare senior. Refuzând, nu numai că voi fi liberă, dar voi avea şi un buchet de flori frumoase.

Dona Cruz o privea stăruitor. Simţea că în spatele acestor cuvinte se ascundea ceva, ceva ameninţător şi tragic: dar nu ghici.

— Bravo, cocoşatule! Vei fi numit regele băutorilor!

— Ţin-te bine, Chaverny! Nu te lăsa! Nu te lăsa!

— Chaverny a vărsat o jumătate de pahar pe jaboul de dantelă, a trişat!

Se aduceau paharele mari cerute de cocoşat. Urmă un imens strigăt de bucurie. Erau două căni mari de Boemia, folosite vara pentru băuturi cu gheaţă. Fiecare ţinea în mână o ocă. Cocoşatul turnă în cana să o sticlă de şampanie. Chaverny voi să-l imite, dar mână-i tremura.

— Vrei să mă faci să pierd ultimele mele cinci nepoţele, marchize? strigă domnişoara Nivelle.

— Nivelle tare-ar fi vrut să spună mai departe: Mai bine mori, zise Navailles.

— Drace! ripostă fata fluviului Mississippi. Trudim destul de greu să ne câştigăm pâinea…

Se făceau nenumărate pariuri în cercul din jurul celor doi băutori, şi fiecare era cam de părerea domnişoarei Nivelle. Fleury, care nu era jucătoare, riscând părerea că era timpul să se pună capăt pariurilor, fu aspru dojenită de un strigăt general.

— Suntem abia la început, zise râzând cocoşatul. Ajutaţi-l pe domnul marchiz să-şi umple paharul.

Nocé, Choisy, Gironne şi Oriol se aflau în jurul lui Chaverny. Îi umplură cana până la gură.

— Eh! oftă Cocardasse-junior. Ce păcat să risipeşti licoarea asta divină!

În ce-l priveşte pe Passepoil, ochii săi spălăciţi admirau rând pe rând pe domnişoarele Nivelle, Fleury şi Desbois. Murmură în gol cuvinte înflăcărate. Desigur, asemenea manevre tandre inspiră mult interes doamnelor.

— În sănătatea domniilor voastre, domnilor! zise cocoşatul, care ridică enorma cană.

— În sănătatea domniilor voastre! bâigui Chaverny. Gironne şi Nocé îi ţineau braţul care tremura uşor. Cocoşatul reluă, salutându-i pe rând:

— Acest pahar plin trebuie băut dintr-o duşcă, pe nerăsuflate.

Cocoşatul apropie paharul de buze şi bău fără să se grăbească, dar dintr-o singură înghiţitură. Aplaudară cu frenezie.

Chaverny, susţinut de naşii săi, înghiţi şi el conţinutul cănii, dar fiecare îşi dădu seama că era ultimul său efort.

— Încă unul! propuse cocoşatul, bine dispus şi vesel, întinzând cana.

— Încă zece! răspunse Chaverny clătinându-se.

— Ţin-te bine, marchize! strigară jucătorii. Nu privi lustra!

El avu un râs idiot şi bâigui:

— Staţi liniştiţi, opriţi balansierul pendulei şi împiedicaţi masa să se învârtească.

Nivelle luă îndată o hotărâre eroică. Era curajoasă.

— Odorul meu! zise ea cocoşatului. A fost doar o glumă. Mai bine m-aş lăsa sugrumată decât să pariez împotriva ta.

Îşi vârî portofelul în buzunar şi trecu pe lângă Chaverny, copleşindu-l cu o privire dispreţuitoare.

— Haide, haide! zise cocoşatul. Aduceţi de băut! Mi-e sete

— De băut! repeta micul marchiz. Aş bea toată marea. Opriţi balansierul!

Paharele fură umplute din nou. Cocoşatul îl luă pe-al său cu mâna sigură.

— În sănătatea doamnelor! exclamă el.

— În sănătatea doamnelor! murmură Passepoil la urechea domnişoarei Nivelle.

Chaverny făcu un efort suprem pentru a-şi ridica paharul. Cana plină îi scăpă din mână tremurătoare, spre marea indignare a lui Cocardasse.

— Nu-ţi fie teamă! murmură el. Toţi aceia care risipesc vinul ar trebui băgaţi în temniţă!

— S-o luăm de la capăt! spuseră susţinătorii lui Chaverny.

Cocoşatul îşi oferi galant cana pentru a fi umplută. Dar pleoapele lui Chaverny începură să se zbată ca aripile acelor fluturi martiri pe care copiii îi ţintuiesc pe covor cu un ac. Era sfârşitul.

— Te laşi moale, Chaverny! strigă Oriol.

— Chaverny, te clatini! Chaverny, te-ai dus pe copcă.

— Ura pentru prichindel! Trăiască Esop al II-lea!

— Să-l purtăm în triumf pe cocoşat!

Se produse un tumult general, apoi o mare linişte. Încetaseră să-l mai susţină pe Chaverny. Trupul său începu să se clatine pe fotoliul pe care era aşezat, pe când mâinile moleşite încercau în zadar să prindă un punct de sprijin.

— Nu mi s-a spus că se va prăbuşi casa, murmură el. Casa părea solidă. Nu face parte din joc!

— Chaverny bate câmpii!

— Chaverny se ruinează! Chaverny se duce de râpă!

— Chaverny se scufundă! Chaverny dispare!

Chaverny tocmai alunecase sub masă. Se auzi un al doilea ura. Triumfător, cocoşatul ridică paharul umplut pentru învins şi îl goli, stând în picioare pe faţa de masă. Era neclintit ca o stâncă. Sala era gata să se prăbuşească din pricina aplauzelor.

— Ce se întâmplă aici? întrebă prinţul de Gonzague, care se apropie.

Esop al II-lea sări sprinten de pe masă.

— Mi l-aţi dat, monseniore, zis el.

— Unde este Chaverny? mai întrebă Gonzague.

Cocoşatul împinse cu gheaţa picioarele marchizului, care ieşeau de sub masă.

— Iată-l, răspunse el. Gonzague îşi încruntă o sprânceană şi murmură:

— Beat mort! E prea de tot. Aveam nevoie de el.

— Pentru logodnă, monseniore? zise prompt cocoşatul, care mototoli jaboul cu mâna, ca un mare senior, şi salută aruncându-şi pălăria la subţioară.

— Da, pentru logodnă, răspunse Gonzague.

— Fir-ar să fie! zise Esop al II-lea cu un ton degajat. Iată logodnic pierdut şi un altul regăsit. Aşa cum mă vedeţi, monseniore, n-aş fi supărat să mă căpătuiesc, şi mă ofer să-i iau locul.

Un mare hohot de râs întâmpina această propunere neaşteptată. Gonzague îl privea cu atenţie pe cocoşat, care se propti în faţa lui, ţinând mai departe cana în mână.

— Ştii ce ar trebui să faci pentru a-l înlocui pe cel de colo? întrebă încetişor Gonzague arătându-l pe Chaverny.

— Da, răspunse cocoşatul. Ştiu ce ar trebui să fac.

— Şi te simţi în stare? începu prinţul.

Esop al II-lea avu un surâs orgolios şi în acelaşi timp crud.

— Nu mă cunoaşteţi, monseniore, zise el. Am făcut şi altele mai grozave...

Capitolul XI - Flori din Italia

Se aşezară din nou în jurul mesei. Se începură să bea.

— Bună idee! se spunea de jur împrejur. Să-l însurăm pe cocoşat în locul lui Chaverny.

— E mai amuzant. Şi omuleţul va fi un mire superb.

— Şi mutra lui Chaverny când se v-a trezi văduv?

Oriol fraterniza cu Amable Passepoil, la ordinul domnişoarei Nivelle, care-l luase sub ocrotire pe acest timid începător. Nimeni nu mai făcea politeţuri ridicole: Cocardasse-junior ciocnea cu toată lumea. I se părea că e ceva firesc şi totuşi era mândru de asta. Aici, ca peste tot, Cocardasse-junior se comporta cu o demnitate ce depăşea orice elogiu.

— Nu-ţi fie teamă!

Grasul Oriol voind să-l tutuiască, fu, pus la punct cu severitate.

Prinţul de Gonzague şi cocoşatul se retrăseseră mai la o parte. Prinţul îl privea în continuare pe cocoşat: cu atenţie şi părea să-i scruteze gândurile ascunse prin masca batjocoritoare care-i acoperea faţa.

— Ce garanţii vă trebuie, monseniore? întrebă cocoşatul.

— Mai întâi vreau să ştiu ce ai ghicit, răspunse Gonzague.

— N-am ghicit nimic. Eram aici. Am auzit parabola cu piersica, povestea cu florile şi panegiricul Italiei.

Gonzague îi urmări cu privirea degetul lung, îndreptat spre fotoliul peste care mantiile mai erau încă îngrămădite una peste alta.

— E drept, murmură el, erai acolo. De ce ai jucat această comedie?

— Voiam să ştiu şi voiam să reflectez. Acest Chaverny nu e de folos.

— E-adevărat, dar aveam o slăbiciune pentru el.

— Slăbiciunea este totdeauna o greşeală, pentru că poate naşte totdeauna o primejdie. Acum Chaverny doarme. Dar se va trezi.

— Voiai să ştii? murmură Gonzague. Dar să-l lăsăm pe Chaverny. Ce părere ai despre parabola cu piersica?

— E frumoasă, dar prea tare pentru poltronii domniei-voastre

— Şi povestea cu florile?

— Graţioasă, dar tot prea tare. Li s-a făcut frică.

— Nu vorbesc despre domnii ăştia, zise Gonzague. Îi cunosc mai bine decât tine.

— Voiam să ştiu! întrerupse la rândul său cocoşatul.

Privindu-l, Gonzague începu să zâmbească.

— Răspunde în ce te priveşte, continuă el.

— Îmi place tot ce vine din Italia, zise Esop al II-lea. N-aş avea cui povesti o anecdotă mai veselă decât aceea a contelui Canozza în vila din Spoleto. Dar n-aş fi spus-o acestor domni.

— Te crezi mult mai puternic decât aceşti domni? întrebă Gonzague.

Esop al II-lea avu un zâmbet încrezut şi nu găsi de cuviinţă să răspundă.

— Ei bine, întrebă de departe Navailles, s-a aranjat însurătoarea?

Un gest al lui Gonzague îi impuse tăcere Nivelle zise:

— Mititelul ăsta trebuie să fie doldora de acţiuni albastre. Eu unu l-aş lua de bărbat cu amândouă mâinile!

— Ai deveni doamna Esop al II-lea, zise Oriol adânc jignit.

— Doamna Iona! adăugă Nocé.

— Ei şi? zise Nivelle, care arătă cu degetul pe Cocardasse-junior. Plutus era regele zeilor. Priviţi-l bine pe băiatul ăsta. Cu puţină pudră de aur din Mississippi mă leg să fac din el un prinţ.

Cocardasse se umflă în pene şi îi zise lui Passepoil, care deveni gelos:

— Uite, păcătoasa, are gusturi fine! Ţine la mine, al dracului să fiu!

— Ce ai în plus faţă de Chaverny? întreba în acest moment Gonzague.

— Precedente, răspunse cocoşatul. Am mai fost căsătorit.

— Ah! exclamă Gonzague a cărui privire deveni mai pătrunzătoare.

Esop al II-lea îşi mângâia bărbia şi nu plecă deloc ochii.

— Am fost însurat, repetă el, şi sunt văduv.

— Ah! exclamă iarăşi Gonzague. Şi de ce asta îţi dă un, avantaj asupra lui Chaverny?

Obrazul cocoşatului se întunecă uşor.

— Soţia mea era frumoasă, spuse el coborând glasul, foarte frumoasă.

— Şi tânăra? întrebă Gonzague.

— Foarte tânăra. Tatăl ei era sărac.

— Înţeleg. O iubeai?

— La nebunie! Dar unirea noastră a fost scurtă.

— Cât timp a durat? întrebă Gonzague.

— O zi şi jumătate, răspunse Esop al II-lea.

— Ce straniu! Explică-te.

Prichindelul avu un râs forţat.

— De ce să vă explic, dacă mă înţelegeţi, murmură el.

— Nu te înţeleg, zise prinţul.

Cocoşatul îşi plecă privirea şi părea să ezite.

— La urma urmei, zise el, poate m-am înşelat. Poate că nu aveţi nevoie decât de un Chaverny!

— Explică-te! Ţi-am mai spus o dată! repetă imperios Gonzague.

— Domnia-voastră aţi explicat povestea contelui Canozza?

Prinţul îi puse o mână pe umăr.

— A doua zi după căsătoria noastră, continuă cocoşatul, fiindcă i-am acordat o zi pentru ca să chibzuiască şi să se obişnuiască cu înfăţişarea mea… Dar n-a putut.

— Şi-atunci? spuse Gonzague, care-l privea cu atenţie.

Cocoşatul luă un pahar de pe gheridon şi începu să-l privească pe prinţ drept în faţă. Ochii lor se ciocniră. Cei ai cocoşatului exprimară deodată o cruzime atât de implacabilă, încât prinţul murmură:

— Atât de tânără şi de frumoasă!… Nu ţi-a fost milă?

Cu o mişcare convulsivă, cocoşatul sfărâmă paharul pe gheridon.

— Vreau să fiu iubit! zise el cu un ton de adevărată ferocitate. Cu atât mai rău pentru cele ce nu pot!

Gonzague rămase o clipă tăcut. Cocoşatul îşi reluă înfăţişarea rece şi batjocoritoare.

— Hei! Domnilor, exclamă pe neaşteptate prinţul, izbind cu piciorul în Chaverny adormit. Cine-l cară pe omul acesta?

Pieptul lui Esop se umflă. Făcu un mare efort pentru a-şi ascunde triumful.

Navailles, Nocé, Choisy, toţi prietenii marchizului voiră să facă o ultimă încercare în favoarea lui. Îl scuturară, îl strigară pe nume, fără nici un rezultat. Oriol îi zvârli o carafă cu apă pe obraz. Doamnele avură bunăvoinţa de a-l pişca până la sânge. Şi toţi strigau, înfierbântaţi:

— Trezeşte-te, Chaverny, trezeşte-te! Ţi se ia nevasta!

— Şi vei fi nevoit să restitui dota! adăugă Nivelle, preocupată permanent de idei solide.

— Chaverny, Chaverny, trezeşte-te!

Zadarnice eforturi! Cocardasse-junior şi Amable Passepoil îl ridicară pe umeri pe învins, ducându-l în întunericul de afară. Gonzague le făcu un semn. Când trecură pe lângă Esop, acesta le şopti:

— Să nu vă atingeţi de un fir de păr din capul lui. Răspundeţi cu viaţa voastră. Şi duceţi scrisoarea la adresă.

Cocardasse şi Passepoil ieşiră cu povara lor.

— Am făcut ce am putut, zise Navailles.

— Am fost credincioşi până la capăt prieteniei faţă de el, adăugă Oriol.

— Dar, în definitiv, căsătoria cocoşatului e mult mai nostimă, decise Nocé.

— Să-l căsătorim pe cocoşat! Să-l căsătorim pe cocoşat! strigau toate doamnele.

Dintr-un salt, Esop al II-lea fu pe masă.

— Tăcere! strigară din toate părţile. Iona va rosti un discurs.

— Domnilor şi doamnelor, zise cocoşatul gesticulând ca un avocat înaintea Curţii de Casaţie. Sunt înduioşat până în adâncul inimii de interesul măgulitor pe care binevoiţi să mi-l arătaţi. Desigur, fiind conştient de modestul meu merit, ar trebui să tac…

— Foarte bine! zise Navailles. Vorbeşte ca la carte.

— Iona, zise Nivelle, modestia ce-o manifeşti scoate şi mai mult la iveală talentele pe care le ai.

— Bravo, Esop! Bravo! Bravo!

— Vă mulţumesc, doamnelor, vă mulţumesc, domnilor. Îngăduinţa domniilor voastre îmi dă curaj pentru a încerca să mă arăt demn de ea, ca şi de bunătatea ilustrului prinţ căruia îi datorez tovarăşa mea de viaţă.

— Foarte bine! Bravo, Esop! Ceva mai tare!

— Fă câteva gesturi cu mâna stângă! ceru Navailles.

— N-ar strica să spui un cuplet! strigă domnişoara Desbois.

— De ce nu un pas de menuet? Poate un dans vesel pe faţa de masă!

— Dacă tu, Iona, nu eşti un ingrat, zise Nocé cu un aer convins, declamă în faţa noastră scena lui Ahile şi Agamemnon.

— Domnilor, doamnelor, răspunse cu gravitate Esop al II-lea, astea sunt nişte vechituri. Am de gând să vă dovedesc

recunoştinţa mea prin ceva mai bun, am de gând să joc în faţa domniilor voastre o comedie modernă în primă reprezentaţie!

— Operele lui Iona! Bravissimo! A scris o comedie!

— Domnilor, doamnelor, voi încerca cel puţin să vă prezint o improvizaţie. Pretind să vă arăt cum arta seducţiei este mai puternică decât însăşi natura…

De astă dată geamurile salonului zăngăniră sub imensa aclamaţie.

— Ne va da o lecţie de purtare galantă faţă de femei! strigau de peste tot. Arta de a plăcea, de Esop al II-lea, zis Iona!

— Are în buzunar brâul zeiţei Venus!

— Jocurile, râsetele, gingăşia şi săgeţile tânărului Cupidon?

— Bravo, cocoşatule! Eşti superb, cocoşatule!

Salută pe toată lumea şi termină zâmbind:

— Să-mi fie adusă tânăra mea soţie şi voi face tot ce îmi va sta în putinţă să înveselesc societatea.

— Dacă vrei, te angajez la Operă! exclamă entuziasmată Nivelle. Tot ducem lipsă de lachei!

— Soţia cocoşatului! vociferau domnii. Aduceţi-o pe soţia cocoşatului!

În acest moment uşa budoarului se deschise. Gonzague ceru să se facă linişte. Dona Cruz intră, sprijinind-o pe Aurore, care se împleticea, mai palidă ca moartă. Domnul de Peyrolles le urmă.

La vedere Aurorei se auzi un murmur lung de admiraţie. În prima clipă toţi tinerii uitară distracţia pe care şi-o propuseseră, însuşi cocoşatul nu găsi nici un ecou când spuse, cu un accent cinic şi cu lornionul la ochi:

— Drace! Nevastă-mea e frumoasă!

În fundul acestor inimi, mai mult amorţite decât pervertite, se trezea un sentiment de milă. Până şi femeile avură o clipă de milă, atât de mare era durerea şi blândă resemnare pe acest obraz adorabil de fecioară. Privindu-şi armata de devotaţi, Gonzague încruntă din sprânceană. Taranne, Montaubert, Albret, inimi damnate, se ruşinară de emoţia avută şi spuseră:

— Ce fericire pe diavolul ăsta cocoşat!

Era şi părerea fratelui Passepoil, care se înapoia însoţit de Cocardasse, nobilul său prieten. Dar această primă mişcare pofticioasă făcu loc mirării când recunoscu, la fel ca şi Cocardasse, cele două tinere din stradă Chantre: tânăra pe care

gasconul o văzuse la braţul lui Lagardère, la Barcelona, şi tânără pe care fratele Passepoil o văzuse la braţul lui Lagardère la Bruxelles.

Nici unul, nici celălalt nu ştiau tâlcul comediei ce se juca: ceea ce urma să se întâmple rămânea pentru ei un mister. Dar ştiau că se va întâmpla un lucru straniu. Îşi făcură semn cu coatele. Privirea pe care o schimbară voia să spună: Atenţie! Nu aveau nevoie să-şi verifice spadele pentru a şti că nu stăteau în teacă. La ochiada pe care cocoşatul i-o azvârli, Cocardasse răspunse printr-un uşor semn din cap.

— Ei! bombăni el adresându-se lui Passepoil. Micuţul vrea să ştie dacă scrisoarea a fost predată. Nici n-am avut mult de alergat.

Dona Cruz îl căuta din ochi pe Chaverny.

— Poate că prinţul şi-a schimbat părerea, urechea prietenei. Nu-l văd pe domnul marchiz.

Aurore nu ridică deloc pleoapele aplecate, clătinând din cap cu tristeţe. În mod evident, nu se aştepta la nimic bun. Când Gonzague se întoarse către ea, dona Cruz o luă de mână şi o împinse înainte. Cocoşatul se ţinea după ea, făcând tot ce putea să ia atitudine galantă şi mototolindu-şi jaboul cu un aer triumfător Ochii donei Cruz îi întâlniră pe ai săi. Voi să pună o întrebare din privire, dar cocoşatul rămase nepăsător.

— Draga mea copilă, zise Gonzague, a cărui voce păru tuturor uşor alterată, domnişoara de Nevers v-a spus ce aşteptăm de la domnia-voastră?

Aurore răspunse fără să ridice ochii, dar cu capul sus şi cu voce puternică:

— Eu sunt domnişoara de Nevers.

Cocoşatul tresări atât de violent, încât emoţia lui fu remarcată chiar în mijlocul surprizei generale.

— Fir-ar să fie! exclamă el stăpânindu-şi îndată tulburarea, soţia mea este de neam mare!

— Soţia lui, repetă dona Cruz.

Toţi şuşoteau de la un capăt la celălalt al salonului. Pentru această nou-venită femeile nu aveau aversiunea geloasă pe care o manifestară nu demult faţă de gitana. Li se părea că numele de Nevers se potrivea pe capul acesta candid şi fermecător în mândria sa.

Gonzague se întoarse spre dona Cruz şi îi zise cu mânie în glas:

— Dumneata ai strecurat această minciună în mintea bietei copile?

— Ah! spuse dezamăgit cocoşatul. Este deci o minciună! Izbucniră câteva râsete, dar era o atmosferă rece. Peyrolles era întunecat ca un paracliser în doliu.

— Nu eu. replică dona Cruz, pe care mânia prinţului nu o prea înspăimânta. Dar dacă ar fi adevărat?…

Gonzague ridică din umeri cu dispreţ.

— Unde este domnul marchiz de Chaverny? reluă gitana. Şi ce înseamnă vorbele acestui om?

Îl arătă pe cocoşat, care nu-şi pierdea cumpătul în mijlocul grupului de curteni.

— Domnişoară de Nevers, răspunse Gonzague, rolul domniei-tale în toată această treabă s-a terminat. Dacă sunteţi în dispoziţie să vă retrageţi, eu sunt aici, slavă Domnului, pentru a te apăra. Sunt tutorele domniei tale. Toţi aceia care ne înconjoară fac parte din tribunalul de familie care s-a adunat ieri în palatul meu şi formează aproape majoritatea. Dacă m-aş fi supus părerii generale, poate m-aş fi arătat mai puţin clement în faţa unei imposturi atât de îndrăzneţe şi de neobrăzate. Dar am judecat după bunătatea inimii şi după obiceiurile liniştite ale vieţii mele. N-am vrut să dau un aspect tragic unor lucruri care ţin de domeniul comediei.

Se opri. Dona Cruz nu înţelegea nimic. Aceste cuvinte erau pentru ea sunete goale. Poate că Aurore înţelegea mai bine, fiindcă un surâs trist şi amar i se ivi în jurul buzelor. Gonzague îşi purtă privirea asupra adunării. Toţi ochii erau plecaţi, în afară de cei ai femeilor care ascultau curioase, şi de cei ai cocoşatului, care părea să aştepte cu nerăbdare sfârşitul acestor predici.

— Vorbesc doar pentru domnia-ta, domnişoară de Nevers, reluă Gonzague adresându-se mai departe donei Cruz, fiindcă numai domnia-ta ai nevoie să fii convinsă. Onorabilii mei prieteni şi sfetnici îmi împărtăşesc opinia. Gura mea exprimă gândul lor în întregime.

Nimeni nu protestă. Gonzague continuă.

— Ceea ce am spus mai înainte despre intenţia mea de a îndepărta orice părere prea severă se explică prin prezenţa

frumoaselor noastre prietene. Dacă e vorba despre o pedeapsă proporţională cu greşeala, ele n-ar mai fi aici.

— Dar ce greşeală? întrebă Nivelle. Stăm pe jăratic, monseniore!

— Ce greşeală! repetă Gonzague prefăcându-se că reprimă o mişcare de indignare. Este fără îndoială o greşeală gravă, pe care legea o califică drept crimă, aceea de a te introduce într-o familie ilustră pentru a umple în mod fraudulos golul pricinuit de o absenţă sau de o moarte.

— Dar biata Aurore n-a făcut nimic! voi să exclame dona Cruz.

— Linişte! întrerupse Gonzague. Frumoasa haimana care aleargă după aventuri are nevoie de un stăpân şi de un frâu. Dumnezeu mi-e martor că nu-i doresc nici un rău. Cheltuiesc o sumă destul de mare pentru a duce la bun sfârşit, cu veselie, odiseea ei o mărit.

— Să fie într-un ceas bun! zise Esop. Iată concluzia.

— Şi îi spun, continuă Gonzague luând mâna cocoşatului, iată un om cinstit, care te iubeşte şi aspiră la onoarea de a deveni soţul tău.

— Dar m-aţi înşelat, domnule! strigă gitana, roşie de furie. Nu e vorba de acest om! Este oare cu putinţă să te dărui unei asemenea fiinţe?

— Dacă are destule albastre! zise Nivelle în şoaptă.

— Nu-i prea măgulitor! murmură Esop al II-lea. Dar sper că tânăra persoană îşi va schimba curând părerea.

— Dumneata, pe dumneata te ghicesc! Eşti acela care încurci toate iţele acestei intrigi. Dumneata eşti acela care ai denunţat refugiul Aurorei, acum am ghicit bine lucrul ăsta.

— Ei! Ei! zise cocoşatul cu un aer mulţumit de sine. Ei! Ei! Sunt într-adevăr capabil de aşa ceva. Monseniore, tânăra are marele defect al flecărelii. A împiedicat-o pe soţia mea să răspundă.

— Da că ar fi fost măcar marchizul de Chaverny… începu, dona Cruz.

— Lasă, surioară, spuse Aurore cu acel ton ferm şi indiferent pe care-l luase de la începutul scenei. Dacă ar fi fost domnul de Chaverny, l-aş fi refuzat cum îl refuz şi pe acesta.

Cocoşatul nu păru câtuşi de puţin descumpănit.

— Înger frumos, sunt convins că nu e ultimul dumitale cuvânt.

Gitana se aşeză între el şi Aurore. Nici nu voia altceva decât să se bată cu cineva. Domnul de Gonzague îşi reluase aerul său mândru şi nepăsător.

— Nici un răspuns? spuse cocoşatul, înaintând un pas, cu pălăria sub braţ şi cu mâna pe jabou. Fiindcă nu mă cunoşti, preafrumoasă domnişoară. Sunt în stare să-mi petrec viaţa întreagă la picioarele dumitale.

— Asta-i cam prea mult, zise Nivelle.

Celelalte femei ascultau şi aşteptau. Femeile au un al optulea simţ. Simţeau nu ştiu ce fel de dramă lugubră sub această farsă care, în pofida efortului făcut de bufonul principal, se desfăşura atât de supărător. Domnii care ştiau despre ce este vorba, se prefăceau că sunt veseli. Când cocoşatul vorbea, glasul lui ţipător enerva pe toată lumea. Când tăcea, liniştea era sinistră.

— Ei bine, domnilor, zise pe neaşteptate Gonzague, de ce nu se mai bea?

Paharele se umplură fără zgomot. Nimănui nu-i era sete.

— Ascultă-mă, frumoasă copilă, zicea totuşi cocoşatul, voi fi soţul dumitale, iubitul dumitale, sclavul dumitale…

— E un vis îngrozitor! strigă dona Cruz. În ce mă priveşte, aş prefera să mor.

Gonzague bătu din picior. Îşi ameninţa protejată din privire.

— Monseniore, zise Aurore cu calmul disperării. Nu mai prelungiţi chinul! Ştiu că Henri de Lagardère e mort.

Pentru a doua oară cocoşatul tresări, ca şi cum ar fi primit un şoc pe neaşteptate. Nu mai scoase nici o vorbă. O linişte adâncă domni în salon.

— Dar cine v-a informat atât de bine, domnişoară? întrebă Gonzague cu o curtoazie gravă.

— Nu mă întrebaţi, monseniore. Să ajungem la deznodământul fixat dinainte. Îl accept, îl doresc.

Gonzague părea că şovăie. Nu se aştepta să i se ceară buchetul cu flori din Italia. Mâna Aurorei făcuse un semn vizibil către flori.

Gonzague o privea nedumerit pe această fată atât de tânără şi de frumoasă.

— Preferaţi un alt soţ? murmură el aplecându-se la urechea ei.

— Mi-aţi trimis vorbă, monseniore, răspunse Aurore, că dacă refuz voi fi liberă. Cer să vă ţineţi de cuvânt.

— Dar dumneata ştii?… începu Gonzague tot cu glas şoptit.

— Ştiu, îl întrerupse Aurore, care ridică în sfârşit privirea ei de sfântă. Şi aştept să-mi oferiţi florile acelea.

Dar dona Cruz şi celelalte femei nu înţelegeau tragicul situaţiei. Bărbaţilor din adunare, oameni de finanţe şi gentilomi, le intrase frigul în vine. Cocardasse şi Passepoil îşi ţineau ochii aţintiţi asupra cocoşatului, ca doi dulăi înmărmuriţi.

În prezenţa femeilor mirate, îngrijorate, curioase, în prezenţa bărbaţilor enervaţi de silă, dar cărora le lipsea forţa să-şi rupă lanţul, doar Aurore era calmă. Aurore avea frumuseţea blândă şi radioasă, tristeţea profundă dar resemnată a unei sfinte care îndură chinurile de moarte pe acest pământ de întristare şi care a şi început să privească spre cer. Mâna lui Gonzague se întinse spre flori, dar mâna lui Gonzague căzu, ca de plumb. Situaţia îl luă prin surprindere. Se aşteptase la o luptă oarecare în urma căreia florile date ostentativ tinerei, ar fi pecetluit complicitatea oamenilor săi dar, în faţa acestei făpturi frumoase şi blânde, perversitatea lui Gonzague era uluită. Ceea ce-i mai rămăsese din inimă în adâncul pieptului se revoltă. Contele Canozza fusese un bărbat.

Cocoşatul pironise asupra lui o privire scânteietoare. Pendulă suna de trei dimineaţa. În mijlocul tăcerii adânci, un glas se ridică din spatele lui Gonzague. Se afla acolo un ticălos a cărei inimă uscată nu mai putea bate. Domnul de Peyrolles îi zise stăpânului său:

— Tribunalul de familie se adună mâine.

Gonzague întoarse capul şi murmură:

— Fă ce vrei.

Peyrolles luă grabnic buchetul de flori, a cărui destinaţie i-o revelase însuşi Gonzague. Dona Cruz, cuprinsă de o teamă vagă, îi spuse Aurorei la ureche:

— Ce-mi spuneai adineauri despre aceste flori?

— Domnişoară, rosti în acest moment Peyrolles, sunteţi liberă. Toate doamnele au căpătat un buchet. Permiteţi-mi să vă ofer unul.

Făcu gestul cu stângăcie. Obrazul lui, acum, exprima infamia. Totuşi, Aurore întinse mâna să ia florile.

— Fir-ar să fie! zise Cocardasse, care-şi ştergea fruntea. Mă bate gândul că e vorba de o blestemăţie!

Dona Cruz, care îl privea pe Peyrolles cu aviditate, se năpusti spre el, din instinct. Dar o altă mână i-o luase înainte. Împins cu duritate, Peyrolles se dădu înapoi până la perete. Buchetul îi căzu din mâini şi cocoşatul îl călcă în picioare cu sânge rece. Toate piepturile fură eliberate de o povară.

— Ce înseamnă asta? exclamă Peyrolles, care îşi luă sabia în mână.

Gonzague îl privi pe cocoşat cu neîncredere.

— Nici un fel de flori! zise acesta. De acum înainte sunt singurul care am dreptul să fac asemenea daruri logodnicei mele. Ce dracu, vă văd pe toţi consternaţi ca nişte oameni loviţi de trăsnet. N-a căzut decât un buchet de flori veştejite. Am lăsat lucrurile în voia lor, pentru a-mi asuma întregul merit al victoriei. Vâră-ţi sabia în teacă, amice, dar repede!

— Are dreptate! Are dreptate! strigară glasuri din toate părţile.

Fiecare se agăţa de o cale pentru a ieşi din încurcătură. Veselia n-a fost de durată în seara asta în salonul lui Gonzague. Era de la sine înţeles că nici Gonzague nu spera nimic de pe urma tentativei cocoşatului, care îi dădea doar câteva minute de răgaz, să reflecteze. Era un lucru preţios.

— Am dreptate, ce dracu! Ştiu bine, continuă Esop al II-lea. Ce v-am promis? O lecţie de scrimă amoroasă. Şi acţionaţi fără mine! Şi nici nu mă lăsaţi să spun măcar o vorbă! Tânăra îmi place. O vreau, o voi avea.

— Să fie într-un ceas bun! spuse Navailles. Ştie să vorbească!

— Să vedem, zise grasul perceptor rotunjindu-şi cu grijă fraza, să vedem dacă eşti la fel de tare în turniruri de dragoste ca şi în luptele bahice.

— Vom fi arbitri, adăugă Nocé. Porneşte bătălia.

Cocoşatul o privi pe Aurore, apoi cerul care-i înconjura. Epuizată de efortul supraomenesc pe care îl făcuse, Aurore se prăbuşise în braţele donei Cruz. Cocardasse împinse spre ea un fotoliu, în care Aurore se lăsă să cadă.

— Aparenţele nu sunt în favoarea bietului Esop al II-lea, murmură Nocé.

Cum Gonzague nu râdea, toată lumea rămase serioasă. Femeile nu se ocupau decât de Aurore, cu excepţia domnişoarei Nivelle, care gândea:

"Cred că omuleţul ăsta este un Cresus".

— Monseniore, zise cocoşatul, îngăduiţi-mi să vă fac o rugăminte. Aveţi desigur un rang prea mare ca să fi vrut să vă bateţi joc de mine. Dacă i se spune unui om: *"Aleargă!"*, nu trebuie să începi prin a-i lega ambele picioare. Prima condiţie a succesului este singurătatea. Unde aţi văzut domnia-voastră o femeie înduioşându-se, când se vede înconjurată de priviri curioase? Fiţi drept! E cu neputinţă.

— Are dreptate! strigă corul comesenilor.

— Toată lumea din jur o înspăimântă, reluă Esop. Eu însumi pierd o parte din mijloacele mele, fiindcă în dragoste, omul tandru, pasionat, vesel este totdeauna foarte aproape de ridicol. Cum să găseşti cuvintele care ameţesc femeile, dacă eşti în prezenţa unui auditoriu ironic?

Prichindelul era într-adevăr caraghios rostindu-şi discursul cu un aer înfumurat şi arogant, cu pumnul în şold şi cu mâna pe jabou. Fără vântul sinistru care sufla în această noapte în căsuţa prinţului de Gonzague, s-ar fi putut râde în hohote.

S-a râs puţin. Navailles îi spuse lui Gonzague:

— Împliniţi-i cererea, monseniore.

— Ce cere? întrebă Gonzague, în continuare îngrijorat şi distrat.

— Să fim lăsaţi singuri, logodnica mea şi cu mine, răspunse cocoşatul. Nu cer decât cinci minute pentru a înfrânge aversiunea acestei drăgălaşe copile.

— Cinci minute! strigară surprinşi cei de faţă. Ce repede lucrează! Nu i se poate refuza acest lucru, monseniore.

Gonzague rămase tăcut. Cocoşatul se apropie de el pe neaşteptate şi îi spuse la ureche:

— Monseniore, suntem observaţi. L-aţi pedepsi cu moartea pe acela care v-ar trăda cum vă trădaţi singur!

— Mulţumesc, amice, răspunse prinţul, care se schimbă la faţă. Sfatul e bun. Hotărât lucru, va trebui să punem la punct împreună multe socoteli şi cred că vei fi un mare senior înainte de a muri.

Apoi, adresându-se celorlalţi, continuă:

— Domnilor, mă gândesc la domniile-voastre. În această noapte am câştigat o partidă teribilă. Maine, după toate aparenţele, vom ajunge la capătul necazurilor noastre, dar nu trebuie să eşuăm intrând în port. Scuzaţi-mi neatenţia şi urmaţi-mă.

Îşi compuse un chip zâmbitor. Toate fizionomiile se luminară.

— Să nu mergem prea departe, spuseră doamnele. Trebuie să ne bucurăm şi noi trăgând cu ochiul.

— În galerie! îşi dădu părerea Nocé. Vom lăsa uşa întredeschisă.

— La treabă, Iona! Ai câmp liber!

— Întrece-te pe tine însuţi, cocoşatule! Îţi dăm zece minute în loc de cinci, cu ceasul în mână!

— Domnilor, zise Oriol, pariurile sunt deschise.

Se juca pe orice şi în legătură cu orice. Cursul rămăşagurilor îi cotat la unu contra o sută pentru Esop, zis Iona.

Trecând pe lângă Cocardasse şi Passepoil, Gonzague le spuse:

— V-aţi înapoia în Spania, în schimbul unei sume mari de bani?

— Am face totul pentru a ne supune monseniorului, replicară sclavii noştri.

— Să nu vă îndepărtaţi, le spuse prinţul amestecându-se între oamenii săi de casă.

Cocardasse şi Passepoil nici nu aveau intenţia.

Când toată lumea părăsi salonul, cocoşatul se întoarse spre uşa galeriei, în spatele căreia se puteau vedea trei şiruri de capete curioase.

— Ruşine! zise el cu voioşie. Foarte bine! Aşa nu mă supăraţi în nici un fel. Nu pariaţi prea mult împotriva mea şi consultaţi-vă ceasornicele. Uitasem un lucru, se întrerupse el traversând peronul pentru a se apropia de galerie, unde este monseniorul?

— Aici, răspunse Gonzague. Ce s-a întâmplat?

— Aveţi un notar pe aproape? întrebă cocoşatul cu o seriozitate grozavă.

De astă dată nimeni nu se putu reţine. Urmă un sănătos hohot de râs în galerie.

— Cine râde la urmă râde mai bine! murmură Esop al II-lea.

Gonzague îi răspunse, nu fără un gest de nerăbdare:

— Grăbeşte-te, amice, şi nu fi îngrijorat. Există un notar regal în camera mea.

Cocoşatul salută şi reveni către cele două femei care stăteau alături. Dona Cruz îl privea venind, cu un fel de spaimă. Aurore continua să ţină ochii plecaţi. Cocoşatul se aşeză în genunchi în faţa fotoliului Aurorei. În loc să privească spectacolul care avea atâta succes la oamenii săi. Gonzague se plimba la distanţă, de braţ cu Peyrolles. Merseră să se rezeme în coate la capătul opus al galeriei.

— Oricine poate reveni din Spania, spunea Peyrolles.

— În Spania se moare ca şi la Paris, murmură Gonzague.

După o scurtă tăcere reluă:

— Aici am pierdut prilejul. Femeile ar ghici. Dona Cruz ar vorbi.

— Chaverny… începu domnul de Peyrolles.

— Acela va fi mut, îl întrerupse Gonzague.

Schimbară o privire în umbră, şi Peyrolles nu mai ceru alte explicaţii.

— Este necesar ca la ieşirea de aici să fie liberă, absolut liberă, continuă Gonzaguie, până la cotitură străzii…

Peyrolles se aplecă deodată înainte şi ciuli urechea.

— E paznicul care trece, zise Gonzague.

De afară se auzea un zgomot de arme. Dar zgomotul fu înăbuşit de murmurul care se ridică pe neaşteptate din galerie.

— E uluitor! strigau. E prodigios!

— Avem orbul găinilor? Ce dracu îi spune?

— Zău! zise Nivelle. Nu-i greu de ghicit. I-a făcut socoteala acţiunilor pe care le are.

— Hei! Cine a pariat o sută contra unu? întrebă Navailles.

— Nimeni, răspunse Oriol. N-o să câştig doar la cincizeci. Mergi pe douăzeci şi cinci?

— Nu, te rog. Ia uitaţi-vă! Ia uitaţi-vă!

Cocoşatul stătea tot în genunchi lângă fotoliul Aurorei. Dona Cruz vru să se aşeze între cei doi. Cocoşatul o îndepărtă spunând:

— Lasă.

Vorbise încet. Glasul lui era schimbat într-un fel atât de ciudat, încât dona Cruz se îndepărtă fără voia ei şi deschise ochii mari. În locul accentelor stridente şi discordanţe, cu care

erau obişnuiţi să le audă ieşind din această gură, era un glas bărbătesc şi blând, armonios şi grav. Glasul rosti numele Aurorei. Dona Cruz. o simţi pe tânăra ei prietenă cum tresare în braţele ei. Apoi o auzi murmurând:

— Visez.

— Aurore! repetă cocoşatul stând în genunchi.

Tânăra îşi acoperi capul cu amândouă mâinile. Lacrimi grele îi curgeau printre degetele-i tremurătoare. Aceia care o priveau pe Dona Cruz prin uşa întredeschisă credeau că asistă la un fel de fascinaţie. Dona Cruz era în picioare, cu capul dat pe spate, cu gura larg deschisă şi ochii ficşi.

— Pe dumnezeul meu! strigă Navailles. Iată ceva care ţine de miracol.

— Sst! Priveşte! Cealaltă pare atrasă ca de o putere magică.

— Cocoşatul are un talisman, o vrajă!

Doar domnişoara Nivelle dădu un număr vrajei şi talismanului. Această fată frumoasă, cu păreri de neclintit, credea în supranaturala putere a acţiunilor albastre.

Era adevărat ceea ce se spunea în spatele uşii. Aurore se apleca parcă fără voia ei spre glasul care o chema.

— Visez! Visez! murmură ea printre lacrimi. Este îngrozitor! Ştiu că el nu mai există!

— Aurore! repetă pentru a treia oară cocoşatul. Şi, cum dona Cruz era gata să deschidă gura, îi impuse tăcere cu un gest imperios.

— Nu întoarce capul, reluă el încetişor adresându-se domnişoarei de Nevers. Ne aflăm aici chiar pe marginea prăpastiei, aşa că o mişcare, un gest, şi totul e pierdut.

Dona Cruz fu obligată să se aşeze lângă Aurore. Nu o mai ţineau picioarele.

— Aş da douăzeci de ludovici să ştiu ce le spune! exclamă Navailles.

— Fir-ar să fie! zise Oriol. Încep să cred… Şi totuşi nu i-a dat nimic să bea.

— Pariez o sută de pistoli pe cocoşat! propuse Nocé.

Cocoşatul continuă:

— Nu visezi deloc, Aurore, inima nu te-a înşelat, sunt eu.

— Tu! murmură tânăra. Nu îndrăznesc să deschid ochii. Flor, surioară, priveşte!

Dona Cruz o sărută pe frunte pentru a-i spune şi mai încet. Şi mai de aproape:

— E-adevărat! El este!

Aurore îşi depărta degetele aşezate în faţa ochilor şi strecură o privire. Inima îi tresaltă în piept, dar reuşi să-şi înăbuşe primul strigăt. Rămase nemişcată.

— Aceşti oameni care nu cred în rai, zise Cocoşatul după ce aruncase o privire rapidă spre uşă, cred în iad. Sunt uşor de înşelat, cu condiţia să simulezi suferinţa. Supune-te, draga mea Aurore, nu inimii tale, ci nu ştiu cărei atracţii bizare, care este, după părerea lor, opera diavolului. Arată-te fascinată de această mână care te imploră.

Îşi rotii de câteva ori mâna deasupra frunţii Aurorei, care se aplecă spre el, supusă.

— Se apropie de el! exclamă uluit Navailles.

— Se apropie de el! repetară toţi convivii.

Şi grasul Oriol, avântându-se gâfâind spre balustradă, strigă:

— Pierdeţi ce e mai frumos, monseniore! Al dracului să fiu dacă nu merită să vezi aşa ceva.

Gonzague se lăsă dus spre uşă.

— Ssst! Linişte! Să nu-i tulburăm! spunea cineva în clipa când sosea prinţul.

I se făcu loc. Rămase mut de uimire. Cocoşatul îşi continua pasele magnetice. Vrăjită şi înflăcărată, Aurore se înclina din ce în ce mai mult spre el. Cocoşatul avusese dreptate. Aceia care nu cred deloc în Dumnezeu au adeseori încredere în acele trăsnăi care veneau pe atunci mai ales din Italia: băuturi magice vrăji, puteri oculte, magie. Gonzague murmură, Gonzague minte luminată:

— Acel om posedă puteri magice!

Passepoil, care era lângă el, îşi făcu ostentativ cruce, iar Cocardasse-junior bombăni:

— Dă-mi mâna, îi spuse în şoaptă cocoşatul Aurorei. Încetişor, foarte încet, ca şi cum o putere invincibilă te forţează să mi-o dai fără voia ta.

Mâna Aurorei se desprinse de pe obraz şi coborî printr-o mişcare de automat. Dacă cei din galerie i-ar fi putut vedea surâsul adorabil! Vedeau doar pieptul cum îi tresaltă, capul ei

frumos, răsturnat în masa părului. Îl priveau acum cu spaimă pe cocoşat.

— Priveşte! zise Cocardasse, micuţa îi dă mâna!

Şi într-o înmărmurire generală, spuseră cu toţii:

— Face din ea tot ce vrea. Ce diavol!

— Nu-ţi fie teamă! adăugă Cocardasse adresând o scurtă privire lui Passepoil. Trebuie să vezi asemenea lucruri ca să le crezi.

— Când le văd, zise domnul Peyrolles aflat în spatele lui Gonzague, eu nu le cred.

— Ei! Cum aşa? Evidenţa nu poate fi negată! se protestă din toate părţile.

Peyrolles clătină din cap cu un aer plin de amărăciune.

— Să nu neglijăm nimic, continuă încet cocoşatul, care avea fără îndoială motivele sale să se bizuie pe complicitatea donei Cruz. Gonzague şi sufletul său blestemat se află acum aici. Trebuie să-i înşelăm şi pe ei. Aurore, când mâna ta o va atinge pe a mea, trebuie să tremuri şi să arunci în jurul tău o privire uimită. Bine!

— Am jucat rolul ăsta la Operă, în *Frumoasa şi Fiara*, zise Nivelle, care ridică din umeri. Nu-i aşa, Oriol, că eram mai uluită decât mititica asta?

— Erai fermecătoare ca întotdeauna, răspunse bancherul cel gras. Dar ce şoc a resimţit biata copilă când mâinile lor s-au atins!

— Dovadă că există antipatie şi dominaţie diabolică! spuse cu gravitate Taranne.

Baronul de Batz, care nu era un ignorant, spuse:

— Ia, andibadie, ia, ia, şi tomânaţie tiapolică, sacrament!

— Acum, reluă cocoşatul întoarce-te către mine cu totul, încet, foarte încet.

Se ridică şi o domină cu privirea.

— Ridică-te, continuă el, ca un automat. Bine! Priveşte-mă, fă un pas, şi lasă-te să cazi în braţele mele.

Aurore se supuse din nou. Dona Cruz stătea nemişcată ca o statuie.

Din spatele uşii, care se deschise larg, se auzi un tunet de aplauze.

Fermecătorul cap al Aurorei se sprijinea de pieptul lui Esop al II-lea, zis Iona.

— Exact cinci minute! strigă Navailles cu ceasul în mână.

— Oare a prefăcut-o pe frumoasa senorita în statuie de sare? întrebă Nocé.

Valul de spectatori năpădi salonul cu zarvă mare. Se auzi râsul piţigăiat al cocoşatului, care spuse adresându-se lui Gonzague:

— Monseniore, aţi văzut că nu e greu?

— Monseniore, spunea Peyrolles, în treaba asta e ceva de neînţeles. Caraghiosul ăsta trebuie să fie un scamator dibaci. Să n-aveţi încredere în el.

— Ţi-e teamă să nu facă să-ţi dispară capul? întrebă Gonzague.

Apoi, întorcându-se către Esop al II-lea, zis Iona, adăugă:

— Bravo, amice! Ne dai şi nouă reţeta?

— E de vânzare, monseniore, replică cocoşatul.

— Şi va ţine vraja până la căsătorie?

— Până atunci da, însă nu mai mult.

— Pe cât vinzi talismanul, cocoşatule? strigă Oriol.

— Pe aproape nimic. Dar ca să te foloseşti de el îţi trebuie o marfă care costă scump.

— Ce fel de marfă? mai întrebă grasul financiar.

— Minte, răspunse Esop al II-lea. Duceţi-vă în piaţă, onorate gentilom.

Oriol se pierdu în mulţime. Aplaudară. Choisy, Nocé, Navailles o înconjurară pe dona Cruz şi o interogau cu aviditate.

— Ce a spus? Vorbea latineşte? Avea în mână vreo fiolă?

— Vorbea ebraica, răspunse gitana, care-şi venea treptat în fire.

— Şi frumoasă fată îl înţelegea?

— Cu uşurinţă. Şi-a vârât mâna stângă în buzunar şi a scos ceva care semăna… cum să spun?

— Un inel bătut în piatră?

— Mai curând cu un pachet de acţiuni! corijă domnişoara Nivelle.

— Semăna cu o batistă obişnuită, răspunse prompt gitana, care le întoarse spatele.

— Desigur, eşti un om preţios, amice, zise Gonzague, care îşi puse o mână pe umărul cocoşatului. Te admir!

— Pentru un debutant, nu-i aşa, monseniore? zise Esop al II-lea cu un surâs modest. Dar, se întrerupse el, rugaţi-i pe aceşti

domni să se dea puţin mai înapoi. La distanţă, vă rog! La distanţă! Să nu mi-o înspăimânte. M-am trudit destul. Unde-i notarul?

— Să vină notarul regal! porunci domnul de Gonzague.

Capitolul XIII - Semnarea actului de căsătorie

Doamna prinţesă de Gonzague îşi petrecuse toată ziua precedentă în apartamentul ei, dar numeroşi vizitatori rupseseră solitudinea la care se condamnase de atâţia ani văduva lui Nevers. Încă de dimineaţă scrisese mai multe scrisori. Vizitatorii mai grăbiţi aduceau ei înşişi răspunsul lor. Astfel prinţesa primise pe domnul cardinal de Bissy, pe domnul duce de Tresmes, guvernatorul Parisului, pe domnul de Machault, locotenentul poliţiei, pe domnul preşedinte de Lamoignon şi pe vicepreşedintele Voyer d'Argenson. Tuturor le ceru ajutor împotriva domnului de Lagardère, acest fals gentilom care-i răpise fiica. Tuturor le povestise întrevederea cu acest Lagardère, care, furios că nu putea obţine extravaganta recompensă pe care o visase, se refugiase în dosul unor dezminţiri neruşinate.

Toţi erau revoltaţi împotriva domnului de Lagardère. Întradevăr, aveau de ce. Cei mai înţelepţi dintre sfetnicii doamnei de Gonzague fură de părere că însăşi promisiunea făcută de Lagardère, promisiunea de a o reprezenta pe domnişoara de Nevers, era o primă impostură. Dar, oricum, era bine de ştiut.

În pofida profundului respect cu care se prefăceau că înconjură numele domnului prinţ de Gonzague, este sigur că reuniunea din ajun lăsase împotriva lui, în toate minţile, amintiri supărătoare. Toate cele întâmplate erau învăluite într-un mister de nedreptate pe care nimeni nu-l putea cerceta, dar care izbea ca un ciocan în capul fiecăruia.

Există întotdeauna o doză de curiozitate în excesul de zel. Domnul de Bissy presimţise primul un scandal enorm. Presimţirea se trezi încetul cu încetul şi în ceilalţi. Şi, din clipa când intrară pe făgaşul misterului, porniră hotărât la vânătoare.

Toţi aceşti domni jurară să nu păţească ruşinea unui eşec. O sfătuiră mai întâi pe prinţesă să se ducă la Palais-Royal, pentru a-l lămuri deplin pe domnul regent.

Mai ales fu sfătuită să nu-l acuze în nici un fel pe soţul ei. Către mijlocul zilei, se urcă în litieră şi se îndreptă spre Palais-Royal, unde fu imediat primită. Regentul o aştepta. Avu o audienţă de o durată neobişnuită. Nu-l acuză în nici un fel pe soţul ei. Dar regentul îi puse întrebări, ceea ce nu putuse să facă în tumultul balului.

Şi, în chip firesc, regentul, în sufletul căruia amintirea lui Philippe de Nevers, prietenul său cel mai bun, fratele său, se trezise plină de intensitate în ultimele două zile, se întoarse în timp cu ani în urmă şi vorbi despre lugubra întâmplare de la Caylus care, pentru el, nu fusese niciodată lămurită.

Era pentru prima oară când discuta astfel, între patru ochi, cu văduva prietenului său. Prinţesa nu-şi acuză soţul în nici un fel, dar, la sfârşitul audienţei, regentul rămase trist şi gânditor.

Şi totuşi, regentul, care-l primise de două ori pe domnul prinţ de Gonzague în cursul zilei şi în noaptea următoare, nu avu nici o explicaţie cu el. Pentru cine-l cunoştea pe Philippe d'Orléans, acest fapt nu avea nevoie de nici un comentariu.

Neîncrederea se născuse în mintea regentului.

Înapoindu-se din vizită făcută la Palais-Royal, doamna prinţesă de Gonzague îşi găsi casa, de obicei pustie, plină de prieteni. Toţi oamenii care o sfătuiseră să nu-l acuze în nici un fel pe prinţ o întrebară ce hotărâse regentul în legătură cu prinţul.

Gonzague, care simţea din instinct când se apropie furtuna, nu se temea totuşi de norii care se îngrămădeau la orizont. Era atât de puternic şi atât de bogat! Şi povestea din noaptea asta, de pildă, dacă ar fi fost istorisită a doua zi, putea fi atât de uşor dezminţită! Lumea ar fi râs de buchetul de flori otrăvite. Asemenea poveşti erau la modă pe vremea marchizei de Brinvilliers. Lumea ar fi râs de nunta tragi-comică şi, dacă cineva ar fi vrut să susţină că Esop al II-lea, zis Iona, avea misiunea de a-şi asasina tânăra soţie, de astă dată cu toţii s-ar fi strâmbat de râs. Basm de adormit copiii! Nu se mai tăiau portofelele.

Într-adevăr, furtuna nu se abătea din partea asta. Furtuna venea din palatul Gonzague. Îndelungata şi tristă dramă a celor optsprezece ani de căsătorie forţată urma să aibă poate un

deznodământ. Ceva se mişca în spatele draperiilor negre ale altarului unde văduva lui Nevers asculta în fiecare dimineaţă prohodul. În mijlocul acestui doliu n-ar fi găsit crezământ, din însăşi cauza mulţimii de martori, complici cu toţii. Dar o crimă din trecut, oricât de adânc îngropată, până la urmă sparge aproape întotdeauna scândura roasă de cari a coşciugului.

Doamna prinţesă de Gonzague răspunse iluştrilor săi sfătuitori că domnul regent o întrebase de împrejurările căsătoriei şi de întâmplările de dinaintea ei. Adăugă că domnul regent îi făgăduise să-l facă să vorbească pe acest Lagardère, chiar dacă ar trebui să se recurgă la tortură. Toţi dădeau vina pe Lagardère, în speranţa secretă că lucrurile se vor limpezi prin el, căci fiecare ştia, sau avea credinţa, că acest Lagardère fusese amestecat în scena nocturnă care, cu douăzeci de ani în urmă, ridicase cortina acestei interminabile tragedii. Domnul de Machault promise agenţii săi de poliţie, domnul de Tresmes trupele de pază, iar preşedinţii, copoii palatului. Nu ştim ce ar fi putut promite un cardinal în asemenea împrejurare dar, până la urmă, Eminenţa-Sa oferi ce avea. Nu-i rămânea acestui Lagardère decât să se ţină bine.

Către ora cinci după-amiază, Madeleine Giraud veni la stăpâna ei, care era singură, şi îi înmână un bilet din partea locotenentului poliţiei. Magistratul o anunţa pe prinţesă că domnul de Lagardère fusese asasinat noaptea trecută, pe când ieşea din Palais-Royal. Scrisoarea se termina cu aceste cuvinte, care deveneau sacramentale: *"Nu-l acuzaţi pe soţul domniei-voastre!"*

Doamna prinţesă petrecu restul serii în febra singurătăţii, între orele nouă şi zece, Madeleine Giraud veni cu un nou bilet. Era scris de o mână necunoscută. Fusese adus de doi necunoscuţi, oameni cu mutre urâte şi care semănau destul de mult cu nişte tâlhari. Unul, înalt şi obraznic, celălalt de o blândeţe prefăcută şi mic de statură. Biletul îi amintea doamnei prinţese că răgazul de douăzeci şi patru de ore acordat domnului de Lagardère de către regent expira în această noapte la ora patru. Doamna prinţesă era informată că domnul de Lagardère va fi la această oră în pavilionul care servea drept casă de agrement domnului de Gonzague.

Lagardère la Gonzague! De ce? Cum? Şi atunci, cum rămânea cu scrisoarea locotenentului poliţiei, care-i anunţa moartea.

Prinţesa porunci să se înhame caii şi se lăsă condusă în strada Pavee-Saint-Antoine, la palatul Lamoignon. O oră mai târziu, douăzeci de soldaţi din trupele de pază, comandaţi de un căpitan şi de patru ofiţeri de poliţie de la Châtelet, erau cantonaţi în curtea palatului Lamoignon.

Noi n-am uitat că petrecerea dată de domnul prinţ de Gonzague în mica sa locuinţă din spatele bisericii Saint-Mangloire avea drept pretext o nuntă: căsătoria marchizului de Chaverny cu o tânără necunoscută, căruia prinţul îi constituise o zestre de cincizeci de mii de galbeni. Logodnicul acceptase, şi noi ştim că domnul de Gonzague credea că are motivele sale pentru a nu avea de ce să se teamă de refuzul miresei. Era deci natural ca domnul prinţ de Gonzague să fi luat dinainte toate măsurile pentru că nimic să nu întârzie unirea proiectată. Notarul regal, un adevărat notar regal, fusese convocat. Ceva mai mult, preotul, un preot adevărat, aştepta în sacristia Saint-Magloire.

Nu de un simulacru de nuntă, ci de o căsătorie valabilă avea nevoie domnul de Gonzague, o căsătorie care să dea drepturi soţului asupra soţiei în aşa fel încât, prin voinţa soţului, soţia să poată fi trimisă în exil pe timp nelimitat.

Gonzague spusese adevărul. Nu-i plăcea sângele. Dar, în lipsa altor mijloace, vărsarea de sânge nu-l făcea pe Gonzague să dea înapoi.

Pentru o clipă, aventura din noaptea asta luase o întorsătură neaşteptată. Cu atât mai rău pentru Chaverny! Dar, de când cocoşatul luase frânele, lucrurile căpătaseră o înfăţişare nouă şi mai bună. Cocoşatul era evident un om căruia i se putea cere orice. Gonzague îl judecase dintr-o privire. Făcea parte dintre acele fiinţe care se bucură dacă pot pune omenirea să le plătească injuria propriei lor mizerii, şi care poartă pică oamenilor pentru crucea pe care Dumnezeu le-a pus-o ca o povară prea grea pe umeri.

— Majoritatea cocoşaţilor sunt răi, gândea Gonzague şi cocoşaţii se răzbună. Adesea cocoşaţii au o inimă crudă, o minte robustă, fiindcă sunt în această lume ca într-o ţară duşmană. Cocoşaţii nu au nici un fel de milă. Şi nimeni nu are milă de ei.

Din fragedă tinereţe sufletul le este izbit de atâtea ironii idioate, încât un căluş protector se formează în jurul sufletelor lor.

Chaverny nu era bun pentru o asemenea treabă. Chaverny nu era decât un nebun. Vinul îl făcea cinstit, generos şi viteaz. Chaverny ar fi fost capabil să-şi iubească soţia şi să îngenuncheze în faţa ei după ce ar fi bătut-o. Cocoşatul, nu. Cocoşatul nu trebuia să muşte decât o singură dată pentru a da lovitura de graţie. Cocoşatul era o adevărată descoperire fericită.

Când Gonzague îl chemă pe notar, fiecare voi să facă exces de zel. Oriol, Albret, Montaubert, Cidalise se repeziră spre galerie, întrecându-i pe Cocardasse şi Passepoil. Amândoi rămaseră o clipă singuri sub peristilul de marmură.

— Iubiţelule, zise gasconul, noaptea nu se va termina fără să cadă grindină...

— Lovituri de pumni, ghionţi! întrerupse Passepoil. Girueta de pe casă arată bătaie...

— Nu-ţi fie teamă! Am mâncărime la mână! Şi tu?

— Păi, cum nu? E multă vreme de când n-am mai dansat, nobilul meu amic!

În loc să intre în apartamentele de jos, deschiseră uşa exterioară şi coborâră în grădină. Nu exista nici o urmă de pânda pregătită de Gonzague în faţa casei. Vitejii noştri înaintară până la aleea de carpeni, unde domnul de Peyrolles găsise, în ajun, cadavrele lui Saldagne şi Faënza. Nimeni în alee.

Ceea ce li se păru deosebit de straniu este că uşiţa secretă ce dă în străduţă era larg deschisă. Pe străduţă nu se afla ţipenie de om. Bravii noştri se priviră.

— Uite! Vezi? Şi totuşi nu micul nostru parizian a făcut asta, murmură Cocardasse, fiindcă de ieri seară e acolo sus.

— Mai ştii de ce e în stare? ripostă Passepoil.

Auziră un soi de zgomot nedesluşit dinspre biserică.

— Stai pe loc, zise gasconul. Mă duc să văd despre ce e vorba.

Se strecură de-a lungul zidurilor grădinii, pe când Passepoil făcea de strajă la uşiţa secretă. La capătul grădinii era cimitirul Saint-Magloire. Cocardasse văzu cimitirul plin de soldaţi din gărzile franceze.

— Ei, iubiţelule, zise el înapoindu-se, dacă dansăm, nu ne vor lipsi viorile.

În acest timp, Oriol şi prietenii săi năvăleau în biroul lui Gonzague, unde domnul Griveau cel vârstnic, notar regal, dormea liniştit pe o canapea, lângă o măsuţă cu resturile unui supeu excelent.

Nu ştiu de ce secolul nostru s-a înverşunat atât de mult împotriva notarilor. În general, notarii sunt oameni curaţi, bine dispuşi, bine hrăniţi, cu purtări blânde, având totdeauna o vorbă de duh spre a stârni râsul într-o familie, şi dotaţi cu o rară siguranţă în aruncătura de ochi, la jocul de wist. Se poartă frumos la masă; curtoazia cavalerească s-a refugiat în ei; sunt galanţi cu bătrânele doamne bogate, şi, desigur, puţini francezi poartă atât de elegant cravata albă, prietena ochelarilor cu ramă de aur. Se apropie vremea când se va produce reacţia contrară. Fiecare va fi nevoit să accepte că un tânăr notar blond, grav şi blând în comportarea sa, şi al cărui început de burtă n-a căpătat deplina dezvoltare, este una dintre cel mai frumoase flori ale civilizaţiei noastre.

Domnul Griveau cel vârstnic, notar regal şi al curţii de la Châtelet, avea onoarea să fie, pe deasupra, un slujitor devotat al domnului prinţ de Gonzague. Era un bărbat frumos de patruzeci de ani, zdravăn, proaspăt, trandafiriu, zâmbitor şi pe care-ţi făcea plăcere să-l priveşti. Oriol îl luă de un braţ, Cidalise de celălalt, Şi amândoi îl duseră la primul etaj.

Vederea unui notar îi pricinuia o anume înduioşare domnişoarei Nivelle. Ei sunt aceia care dau forţă şi valoare donaţiilor între cei în viaţă.

Domnul Griveau cel vârstnic, om de lume, îl salută pe prinţ, salută doamnele şi domnii, cu o perfectă cuviinţă. Avea asupra lui originalul actului de căsătorie, pregătit dinainte; doar numele lui Chaverny era în capul documentului. A fost nevoit să facă rectificarea. La invitaţia domnului de Peyrolles, domnul Griveau cel vârstnic se aşeză la o masă mică, scoase din buzunar o pană, o călimară, un briceag de răzuit, şi se puse pe treabă. Gonzague şi majoritatea comesenilor rămăseseră în jurul cocoşatului.

— Durează mult? zise acesta adresându-se notarului.

— Domnule Griveau, zise prinţul râzând, cred că înţelegeţi nerăbdarea cu totul firească a tinerilor logodnici.

— Am nevoie de cinci minute, monseniore, replică notarul. Esop al II-lea îşi mototolea jaboul cu o mână, iar cu cealaltă netezea, cu un aer triumfător, părul Aurorei.

— Exact timpul necesar să seduci o femeie! zise el.

— Să bem, exclamă Gonzague, fiindcă avem timp liber! Să bem pentru fericită căsătorie!

Destupară din nou sticlele de şampanie. De astă dată, voioşia părea să se statornicească de-a binelea. Îngrijorarea dispăruse. Toată lumea se simţea în bună dispoziţie.

Însăşi dona Cruz umplu paharul prinţului de Gonzague.

— Pentru fericirea lor! zise ea ciocnind cu veselie.

— Pentru fericirea lor! repetă cercul râzând, şi dând peste cap paharele.

— Oh! zise Esop al II-lea, n-avem oare printre noi un poet să-mi compună un epitalam?

— Un poet! Un poet! strigară. Se caută un poet!

Domnul Griveau cel vârstnic îşi puse pana după ureche.

— Nu se pot face toate deodată, spuse el cu glas discret şi blând. Când voi termina actul, voi rima câteva cuplete improvizate.

Cocoşatul îi mulţumi cu un gest elegant.

— Poezie din Châtelet, zise Navailles, madrigale de notar. Puteţi nega oare că trăim în epoca de aur?

— Cine gândeşte să nege? răspunse prompt Nocé. Fântânile vor produce lapte de migdale şi vin spumos.

— Din scaieţi se nasc trandafirii! adăugă Choisy.

— Fiindcă notarii fac versuri!

Cocoşatul se umflă în pene şi zise cu o satisfacţie orgolioasă:

— Toate aceste vorbe de duh sunt rostite cu prilejul căsătoriei mele. Dar, retractă el ce facem, domnilor? Rămânem aşa? Ce dracu. Mireasa mea e îmbrăcată cum se cuvine? Şi eu, fir-ar să fie, mă fac de ruşine! Nu sunt pieptănat, am manşetele mototolite.

— Unde e toaleta miresei? adăugă cocoşatul. Parc-am auzit vorbindu-se de un coş cu flori, doamnelor?

Nivelle şi Cidalise se şi aflau în budoarul vecin. Curând se înapoiară cu coşul cu flori. Dona Cruz luă conducerea gătelii miresei.

— Hai, repede! zise ea. Noaptea e pe sfârşite. N-o să mai avem timp pentru bal!

— Ce faci dacă domnişoarele astea, o să-ţi trezească mireasa? zise Navailles.

Esop al II-lea avea o oglindă într-o mână şi un pieptene în cealaltă.

— Frumoasa mea, zise el domnişoarei Desbois în loc să răspundă, aranjează-mi părul la spate!

Apoi, întorcându-se spre Navailles:

— Ea îmi aparţine, reluă el, aşa cum voi îi aparţineţi domnului de Gonzague. Îmi aparţine, aşa cum scumpul domn Oriol aparţine înfumurării sale, aşa cum frumoasa domnişoară Nivelle aparţine avariţiei ei, aşa cum aparţineţi toţi păcatului capital. Înţelegi, frumuşelule? Te rog, frumoasa mea Fleury, refă-mi nodul cravatei.

— Gata! zise în acest moment domnul Griveau cel vârstnic. Se poate semna.

— Aţi scris numele mirilor? întrebă Gonzague.

— Nu le ştiu, răspunse notarul.

— Cum te cheamă, amice? întrebă prinţul.

— Semnaţi întâi domnia-voastră, monseniore! stărui Esop al II-lea pe un ton uşuratic. Semnaţi şi domniile voastre, domnilor, deoarece sper că îmi veţi face această onoare. Numele meu îl voi scrie eu însumi. E un nume ciudat şi care o să vă stârnească râsul.

— De fapt, cum dracu îl cheamă? zise Navailles.

— Semnaţi, semnaţi fără grijă. Monseniore, mi-ar plăcea să am manşetele domniei-voastre ca dar de nuntă.

Gonzague îşi scoase îndată manşetele de dantelă şi i le azvârli din zbor. Apoi se apropie de masă pentru a semna. Domnii se străduiau să găsească un nume potrivit pentru cocoşat.

— Nu căutaţi, zise el încheindu-şi manşetele lui Gonzague. Nu-l veţi găsi niciodată. Domnule de Navailles, aveţi o frumoasă batistă brodată!

Navailles îi dădu batista. Fiecare voi să adauge ceva la toaletă, cocoşatului: un ac de cravată, o pafta, o fundă. El se lăsă împodobit şi se admiră în oglindă. În acest timp, domnii semnau fiecare pe rând. Numele lui Gonzague se afla în frunte.

— Duceţi-vă să vedeţi dacă soţia mea e gata! îi spuse cocoşatul lui Choisy, care-i lega la gât un jabou din renumita danie a de Malines.

— Mireasa! Vine mireasa! se auzi în acest moment.

Aurore apăru în pragul budoarului, într-o rochie albă de mireasă şi purtând în păr simbolicele flori de lămâiţa. Era nespus de frumoasă, dar trăsăturile sale palide păstrau acea stranie nemişcare care o făcea să semene cu o statuie fermecătoare. Era sub puterea vrăjii.

La vederea ei se iscă un lung murmur de admiraţie. Când privirile se întoarseră pentru a-l privi pe cocoşat, el aplaudă cu bucurie şi repetă:

— Ei, drăcia dracului! Am o soţie frumoasă! Acum e rândul nostru să semnăm, minunat-o!

Îi luă mâna din mâinile donei Cruz, care o susţinea. Se aşteptau la vreun gest de silă, dar Aurore îl urmă cu o docilitate desăvârşită. Întorcându-se pentru a se apropia de masa unde domnul Griveau îi adusese pe toţi să semneze, privirea lui Esop al II-lea le făcu semn cu ochiul, atingându-şi coapsa cu un gest rapid. Cocardasse înţelese, căci îi tăie drumul, strigând:

— Fir-ar să fie! îi lipseşte ceva toaletei tale, vai de păcatele noastre!

— Ce anume? Ce anume? se auzi din toate părţile.

— Ce anume? repetă însuşi cocoşatul cu nevinovăţie.

— Nu-ţi fie teamă! replică gasconul. De când se însoară un gentilom fără sabie?

Toată onorata asistenţă strigă într-un singur glas:

— E-adevărat! E-adevărat! Să reparăm greşeala. O sabie pentru cocoşat! Nu-i încă destul de caraghios fără asta!

Navailles măsură din ochi spadele, în timp ce Esop al II-lea făcea mutre şi murmură:

— Nu sunt obişnuit. Îmi va stingheri mişcările.

Printre toate săbiile de paradă se afla una lungă, de luptă; era sabia domnului de Peyrolles, care nu glumea niciodată. Navailles desprinse, de voie, de nevoie, sabia bunului domn de Peyrolles.

— Nu e nevoie, nu e nevoie! repeta Esop al II-lea.

I se încinse sabia, în joacă. Cocardasse şi Passepoil remarcară că, atingând garda, mâna cocoşatului resimţi un fel de tremur involuntar şi bucuros. Numai Cocardasse şi Passepoil

observară asta. După ce i se încinse sabia, cocoşatul nu mai protestă. Era un fapt împlinit. Dar arma care-i atârna la şold îi spori deodată trufia. Începu să umble şi să-şi dea ifose într-un fel atât de caraghios, încât veselia izbucni din toate părţile. Se năpustiră asupra lui să-l îmbrăţişeze. Îl strângeau, îl întorceau ca pe o păpuşă. Avea un succes nebun! Se lăsa pur şi simplu în voia lor. Ajuns în faţa mesei, zise:

— Mai domol! Mai domol! Mă şifonaţi. Nu-mi strângeţi atât de tare nevasta vă rog, şi daţi-mi o clipă de răgaz, domnilor, bunii. Prieteni, pentru ca să putem încheia actul de căsătorie.

Domnul Griveau cel vârstnic şedea mai departe în faţa mesei. Ţinea pana ridicată deasupra actului.

— Numele domniilor voastre, vă rog, zise el: prenumele, rangul, locul naşterii…

Cocoşatul izbi scurt cu piciorul în scaunul notarului regal. Acesta se întoarse să vadă ce se întâmpla.

— Aţi semnat? îl întrebă cocoşatul.

— Fără îndoială, răspunse domnul Griveau cel vârstnic.

— Atunci, duceţi-vă cu Dumnezeu, stimatul meu domn, zise cocoşatul, care-l împinse deoparte.

Se aşeză cu gravitate pe scaun. Şi adunarea râdea în hohote. Tot ce făcea cocoşatul devenise motiv de ilaritate.

— De ce dracu vrea să-şi scrie numele el singur? întrebă totuşi Navailles.

Peyrolles vorbea în şoaptă cu domnul de Gonzague, care ridică din umeri. Peyrolles vedea în tot ce se întâmpla un motiv de îngrijorare. Gonzague îşi bătea joc de el şi îl făcea fricos.

— Veţi vedea! răspunse totuşi cocoşatul la întrebarea lui Navailles.

Adăugă, cu rânjetul său respingător:

— O să vă mire! Veţi vedea, veţi vedea! Până atunci, mai beţi un pahar.

Îi urmară sfatul. Paharele se umplură. Cocoşatul începu să umple locurile albe cu o scriere mare şi fermă.

— S-o ia dracu de sabie! zise el încercând să o aşeze într-o poziţie mai puţin stingheritoare.

Un nou hohot de râs. Cocoşatul se încurcă din ce în ce mai rău în harnaşamentul de război. Marea sabie părea pentru el un instrument de tortură.

— Va scrie! spuseră unii.

— Nu va scrie! ripostară ceilalţi.

În culmea nerăbdării, cocoşatul smulse sabia din teacă şi o aşeză pe masă la îndemână. Se râse din nou. Cocardasse îl strânse de braţ pe Passepoil.

— Doamne sfinte! Iată arcuşul gata pregătit! bombăni el.

— Atenţie la viori! murmură fratele Passepoil. Limba pendulei se pregătea să arate ora patru.

— Semnaţi, domnişoară, zise cocoşatul, care întinse până Aurorei.

Ea şovăi o clipă. El o privi:

— Semnaţi cu numele domniei-voastre adevărat, murmură el, fiindcă îl ştiţi!

Aurore se aplecă asupra pergamentului şi semnă. O văzură pe dona Cruz aplecată peste umărul ei, cum făcu un gest nestăpânit de surpriză.

— S-a făcut? S-a făcut? întrebară curioşii.

Potolindu-i cu un gest, cocoşatul luă la rândul său până şi semnă.

— S-a făcut! zise el. Veniţi să vedeţi: o să vă mire!

Fiecare se precipită. Cocoşatul aruncase pana, pentru a lua pe nesimţite sabia.

— Atenţie! şopti Cocardasse-junior.

— Sunt atent, răspunse cu hotărâre fratele Passepoil.

Gonzague şi Peyrolles sosiră primii. Văzând începutul actului, se dădură înapoi trei paşi.

— Ce se întâmplă? Numele? Numele? strigau cei ce se aflau mai în spate.

Cocoşatul promisese să-i uluiască pe toţi. Se ţinuse de cuvânt. În această clipă văzură cum picioarele sale deformate se îndreptau deodată, bustul i se înălţa şi sabia şedea ferm în mână.

— Nu-ţi fie teamă! murmură Cocardasse. Micul nostru ştrengar făcea feste şi mai grozave în Curtea Fântânilor, când era copil!

Îndreptându-se cât era de înalt, cocoşatul îşi aruncase părul pe spate. Pe acest trup drept, robust şi elegant, strălucea un cap nobil şi frumos.

— Veniţi să citiţi numele! zise el purtându-şi privirea scânteietoare asupra mulţimii uluite.

În acelaşi timp, vârful sabiei sale înţepa semnătura. Toate privirile îi urmară mişcarea. Un singur nume strigat în gura mare umplu sala:

— Lagardère! Lagardère!

— Lagardère, repetă el, Lagardère, care nu lipseşte niciodată de la întâlnirea pe care o dă!

În această primă clipă de stupoare, ar fi putut străpunge rândurile duşmanilor în dezordine. Dar nu se clinti. O ţinea cu o mână pe Aurore, lipită la pieptul său, iar cu cealaltă, sabia ridicată deasupra capului. În spatele lui stăteau Cocardasse şi Passepoil, care-şi scoseseră şi ei săbiile din teacă. Gonzague îşi scoase sabia la rândul său. Toţi complicii îl imitară. În total erau cel puţin zece contra unu. Dona Cruz voi să se arunce între cele două tabere. Peyrolles o cuprinse de talie şi o ridică.

— Acest om nu trebuie să iasă de aici, domnilor! rosti prinţul, cu buzele livide şi dinţii strânşi. Înainte!

Navailles, Nocé, Choisy, Gironne şi ceilalţi gentilomi porniră impetuos la atac. Lagardère nici măcar nu pusese masă între el şi duşmanii săi. Fără să-i dea drumul mâinii Aurorei, îi făcu scut din trupul lui şi se puse în gardă. Cocardasse şi Passepoil îl sprijineau în dreapta şi în stânga.

— Dă-i drumul, iubiţelule! zise gasconul. Ţinem post de mai bine de şase luni. Dă-i drumul! Nu te lăsa!

— Iată-mă! strigă Lagardère, dând prima lovitură de sabie.

După câteva secunde, oamenii lui Gonzague se dădură înapoi, iar Gironne şi Albret zăceau pe jos, într-o baltă de sânge.

Lagardère şi cei doi bravi, fără nici o zgârietură, stăteau nemişcaţi, ca trei statui, şi aşteptau al doilea şoc.

— Domnule de Gonzague, zise Lagardère, aţi vrut să faceţi o parodie de căsătorie. Căsătoria este în cea mai perfectă regulă şi actul poartă propria domniei-voastre semnătură.

— Înainte! înainte! strigă prinţul, care făcea spume la gură de furie.

De astă dată, porni în fruntea oamenilor săi. Pendula scoase cinci bătăi. De afară se auzi larmă mare şi lovituri puternice izbi uşa exterioară, în timp ce un glas striga:

— În numele regelui!

Salonul, în care orgia îşi lăsase pretutindeni urmele, avea un aspect jalnic. Masă mai era încă acoperită cu feluri de mâncare şi sticle pe jumătate goale. Din paharele răsturnate, ici

şi colo se prelingeau stropi mari de vin printre petele de sânge ale luptei. În fund, spre cabinetul unde înainte se afla coşul cu flori al miresei, şi care acum slujea drept adăpost domnului Griveau cel vârstnic, mai mult mort decât viu, grupul alcătuit din Lagardère, Aurore şi cei doi maeştri de scrimă stătea nemişcat şi tăcut. În mijlocul salonului, Gonzague şi oamenii săi, opriţi în elanul lor de strigătul: *"În numele regelui"*, priveau cu spaimă uşa de la intrare. Femeile, înnebunite de frică, se ascundeau în toate colţurile.

Între cele două grupe, zăceau două cadavre într-o baltă de sânge de un roşu întunecat.

Oamenii care băteau în uşa domnului prinţ de Gonzague la această oră târzie, din noapte nu se aşteptau, fără îndoială, să li se deschidă imediat.

Erau ostaşii din gărzile franceze şi ofiţerii de poliţie de la Châtelet, pe care i-am văzut pe rând în curtea palatului Lamoignon şi în cimitirul Saint-Magloire. Măsurile lor erau luate dinainte. După trei somaţii făcute una după alta, poarta fu ridicată şi scoasă din ţâţâni. În salon se putea auzi zgomotul făcut de paşii soldaţilor. Lui Gonzague i se făcu frig până în măduva oaselor. Era oare justiţia care venea să-l ia?

— Domnilor, zise el punând sabia în teacă, în faţa oamenilor regelui nu se opune rezistenţă.

Dar adăugă încetişor:

— Mai vedem noi.

Baudon de Boisguiller, căpitan în trupele de gardă, apăru în prag şi repetă:

— Domnilor, în numele regelui!

Apoi salutându-l cu răceală pe prinţul de Gonzague, se dădu, la o parte pentru a-şi lăsa soldaţii să intre. Ofiţerii de poliţie intrară şi ei în salon.

— Domnule, ce înseamnă asta? întrebă Gonzague.

Boisguiller privi cele două cadavre zăcând pe parchet, apoi grupul alcătuit din Lagardère şi cei doi bravi, care ţineau toţi trei sabia în mână.

— Pentru numele lui Dumnezeu! murmură el. Bine se zicea că era un ostaş straşnic! Prinţe, adăugă el întorcându-se spre Gonzague, în noaptea asta sunt la ordinele prinţesei, soţia domniei-voastre…

— Şi prinţesa, soţia mea, v-a?… începu furios Gonzague.

Nu-şi termină fraza. Văduva lui Nevers apărea la rândul ei în prag. Era îmbrăcată în doliu. La vederea acestor femei, a picturilor caracteristice care acopereau lambriurile, la vederea resturilor amestecate de desfrâu şi de luptă, prinţesa îşi lăsă voalul pe obraz.

— Nu vin pentru domnia-voastră, domnule, zise ea adresându-se soţului ei.

Apoi, înaintând spre Lagardère:

— Cele douăzeci şi patru de ore s-au scurs, domnule de Lagardère, reluă ea. Judecătorii domniei-voastre s-au adunat. Predaţi sabia.

— Şi femeia asta e mama mea! bâigui Aurore, care-şi acoperi obrazul cu amândouă mâinile.

— Domnilor, continuă prinţesa, care se întoarse către trupele de gardă, faceţi-vă datoria.

Lagardère îşi aruncă sabia la picioarele lui Baudon de Boisguiller. Gonzague şi ai săi nu făceau nici o mişcare, nu scoteau nici o vorbă. Când Baudon de Boisguiller îi arătă uşa lui Lagardère, acesta înainta către prinţesa de Gonzague, ţinând-o mai departe de mâna pe Aurore.

— Doamnă, zise el, eram pe cale să-mi dau viaţa pentru a o apăra pe fiica domniei-voastre.

— Fiica mea! repetă prinţesa, a cărei voce tremură.

— Minte! zise Gonzague.

Lagardère nu răspunse la această injurie.

— Am cerut douăzeci şi patru de ore să v-o înapoiez pe domnişoara de Nevers, rosti el rar, în timp ce capul lui mândru îi domina pe curtezani şi soldaţi. Ceasul al douăzeci şi patrulea a sunat, iat-o pe domnişoara de Nevers!

Mâinile reci ale mamei şi ale fiicei se atinseră. Prinţesa deschise braţele. Aurore căzu la pieptul ei plângând. O lacrimă se prelinse din ochii lui Lagardère.

— Apăraţi-o, doamnă, zise el străduindu-se să-şi învingă neliniştea. Iubiţi-o! Nu vă mai are decât pe domnia-voastră!

Aurore se smulse din braţele mamei sale şi alergă spre el. Henri o respinse cu blândeţe.

— Adio, Aurore, reluă el. Logodna noastră se isprăveşte aici. Păstrează actul care te face soţia mea în faţa oamenilor, aşa cum eşti de ieri înaintea Domnului. Doamna prinţesă va ierta această mezalianţă contractată cu un mort.

Sărută pentru ultima oară mâna tinerei fete, o salută până la pământ pe prinţesă şi ajunse la uşă spunând:

— Duceţi-mă în faţa judecătorilor mei!

Capitolul I - Camera de dormit a regentului

Era ora opt dimineaţa. Marchizul de Cosse, ducele de Brissac, poetul La Fabre şi trei doamne, printre care bătrânului Le Bréant, portar la Cour-Aux-Ris, i se păru că o recunoaşte pe ducesa de Berri, ieşiseră din Palais-Royal prin uşa secretă, despre care am mai vorbit. Regentul era singur numai cu abatele Dubois în camera de dormit şi făcea pregătirile de culcare în prezenţa viitorului cardinal.

La Palais-Royal avusese, loc un supeu, la fel ca şi la domnul prinţ de Gonzague: aşa era moda. Dar supeul de la Palais-Royal se terminase mai vesel.

În zilele noastre, unii scriitori merituoşi şi foarte serioşi încearcă să reabiliteze memoria acestui bun abate Dubois sub diferite pretexte. Mai întâi, spun ei, pentru că papă l-a făcut cardinal. Dar papa nu făcea totdeauna cardinali pe cine voia. În al doilea rând, fiindcă elocventul şi virtuosul Massillon i-a fost prieten. Acest argument ar fi mai convingător dacă s-ar putea dovedi că oamenii virtuoşi nu pot avea o slăbiciune pentru ticăloşi. Dar, de câtăva vreme, istoria se amuză să dovedească contrariul. De altfel, dacă abatele Dubois era cu adevărat un mic sfânt, Dumnezeu îi datorează un loc cu totul deosebit în paradisul său, fiindcă niciodată un om n-a fost martirizat printr-un asemenea număr de calomnii.

După băutură, prinţul era întotdeauna somnolent. În această dimineaţă dormea de-a-n picioarele, pe când valetul îl dezbrăca, iar Dubois, pe jumătate beat (cel puţin în aparenţă, fiindcă nu poţi băga mâna în foc pentru nimeni), îi lăuda înaltul grad de perfecţiune al moravurilor engleze. Prinţul îi iubea mult

pe englezi, dar ascultă cu o ureche şi îşi zorea valetul să-şi termine cât mai repede treaba.

— Du-te de te culcă, prietene Dubois, îi zise viitorului prelat, şi nu mă mai bate la cap.

— Mă duc îndată să mă culc, replică abatele, dar cunoaşteţi oare diferenţa dintre fluviul Mississippi al dumneavoastră şi Gange? Dintre escadrilele voastre şi flotele lor? Dintre cabanele din Luisiana şi palatul din Bengalul lor? Ştiţi oare că Indiile voastre sunt o minciună şi că englezii stăpânesc adevărata ţară a celor o mie şi una de nopţi, patria bogăţiilor nesecate, pământul parfumurilor, marea pardosită cu perle, munţii care ascund diamante!

— Du-te de te culcă, Dubois, venerabilul meu preceptor. Eşti beat.

— Desigur n-aţi mâncat şi n-aţi băut nimic, alteţă? continuă abatele râzând. Nu vă mai spun decât un cuvânt: studiaţi din toate punctele de vedere Anglia; strângeţi legăturile cu această ţară.

— Slavă Domnului! strigă prinţul. Ai făcut tot ce trebuia, şi încă ceva pe deasupra, pentru a-ţi câştiga subvenţia pentru care lordul Stair îţi plăteşte conştiincios dobânzile. Du-te la culcare, abate.

Dubois îşi luă pălăria bombănind şi se îndreptă spre uşă. În clipa când se pregătea să plece, uşa se deschise şi un valet îl anunţă pe domnul de Machault.

— Îl voi primi la ora prânzului pe locotenentul general al poliţiei, spuse prost dispus regentul. Aceşti oameni se joacă cu sănătatea mea. Mă vor ucide.

— Domnul de Machault are de făcut comunicări importante, stărui valetul.

— Le ştiu, întrerupse regentul. Vrea să-mi spună că Cellamare complotează, că regele Filip al Spaniei e mâhnit, că Alberoni ar vrea să fie papă, că doamna du Maine ar dori să fie regentă… Îl primesc la prânz, sau mai degrabă la ora unu! Mă simt indispus!

Valetul ieşi. Dubois reveni până în mijlocul încăperii.

— Atâta vreme cât veţi avea sprijinul Angliei, zise el, vă veţi putea bate joc de toate intrigile mărunte.

— Ei drăcia dracului! Binevoieşte să ieşi de aici, ticălosule! strigă regentul.

Dubois nu păru deloc ofensat. Se îndreptă spre uşă, dar uşa se deschise din nou.

— Domnul secretar de stat Le Blanc, anunţă valetul.

— La dracu! zise alteţa-sa regală, care-şi punea piciorul gol pe taburet pentru a se urca în pat.

Valetul închise uşa pe jumătate, dar adăugă, virându-şi gura prin crăpătură:

— Domnul secretar de stat are de făcut comunicări importante.

— Cu toţii au de făcut comunicări importante, zise regentul Franţei punându-şi capul îmbrobodit cu scufiţă pe perna împodobită cu dantele de Malines. Îi amuză să pară speriaţi de Alberoni sau de familia du Maine. Cred că se fac utili când de fapt sunt plicticoşi, asta-i tot! Îl voi primi la ora unu pe domnul Le Blanc, împreună cu domnul de Machault, sau mai bine la ora două. Simt că până atunci voi dormi bine.

Valetul ieşi. Philippe d'Orléans închise ochii.

— Mai e aici abatele? se adresă el valetului.

— Plec, plec, se grăbi să răspundă Dubois.

— Nu, vino-ncoa, abate. Mă vei adormi. Nu-i oare ciudat că n-am măcar un minut de odihnă după atâtea oboseli? Nici un minut! Apar în clipa când mă bag în pat. Mă spetesc muncind, îţi dai seama, abate. Dar asta nu-i nelinişteşte…

— Alteţa-sa regală doreşte să-i citesc ceva? întrebă Dubois.

— Dacă mă gândesc bine, nu. Hai, pleacă. Te însărcinez să mă scuzi politicos faţă de aceşti domni. Mi-am petrecut noaptea muncind. M-a prins migrenă ca întotdeauna când scriu la lumina lămpii.

Oftă adânc şi termină:

— Toate astea mă ucid cu certitudine, şi regele iar o să-mi ceară să fiu prezent la ceremonia sculării de dimineaţă, şi domnul Fleury îşi va ţuguia buzele de contesă bătrână. Dar, oricâtă bunăvoinţă ai avea, nu poţi face totul. Fir-ar să fie! Să guvernezi Franţa nu e o meserie de leneş.

Capul i se afundă în pernă moale. I se auzi respiraţia egală şi zgomotoasă. Dormea.

Abatele Dubois schimbă o privire cu valetul. Începură să râdă amândoi. Când regentul era bine dispus, îi spunea abatelui secătură. Această Eminenţă în devenire avea mult din slugărnicia unui lacheu.

Dubois ieşi. Domnul de Machault şi ministrul Le Blanc se aflau încă în anticameră.

— Alteţa-sa regală vă primeşte către, ora trei, zise abatele, dar, dacă mă credeţi, veţi aştepta până la patru. Supeul s-a terminat foarte târziu şi regentul e cam obosit.

Intrarea lui Dubois întrerupse convorbirea domnului de Machault cu secretarul de stat.

— Puşlamaua asta neruşinată nu ştie măcar să mascheze slăbiciunile stăpânului său! zise locotenentul general al poliţiei după ce abatele plecă.

— Aşa-i plac alteţei-sale regale să fie puşlamalele, răspunse Le Blanc. Dar ştiţi care-i adevărul în privinţa celor întâmplate în Pavilionul prinţului de Gonzague?

— Ştiu ce mi-au raportat ofiţerii de poliţie. Doi oameni morţi, cadetul de Gironne şi bancherul Albret, şi trei arestaţi, fostul ofiţer de cavalerie uşoară Lagardère şi doi tâlhari al căror nume n-are importanţă. Doamna prinţesă a pătruns cu forţa şi în numele regelui în anticamera soţului ei, unde două tinere… Dar asta-i o enigmă demnă să fie dezlegată de un sfinx…

— Una dintre tinere este cu siguranţă moştenitoarea lui Nevers, zise secretarul de stat.

— Nu se ştie. Una este prezentată de prinţul de Gonzague, cealaltă de Lagardère.

— Regentul este informat despre aceste evenimente? întrebă Le Blanc.

— L-aţi auzit pe abate. Regentul a petrecut până la opt dimineaţa.

— Când povestea va ajunge la urechile lui, domnului prinţ de Gonzague nu-i rămâne decât să se ţină bine.

Locotenentul general al poliţiei ridică din umeri şi repetă:

— Nu se ştie! Din două una! Sau domnul de Gonzague se bucură de aceeaşi încredere, sau a pierdut-o.

— Totuşi, întrerupse Le Blanc, alteţa-sa regală s-a arătat fără milă în afacerea contelui de Horn.

— Era vorba de creditul Băncii. Strada Quincampoix avea nevoie de un exemplu.

— Şi, în acest caz, sunt în joc tot interese importante. Văduva lui Nevers…

— Fără îndoială. Dar Gonzague este prietenul regentului de douăzeci şi cinci de ani.

— Înalta Curte a trebuit să fie convocată pentru noaptea asta.

— Pentru domnul de Lagardère şi la stăruinţele prinţesei de Gonzague.

— Credeţi că alteţa-sa regală este hotărâtă să-l acopere pe prinţ?…

— În ce mă priveşte, întrerupse peremptoriu domnul de Machault, sunt hotărât să nu gândesc nimic atâta timp cât nu voi şti dacă Gonzague a pierdut ceva din încrederea de care se bucură. Totul depinde de asta.

Uşa anticamerei se deschise în clipa când spuse ultimele cuvinte. Apăru prinţul de Gonzague singur şi fără suită. Cei trei domni schimbară între ei mari plecăciuni.

— Alteţa-sa regală nu s-a sculat? întrebă Gonzague.

— Noi n-am fost primiţi, răspunseră împreună Le Blanc şi de Machault.

— Atunci, se grăbi să spună Gonzague, sunt sigur că uşa este închisă pentru toată lumea.

— Bréon! strigă locotenentul poliţiei.

Un valet sosi. Şeful poliţiei reluă:

— Du-te şi anunţă alteţei-sale regale pe domnul prinţ de Gonzague.

Gonzague îl privi cu neîncredere pe domnul de Machault. Gestul nu scăpă celor doi înalţi funcţionari.

— Există oare ordine speciale pentru mine? întrebă prinţul.

În această întrebare se putea observa o îngrijorare evidentă. Locotenentul general al poliţiei şi secretarul de stat se înclinară surâzând.

— E foarte simplu, răspunse domnul de Machault, ca alteţa-sa regală, care ţine uşa închisă pentru miniştrii săi, să caute destindere şi plăcere în tovărăşia celui mai bun prieten al său.

Bréon se înapoie şi spuse cu glas tare din prag:

— Alteţa-sa regală consimte să-l primească pe domnul prinţ de Gonzague.

O surpriză asemănătoare, dar ale cărei motive erau diferite, se văzu pe feţele celor trei gentilomi. Gonzague era emoţionat. Îi salută pe cei doi înalţi magistraţi şi îl urmă pe Bréon.

— Alteţa-sa va rămâne mereu acelaşi om! bombăni Le Blanc cu ciudă. Plăcerea înaintea treburilor de stat.

— Din acelaşi fapt se pot trage concluzii diferite, replică domnul de Machault cu un zâmbet zeflemitor pe buze.

— Cel puţin veţi putea nega că prestigiul acestui de Gonzague…

— Ameninţat de ruină! întrerupse locotenentul general al poliţiei.

Secretarul de stat ridică asupra lui o privire mirată.

— Doar dacă nu este la apogeu, continuă domnul de Machault.

— Explicaţi-vă, prietene. Sunteţi prea subtil…

— Ieri, spuse simplu domnul de Machault, regentul şi Gonzague erau buni prieteni, şi Gonzague a făcut anticameră împreună cu noi mai mult de o oră.

— Şi ce concluzie trageţi?

— Să mă ferească Dumnezeu să trag vreo concluzie! Numai că, de când ducele d'Orléans a devenit regent, înalta Curte nu s-a ocupat decât de cifre. A dat drumul paloşului, ca să ia în mână tăbliţa şi condeiul. Dar iată că i se azvârle drept pradă acest domn de Lagardère. E un prim pas. Să ne vedem cu bine, stimate prieten. Mă înapoiez în jurul orei trei.

Pe culoarul care despărţea anticamera de apartamentul regentului Gonzague nu avu vreme să chibzuiască decât o secundă. O folosi din plin. Întâlnirea cu Machault şi Le Blanc îi modifică total planul de conduită. Domnii aceştia nu spuseseră nimic şi totuşi, părăsindu-i, Gonzague ştia că un nor îi ameninţă steaua.

Poate se temuse de ceva mai rău. Regentul îi întinse mâna. Gonzague, în loc să o ducă la buze, cum făceau unii curteni, o strânse în ale sale şi se aşeză la căpătâiul patului fără să fi obţinut permisiunea. Regentul îşi ţinea în continuare capul pe pernă şi ochii pe jumătate închişi, dar Gonzague vedea bine că era observat cu atenţie.

— Ei bine, Philippe, spuse alteţa-sa regală cu un ton de afectuoasă bonomie, iată cum se descoperă totul.

Gonzague avu o strângere de inimă, dar nu lăsă să se vadă.

— Erai nefericit şi noi nu ştiam nimic! continuă regentul. Este cel puţin o lipsă de încredere.

— E o lipsă de curaj, monseniore, spuse încet Gonzague.

— Te înţeleg. Nu-i plăcut să dai în vileag rănile familiei. Şi se poate spune că prinţesa este adânc rănită.

— Monseniorul trebuie să ştie cât de mare este forţa calomniei, îl întrerupse Gonzague.

Regentul se ridică în cot şi îl privi în faţă pe cel mai vechi dintre prietenii săi. Un nor trecu peste fruntea sa brăzdată de riduri timpurii.

— Am fost calomniat, replică el, în onoarea, în cinstea, în dragostea mea de familie, în tot ce-i este mai scump unui om. Dar nu înţeleg de ce îmi reaminteşti tu, Philippe, un lucru pe care prietenii mei încearcă să mă facă să-l uit.

— Monseniore, răspunse Gonzague plecându-şi capul în piept, vă rog să mă iertaţi. Suferinţa este egoistă. Mă gândeam la mine şi nu la domnia-voastră.

— Te iert, Philippe, te iert cu condiţia să-mi povesteşti dorinţele tale.

Gonzague clătină din cap şi vorbi atât de încet, încât regentul abia putu să audă:

— Suntem deprinşi, domnia-voastră şi cu mine, monseniore, să înecăm în ridicol lucrurile care ţin de inimă. N-am dreptul să mă plâng de asta, căci sunt complice. Dar există simţăminte…

— Bine, bine, Philippe! întrerupse regentul. Eşti amorezat de soţia ta, care este o fiinţă frumoasă şi nobilă. E-adevărat că uneori râdem de aşa ceva când suntem beţi, dar râdem şi de Dumnezeu…

— Am greşit, monseniore, întrerupse la rândul său Gonzague schimbându-şi glasul. Dumnezeu se răzbună.

— De ce vorbeşti aşa? Ai ceva să-mi spui?

— Multe lucruri, monseniore. Două crime au fost comise în pavilionul meu azi-noapte.

— Cavalerul de Lagardère, pun rămăşag! exclamă Philippe d'Orléans care, dintr-o mişcare, se aşeză în capul oaselor. Dacă ai făcut asta, pe cuvântul meu, ai greşit, Philippe! Ai confirmat unele bănuieli…

Nu-i mai era somn. Sprâncenele i se încruntară în timp ce-l privea pe Gonzague. Acesta se ridicase cât era de înalt. Capul său frumos avea o admirabilă expresie de mândrie.

— Bănuieli! repetă el ca şi cum nu şi-ar fi putut stăpâni primul gest de orgoliu.

Apoi adăugă pe un ton neliniştit:

— Deci, monseniorul a avut bănuieli în ce mă priveşte?

— Ei bine, da, replică regentul după o scurtă tăcere, am avut bănuieli. Prezenţa ta le îndepărtează, pentru că ai privirea unui om loial. Încearcă să le risipeşti prin ce-mi vei spune. Te ascult.

— Monseniorul doreşte să-mi facă favoarea de a-mi spune care sânt bănuielile pe care le-a avut?

— Sunt unele vechi, sunt altele noi.

— Mai întâi cele vechi, dacă monseniorul binevoieşte să consimtă.

— Văduva lui Nevers era bogată, tu erai sărac. Nevers era fratele nostru…

— Şi n-ar fi trebuit să mă căsătoresc cu văduva lui Nevers?

Regentul îşi sprijini capul în cot şi nu răspunse.

— Monseniore, reluă Gonzague coborând privirea, v-am spus, prea mult ne-am bătut joc, şi lucrurile acestea care ţin de inimă sună nepotrivit între noi.

— Ce vrei să spui? Explică-te.

— Vreau să spun că, dacă există în viaţa mea o faptă care să mă onoreze, este asta. Prea iubitul nostru Nevers a murit în braţele mele, o ştiţi, v-am spus-o. Mai ştiţi că mă aflam la castelul Caylus ca să înfrâng încăpăţânarea oarbă a bătrânului marchiz, înverşunat împotriva lui Philippe al nostru, care-i luase fiica. Înalta Curte, despre care vă voi vorbi îndată, m-a şi audiat ca martor azi-dimineaţă.

— Ah! întrerupse regentul. Spune-mi ce hotărâre a dat Înalta Curte! Lagardère n-a fost deci ucis în casa ta?

— Dacă monseniorul m-ar fi lăsat să continui…

— Continuă, continuă. Te previn, caut adevărul, nimic altceva decât adevărul.

Gonzague se înclină cu răceală şi replică:

— Vreau să ştiţi că mă adresez alteţei-voastre regale nu ca prietenului, ci ca judecătorului meu. Lagardère n-a fost ucis în casa mea azi-noapte. Azi-noapte, în casa mea, Lagardère i-a ucis pe bancherul Albret şi pe cadetul de Gironne.

— Ah! zise pentru a doua oară regentul. Şi cum de se află acest Lagardère la tine?

— Cred că doamna prinţesă ar putea să vă lămurească, răspunse Gonzague.

— Ia seama! E o sfântă!

— Îşi detestă soţul, monseniore! rosti Gonzague cu hotărâre. N-am încredere în sfintele pe care alteţa-voastră regală le canonizează.

Marcă un punct în favoarea lui, fiindcă regentul, în loc să se supere, zâmbi.

— Haide, haide, bietul meu Philippe, zise regentul, poate am fost prea dur cu tine dar, înţelegi, a ieşit scandal. Tu eşti un mare senior. Scandalurile care cad de sus provoacă vâlva, atâta vâlvă încât zdruncină tronul. Simt asta, fiindcă stau foarte aproape de el. Să reluăm discuţia. Pretinzi că mariajul tău cu Aurore de Caylus a fost o acţiune bună. Dovedeşte-o!

— Este oare o faptă bună să împlineşti ultima dorinţă a unui muribund? replică Gonzague cu o căldură admirabil simulată.

Regentul rămase cu gura căscată şi îl privi. Amândoi rămaseră tăcuţi multă vreme.

— Nu vei îndrăzni să minţi asupra acestui subiect, murmură în cele din urmă Philippe d'Orléans, nu vei îndrăzni să mă minţi. Te cred.

— Monseniore, răspunse prompt Gonzague, mă trataţi în aşa fel încât cred că această întrevedere va fi ultima dintre noi. Oamenii din neamul meu nu sunt deloc obişnuiţi să audă, chiar din partea prinţilor de sânge, a li se vorbi aşa cum faceţi domnia-voastră. Să mă spăl de acuzaţiile ce mi se aduc, şi voi zice adio pentru totdeauna prietenului meu din tinereţe, care m-a respins când eram nefericit. Mă credeţi, e bine, asta mi-e de-ajuns.

— Philippe, murmură regentul, al cărui glas trăda o emoţie adâncă, justifică-te şi, pe cuvânt, vei vedea dacă te iubesc!

— Înseamnă că sunt acuzat? zise Gonzague.

Fiindcă ducele d'Orléans tăcea, prinţul reluă, cu acea demnitate calmă pe care ştia atât de bine să o simuleze la nevoie.

— Monseniorul să mă întrebe şi eu îi voi răspunde.

Regentul se reculese o clipă, apoi zise:

— Ai asistat la drama sângeroasă care a avut loc în şanţurile de la Caylus?

— Da, monseniore l-am apărat cu preţul vieţii mele de prietenul vostru şi al meu. răspunse Gonzague. Era de datoria mea.

— Da, era de datoria ta. Şi ai fost de faţă când şi-a dat sufletul?

— Da, şi i-am auzit ultimele cuvinte, monseniore.

— Doresc să ştiu ce ţi-a cerut.

— Nu aveam intenţia să ascund alteţei-voastre regale ultima sa dorinţă. Nefericitul nostru prieten mi-a spus, repet întocmai cuvintele sale:

"Fii bărbatul soţiei mele, pentru a fi tatăl fiicei mele."

— Glasul lui Gonzague nu tremură când proferă această minciună nelegiuită. Regentul era cufundat în gândurile sale. Pe chipul lui inteligent şi preocupat rămăsese oboseala, dar urmele beţiei dispăruseră.

— Bine ai făcut că ai împlinit dorinţa muribundului, spuse el. Era datoria ta. Dar de ce ai ascuns această împrejurare timp de douăzeci de ani?

— Îmi iubesc soţia, răspunse prinţul fără să şovăie. Am mai spus-o monseniorului.

— Şi în ce fel dragostea putea să-ţi închidă gura?

Gonzague plecă ochii şi reuşi să roşească.

— Ar fi trebuit să-l acuz pe tatăl soţiei mele, murmură el.

— Ah! exclamă regentul. Asasinul a fost domnul marchiz de Caylus.

Plecându-şi capul, Gonzague scoase un oftat adânc. Philippe d'Orléans fixă asupra lui o privire arzătoare şi perspicace.

— Dacă asasinul a fost domnul marchiz de Caylus, ce îi reproşezi lui Lagardère?

— Ceea ce se reproşează la noi, în Italia, unui asasin plătit, care şi-a vândut stiletul pentru a săvârşi o crimă.

— Domnul de Caylus cumpărase sabia acestui Lagardère?

— Da, monseniore. Dar acest rol subaltern n-a durat decât o zi. Lagardère l-a schimbat pe celălalt rol activ pe care-l joacă cu de la sine putere şi cu încăpăţânare de optsprezece ani. Lagardère a răpit în interesul său pe fiica Aurorei, dimpreună cu documentele, dovezi ale obârşiei ei.

— Prin urmare, ceea ce ai pretins ieri în faţa tribunalului de familie? întrerupse regentul.

— Monseniore, replică Gonzague arborând cu bună ştiinţă un zâmbet plin de amărăciune, mulţumesc lui Dumnezeu, care a îngăduit acest interogatoriu. Mă consideram deasupra unor

asemenea întrebări, şi asta a fost nenorocirea mea. Nu poţi doborî decât duşmanul care se arată. Nu poţi spulbera decât acuzaţia care iese la iveală. Duşmanul se arată, acuzaţia iese la iveală: cu atât mai bine! M-aţi mai silit o dată să aprind făclia adevărului în tenebrele Pe care devotamentul meu conjugal îmi interzicea să le luminez. Acum, mă veţi sili să vă dezvălui partea frumoasă a vieţii mele, Partea nobilă, creştinească, de devotament modest. Am plătit răul cu binele, monseniore, cu răbdare, timp de aproape douăzeci de ani. Am trudit zi şi noapte la o muncă nerostită pentru care mi-am riscat adesea viaţa. Mi-am risipit averea imensă. Mi-am înfrânt glasul ispititor al ambiţiei. Am dat tot ce-mi mai rămăsese din tinereţea şi Puterea mea, am dat o parte din sângele meu…

Regentul făcu un gest de nerăbdare. Gonzague reluă:

— Socotiţi că mă laud, nu-i aşa? Ascultaţi aşadar, monseniore, povestea mea, domnia-voastră care aţi fost prietenul meu, fratele meu, aşa cum aţi fost prietenul şi fratele lui Nevers. Ascultaţi-mă cu atenţie şi nepărtinire. Vă aleg ca arbitru, nu între doamna prinţesă şi mine, să mă ferească Dumnezeu!

Nu vreau să câştig procesul împotriva ei şi nici între mine şi acel aventurier Lagardère: mă consider prea sus-pus pentru a mă aşeza împreună cu el în aceeaşi balanţă, dar între noi doi, monseniore, între cei doi supravieţuitori dintre cei trei Philippe, între domnia-voastră, duce d'Orléans, regent al Franţei, având în mână puterea, aproape regală pentru a răzbuna tatăl, pentru a ocroti copilul, şi eu, Philippe de Gonzague, simplu gentilom, neavând pentru această dublă şi sfânta misiune decât inima şi spada mea! Vă iau ca arbitru, şi când voi termina povestirea, vă voi întreba, Philippe d'Orléans, dacă pe domnia-voastră sau pe Philippe de Gonzague îl aplaudă şi îi zâmbeşte Philippe de Nevers, aşezat la picioarele lui Dumnezeu, în înaltul cerului!

Atacul era îndrăzneţ şi lovitura bine dată: nimeri la ţintă. Regentul Franţei îşi plecă ochii sub privirea severă a lui Gonzague. Acesta, deprins cu luptele oratorice, îşi pregătise dinainte efectul. Povestirea pe care urma s-o facă nu era deloc o improvizaţie.

— Îndrăzneşti să spui, murmură regentul, că nu mi-am îndeplinit obligaţiile datorate prieteniei?

— Nu, monseniore, protestă Gonzague. Silit cum sunt să mă apăr, voi pune doar purtarea mea în comparaţie cu a domniei-voastre. Suntem singuri, alteţa-voastră regală nu va avea de ce să roşească.

Philippe d'Orléans îşi reveni din tulburare.

— Ne cunoaştem de multă vreme, prinţe, zise el. Mergi prea departe, ia seama!

— Vă veţi răzbuna pentru dragostea pe care am dovedit-o faţă de fratele nostru după moarte? întrebă Gonzague, care-l privi pe regent în ochi.

— Dacă ţi s-a făcut o nedreptate, replică regentul, ţi se va face dreptate. Vorbeşte.

Gonzague sperase că va provoca mai multă mânie. Calmul ducelui d'Orléans îl făcu să-şi piardă din elanul oratoric pe care se bizuise atât de mult.

— Prietenului meu, reluă el totuşi, lui Philippe d'Orléans, care ieri mă iubea şi eu îl îndrăgeam, i-aş fi spus povestea mea în alţi termeni. Dar în punctul unde am ajuns, alteţa-voastră şi cu mine, este necesar să fac un rezumat succint şi clar. Primul lucru pe care trebuie să vi-l spun este că Lagardère nu e numai un spadasin de cea mai primejdioasă speţă, un soi de erou printre semenii săi, dar pe deasupra şi un om inteligent şi viclean, capabil să urmărească un gând ambiţios ani de-a rândul, fără să dea înapoi în faţa nici unui fel de efort pentru a-şi atinge ţinta. Nu pot crede că a avut încă de la început ideea de a se căsători cu moştenitoarea lui Nevers. Pentru asta, când a trecut graniţa ar fi trebuit să aştepte cincisprezece sau şaisprezece ani. E prea mult. Primul său plan a fost, fără

îndoială, să i se plătească o răscumpărare enormă. Ştia că Nevers şi Caylus erau bogaţi. Eu, care l-am urmărit fără răgaz începând din noaptea crimei, cunosc fiecare dintre acţiunile sale. Şi-a bizuit pur şi simplu speranţa de a se îmbogăţi pe faptul că avea în mână copilul. Strădaniile mele l-au determinat să-şi schimbe planurile. A fost nevoit să înţeleagă destul de repede, din felul cum îl urmăream, că orice tranzacţie necinstită era cu neputinţă. Am trecut graniţa puţin timp după el şi l-am ajuns din urmă în împrejurimile orăşelului Venasque, în Navarra. În pofida superiorităţii noastre numerice, a izbutit să scape şi, luând un nume de împrumut, a dispărut în interiorul Spaniei. Nu vă voi povesti în detaliu întâlnirile pe care le-am avut cu el. Forţa, curajul şi dibăcia lui sunt de-a dreptul miraculoase. În afară de rană pe care mi-a făcut-o în şanţurile castelului Caylus pe când îl apăram pe nefericitul nostru prieten…

Aici Gonzague îşi scoase mănuşa şi arătă semnul lăsat de sabia, lui Lagardère.

— În afara acestei răni, continuă el, port pe trupul meu multe urme lăsate de mâna lui. Nu există maestru de scrimă care să-i poată ţine piept. Aveam în solda mea o adevărată armată, fiindcă intenţia mi-era să-l prind viu, pentru a putea constata prin el identitatea tinerei şi dragei mele pupile. Armata mea era alcătuită din cei mai renumiţi spadasini din Europa: căpitanul Lorran, Joél de Jugan, Staupitz, Pinto, El Matador, Saldagne, Faënza. Au murit cu toţii…

Regentul tresări.

— Au murit cu toţii! repetă Gonzague. Au murit de mâna lui.

— Ştii că şi el pretinde, murmură Philippe d'Orléans, că i s-a încredinţat misiunea de a ocroti copilul lui Nevers şi de a-l răzbuna Pe nefericitul nostru prieten?

— Ştiu, fiindcă, am spus-o, este un impostor îndrăzneţ şi abil. sper că ducele de Orleans, având de ales între două afirmaţii, va lua în considerare cu sânge rece meritele fiecăruia.

— Aşa voi face, spuse rar regentul. Continuă!

— Trecură anii, continuă Gonzague, şi ţineţi seama că acest Lagardère nu încercă vreodată să-i trimită văduvei lui Nevers o scrisoare sau un mesaj oarecare. Faénza, care era un om isteţ şi pe care-l trimisesem la Madrid pentru a-l supraveghea pe răpitor, se înapoie şi-mi făcu un raport bizar asupra căruia atrag

în mod special atenţia alteţei-voastre regale. Lagardère, care la Madrid se numea don Luiz, făcuse un troc, schimbându-şi captiva cu o fată vândută pe bani grei de gitanii din Leon. Lui Lagardère îi era frică de mine. Mă simţea pe urmele lui şi voia să mă tragă pe sfoară. Începând din acest moment, gitana fu crescută în casa lui, pe când adevărata moştenitoare a lui Nevers, luată de ţigani, trăia cu ei sub cort. Aveam îndoieli. Aceasta a fost cauza primei mele călătorii la Madrid. Am stat de vorbă cu ţiganii în trecătoarea muntelui Baladren şi am dobândit certitudinea că Faënza nu mă înşelase. Am văzut tânăra fată, ale cărei amintiri erau proaspete la vremea aceea. Am luat toate măsurile pentru a pune mâna pe ea şi a o readuce în Franţa. Era foarte fericită la gândul de a-şi revedea mama. În seara stabilită pentru răpire, oamenii mei şi cu mine cinarăm în cortul bulibaşei, pentru a nu trezi bănuieli. Am fost trădaţi. Aceşti pagini stăpânesc taine stranii: în mijlocul cinei, ni s-a tulburat vederea şi ne-a cuprins somnul. Când ne-am trezit a doua zi de dimineaţă, eram culcaţi pe iarbă, în trecătoarea muntelui Baladron. În jurul nostru nu se mai aflau nici corturi, nici şatră. Focurile mistuite pe jumătate se stingeau sub cenuşă. Ţiganii din Léon dispăruseră.

Gonzague îşi ticluise în aşa fel povestirea, încât se găsea mereu pe lângă adevăr, în sensul că datele, locurile întâmplărilor şi personajelor erau exact indicate. Minciuna lui avea astfel adevărul drept cadru, încât dacă Lagardère sau Aurore ar fi fost întrebaţi, răspunsurile lor n-ar fi putut să nu se potrivească în câteva puncte cu versiunea lui. După spusele lui, amândoi, Lagardère şi Aurore, erau nişte impostori, deci, aveau interes să denatureze faptele.

Regentul asculta mereu cu atenţie şi cu răceală.

— Am pierdut o bună ocazie, monseniore, reluă Gonzague cu acel accent de pură sinceritate care-l făcea atât de elocvent. Dacă am fi reuşit, câte lacrimi ar fi fost evitate în trecut, câte nenorociri ar fi fost înlăturate în prezent! Nu vorbesc despre viitor, care este în puterea Domnului!... Revin la Madrid. Nici urmă de ţigani. Lagardère plecase într-o călătorie. Gitana, pe care o pusese în locul domnişoarei de Nevers, era educată la mânăstirea întrupării. Monseniore, vreţi să nu lăsaţi să se vadă impresia pricinuită de povestirea mea. Sunteţi neîncrezător în uşurinţa mea de a mă exprima, care vă era pe plac altădată.

Încerc să vorbesc simplu şi pe scurt. Cu toate acestea nu mă pot stăpâni să mă întrerup spre a vă spune că neîncrederea şi chiar părerile preconcepute pe care le aveţi nu vor sluji la nimic. Adevărul este mai puternic decât asta. Din moment ce aţi consimţit să mă ascultaţi, lucrul este hotărât: am din plin, am cu prisosinţă argumente să vă conving. Mai înainte de a continua înşiruirea faptelor, trebuie să fac aici o observaţie care are importanţa ei. La început, Lagardère a făcut o substituire de copil pentru a se sustrage urmăririi mele, este un fapt evident. Pe vremea aceea avea intenţia să o ia înapoi la un moment dat pe moştenitoarea lui Nevers, pentru a se sluji de ea potrivit intereselor sale. Dar proiectele lui se schimbară. Monseniorul va înţelege acest reviriment dintr-un singur cuvânt: se îndrăgostise de gitana. Din acea clipă, veritabila Nevers fu condamnată. Nu mai era vorba să obţină răscumpărarea. Orizontul se lărgise: îndrăzneţul aventurier visa să-şi aşeze iubita pe fotoliul ducal şi să devină astfel soţul moştenitoarei lui Nevers.

Regentul se agita sub învelitoare şi obrazul lui exprima un fel de nelinişte. Un fapt poate fi plauzibil sau nu, după moravurile şi caracterul auditorului. Philippe d'Orléans nu dăduse poate prea multă crezare devotamentului romanesc al lui Gonzague, acestor munci ale lui Hereule săvârşite pentru a îndeplini cuvântul dat unui muribund. Dar calculul lui Lagardère îi sărea în ochi, aşa cum se spune în mod vulgar, şi îl înmărmurea. Anturajul regentului şi propria sa fire nu sufereau concepţiile tragice, dar asimilau în chip firesc comedia de intrigă. A fost izbit, într-atât de izbit, încât n-a mai văzut cu câtă dibăcie aruncase Gonzague premisele acestui ipotetic argument, atât de izbit, încât nu şi-a mai dat seama că schimbul operat între cei doi copii făcea parte din acele fapte imaginare pe care nu le admirase niciodată.

Dintr-o dată toată povestea căpătă pentru el o nuanţă de realitate. Visul aventurierului Lagardère era atât de logic trasat de situaţie, încât îşi reflectă probabilitatea asupra restului. Gonzague remarcă perfect efectul produs. Era prea abil să-l exploateze pe loc. De o jumătate de oră avea convingerea că regentul ştia minut cu minut tot ce se întâmplase în ultimele două zile. În consecinţă, îşi schimbă tactica.

Philippe d'Orléans avea reputaţia că întreţine o poliţie care nu era sub ordinele domnului de Machault. Şi Gonzague avusese

adeseori bănuiala că şi în rândurile batalionului său sacru se puteau afla unul sau mai mulţi spioni. Cuvântul spion era cu deosebire la modă în timpul Regenţei.

Gonzague punea răul înainte, doar din prudenţă. Se angaja în joc, ca şi cum regentul i-ar fi văzut toate cărţile

— Monseniorul poate crede că nu acord mai multă importanţă decât trebuie acestui detaliu. Fiind vorba de Lagardère, cu inteligenţa şi îndrăzneala lui, aşa ar trebui să stea lucrurile. Şi aşa şi este. Aveam dovezile înainte de sosirea lui Lagardère la Paris. De când a sosit, abundenţa unor probe noi le fac pe cele vechi de prisos. Doamna prinţesă de Gonzague, care nu poate fi suspectată că mă sprijină prea des, o va informa pe alteţa-voastră regală asupra acestui subiect. Dar să revenim la fapte. Călătoria lui Lagardère dură doi ani. La capătul acestor ani, educată de sfintele călugăriţe de la mânăstirea întrupării, gitana era de nerecunoscut. Văzând-o, probabil că Lagardère a conceput planul despre care am pomenit. Lucrurile se schimbaseră. Pretinsa Aurore de Nevers avu o locuinţă, o guvernantă şi un paj, pentru că aparenţele să fie salvate. Lucrul cel mai curios este că adevărata Nevers şi înlocuitoarea ei se cunoşteau şi se iubeau. Nu pot crede că iubita lui Lagardère este de bună credinţă, totuşi, nu e cu neputinţă. El este destul de dibaci pentru a-i fi lăsat frumoasei copile o candoare neatinsă. Sigur este că făcea nazuri pentru a o primi la el, la Madrid, pe adevărata Nevers, şi că îi interzise iubitei lui să o mai vadă, pasămite că ea ar fi avut purtări uşuratice.

Gonzague avu un râs amar.

— Doamna prinţesă a spus în faţa tribunalului de familie, reluă el: Dacă fiica mea ar fi uitat o singură clipă mândria obârşiei ei, mi-aş pune vălul pe obraz şi aş striga: Nevers a murit cu totul! Sunt propriile ei cuvinte. Vai! Monseniore, biata copilă a crezut că-mi băteam joc de mizeria ei, când i-am vorbit pentru prima oară despre obârşia ei. Dar veţi fi de părerea mea şi, dacă nu sunteţi de părerea mea, legea va spune că aţi greşit: nu stă în puterea unei mame să ucidă dreptul legitim al copilului ei pentru susceptibilităţi fără rost. Aurore de Nevers a cerut oare să se nască prin fraudă autorităţii paterne? Prima greşeală este a mamei. Mama poate să se vaite în privinţa trecutului, nimic mai mult. Copilul are un drept, iar Nevers cel mort are un ultim reprezentant pe lumea asta… Doi! Voiam să spun doi! Se

întrerupse în acest moment Gonzague. V-aţi schimbat la faţă, monseniore! Lăsaţi-mă să vă spun că inima voastră bună vă reapare pe obraz. Lăsaţi-mă să vă implor să-mi spuneţi ce glas calomnios a putut să vă facă să uitaţi într-o zi treizeci de ani de prietenie sinceră?

— Domnule prinţ, întrerupse ducele d'Orléans cu un glas ce se voia sever, dar care trăda îndoiala şi emoţia, nu pot decât să vă repet propriile mele cuvinte: justificaţi-vă. Şi veţi vedea dacă sunt prietenul domniei-voastre.

— Dar de ce sunt acuzat? strigă Gonzague simulând o furie subită. De o crimă de acum douăzeci de ani? De o crimă săvârşită ieri? Philippe d'Orléans a crezut o oră, un minut, o secundă, vreau să ştiu, vreau! Aţi crezut, monseniore, că această sabie…

— Dacă aş fi crezut… murmură ducele d'Orléans încruntându-şi sprâncenele în timp ce sângele i se urcă în obraz.

Gonzague îi luă mâna cu forţa şi o apăsă pe inima sa.

— Mulţumesc! zise el cu lacrimi în ochi. Înţelegeţi, Philippe? Sunt silit să vă spun mulţumesc, fiindcă glasul domniei-tale nu s-a alăturat celorlalte pentru a mă acuza de infamie.

Se ridică în picioare, ca şi cum i-ar fi fost ruşine şi milă de înduioşarea lui.

— Să mă ierte monseniorul, reluă el silindu-se să zâmbească, nu-mi voi mai ieşi din fire în prezenţa sa. Cunosc acuzaţiile ce mi se aduc, sau cel puţin le ghicesc. Lupta mea împotriva acestui Lagardère m-a împins la acte pe care legea le înfierează, mă voi apăra dacă legea mă atacă. În plus, mai e vorba de prezenţa domnişoarei de Nevers într-o casă destinată plăcerilor… Nu vreau să anticipez, monseniore, ceea ce îmi mai rămâne de spus nu va obosi mult timp atenţia alteţei-voastre regale. Fără îndoială că alteţa-voastră îşi aminteşte că a primit cu mirare cererea mea de a-mi da ambasada din Madrid. Până atunci mă ţinusem cu grijă departe de treburile publice. V-am spus destule lucruri pentru ca uimirea domniei-voastre să se spulbere. Voiam să mă înapoiez în Spania cu un titlu oficial, care să-mi pună la dispoziţie poliţia din Madrid. În câteva zile descoperisem azilul dragului copil care este de acum înainte toată speranţa unei mari familii. Hotărât lucru, Lagardère o abandonase. Ce făcuse din ea? Aurore de Nevers îşi câştigă existenţa dansând în pieţele publice. Intenţia mea era să pun

mâna în acelaşi timp şi pe cele două tinere şi pe aventurier. Aventurierul şi iubita lui îmi scăpară: am adus-o pe domnişoara de Nevers.

— Aceea despre care pretinzi că este domnişoara de Nevers, rectifică regentul.

— Da, monseniore, aceea despre care pretind că este domnişoara de Nevers.

— Asta nu-i de-ajuns.

— Îngăduiţi-mi să cred contrariul, fiindcă regentul mi-a dat dreptate. N-am acţionat la întâmplare. Cu riscul de a mă repeta, vă voi spune: Trudesc de douăzeci de ani! Ce era necesar? Prezenţa celor două tinere şi a impostorului. Îi avem. Sunt adunaţi toţi trei la Paris.

— Nu prin strădania dumitale, întrerupse regentul.

— Prin strădania mea, monseniore, numai prin strădania mea. La ce dată a primit alteţa-voastră regală prima scrisoare de la Lagardère?

— Ţi-am spus eu?... începu ducele d'Orléans cu trufie.

— Dacă alteţa-voastră regală nu vrea să-mi răspundă o voi face eu în numele său. Prima scrisoare a lui Lagardère, aceea prin care cerea permisul de liberă trecere şi care era datată din Bruxelles, sosi la Paris în ultimele zile ale lumii august, şi de aproape o lună domnişoara de Nevers se afla în puterea mea. Vă rog, monseniore, nu mă trataţi mai rău decât un acuzat obişnuit şi acordaţi-mi cel puţin beneficiul evidenţei. Lagardère n-a dat nici un semn de viaţă timp de aproape douăzeci de ani. Nu credeţi că avea nevoie de un motiv pentru a se înapoia în Franţa tocmai în acest moment? Şi nu credeţi că acest motiv a fost tocmai răpirea adevăratei Nevers? Dacă trebuie să punem punctul pe *i*, Lagardère a putut face un alt raţionament decât acesta: Dacă-l las pe domnul de Gonzague să instaleze în palatul Lorraine pe moştenitoarea defunctului duce, speranţele mele se duc pe apa sâmbetei. Şi ce voi face cu această fată frumoasă care ieri valora milioane şi care mâine nu va fi decât o ţigancă oarecare, mai săracă decât mine?...

— S-ar putea întoarce argumentul, obiectă regentul.

— S-ar putea spune că Lagardère, zise Gonzague, văzând că voiam să fie recunoscută o falsă moştenitoare, a vrut să o aducă pe cea adevărată, nu-i aşa?

Regentul înclină capul în semn de afirmaţie.

— Ei bine, monseniore, continuă Gonzague, nu va fi mai puţin dovedită împrejurarea că înapoierea acestui Lagardère a avut loc datorită strădaniei mele. Nu cer altceva. Iată într-adevăr ce-mi spuneam: Lagardère o să vrea să mă urmărească cu orice preţ. Va cădea în mâna justiţiei şi se va face lumină. Nu sunt eu acela care i-am dat lui Lagardère mijloacele de a intra în Franţa şi de a brava aici acţiunea justiţiei.

— Ştiai că Lagardère se afla la Paris când mi-ai solicitat permisiunea de a convoca un tribunal de familie? întrebă ducele d'Orléans.

— Da, monseniore, răspunse Gonzague fără să şovăie.

— De ce nu m-ai prevenit?

— În faţa moralei filozofice şi a lui Dumnezeu, răspunse prompt Gonzague, pretind că n-am greşit. În faţa legii, monseniore, şi în consecinţă în faţa domniei-voastre, dacă doriţi să reprezentaţi legea, speranţa mea scade. Cu litera legii care ucide, un judecător nedrept ar putea să mă condamne. Ar fi trebuit să vă solicit sfatul asupra tuturor acestor fapte, şi de asemenea sprijinul, lucrul pare evident, dar oare faţă de domnia-voastră trebuie să justific anumite aversiuni? Speram să pun capăt nefericitului antagonism care a existat dintotdeauna între doamna prinţesă şi mine. Jur Pe onoarea mea că speram să înving, prin forţa faptelor bune, repulsia ei violentă, lipsită de orice temei. Mă simţeam în stare ajung să închei pacea înainte ca cineva să fi bănuit războiul. Am un motiv grav şi, fireşte, eu care cunosc mai bine ca oricine cateţea (?) sufletească şi profunda sensibilitate ce se ascunde sub sentimentul vostru de scepticism, v-aş fi putut face să preţuiţi acest motiv. Dar mai exista un altul, poate un motiv pueril, dacă tot ce se leagă de mândria datoriei împlinite poate fi socotit pueril. Am început singur această mare, această sfântă acţiune, şi singur am continuat-o jumătate din viaţa mea. În ceasul victoriei, şovăiam să împart cu cineva, fie chiar şi cu domnia-voastră, monseniore, triumful. Atitudinea doamnei prinţese în consiliul de familie m-a făcut să înţeleg că era prevenită. Lagardère n-a aşteptat atacul meu: a tras primul. Monseniore, nu mi-e ruşine să mărturisesc, nu mă pricep la viclenii. Lagardère a jucat cu dibăcie şi a câştigat. Nu vă spun probabil o noutate că acest om şi-a ascuns prezenţa, printre noi sub o deghizare îndrăzneaţă. Poate tocmai grosolănia vicleşugului a făcut că reuşita să fie deplină. Trebuie

să mai mărturisesc, se întrerupse aici prinţul de Gonzague cu dispreţ, că vechea meserie a personajului i-a creat înlesniri care nu sunt la îndemâna oricui.

— Nu ştiu ce meserie a avut, zise regentul.

— Meseria de saltimbanc, înainte de a face meseria de asasin. Aici, sub ferestrele domniei-voastre, în Curtea Fântânilor, nu vă amintiţi de un copil amărât care, pe vremuri, îşi câştiga pâinea răsucindu-şi trupul, dislocându-şi încheieturile şi care, printre altele, făcea pe cocoşatul?

— Lagardère! murmură prinţul. Îmi amintesc, era pe vremea când trăia tatăl meu! îl priveam împreună de la fereastra asta: micul Lagardère.

— Bine-ar fi fost dacă această amintire v-ar fi venit acum două zile... Dar, să continui. Îndată ce am bănuit că sosise la Paris, mi-am reluat planul de unde îl lăsasem. Am încercat să pun mâna pe perechea de impostori şi pe actele pe care Lagardère le sustrăsese din castelul Caylus. Cu toată dibăcia lui, Lagardère sau cocoşatul nu m-a putut împiedica să execut o bună parte din acest plan. N-a reuşit să se salveze decât pe el, iar eu am pus mâna pe tânăra şi pe acte.

— Unde se află tânăra? întrebă regentul.

— Lângă biata ei mamă înşelată, lângă doamna de Gonzague.

— Şi actele? Te previn că ele reprezintă o adevărată primejdie pentru domnia-ta, domnule prinţ.

— Ce fel de primejdie, monseniore? întrebă Gonzague zâmbind cu trufie.

— Eu n-aş putea concepe niciodată să fi fost timp de un sfert de veac tovarăşul, prietenul şi fratele unui om despre care ai o părere atât de rea! Gândiţi oare că am falsificat documentele?

— Plicul sigilat cu trei peceţi, toate trei neatinse, vă vor răspunde. Probitatea mea pusă la îndoială. Actele se află în mâinile mele. Sunt gata să le depun în mâinile alteţei-voastre regale, în schimbul unei chitanţe detaliate.

— Ţi le vom cere astă seară, zise ducele d'Orléans.

— Voi fi pregătit astă seară, cum sunt pregătit în acest moment să vă fac dovada cinstei mele. Dar îngăduiţi-mi să termin. După captura pe care o făcusem, Lagardère era învins. Deghizarea lui blestemată a schimbat cu desăvârşire faţa

lucrurilor. Eu însumi l-am introdus pe duşman în casa mea. Îmi place tot ce este bizar, ştiţi asta, şi, în această privinţă, gustul meu s-a modelat după gustul alteţei-voastre regale, încă de pe vremea când eram prieteni. Cocoşatul veni să închirieze cuşca câinelui meu pentru o sumă fabuloasă. Cocoşatul acesta mi s-a părut o fiinţă fantastică. Pe scurt, am fost păcălit, de ce să mint. Acest Lagardère este regele măscăricilor. Odată intrat în stână, lupul şi-a arătat colţii. Nu voiam să văd şi să înţeleg nimic, şi unul dintre credincioşii mei slujitori, domnul de Peyrolles, a luat asupra lui sarcină de a o preveni în secret pe prinţesa de Gonzague.

— Poţi dovedi ce spui? întrebă regentul.

— Cu uşurinţă, monseniore, prin mărturia domnului de Peyrolles. Dar soldaţii din gărzile franceze şi doamna prinţesă sosiră prea târziu pentru doi dintre însoţitorii mei, Albret şi Gironne. Lupul muşcase.

— Aşadar, acest Lagardère era singur împotriva voastră, a tuturor?

— Erau patru, monseniore, socotindu-l şi pe marchizul de Chaverny, vărul meu.

— Chaverny, repetă regentul mirat.

Gonzague răspunse cu ipocrizie:

— O cunoscuse la Madrid, pe vremea ambasadei mele, pe iubita acestui Lagardère. Trebuie să spun monseniorului că am solicitat şi am obţinut azi-dimineaţă de la domnul d'Argenson un mandat de arestare împotriva lui Chaverny.

— Şi ceilalţi doi?

— Sunt şi ei arestaţi. Sunt nişte simpli maeştri de scrimă, cunoscuţi pentru a fi participat pe vremuri la orgiile şi la fărădelegile lui Lagardère.

— Rămâne de explicat atitudinea pe care ai luat-o astă-noapte faţă de prietenii domniei-tale, zise regentul.

Gonzague ridică asupra regentului o privire plină de mirare, admirabil prefăcută. Stătu o clipă pe gânduri înainte de a răspunde. Apoi spuse cu un zâmbet batjocoritor:

— Ceea ce mi s-a raportat are deci vreun temei?

— Nu ştiu ce ţi s-a raportat.

— Nişte poveşti de adormit copiii, monseniore, nişte acuzaţii absolut demente. Dar merită să fie luate în seamă de

înalta înţelepciune a alteţei-voastre regale şi de însăşi demnitatea mea?…

— Nu dau două parale pe înalta mea înţelepciune, domnule prinţ, şi deocamdată să lăsăm deoparte demnitatea domniei-tale. Te rog să vorbeşti.

— Deci este un ordin şi mă supun. Pe când azi-noapte mă aflam la alteţa-voastră regală, se pare că orgia din casa mea a atins proporţii extravagante. A fost forţată uşa apartamentului meu particular, unde le adăpostisem pe cele două tinere, pentru a le remite, pe amândouă, la ivirea zorilor, în mâinile doamnei prinţese. Nu cred că este necesar să spun monseniorului cine erau instigatorii acestui act de violenţă, la care prietenii mei beţi dădeau o mână de ajutor. A avut loc un duel bahic între Chaverny şi pretinsul cocoşat. Preţul turnirului era mâna tinerei gitane pe care vor să o dea drept domnişoara de Nevers. Când m-am întors acasă, l-am găsit pe Chaverny culcat pe pardoseală şi pe cocoşat triumfător lângă iubita lui. Fusese întocmit un act de căsătorie. Era plin de semnături, printre care şi iscălitura mea falsificată!

Regentul îl privea pe Gonzague şi părea că voia să-i pătrundă în fundul sufletului. Prinţul dăduse adineauri o luptă disperată. Când intrase la ducele d'Orléans, se aşteptase poate să găsească o oarecare răceală la protectorul şi prietenul său, dar nu se gândise la această lungă şi cumplită explicaţie.

Toate aceste minciuni, abil grupate, toată sumedenia de perfidii erau, se poate spune, pe trei sferturi improvizate. Nu numai că Gonzague poza în victima propriului său eroism, dar mai şi susţinea de pe acum mărturia singurelor trei persoane care puteau depune mărturie împotriva lui: Chaverny, Cocardasse şi Passepoil

Regentul îl iubise pe acest om cu toată duioşia de care era în stare. Regentul îl ţinuse în intimitatea lui încă din adolescenţă. Pentru Gonzague nu era o condiţie favorabilă. Fiindcă acest lung şir de raporturi apropiate îl pusese în gardă pe ducele d'Orléans împotriva marii abilităţi a prietenului său.

Într-adevăr, aşa era. Poate că, ieşind din gura altuia, răspunsurile limpezi şi în aparenţă atât de precise ale lui Gonzague ar fi fost suficiente să-l convingă pe regent.

Regentul avea în sinea sa sentimentul de dreptate, cu toate că istoria îi reproşează, pe drept, un mare număr de nedreptăţi.

Ne este îngăduit să credem că, în această împrejurare, regentul găsea, pentru a spune aşa, toată nobleţea nativă a caracterului său, din cauza solemnei şi tristei amintiri care plana asupra acestui proces. În definitiv era vorba de pedepsirea ucigaşului lui Nevers. Pe care Philippe d'Orléans îl iubise ca pe un frate; era vorba de a se înapoia un nume, o avere, o familie fiicei dezmoştenite a lui Nevers.

Regentul era ispitit să dea crezare cuvintelor lui Gonzague. Şi dacă se arăta sever, o făcea dintr-un impuls al virtuţii. Nu voia să aibă vreodată reproşuri de conştiinţă că nu-şi făcuse datoria în legătură cu această dezbatere. Tot gândul său se putea rezuma în aceste cuvinte rostite la începutul întrevederii: "Justifică-te şi vei vedea dacă te iubesc! Vai de duşmanii lui Gonzague dacă se justifică!"

— Philippe, zise el după o scurtă tăcere şi cu un fel de şovăială, Dumnezeu mi-e martor că aş fi fericit să păstrez un prieten! Calomnia a putut să se înverşuneze împotriva ta, fiindcă mulţi te invidiază.

— Mă invidiază datorită binefacerilor monseniorului, murmură Gonzague.

— Eşti puternic împotriva calomniei, reluă regentul, prin poziţia ta înaltă cât şi prin deosebita inteligenţă care-mi place atât de mult la domnia-ta. Răspunde-mi, te rog, la o ultimă întrebare. Ce-i cu povestea succesiunii contelui Annibal Canozza?

Gonzague îi puse mâna pe braţ.

— Monseniore, zise el cu un ton serios şi concentrat, vărul meu Canozza a murit în timp ce alteţa-voastră regală călătorea împreună cu mine în Italia. Credeţi-mă, nu depăşiţi o anumită limită sub care infamia atinge absurdul şi nu merită decât dispreţ, chiar dacă iese din gura unui prinţ puternic. Peyrolles mi-a spus azi-dimineaţă: *"S-au jurat să vă piardă*. *I-au vorbit alteţei-sale regale în asemenea fel*, *încât toate vechile acuzaţii aduse împotriva Italiei vor cădea asupra domniei-voastre*. *Veţi fi un nou Borgia*. *Piersicile otrăvite şi florile în cupa cărora s-a turnat mortala acqua toffana…"* Monseniore, se întrerupse aici Gonzague, dacă aveţi nevoie de o pledoarie pentru a mă ierta, condamnaţi-mă, fiindcă sila îmi închide gura. Voi repeta pe scurt ce v-am spus şi vă las în faţă aceste trei fapte: Lagardère este în mâinile justiţiei domniei-voastre; cele două tinere sunt lângă

prinţesă; posed paginile smulse din registrul capelei Caylus. Domnia-voastră sunteţi şeful statului. Cu aceste elemente, descoperirea devine atât de uşoară încât nu-mi pot stăvili un simţământ de orgoliu spunându-mi: *"Eu am făcut lumină în aceste tenebre!"*

— Adevărul va fi descoperit, zise regentul. Eu însumi voi prezida diseară tribunalul de familie.

Gonzague îi strânse mâinile cu căldură.

— Venisem să vă rog să faceţi acest lucru, zise el. În numele omului căruia i-am consacrat întreaga mea viaţă, vă mulţumesc, monseniore. Acum, trebuie să cer iertare pentru că am vorbit poate prea tare şefului unui mare stat. Dar, orice s-ar întâmpla, mi-am pregătit pedeapsa. Philippe d'Orléans şi Philippe de Gonzague se vor vedea astă seară pentru ultima oară.

Regentul îl atrase spre el. Vechile prietenii sunt rezistente.

— Un prinţ nu se coboară să-şi ceară iertare, zise el. Dacă va fi cazul, Philippe, sper că scuzele regentului îţi vor fi de-ajuns.

Gonzague clătină din cap.

— Sunt răni, zise el cu glas tremurător, pe care nici un balsam nu poate să le vindece.

Se ridică pe neaşteptate şi privi pendula. Întrevederea durase de peste trei ore.

— Monseniore, zise el cu un accent ferm şi rece, nu veţi dormi deloc în dimineaţa asta. Anticamera alteţei-voastre regale este plină. Dincolo, aproape de noi, lumea se întreabă dacă voi ieşi de aici cu un surplus de bunăvoinţă sau dacă ostaşii din garda domniei-voastre mă vor conduce la Bastilia. Şi eu îmi pun această alternativă… Cer alteţei-voastre regale o favoare din două, la alegere: închisoarea care mă ocroteşte, sau un semn special şi public de prietenie, care să-mi înapoieze, chiar de-ar fi numai pentru ziua de azi, întregul meu prestigiu pierdut. Am nevoie de acest lucru.

Philippe d'Orléans sună şi spuse valetului care intră:

— Să fie introdusă la mine toată lumea.

În momentul când curtenii chemaţi treceau pragul, îl atrase spre sine pe Gonzague şi îl sărută pe frunte, spunând:

— Pe diseară, prietene Philippe!

Curtenii se înşiruiră şi lăsară loc liber, înclinându-se până la pământ, la trecerea prinţului de Gonzague care se retrăgea.

Capitolul III - Trei etaje de carcere

Instituirea Înaltelor Curţi de justiţie data de pe vremea lui François al II-lea, care întemeiase câte una în fiecare parlament pentru a cunoaşte cazurile de erezie. Sentinţele acestor tribunale excepţionale erau fără drept de apel şi executabile în următoarele douăzeci şi patru de ore. Cea mai celebră dintre înaltele curţi a fost Comisia extraordinară desemnată de Louis al XIV-lea, pe vremea cazurilor de otrăvire.

Sub Regenţă, numele se păstrase, dar atribuţiile se schimbară. Mai multe secţii ale parlamentului din Paris primiră titlul de Înalte Curţi şi funcţionară în acelaşi timp. Neliniştea nu mai avea drept cauză erezia sau otrăvirile, neliniştea se datora speculaţiilor financiare. Aşadar, sub Regenţă, Înaltele Curţi aveau ca obiect problemele de finanţe. Nu trebuie să vedem în ele decât nişte veritabile Curţi de conturi, însărcinate să verifice şi să vizeze borderourile agenţilor trezorieri. După căderea lui Law, luară chiar numele de Curţi.

Totuşi există o altă înaltă Curte care-şi ţinea dezbaterile la marele Châtelet, pe vremea când Le Blanc dispusese să se facă lucrări de reamenajare la palatul Parlamentului şi la Conciergerie. Acest tribunal, care funcţiona pentru prima oară în 1716, cu prilejul procesului lui Longuefort, a dat mai multe sentinţe celebre: între altele, una împotriva intendentului armatei. La Saulnois de Sancerre, acuzat de a fi falsificat marele sigiliu. În 1717, instanţa era alcătuită din cinci consilieri şi un preşedinte al Curţii. Consilieri erau domnul Berthelot de Lebeaumelle, Hardcuin, Hacquelin Desmaisons, Montespel de Graynac şi Husson-Bordesson, care nu lua parte la vot. Preşedinte era domnul marchiz de Ségré. Ea putea fi convocată prin ordonanţa regelui de la o zi la alta şi chiar de la o oră la alta prin citaţie. Membrii ei nu aveau dreptul să părăsească Parisul.

Înalta Curte fusese convocată în ajun, la cererea alteţei-sale regale, ducele d'Orléans. Citaţia menţiona că şedinţa se va

deschide la ora patru noaptea. Actul de acuzare urma să aducă la cunoştinţa judecătorilor numele acuzatului.

La ora patru şi jumătate, cavalerul Henri de Lagardère se înfăţişă în faţa înaltei Curţi de la Châtelet. Actul de acuzare îl învinuia de răpirea unui copil şi de un asasinat.

Au fost audiaţi martori: domnul prinţ şi doamna prinţesă de Gonzague. Declaraţiile lor fură atât de contradictorii, încât Curtea obişnuită totuşi să dea sentinţe pe baza celui mai mic indiciu, îşi amână dezbaterile până la ora unu după amiază, pentru a se informa mai amănunţit. Trei noi martori urmau să fie audiaţi: domnii de Peyrolles, Cocardasse şi Passepoil.

Domnul de Gonzague îi vizită pe rând pe fiecare dintre consilieri şi pe preşedinte. O măsură cerută de procurorul regelui, aducerea în faţa instanţei a tinerei, răpite, nu a fost luată în consideraţie, deoarece domnul de Gonzague declarase că fiica lui Nevers era într-un fel sau altul sub influenţa acuzatului. Circumstanţă agravantă într-un proces de răpire comisă asupra moştenitoarei unui duce şi pair!

Totul fusese pregătit pentru ca Lagardère să fie dus la Bastilia, loc al execuţiilor nocturne. Amânarea dezbaterilor fu cauza pentru care i se căută o temniţă învecinată cu sala de judecată, în scopul de a rămâne la îndemâna judecătorilor.

Temniţa se afla la al treilea etaj al Turnului Nou, denumit astfel deoarece domnul de Jaucourt îi terminase reconstrucţia, la sfârşitul domniei lui Louis al XIV-lea. Ea era situată la nord vestul clădirii şi ferestruicile dădeau spre chei. Temniţa ocupa exact jumătate din amplasamentul vechiului turn Magne, prăbuşit în 1670, şi a cărui năruire dărâmase o parte din zidul de apărare, de obicei, aici erau închişi prizonierii din ordin regal, înainte de a fi trimişi la Bastilia.

Era o construcţie cu ziduri subţiri, de cărămizi roşii, al cărei aspect contrasta bizar cu donjoanele sumbre care o înconjurau. La al doilea etaj, un pod mobil o lega de vechiul zid de apărare, formând o terasă în faţa sălii mări a grefei. Carcerele, sau mai bine zis celulele, erau curăţate şi pardosite cu lespezi, ca mai toate apartamentele burgheze de pe atunci. Se vedea bine că aici detenţia nu putea fi decât provizorie şi, în afara zăvoarelor mari de uşi, care fuseseră puse fără îndoială la loc, la fel ca mai înainte, nimic nu lăsa impresia unei adevărate închisori de stat.

Întemniţându-l pe Lagardère, după suspendarea şedinţei, temnicerul îi declară că se afla la secret. Lagardère îi propuse douăzeci sau treizeci de pistoli, pe care-i avea asupra lui, pentru o pană, cerneală şi o foaie de hârtie. Temnicerul luă banii şi nu dădu nimic în schimb. Promise doar să depună banii la grefă.

Lagardère rămase o clipă nemişcat şi copleşit de gânduri. Era prizonier, paralizat, neputincios. Duşmanul său avea puterea, protecţia mărturisită a şefului statului, averea şi libertatea.

Şedinţa de noapte durase aproape două ore. Avusese loc îndată după supeul din căsuţa lui Gonzague. Când Lagardère intră în celulă se făcuse de ziuă. Pe vremuri, înainte de a intra în corpul de cavalerie uşoară, făcuse adeseori de gardă la Châtelet. Cunoştea interiorul clădirii. Dedesubtul celulei sale trebuia să se afle alte două carcere.

Dintr-o privire cuprinse sărăcăciosul său domeniu: un butuc, o cană, o pâine, un maldăr de paie. I se lăsaseră pintenii. Desprinse unul şi îşi înţepă braţul cu ajutorul acului de la cataramă. În acest fel îşi procură cerneală. Un colţ de batistă îi sluji drept hârtie, un fir de pai ţinu loc de pană. Cu asemenea ustensile se scrie încet şi nu prea citeţ, dar totuşi se scrie. Lagardère scrise astfel câteva cuvinte. Apoi, tot cu ajutorul acului de la cataramă, desfăcu o dală din pardoseală celulei.

Nu se înşelase. Dedesubt se aflau două carcere.

În prima, micul marchiz de Chaverny, beat turtă, dormea ca un preafericit. În a doua, Cocardasse şi Passepoil, culcaţi pe paie, filozofau şi spuneau lucruri destul de interesante, când despre nestatornicia vremurilor, când despre şubrezenia norocului. Nu aveau drept provizii decât o bucată de pâine uscată, ei care în ajun stătuseră la masă cu prinţul. Cocardasse-junior îşi mai lingea din când în când buzele cu limba, în amintirea vinului excelent pe care-l băuse.

Fratele Passepoil nu avea decât să închidă ochii pentru a vedea trecând ca în vis nasul cârn al domnişoarei Nivelle. Fata fluviului Mississippi, ochii arzători ai donei Cruz, părul frumos al junei Fleury şi zâmbetul provocator al Cidalisei. Dacă Passepoil ar fi cunoscut cum era alcătuit paradisul lui Mahomed, s-ar fi făcut musulman, abjurând pe dată credinţa strămoşilor săi. Patimile l-ar fi adus aici. Şi, totuşi, avea unele calităţi.

Chaverny gândea şi el, dar cu totul altfel.

Se tăvălise pe paie, cu hainele în dezordine, cu părul ciufulit. Se frământă ca un diavol.

— Încă o cană, cocoşatule, spunea el, şi nu trişa! Te faci că bei, ticălosule! Văd cum curge vinul pe jaboul tău. Fir-ar să fie! Ce zici de Oriol? Nu ţi se pare că pentru el era de-ajuns un cap grăsuţ şi searbăd? Acum văd că are două, trei, cinci, şapte capete, ca şi hidra din Lerna[28]! Haide, cocoşatule, să ni se aducă două butii, amândouă pline! Tu vei bea una, ca un burete ce eşti, şi eu alta. Dar, Doamne! Dă-o jos pe femeia asta care îmi s-a aşezat pe piept, e grea! Oare-i nevastă-mea? Cred că m-am însurat…

Trăsăturile sale exprimară o nemulţumire subită.

— E dona Cruz, o recunosc. Ascundeţi-mă! Nu vreau că dona Cruz să mă vadă în halul ăsta! Ia-ţi înapoi cei cincizeci de mii de scuzi, vreau să mă însor cu dona Cruz.

Şi se zbătea mereu. Coşmarul ba îi încleşta gâtlejul, ba se pornea pe un râs idiot şi prostesc de om beat. Nici nu auzi zgomotul uşor de deasupra capului său. Ar fi fost nevoie de un tun să-l trezească. Zgomotul se înteţea totuşi destul de tare. După câteva minute, începură să cadă bucăţi de moloz. Chaverny le simţi prin somn. Se plesni de două sau de trei ori peste obraz, aşa cum alungi o insectă supărătoare.

— Ce muşte îndrăcite! îşi spunea el.

O bucată de moloz ceva mai mare îi căzu pe obraz.

— Ei, drăcia dracului! zise el. Ţi-ai luat nasul la purtare, cocoşat nenorocit, şi îndrăzneşti să arunci în mine cu fărâmituri de pâine? Nu mă dau în lături să beau cu tine, dar nu îngădui să ne batem pe burtă.

O gaură neagră apăru în tavan, chiar deasupra capului său, şi bucata de moloz care căzu din gaură îl izbi în frunte.

— Dar ce suntem noi, ţânci care aruncăm cu pietre? strigă el furios. Hei! Navailles, ia-l de picioare pe cocoşat. O să-l scăldăm în mlaştină… Gaura din tavan se lărgea. O voce păru că coboară din cer.

---

[28] Aluzie la monstrul pe care, după legendă, la doborât Heracles, îndeplinind astfel una dintre cele douăsprezece munci impuse de duşmanul său de moarte, Euristheu, rege în Micene. (n.t.)

— Oricine ai fi, zise ea, binevoieşte să răspunzi unui tovarăş de nenorocire! Şi tu eşti la secret? Nu vine nimeni din afară să te vadă?

Chaverny dormea mereu, dar somnul lui era mai puţin adânc. După alte câteva bucăţi de moloz aruncate în cap, avea să se trezească de-a binelea. Auzi vocea ca prin vis.

— Fir-ar să fie! zise el, răspunzând nu se ştie cui, nu-i o fată pe care o poţi iubi în joacă. Nu era defel complice la comedia din palatul lui Gonzague şi, în pavilion, ticălosul de văru-meu a făcut-o să creadă că se află în societatea unor nobile doamne.

Adăugă pe un ton grav şi trufaş:

— Răspund de virtutea ei. Va fi cea mai delicioasă marchiză din univers!

— Hei! strigă de sus glasul lui Lagardère. N-ai auzit?

Chaverny sforăi un pic, plictisit să mai vorbească prin somn.

— Totuşi e cineva acolo! zise glasul. Zăresc ceva care se mişcă.

Un fel de pachet trecu prin gaură şi căzu chiar pe obrazul stâng al lui Chaverny, care sări în picioare şi îşi prinse falca cu amândouă mâinile.

— Mizerabile! zise. Îmi dai mie o palmă?

Apoi fantomă, pe care fără îndoială o vedea, dispăru. Privirea lui buimacă făcu înconjurul celulei.

— Asta-i bună! murmură el frecându-se la ochi. Nu mă pot trezi. Visez, de bună seamă.

În acest moment, vocea de sus reluă:

— Ai primit pachetul?

— Bine! zise Chaverny. Cocoşatul s-a ascuns aici pe undeva, caraghiosul mi-a jucat vreo festă urâtă. Dar cum dracu arată camera asta!...

Ridicându-şi capul strigă din răsputeri:

— Văd o gaură, cocoşat blestemat. Am să ţi-o plătesc, fii fără grijă! Du-te de spune să mi se deschidă uşa.

— Nu te aud, zise vocea, eşti prea departe de gaură, dar te zăresc şi te recunosc. Domnule de Chaverny, deşi ţi-ai petrecut viaţa în tovărăşia unor prăpădiţi, ştiu că ai rămas un gentilom. De asta n-am lăsat să fii asasinat azi-noapte.

Micul marchiz căscă ochii mari.

— Totuşi, nu-i chiar glasul cocoşatului, gândi el. Dar ce tot spune despre asasinat? Şi cine îndrăzneşte totuşi să folosească faţă de mine acest ton protector?

— Sunt cavalerul de Lagardère, zicea vocea în această clipă, ca şi cum ar fi vrut să răspundă la întrebarea micului marchiz.

— Ah! exclamă el uluit. Uite unul care se poate mândri că duce o viaţă grea!

— Ştiţi unde vă aflaţi aici? întrebă vocea.

Chaverny clătină uşor din cap în semn de negaţie.

— Sunteţi în închisoarea de la Châtelet, la al doilea etaj din Turnul Nou.

Chaverny se repezi spre ochiul de geam care-i lumina slab celulă şi braţele-i căzură de-a lungul trupului. Vocea spuse mai departe:

— Probabil aţi fost ridicat azi-dimineaţă din palatul domniei-voastre printr-un ordin regal de arestare…

— Obţinut de scumpul şi preacinstitul meu văr! murmură micul marchiz. Cred că-mi amintesc de o oarecare silă pe care am arătat-o ieri faţă de unele infamii…

— Vă amintiţi, întrebă vocea, de duelul domniei-voastre bahic cu cocoşatul?

Chaverny făcu un semn afirmativ.

— Eu jucam rolul cocoşatului, reluă vocea.

— Domnia-voastră? exclamă marchizul. Cavalerul de Lagardère?

Acesta nu auzi şi continuă:

— Când v-aţi îmbătat, Gonzague dădu ordin să fiţi ucis. Îl stinghereaţi. Se temea de restul de loialitate care există în domnia-voastră. Dar cei doi viteji, cărora li s-a încredinţat această sarcină, sunt oamenii mei. Am dat un contra-ordin.

— Mulţumesc! zise Chaverny. Tot ce spuneţi e cam de necrezut. Motiv în plus de a da crezare.

— Obiectul pe care vi l-am aruncat este un mesaj, continuă vocea. Am scris câteva cuvinte pe o batistă, cu sângele meu. Aveţi putinţa de a face să parvină această misivă doamnei prinţese de Gonzague?

Gestul lui Chaverny însemna: Nu!

În acelaşi timp ridică de jos batista pentru a vedea cum o pânză atât de subţire putuse să-i dea o palmă atât de grea şi atât de bine nimerită. Lagardère înnodase o cărămidă în batistă.

— Aşadar, voia să-mi spargă capul! bombăni Chaverny. Probabil, că dormeam adânc, dacă m-au putut aduce aici fără să ştiu.

Desfăcu batista, o împături şi o vârî în buzunar.

— Nu ştiu dacă mă înşel, reluă din nou vocea, dar cred că nu vă împotriviţi să-mi fiţi de folos.

Chaverny răspunse da, din cap. Vocea continuă:

— După toate probabilităţile, voi fi executat astă-seară. Deci să ne grăbim. Dacă nu aveţi cui încredinţa mesajul, faceţi ce-am făcut şi eu: găuriţi podeaua celulei şi să ne încercăm norocul la etajul de dedesubt.

— Cu ce aţi făcut gaura? întrebă Chaverny.

Lagardère nu auzi, dar fără îndoială înţelese, fiindcă pintenul, alb de moloz căzu la picioarele micului marchiz, care se puse imediat pe treabă. Într-adevăr, muncea cu râvnă şi, pe măsură ce se risipeau urmările beţiei, mintea i se înflăcăra la gândul răului pe care voise să i-l facă Gonzague.

— Dacă nu-mi dă socoteală chiar azi, nu va fi din vina mea! îşi spunea el.

Şi lucra cu îndârjire, săpând o gaură de zece ori mai mare decât era nevoie să strecoare misiva.

— Faceţi prea mult zgomot, marchize, spunea Lagardère de sus. Fiţi atent, o să vă audă careva!

Chaverny smulgea cărămizile, molozul, şipcile şi îşi însângera mâinile.

— Doamne sfinte! zise Cocardasse la etajul de dedesubt. Cine dracu dansează deasupra noastră?

— Ei, poate vreun nenorocit pe care-l sugrumă, şi care se zbate, răspunse fratele Passepoil, care avea gânduri negre în această dimineaţă.

— Ei, asta-i! remarcă gasconul. Dacă e strâns de gât, are dreptul să se zbată. Dar mai curând cred că e vorba de un nebun furios din cartier, care a fost băgat la închisoare înainte de a fi trimis la ospiciul Bicetre.

O izbitură puternică se auzi în acest moment, urmată de o trosnitură înăbuşită şi de prăbuşirea unei bucăţi din tavan.

Molozul, căzând între cei doi prieteni ai noştri, ridică un nor gros de praf.

— Să ne încredinţăm sufletele lui Dumnezeu, zise Passepoil. N-avem săbiile cu noi şi fără îndoială vin să ne facă de petrecanie.

— Prostule! replică gasconul. Ar veni pe uşă. Hei, uite pe cineva!

— Ehei! făcu micul marchiz, al cărui cap se arătă în gaura mare din tavan.

Cocardasse şi Passepoil ridicară ochii în acelaşi timp.

— Sunteţi doi acolo? întrebă Chaverny.

— După cum vedeţi, domnule marchiz, replică Cocardasse. Dar, la dracu, de ce a fost nevoie de toată stricăciunea asta?

— Adunaţi paiele sub gaură, ca să sar.

— Refuz! E destul că suntem doi aici.

— Şi temnicerul nu pare un băiat care ştie de glumă, adăugă fratele Passepoil.

Totuşi Chaverny lărgea gaura cu gesturi iuţi.

— Nu-ţi fie teamă! spuse Cocardasse privindu-l. Cine a făcut asemenea închisori?

— E zidită din noroi şi scuipat! adăugă Passepoil cu dispreţ.

— Paiele! Paiele! strigă nerăbdător Chaverny.

Vitejii noştri nu făceau nici o mişcare… Chaverny avu bună idee de a rosti numele lui Lagardère. Pe dată, toate paiele fură adunate în mijlocul celulei.

— Oare ştrengarul e împreună cu noi? întrebă Cocardasse.

— Aveţi veşti de la el? întrebă Passepoil.

În loc să răspundă, Chaverny îşi vârî picioarele în gaură. Era subţirel, dar şoldurile nu voiau să treacă, fiind strânse între pereţi zgrunţuroşi ai deschizăturii. Pentru a se strecura, trebuia să facă eforturi disperate. Cocardasse se porni pe râs văzându-i picioarele care se zbăteau cu furie. Întotdeauna prudent, Passepoil îşi lipi urechea de uşa ce dă spre coridor. Trupul lui Chaverny trecea totuşi încetul cu încetul.

— Vino aici, mititelule! strigă Cocardasse. O să cadă… Tavanul e destul de sus ca să-şi rupă coastele.

Fratele Passepoil măsură din ochi distanţa de la podea la tavan.

— E destul de sus, replică el, să ne rupă şi nouă câte ceva în cădere, dacă suntem atât de neghiobi să-i servim de saltea!

— Aş, făcu Cocardasse, e atât de plăpând!

— Orice ai spune, o căzătură de la douăsprezece până la cincisprezece picioare…

— Nu-ţi fie teamă, iubiţelule! Vine din partea micului parizian. La treabă!

Passepoil nu se mai lăsă mult rugat. Cocardasse şi el îşi împreunară braţele viguroase deasupra mormanului de paie. Aproape îndată după asta se auzi un nou trosnet în tavan. Cei doi viteji închiseră ochii şi se îmbrăţişară fără voia lor prin tracţiunea bruscă pe care căderea micului marchiz o exercită asupra braţelor lor întinse. Toţi trei se rostogoliră pe pardoseală, orbiţi de potopul de moloz care căzu în urma lui Chaverny. Acesta se ridică primul. Se scutură şi începu să râdă.

— Sunteţi băieţi buni, zise el. Prima oară când v-am văzut, mi-am zis că sunteţi făcuţi pentru spânzurătoare, nu vă supăraţi pe mine. Acum suntem trei, să încercăm să forţăm uşa. Să-i strângem de gât pe temniceri, să le luăm cheile şi pe-aici ni-i valea.

— Passepoil! strigă gasconul.

— Cocardasse! răspunse Passepoil.

— Ţi se pare că am mutra unui candidat la spânzurătoare

— Dar eu, murmură Passepoil, care-l privea chiorâş pe noul venit. E pentru prima dată când aud asemenea ocară…

— Nu-ţi fie teamă! întrerupse Cocardasse. Păcătosul ne va da satisfacţie când vom fi afară. Până atunci, spun drept, îmi place ideea lui. Să forţăm uşa, pe Dumnezeul meu!

Passepoil îl opri în clipa când erau pe cale să se avânte spre uşă.

— Ascultaţi, zise el înclinând capul pentru a pleca urechile. Se auzea zgomot de paşi în coridor. Într-o clipă bucăţile de moloz fură împinse într-un colţ în spatele paielor puse la locul lor. O cheie scârţii zgomotos în broască.

— Unde să mă ascund? şopti Chaverny, care râdea, în pofida fâstâcelii.

De afară se trăgeau zăvoarele grele, care scârţâiau. Cocardasse îşi dezbrăcă iute tunica. Passepoil făcu la fel. Jumătate sub paie, jumătate sub tunici, Chaverny se ascunse cât putu mai bine. În cămaşă, cei doi profesori de scrimă se proţăpiră unul în faţa celuilalt şi se prefăcură că se duelează.

— E rândul tău, iubiţelule! strigă Cocardasse. Unu! Doi! Dă-i drumul!

— Te-am atins! spuse Passepoil râzând. Dacă ni s-ar da măcar spadele, să ne treacă timpul…

Uşa masivă se învârti în ţâţâni. Doi oameni, purtătorul cheilor şi un paznic, se dădură la o parte pentru a lăsa să treacă un al treilea personaj, care purta un strălucitor costum de curte.

— Nu vă îndepărtaţi, zise acesta din urmă împingând uşa în urma lui.

Era însuşi domnul de Peyrolles, în toată splendoarea îmbrăcăminţii sale. Vitejii noştri îl recunoscură din prima aruncătură de ochi, dar continuară să se încaiere fără să se sinchisească de el.

De dimineaţă, ieşind din mica lui locuinţă, bunul domn de Peyrolles îşi numărase din nou averea. La vederea aurului atât de uşor câştigat, a tuturor acţiunilor bine rânduite în colţurile casetei, omul de încredere al lui Gonzague avea iarăşi de gând să părăsească Parisul şi să se retragă la moşiile sale, pentru a se bucura de fericirea proprietarilor de pământ. Orizontul părea că se întunecă şi instinctul îi spunea: Pleacă! Dar nu putea fi mare Primejdie să mai rămână douăzeci şi patru de ore în plus. Acest sofism îi pierde totdeauna pe lacomi: douăzeci şi patru de ore trec atât de repede! Nu gândesc că asta înseamnă 1.440 de minute, fiecare conţinând de şaizeci de ori mai mult timp decât îi trebuie unui ticălos să-şi dea duhul.

— Bună ziua, bravii mei prieteni, zise Peyrolles asigurându-se dintr-o privire că uşa rămăsese întredeschisă.

— Adio, prietene! răspunse Cocardasse, dându-i o lovitură straşnică amicului său Passepoil. Eşti teafăr. Tocmai ne spuneam, prostovanul ăsta şi cu mine, că dacă ni s-ar înapoia spadele, cel puţin am avea cum să ne trecem vremea.

— Iată, adăugă normandul, care-şi înfipse arătătorul în burta nobilului său prieten.

— Şi cum vă simţiţi aici? întrebă Peyrolles în batjocură.

— Destul de bine! Destul de bine! răspunse gasconul. Nu-i nimic nou prin oraş?

— După câte ştiu, nimic deosebit, domnii mei prieteni! Şi ziceţi că aţi avea chef să reintraţi în posesia spadelor?

— Obişnuinţa, zise blând, Cocardasse. Când n-o am pe Petronilla, mi se pare că-mi lipseşte o mână, zău!

— Şi dacă, înapoindu-vă spadele, vi se deschid şi uşile?

— Pe Ăl-de-sus! exclamă Cocardasse. Ar fi drăguţ! Ei, ce zici, Passepoil?

— Ce trebuie să facem pentru asta? întrebă ultimul.

— Nimica toată, prieteni, nimica toată. Să spuneţi mulţumesc unui om pe care l-aţi socotit întotdeauna un duşman şi care are o slăbiciune pentru voi.

— Cine este acest om minunat, Doamne sfinte?.

— Eu însumi, vechii mei prieteni. Gândiţi-vă! Ne cunoaştem de peste douăzeci de ani.

— Douăzeci şi trei la Sfântul Mihail, zise Passepoil. În seara sărbătorii sfântului arhanghel v-am croit de douăzeci şi patru de ori cu latul sabiei, în spatele Luvrului, din partea domnului de Maulevrier.

— Passepoil! strigă Cocardasse sever. Aceste amintiri supărătoare n-au nici un rost. În ce mă priveşte, m-am gândit adesea că bunul domn de Peyrolles ne îndrăgea în taină. Cere-i scuze acum, pe loc, ticălosule!

Ascultător, Passepoil îşi părăsi poziţia din mijlocul camerei şi se îndreptă către domnul de Peyrolles, cu tichia în mână.

Domnul de Peyrolles, care avea privirea la pândă, zări în acest moment locul albit de moloz pe pardoseală. În mod firesc, privirea i se îndreptă spre tavan. La vederea găurii, se făcu galben la faţă. Dar nu strigă, fiindcă Passepoil, smerit şi zâmbitor, se şi afla între el şi uşă. Din instinct, se refugie doar spre mormanul de paie, pentru a-şi acoperi spatele. La urma urmei, avea în faţa lui doi oameni puternici şi hotărâţi. Dar gardienii erau pe coridor şi el avea o sabie, în clipa când se opri, cu spatele la mormanul de paie, capul zâmbitor al lui Chaverny se arătă, ridicând puţin tunica lui Passepoil, sub care se ascundea.

Capitolul IV - Vechi cunoştinţe

Suntem siliţi să spunem cititorului ce căuta domnul de Peyrolles în temniţa unde zăceau Cocardasse şi Passepoil, fiindcă acest om abil nu avu vremea să-şi explice singur motivele prezenţei sale.

Cei doi viteji trebuiau să se înfăţişeze ca martori în faţa înaltei Curţi de la Châtelet, dar nu în favoarea domnului prinţ de Gonzague. Peyrolles avea sarcina să le facă propuneri uimitoare, care să le zdruncine conştiinţa: câte o mie de pistoli fiecăruia, bani gheaţă şi plătiţi dinainte, nici măcar pentru a-l acuza pe Lagardère, ci pentru a spune doar că nu se aflau în noaptea crimei în împrejurimile castelului Caylus. În mintea lui Gonzague negocierea era cu atât mai sigură, cu cât Cocardasse şi Passepoil nu aveau motive să mărturisească prezenţa lor în noaptea asasinatului.

Iată cum şi de ce domnul de Peyrolles nu avu răgazul să-şi arate talentele diplomatice.

Capul zeflemitor al micului marchiz ridicase tunica lui Passepoil, când Peyrolles, ocupat să observe mişcările celor doi viteji, şedea cu spatele la mormanul de paie. Micul marchiz făcu semn cu ochiul aliaţilor săi. Aceştia se apropiară încetişor.

— Nu-ţi fie teamă, zise Cocardasse arătând cu degetul spărtura din tavan.

E prea de tot să vâri doi gentilomi într-o carceră atât de prost acoperită.

— Cu cât anii trec, observă cu moderaţie Passepoil, cu atât mai puţin sunt respectate convenienţele.

— Prieteni, exclamă Peyrolles care începea să fie îngrijorat văzându-i apropiindu-se, unul din dreapta, celălalt din stânga, fără farse de prost-gust! Dacă mă forţaţi să scot sabia…

— Ruşine! suspină Passepoil. Să scoţi sabia împotriva noastră!

— Împotriva unor oameni dezarmaţi! accentuă Cocardasse. Pe Dumnezeul meu! E cu neputinţă!

Înaintau mereu. Cu toate acestea, înainte să strige după ajutor, ceea ce ar fi rupt negocierile, Peyrolles voi să îmbine gestul cu vorba. Puse mâna pe garda sabiei spunând:

— Ce se întâmpla, băieţi? Aţi încercat să evadaţi prin gaura aia de sus, ajutându-vă unul pe altul să vă căţăraţi şi n-aţi reuşit? Opriţi-vă! se întrerupse. Încă un pas, şi scot sabia!

Dar o altă mână decât a lui prinsese garda sabiei. Mâna asta albă şi împodobită cu dantele mototolite aparţinea domnului marchiz de Chaverny. Acesta reuşise să iasă din ascunzătoare. Stătea în picioare în spatele lui Peyrolles. Pe neaşteptate, lui Peyrolles îi lunecă sabia din mână, şi Chaverny, apucându-l de guler, îi înfipse vârful sub bărbie.

— Dacă scoţi o vorbă eşti mort, caraghiosule! zise el încet. Peyrolles spumega de furie, dar tăcu. Cu ajutorul cravatelor, Cocardasse şi Passepoil îl legară fedeleş în mai puţin timp decât ne trebuie să scriem aceste rânduri.

— Şi-acum? zise Cocardasse micului marchiz.

— Acum, replică acesta, tu treci la dreapta uşii şi băiatul ăsta bun la stânga, şi când cei doi gardieni vor intra, prindeţi-i de gât pe la spate.

— Dar ce, or să intre? întrebă Cocardasse.

— Treceţi la posturile voastre! Domnul de Peyrolles ne va servi drept momeală.

Cei doi bravi alergară şi se lipiră de zid, unul la dreapta, celălalt la stânga, Chaverny, cu vârful sabiei sub bărbia lui Peyrolles, îi porunci să strige după ajutor. Peyrolles strigă. Şi îndată cei doi gardieni se năpustiră în celulă. Passepoil tăbărî pe chelar, Cocardasse pe celălalt. Amândoi horcăiră înăbuşit, apoi tăcură, pe jumătate sugrumaţi. Chaverny închise uşa celulei, scoase din buzunarul purtătorului de chei o legătură de frânghii din care le făcu amândurora cătuşe.

— Nu-ţi fie teamă! îi zise Cocardasse. N-am mai văzut în viaţa mea un marchiz mai drăguţ ca domnia-voastră, zău!

Passepoil adăugă felicitările sale mai calme celor făcute de prietenul său. Dar Chaverny era grăbit.

— La treabă, exclamă el, nu suntem încă pe străzile Parisului. Gasconule, dezbracă-l la piele pe chelar şi îmbracă-te cu hainele lui. Şi tu, prietene, fă la fel cu paznicul.

Cocardasse şi Passepoil se priviră.

— Iată un lucru care mă tulbură, zise primul scărpinându-se după ureche. Doamne sfinte! Nu ştiu dacă se cuvine ca nişte gentilomi…

— Eu am să mă îmbrac cu hainele celui mai neruşinat netrebnic pe care-l cunosc! strigă Chaverny smulgând tunica splendidă a lui Peyrolles.

— Nobilul meu prieten, îndrăzni să zică Passepoil, ieri am îmbrăcat…

Cocardasse îl întrerupse cu un gest cumplit.

— Linişte, păcătosule! zise el. Îţi poruncesc să uiţi împrejurarea aia urâtă. De altfel, ieri o făceam pentru salvarea micului nostru ştrengar.

— Şi astăzi din nou pentru salvarea lui.

Cocardasse scoase un oftat adânc şi-l dezbrăcă pe chelar, care avea un căluş în gură. Fratele Passepoil făcu la fel cu gardianul, şi curând bunii noştri prieteni îşi schimbară hainele. Cu siguranţă că de pe vremea lui Iuliu Cezar, care a fost, după cum se spune, întemeietorul acestei antice fortăreţe, palatul Châtelet n-a văzut niciodată în incinta zidurilor sale doi temniceri cu o mutră mai plăcută. Chaverny îmbrăcă, la rândul lui, tunica bunului domn de Peyrolles.

— Dragii mei, zise el continuând rolul de om de încredere, m-am achitat de sarcină faţă de aceşti doi mizerabili. Vă rog să mă conduceţi până la uşa dinspre stradă.

— Am oare puţin aerul unui gardian? întrebă Passepoil.

— Poţi fi chiar confundat, răspunse prompt micul marchiz.

— Ei bine! spuse Cocardasse-junior fără a se sinchisi să-şi ascundă umilirea. Oare mă asemăn de aproape sau de departe cu un temnicer purtător de chei?

— Ca două picături de apă, răspunse Chaverny. Hai să mergem! Trebuie să duc mesajul.

Toţi trei ieşiră din carceră, a cărei uşă fu închisă de două ori cu cheia, fără a uita să tragă zăvoarele. Domnul de Peyrolles şi cei doi gardieni rămaseră acolo, legaţi fedeleş şi cu căluşul în gură. Povestea nu ne spune gândurile ce le-au trecut prin minte în aceste împrejurări neplăcute şi grele. În acest timp, cei trei prizonieri traversau fără piedici primul coridor: era pustiu.

— Prietene Cocardasse! Ţine capul mai puţin semeţ, zise Chaverny. Mi-e teamă de mustăţile tale smintite.

— Doamne sfinte! răspunse viteazul. Chiar de mi le-aţi toci mărunt, nu-mi veţi strica înfăţişarea chipeşă.

— Asta n-o să moară decât o dată cu noi, adăugă fratele Passepoil.

Chaverny înfundă boneta de lână pe urechile gasconului şi îl învăţă cum să poarte cheile. Ajunseră în curtea interioară. Curtea interioară a închisorii şi galeriile acoperite erau pline de

lume. În Châtelet era mare tărăboi fiindcă domnul marchiz de Ségré dădea masa de prânz asesorilor, la grefă, în aşteptarea reînceperii dezbaterilor. Se vedeau trecând felurile de mâncare şi coşurile cu sticle de şampanie, care erau aduse de la cârciuma Veau-qui-Tette, înfiinţată de doi ani, chiar în piaţa palatului Châtelet, de bucătarul Le Preux.

Cu pălăria trasă pe ochi, Chaverny trecu primul.

— Amice, îi zise el portarului curţii interioare, aici, foarte aproape, la numărul 9, pe coridor, se află doi ticăloşi primejdioşi. Fii cu ochii în patru.

Portarul îşi scoase boneta bombănind, iar Cocardasse şi Passepoil traversară curtea fără piedici. În sala de gardă, Chaverny se Purtă ca un om curios care vizitează o închisoare. Privi de aproape fiecare obiect şi puse câteva întrebări idioate cu multă seriozitate. I se arătă patul de campanie pe care se odihnise zece minute domnul de Horn, în tovărăşia abatelui La Mettrie, prietenul său, când ieşiseră la ultima audiere. Acest lucru păru să-l intereseze foarte mult. Nu mai rămăsese de traversat decât curtea. Dar, în pragul curţii, Cocardasse-junior fu cât pe ce să răstoarne un rândaş de la cârciuma "Veau-qui-Tette", care ducea un tort de migdale. Viteazul nostru scoase un răsunător "Al dracului să fiu!", la care toată lumea întoarse capul. Fratele Passepoil se cutremură până în măduva oaselor.

— Amice, zise Chaverny cu tristeţe, băiatul ăsta era cu totul nevinovat, aşa încât te puteai abţine să huleşti numele Domnului, Dumnezeul nostru.

Cocardasse îşi pleoşti urechile. Arcaşii crezură că aveau de-a face cu un preacinstit gentilom tânăr.

— Nu-l cunosc pe chelarul ăsta gascon, bombăni portarul de la sala de gardă. La dracu, provincialii ăştia se bagă peste tot!

Poarta tocmai era deschisă pentru a lăsa să treacă un superb fazan fript, felul principal al dejunului domnului marchiz de Ségré. Cocardasse şi Passepoil neputându-şi stăpâni nerăbdarea trecură pragul dintr-o singură săritură.

— Arestaţi-i! Arestaţi-i! strigă Chaverny.

Temnicerul se năpusti şi căzu fulgerat de lanţul greu de chei, pe care Cocardasse-junior i-l azvârli în obraz. Cei doi bravi o luară la goană în acelaşi timp şi dispărură după colţul străzii Lanterne.

Trăsura, care-l adusese pe domnul de Peyrolles, aştepta mereu la poartă. Chaverny recunoscu livreaua vizitiului lui Gonzague. Urcă treapta trăsurii, continuând să strige cât îl ţinea gura:

— Arestaţi-i, ce dracu! Nu vedeţi că evadează? Când cineva evadează, înseamnă că are gânduri rele. Arestaţi-i! Arestaţi-i! Şi profitând de tumult, se plecă spre cealaltă portieră şi porunci: La palat, păcătosule! În goană mare!

Caii porniră la trap. Când trăsura intră pe strada Saint-Denis, Chaverny îşi şterse fruntea de sudoare şi începu să râdă ţinându-se de burtă. Bunul domn de Peyrolles îi dădea nu numai libertatea, ci şi o trăsură pentru a se duce, fără să se obosească, la destinaţie.

Ne aflăm în aceeaşi cameră, cu mobilier sever şi trist, unde am văzut-o pentru prima oară pe doamna prinţesă de Gonzague în dimineaţa care precedase reuniunea tribunalului de familie. Se vedea acelaşi doliu exterior: altarul cernit, unde se oficia zilnic slujba funebră în memoria decedatului duce de Nevers, cu marea cruce albă în care se reflecta licărirea celor şase lumînări aprinse Dar ceva se schimbase. Un element de bucurie, încă timidă şi abia perceptibilă, se strecurase printre aspectele lugubre. Un fel de surâs lumină vag acest doliu.

La cele două capete ale altarului erau aşezate flori şi totuşi nu veniseră încă primele zile ale lunii mai, onomastica soţului decedat. Draperiile, deschise la ora prânzului, lăsau să treacă o rază blândă a soarelui de toamnă. La fereastră era atârnata o colivie în care ciripea o pasăre drăgălaşă, o pasăre pe care am mai văzut-o şi am mai auzit-o la fereastra joasă care dă spre Saint-Honoré, colţ cu strada Chantre. Pasărea, care nu de mult înveselea singurătatea fermecătoarei necunoscute, a cărei existenţă misterioasă le împiedica să doarmă pe doamnele Balahault, Durand, Guichard, şi pe toate cumetrele din cartierul Palais-Royal.

În capela doamnei prinţese de Gonzague se afla lume, multă lume, deşi ora era matinală. Mai întâi, o frumoasă fată, care dormea întinsă pe o canapea. Obrazul ei, cu un contur delicat, rămânea puţin în umbră. Dar raza de soare se juca în părul ei bogat şi negru, care bătea în roşcat. Lângă ea, în picioare, stătea prima cameristă a prinţesei, bună Madeleine Giraud, care îşi ţinea mâinile împreunate şi avea lacrimi în ochi.

Madeleine Giraud îi mărturisise doamnei de Gonzague că avertismentul miraculos, găsit în cartea de rugăciuni la pagina cu psalmul Mishererel[29], avertismentul care spunea: "Veniţi să vă apăraţi fiica", şi care amintea, după douăzeci de ani, deviza întâlnirilor, fericite şi a dragostei din tinereţe, deviza lui Nevers: "Iată-mă", fusese aşezat acolo de însăşi Madeleine, în complicitate cu cocoşatul. În loc să o dojenească, prinţesa o îmbrăţişă. Madeleine era fericită ca şi cum şi-ar fi regăsit propriul său copil. Prinţesa se aşezase la celălalt capăt al încăperii, înconjurată de două femei şi de un băietan. Lângă ei se aflau risipite paginile unui manuscris, împreună cu sipetul din care fuseseră scoase: sipetul şi manuscrisul Aurorei. Rândurile scrise cu speranţa fierbinte că vor intra într-o zi în mâinile unei mame necunoscute, dar adorate, ajunseseră la adresa cuvenită. Prinţesa le citise. Se vedea bine după ochii ei înroşiţi, înroşiţi de lacrimi blânde şi duioase.

Felul în care sipetul şi pasărea drăgălaşă trecuseră pragul palatului Gonzague nu isca nedumerire. Una din cele două femei era onesta Françoise Berrichon, iar băietanul care îşi răsucea pălărioara în mâini, cu un aer maliţios şi tulburat, răspundea la numele de Jean-Marie. Era pajul Aurorei, copilul limbut şi imprudent, care o târâse pe bunica lui afară din casă pentru a se lăsa trasă de limbă de cumetrele din stradă Chantre. Cealaltă femeie stătea la oarecare distanţă. Aţi fi recunoscut sub voal obrazul îndrăzneţ şi graţios al donei Cruz. În acest moment se putea citi pe mutrişoara ei dezgheţată o emoţie reală şi adâncă. Bătrâna Françoise vorbea.

— El nu e fiul meu, spunea ea cu glas bărbătesc arătându-l pe Jean-Marie, e fiul bietului meu băiat. Pot spune doamnei prinţese că Berrichon al meu era altă mâncare de peşte. Avea peste un metru optzeci şi curaj cu carul, fiindcă a murit ca soldat.

— Şi erai în slujba lui Nevers, femeie? o întrerupse prinţesa.

— Toţi din neamul Berrichon, din tată în fiu, de când pământul e pământ! răspunse Françoise. Soţul meu era scutierul ducelui Amaury, tatăl ducelui Philippe. Tatăl soţului meu, care se numea Guillaume-Jean-Nicolas Berrichon…

[29] Miluieşte-mă, Dumnezeule, după mare milă ta... (Psalmul 50).

— Dar fiul dumitale, întrerupse prinţesa, n-a fost cel care mi-a adus acea scrisoare la castelul Caylus?

— Da, nobila mea doamnă, el a fost. Şi numai Dumnezeu ştie că şi-a amintit de seara aia toată viaţa. Mi-a povestit de mai multe ori că se întâlnise în pădurea Ens cu o anume doamnă Marthe, fostă dădacă a domniei-voastre, care avea grijă de copilaş. Doamna Marthe îl recunoscu, fiindcă-l văzuse la castelul tânărului nostru duce, când aducea scrisorile domniei-voastre. Doamna Marthe îi spuse: Acolo, la castelul Caylus, cineva a descoperit totul. Dacă o vezi pe domnişoara Aurore, spune-i să fie foarte atentă. Berrichon a fost prins de nişte soldăţoi şi eliberat prin mila lui Dumnezeu. Era pentru prima dată când îl vedea pe cavalerul de Lagardère, despre care se vorbea atât de mult. Mi-a spus: *"E frumos ca arhanghelul Mihail din biserică de la Tarbes!"*

— Da, murmură prinţesa, care visa, e frumos.

— Şi viteaz! continuă bătrâna Françoise, care se înflăcără. Un leu!

— Un adevărat leu! voi să accentueze Jean-Marie.

Dar bătrâna Françoise căscă ochii la el şi Jean-Marie tăcu.

— Bietul meu băiat, Berrichon, ne-a spus toate astea, continuă femeia, şi cum Nevers şi acest Lagardère aveau întâlnire să se bată, şi cum acest Lagardère îl apără pe Nevers o jumătate de oră întreagă împotriva a mai mult de douăzeci de netrebnici, să-mi ierte doamna prinţesă vorba proastă, înarmaţi până în dinţi.

Aurore de Caylus îi făcu semn să se oprească. Nu putea îndura aceste amintiri sfâşietoare. Ochii ei plini de lacrimi se întoarseră spre catafalcul străjuit de lumânări.

— Philippe! murmură ea. Soţul meu iubit, parcă a fost ieri. Anii au trecut că orele. Parcă a fost ieri. Rana din inima mea sângerează şi nu vrea să se vindece.

Se văzu un fulger în ochiul donei Cruz, care privea această imensă durere cu admiraţie. Avea în vine acel sânge arzător ce face ca inima să bată mai repede şi care înalţă sufletul până la sentimente eroice.

Bătrâna Françoise dădu din cap cu un gest matern.

— Anii sunt ani, zise ea. Toţi suntem muritori. Nu trebuie să suferi pentru ce a trecut.

Învârtindu-şi pălărioara în mână, Berrichon îşi spunea:

— Cum mai propovăduieşte draga mea bunică!

— Aşa că, reluă bătrână Françoise, atunci când cavalerul de Lagardère veni la ţară, acum cinci sau şase ani, pentru a mă întreba dacă vreau s-o slujesc pe fata răposatului duce, am zis da pe dată. De ce? Fiindcă fiul meu Berrichon îmi spusese cum se petrecuseră lucrurile. Simţind că-şi dă duhul, ducele îl strigă pe cavaler şi îi zise: *"Fratele meu! Fratele meu!"*

Prinţesa îşi apăsă mâinile pe piept.

— Şi a mai spus, continuă Françoise: Vei fi tatăl copilului meu şi mă vei răzbuna! Berrichon n-a minţit niciodată, nobilă Doamnă. De altfel, ce interes ar fi avut să mintă? Jean-Marie şi cu mine am plecat. Cavalerul de Lagardère socotea că domnişoara era prea mărişoară pentru a locui singură cu el.

— Şi a mai vrut, întrerupse Jean-Marie, ca domnişoara să aibă un paj.

Françoise ridică din umeri, zâmbind.

— Băiatul e cam vorbăreţ, zise ea, vă cer iertare, nobilă doamnă. Aşa că plecarăm la Madrid, care este capitala ţării spaniole. Ah! Doamne! Mărturisesc că mi-au dat lacrimile când am văzut-o pe biata copilă, e-adevărat! Era cap tăiat cu tânărul nostru senior! Dar, ssst! Trebuie să tac. Domnul cavaler nu mă lasă să vorbesc.

— Şi tot timpul cât ai fost cu el, întrebă prinţesa cu glas şovăitor, omul acesta, domnul de Lagardère?…

— Doamne sfinte! Nobilă doamnă, exclamă Françoise, al cărei obraz îmbătrânit se îmbujora, nu, nu, pe mântuirea mea! Aş zice poate ca domnia-voastră, dar, vedeţi, de şase ani m-am deprins să-l iubesc pe domnul cavaler la fel şi chiar mai mult decât ce mi-a mai rămas din familie. Dacă altcineva în locul domniei-voastre ar fi avut aerul să bănuiască… Dar trebuie să mă iertaţi, se întrerupse ea făcând o reverenţă, iată că uit în faţa cui vorbesc. Omul ăsta e un sfânt, doamnă. Să ştiţi că fiica domniei-voastre a fost la fel de bine păzită lângă el, cum ar fi fost lângă mama ei. Îi purta respect, era de-o bunătate, de-o duioşie atât de blândă şi de curată!

— Faci bine că-l aperi pe acela care nu merită să fie acuzat, spuse cu răceală prinţesa. Dar dă-mi amănunte. Fiica mea trăia în singurătate?

— Singură, mereu singură, prea singură, fiindcă era tristă. Şi totuşi, dacă m-ar fi crezut…

— Ce vrei să spui? întrebă Aurore de Caylus.

Bătrâna Françoise aruncă o privire spre dona Cruz, care stătea tot nemişcată.

— Înţelegeţi totuşi, zise bătrâna, o fată care cânta şi dansa în Plaza-Santa, nu era o societate bună şi potrivită pentru moştenitoarea unui duce…

Prinţesa se întoarse spre dona Cruz şi văzu cum îi străluceşte o lacrimă pe genele lungi ale pleoapelor.

— N-ai de făcut alte reproşuri stăpânului dumitale? zise ea.

— Reproşuri? protestă bătrâna Françoise. De altfel, ăsta nu-i un reproş, fetiţa nu venea prea des şi totdeauna făceam în aşa fel încât să le supraveghez…

— Bine ai făcut, întrerupse prinţesa. Îţi mulţumesc. Poţi pleca. De acum înainte faci parte din casa mea, dumneata şi cu nepotul dumitale.

— În genunchi! strigă Françoise Berrichon îmbrâncindu-l pe Jean-Marie.

Prinţesa opri acest elan de recunoştinţă şi, la un semn al ei, Madeleine Giraud o conduse pe bătrâna împreună cu nepotul. Şi dona Cruz se îndreptă spre uşă.

— Unde te duci, Flor? întrebă prinţesa. Dona Cruz crezu că nu aude bine. Prinţesa repetă:

— Nu te cheamă aşa? Vino, Flor, vreau să te îmbrăţişez. Şi cum tânăra fată nu se supunea destul de repede, prinţesa se ridică şi o luă în braţe. Dona Cruz îşi simţi obrazul scăldat în lacrimi.

— Ea te iubeşte, murmură mama fericită. Scrie aici, în aceste pagini, pe care le voi ţine mereu la căpătâiul patului meu. În aceste pagini, în care şi-a pus tot sufletul. Tu eşti gitana ei, prima ei prietenă. Mai fericită decât mine, ai văzut-o când era copil. Era oare frumoasă? Spune-mi, Flor!

Şi fără să-i lase vreme să răspundă, continuă cu pasiunea ei de mamă, impetuoasă şi profundă:

— Tot ce iubeşte ea, vreau să iubesc şi eu. Te iubesc, Flor, eşti a doua mea fiică. Îmbrăţişează-mă! Ai putea să mă iubeşti, şi tu? Dacă ai şti ce fericită sunt şi cum aş vrea ca tot pământul să fie fericit! Auzi tu, Flor, chiar pe bărbatul acesta, care mi-a luat inima copilului meu, ei bine, dacă ea vrea, simt că îl voi iubi şi eu!

Dona Cruz zâmbea printre lacrimi. Prinţesa o strângea nebuneşte la piept.

— Ai putea crede oare, scumpa mea Flor, că nu îndrăznesc încă să o strâng aşa în braţe pe Aurore? Nu te supăra, dar când îţi sărut fruntea şi obrajii, parcă o îmbrăţişez pe ea.

Se îndepărtă brusc de ea, pentru a o privi mai bine.

— Dansai în pieţele publice, tu, fetiţă? reluă ea cu un aer visător Nu ai familie. Oare aş fi iubit-o mai puţin, dacă aş fi regăsit-o aşa? Doamne, Dumnezeule! Doamne, Dumnezeule! Cât de smintită e mintea omenească! Deunăzi spuneam: Dacă fiica lui Nevers ar fi uitat pentru o clipă mândria neamului ei... Nu! Nu mai termin fraza. Îmi trece un fior prin vine gândindu-mă că Dumnezeu m-ar fi putut lua în serios. Flor, gitana mea, vino să-i mulţumim lui Dumnezeu, vino!

O duse către altar şi îngenunche.

— Nevers! Nevers! exclamă ea. O am pe fiica ta, o am pe fiica noastră! Spune-i Domnului să vadă fericirea şi recunoştinţa inimii mele!

Fără îndoială că cel mai bun prieten al ei n-ar fi recunoscut-o. Sângele îi colora obrajii cu intensitate. Era tânără, era frumoasă, privirea-i strălucea, talia-i suplă se unduia şi fremăta. Vocea ei avea accente blânde şi extrem de plăcute. Rămase o clipă pierdută în extazul ei.

— Flor, reluă ea, eşti creştină? Da, îmi amintesc că am citit în jurnalul Aurorei cum s-au petrecut lucrurile. Nu-i aşa că Dumnezeul nostru e bun? Dă-mi mâinile şi simte-mi inima!

— Ah! strigă biata gitană izbucnind în lacrimi. Dacă aş avea: o mamă ca domnia-voastră, doamnă!

Prinţesa o atrase din nou la piept.

— Îţi vorbea de mine? Despre ce vorbeaţi? în ziua când ai întâlnit-o era încă mititică. Ştii ce? se întrerupse ea, căci febra îi crea această nevoie neîncetată de a vorbi. Cred că i-e frică de mine. Aş muri de durere, dacă o mai ţine aşa. Vorbeşte-i de mine, Flor, mica mea Flor, te rog!

— Doamnă, răspunse dona Cruz ai cărei ochi umeziţi de lacrimi zâmbeau, n-aţi citit acolo cât de mult vă iubeşte?

Arătă cu degetul paginile răvăşite ale manuscrisului Aurorei.

— Da, da, zise prinţesa, aş şti oare să exprim ce am simţit citindu-le? Fiica mea nu e tristă şi severă, ca mine. Are inima voioasă ca a tatălui ei. Dar şi eu, eu care am plâns atât de mult, eram veselă odinioară. Casa în care m-am născut era o temniţă şi totuşi râdeam, dansăm, până în ziua când l-am văzut pe acela care avea să ducă în fundul mormântului toată bucuria şi toate zâmbetele mele.

Îşi trecu repede o mână pe fruntea care ardea ca focul.

— Ai văzut vreodată o biată femeie cum înnebuneşte? întrebă ea cu violenţă.

Dona Cruz o privea cu un aer îngrijorat.

— Nu-ţi fie teamă de nimic, nu-ţi fie teamă de nimic, spuse prinţesa. Pentru mine fericirea e ceva atât de nou! Voiam să-ţi spun, Flor, ai remarcat? Aurore seamănă cu mine.

Veselia ei s-a spulberat în ziua când a apărut dragostea. Pe ultimele pagini am văzut urme de lacrimi.

O luă pe gitană la braţ şi se aşeză pe locul ei, unde şezuse mai înainte. Se întorcea în fiece clipă spre canapeaua unde dormea Aurore, dar nu ştiu ce fel de sentiment vag părea că o ţine departe.

— Ea mă iubeşte, oh! Cu siguranţă că mă iubeşte, dar zâmbetul despre care îşi aminteşte, zâmbetul aplecat deasupra leagănului ei este al acelui om. Cine i-a dat primele lecţii? Acest om. Cine a învăţat-o prima rugăciune? Din nou acest om. Oh! Fie-ţi milă, Flor, draga mea, nu-i spune niciodată câtă furie, câtă gelozie, câtă ranchiună am împotriva acestui om!

— Nu inima domniei-voastre vorbeşte, doamnă, murmură dona Cruz.

Prinţesa o strânse de braţ cu bruscă violenţă.

— Ba inima mea! exclamă ea. Ba inima mea! În zilele de odihnă mergeau împreună pe pajiştile din jurul Pamplonei. Se făcea copil pentru a se juca cu ea. Oare un bărbat trebuie să se comporte astfel? Nu o mamă? Când se înapoia acasă după lucru, aducea o jucărie, un dulce. Ce-aş fi putut face mai mult eu, ca mamă, pentru copilul meu, dacă aş fi fost săracă şi într-o

ţară străină? El ştia bine că îmi lua, că îmi fură toată tandreţea ei!…

— Oh! Doamnă! vru să o întrerupă gitana.

— Vrei să-l aperi? spuse prinţesa, care-i zvârli o privire bănuitoare. Eşti de partea lui? Văd bine, se corectă ea cu o amară descurajare, îl iubeşti mai mult ca pe mine, chiar şi tu!

Dona Cruz îi ridică mâna pe care o ţinea până în dreptul inimii. Două lacrimi ţâşniră din ochii prinţesei.

— Oh! Bărbatul ăsta! murmură ea printre lacrimi. Sunt văduvă şi nu-mi mai rămăsese decât inimă fiicei mele!

Dona Cruz stătea mută în faţa acestei supreme nedreptăţi şi a dragostei materne. Această fată înflăcărată după plăceri, această nebună care ieri voia să se joace cu drama vieţii, înţelegea. Sufletul ei conţinea în germene toate iubirile pătimaşe şi geloase. Prinţesa se reaşezase în fotoliu. Luase paginile manuscrisului Aurorei. Le sucea şi le învârtea, visând cu ochii deschişi.

— De câte ori i-a salvat viaţa! rosti ea rar.

Se prefăcu că reîncepe să parcurgă manuscrisul, dar se opri la primele pagini.

— La ce bun? murmură ea pe un ton descurajat. Eu nu i-am dat viaţa decât o singură dată! E-adevărat, e-adevărat, reîncep ea, în timp ce ochii îi străluceau sălbatic. Este a lui mai mult decât a mea!

— Dar domnia-voastră sunteţi mama ei, doamnă, spuse cu blândeţe dona Cruz.

Prinţesa îşi ridică spre ea privirea-i neliniştită şi îndurerată.

— Ce înţelegi prin asta? o întrebă. Vrei să mă consolezi. Nu-i aşa că e o datorie, simt că aş muri!

— Doamnă, doamnă! Vă rog, recitiţi paginile unde vorbeşte despre domnia-voastră. Câtă tandreţe! Câtă dragoste respectuoasă!

— Mă gândeam şi eu la acest lucru, buna mea Flor! Dar există un lucru care mă împiedică să recitesc aceste rânduri pe care le-am sărutat cu atâta ardoare. Fiica mea este aspră. Printre rânduri există ameninţări. Când îşi dă seama că piedică între ea şi prietenul ei este mama ei, cuvintele îi devin tăioase ca o sabie. Am citit împreună. Îţi aminteşti ce spune. Vorbeşte despre mamele orgolioase…

Un fior trecu prin tot trupul prinţesei.

— Dar domnia-voastră nu sunteţi că mamele acelea, doamnă zise dona Cruz cercetând-o din priviri.

— Am fost! murmură Aurore de Caylus, acoperindu-şi obrazul cu mâinile.

În celălalt capăt al camerei, Aurore de Nevers se agita pe canapea. Cuvinte nedesluşite îi ieşeau de pe buze. Prinţesa tresări. Apoi se ridică şi traversă încăperea în vârful picioarelor. Făcu semn donei Cruz să o urmeze, ca şi cum ar fi simţit nevoia să fie însoţită şi protejată.

Preocuparea care o muncea neîncetat în mijlocul bucuriei teama, remuşcările, robia, oricare ar fi numele pe care am vrea să-l dăm spaimelor bizare care înăbuşeau inima bietei mame Şi îi ucideau bucuria avea ceva copilăros şi în acelaşi timp sfâşietor.

Se aşeză în genunchi lângă Aurore. Dona Cruz rămase în picioare la capătul patului. Prinţesa admiră multă vreme trăsăturile fiicei. Îşi înăbuşea suspinele care voiau să-i iasă din piept. Aurore era palidă. Somnul agitat îi desfăcuse părul, care cădea în dezordine pe covor. Închizând ochii, prinţesa îl adună în mâini şi-l lipi de buze.

— Henri! murmură Aurore în somn, Henri, prietenul meu.

Prinţesa deveni atât de palidă, încât dona Cruz se repezi să o susţină. Dar fu respinsă. Prinţesa zâmbea cu îngrijorare şi zise:

— Am să mă obişnuiesc. Dacă ar rosti şi numele meu când doarme!...

Aştepta. Acest nume nu veni. Aurore avea buzele întredeschise şi răsuflarea anevoioasă.

— Voi avea răbdare, zise sărmana mamă. Poate altă dată mă va visa.

Dona Cruz se aşeză în genunchi în faţa ei. Doamna de Gonzague îi zâmbea şi resemnarea dădea obrazului ei o frumuseţe sublimă.

— Flor, ştii că prima oară când te-am văzut am fost foarte mirată că nu-mi simţeam inima avântându-se spre tine? Totuşi eşti frumoasă. Ai acel tip spaniol pe care gândeam să-l regăsesc la fiica mea. Dar priveşte-i fruntea, priveşte.

Îndepărtă uşor pletele răvăşite care ascundeau pe jumătate obrazul Aurorei.

— Tu nu ai aşa ceva, reluă ea atingând tâmplele tinerei fete. Seamănă cu Nevers. Când am văzut-o şi când acest om mi-

a spus: Iat-o pe fiica domniei-voastre! inima mea n-a şovăit, Mi se părea că glasul lui Nevers, coborând pe neaşteptate din cer, spunea că şi el: E fiica ta!

Sorbea lacom din ochi trăsăturile Aurorei. Continuă:

— Când Nevers dormea, pleoapele lui cădeau tot aşa şi am văzut adeseori această linie în jurul buzelor sale. Dar ceva încă şi mai asemănător există în zâmbet. Când Nevers era foarte tânăr, i se reproşa că are o frumuseţe cam efeminată. Dar ceea ce m-a izbit a fost privirea. Oh! Este flacăra reaprinsă din ochii lui Nevers! Dovezi! Mă apucă mila când mă gândesc la dovezile lor! Dumnezeu a pus numele nostru pe obrazul acestui copil. Nu pe Lagardère îl cred, ci inima mea.

Doamna de Gonzague vorbise foarte încet, totuşi, la numele de Lagardère, Aurore avu un fel de slabă tresărire.

— Se va trezi, zise dona Cruz.

Prinţesa se ridică şi atitudinea ei exprima un fel de groază. Când îşi dădu seama că fiica ei va deschide ochii, se dădu repede înapoi.

— Nu acum! zise ea cu glas schimbat. Nu-i spune acum că sunt aici. Trebuie să fim cu băgare de seamă.

Aurore întinse braţele, apoi trupul ei suplu se înţepeni convulsiv, cum se întâmplă de obicei la trezire. Ochii ei mari se deschiseră dintr-odată, privirea ei străbătu încăperea şi uimirea i se zugrăvi pe obraz.

— Ah! zise ea. Iat-o pe Flor! îmi amintesc. Deci n-am visat!

Îşi duse mâinile la frunte şi zise:

— Această cameră nu e aceea unde ne aflam astă-noapte. Dar am visat? Oare am văzut-o pe mama mea?

— Ai văzut-o pe mama ta, răspunse dona Cruz.

Prinţesa, care se dăduse înapoi până la altarul îndoliat, avea lacrimi de bucurie în ochi. Spre ea se îndreptase primul gând al fiicei ei. Fata nu pomenise încă de Lagardère. Gândurile şi inima i se îndreptară spre Dumnezeu pentru a-i mulţumi.

— Dar de ce sunt atât de zdrobită? întrebă Aurore. Fiecare mişcare pe care o face mă răneşte, şi răsuflarea îmi sfâşie pieptul. La mânăstirea întrupării de la Madrid, după boala mea gravă, când îmi trecuse febră şi delirul, îmi amintesc că mă simţeam la fel. Aveam capul golit şi un fel de greutate pe inimă. De fiece dată când încercam să gândesc, ochii mei înmărmuriţi vedeau flăcări şi sărmanul meu cap părea gata să crape.

— Ai avut febră, răspunse dona Cruz, ai fost grav bolnavă!

Privirea ei se îndrepta către prinţesă, ca pentru a-i spune: E rândul domniei-voastre să vorbiţi, veniţi. Prinţesa rămânea nemişcată, timidă, cu mâinile încrucişate, adorând-o de la distanţă.

— Nu ştiu cum să spun, murmură Aurore. Un fel de greutate îmi striveşte gândirea. Tot timpul sunt pe punctul de a străpunge vălul tenebrelor întins în jurul minţii mele, dar nu pot, nu mai, nu pot.

Capul obosit îi căzu pe pernă, în timp ce adăuga:

— Mama e supărată pe mine?

Ochii i se luminară pe neaşteptate când spuse aceste cuvinte. Aproape îşi dădea seama de situaţie, dar totul nu dură decât o clipă. Pâcla se îngroşa în mintea ei şi privirea, care abia i se aprinsese în frumoşii ei ochi, se stinse.

Prinţesa tresări la ultimele cuvinte ale fiicei. Cu un gest imperios închise gura donei Cruz care voia să răspundă. Se apropie cu acel pas uşor şi rapid pe care trebuia să-l fi avut în zilele când, mamă tânără fiind, venea lângă leagăn la primul strigăt al copilului. Ajunse la căpătâiul patului şi, pe la spate, prinse capul fetei şi o sărută lung pe frunte. Aurore începu să zâmbească. Abia atunci putură desluşi criza stranie prin care trecea mintea ei. Aurore părea fericită, dar fericită cu acea bucurie calmă şi blândă, aceeaşi în fiecare zi şi care durează de multă vreme. Aurore îşi sărută mama ca un copil obişnuit să dea şi să primească în fiecare dimineaţă acelaşi sărut.

— Mamă, murmură ea, te-am visat şi am plâns toată noaptea în visul meu. De ce Flor este aici? se întrerupse ea. Flor nu are mamă. Dar câte lucruri se pot întâmpla într-o noapte!

Încă se mai lupta. Mintea ei se străduia să destrame vălul. Cedă, învinsă de oboseala dureroasă care o copleşea.

— Vreau să te văd mamă, zise ea. Vino lângă mine, ia-mă pe genunchi.

Râzând şi plângând, prinţesa se aşeză pe canapea şi o luă pe Aurore în braţe. În ce fel ar putea exprima ce simţea! Exista oare, în vreo limbă a pământului, cuvinte pentru a blama sau a stigmatiza această crimă divină: egoismul inimii de mamă! Prinţesa ţinea în mâini toată comoara ei. O ţinea pe genunchi pe fiica ei, cu trupul şi mintea slăbită: un copil, un biet copil. Prinţesa o vedea pe Flor, care nu-şi putea reţine lacrimile, dar

prinţesa era fericită până la nebunie, o legăna pe Aurore în braţe, murmurând fără voia ei un cântec de o blândeţe nespusă. Şi Aurore îşi sprijinea capul de pieptul ei. Era fermecător şi era sfâşietor.

Dona Cruz îşi întoarse privirea.

— Mamă, zise Aurore, în jurul meu plutesc tot felul de gânduri, dar nu le pot pricepe. Mi se pare că tu vrei să mă laşi să văd limpede. Cu toate astea, simt că în mine există ceva care nu face parte din mine. Ar trebui să fiu altfel cu tine, mamă.

— Eşti lipită de inima mea, copilă, copilă dragă, îi răspunse prinţesa în al cărei glas răzbăteau accente de rugă. Nu căuta altceva. Odihneşte-te la pieptul meu. Fii fericită de fericirea pe care mi-o dăruieşti.

— Doamnă, doamnă, zise dona Cruz, care se aplecă la urechea ei, trezirea va fi îngrozitoare!

Prinţesa avu un gest de nerăbdare. Voia să se amăgească, în această voluptate stranie, care totuşi îi tortura sufletul. Era oare nevoie să i se spună că toate astea nu erau decât un vis?

— Mamă, reluă Aurore, dacă mi-ai vorbi, sunt sigură că vălul de pe ochii mei ar cădea. Dacă ai şti cât sufăr!

— Suferi! repetă doamna de Gonzague strângând-o cu pasiune la piept.

— Da, sufăr mult. Mi-e frică, tare mi-e frică, mamă, şi nu ştiu, nu ştiu…

Glasul îi tremura, înecat în lacrimi. Îşi apăsa fruntea cu mâinile ei frumoase. Prinţesa simţi un fel de şoc lăuntric în pieptul lipit de al ei.

— Offf! Offf! repetă de două ori Aurore. Lasă-mă! Vreau să te contemplu în genunchi, mamă. Îmi amintesc. E nemaipomenit! Adineauri mă gândeam că n-am părăsit niciodată pieptul tău.

O privi pe prinţesă cu ochi înspăimântaţi. Aceasta încercă să zâmbească, dar obrazul ei exprima spaimă.

— Ce ai? Ce ai, mamă? întrebă Aurore. Eşti mulţumită că m-ai regăsit, nu-i aşa?

— Dacă sunt mulţumită, copil adorat?

— Da, asta-i. M-ai regăsit, eu nu aveam mamă…

— Şi Dumnezeu care ne-a unit, fiica mea, nu ne va mai despărţi niciodată!

— Dumnezeu! zise Aurore, ai cărei ochi măriţi se pironeau în vid. Dumnezeu! În acest moment nu m-aş putea ruga, am uitat rugăciunea.

— Vrei s-o repeţi cu mine? întrebă prinţesa, fericită să-i abată gândurile.

— Da, dragă mamă. Aşteaptă! Mai e ceva…

— Tatăl nostru care eşti în ceruri, începu doamna de Gonzague luând mâinile Aurorei între ale ei.

— Tatăl nostru care eşti în ceruri, repetă Aurore ca un copilaş.

— Sfinţească-se numele tău, continuă prinţesa.

De data asta, în loc să repete, Aurore rămase nemişcată.

— Mai e ceva, murmură ea din nou, pe când cu degetele crispate îşi apăsă tâmplele ude de sudoare. Mai e altceva. Tu ştii, Flor! Spune-mi.

— Surioară… bâigui gitana.

— Tu ştii! Tu ştii! zise Aurore în ai cărei ochi se iviră lacrimi. Offf! Aşadar nimeni nu vrea să mă ajute.

Se ridică pe neaşteptate şi îşi privi mama drept în ochi.

— Rugăciunea, rosti ea scandându-şi cuvintele, rugăciunea… Tu m-ai învăţat să spun rugăciunea, mamă?

Prinţesa îşi înclină capul şi scoase un geamăt. Aurore îşi pironi asupra ei ochii înflăcăraţi.

— Nu, nu tu, murmură ea.

Creierul ei făcu un efort suprem. Un strigăt sfâşietor îi ţâşni din piept.

— Henri! Henri! zise ea. Unde-i Henri?

Stătea în picioare. Privirea ei sălbatică şi superbă o învăluia pe prinţesă. Flor încerca să o prindă de mâini. Ea o respinse cu forţa unui bărbat. Prinţesa hohotea cu capul pe genunchi.

— Răspunde-mi! strigă Aurore. Henri! Ce i-au făcut lui Henri?

— Nu m-am gândit decât la tine, fiica mea, bâigui doamna de Gonzague.

Aurore se întoarse brusc spre dona Cruz.

— L-au ucis? întrebă ea semeaţă şi cu privirea arzătoare.

Dona Cruz nu răspunse. Aurore se răsuci spre mama ei. Prinţesa se lăsă să alunece în genunchi şi murmură:

— Îmi zdrobeşti inima, fetiţa mea. Ai milă!

— L-au ucis? repetă Aurore.

— El! Totdeauna el! exclamă prinţesa frângându-şi mâinile. În inima acestui copil nu mai e loc pentru dragostea mamei!

Cu privirea îndreptată în pământ, Aurore gândi cu glas tare:

— Nu vor să-mi spună dacă mi l-au ucis!

Prinţesa întinse braţele spre ea, apoi căzu pe spate, leşinată.

Aurore ţinea mâinile mamei sale. Obrazul i se împurpurase, ochiul ei arunca luciri tragice.

— Pe mântuirea mea! Te cred, doamnă, zise ea. N-ai făcut nimic împotriva lui. Cu atât mai bine pentru domnia-ta, dacă mă iubeşti aşa cum te iubesc eu. Dar dacă ai făcut ceva împotriva lui…

— Aurore! Aurore! o întrerupse dona Cruz, care-i puse mâna pe gură.

— Vorbesc, o întrerupse la rândul ei domnişoara de Nevers cu o demnitate orgolioasă, nu ameninţ. Mama şi cu mine ne cunoaştem doar de câteva ore şi e bine ca inimile noastre să se privească în faţă. Mama mea este o prinţesă, eu sunt o biată fată, ceea ce îmi dă dreptul de a vorbi semeţ mamei mele. Dacă mama ar fi fost o femeie săracă, slabă, părăsită, nu m-aş fi ridicat şi i-aş fi vorbit în genunchi.

Sărută mâinile prinţesei, care o contemplă cu admiraţie. Ce frumoasă era! Teama profundă care-i tortura inima, fără să-i înfrângă mândria, îi punea o aureolă pe fruntea-i de fecioară! Fecioară, am spus bine! Dar fecioară-soţie, având toată forţa şi toată măreţia femeii.

— Nu te am decât pe tine pe acest pământ, fiica mea, zise prinţesa. Dacă nu te am, sunt slabă şi părăsită. Judecă-mă, dar cu mila datorată celor care suferă. Îmi reproşezi că n-am rupt vălul care-ţi întunecă mintea. Dar tu mă iubeai când delirai şi, e-adevărat, mă temeam de clipa când te vei trezi!

Aurore aruncă o privire spre uşă.

— Vrei să mă părăseşti? strigă mama, speriată.

— Trebuie, răspunse tânăra. Ceva îmi spune că Henri mă cheamă în acest moment şi are nevoie de mine.

— Henri! Mereu Henri! murmură doamna de Gonzague cu accentul disperării. Totul pentru el, nimic pentru mama ta!

Aurore îşi fixă asupra ei ochii mari, arzători.

— Dacă el ar fi fost aici, doamnă, replică ea cu blândeţe, iar domnia-ta ai fi fost departe, în primejdie de moarte, nu i-aş fi vorbit decât despre domnia-ta.

— E-adevărat? strigă prinţesa fermecată. Mă iubeşti oare la fel de mult ca şi pe el?

Aurore i se aruncă în braţe murmurând:

— De ce nu l-ai cunoscut mai devreme, dragă mamă?

Prinţesa o acoperea cu sărutări.

— Ascultă, spunea ea, ştiu ce înseamnă să iubeşti. Nobilul şi scumpul meu soţ, oare mă aude şi a cărui amintire îmi umple singurătatea, trebuie să zâmbească la picioarele Domnului, văzând în străfundul inimii mele. Da, te iubesc mai mult decât l-am iubit pe Nevers, fiindcă dragostea mea de femeie se contopeşte cu dragostea mea de mamă. Pe tine, dar şi pe el îl iubesc în tine, Aurore, singura mea speranţă, fericirea mea. Ascultă! Fiindcă îl iubeşti, îl voi iubi şi eu. Ştiu bine că dacă l-aş respinge, nu mă vei mai iubi, ai scris asta, Aurore. Ei bine! Îi voi deschide braţele.

Păli deodată, fiindcă privirea-i căzu asupra donei Cruz. Gitana trecuse într-un cabinet a cărui uşă se deschidea în spatele canapelei.

— Îi vei deschide braţele, mamă? repetă Aurore.

Prinţesa tăcea şi inima îi bătea violent. Aurore se smulse din braţele ei.

— Nu ştii să minţi! exclamă ea. E mort, îl crezi mort!

Înainte ca prinţesa, care căzuse pe un scaun, să poată răspunde, dona Cruz reapăru şi tăie calea Aurorei, care se avântase spre uşă. Dona Cruz îşi pusese mantia şi voalul.

— Ai încredere în mine, surioară? zise ea. Forţele îţi vor trăda curajul. Tot ce ai vrea să faci, voi face eu.

Apoi, adresându-se doamnei de Gonzague, adăugă:

— Porunciţi să se înhame caii, vă rog, doamnă prinţesă.

— Unde te duci, surioară? întrebă Aurore gata să leşine.

— Doamna prinţesă îmi va spune, replică gitana pe un ton ferm, unde trebuie să mă duc pentru a-l salva.

Capitolul VI - Condamnat la moarte

Dona Cruz aştepta în picioare lângă uşă. Mama şi fiica stăteau una în faţa celeilalte. Prinţesa poruncise să se înhame caii.

— Aurore, zise ea, n-am aşteptat sfatul prietenei tale. A vorbit în numele tău, nu-i port pică. Dar ce a crezut totuşi tânăra fată? Că prelungeam somnul minţii tale pentru a te împiedica să acţionezi?

Dona Cruz se apropie fără să vrea.

— Ieri, reluă prinţesa, eram duşmana acestui bărbat. Ştii de ce? îmi luase fiica şi aparenţele îmi spuneau: Nevers a căzut sub loviturile lui.

Trupul Aurorei se îndreptă, dar ochii i se plecară. Deveni atât de palidă, încât mama făcu un pas pentru a o susţine. Aurore îi zise:

— Continuă, doamnă, te ascult. Văd după obrazul domniei-tale că ţi-ai dat seama că e o calomnie.

— Ţi-am citit amintirile, draga mea fată, răspunse prinţesa. E o pledoarie elocventă. Omul care a păstrat atât de pură o inimă de douăzeci de ani sub acoperişul său nu poate fi un asasin. Omul care mi-a înapoiat fiica, aşa cum abia dacă speram să o văd în cele mai ambiţioase vise de dragoste maternă, sigur că are o conştiinţă nepătată.

— Mulţumesc pentru el, dragă mamă. Nu ai şi alte dovezi în afară de asta?

— Ba da, am mărturia unei femei demne şi a nepotului ei. Henri de Lagardère...

— Soţul meu, mamă.

— Soţul tău, fiica mea, spuse prinţesa coborând glasul, nu l-a lovit pe Philippe de Nevers, ci l-a apărat.

Aurore se aruncă la gâtul mamei şi, pierzând pe neaşteptate rezerva de până atunci, îi acoperi cu sărutări fruntea şi obrajii.

— Mă săruţi pentru el! zise doamna de Gonzague zâmbind cu tristeţe.

— Pe tine te sărut! exclamă Aurore ducând mâinile mamei la buze. Pe tine, pe care în sfârşit te regăsesc, mamă scumpă! Pe tine, fiindcă te iubesc, pe tine, fiindcă şi el te va iubi. Şi ce ai făcut?

— Regentul are scrisoarea care scoate la lumină nevinovăţia lui Lagardère, răspunse prinţesa.

— Mulţumesc! Oh! Îţi mulţumesc, zise Aurore. Dar de ce nu-i aici?

Prinţesa făcu un semn şi Flor se apropie.

— Te iert, micuţo, spuse prinţesa sărutând-o pe frunte. Caleaşca e pregătită. Vei merge să aduci răspunsul la întrebarea fiicei mele. Du-te şi întoarce-te cât mai repede. Te aşteptăm.

Dona Cruz se îndepărtă în goană.

— Ei bine! draga mea, zise prinţesa Aurorei, conducând-o spre canapea, mi-am frânt oare orgoliul de aristocrată pe care îl bănuiai fără să-l cunoşti? Sunt destul de supusă faţă de înaltele porunci ale domnişoarei de Nevers?

— Eşti bună, mamă… începu Aurore.

Se aşezară. Doamna de Gonzague o întrerupse.

— Te iubesc, asta-i tot, zise ea. Adineauri mi-era frică de tine. Acum nu mă mai tem de nimic! Am un talisman.

— Ce talisman? întrebă tânăra fată care zâmbea.

Prinţesa o contemplă o clipă în tăcere, apoi răspunse:

— Să-l iubesc, fiindcă mă iubeşti. Aurore i se aruncă în braţe.

În acest timp dona Cruz traversase salonul doamnei de Gonzague şi sosea în anticameră când o mare larmă îi izbi urechile.

Se auzea o ceartă violentă pe scară. Un glas, care i se păru că îl recunoaşte, bruftuluia valeţii şi cameristele doamnei de Gonzague. Aceştia, care păreau că se adunaseră ca un batalion de cealaltă parte a uşii, apărau intrarea în sanctuar.

— Sunteţi beat! spuneau lacheii, în timp ce vocea ascuţită a cameristelor adăuga: Sunteţi plin de moloz pe ghete şi aveţi paie în păr. Frumoasă ţinută de a te prezenta în faţa prinţesei!

— Fir-ar să fie, netrebnicilor! strigă glasul asediatorului. Într-adevăr e vorba de moloz, de. paie şi de ţinută! Când ieşi din locul de unde vin, nu te mai uiţi la asemenea fleacuri!

— Ieşiţi din cârciumă? zise corul valeţilor.

— Sau din arest? corijară cameristele.

Dona Cruz se opri să asculte.

— Neam de obraznici! reluă glasul. Duceţi-vă şi spuneţi stăpânei voastre că vărul ei, domnul marchiz de Chaverny, cere să-i vorbească neîntârziat.

— Chaverny! repetă dona Cruz mirată.

De cealaltă parte a uşii, slugile păreau să se consulte. În cele din urmă îl recunoscură pe domnul marchiz de Chaverny, în pofida hainelor ciudate şi molozului care-i păta catifeaua încălţămintei. Cu toţii ştiau că domnul de Chaverny era vărul lui Gonzague.

Se pare că micul marchiz considera deliberarea prea lungă. Dona Cruz auzi un zgomot de luptă şi tropotul pe care îl face un trup omenesc coborând în zbor treptele unei scări. Apoi uşa se deschise brusc şi spatele micului marchiz, purtând superbul frac al domnului de Peyrolles, se arătă.

— Victorie! strigă el împingând înapoi valul de asediatori de ambele sexe, care se năpusteau din nou spre el. Al dracului să fiu dacă ticăloşii ăştia nu erau pe punctul să mă scoată din sărite! Le trânti uşa în nas şi puse zăvorul. Întorcându-se, o zări pe dona Cruz. Înainte ca aceasta să se fi putut da înapoi sau să se apere, el îi apucă mâinile şi i le sărută râzând. Aşa-i veneau ideile micului marchiz, fără tranziţie. Nu se mira niciodată de nimic.

— Înger frumos! zise el, în timp ce tânăra fată se desprindea, pe jumătate veselă, pe jumătate tulburată. Te-am visat toată noaptea. Întâmplarea face să fiu prea ocupat în această dimineaţă Pentru a-ţi face o declaraţie în toată regula. Bruscând astfel introducerea, cad mai întâi la genunchii domniei-tale, oferindu-ţi inima şi mâna mea.

Într-adevăr, căzu în genunchi în mijlocul anticamerei. Gitana se aştepta la o asemenea propunere. Dar nu era mai stingherită ca domnul marchiz.

— Şi eu sunt foarte grăbită, zise ea străduindu-se să pară serioasă. Vă rog lăsaţi-mă să trec.

Ghaverny se ridică şi o sărută fără şovăială, aşa cum Frontin sărută pe Lisette la teatru.

— Vei fi cea mai încântătoare marchiză din lume! exclamă el. Ne-am înţeles. Să nu crezi că fac lucrurile în chip uşuratic. Am reflectat la asta pe tot parcursul drumului.

— Dar consimţământul meu? obiectă dona Cruz.

— M-am gândit. Dacă nu consimţi, te răpesc. Aşadar, să nu mai vorbim despre o afacere încheiată. Aduc aici noutăţi foarte importante. Vreau s-o văd pe doamna de Gonzague.

— Doamna de Gonzague se află împreună cu fiica ei, replică dona Cruz. Nu primeşte pe nimeni.

— Fiica ei! strigă Chaverny. Domnişoara de Nevers. Soţia mea de ieri seară, copilă fermecătoare, slavă Domnului! Dar pe tine te iubesc şi ne vom căsători chiar azi. Ascultă-mă bine, vorbesc foarte serios. De vreme ce domnişoara de Nevers e împreună cu mama ei, e un motiv în plus să fiu introdus imediat.

— Imposibil! voi să spună gitana.

— Nu e nimic imposibil pentru cavalerii francezi! rosti grav Chaverny.

O luă pe dona Cruz în braţe şi, furându-i cum se spunea pe-atunci, o mulţime de sărutări, o dădu deoparte.

— Nu cunosc drumul, continuă el, dar Dumnezeul norocoşilor mă va călăuzi. Ai citit romanele lui La Calprenede? Un om care poartă un mesaj scris cu sânge pe o bucată de batistă nu trece oare peste orice?

— Un mesaj scris cu sânge? repetă dona Cruz, care nu mai râdea.

Chaverny se şi află în salon. Gitana alergă după el, dar nu-l putu opri să deschidă uşa capelei şi să intre pe neaşteptate la prinţesă.

Odată intrat, manierele lui Chaverny se schimbară puţin. Nebunii aceştia cunoşteau lumea în care se învârteau.

— Doamna şi onorata mea verişoară! zise el rămânând în prag, respectuos înclinat. Nu am avut niciodată onoarea să-mi depun omagiile mele la picioarele domniei-voastre, iar domnia-voastră nu mă cunoaşteţi. Sunt marchizul de Chaverny, văr cu Nevers prin domnişoara de Chaneilles, mama mea.

Înspăimântată la auzul numelui de Chaverny, Aurore se lipise strâns de mama ei. Tocmai intrase şi dona Cruz în spatele marchizului.

— Şi ce căutaţi la mine, domnule? întrebă prinţesa care se ridică mâniată.

— Vin să ispăşesc păcatele unui descreierat pe care-l cunosc, răspunse Chaverny îndreptând spre Aurore o privire aproape rugătoare, ale unui nebun care poartă oarecum acelaşi nume ca şi mine.

Şi în loc să-i cer scuze domnişoarei de Nevers, care n-ar putea să le accepte, îmi răscumpăr iertarea aducându-i un mesaj. Puse un genunchi la pământ în faţa Aurorei.

— Un mesaj de la cine? întrebă prinţesa încruntându-se.

Aurore, tremurând şi devenind palidă, ghicise despre ce era vorba.

— Un mesaj din partea cavalerului Henri de Lagardère, răspunse Chaverny.

În acelaşi timp scoase de la piept batista, pe care Henri scrisese câteva cuvinte cu sângele său. Aurore încercă să se ridice, dar căzu moale pe sofa.

— Oare?... începu prinţesa văzând petecul de pânză mânjit de pete roşii.

Chaverny o privea pe Aurore, pe care dona Cruz o şi prinsese în braţe.

— Misiva are o aparenţă lugubră, zise el, dar nu vă speriaţi. Când nu ai nici hârtie, nici cerneală să scrii...

— Trăieşte! murmură Aurore scoţând un suspin adânc.

Apoi, ochii ei frumoşi, plini de lacrimi, se ridicară spre cer mulţumindu-i lui Dumnezeu. Luă din mâinile lui Chaverny batista pătată de sângele lui Henri şi o apăsă pătimaş pe buze.

Prinţesa întoarse capul. Avea să fie ultima revoltă a mândriei sale.

Aurore încercă să citească, dar lacrimile o orbeau şi, de altfel, pânza se umezise de lacrimi, aşa încât literele erau aproape indescifrabile.

Doamna de Gonzague, dona Cruz şi Chaverny voiră să-i vină în ajutor. Aceste hieroglife late, amestecate şi dizolvate rămaseră de neînţeles pentru ei.

— Voi citi! zise Aurore ştergându-şi ochii chiar cu batista adusă de Chaverny.

Într-adevăr, citi:

"Doamnei prinţese de Gonzague. Vreau s-o mai văd o dată pe Aurore înainte de a muri!"

Aurore rămase o clipă nemişcată şi îngheţată. Când se ridică, ajutată de prinţesă, îi spuse lui Chaverny:

— Unde e?

— La închisoarea Châtelet

— Este deci condamnat?

— Nu ştiu. Ştiu doar că se află la secret.

Aurore se smulse din îmbrăţişarea mamei

— Mă duc la închisoarea Châtelet, zise ea.

— O ai lângă tine pe mama ta, copilă dragă, murmură prinţesa al cărei glas găsi accente de reproş.

De acum înainte, mama ta este pentru tine o călăuză şi un sprijin. N-a vorbit inima ta. Inima ta ar fi spus: Mamă, du-mă la închisoarea de la Châtelet.

— Cum? murmură Aurore. Consimţi?

— Soţul fiicei mele este fiul meu, răspunse prinţesa. Dacă va muri, îl voi plânge. Dacă poate fi salvat, îl voi salva!

Se îndreptă spre uşă. Aurore o prinse şi, sărutându-i mâinile, pe care i le stropi cu lacrimi, zise:

— Dumnezeu te va răsplăti, mamă!

Se dejunase mult şi copios în marea sală a grefei de la Châtelet. Domnul marchiz de Ségré merita reputaţia de care se bucura, că organiza bine lucrurile. Era un rafinat cunoscător al artei culinare, un magistrat la modă şi un perfect gentilom.

Asesorii, începând cu domnul Berthelot de Labaumelle până la tânărul Husson-Bordesson, magistrat referent la Curte, cu vot consultativ, erau oameni de viaţă, bine hrăniţi, cu poftă de mâncare, simţindu-se mai în largul lor la masă decât în sala de judecată.

Trebuie să recunoaştem că a doua şedinţă a înaltei Curţi fu mult mai puţin lungă decât dejunul. Din cei trei martori care trebuiau să fie audiaţi, doi lipsiseră: numiţii Cocardasse şi Passepoil, prizonieri fugari. Unul singur, domnul de Peyrolles, depuse mărturie. Acuzaţiile aduse de el erau atât de precise şi de zdrobitoare, încât procedura fu extrem de simplificată.

În acest moment, totul era provizoriu la Châtelet. Judecătorii nu aveau condiţiile de la palatul Parlamentului. Domnul marchiz de Ségré nu avea drept vestiar decât un cabinet întunecat, alături de marea grefă şi separat doar de un perete despărţitor de cămăruţa unde domnii consilieri îşi făceau toaleta în comun. Era foarte supărător, mai ales că domnii consilieri erau mai bine trataţi în cele mai neînsemnate instanţe din provincie. Sala marii grefe dădea, printr-o uşă-fereastră, spre podul care lega turnul de cărămidă, sau Turnul Nou, de castel, la înălţimea fostei celule a lui Chaverny. Condamnaţii trebuiau să treacă prin această sală pentru a se înapoia la închisoare.

— Cât e ceasul, domnule de Labaumelle? întrebă marchizul de Ségré prin peretele despărţitor.

— Două, domnule preşedinte, răspunse consilierul.

— Baroana trebuie să mă aştepte! Dracu să le ia de şedinţe duble! Rugaţi-l pe domnul Husson să vadă dacă litiera mea e la uşă.

Husson-Bordesson coborî treptele din patru în patru. Aşa se face când vrei să urci în carierele serioase.

— Nu vi se pare că acest martor, domnul de Peyrolles, se exprimă destul de convenabil, spunea în acest timp domnul Perrin-Hacquelin de Vief-ville-en-Forez.

Fără el ar fi trebuit să deliberăm până la ora trei.

— Este omul domnului prinţ de Gonzague, răspunse Labaumelle. Domnul prinţ ştie să-şi aleagă oamenii.

— Ce-am auzit? zise marchizul-preşedinte. Domnul prinţ e în dizgraţie?

— Deloc, deloc, replică Perrin-Hacquelin. Domnul de Gonzague a fost singurul care a avut privilegiul unei audienţe la trezirea alteţei-sale regale. E o favoare solidă.

— Ticălos! Haimana! Golan! Bun de spânzurătoare! strigă în acest moment preşedintele de Ségré.

Era felul său obişnuit de a-şi primi valetul care, în schimb, îl fura cât putea.

— Fii atent, reluă el, mă duc la baroană şi trebuie să fiu admirabil coafat!

În momentul când valetul urma să înceapă treaba, un aprod intră în budoarul comun al domnilor consilieri şi zise:

— Se poate vorbi cu domnul preşedinte?

Marchizul de Ségré auzi prin peretele despărţitor şi strigă din rărunchi:

— Nu sunt aici, ei drăcia dracului! Trimite-i la dracu pe toţi domnii care mă aşteaptă!

— Sunt două doamne, reluă aprodul.

— Împricinate? Afară cu ele! Cum sunt îmbrăcate?

— Amândouă în negru şi cu voaluri.

— Costume de proces pierdut. Cum au venit?

— Într-o caleaşcă purtând blazonul prinţului de Gonzague.

— Ei, drace! zise domnul de Ségré, acest Gonzague nu părea totuşi în largul său când a depus mărturie dinaintea Curţii.

Dar fiindcă domnul regent… Roagă-le să aştepte… Husson-Bordesson!

— S-a dus să vadă dacă litiera domnului preşedinte se află la uşă.

— Niciodată nu-i aici când ai nevoie de el! bombăni domnul marchiz. N-o să ajungă nicăieri nătărăul ăsta! Apoi, ridicând glasul: Sunteţi îmbrăcat în ţinută, domnule de Labaumelle? Faceţi-mi plăcerea de a ţine tovărăşie celor două doamne. Vin şi eu într-o clipă.

Berthelot de Labaumelle, care era în cămaşă, îmbrăcă fracul de catifea neagră, îşi potrivi perucă şi plecă la corvoadă. Domnul marchiz de Ségré zise valetului:

— Să ştii, dacă baroana nu găseşte că sunt bine coafat, te alung! Mănuşile! O caleaşcă purtând blazonul lui de Gonzague! Cine pot fi înţepatele astea? Pălăria şi bastonul! De ce e cuta asta pe jaboul meu, ticălos demn de tras pe roată? Să-mi aduci un buchet pentru doamna baroană. Treci înaintea mea, mitocane!

Domnul marchiz traversă cabinetul de toaletă pentru cinci persoane şi răspunse cu un semn al capului la salutul respectuos al consilierilor săi. Apoi îşi făcu intrarea în sala grefei, ca un adevărat stăpân al palatului. Dar degeaba. Cele două doamne care îl aşteptau în tovărăşia domnului de Labaumelle, mut ca un peşte şi mai drept ca un par, nu remarcară nicidecum farmecul înfăţişării sale. Domnul de Ségré nu le cunoştea pe aceste doamne. Tot ce-şi putea spune era că nu erau demoazelele de la Operă, ca acelea pe care domnul de Gonzague le patrona de obicei.

— Cu cine am onoarea să stau de vorbă, frumoase doamne? întrebă el făcând o piruetă şi jucând cât se poate de bine rolul unui distins personaj din nobilimea militară.

Eliberat de corvoadă, Labaumelle se înapoie în vestiar.

— Domnule preşedinte, răspunse cea mai înaltă din cele două doamne voalate, sunt văduva lui Philippe de Lorraine, duce de Nevers.

— Cum? spuse Ségré. Dar văduva lui Nevers s-a căsătorit cu prinţul de Gonzague, după cât mi se pare?

— Sunt prinţesa de Gonzague, răspunse ea cu un fel de silă.

Preşedintele făcu trei sau patru plecăciuni ca la curte şi se precipită spre anticameră.

— Fotolii, ticăloşilor! strigă el. Văd bine că într-o zi sau alta va trebui să vă dau pe toţi afară!

Glasul său tunător îi puse în mişcare pe aprozi, pe valeţi, pe portărei, pe ajutorii de grefieri, pe curieri, şi, în general, pe toţi şobolanii palatului, care mucegăiau în cămăruţele vecine.

În larma mare se aduseră douăsprezece fotolii.

— Nu era nevoie, domnule preşedinte, zise prinţesa care rămase în picioare. Fiica mea şi cu mine venim…

— Ah! Drace! întrerupse domnul de Ségré înclinându-se ca un boboc de crin. Nu ştiam că domnul prinţ de Gonzagu.

— Domnişoara de Nevers! rosti grav prinţesa.

Preşedintele făcu creţuri la ochi şi salută.

— Venim, continuă prinţesa, să aducem justiţiei unele informaţii…

— Permiteţi-mi să spun că ghicesc despre ce este vorba frumoasă doamnă, întrerupse din nou marchizul. Profesiunea noastră ascute şi subţiază gândirea, dacă mă pot exprima astfel, într-un fel cu totul remarcabil. Îi uimim pe mulţi oameni. Într-un cuvânt, înţelegem dintr-o frază cartea. Bănuiesc că veniţi să aduceţi noi dovezi despre culpabilitatea acestui mizerabil…

— Domnule! spuseră în acelaşi timp prinţesa şi Aurore.

— De prisos! De prisos! zise domnul de Ségré care, cu o graţie afectată, îşi mototolea jaboul. Treaba e făcută. Nenorocitul nu va mai asasina pe nimeni!

— Deci, n-aţi primit nimic din partea alteţei-sale regale? întrebă prinţesa cu glas înăbuşit.

Aurore, gata să leşine, se sprijini de mama ei.

— Absolut nimic, doamnă prinţesă, răspunse marchizul. Dar nu era nevoie. Treaba e făcută, bine făcută. De o jumătate de oră s-a şi dat sentinţa.

— Şi n-aţi primit nimic din partea regentului? repetă prinţesa, care rămase înmărmurită.

O simţea pe Aurore tremurând şi fremătând lângă ei.

— Ce mai vreţi mai mult? exclamă domnul de Ségré. Să fie tras pe roată în piaţa Grève! Alteţei-sale regale nu-i plac asemenea gen de execuţii, în afară de cazul când trebuie dat un exemplu pentru noua bancă.

— Aşadar e condamnat la moarte? murmură Aurore.

— La ce altceva, fermecătoare copilă? Aţi vrea să fie pus la pâine uscată şi apă?

Domnişoara de Nevers se lăsă să cadă într-un fotoliu.

— Ce se întâmpla cu acest delicat odor? întrebă marchizul. Doamnă, tinerelor fete nu le place să audă asemenea lucruri. Dar sper că mă veţi scuza. Doamna baroană mă aşteaptă, aşa că trebuie să plec. Sunt foarte încântat că v-am putut da personal unele amănunte. Binevoiţi să-i transmiteţi domnului prinţ de Gonzague că totul este irevocabil terminat. Sentinţa e fără apel şi chiar în seara asta… Frumoasă doamnă, vă sărut mâinile cu tot respectul inimii mele. Asiguraţi-l pe domnul de Gonzague că în orice ocazie se poate bizui pe slujitorul său zelos.

Salută, făcu o piruetă şi se îndreptă spre uşă, bâţâindu-se pe picioare, cum era pe atunci la modă. Coborând treptele îşi spuse:

— Iată un pas făcut spre preşedinţia supremă. Prinţesa de Gonzague îmi este devotată pe vecie.

Prinţesa rămase pironită locului, cu ochii aţintiţi spre uşa pe unde dispăruse Ségré. În ce o priveşte pe Aurore, s-ar fi spus că fusese lovită de trăsnet. Stătea în fotoliu, cu trupul drept şi ţeapăn, privind fără să vadă. Nu era nimeni în sala grefei. Mama şi fiică nu se gândeau nici să vorbească, nici să se informeze. Erau pur şi simplu preschimbate în statui. Deodată, Aurore întinse braţul spre uşa pe unde se îndepărtase preşedintele. Această uşă ducea spre tribunal şi spre ieşirea magistraţilor.

— Iată-l! zise ea cu o voce care nu părea să mai aparţină unei fiinţe vii. Vine, îi recunosc pasul.

Prinţesa ascultă şi nu auzi nimic. O privi pe domnişoara de Nevers, care repetă:

— Simt că vine. Oh! Cum aş vrea să mor înaintea lui!

Trecură câteva secunde, apoi, într-adevăr, uşa se deschise.

Intrară soldaţii din gardă. Cavalerul de Lagardère era în mijlocul lor, cu capul descoperit, cu mâinile legate pe pântece. La câţiva paşi în urmă venea un preot dominican care purta o cruce. Lacrimi ţâşniră pe obrajii prinţesei. Aurore privi cu ochii uscaţi şi nu se mişcă. Lagardère se opri aproape de prag la vederea celor două femei. Zâmbi melancolic şi făcu un semn din cap, ca pentru a aduce mulţumiri.

— Doar un cuvânt, domnule, zise el ofiţerului de poliţie care-l însoţea.

— Am primit ordine riguroase, răspunse acesta.

— Sunt prinţesa de Gonzague, domnule, exclamă sărmana mamă avântându-se spre ofiţerul de poliţie, vara alteţei-sale regale. Nu ne refuzaţi!

Ofiţerul de poliţie o privi cu mirare. Apoi se întoarse spre condamnat şi îi zise:

— Pentru a nu refuza nimic unui om care va să moară, grăbeşte-te.

Se înclină în faţa prinţesei şi intră în camera alăturată, urmat de arcaşi şi de preotul dominican. Lagardère înaintă încet spre Aurore.

Capitolul VII - Ultima întrevedere

Uşa grefei rămase deschisă şi se auzea pasul santinelelor în vestibulul alăturat, dar sala era pustie. Această ultimă întrevedere nu avea martori. Aurore se ridică în picioare pentru a-l primi pe Lagardère. Îi sărută mâinile legate, apoi îi întinse fruntea palidă, care părea de marmură. Lagardère îşi lipi buzele de fruntea ei fără să scoată un cuvânt. Lacrimile se prelinseră în sfârşit pe obrajii ei, când ochii îi căzură pe mama care plângea stând deoparte.

— Henri! Henri! zise ea. Aşa trebuia să ne revedem! Lagardère o contemplă ca şi cum toată dragostea lui, toată afecţiunea imensă care îi umpluse viaţa ani în şir ar fi vrut să se concentreze în această privire.

— N-ai fost niciodată atât de frumoasă, Aurore, murmură el, şi niciodată glasul tău n-a pătruns atât de blând până-n străfundul inimii mele. Mulţumesc că ai venit! Orele captivităţii n-au fost prea lungi. Le-am umplut gândindu-mă la tine şi amintirea ta dragă a vegheat asupră-mi. Mulţumesc că ai venit, mulţumesc, îngerul meu iubit! Mulţumesc, doamnă, reluă el întorcându-se către prinţesă, mai ales domniei-voastre vă mulţumesc! Mi-aţi fi putut refuza această ultimă bucurie!

— Să refuze! exclamă Aurore năvalnic.

Privirea prizonierului se plimbă de la mândrul obraz al feţei la fruntea plecată a mamei. Bănui ce se petrecuse.

— Nu-i bine, zise el, nu trebuie să fie aşa, Aurore. Iată primul reproş care-mi scapă din gură şi ţi-l fac din inimă. Ai poruncit, văd asta, şi mama ta a venit, ascultătoare. Nu răspunde. Aurore, timpul trece şi n-am vreme să-ţi dau prea multe sfaturi. Iubeşte-ţi mama, ascult-o. Astăzi ai scuza disperării, dar mâine…

— Maine, Henri, rosti răspicat tânăra fată, dacă vei muri, voi muri şi eu!

Lagardère se dădu înapoi şi chipul lui căpătă o expresie severă.

— Aveam o mângâiere, zise el, aproape o bucurie. Părăsind această lume îmi spuneam: Las în urmă opera vieţii mele, şi acolo sus mâna lui Nevers se va întinde spre mine, căci îşi va fi văzut fiica şi soţia fericite prin mine.

— Fericită! repetă Aurore. Fericită fără tine!

Râse, dar râsul ei era al unei fiinţe cu mintea rătăcită.

— Dar m-am înşelat, reluă Lagardère. Nu am această mângâiere. Îmi iei bucuria! M-am trudit douăzeci de ani ca să-mi văd opera distrusă în ultima clipă. Întrevederea a durat destul. Adio, domnişoară de Nevers!

Prinţesa se apropiase încet. Ca şi Aurore, sărută mâinile legate ale prizonierului.

— Şi tocmai domnia-ta! murmură ea. Tocmai domnia-ta îmi pledezi cauza.

O prinse în braţe pe Aurore, sfârşită.

— O! Nu o zdrobi! reluă ea. Eu sunt vinovată, gelozia mea, orgoliul meu…

— Mamă! Mamă! exclamă Aurore. Îmi sfâşii inima!

Amândouă se prăvăliră pe o banchetă. Lagardère rămase în picioare în faţa lor.

— Mama ta se înşeală, Aurore. Vă înşelaţi, doamnă. Orgoliul şi gelozia domniei-voastre înseamnă dragoste. Sunteţi văduva lui Nevers. Cine deci a putut uita acest lucru dacă nu eu? Există un vinovat, există un singur vinovat, şi acela sunt eu!

Nobilul său obraz exprima o emoţie dureroasă şi gravă.

— Ascultă, Aurore, reluă el. Crima mea n-a durat decât o clipă, şi avea drept cauză visul nesăbuit, visul radios şi peste măsură de drag, în care vedeam cum se deschid în faţa mea

porţile raiului. Dar crima mea a fost mare, destul de mare pentru a şterge devotamentul meu de douăzeci de ani. O clipă, o singură clipă am vrut s-o smulg pe fiică din mâinile mamei!

Prinţesa plecă ochii. Aurore îşi ascunse capul la pieptul ei.

— Dumnezeu m-a pedepsit, strigă Lagardère. Dumnezeu e drept: voi muri.

— Dar nu există nici o scăpare? strigă prinţesa, care simţea cum fiica ei se afla la capătul puterilor.

— Să mor, continua Lagardère, în clipa când viaţa mea, atât de încercată, urma să îmbobocească ca o floare. Am greşit, dar şi pedeapsa e cruntă. Dumnezeu se mânie cu atât mai tare împotriva acelora care pătează o faptă bună printr-o greşeală. Îmi spuneam aceste lucruri în închisoare. Ce drept aveam să n-am încredere în domnia-voastră, doamnă? Trebuia să v-o aduc, fericită şi surâzătoare, pe uşa mare a palatului domniei-voastre. Trebuia să vă las să o îmbrăţişaţi în tihnă. Apoi, ea v-ar fi spus: Mă iubeşte şi îl iubesc! Iar eu aş fi căzut în genunchi.

Aurore căzu şi ea în genunchi, ca şi el.

— Şi aţi fi făcut-o, nu-i aşa, doamnă? termină Lagardère.

Prinţesa şovăi, nu să-şi dea binecuvântarea, ci să răspundă.

— Aşa ai fi făcut, draga mea mamă, zise foarte încet Aurore, cum o vei face în ceasul acesta de agonie.

Amândoi îşi plecară fruntea. Prinţesa, cu ochii la cer şi obrajii scăldaţi în lacrimi, exclamă:

— Doamne, Dumnezeule, fă o minune!

Apoi, apropiindu-le capetele, care se atinseră, îi sărută spunând:

— Copiii mei! Copiii mei!

Aurore se ridică pentru a se arunca în braţele mamei.

— Suntem logodiţi de două ori, Aurore, zise Lagardère. Mulţumesc, doamnă, mulţumesc, mamă! Nu credeam că aici se pot vărsa lacrimi de bucurie!

— Şi-acum, reluă el pe când obrazul îşi schimbă brusc expresia, va trebui să ne despărţim, Aurore.

Ea deveni palidă ca o moartă. Aproape că uitase.

— Nu pentru totdeauna, adăugă Lagardère zâmbind. Ne vom mai vedea cel puţin o dată. Dar trebuie să te îndepărtezi puţin, Aurore. Am să-i spun ceva mamei tale.

Domnişoara de Nevers apăsă mâinile lui Henri pe inima ei şi se duse spre o fereastră.

— Doamnă, zise prizonierul prinţesei de Gonzague când Aurore se îndepărtase pentru a-i lăsa singuri, uşa se poate deschide în orice clipă şi mai am să vă spun încă multe lucruri. Vă cred sinceră: m-aţi iertat. Dar veţi consimţi oare să împliniţi rugămintea unui muribund?

— Fie că vei trăi, fie că vei muri, domnule, răspunse prinţesa, şi vei trăi chiar dacă ar trebui să-mi dau tot sângele pentru asta, îţi jur pe onoarea mea că nu-ţi voi refuza nimic. Nimic, repetă ea după o clipă de gândire. Căutam cu mintea dacă exista un lucru pe acest pământ pe care ţi l-aş putea refuza: nu există

— Atunci, ascultaţi-mă, şi Dumnezeu să vă răsplătească prin dragostea copilului vostru drag! Ştiu, sunt condamnat la moarte, cu toate că nu mi s-a citit încă sentinţa. Nu există vreun caz când să se fi făcut apel împotriva unor sentinţe, definitive ale înaltei Curţi. Ba, mă înşel, există un asemenea precedent: în timpul domniei răposatului rege, contelui de Bessut, condamnat pentru otrăvirea electorului de Hessa, i s-a cruţat viaţa pentru că italianul Grimaldi, vinovat şi de alte crime, îi scrise doamnei de Maintenon şi se declară culpabil. Dar adevăratul vinovat în cazul nostru nu va face asemenea mărturisire şi, de altfel, nu despre acest lucru voiam să vă vorbesc.

— Dacă ar rămâne totuşi o speranţă… zise doamna de Gonzague.

— Nici o speranţă. E ora trei după amiază, se întunecă la şapte. Odată cu lăsarea serii o escortă va veni să mă ia de aici pentru a mă duce la Bastilia. La ora opt voi intra în curtea unde au loc execuţiile.

— Te înţeleg! exclamă prinţesa. Pe drum, dacă avem prieteni…

Lagardère clătină din cap şi spuse zâmbind cu tristeţe:

— Nu, doamnă, nu m-aţi înţeles deloc. Să vă explic limpede, fiindcă nu mai sper să mi se ghicească gândul. Între palatul Châtelet, de unde voi pleca, şi curtea închisorii de la Bastilia, ţinta ultimului meu drum, va fi o oprire: la cimitirul Saint-Magloire.

— La cimitirul Saint-Magloire! repetă prinţesa tremurând.

— Nu trebuie oare ca ucigaşul să-şi ceară iertare în public la mormântul victimei! zise Lagardère cu un zâmbet plin de amărăciune.

— Domnia-ta, Henri? strigă doamna de Gonzague indignată. Domnia-ta, apărătorul lui Nevers? Domnia-ta, providenţa şi salvatorul nostru?!

— Nu vorbiţi atât de tare, doamnă. În faţa mormântului lui Nevers se va afla un butuc şi o secure. Mi se va tăia mâna dreaptă lângă grilajul împrejmuitor.

Prinţesa îşi acoperi obrazul cu mâinile. La celălalt capăt al încăperii, Aurore, în genunchi, hohotea şi se ruga.

— Nu-i aşa că e nedrept, doamnă? Şi, oricât de obscur e numele meu, înţelegeţi cât de îndurerat voi fi în ultimul ceas din viaţă: să las o amintire ruşinoasă!

— Dar la ce foloseşte această inutilă cruzime? întrebă prinţesa.

— Preşedintele de Ségré a spus, replică Lagardère: Nu trebuie ca oricărui venit să-i treacă prin minte că poate ucide un duce şi pair! Trebuie să dăm un exemplu!

— Dar nu eşti domnia-ta, Dumnezeule! Regentul nu va îngădui…

— Regentul putea face totul înainte de pronunţarea sentinţei. Acum, în afară de mărturisirea adevăratului vinovat… Dar să nu ne mai gândim la asta, vă implor, doamnă. Iată care-i ultima mea dorinţă: puteţi face ca moartea mea să fie imnul unui martir, de mulţumire adusă lui Dumnezeu. Mă puteţi reabilita în ochii tuturor. Vreţi?

— Dacă vreau! Mă întrebi! Ce trebuie să fac?

Lagardère coborî şi mai mult glasul. În ciuda siguranţei aparente, glasul lui tremura în timp ce continua:

— Peronul bisericii e foarte aproape. Dacă domnişoara de Nevers ar fi acolo, în prag, în rochie de mireasă, dacă ar fi de faţă un preot îmbrăcat în veşminte sacerdotale, dacă veţi fi şi domnia-voastră acolo, doamnă, şi dacă escorta mea, câştigată de partea noastră, mi-ar acorda câteva minute să îngenunchez la picioarele altarului…

Prinţesa făcu un pas înapoi. Picioarele îi tremurau.

— Vă înspăimânt, doamnă… începu Lagardère.

— Spune mai departe! Spune mai departe! zise ea cu glas sacadat.

— Dacă preotul, continuă Lagardère, cu consimţământul doamnei prinţese de Gonzague, ar binecuvânta unirea cavalerului Henri de Lagardère cu domnişoara de Nevers…

— Pe mântuirea mea, îl întrerupse Aurore de Caylus, care părea transfigurată, aşa va fi!

În ochii lui Lagardère se aprinse o rază strălucitoare. Buzele lui căutară mâinile prinţesei. Dar prinţesa nu voi să i le dea. Aurore, care se întoarse la auzul zgomotului, îşi văzu mama strângându-l în braţe pe Henri. Văzură şi alţii, fiindcă, în acel moment, uşa grefei se deschise lăsând să treacă ofiţerul de poliţie şi arcaşii. Doamna de Gonzague, fără să dea atenţie la toate astea, continuă cu un fel de exaltare entuziastă:

— Şi cine va îndrăzni să spună că văduva lui Nevers, aceea care a purtat doliu douăzeci de ani, a încurajat unirea fiicei ei cu ucigaşul soţului ei! Te-ai gândit bine, Henri, fiul meu! Să nu mai spui că nu-ţi ghicesc gândurile!

De astă dată prizonierul avea ochii plini de lacrimi.

— Oh! Mi-aţi ghicit gândul, murmură el, şi mă faceţi să regret amarnic viaţa! Nu credeam că pierd decât o comoară..

— Cine va îndrăzni să spună asta? continuă prinţesa. Preotul va fi de faţă, jur: va fi propriul meu duhovnic. Escorta ne va acorda răgazul, chiar de-ar trebui să-mi vând toate bijuteriile; chiar de-ar trebui să pun amanet la lombarzi verigheta pe care am primit-o în capela Caylus!

Şi, după ce căsătoria va primi binecuvântarea, preotul, mama, soţia îl vor urma pe condamnat pe străzile Parisului. Iar eu voi spune…

— Tăcere! Doamnă! în numele lui Dumnezeu! zise Lagardère. Nu mai suntem singuri.

Ofiţerul de poliţie înainta, cu bastonul în mână.

— Domnule, zise el, mi-am depăşit împuternicirile. Vă rog să mă urmaţi.

Aurore se avânta pentru a-i da sărutarea de adio. Aplecându-se iute la urechea prizonierului, prinţesa spuse:

— Bizuie-te pe mine! Dar, în afară de asta, nu mai putem încerca nimic?

Lagardère, dus pe gânduri, se şi întoarse să-l urmeze pe ofiţer.

— Ascultaţi, zise el răzgândindu-se, nu e chiar o şansă, dar tribunalul de familie se adună la ora opt. Voi fi foarte aproape. Dacă s-ar putea face cumva să fiu introdus în incinta tribunalului, în prezenţa alteţei-sale regale…

Prinţesa îi strânse mâna şi nu răspunse. Aurore îl urmărea cu o privire dezolată pe prietenul ei, Henri, pe care arcaşii îl înconjurau din nou şi lângă care veni să se aşeze acel personaj lugubru care purta sutană dominicanilor. Cortegiul dispăru pe uşa ce ducea la Turnul Nou.

Prinţesa o luă pe Aurore de mână şi plecară.

— Vino, copila mea, nu s-a terminat încă totul. Dumnezeu nu va îngădui să se săvârşească o asemenea nedreptate.

Aurore, mai mult moartă decât vie, nu înţelegea nimic. Urcând în caleaşcă, prinţesa zise vizitiului:

— La Palais-Royal! În galop!

În clipa când caleaşca pornea, o altă trăsură, staţionată sub zidurile de apărare, se puse de asemenea în mişcare. Un glas emoţionat spuse prin portieră vizitiului:

— Dacă nu ajungi la Curtea Fântânilor înaintea caleştii doamnei prinţese, te dau afară.

În fundul celei de-a doua trăsuri, domnul de Peyrolles, în haine de împrumut şi purtând pe obraz urmele fără echivoc ale proastei dispoziţii, îşi întindea picioarele. Şi el venea de la grefa din Châtelet, unde tunase şi fulgerase după ce petrecuse două treimi din zi în carceră. Caleaşca lui o luă înaintea caleştii prinţesei la răspântia Trahoir şi ajunse prima la Curtea Fântânilor domnul de Peyrolles sări pe pavaj şi trecu ca fulgerul prin ghereta meşterului Le Bréant.

Când doamna de Gonzague se prezentă pentru a solicita o audienţă la domnul regent, primi un refuz rece şi fără replică.

Îi veni ideea să aştepte ieşirea sau intrarea alteţei-sale regale. Dar ziua trecea. Mai întâi trebuia să-şi ţină făgăduiala făcută lui Lagardère.

Domnul prinţ de Gonzague se afla singur în cabinetul său de lucru, unde l-am văzut primind pentru prima oară vizita donei Cruz. Sabia scoasă din teacă zăcea pe masa acoperită de hârtii. Era pe cale să îmbrace, fără ajutorul nici unuia dintre valeţii săi, un pieptar uşor de zale, care se poate purta sub veşminte. Haina pe care şi-o scosese în acest scop şi pe care urma să o îmbrace din nou era un costum de curte din catifea neagră, fără podoabe. Cordonul cu decoraţiile atârna pe spătarul unui scaun.

În acest moment, când îngrijorarea apăsătoare îl strivea sub greutatea ei, ravagiile anilor, pe care le ascundea de obicei cu mare abilitate, se puteau vedea prea bine pe obrazul lui.

Părul încă negru, pe care bărbierul i-l aranjase cu măiestrie pe tâmple, îi lăsa fruntea dezgolită şi ridurile adunate în colţul sprâncenelor. Statura lui înaltă se încovoia ca a unui bătrân şi mâinile îi tremurau când îşi prindea cuirasa.

— E condamnat! îşi spunea el. Regentul a îngăduit acest lucru. Lenea inimii lui a ajuns în asemenea hal, sau eu am reuşit Într-adevăr să-l conving? Am slăbit, se întrerupse el, cămaşa de zale e prea largă peste piept, în schimb, mai jos e prea strâmta peste talie, deci am făcut burtă. Oare am început să îmbătrânesc?… E o fiinţă bizară, continuă el, un prinţ de comedie, cu toane, leneş, fricos. Dacă nu mi-o ia înainte, deşi sunt mai vârstnic, cred că voi rămâne ultimul din cei trei Philippe! A greşit cu mine, zău că a greşit! Când ai pus piciorul pe grumazul unui duşman poartă numele de Philippe de Mantoue. Duşman! repetă el. Toate prieteniile frumoase se termină aşa. Trebuia ca Damon şi Pitias să moară de tineri, altfel ar fi găsit mijloace să se strângă de gât când ar fi ajuns la vârsta înţelepciunii.

Pieptarul de zale era strâns în catarame. Prinţul de Gonzague îşi îmbrăcă vesta, cordonul cu decoraţiile şi fracul, după care se pieptănă singur înainte de a-şi pune peruca.

— Şi neghiobul ăsta de Peyrolles! zise el ridicând cu dispreţ din umeri. Iată unul care ar vrea să fie mai bine la Madrid, sau măcar la Milano! E plin de milioane, caraghiosul! Uneori e o fericire să goleşti de sânge asemenea lipitori. E un ins care strânge bani albi pentru zile negre!

Se auziră trei bătăi uşoare în uşa bibliotecii.

— Intră, zise Gonzague; te aştept de o oră.

Domnul de Peyrolles, care avusese vreme să-şi schimbe hainele, se arătă în prag.

— Nu vă osteniţi să-mi faceţi reproşuri, monseniore, strigă el. A fost caz de forţă majoră. Ies din închisoarea de la Châtelet. Din fericire, cei doi ticăloşi, luând-o la sănătoasa, au îndeplinit perfect misiunea pe care mi-aţi încredinţat-o: n-au apărut la instanţă şi am depus singur mărturie. Treaba e făcută. Peste o oră, diavolului i se va tăia capul. La noapte vom dormi liniştiţi.

Cum Gonzague nu înţelegea, domnul de Peyrolles îi povesti în câteva cuvinte păţania sa de la Turnul Nou şi fuga celor doi spadasini împreună cu Chaverny. La acest nume prinţul încruntă;din sprâncene, dar nu mai era vreme să se ocupe de

amănunte. Peyrolles mai povesti întâlnirea cu prinţesa de Gonzague şi Aurore la grefa de la Châtelet.

— Am ajuns cu trei secunde înaintea ei la Palais-Royal, adăugă el. A fost de ajuns. Monseniorul îmi datorează două acţiuni de câte 5.250 de livre fiecare, la cursul zilei, pe care le-am strecurat în mâna domnului de Nanty pentru a nu le primi pe doamne în audienţă.

— Bine, zise Gonzague. Şi restul?

— Restul s-a făcut. Cai de poştă pentru opt ore, dar sunt pregătiţi numai până la Bayonne, prin curieri.

— E bine, repetă Gonzague, care scoase un pergament din buzunar.

— Ce-i acolo? întrebă omul de încredere.

— Brevetul meu de trimis secret în misiune regală, cu semnătura lui Voyer d'Argenson.

— A făcut-o cu de la sine putere? murmură Peyrolles mirat.

— Toţi cred că acum mă bucur de mai multă trecere ca oricând, răspunse Gonzague. Am făcut în aşa fel încât s-o creadă. Şi, pe Dumnezeul meu! se întrerupse el, oare se. Înşeală prea mult? Înseamnă că sunt foarte puternic, prietene Peyrolles, dacă regentul m-a lăsat liber. Foarte puternic! Dacă va cădea capul lui Lagardère, mă voi ridica la asemenea înălţimi. Încât veţi ameţi cu toţii. Regentul nu va şti cum să-mi plătească mai bine pentru bănuielile lui de azi. Am să fiu neînduplecat cu el şi, dacă face pe grozavul, când Lagardère, această sabie a lui Damocles, nu-mi va mai atârna deasupra capului, pe Dumnezeul meu! am destule acţiuni albastre, albe şi galbene în portofelul meu, pentru a arunca banca în aer.

Peyrolles aprobă din cap, aşa cum îi era rolul şi datoria.

— E adevărat, întrebă el, că alteţa-sa regală urmează să prezideze tribunalul de familie?

— L-am împins s-o facă, răspunse cu neruşinare Gonzague.

Căci îi înşela până şi pe blestemaţii care îşi vânduseră sufletul.

— Şi pe dona Cruz vă puteţi bizui?

— Mai mult ca oricând. Mi-a jurat că se va înfăţişa la şedinţă.

Peyrolles îl privi drept în faţă. Gonzague zâmbi batjocoritor.

— Ce s-ar întâmpla dacă dona Cruz ar dispărea pe neaşteptate? Am duşmani interesaţi să facă asemenea lucru.

Fata asta a existat, şi asta-i de ajuns. Membrii tribunalului au văzut-o.

— Oare?... începu Peyrolles.

— Multe lucruri vom vedea diseară, prietene Peyrolles, răspunse Gonzague. Doamna prinţesă ar fi putut pătrunde până la regent, fără să mă îngrijorez câtuşi de puţin. Am titlurile şi, mai mult decât atât, sunt liber, după ce am fost acuzat de asasinat, adică acuzat în mod implicit. Am putut trage sforile o întreagă zi. Fără să ştie, regentul a făcut din mine un uriaş. Fir-ar să fie, încet se mai scurge o oră! Sunt grăbit.

— Atunci, monseniorul este sigur de izbândă? zise cu umilinţă Peyrolles.

Gonzague nu răspunse decât printr-un zâmbet orgolios.

— În acest caz, insistă Peyrolles, de ce au fost convocaţi toţi oamenii purtători de armă? I-am întâlnit în salon pe toţi oamenii noştri în ţinută de campanie, zău!

— Sunt aici din ordin, replică Gonzague.

— Aşadar, vă e teamă de o încăierare?

— La noi, în Italia, spuse Gonzague pe un ton uşuratic, cei mai mari comandanţi de oşti nu neglijează niciodată să-şi asigure spatele. Oricând se poate întoarce roata. Aceşti domni alcătuiesc ariergarda mea. Aşteaptă de multă vreme?

— Nu ştiu. M-au văzut trecând, dar nu mi-au vorbit.

— Cum arată?

— Ca nişte câini bătuţi, sau ca nişte şcolari la arest.

— Nu lipseşte nimeni?

— Nimeni. În afară de Chaverny.

— Prietene Peyrolles, zise Gonzague, cât timp erai la închisoare, aici s-a întâmplat ceva. Dacă aş vrea, toţi câţi sunteţi aici aţi putea trece prin mari spaime.

— Dacă monseniorul găseşte de cuviinţă să mă informez... începu omul de încredere, care şi începuse să tremure ca varga.

— M-ar obosi să vorbesc de două ori, replică Gonzague. Voi spune ce am de spus în faţa tuturor.

— Îmi permiteţi să-i vestesc pe aceşti domni? întrebă cu aprindere Peyrolles.

Gonzague îl privi pe sub sprâncene.

— Pe sfântul Dumnezeu! bombăni el. Nu vreau să te las pradă ispitei, ai fi în stare să speli putina!

Sună. Veni un servitor.

— Să intre toţi gentilomii care aşteaptă! zise el.

Apoi, întorcându-se către Peyrolles, care era la pământ, adăugă:

— Cred că tu, prietene, spuneai în urmă cu o zi, cu zelul tău înflăcărat: La nevoie, vă vom urma până în iad! Am pornit-o, să ne vedem de drum cu veselie!

Capitolul VIII - Vechi gentilomi

Nu exista o prea mare varietate printre oamenii de încredere ai domnului prinţ de Gonzague. Chaverny era ca o muscă în lapte. Chaverny avusese pentru prinţ o părticică de adevărat devotament.

Chaverny odată suprimat, rămânea prietenul său Navailles, pe care părţile strălucitoare ale lui Gonzague îl captivaseră oarecum. Choisy şi Nocé erau gentilomi prin moravuri şi deprinderi. Restul, ataşându-se de prinţ nu ascultau decât la glasul interesului şi ambiţiei. Oriol, grasul perceptor, Taranne, baronul de Batz şi ceilalţi l-ar fi vândut pe Gonzague pe mai puţin de treizeci de arginţi. Totuşi, chiar şi aceştia nu erau nişte scelerați. La drept vorbind, nu exista nici un scelerat printre ei. Erau nişte cartofori care se abătuseră de la calea cea dreaptă. Gonzague îi luase aşa cum erau. Ei merseseră pe drumul lui Gonzague, la început de bunăvoie, apoi cu forţa. Nu iubeau răul, dar pe cei mai mulţi primejdia îi îngheţa. Gonzague cunoştea prea bine aceste lucruri. Nu i-ar fi schimbat pe nişte ticăloşi înrăiţi. Erau tocmai oamenii de care avea nevoie.

Intrară toţi deodată. Ceea ce îi izbi mai întâi a fost mutra tristă a slugii preaplecate şi ţinuta trufaşă a stăpânului. Aşteptau în salon de o oră, şi Dumnezeu ştie câte ipoteze fuseseră puse pe tapet. Examinaseră cu lupa poziţia lui Gonzague. Câţiva veniseră cu idei de revoltă, fiindcă noaptea precedentă lăsase impresii sinistre în mintea lor, dar la Curte nu se vorbea decât despre favoarea de care se bucura prinţul, ajunsă la apogeu. Nu era momentul să se întoarcă cu spatele la soare.

E adevărat că se mai auzeau şi alte zvonuri. Strada Quincampoix şi Casa aurului se ocupaseră astăzi uimitor de mult de domnul de Gonzague. Se zicea că fuseseră remise rapoartele alteţei-sale regale, şi că, în noaptea de orgie care se sfârşise în sânge, zidurile pavilionului fuseseră străvezii. Dar un fapt le domina pe toate: înalta Curte dăduse verdictul, cavalerul Henri de Lagardère era condamnat la moarte. Nimeni dintre domnii aceştia nu putea să se laude că nu cunoştea puţin vechea poveste. Desigur că Gonzague era foarte puternic!...

Choisy adusese o veste bizară. Chiar de dimineaţă, marchizul de Chaverny fusese arestat în palatul său şi vârât într-o trăsură, escortată de un ofiţer de poliţie şi de paznici: călătorie cunoscută, care te făcea să ajungi la Bastilia cu ajutorul unui paşaport numit ordin de arestare. Nu se vorbise prea mult despre Chaverny, fiindcă fiecare se afla acolo pentru sine însuşi. De altfel, fiecare nu avea încredere în vecinul său. Dar sentimentul general nu putea fi tăgăduit: o oboseală descurajată şi o mare silă. Voiau să se oprească din alunecare. Şi, printre oamenii de încredere ai lui Gonzague nu exista poate nici unul care să nu fi venit în seara asta cu gând ascuns de a rupe pactul.

Peyrolles spusese adevărul: Toţi erau îmbrăcaţi în echipament de campanie: cizme, pinteni, săbii de luptă şi jachete de călătorie. Convocându-i, Gonzague le ceruse să poarte această ţinută, şi asta contribuia la neliniştea şi silă care îi frământau.

— Vere, zise Navailles care intră primul, iată-ne din nou la ordinele domniei-voastre.

Gonzague îi făcu un semn din cap, zâmbind protector. Ceilalţi salutară cu obişnuita demonstraţie de respect. Gonzague nu-i pofti să se aşeze. Privirea lui făcu înconjurul cercului.

— Bine, zise el din vârful buzelor; văd că nu lipseşte nimeni.

— Lipsesc Albret, Gironne şi Chaverny, răspunse Nocé.

Se făcu tăcere, pentru că fiecare aştepta răspunsul stăpânului. Sprâncenele lui Gonzague se încruntară uşor.

— Domnii de Gironne şi Albret şi-au făcut datoria, rosti el sec.

— Drace! zise Navailles. Discursul funebru e scurt, dragă vere. Noi nu suntem decât supuşii regelui.

— Cât despre domnul de Chaverny, reluă Gonzague, îl mustra conştiinţa la beţie, şi i-am tăiat simbria.

— Binevoieşte monseniorul să ne spună, întrebă Navailles, ce înţelege prin cuvintele i-am tăiat simbria? Nouă ni s-a vorbit despre Bastilia.

— Bastilia e lungă şi largă, murmură prinţul, al cărui zâmbet deveni crunt. E loc şi pentru alţii.

Oriol şi-ar fi dat în acest moment proaspătul său rang de nobleţe, dragă să nobleţe, şi jumătate din acţiunile ce le posedă, dragostea domnişoarei Nivelle pe deasupra, pentru a se trezi din acest coşmar. Domnul de Peyrolles luase sobă în braţe, ţeapăn amărât şi mut. Navailles îşi consultă prietenii din privire.

— Domnilor, reluă pe neaşteptate Gonzague, care schimbă tonul, vă sfătuiesc să nu vă mai ocupaţi de domnul de Chaverny, sau de oricare altul. Aveţi de lucru. Credeţi-mă, e mai bine să vă gândiţi la domniile-voastre.

Îşi rotea în jur privirea, care-i făcea pe cei de faţă să-şi plece ochii.

— Vere, zise Navailles cu glas scăzut, fiecare din cuvintele domniei-voastre pare o ameninţare.

— Vere, replică Gonzague, cuvintele mele sunt foarte simple. Nu eu ameninţ, ci soarta.

— Dar ce se întâmplă? întrebară mai multe glasuri deodată.

— Nu mare lucru. Se joacă sfârşitul unei partide şi am nevoie de toate cărţile.

Cum cercul se strângea în mod involuntar, Gonzague îi îndepărtă cu un gest aproape regesc şi se aşeză, cu spatele la focul din cămin. Într-o atitudine de orator.

— Tribunalul de familie se întruneşte astă-seară, zise el, şi alteţa-sa regală îl va prezida.

— Ştim asta, monseniore, zise Taranne, şi de aceea am fost cu atât mai miraţi de ţinuta pe care ne-aţi obligat să o îmbrăcăm. Nu te poţi prezenta astfel în faţa unei asemenea adunări.

— E-adevărat, spuse Gonzague, dar n-am nevoie de voi la tribunal.

Un strigăt de uimire ieşi din toate piepturile. Se priviră între ei şi Navailles zise:

— Iar va trebui să scoatem săbiile?

— Poate, răspunse Gonzague.

— Monseniore, rosti cu hotărâre Navailles, vorbesc doar în numele meu…

— Nu vorbi nici măcar în numele domniei-tale, vere! îl întrerupse Gonzague. Aţi pus piciorul pe un pod alunecos. Vă previn că nici n-am măcar nevoie să vă împing ca să cădeţi în faţă. E de-ajuns să nu vă mai ţin de mână. Dacă totuşi vrei să vorbeşti, Navailles, aşteaptă mai întâi să arăt clar tuturor situaţia în care ne aflăm.

— Voi aştepta ca monseniorul să dea explicaţii, murmură tânărul gentilom. Dar îl previn şi eu, că noi am chibzuit de ieri încoace.

Gonzague îl privi o clipă cu un aer de milă, apoi păru că-şi adună gândurile.

— N-am nevoie de voi la tribunal, domnilor, zise el pentru a doua oară. Am nevoie de voi în altă parte. Ţinuta de curte şi spadele de paradă nu fac doi bani pentru ceea ce vă rămâne de făcut. S-a pronunţat o sentinţă de condamnare la moarte, dar ştiţi proverbul spaniol: *"Între cupă şi buze şi între secure şi gât*… *călăul aşteaptă acolo un om*."

— Pe domnul de Lagardère, întrerupse Nocé.

— Sau pe mine, spuse cu răceală domnul de Gonzague.

— Pe domnia-voastră! Pe domnia-voastră! Monseniore! strigară din toate părţile.

Peyrolles se ridică înspăimântat.

— Nu mai tremuraţi, reluă prinţul, care zâmbi cu şi mai multă mândrie, nu călăul face alegerea. Dar cu un asemenea demon, vorbesc de Lagardère, care a ştiut să-şi facă aliaţi puternici chiar din fundul carcerei, nu cunosc decât o singură linişte, doi metri de pământ peste cadavrul lui. Atât timp cât va fi în viaţă, cu braţele legate dar cu mintea liberă, atât timp cât gura lui va putea să se deschidă şi limba să vorbească, trebuie să ţinem o mână pe spadă, un picior în scara şeii şi să avem grijă de capetele noastre!

— Capetele noastre! repetă Nocé, care se ridică cât era de înalt.

— Pe Dumnezeul meu! strigă Navailles. Asta-i prea de tot, monseniore! Atât timp cât aţi vorbit pentru domnia-voastră…

— Pe legea mea! bombăni Oriol. Se încurcă iţele, nu mai pot.

Făcu un pas spre ieşire. Uşa era deschisă şi în vestibulul care preceda marea sală a lui Nevers, se vedeau soldaţi înarmaţi din gărzile franceze.

Oriol se dădu înapoi. Taranne închise uşa.

— Asta nu-i pentru voi, domnilor, zise Gonzague, fiţi liniştiţi. Aceşti bravi ostaşi sunt aici în onoarea domnului regent şi, pentru a ieşi de aici, nu veţi trece prin vestibul. Am zis capetele noastre, şi asta pare să vă jignească.

— Monseniore, replică Navailles, depăşiţi scopul. Oameni ca noi nu pot fi opriţi cu ameninţări. Am fost prietenii credincioşi ai domniei-voastre atâta vreme cât a fost vorba să umblăm pe o cale pe care pot merge gentilomi ca noi, acum se pare că e o treabă potrivită pentru Gauthier Gendry şi bătăuşii lui. Adio, monseniore!

— Adio, monseniore! repetă cercul într-un singur glas.

Gonzague începu să râdă cu amărăciune.

— Şi tu, dragul meu Peyrolles! zise el văzându-şi omul de încredere strecurându-se printre fugari. Oh! Cât de bine v-am judecat, jupânilor. Ei, credincioşii mei prieteni, cum spune domnul de Navailles, să vă mai spun o vorbă! Unde vă duceţi? Trebuie să vă spun că uşa asta duce drept la Bastilia?

Navailles pusese mâna pe clanţă. Se opri şi îşi pipăi sabia. Gonzague râdea. Îşi ţinea braţele încrucişate pe piept şi era singurul om calm în mijlocul tuturor mutrelor înspăimântate.

— Nu vedeţi, reluă el acoperindu-i pe toţi şi pe fiecare în parte cu privirea sa dispreţuitoare, nu vedeţi că aşteptam să vă daţi arama pe faţă, oameni cinstiţi ce sunteţi? Nu vi s-a spus oare că am stat singur împreună cu regentul de la opt dimineaţa până la prânz? N-aţi aflat că vântul bunăvoinţei sale bate către mine, puternic ca furtuna? Oricât de tare m-ar frânge poate, fiţi siguri, credincioşii mei prieteni, vă jur, veţi fi zdrobiţi înaintea mea! Dacă astăzi este ultima mea zi de putere, vă asigur că nu am nimic a-mi reproşa, mi-am folosit bine ultima zi de viaţă! Numele vostru, toate numele voastre sunt trecute pe o listă. Lista se află pe biroul domnului de Machault. Doar o vorbă să spun şi pe listă se vor afla doar nume de mari seniori. Dacă spun altă vorbă, lista va cuprinde în întregime nume de proscrişi.

— Riscăm! zise Navailles.

Dar rosti cuvântul cu glas slab şi ceilalţi rămaseră tăcuţi.

— Vă vom urma, vă vom urma, monseniore! continuă Gonzague, repetând cuvintele oamenilor săi, spuse cu câteva zile mai înainte. Vă vom urma supuşi, orbeşte, cu bărbăţie! Vom forma în jurul vostru un batalion sacru. Cine fredona cântecul ăsta a cărui melodie o ştiu toţi trădătorii? Voi sau eu? Şi, la prima pală de vânt, caut zadarnic un soldat din falanga sacră! Unde sunteţi, credincioşii mei prieteni? Fugiţi? Nu încă! Pe Dumnezeu, sunt în spatele vostru şi îmi ţin sabia în mână pentru a o împlânta în pântecele fugarilor. Tăcere! vărul meu de Navailles, se întrerupse el deodată, în momentul în care acesta deschidea gura să vorbească. Nu mai am destul sânge rece pentru a asculta laudele voastre sforăitoare. V-aţi dăruit mie, cu totul şi nesiliţi de nimeni. V-am luat, vă păstrez. Ah! Ah! E prea mult, ziceţi voi. Ah! Ah! Depăşim scopul. Ah! Ah! Va trebui să aleg poteci deosebite pe care să binevoiţi a păşi, dragii mei gentilomi. Ah! Ah! Mă trimiteţi la Gauthier Gendry, domnia-ta, Navailles, care trăieşti de pe urma mea, domnia-ta, Taranne, îmbuibat de binefacerile mele, domnia-ta, Oriol, un bufon care, graţie mie, treci drept bărbat, în sfârşit, voi toţi, clienţii mei, creaturile mele, sclavii mei, fiindcă v-aţi vândut, fiindcă v-am cumpărat!

Îi domina pe toţi cu un cap şi din ochi arunca fulgere.

— Nu sunt treburile voastre? reluă el cu glas mai tăios. Mă îndemnaţi să vorbesc pentru mine însumi? Vă jur pe Dumnezeul meu, virtuoşii mei prieteni, că e treaba voastră, cea mai gravă cea mai importantă dintre treburile voastre, unica voastră treabă în acest moment. V-am dat o parte din plăcintă, aţi muşcat din ea cu lăcomie, cu atât mai rău dacă plăcinta era otrăvită! bucătură voastră nu va fi mai amară ca a mea! Asta înseamnă morală înaltă, sau nu mă pricep la aşa ceva, domnule baron de Batz, filozof rigid? V-aţi cramponat de mine, de ce? Pe cât se pare, pentru a vă urca la fel de sus ca şi mine. Urcaţi! urcaţi! V-a cuprins ameţeala? Urcaţi, urcaţi, mereu până la eşafod!

Un fior îi cuprinse pe toţi. Îşi ţineau ochii îndreptaţi spre chipul înspăimântător al lui Gonzague.

Oriol, ale cărui picioare tremurau zdravăn, repetă fără voia lui ultimul cuvânt al prinţului:

— Eşafod!

Gonzague îl fulgeră cu o privire de nespus dispreţ.

— Pentru tine, ţărănoiule, funia, zise el cu duritate.

Apoi, întorcându-se spre Navailles, Choisy şi ceilalţi, pe care-i salută cu ironie, continuă:

— Dar domniile-voastre, domnilor, care sunteţi gentilomi…

Nu termină fraza. Se opri o clipă să-i privească. Apoi, ca şi cum dispreţul său se revărsă pe neaşteptate:

— Gentilom tu, Nocé, fiu de brav soldat, misit de acţiuni! Gentilom tu, Choisy! Gentilom tu, Montaubert! Gentilom şi tu, Navailles, gentilom ca şi domnul baron de Batz!

— Sacrament! bombăni acesta din urmă.

— Linişte, caraghiosule! Onoraţi gentilomi, vă poftesc să vă priviţi, nu fără să râdeţi, ca augurii din Roma antică, ci fără să roşiţi până în albul ochilor! Voi, gentilomi? Nu, voi sunteţi afacerişti abili, mai iuţi să ţineţi pana decât sabia. În seara asta…

Se schimbă la faţă. Merse încet spre ei. Nici unul nu făcu un pas înapoi.

— În seara asta, rosti el coborând glasul, noaptea nu este încă destul de întunecoasă pentru a vă ascunde paloarea. Uitaţi-vă unul la altul, înfioraţi, îngrijoraţi, prinşi ca într-o capcană între victoria mea şi înfrângerea mea. Victoria mea, care devine a voastră, înfrângerea mea care vă zdrobeşte…

Ajunse în faţa uşii care dădea spre vestibulul unde se aflau gărzile regentului. La rândul său atinse clanţa.

— Am zis! rosti el cu răceală. Cine se căieşte, ispăşeşte totul, şi am impresia că sunteţi surprinşi de gânduri bune. Puteţi deveni martiri trecând pragul acestei uşi. Doriţi s-o deschid?

Doar tăcerea răspunse la această întrebare…

— Ce trebuie să facem, monseniore? întrebă primul Montaubert.

Gonzague îi privi, unul după altul, din cap până în picioare.

— Şi domnia-ta, vărul meu de Navailles? întrebă Gonzague.

— Monseniorul să dea ordine, replică el, palid şi cu ochii plecaţi.

Gonzague îi întinse mâna şi, adresându-se tuturor ca un Părinte care-şi mustră cu regret copiii, zise:

— Nebuni ce sunteţi! Aţi ajuns în port şi sunteţi gata să vă răsturnaţi barca fiindcă nu vreţi să trageţi ultima oară cu vâsla. Ascultaţi-mă şi pocăiţi-vă. Oricare ar fi soarta bătăliei, am avut grijă să vă salvez: mâine veţi fi primii oameni din Paris, sau

încărcaţi cu aur şi plini de speranţe pe drumul spre Spania! Regele Filip ne aşteaptă şi cine ştie dacă Alberoni nu va trece Pirineii printr-un alt loc decât se aştepta Louis al XIV-lea! în clipa când vă vorbesc, se întrerupse el uitându-se la ceas, Lagardère părăseşte închisoarea de la Châtelet pentru a se îndrepta spre Bastilia, unde trebuie să se joace ultimul act al dramei. Dar nu va merge direct, sentinţa stabileşte că îşi va cere iertare în public la mormântul lui Nevers. Avem împotriva noastră o coaliţie compusă din două femei şi un preot. Săbiile voastre nu pot face nimic împotriva lor. O a treia femeie, dona Cruz, şovăie între două atitudini, cel puţin aşa cred. Vrea să ajungă o mare doamnă, dar nu vrea să i se întâmple ceva rău prietenei ei. Biet instrument, care va fi zdrobit! Cele două femei sunt doamna prinţesă de Gonzague şi pretinsa sa fiică. Aurore. Am nevoie de această Aurore! De aceea am lăsat să se ţească complotul, care ne-o va da în mâna noastră. Iată care este complotul: mama, fiica şi preotul îl aşteaptă pe Lagardère la biserica Saint-Magloire. Fiica şi-a îmbrăcat rochia de mireasă. Am ghicit, şi voi aţi fi ghicit în locul meu, că e vorba de o comedie pentru a obţine clemenţa regelui, o căsătorie în extremis, apoi fecioara-văduvă va veni să se arunce la picioarele alteţei-sale regale. Nu trebuie să se întâmple asta. Prima jumătate a misiunii noastre.

— Asta-i uşor, zise Montaubert. E de ajuns să împiedicăm să se joace comedia.

— Veţi fi acolo şi veţi apăra poarta bisericii. Acum despre a doua jumătate a misiunii. Să presupunem că norocul se schimbă şi că suntem obligaţi să fugim, am destul aur pentru voi toţi. În această privinţă, vă dau cuvântul meu de onoare, am ordinul regelui, care ne va deschide toate barierele.

Desfăcu brevetul şi arătă semnătura lui Voyer-d'Argenson.

— Dar îmi trebuie ceva mai mult timp, continuă el. Trebuie să luăm cu noi un zălog viu, un ostatic.

— Aurore de Nevers? întrebară mai multe glasuri.

— Între ea şi voi nu va fi decât uşa unei biserici.

— Dar în spatele uşii, zise Montaubert, dacă norocul se schimbă, va fi şi Lagardère, fără îndoială?

— Şi eu în faţa lui Lagardère! rosti solemn Gonzague.

Îşi atinse sabia cu un gest violent.

— A venit ceasul să fac apel la asta! reluă el. Sabia mea face cât a lui, domnilor. A fost muiată în sângele lui Nevers!

Peyrolles întoarse capul. Această mărturisire făcută cu glas tare îi dovedea cu prisosinţă că stăpânul lui îşi tăia craca de sub picioare. Se auzi un zgomot mare dinspre vestibul, şi uşierii strigară:

— Regentul! Regentul!

Gonzague deschise uşa bibliotecii.

— Domnilor, zise el strângând mâinile celor care-l înconjurau, păstraţi-vă sângele rece. Într-o jumătate de oră totul se va termina. Dacă lucrurile merg bine, nu aveţi decât să împiedicaţi escorta să urce treptele bisericii. La nevoie, faceţi apel la mulţime şi strigaţi: Nelegiuire! E unul dintre acele cuvinte care fac totdeauna efect. Dacă lucrurile merg rău, fiţi atenţi la acest lucru: din cimitirul unde mă veţi aştepta se zăresc ferestrele de la marea mea sală. Aveţi mereu aţintită privirea spre ferestre. Când veţi vedea un sfeşnic ridicându-se şi lăsându-se de trei ori, forţaţi porţile, atacaţi! Un minut după semnalul dat, voi fi în mijlocul vostru. Ne-am înţeles?

— Ne-am înţeles, răspunseră toţi.

— Urmaţi-l deci pe Peyrolles, care cunoaşte drumul, şi intraţi în cimitir prin grădinile palatului.

Ieşiră. Rămas singur, Gonzague îşi şterse fruntea.

— Om sau diavol, bombăni el, acest Lagardère va fi înfrânt!

Traversă încăperea pentru a ieşi în vestibul.

— Frumoasă partidă pentru acest mic aventurier! îşi zise el oprindu-se în faţa unei oglinzi. Un cap de copil găsit împotriva capului unui prinţ! Să jucăm la loterie!

În spatele uşii închise a bisericii Saint-Magloire, doamna prinţesă de Gonzague îşi sprijinea fiica îmbrăcată în alb, purtând voalul de mireasă şi coroniţa din flori de lămâiţa. Preotul purta veşmintele sacerdotale.

În genunchi, dona Cruz se ruga. În umbră se vedeau trei oameni înarmaţi. Orologiul bisericii sună de ora opt şi, de departe, se auzi dangătul de moarte al clopotului de la Sainte-Chapelle, care vestea plecarea condamnatului.

Prinţesa simţi că i se zdrobeşte inima. Privi către Aurore, mai albă ca o statuie de marmură. Aurore avea un surâs pe buze.;

— A venit ceasul, mamă, zise ea. Prinţesa o sărută pe frunte.

— Trebuie să ne despărţim, ştiu, murmură ea, dar mi se părea că eşti mai în siguranţă cât timp mâna ta rămânea în a mea!

— Doamnă, zise dona Cruz, vom veghea asupra ei. Domnul marchiz de Chaverny a promis să moară apărând-o!

— Nu-ţi fie teamă! murmură unul dintre cei trei oameni. Tinerica nici nu pomeneşte de noi, iubiţelule.

În loc să se îndrepte direct spre poartă, prinţesa veni până la grupul format de Chaverny, Cocardasse şi Passepoil.

— Doamne sfinte! zise gasconul fără să o lase să vorbească. Iată un mic gentilom care, când vrea, e un drac. Va lupta sub privirea iubitei. Noi, ticălosul de Passepoil şi cu mine, ne vom da vieţile pentru Lagardère. Ne-am înţeles! Duceţi-vă la treburile domniei-voastre!

Sala cea mare din palatul Gonzague strălucea de lumină. În curte se auzeau caii husarilor din Savoia: vestibulul era plin de soldaţi din gărzile franceze. Marchizul de Bonnivet avea în pază porţile. Se vedea că regentul voise să dea acestei solemnităţi de familie toată splendoarea şi gravitatea posibile. Scaunele aliniate pe estradă erau ocupate ca şi în urmă cu două zile. Aceiaşi demnitari, aceiaşi magistraţi, aceiaşi mari seniori. Doar regentul se aşezase pe un fel de tron, în spatele fotoliului domnului de Lanoignon. Le Blanc, Voyer d'Argenson şi contele de Toulouse, guvernatorul Bretaniei, se aflau în jurul lui.

Poziţia părţilor se schimbase. Când doamna prinţesă îşi făcu intrarea, fu aşezată lângă cardinalul de Bissy, care şedea acum la dreapta preşedintelui. Dimpotrivă, domnul de Gonzague se aşeză în faţa unei mese luminate de două sfeşnice, chiar în locul unde două zile în urmă se aflase fotoliul soţiei sale. Astfel aşezat, Gonzague avea în spate draperia ce masca uşa secretă, pe unde intrase cocoşatul cu prilejul primei şedinţe, şi exact în faţa uneia dintre ferestrele cu vederea spre cimitirul Saint-Magloire. Uşa secretă, a cărei existenţă era necunoscută de organizatorii ceremoniei, nu era păzită.

Se înţelege de la sine că amenajările comerciale dispăruseră cu desăvârşire, după ce nu de mult dezonoraseră această vastă şi nobilă incintă. Graţie draperiilor şi covoarelor, nu se mai vedea nicăieri vreo urmă din ele.

Intrând înaintea soţiei sale, domnul prinţ de Gonzague salută cu respect preşedintele şi adunarea. Lumea observă că alteţa-sa regală îi răspunse cu un semn prietenos.

Contele de Toulouse, fiu al regelui Louis al XIV-lea, o întâmpină pe doamna prinţesă la intrare, din ordinul regentului, şi regentul făcu trei sau patru paşi spre ea şi îi sărută mâna.

— Alteţa-sa regală n-a binevoit să mă primească astăzi, zise prinţesa.

Se opri, văzând privirea mirată pe care ducele d'Orléans o ridică spre ea. Gonzague îi urmărea cu coada ochiului şi părea că este prins cu totul în clasarea unor hârtii aşezate de el pe

masa lui. Printre aceste hârtii se afla un plic mare de pergament, sigilat cu trei peceţi atârnând la capătul unor şnururi.

— Alteţa-sa regală, spuse din nou prinţesa, n-a binevoit nici să ia în consideraţie mesajul meu.

— Ce mesaj? întrebă în şoaptă ducele d'Orléans.

Privirea doamnei de Gonzague se întoarse fără voie către soţul ei.

— Desigur că scrisoarea mea a fost interceptată… începu ea.

— Doamnă, o întrerupse cu mare grabă regentul, nu e încă nimic hotărât; totul a rămas pe loc, acţionaţi fără teamă, aşa cum vă dictează conştiinţa şi demnitatea voastră. Între domnia-voastră şi mine, nimeni nu se va mai putea aşeza în cale.

Apoi, ridicând glasul şi salutând-o înainte de a se îndrepta spre locul său:

— Pentru domnia-voastră este o zi mare, doamnă, şi nu numai din pricina vărului nostru de Gonzague am vrut să luăm parte la această adunare de familie. Ceasul răzbunării a sunat pentru Nevers: ucigaşul lui va muri.

— Ah! Monseniore! vru să mai spună prinţesa. Dacă alteţa-voastră regală ar fi primit mesajul meu…

Regentul o conduse până la scaunul ei.

— Vă voi acorda tot ce-mi veţi cere… murmură el repede. Vă rog, domnilor, luaţi loc, adăugă el cu glas tare.

Se aşeză pe locul său. Preşedintele Lamoignon îi şopti ceva la ureche.

— Formele, răspunse alteţa-sa regală, sunt prietenul formelor, totul se va desfăşura potrivit formelor şi sper că vom putea saluta, în sfârşit, pe adevărata moştenitoare a lui Nevers.

Spunând acestea, se aşeză şi îşi puse pălăria pe cap, lăsând conducerea dezbaterilor primului preşedinte. Acesta îi dădu cuvântul domnului de Gonzague. Era ceva straniu. Vântul suflă dinspre miazăzi. Din când în când dangătul de moarte al clopotului de la Sainte-Chapelle ajungea până aici tânguitor şi părea că sună în anticameră. De-afară se mai auzea şi un fel de rumoare nedesluşită. Clopotul chemase mulţimea, şi mulţimea se afla la postul ei pe străzi. Când Gonzague se ridică să vorbească, clopotul suna, atât de tare, încât se făcu o linişte

forţată timp de câteva secunde. Afară, mulţimea striga pentru a sărbători dangătul funebru.

— Monseniore şi domnilor, spuse Gonzague, viaţa mea s-a desfăşurat întotdeauna la lumina zilei. Uneltirile tainice s-au ţesut în tihnă împotriva mea: nu le descopăr niciodată, fiindcă îmi lipseşte un simţ, acela al vicleniei. M-aţi văzut de curând căutând adevărul cu un anume fel de pasiune. Această nobilă ardoare a mai răcit puţin. Sunt sătul de acuzaţiile care se adună împotriva mea, în umbră. Sunt sătul să întâlnesc mereu în cale bănuiala oarbă sau calomnia abjectă şi laşă. Am prezentat-o aici pe aceea despre care am afirmat, despre care afirm încă şi din ce în ce mai tare că este adevărata moştenitoare a lui Nevers. În zadar o caut pe locul unde ar trebui să şadă. Alteţa-sa regală ştie că azi-dimineaţă m-am lepădat de grija tutelei. Dacă vine sau nu vine, puţin îmi pasă. Nu mai am decât o singură grijă, aceea de a arăta tuturor de ce parte se află, în această afacere, buna-credinţă, onoarea, măreţia sufletească.

Luă de pe masă pergamentul împăturit şi adăugă, ţinându-i mâna:

— Aduc dovada cerută de însăşi doamna prinţesă: foaia, smulsă din registrul capelei Caylus. Se află aici, sub aceste trei peceţi. Aşa cum eu depun dovezile mele, o rog pe doamna prinţesă să binevoiască să le depună pe ale sale.

Se aşeză din nou, după ce mai salută o dată adunarea. Se auziră şuşoteli în băncile asistenţei. Gonzague nu mai avea susţinători călduroşi ca în şedinţa precedentă. Dar ce nevoie avea? Gonzague nu cerea nimic altceva decât să facă dovadă de loialitate. Or, dovadă era aici, pe masă, dovada materială pe care nimeni n-o putea contesta.

— Aşteptăm, spuse regentul, care se aplecă între preşedintele de Lamoignon şi mareşalul de Villeroy, aşteptăm răspunsul doamnei prinţese.

— Dacă doamna prinţesă ar fi binevoit să-mi încredinţeze dovezile sale… spuse cardinalul de Bissy.

Aurore de Caylus se ridică.

— Monseniore, zise ea, o am pe fiica mea şi am dovezile obârşiei ei.

Priviţi-mă, domniile-voastre care mi-aţi văzut lacrimile, şi veţi înţelege după bucuria mea că mi-am regăsit copilul.

— Probele despre care vorbiţi, doamnă… începu preşedintele Lamoignon.

— Dovezile vor fi supuse consiliului, întrerupse prinţesa, de dată ce alteţa-sa regală va consimţi să aprobe cererea pe care văduva lui Nevers i-a prezentat-o cu smerenie.

— Până acum, răspunse regentul, văduva lui Nevers nu mi-a prezentat nici o cerere.

Prinţesa întoarse spre Gonzague o privire cutezătoare.

— Prietenia este un lucru mare şi frumos, zise ea. De două zile toţi aceia care-mi arată interes, îmi repetă: Nu vă acuzaţi soţul, nu vă acuzaţi soţul! Asta înseamnă, fără îndoială, că o prietenie ilustră creează în jurul domnului prinţ metereze de nepătruns. Deci, nu voi acuza, dar voi spune că am adresat alteţei-regale o rugăminte smerită, şi că o mână, nu ştiu care, a oprit mesajul meu.

Buzele lui Gonzague schiţau un zâmbet calm şi resemnat.

— Ce ne cereaţi, doamnă? întrebă regentul.

— Făceam apel, monseniore, la o altă prietenie, replică prinţesa. Nu acuzăm, ci imploram. Spuneam alteţei-voastre regale că a recunoaşte fapta în public şi a cere iertare la mormânt nu e de ajuns.

Gonzague se schimbă la faţă.

— Spuneam alteţei-voastre regale, continuă prinţesa, că există o altă cale de mărturisire, mai largă, mai demnă, mai completă şi o imploram să ordone ca aici, chiar în palatul Nevers unde ne aflăm, dinaintea şefului sfatului, dinaintea acestei ilustre adunări, condamnatul să asculte în genunchi citirea sentinţei.

Gonzague fu obligat să închidă pe jumătate pleoapele, spre a-şi ascunde fulgerele ce-i ţâşneau din priviri. Prinţesa minţea. Gonzague ştia bine, fiindcă avea scrisoarea ei în buzunar, scrisoarea adresată regentului şi interceptată de el însuşi, de Gonzague. În această scrisoare, prinţesa îi expunea regentului nevinovăţia lui Lagardère şi chezăşuia solemnă pentru el; asta era tot! De ce minţea? Ce baterie se ascundea în spatele acestei stratageme îndrăzneţe? Pentru prima dată în viaţă, Gonzague simţi în vine acel fior pe care îl dă o primejdie îngrozitoare şi necunoscută. Simţea sub picioare o mână gata să explodeze. Dar nu ştia unde s-o caute pentru a-i preveni explozia. Prăpastia era aici, dar unde? Era întuneric. Fiecare gest putea să-l trădeze.

Simţea toate privirile aţintite asupra lui. Cu un efort puternic îşi păstră calmul. Aştepta.

— Este un lucru cu totul neobişnuit, spuse preşedintele de Lamoignon.

Gonzague ar fi vrut să i se arunce de gât şi să-l îmbrăţişeze.

— Ce motive ar putea invoca doamna prinţesă?... începu mareşalul de Villeroy.

— Mă adresez alteţei-sale regale, îl întrerupse doamna de Gonzague. Justiţia a avut nevoie de douăzeci de ani până să-l găsească pe asasinul lui Nevers, aşa că justiţia îi datorează ceva victimei care a aşteptat atâta vreme răzbunarea. Domnişoara de Nevers, fiica mea, nu poate intra în această casă decât după ce i se va acorda această înaltă satisfacţie. Iar eu mă lipsesc de orice bucurie, atâta vreme cât nu voi vedea ochiul sever al strămoşilor noştri privindu-l, de acolo de sus, din tablourile de familie, pe vinovatul umilit, învins, pedepsit!

Se lăsă tăcere. Preşedintele de Lamoignon clătină din cad în semn de refuz.

Dar regentul nu vorbise încă. Regentul părea că reflectează!

— Ce aşteaptă ea oare de la prezenţa acestui om? se întrebă Gonzague.

O sudoare rece îi şiroia sub perucă. Acum regreta lipsa oamenilor săi de încredere.

— Care este părerea domnului prinţ de Gonzague asupra acestei cereri? întrebă pe neaşteptate ducele d'Orléans.

Pentru a câştiga timp şi a-şi pregăti răspunsul, Gonzague începu să surâdă cu indiferenţă.

— Dacă aş avea o părere, replică el, şi de ce aş avea o părere asupra acestui capriciu bizar? Aş avea aerul că refuz să încuviinţez o dorinţă a doamnei prinţese. În afară de întârzierea adusă executării sentinţei, nu văd nici un avantaj şi nici un inconvenient în a i se admite cererea.

— Nu va fi nici o întârziere, spuse prinţesa, care părea să dea atenţie zarvei de afară.

— Ştiţi unde poate fi găsit condamnatul? întrebă ducele d'Orléans.

— Monseniore!... vru să protesteze preşedintele de Lamoignon.

— Încălcând puţin forma, domnule, reluă regentul cu asprime şi energie, se poate îndrepta uneori fondul.

Prinţesa, în loc să răspundă la întrebarea alteţei-sale regale, întinsese mâna spre fereastră. De afară se auzea o larmă înăbuşită.

— Condamnatul nu e departe! murmură Voyer d'Argenson. Regentul îl chemă pe marchizul de Bonnivet şi îi spuse câteva cuvinte în şoaptă. Bonnivet se înclină şi ieşi. Prinţesa îşi reluase locul. Gonzague purtă asupra adunării o privire pe care o credea calmă, dar buzele-i tremurau şi ochii îi ardeau. Se auzi un zgomot de arme în vestibul. Fiecare se ridică involuntar, atât de mare era curiozitatea stârnită de acest aventurier îndrăzneţ, ale cărui isprăvi fuseseră, de o zi încoace, subiectul tuturor conversaţiilor. Unii îl zăriseră la serbarea regentului, atunci când alteţa-sa regală îi rupsese sabia, dar pentru cei mai mulţi era un necunoscut.

Când uşa se deschise şi când îl văzură, frumos ca un Crist, înconjurat de soldaţi şi cu mâinile legate pe piept, se iscă un murmur prelung. Regentul îşi ţinea mereu ochii pironiţi asupra lui Gonzague, dar acesta nu se clinti. Lagardère fu adus în faţa tribunalului. În urma lui venea grefierul cu sentinţa, care, potrivit formelor, ar fi trebuit citită parte în faţa mormântului lui Nevers, pentru mutilarea braţului, parte la Bastilia, pentru execuţia capitală.

— Citiţi, ordonă regentul.

Grefierul desfăşură pergamentul. În rezumat, sentinţa suna astfel:

"...Ascultaţi fiind acuzatul, martorii şi procurorul regelui, ţinând seama de probe şi proceduri, înalta Curte condamnă pe numitul Henri de Lagardère, care se pretinde cavaler, acuzat de crimă de omor împotriva persoanei înaltului şi puternicului prinţ Philippe de Lorraine-Elboeuf, duce de Nevers:

1. La mărturisire publică, urmată de mutilare cu spada, la picioarele statuii numitului prinţ şi senior Philippe, duce de Nevers, în cimitirul parohiei Saint-Magloire:

2. La decapitarea numitului domn de Lagardère de mâna călăului, în curtea interioară a închisorii Bastilia etc."

Terminând de citit, grefierul trecu în spatele soldaţilor.

— Sunteţi satisfăcută, doamnă? o întrebă regentul pe prinţesă.

Aceasta se ridică cu o mişcare atât de violentă, încât Gonzague o imită, fără să-şi dea seama ce face. S-ar fi spus că e un om care se pregătea să primească o lovitură năprasnică.

— Vorbeşte, Lagardère! exclamă prinţesa, pradă unei nespuse exaltări. Vorbeşte, fiul meu!

Adunarea parcă primi un şoc electric. Fiecare se aştepta să se producă un lucru extraordinar şi uimitor. Regentul se ridicase în picioare. Sângele i se urcase în obraji.

— Tremuri, Philippe? zise el devorându-l pe Gonzague din ochi.

— Nu, pe Dumnezeul meu, nici azi şi niciodată! replică prinţul, instalându-se insolent în fotoliu.

Regentul se întoarse către Lagardère şi spuse:

— Vorbiţi, domnule!

— Alteţă, rosti condamnatul cu glas puternic şi calm, sentinţa dată împotriva mea este fără drept de apel. Domnia-voastră nu aveţi măcar dreptul să daţi o graţiere, iar eu nu vreau să fiu graţiat. Dar aveţi datoria să faceţi dreptate. Vreau dreptate!

Era un prilej rar să vezi cum se zbârleşte părul alb pe toate capetele de bătrâni atenţi şi curioşi. Preşedintele de Lamoignon, emoţionat fără voia lui, căci din contrastul dintre chipul lui Lagardère şi cel al lui Gonzague se desprindea nu ştiu ce învăţătură pilduitoare, preşedintele de Lamoignon lăsă să-i scape, parcă fără voia lui, următoarele cuvinte:

— Pentru a reforma sentinţa unei înalte Curţi este necesară mărturisirea vinovatului.

— Vom avea mărturisirea vinovatului, răspunse Lagardère.

— Grăbeşte-te, deci, amice! zise regentul. Sunt nerăbdător.

Lagardère reluă:

— Şi eu, monseniore. Îngăduiţi totuşi să vă spun: îmi ţin făgăduielile. Jurasem pe onoarea numelui meu că voi înapoia doamnei de Gonzague copilul pe care mi l-a încredinţat, chiar dacă mi-aş pune viaţa în primejdie. M-am ţinut de cuvânt.

— Şi fii binecuvântat de mii de ori! murmură Aurore de Caylus.

— Jurasem, continuă Lagardère, să mă predau justiţiei domniei-voastre după douăzeci şi patru de ore de libertate. La ceasul convenit mi-am predat sabia.

— E-adevărat, spuse regentul. Din acea clipă, nu te slăbesc din ochi pe domnia-ta şi pe alţii.

Gonzague scrâşni din dinţi. Gândi:

— Însuşi regentul făcea parte din complot!

— În al treilea rând, adăugă Lagardère, jurasem că voi face să iasă la lumină nevinovăţia mea în faţa tuturor, demascându-l pe adevăratul vinovat. Iată-mă: voi îndeplini ultimul meu jurământ.

Gonzague continua să ţină în mână pergamentul sigilat cu trei peceţi de ceară roşie, furat de el din locuinţa de pe strada Chantre. În acest moment, documentul reprezenta pentru el sabia şi scutul.

— Monseniore, zise el cu mojicie, mi se pare că a durat prea mult comedia!

— Mi se pare şi mie că n-aţi fost încă acuzat, întrerupse regentul.

— O acuzaţie din gura acestui nebun? spuse Gonzague, încercând să-şi arate dispreţul.

— Acest nebun va muri, rosti sever regentul. Cuvântul muribunzilor este sacru.

— Dacă încă nu ştiţi cât valorează cuvântul lui, monseniore, exclamă italianul, prefer să tac. Dar, credeţi-mă, voi toţi câţi sunteţi de faţă, noi puternicii, nobilii, seniorii, prinţii, regii, că tronurile pe care ne aşezăm se clatină. Este un exemplu primejdios şi un avertisment nepotrivit pe care şi-l îngăduie azi alteţa-voastră regală. Să toleraţi ca un asemenea mizerabil…

Lagardère se întoarse încet spre el:

— Să toleraţi ca un asemenea mizerabil, continuă Gonzague, să vină în faţa mea, prinţ de sânge regal, fără martori şi dovezi…

Lagardère făcu un pas spre el şi spuse:

— Am şi martori şi dovezi.

— Unde îţi sunt martorii? strigă Gonzague, care-şi roti privirea prin sală.

— Nu-i căutaţi, răspunse condamnatul. Martorii mei sunt doi. Primul e aici, domnia-voastră!

Gonzague încercă să râdă cu milă, dar strădania lui nu produse decât o schimă îngrozitoare a feţei.

— Al doilea, continuă Lagardère, a cărui privire fixă şi rece învăluia pe prinţ ca o plasă, al doilea se află în mormânt.

— Cei din mormânt nu vorbesc, zise Gonzague.

— Vorbesc când vrea Dumnezeu?! replică Lagardère.

În jurul lor se aşternu o linişte adâncă, o linişte care strângea inima şi îngheţa sângele în vine. Nu putea fi un oarecare acela care a putut impune tăcere scepticismului din toate aceste suflete. Nouă din zece ar fi dat semnalul unui râs batjocoritor şi incredul încă de la începutul acestei pledoarii, care părea că îşi caută argumente dincolo de limitele firii. Era epocă. Îndoielii: îndoiala domnea peste tot, fie că îmbrăca haina frivolităţii pentru a da tonul conversaţiilor de salon, fie că se împopoţona cu roba doctorală pentru a-şi da ifose de la înălţimea unei opinii filozofice. Fantomele răzbunătoare, mormintele deschise, linţoliile însângerate, care înspăimântaseră secolul trecut, provocau acum hohote de râs. Dar acum vorbea Lagardère. Actorul face drama. Glasul său grav avea să mişte până în străfundul inimilor fibrelor moarte sau amorţite. Obrazul său palid, de o mare şi nobilă frumuseţe, îngheţa ironia pe toate buzele. Le era teamă de această privire captivantă sub care Gonzague, fascinat, nu-şi găsea locul.

El putea sfida obiceiul timpului de a batjocori orice de la înălţimea patimei sale; el putea să pomenească de fantome în plin secol al XVIII-lea dinaintea Curţii regentului, dinaintea regentului însuşi. Nu exista nimeni care s-ar fi putut sustrage de la solemna spaimă a luptei, nimeni! Toţi rămăseseră cu gurile căscate, toţi îşi plecau urechile. Când Lagardère făcea o pauză, răsuflarea din toate aceste piepturi chinuite ieşea ca un murmur prelung.

— În ce priveşte martorii, reluă Lagardère, iată-i: va vorbi cel de dincolo de mormânt, jur că aşa va fi, mi-am pus capul zălog. În ce priveşte dovezile, ele sunt acolo, în mâinile domniei-voastre, domnule de Gonzague. Nevinovăţia mea se află în acel plic sigilat de trei ori. Chiar domnia-voastră aţi invocat acest pergament, instrument al propriei voastre pierderi. Nu-l mai puteţi retrage, el aparţine justiţiei, şi justiţia vă hărţuieşte aici din toate părţile! Pentru a vă procura această armă care vă va lovi, aţi pătruns în casa mea ca un hoţ de noapte, aţi spart

broasca de la uşa mea şi aţi sfărâmat lacătul sipetului, domnia-voastră, prinţul de Gonzague.

— Monseniore! spuse acesta din urmă, ai cărui ochi se injectară de sânge. Faceţi-l să tacă pe nenorocitul ăsta.

— Apăraţi-vă, prinţe! strigă Lagardère cu glas vibrant. Şi nu cereţi să mi se închidă gura! Vom fi lăsaţi să vorbim amândoi, domnia-voastră ca şi mine, eu ca şi domnia-voastră, fiindcă mortul se află între noi doi şi fiindcă alteţa-sa regală a spus: "Cuvântul muribunzilor este sacru!"

Ţinea capul sus. Gonzague apucă maşinal pergamentul pe care tocmai îl pusese pe masă.

— Acolo-i adevărul! spuse Lagardère. Rupeţi peceţile... Rupeţi-le, vă spun! De ce tremuraţi? înăuntru nu se află decât o foaie de pergament: actul de naştere al domnişoarei de Nevers.

— Rupeţi sigiliile! ordonă regentul.

Paralizate, mâinile lui Gonzague tremurau. Poate intenţionat, poate din întâmplare, Bonnivet şi doi soldaţi din gardă se apropiară de el. Stăteau între masă şi tribunal, toţi trei întorşi cu faţa spre regent, ca şi cum se aflau acolo pentru a-i aştepta ordinele. Gonzague încă nu se supusese ordinului. Peceţile rămâneau neatinse. Pupila îi lucea ca o lamă de oţel.

— Domnule prinţ, nu-i aşa că ghiciţi că se mai află şi altceva sub peceţi?. reluă el coborându-şi glasul, şi toate capetele curioase se aplecară să-l asculte. Vă voi spune ce se află acolo. Pe dosul pergamentului sunt trei rânduri scrise cu sânge. Aşa vorbesc aceia care se află în mormânt!

Gonzague tresări din cap până în picioare. La colţurile gurii i se ivi spumă. Regentul, aplecat cu totul deasupra capului lui Villeroy, ţinea pumnul pe masa preşedintelui. În mijlocul emoţiei mute care cuprinsese întreaga adunare, glasul lui Lagardère răsună greu. El reluă:

— Dumnezeu a lăsat să se scurgă douăzeci de ani până să se sfâşie vălul. Dumnezeu nu voia că glasul răzbunătorului să se ridice în singurătate. Dumnezeu i-a adunat aici pe cei mai de seamă dregători ai regatului, prezidaţi de şeful statului. A sosit ceasul, Nevers era lângă mine în noaptea crimei. Cu un minut înaintea luptei, vedea lucind în umbră săbiile asasinilor, care se căţărau de cealaltă parte a podului. Îşi făcu rugăciunea. Apoi, pe foaia care se află acolo, înmuindu-şi degetul în vena deschisă,

scrise trei rânduri care spuneau dinainte crimă săvârşită şi numele asasinului.

Lui Gonzague începură să-i clănţăne dinţii în gură. Se trase apoi până la capătul mesei şi mâinile-i crispate păreau că vor să rupă în bucăţi plicul de care voia să scape. Ajuns lângă ultimul sfeşnic, îl ridică şi îl coborî de trei ori, fără să întoarcă privirea spre Lagardère. Era semnalul convenit cu oamenii săi de încredere.

— Vedeţi! zise în acest timp cardinalul de Bissy la urechea domnului de Mortemart. Îşi pierde capul.

Nimeni altul nu vorbi. Toţi îşi ţineau răsuflarea.

— Numele se află acolo! continuă Lagardère ale cărui mâini legate se ridicau împreună arătând pergamentul. Adevăratul nume, scris citeţ. Rupeţi plicul şi mortul va vorbi!

Gonzague, cu ochii rătăciţi, cu fruntea scăldată în sudoare, aruncă o privire sălbatică spre tribunal. Bonnivet şi cei doi soldaţi îl ascundeau privirilor. Se întoarse cu spatele la sfeşnic şi, cu o, mână tremurătoare, căuta flacăra pe la spate. Plicul luă foc. Lagardère îl vedea. Dar Lagardère, în loc să-l denunţe, spunea:

— Citiţi! Citiţi cu glas tare! Să se ştie dacă numele asasinului e al meu sau al domniei-voastre.

— A dat foc plicului! strigă Villeroy care auzi pergamentul pârâind.

Urmă un vuiet general. Bonnivet şi cei doi soldaţi se întoarseră să vadă ce s-a întâmplat.

— A dat foc plicului, plicului în care se află numele ucigaşului.

Regentul se repezi înainte.

Lagardère, arătând pergamentul ale cărui resturi ardeau pe jos, spuse:

— Mortul a vorbit!

— Ce era scris acolo? întrebă regentul, a cărui emoţie ajunsese la culme. Spune repede, vei fi crezut, căci acest om s-a demascat.

— Nu scria nimic! răspunse Lagardère.

Apoi, în mijlocul stupoarei generale, repetă cu glas strident:

— Nimic! Nu era scris nimic, înţelegeţi, domnule de Gonzague! M-am folosit de un şiretlic şi conştiinţa domniei-voastre torturată a căzut în capcană. Aţi dat foc pergamentului

cu a cărui mărturie vă ameninţam. Numele domniei-voastre nu se afla acolo, dar acum l-aţi scris singur. Este glasul celui mort: mortul a vorbit din mormânt!

— Mortul a vorbit! repetă adunarea.

— Încercând să distrugă această dovadă, asasinul s-a trădat, zise domnul de Villeroy.

— Acum avem mărturisirea vinovatului! rosti ca fără voia lui preşedintele de Lamoignon. Sentinţa înaltei Curţi poate fi casată.

Până atunci, regentul, sufocat de indignare, nu scosese o vorbă. Deodată izbucni:

— Asasinule! Asasinule! Să fie arestat acest om!

Mai iute ca gândul, Gonzague scoase sabia. Dintr-o săritură trecu prin faţa regentului şi îşi înfipse sabia în pieptul lui Lagardère, care se clătină, scoţând un strigăt. Prinţesa îl prinse în braţe.

— Nu te vei bucura de victorie! scrâşni Gonzague, fioros ca un taur turbat.

Se întoarse, trecu peste Bonnivet şi, răsucindu-se pe călcâie, opri gărzile care se năpusteau asupra lui. Se dădea înapoi, apărându-se, încolţit de zece săbii. Deodată gărzile câştigară teren. În clipa când credeau că-l ţintuiseră de draperie, aceasta se deschise pe neaşteptate şi Gonzague dispăru, ca şi cum ar fi fost înghiţit de o trapă. Se auzi zgomotul unui zăvor tras pe dinafară.

Lagardère atacă primul uşa. O cunoştea, fiindcă se slujise de ea în ziua primului consiliu de familie. Lagardère avea acum mâinile libere. Lovitura de sabie dată mişeleşte de Gonzague tăiase funia care-i lega mâinile şi nu-i făcuse decât o rană superficială. Uşa era bine închisă. În timp ce regentul ordona să fie urmărit fugarul, o voce zdrobită de durere se ridică din fundul sălii:

— Ajutor! Ajutor!

Dona Cruz, cu părul despletit şi cu îmbrăcămintea în dezordine, se prăbuşi la picioarele prinţesei.

— Fiica mea! I s-a întâmplat o nenorocire fiicei mele! exclamă prinţesa.

— Oameni… În cimitir… spuse gitana care-şi pierdea respiraţia. Forţează poarta bisericii. O vor răpi!

În sala mare se iscă un tumult de nedescris, dar un glas domină zgomotul, ca un sunet de trompetă. Era Lagardère care spunea:

— O sabie, în numele lui Dumnezeu! O sabie!

Regentul o scoase din teacă pe a sa şi o puse în mâna lui Lagardère.

— Mulţumesc, monseniore, spuse Henri, şi acum, deschideţi fereastra şi strigaţi oamenilor domniei-voastre să nu încerce să mă oprească, fiindcă asasinul mi-a luat-o înainte şi vai de acela care îmi va sta în cale!

Coborî sabia, apoi o ridică deasupra capului şi dispăru ca un fulger.

Execuţiile nocturne care aveau loc înlăuntrul zidurilor Bastiliei nu erau neapărat execuţii secrete. Cel mult s-ar fi putut spune că nu erau publice. În afară de acelea pe care istoria le enumeră şi se constată că au fost făcute din ordinul regelui, fără formă de protest, toate celelalte au fost urmarea unei judecăţi şi a unei proceduri mai mult sau mai puţin legale. Curtea interioară a Bastiliei era un loc de supliciu recunoscut şi legal, ca şi piaţa Greve. Numai domnul de Paris avea privilegiul de a tăia aici capetele.

Există multă ură împotriva Bastiliei, multă ură legitimă, dar plebea Parisului învinuia Bastilia în special că punea un paravan în faţa spectacolului dat pe eşafod. Oricine a trecut bariera de la Roquette, într-o noapte de execuţie capitală, va putea spune dacă, în zilele noastre, poporul Parisului s-a vindecat de gustul său barbar pentru aceste lugubre emoţii. Bastilia trebuia să ascundă din nou, în această seară, agonia ucigaşului lui Nevers, condamnat de Înalta Curte de la Châtelet. Dar totul nu era încă pierdut: recunoaşterea faptei în public la mormântul victimei şi tăierea pumnului de spada călăului însemna totuşi ceva. Cel puţin, se putea vedea.

Dangătul de mort de la Sainte-Chapelle pusese în mişcare toate cartierele mărginaşe ale oraşului. Ştirile nu aveau, ca astăzi, aceleaşi canale de răspândire, dar, tocmai din această pricină, oamenii erau mai avizi să vadă şi să afle. Într-o clipită, împrejurimile Châtelet-ului şi ale palatului se umplură de lume. Când cortegiul ieşi pe poarta Cosson, deschisă pe axa străzii Saint-Denis, zece mii de curioşi se şi aflau înşiruiţi. Nimeni din această mulţime nu-l cunoştea pe cavalerul Henri de Lagardère. De obicei se găsea totdeauna cineva în gloată care cunoştea numele condamnatului. Acum, nimeni nu ştia nimic. Dar ignoranţa, în acest caz, nu-i împiedică pe oameni să vorbească, dimpotrivă, deschide câmp liber ipotezelor. Pentru un nume care nu se cunoştea, se găsiră o sută de nume. Presupunerile se ciocneau. În câteva minute, toate crimele politice şi altele fură puse în spinarea acestui frumos soldat, care mergea, cu mâinile

legate, alături de duhovnicul său dominican, între patru gărzi de la Châtelet, cu sabia scoasă. Dominicanul, cu obrazul supt, cu privirea de foc, îi arăta cerul cu ajutorul crucifixului de aramă, pe care-l ridicase deasupra capului ca un paloş. În faţă şi în spate călăreau arcaşii. Şi, în mulţime, se auzea ici şi colo:

— Vine din Spania, unde Alberoni i-a plătit patru mii de pistoli să urzească intrigi în Franţa.

— Oh! Oh! Uite cât de atent îl ascultă pe călugăr.

— Priviţi, doamnă Dudouit, ce perucă s-ar putea face din pletele lui blonde.

— Aşadar, doamna ducesă du Maine l-a chemat la Sceaux să fie secretarul care-i poartă poruncile! perorau unii într-un alt grup. Trebuia să-l răpească pe tânărul rege, în noaptea când domnul regent organizase baletul la Palais-Royal.

— Şi ce să facă cu tânărul rege?

— Să-l ducă în Bretania, iar pe alteţa-sa regală să o închidă la Bastilia, apoi să declare drept capitală a regatului oraşul Nantes…

Puţin mai departe:

— Îl aştepta în Curtea Fântânilor pe domnul Law, să-i împlânte un cuţit când avea să se urce în caleaşcă…

— Ce nenorocire dacă ar fi reuşit! Dintr-odată Parisul ar fi murit în mizerie!.

Când cortegiul trecu de colţul străzii Ferronnerie, se auzi un strigăt ascuţit, scos de un cor de femei. Strada Ferronnerie era în prelungirea străzii Saint-Honoré. Doamnele Balahault, Durand, Guichard şi toate cumetrele noastre din stradă Chantre n-avuseseră decât să meargă de-a lungul trotuarului pentru a ajunge până aici.

Îl, recunoscură, toate în acelaşi timp, pe misteriosul cizelator, pe stăpânul bătrânei Françoise şi a micului Jean-Marie Berrichon.

— Ei! exclamă doamna Balahault. Nu v-am spus eu c-o să sfârşească rău?

— Ar fi trebuit să-l denunţăm pe loc, reluă doamna Guichard, fiindcă nu se putea şti ce se petrece acasă la el.

— Ce neruşinat pare, Doamne Dumnezeule! zise doamna Dujrand.

Ceilalţi vorbiră despre micul cocoşat şi despre frumoasă fată care cânta la fereastra casei lui. Şi toate, cu sinceritatea sufletelor lor bune, rostiră:

— Se poate spune că-şi merită soarta!

Mulţimea nu putea merge prea mult înaintea cortegiului, fiindcă nu se cunoştea locul destinaţiei. Arcaşii şi gardienii nu scoteau nici o vorbă. Din toate timpurile, plăcerea acestor funcţionari folositori a fost să aducă la disperare gloatele prin discreţia lor solemnă şi ţâfnoasă. Atâta timp cât cortegiul nu depăşi halele, isteţii crezură că prizonierul era dus la osuarul din cimitirul Innocents, unde se afla stâlpul infamiei. Dar cortegiul trecu de hale.

Fruntea cortegiului apucă pe strada Saint-Denis şi dădu colţul spre străduţa Saint-Magloire. Cei din faţă văzură atunci două torţe aprinse la intrarea cimitirului şi presupunerile îşi văzură de treabă. Dar ipotezele încetară curând în faţa unui incident, pe care cititorii noştri îl cunosc: un ordin al regentului îl chema pe condamnat în marea sală a palatului Nevers.

Întregul cortegiu intră în curtea palatului. Mulţimea se alinie pe strada Saint-Magloire, şi aşteptă.

Biserica Saint-Magloire, fostă capelă a mânăstirii cu acelaşi nume, ai cărei călugări fuseseră exilaţi la Saint-Jacques-du-Haut-Pas, ajunsă apoi casă de căinţă, devenise parohie de un secol şi jumătate. Fusese reconstruită în 1630, şi fratele regelui Louis al XIII-lea îi pusese prima piatră de temelie. Era o biserică mică, aşezată în mijlocul celui mai mare cimitir din Paris.

Spitalul, situat la răsărit, avea şi el o capelă publică, din care pricină străduţa întortocheată care urca din stradă Saint-Magloire spre strada Ours căpătă numele de Deux-Eglises.

Cimitirul era înconjurat de un zid cu trei intrări: cea principală, din stradă Saint-Magloire, a doua din stradă Deux-Eglises, a treia dintr-o fundătură fără nume, care se întorcea spre strada Saint-Magloire, în spatele bisericii, şi în care dădea căsuţa lui Gonzague. Mai există în plus o spărtură pe unde trecea procesiunea: cu moaştele sfântului Gervais.

Biserica, sărăcăcioasă, puţin frecventată şi care mai putea fi văzută la începutul acestui secol, îşi deschidea porţile spre strada Saint-Denis, în locul unde se află astăzi casa purtând numărul 166. Avea două porţi spre cimitir. Încă de mai mulţi ani nu se mai făceau morminte în jurul bisericii. Oamenii de rând îşi

îngropau morţii în afara Parisului. Doar patru sau cinci mari familii îşi păstrau mormintele în cimitirul Saint-Magloire, şi mai cu seamă familia Nevers, a cărui capelă funerară era proprietate exclusivă.

Am mai spus că această capelă se ridica la oarecare distanţă de biserică. Era înconjurată de copaci înalţi şi cel mai scurt drum pentru a ajunge la ea era strada Saint-Magloire.

Trecuseră aproape douăzeci de minute după intrarea cortegiului în curtea palatului Gonzague. Era o beznă de nepătruns în cimitir, de unde se zăreau ferestrele strălucitor luminate ale salonului lui Nevers şi totodată ferestrele bisericii, îndărătul cărora pâlpâia o licărire slabă. Murmurul mulţimii înghesuite în stradă ajungea până aici în rafale.

La dreapta capelei funerare exista un teren viran, plantat cu chiparoşi care se înălţaseră şi se înmulţiseră în voie. Locul se asemăna cu un crâng, sau, mai degrabă, cu o grădină părăsită care, cu trecerea anilor, începea să aducă cu o pădure virgină. Oamenii de încredere ai prinţului de Gonzague aşteptau aici. În fundătura care dădea spre strada Deux-Eglises aşteptau caii, gata pregătiţi. Navailles îşi ţinea capul în mâini. Nocé şi Choisy stăteau rezemaţi cu spatele de acelaşi chiparos. Aşezat pe iarbă, Oriol oftă din rărunchi. Peyrolles, Montaubert şi Taranne discutau în şoaptă. Erau cele trei suflete blestemate; nu mai devotaţi decât ceilalţi, dar mai compromişi.

Nimeni nu va fi mirat să afle că prietenii lui Gonzague discutaseră pe larg, de când se aflau aici, problema de a şti dacă puteau scăpa prin fugă. Toţi, de la primul până la ultimul, smulseseră din inimă lanţul care-i ţinea legaţi de stăpân. Dar toţi mai sperau încă în sprijinul său, şi toţi se temeau de răzbunarea lui. Ştiau că Gonzague va fi nemilos faţă de ei. Erau convinşi în adâncul inimii de creditul de neclintit de care se bucura Gonzague, încât purtarea acestuia din urmă li se părea o comedie. După părerea lor, Gonzague simulase o mare primejdie pentru a strânge mai tare zăbala în gura lor. Sau poate chiar pentru a-i pune la încercare.

Este indiscutabil că, dacă l-ar fi crezut pe Gonzague pierdut, pânda lor ar fi fost de scurtă durată. Baronul de Batz, care se strecurase de-a lungul zidurilor până în apropierea palatului, le spusese că alaiul se oprise şi că mulţimea umplea strada. Ce putea să însemne asta? Pretinsa mărturisire în public

la mormântul lui Nevers era oare o invenţie a lui Gonzague? Timpul trecea. Orologiul de la Saint-Magloire sunase de mai multe minute nouă fără un sfert. La ora nouă capul lui Lagardère trebuia să cadă în curtea interioară a Bastiliei. Peyrolles, Montaubert şi Taranne nu slăbeau din ochi ferestrele marii săli, mai ales una unde strălucea o lumină izolată, alături de care se profila statura înaltă a prinţului.

La câţiva paşi mai departe, în spatele porţii dinspre miazănoapte a bisericii Saint-Magloire, se afla un alt grup. Duhovnicul doamnei prinţese de Gonzague era în altar. Stând în genunchi. Aurore părea una din acele gingaşe statui de îngeri care se prosternă la căpătâiul mormintelor. Nemişcaţi, Cocardasse şi Passepoil stăteau în picioare, cu sabia în mână, de o parte şi de alta a porţii. Chaverny şi dona Cruz vorbeau în şoaptă.

O dată sau de două ori, Cocardasse şi Passepoil crezură că aud zgomote suspecte în cimitir. Amândoi aveau vederea bună şi, totuşi, ochii lor, lipiţi de ferestruica zăbrelită, nu izbutiră să zărească nimic. Capela funerară îi despărţea de ambuscada pregătită. Capelă din faţa mormântului ultimului duce de Nevers lumină interiorul curţii şi cufundase într-un întuneric şi mai adânc locurile înconjurătoare.

Totuşi, deodată cei doi viteji ai noştri tresăriră. Chaverny şi dona Cruz încetară să vorbească.

— Sfântă Fecioară! spuse distinct Aurore. Ai milă de el.

Un zgomot de natură inexplicabilă, dar foarte apropiat, trezise urechile atente. Şi asta, fiindcă toţi oamenii lui Gonzague, care şedeau la pândă, începură să se mişte.

Cu privirea aţintită asupra ferestrei de la marea sală, Peyroles spusese:

— Atenţie, domnilor!

Şi fiecare văzuse lumina izolată ridicându-se de trei ori şi coborând tot de trei ori. Era semnalul de a ataca uşa bisericii. În această privinţă nu putea încăpea nici o îndoială, şi totuşi, printre devotaţii prinţului stăruia o gravă şovăială.

Nu crezuseră în posibilitatea crizei, al cărei simptom era semnalul. Deşi fusese dat semnalul, nu credeau încă în necesitatea care-l provocase.

Gonzague îşi bătea joc de ei. Gonzague voia să nituiască lanţul care atârna de gâtul lor.

Această convingere, care-l înălţa în ochii lor pe Gonzague chiar în ceasul prăbuşirii sale mărturisite, fu pricina care îi determină să treacă la acţiune.

— La urma urmei, zise Navailles hotărându-se, nu e vorba decât de o răpire.

— Şi caii noştri sunt la doi paşi, adăugă Nocé.

— Pentru o încăierare, confirmă Choisy, nu-ţi pierzi rangul…

— Înainte! strigă Taranne. Monseniorul trebuie să găsească treabă făcută.

Montaubert şi Taranne aveau fiecare câte o rangă grea de fier. Întreaga trupă porni la atac. Navailles în faţă, Oriol în spate. La prima opintire, uşa paşnică cedă. Dar un al doilea zid de apărare se afla în spatele ei: trei săbii gata de luptă. În acest moment o larmă de nedescris veni dinspre palat, ca şi cum o zguduitură neaşteptată ar fi zdrobit mulţimea îngrămădită în stradă. Doar o lovitură de sabie… şi Navailles îl răni pe Chaverny, care făcuse prosteşte un pas înainte. Tânărul marchiz căzu, cu un genunchi la pământ şi cu mâna la piept. Recunoscându-l, Navailles făcu un pas înapoi şi azvârli sabia.

— Ei bine! zise Cocardasse, care se aştepta la un atac violent. Arătaţi-vă spadele, şi pe sfântul Dumnezeu!…

Dar nimeni nu avu vreme să răspundă la această fanfaronadă. Paşi precipitaţi se auziră pe iarba cimitirului. Parcă trecu un vârtej. Un adevărat vârtej! Peronul fu măturat şi rămase pustiu. Peyrolles scoase un strigăt de agonie. Montaubert horcăia, Taranne îşi întinse braţele, scăpă arma şi căzu pe spate. Şi totuşi, nu se afla aici decât un singur bărbat, cu capul descoperit şi braţele dezgolite, neavând drept armă decât sabia sa.

Glasul acestui bărbat răsună în liniştea care se aşternuse:

— Toţi aceia care nu sunt complicii asasinului Philippe de Gonzague să se retragă!

Mai multe umbre se mistuiră în noapte. Nu i se dădu nici un răspuns. Se auzi doar galopul câtorva cai răsunând pe pietrele care pavau străduţa Deux-Eglises. Lagardère, căci el era, urcând treptele peronului, îl găsi pe Chaverny la pământ.

— E mort? întrebă el.

— Încă nu, dacă-mi permiteţi, răspunse micul marchiz. Vă asigur, pe Dumnezeul meu, cavalere, că nu văzusem până azi

căzând fulgerul… Mi se face pielea de găină gândindu-mă că pe strada aceea din Madrid… Ce drac de om sunteţi!…

Lagardère îl îmbrăţişa şi strânse mâna celor doi viteji. O clipă mai târziu, Aurore se afla în braţele sale.

— La altar! zise Lagardère. Încă nu s-a sfârşit totul… Torţe… Ceasul aşteptat de douăzeci de ani va suna… Ascultă-mă, Nevers, şi priveşte-ţi răzbunătorul!

Ieşind din palat, Gonzague întâlnise în faţa lui un stăvilar de netrecut: mulţimea. Doar unul ca Lagardère era în stare să-şi croiască drum, ca un mistreţ, străpungând acest desiş uman. Lagardère trecu. Gonzague făcu un ocol. Iată de ce Lagardère, plecat ultimul, ajunse primul. Gonzague intră în cimitir prin spărtură.

Noaptea era atât de întunecoasă încât cu greu îşi găsi drumul până la capelă funerară. Când ajunse la locul unde trebuia să-l aştepte oamenii lui de încredere, stând la pândă, privirea îi fu atrasă, fără voie, de ferestrele strălucitoare ale palatului.

Văzu marea sală iluminată, dar pustie. Nici ţipenie de om pe estradă cu fotolii aurite ce străluceau.

Gonzague îşi spuse:

— Mă urmăresc… dar nu vor avea vreme!

Când ochii săi orbiţi de strălucirea luminilor se întoarseră spre crângul de chiparoşi care-l înconjura, crezu că-i vede în toate părţile pe oamenii săi stând în picioare. Fiecare trunchi de copac luă în ochii lui o formă omenească.

— Hei! Peyrolles, chemă el încetişor. Aţi şi terminat?

Doar tăcerea îi răspunse. Lovi cu garda sabiei formă întunecată pe care o luase drept omul său de încredere. Sabia întâlni lemnul mâncat de carii al unui chiparos mort.

— Nu-i nimeni aici? zise mai departe. Au plecat oare fără mine?

Crezu că aude un glas care răspundea: Nu, dar nu era sigur, fiindcă sub piciorul lui foşneau frunzele uscate. Un vuiet surd prinse să se audă, apoi crescu, dinspre palat. Gonzague îşi înăbuşi un blestem.

— Voi afla! strigă el ocolind capelă pentru a se năpusti spre biserică.

Dar în faţa lui se ridica o umbră înaltă şi de astă dată nu era vorba de un copac mort. Umbra ţinea în mână o sabie.

— Unde sunt? Unde sunt ceilalţi? întrebă Gonzague. Unde-i Peyrolles?

Sabia necunoscutului se lăsă în jos pentru a arăta temelia zidului capelei, şi spuse:

— Peyrolles este aici!

Gonzague se aplecă şi scoase un strigăt puternic. Mâna lui se mânjise de sânge cald.

— Montaubert este acolo! continuă necunoscutul arătând pâlcul de chiparoşi.

— Mort şi el? răcni Gonzague.

— Mort şi el!

Şi, împingând cu piciorul un corp ţeapăn, care zăcea între el şi Gonzague, necunoscutul adăugă:

— Taranne este aici… mort şi el!

Vuietul creştea. Din toate părţile se auzeau paşi, care se apropiau, şi lumini de torţe apăreau, înaintând în spatele desişului.

— Aşadar Lagardère mi-a luat-o înainte? se întrebă Gonzague scrâşnind din dinţi.

Făcu un pas înapoi, fără îndoială pentru a fugi, dar o lucire şi fulgeră în spatele lui, luminând din plin obrazul lui Lagardère. Se întoarse şi-i văzu pe Cocardasse şi pe Passepoil, care tocmai dăduseră colţul capelei ţinând fiecare în mână câte o torţă. Cele trei cadavre ieşiră din beznă. Dinspre biserică veneau alte torţe.

Gonzague îl recunoscu pe regent, urmat de principalii magistraţi şi seniori care, adineauri, alcătuiseră tribunalul de familie, îl auzi pe regent spunând:

— Nimeni să nu treacă peste zidurile acestei încânte!… Să se pună gărzi peste tot!

— Doamne! spuse Gonzague cu un râs convulsiv. Ni se dă un câmp îngrădit, ca pe vremea cavalerilor din evul mediu! Philippe d'Orléans îşi aminteşte, măcar o dată în viaţă, că este fiul unor viteji. Fie! Să aşteptăm judecătorii luptei.

Spunând aceste cuvinte cu gând necurat şi în timp ce Lagardère răspundea: "*Fie, să aşteptăm!*", Gonzague se fandă fără veste şi îi înfipse sabia în capul pieptului. Dar, în anumite mâini, o sabie este ca o fiinţă vie, înzestrată cu instinct de apărare. Sabia lui Lagardère se ridică, pară şi ripostă.

Din pieptul lui Gonzague răsună un sunet metalic. Pieptarul de zale îşi făcuse datoria. Sabia lui Lagardère se făcu ţăndări.

Fără să dea măcar un pas înapoi, acesta evită printr-o mişcare bruscă a corpului lovitura perfidă a adversarului său care, în avântul luat, trecu dincolo de el. În aceeaşi clipă Lagardère luă spada lui Cocardasse, pe care acesta o ţinea de vârf. Dintr-o mişcare, cei doi vrăşmaşi îşi schimbară locurile. Lagardère era lângă cei doi maeştri de scrimă. Gonzague, pe care avântul îl împinsese până în faţa intrării capelei funerare, avea spatele întors spre ducele d'Orléans, care se apropia cu suita lui. Se puseră din nou în gardă. Gonzague era un spadasin de temut, şi avea avantajul că nu trebuia să-şi apere decât capul, dar Lagardère părea că se joacă cu el. La cea de-a doua pasă, spada lui Gonzague îi sări din mână. Cum se aplecă să o ridice, Lagardère îi puse piciorul pe grumaz.

— Ah!... Cavalere!... spuse regentul, care sosise.

— Monseniore, răspunse Lagardère, strămoşii noştri numesc asta judecata lui Dumnezeu. Nu mai avem credinţă, dar necredinţa nu-l ucide pe Dumnezeu, la fel cum orbirea nu stinge lumina soarelui.

Regentul vorbea pe şoptite cu miniştrii şi sfetnicii săi.

— Nu-i bine, spuse însuşi preşedintele de Lamoignon, ca un cap de prinţ să cadă pe eşafod.

— Iată mormântul lui Nevers, reluă Henri, şi nu va fi lipsit de ispăşirea făgăduită. I se datorează mărturisirea publică. Dar asta nu se va face prin căderea mâinii mele sub tăişul călăului.

Luă de jos sabia lui Gonzague.

— Ce faceţi? întrebă din nou regentul.

— Monseniore, replică Lagardère, această sabie l-a lovit pe Nevers. O recunosc... Această sabie îl va pedepsi pe asasinul lui Nevers!

Aruncă sabia lui Cocardasse la picioarele lui Gonzague, care o apucă tremurând.

— Nu-ţi fie teamă! bombăni Cocardasse. A treia lovitură doboară cocoşul.

Întregul tribunal de familie se rânduise în cerc în jurul celor doi luptători. Când se puseră în gardă, regentul, poate fără să-şi dea seama ce face, luă torţa din mâinile lui Passepoil şi o ţinu ridicată însuşi regentul Philippe d'Orléans!

— Atenţie la platoşă! murmură Passepoil în spatele lui Lagardère.

Nu era nevoie. Lagardère se schimbase deodată la faţă. Trupul i se înălţase în toată splendoarea lui. Vântul îi răvăşea pletele bogate şi din ochi îi ţâşneau fulgere. Îl obligă pe Gonzague să se dea îndărăt până la uşa capelei. Apoi, sabia lui fulgeră, descriind cercul rapid care dă riposta în prima poziţie la scrimă.

— Lovitura lui Nevers! strigară împreună cei doi maeştri de scrimă.

Gonzague se rostogoli la picioarele statuii lui Philippe de Lorraine, cu o gaură însângerată în frunte. Doamna prinţesă de Gonzague şi dona Cruz o susţineau pe Aurore. La câţiva paşi mai departe, un chirurg pansa rana marchizului de Chaverny. Toate astea se petreceau în tinda bisericii Saint-Magloire. Regentul şi suita urcau treptele peronului. Lagardère stătea în picioare între cele două grupuri.

— Monseniore, zise prinţesa, iat-o pe moştenitoarea lui Nevers, fiica mea, care, cu îngăduinţa alteţei-voastre regale, se va numi mâine doamna de Lagardère.

Regentul luă mâna Aurorei, o sărută şi o aşeză în mâna lui Henri.

— Mulţumesc, murmură el adresându-se acestuia din urmă şi privind, ca fără voia lui, mormântul prietenului său din tinereţe.

Apoi îşi drese glasul pe care emoţia îl făcuse să tremure, şi zise ridicând capul:

— Conte de Lagardère, doar regele, doar regele când va fi major, vă poate face duce de Nevers.

Sfârşitul volumului Cocoşatul